ALGEMENE PRACTISCHE RECHTSVERZAMELING

ADOPTIE EN WETTIGING DOOR ADOPTIE

door

Carlos VAN MALDEREN

Vrederechter te Nazareth en Kaprijke

met

modellen van akten
door G. Baert en R. Soetaert

BRUSSEL
HUIS FERDINAND LARCIER, N.V.
Uitgevers
Miniemenstraat, 39

1970

WIL 96403

In deze verhandeling werd de stof bijgehouden tot

1 mei 1970

INHOUD

INHOUD
ZAAKREGISTER
BIBLIOGRAFIE

Nrs

Eerste deel — Adoptie

Titel 1. — Algemene beschouwingen . . . . . 1 - 36

HOOFDSTUK I. — BEPALING, KARAKTER EN AARD . . . . 1 - 20

AFDELING I. — *Begripsomschrijving* . . . . . 1 - 2

AFDELING II. — *De adoptie als contract en als instelling* . . . 3 - 9

§ 1. — Adoptie als contract . . . . . 3 - 5

§ 2. — Adoptie als instelling . . . . . 6 - 9

AFDELING III. — *Karakterelementen der adoptie* . . . . . 10 - 20

§ 1. — De adoptie is een vormelijk contract . . . . . 10 - 12

§ 2. — De adoptie is een wederkerig contract 13

§ 3. — De adoptie is een benoemd contract 14

§ 4. — De adoptie is een contract dat de openbare orde raakt 15 - 16

§ 5. — De adoptie is een akte van de rechterlijke overheid 17

§ 6. — De adoptie is een akte van staat . . . . . 18 - 19

§ 7. — De adoptie is een akte van de burgerlijke stand . . 20

HOOFDSTUK II. — HISTORISCH OVERZICHT . . . . . 21 - 36

AFDELING I. — *De adoptie in de Oudheid, de Middeleeuwen en de Leenheerlijke tijd* . . . . . 22 - 26

§ 1. — Rome 22

§ 2. — De Hellenistische wereld, Indië, Japan en China . . . 23

§ 3. — Muzulmaans recht 24

§ 4. — Middeleeuwen en Leenheerlijke Tijd . . . . . 25 - 26

AFDELING II. — *De adoptie in de Code Napoléon* . . . . . 27 - 29

A. — De Voorbereidende Werken van het Burgerlijk Wetboek 28

B. — Het Burgerlijk Wetboek tot 1940 29

Nrs

AFDELING III. — *De Belgische adoptiewetgeving van 1940 tot 1969* . . . . . 30 - 36
§ 1. — De wet van 22 maart 1940 . . . . . 30 - 33
§ 2. — De wetten van 21 mei 1951 en 10 februari 1958 . . 34 - 35
§ 3. — De wet van 21 maart 1969 36

Titel II. — Grondvoorwaarden . . . . . 37 - 222

HOOFDSTUK I. — INSTELLINGSVOORWAARDEN . . . . . 38 - 52
AFDELING I. — *Begrip en doel* . . . . . 38 - 40
AFDELING II. — *Adoptie moet steunen op wettige redenen* . . 41 - 45
AFDELING III. — *Voordeel voor de geadopteerde* . . . . . 46 - 48
AFDELING IV. — *Bewijs der instellingsvoorwaarden* . . . . 49 - 51

HOOFDSTUK II. — CONTRACTUELE VOORWAARDEN . . . . 53 - 83
AFDELING I. — Bevoegdheid . . . . . 54 - 70
§ 1. — Er bestaat geen rechtsonbevoegdheid die op beide partijen toepasselijk is . . . . . 55 - 57
A. — Ontzettingen die het gevolg zijn van een strafrechtelijke veroordeling 56
B. — Ontzetting uit de ouderlijke macht - Verwijzing 57
§ 2. — Handelingsonbevoegdheid . . . . . 58 - 70
A. — De onbekwaamverklaarden . . . . . 59 - 64
B. — De wettelijke onbekwaamheid na veroordeling 65
C. — Personen die onder gerechtelijke raad staan . . 66
D. — In een gesticht opgesloten krankzinnigen . . 67
E. — Ten huize gesekwestreerde krankzinnigen . . . 68
F. — De geinterneerden 69
G. — Bemerkingen bij C, D, E en F 70

AFDELING II. — *Toestemming* . . . . . 71 - 78
§ 1. — De toestemming ontbreekt totaal 72
§ 2. — Wilsgebreken in de toestemming . . . . . 73 - 76
A. — Geweld 75
B. — Bedrog 76
C. — Dwaling 77
D. — Bewijs van de wilsgebreken 78

AFDELING III. — *Gevolgen van het ontbreken der contractuele voorwaarden - Nietigheden - Verwijzing* . . 79 - 83
§ 1. — Er werd geen toestemming uitgedrukt 80
§ 2. — De akte vermeldt de toestemming doch deze is in feite onbestaande 81

Nrs

§ 3. — De adoptie door een onbekwaamverklaarde 82

§ 4. — Nietigheden in geval van wilsgebreken 83

HOOFDSTUK III. — SPECIALE VOORWAARDEN IN HOOFDE VAN DE ADOPTANT . . . . . 84 - 143

AFDELING I. — *Adoptie door een alleenstaande* . . . . . 85 - 112

§ 1. — Leeftijdsvoorwaarde . . . . . 86 - 102

A. — Principe : de alleenstaande adoptant moet de leeftijd van 35 jaar hebben bereikt en 15 jaar ouder zijn dan de geadopteerde . . . . . 86 - 90

B. — Uitzondering : de alleenstaande adoptant moet slechts 21 jaar oud zijn en 10 jaar ouder dan het aangenomen kind, wanneer de geadopteerde zijn natuurlijk kind is, of, in sommige gevallen, het wettig, natuurlijk of adoptief kind van zijn echtgenoot . . . . . 91 - 102

1. — Het kind is een natuurlijk kind van de adoptant . . . . . 91 - 99

2. — Het kind is een wettig, natuurlijk of adoptief kind van de gewezen echtgenoot van de adoptant . . . . . 100 - 102

§ 2. — Afwezigheid van andere voorwaarden . . . . . 103 - 112

AFDELING II. — *Adoptie door een gehuwde adoptant* . . . . 113 - 124

§ 1. — De echtelijke toestemming . . . . . 113 - 118

§ 2. — Leeftijdsvoorwaarde . . . . . 119 - 120

§ 3. — Afwezigheid van andere voorwaarden . . . . . 121 - 124

1. — Welke kinderen kan de gehuwde adoptant adopteren ? 121

A. — die vreemd zijn aan hem of zijn echtgenoot 121

B. — die zijn eigen natuurlijke kinderen zijn 121

C. — die kinderen zijn van de echtgenoot . . 121

2. — Verwijzing : vooroverlijden van de echtgenoot waarvan de kinderen geadopteerd worden . . 122 - 123

AFDELING III. — *Adoptie door echtgenoten* . . . . . 125 - 143

§ 1. — Algemene beschouwingen . . . . . 125 - 126

§ 2. — De echtgenoten adopteren tegelijk . . . . . 127 - 136

A. — Het kind is een vreemd kind . . . . . 130 - 132

B. — Het kind is een natuurlijk kind van één der echtgenoten of van beiden . . . . . 133 - 136

§ 3. — De echtgenoten adopteren afzonderlijk hetzefde kind . 137 - 140

§ 4. — Afwezigheid van andere voorwaarden . . . . . 141 - 143

Nrs

HOOFDSTUK IV. — SPECIALE VOORWAARDEN IN HOOFDE VAN DE GEADOPTEERDE . . . . . 144 - 168

AFDELING I. — *Gemene voorwaarden* . . . . . 144 - 160

§ 1. — Beginsel . . . . . 144 - 151

1. — Elk persoon heeft het recht geadopteerd te worden . . . . . 144 - 145

2. — Het aangenomen kind moet geboren en in leven zijn 146

3. — Het kind kan alleen of samen met andere kinderen geadopteerd worden 147

4. — Twee echtgenoten kunnen niet samen geadopteerd worden 148

5. — De geadopteerde mag, behoudens wanneer hij door zijn ouder wordt aangenomen, door geen bloed- of aanverwantschap met de adoptant verbonden zijn 149

6. — Het pleegkind kan door zijn voogd geadopteerd worden 150

7. — Het kind kan door een echtgenoot aangenomen worden zonder dat de andere eveneens adopteert 151

§ 2. — Niemand kan worden geadopteerd door meer dan een persoon, behalve door twee echtgenoten . . . . . 152 - 158

A. — Redenen 152

B. — Toepassingen . . . . . 153 - 156

C. — Uitzonderingen . . . . . 157 - 158

§ 3. — De echtelijke toestemming 159

§ 4. — Raadpleging der ouders 160

AFDELING II. — *De adoptie van een onbekwaamverklaarde* . . 161 - 168

§ 1. — Beginsel . . . . . 161 - 163

§ 2. — Eigenaardigheden der wettelijke regeling . . . . . 164 - 168

HOOFDSTUK V. — DE ADOPTIE VAN EEN MINDERJARIGE . . 169 - 222

AFDELING I. — *De adoptie van een minderjarige van 15 jaar oud* 170 - 175

§ 1. — De persoonlijke toestemming . . . . . 170 - 172

1. — De persoonlijke toestemming is vereist 170

2. — Niemand kan een adoptie aan een 15-jarig kind opdringen 171

3. — Het kind moet een volwaardige toestemming uitbrengen 172

§ 2. — Het verlijden der akte zelf 173

§ 3. — De aanvullende toestemming van de ouders of van de familieraad . . . . . 174 - 175

I. — Verwijzing 174

Nrs

II. — Toestemming in de adoptie van een ontvoogde minderjarige 175

AFDELING II. — *De aanvullende toestemming van de ouders of van de familieraad* . . . . . 176 - 198

§ 1. — Algemene begrippen . . . . . 176 - 186

I. — Toestemmen in de adoptie blijft een uiting van de ouderlijke macht . . . . . 177 - 178

II. — Alleen de natuurlijke afstamming bepaalt het toestemmingsrecht . . . . . 179 - 180

III. — Het toestemmingsrecht van de ouders is in principe soeverein en onafdwingbaar . . . . . 181 - 186

§ 2. — Gevallen waarin de adoptant zelf mag en moet toestemmen . . . . . 187 - 188

§ 3. — Toestemming door slechts één van de ouders . . . . 189 - 195

I. — De afstamming staat slechts ten aanzien van één van de ouders vast 189

II. — De afstamming staat ten aanzien van beide ouders vast . . . . . 190 - 195

A. — Eén der ouders is afwezigverklaard . . 190

B. — Eén der ouders verkeert in de onmogelijkheid zijn wil te doen kennen . . . . 191 - 193

C. — Eén der ouders is overleden 194

D. — Uitsluiting in andere gevallen 195

§ 4. — Toestemming door de familieraad . . . . . 196 - 198

I. — Principe 196

II. — Uitzondering 197

III. — Toepassingen 198

AFDELING III. — *Het adoptievonnis of de betwiste adoptie* . . 199 - 215

§ 1. — Beginselen en *ratio legis* . . . . . 199 - 202

§ 2. — Toepassingen . . . . . 203 - 213

A. — Toestemming geweigerd door beide ouders of door één van hen . . . . . 203 - 204

B. — Toestemming geweigerd door de familieraad . 205 - 206

C. — Toestemming geweigerd door de ouder die niet belast is met het recht van bewaring . . . . 207 - 213

§ 3. — Rechtspleging 214

§ 4. — Tweede adoptie na eerste adoptievonnis 215

AFDELING IV. — *De vertegenwoordiging van de minderjarige van minder dan 15 jaar en van de onbekwaamverklaarde* . . . . . 216 - 222

§ 1. — Principe . . . . . 216 - 218

Nrs

§ 2. — Toepassingen . . . . . 218 - 222
A. — De toestemming gaat uit van de ouder(s) . . . 219
B. — De toestemming gaat uit van de familieraad . . 220
C. — De vertegenwoordiger is zelf adoptant . . . . 221 - 222

Titel III. — Vormvoorwaarden . . . . . 223 - 343

HOOFDSTUK I. — HET OPSTELLEN VAN DE AKTE VAN WEDERZIJDSE WIL . . . . . 225 - 240

AFDELING I. — *Personen die de akte kunnen opstellen* . . . 225 - 228
§ 1. — De vrederechter van de woonplaats van de adoptant of van één der adopterende echtgenoten . . . . . 225 - 226
§ 2. — Elke notaris van het Koninkrijk 227
§ 3. — De Belgische diplomatieke of consulaire agent in den vreemde 228

AFDELING II. — *Rol van de vrederechter en notaris* . . . . . 229 - 233

AFDELING III. — *Wijze waarop de toestemmingen worden uitgedrukt* . . . . . 234 - 240
§ 1. — Deze van de adoptant en van de geadopteerde . . . 234 - 236
§ 2. — De aanvullende of machtigende toestemmingen . . . 237 - 240

HOOFDSTUK II. — RECHTSPLEGING DER HOMOLOGATIE . . . 241 - 296

AFDELING I. — *Bevoegde homologatierechter* . . . . . 242 - 253
§ 1. — Bevoegdheid *ratione personae et materiae* . . . . . 242 - 246
§ 2. — Bevoegdheid *ratione loci* . . . . . 247 - 253

AFDELING II. — *Rechtsingang* . . . . . 254 - 263
§ 1. — Noodzakelijkheid van een verzoekschrift 254
§ 2. — Moet het verzoekschrift voldoen aan de artikelen 1025 en volg. Ger.W. ? 255
§ 3. — Noodzakelijke vermeldingen van het verzoekschrift . 256
§ 4. — Personen die het verzoekschrift kunnen ondertekenen 257 - 262
1. — Alle contractpartijen . . . . . 257 - 260
2. — De advocaat der partijen 261
3. — Het openbaar ministerie heeft geen initiatiefrecht 262
§ 5. — Andere voorschriften aangaande het verzoekschrift . . 263

AFDELING III. — *Onderzoek door de procureur des Konings* . . 264 - 271
§ 1. — Ambtsverrichtingen van de procureur des Konings . 265 - 270
1. — Vrijheid van opsporing en onderzoek . . . . 266 - 267

Nrs

2. — Personen die moeten gehoord worden . . . . 268 - 270
A. — De bloedverwanten in opgaande lijn van de geadopteerde 268
B. — De voogd 268
C. — De wettige kinderen van de adoptant die de leeftijd van 21 jaar hebben bereikt 268
D. — De vader of moeder niet-adoptant, zelfs na echtscheiding of scheiding van tafel en bed, namens de wettige kinderen van de ouder-adoptant, die de leeftijd van 21 jaar niet bereikt hebben 218

§ 2. — Einde van de ambtsverrichtingen en gevolgen 271

AFDELING IV. — *Behandeling ter zitting* . . . . . 272 - 286

§ 1. — Karakter der homologatierechtspleging . . . . . 272 - 273

§ 2. — Het onderzoek en de behandeling ter zitting . . . 274 - 284
A. — Het onderzoek geschiedt in raadkamer . . . 274
B. — Het advies van het openbaar ministerie bepaalt het verder verloop der rechtspleging . . . . 275 - 276
C. — Vrijheid van onderzoek van de homologatierechter . . . . . 277 - 278
D. — Personen die moeten gehoord of minstens opgeroepen worden . . . . . 279 - 281
E. — De tussenkomst . . . . . 282 - 284

§ 3. — Het vonnis 285

§ 4. — Termijn van beraad bij minderjarigheid van de geadopteerde 286

AFDELING V. — *Hoger beroep* . . . . . 287 - 293

§ 1. — Personen die hoger beroep kunnen aantekenen . . . 287 - 288

§ 2. — Termijn en vorm . . . . . 289 - 291

§ 3. — Behandeling in beroep. — Arrest . . . . . 292 - 293

AFDELING VI. — *Voorziening in cassatie* . . . . . 294 - 296

HOOFDSTUK III. — DE BETWISTE ADOPTIE . . . . . 297 - 317

AFDELING I. — *Bevoegde rechtbank* 298

AFDELING II. — *Rechtsingang* . . . . . 299 - 304

§ 1. — Personen die de vordering kunnen inleiden 300

§ 2. — Personen tegen wie de vordering wordt ingeleid . . 301

ë 3. — Wijze van inleiding . . . . . 302 - 304

AFDELING III. — *Behandeling* . . . . . 305 - 317

§ 1. — Onderzoek van de procureur des Konings . . . . 306 - 308
1. — Personen die moeten gehoord worden 307
2. — Einde van de ambtsverrichtingen en gevolgen. . 308

Nrs

§ 2. — Behandeling ter zitting . . . . . 309 - 312
1. — Personen die de rechtbank moet oproepen . . . 310 - 311
2. — Tussenkomst 312
§ 3. — Het vonnis - Beroep - Voorziening in cassatie . . . 313 - 317
1. — Het vonnis 313
2. — Hoger beroep . . . . . 314 - 315
3. — Voorziening in cassatie . . . . . 316 - 317

HOOFDSTUK IV. — OVERSCHRIJVING EN BEKENDMAKING . . 318 - 337

AFDELING I. — *Formaliteiten door partijen te vervullen* . . . 319 - 325
§ 1. — De adoptie steunt op contractuele basis . . . . . 319 - 323
1. — Personen die kunnen laten betekenen of terhandstellen . . . . . 320 - 322
A. — De adoptant of twee adopterende echtgenoten samen 320
B. — Elk der geadopteerden . . . . . 321 - 322
2. — Wijze waarop de ambtenaar van de burgerlijke stand gevat wordt 323
§ 2. — De betwiste adoptie 324
§ 3. — De termijn 325

AFDELING II. — *Bevoegdheid en opdracht van de ambtenaar van de burgerlijke stand* . . . . . 326 - 334
§ 1. — Bevoegde ambtenaar *ratione loci* . . . . . 326 - 328
§ 2. — Opdracht . . . . . 329 - 334
1. — Verplicht afleveren van een ontvangstbewijs . . 329 - 330
2. — Overschrijving en randmeldingen . . . . . 331 - 334

AFDELING III. — *Belang van de overschrijving* . . . . . 335 - 337
§ 1. — De adoptie wordt definitief met terugwerkende kracht 335 - 336
§ 2. — De overschrijving geldt als bekendmaking 337

HOOFDSTUK V. — BUITENGEWONE RECHTSMIDDELEN . . . 338 - 343

AFDELING I. — *Derdenverzet* . . . . . 338 - 339

AFDELING II. — *Herroeping van het gewijsde* 340

AFDELING III. — *Geen vordering tot nietigverklaring* . . . . 341 - 343

Titel IV. — Wijzigingen tijdens de rechtspleging 344 - 363

HOOFDSTUK I. — OGENBLIK WAAROP DE VOORWAARDEN DER ADOPTIE MOETEN VERVULD ZIJN . . . . 344 - 348

AFDELING I. — *Beginselen* 344

Nrs

AFDELING II. — *Toepassingen* . . . . . 345 - 348

§ 1. — Vormvoorwaarden 345

§ 2. — Instellingsvoorwaarden 346

§ 3. — Contractuele voorwaarden 347

§ 4. — Grondvoorwaarden in hoofde van partijen 348

HOOFDSTUK II. — WIJZIGINGEN VOOR EN NA DE BESLISSING VAN DE HOMOLOGATIERECHTER OF DE ADOPTIERECHTER . . . . . 349 - 363

AFDELING I. — *Wijzigingen vóór de eindbeslissing* . . . . . 349 - 359

§ 1. — De afdwingbaarheid van het contract . . . . . 349 - 350

§ 2. — Overlijden van de adoptant - Posthume adoptie . . 351 - 355

§ 3. — Overlijden van de geadopteerde 356

§ 4. — De erkenning en de wettiging van de geadopteerde 357 - 359

1. — De erkenning 357

2. — De wettiging 358

AFDELING II. — *Wijzigingen na de eindbeslissing* . . . . . 360 - 363

§ 1. — Overlijden van de adoptant of van één der adopterende echtgenoten 360

§ 2. — Overlijden van de geadopteerde 361

§ 3. — De erkenning en de wettiging van de geadopteerde 362 - 363

Titel V. — Gevolgen van de adoptie . . . . . 364 - 436

HOOFDSTUK I. — BEGINSELEN . . . . . 364 - 365

AFDELING I. — *De gevolgen worden bepaald bij de wet* . . . 364

AFDELING II. — *De geadopteerde komt in een nieuwe familie* 365

HOOFDSTUK II. — GEVOLGEN BETREFFENDE DE PERSOON . . 366 - 399

AFDELING I. — *Naam en voornamen van de geadopteerde* . . 366 - 379

§ 1. — Naamswijziging ingeval van eerste adoptie . . . . 367 - 370

A. — Algemene regel 367

B. — Uitzonderingen . . . . . 368 - 370

§ 2. — Naamswijziging ingeval van tweede adoptie 371

§ 3. — Adoptie door een weduwe 372

§ 4. — Wie beslist over de naamswijziging ? Wanneer ? . . 373

§ 5. — Gevolgen van een verboden naamswijziging 374

§ 6. — Voornamen van de geadopteerde 375

§ 7. — Weerslag op de afstammelingen van de geadopteerde 376 - 379

Nrs

AFDELING II. — *De ouderlijke macht* . . . . . 380 - 383

§ 1. — Beginselen 380

§ 2. — Inhoud 381

§ 3. — De band van verwantschap strekt zich uit tot de wettige afstammelingen van de geadopteerde . . . 382

§ 4. — De wet op de jeugdbescherming is van toepassing op de adoptant en de geadopteerde 383

AFDELING III. — *Adoptie en voogdij* . . . . . 384 - 394

§ 1. — Adoptieve ouderlijke macht en voogdij kunnen samenvallen 384

§ 2. — Gevallen waarin de voogdij wordt ingericht en wijze van inrichting . . . . . 385 - 392

1. — Er is slechts één adoptant . . . . . 385 - 388

A. — Wijze van inrichten der voogdij . . . 386

B. — Einde van de voogdij 387

C. — Herleven van de ouderlijke macht der natuurlijke ouders 388

2. — Het kind werd door twee echtgenoten geadopteerd of was het wettig kind van de echtgenoot van de adoptant . . . . . 389 - 392

A. — Wijze van inrichting der voogdij . . . 390

B. — Einde van de voogdij 391

C. — Herleven der ouderlijke macht van de natuurlijke ouders 392

§ 3. — Voogdij over de geadopteerde onbekwaamverklaarde . . 393 - 394

1. — De onbekwaamverklaarde werd geadopteerd door een alleenstaande 393

2. — De onbekwaamverklaarde werd geadopteerd door twee echtgenoten 393

3. — De onbekwaamverklaarde is het wettig of erkend natuurlijk kind van de echtgenoot van de adoptant 393

AFDELING IV. — *Bezoekrecht der natuurlijke familie* 395

AFDELING V. — *Huwelijksbeletselen* . . . . . 396 - 398

AFDELING VI. — *Nationaliteit* 399

HOOFDSTUK III. — GEVOLGEN BETREFFENDE DE GOEDEREN 400 - 430

AFDELING I. — *Wettelijk genot* 400

AFDELING II. — *Beheer der goederen* 401

AFDELING III. — *Verplichting tot levensonderhoud* . . . . 402 - 410

§ 1. — In de adoptieve familie . . . . . 402 - 403

A. — Artikelen 203 en 205 B.W. zijn op de adoptant toepasselijk 402

B. — Uitgestrektheid 403

Nrs

§ 2. — In de natuurlijke familie van de geadopteerde . . . 404 - 407

§ 3. — Rangorde . . . . . 407 - 408

A. — Alimentatieverplichting tegenover de geadopteerde 407

B. — Alimentatieverplichting tegenover de adoptant 408

§ 4. — Levensonderhoud in de nalatenschap . . . . . 409 - 410

AFDELING IV. — *Erfrecht* . . . . . 411 - 430

§ 1. — Erfroeping van de geadopteerde en zijn wettige afstammelingen . . . . . 412 - 419

A. — De geadopteerde erft in zijn oorspronkelijke familie zoals elke andere erfgenaam 412

B. — De geadopteerde en zijn wettige afstammelingen zijn in de nalatenschap van de adoptant erfgeroepen als wettige afstammelingen 413

C. — Het geadopteerd kind en zijn wettige afstammelingen sluiten, bij ontstentenis van wettige afstammelingen van de adoptant, alle andere erfgenamen uit 414

D. — Het geadopteerd kind geniet de onschendbaarheid van het voorbehouden gedeelte 415

E. — Het geadopteerd kind vermindert het aandeel van het natuurlijk kind van de adoptant in diens nalatenschap 416

F. — Schenkingen onder levenden van de adoptant worden door de adoptie niet van rechtswege herroepen . . . . . 417 - 418

G. — Het geadopteerd kind of zijn wettige afstammelingen zijn niet erfgeroepen in de nalatenschap van de bloedverwanten van de adoptant 419

§ 2. — Erfrecht in de nalatenschap van de geadopteerde . . 420 - 430

A. — Beginselen . . . . . 421 - 422

B. — Recht op erfrechtelijke terugkeer . . . . . 423 - 428

C. — Verdeling van de nalatenschap van de geadopteerde . . . . . 429 - 430

HOOFDSTUK IV. — ANDERE GEVOLGEN DER ADOPTIE . . . 431 - 436

Titel VI. — De herroeping der adoptie . . . . . 437 - 468

HOOFDSTUK I. — KARAKTER DER VORDERING EN REDENEN TOT HERROEPING . . . . . 437 - 446

AFDELING I. — *Karakter der vordering* . . . . . 437 - 439

AFDELING II. — *Personen die ze kunnen instellen* . . . . . 440 - 444

§ 1. — De adoptant, de twee adopterende echtgenoten, één van de adopterende echtgenoten 440

Nrs

§ 2. — De geadopteerde . . . . . 441 - 442
§ 3. — Het openbaar ministerie . . . . . 443 - 444

AFDELING III. — *Redenen voor herroeping* . . . . . 445 - 446

HOOFDSTUK II. — RECHTSPLEGING . . . . . 447 - 461

AFDELING I. — *Bevoegdheid* 448

AFDELING II. — *Verplichte oproeping in het geding* . . . . 449 - 453

AFDELING III. — *Eigenlijke rechtspleging* 454

AFDELING IV. — *Recht op behoud van de voornamen* 455

AFDELING V. — *Herleven der ouderlijke macht* 456

AFDELING VI. — *Het vonnis* 457

AFDELING VII. — *Verzet - Beroep - Cassatie* 458

AFDELING VIII. — *Bekendmaking door overschrijving* . . . . 459 - 461

§ 1. — Termijn - Bevoegde ambtenaar 459
§ 2. — Personen die de betekening of terhandstelling kunnen doen 460
§ 3. — Overschrijving en randmeldingen 461

HOOFDSTUK III. — GEVOLGEN DER HERROEPING . . . . 462 - 468

AFDELING I. — *Terugwerkende kracht* 462

AFDELING II. — *Inrichting der voogdij* . . . . . 463 - 466

AFDELING III. — *Andere gevolgen* . . . . . 467 - 468

T w e e d e d e e l — Wettiging door adoptie 469 - 502

Titel I. — Begrip en voorwaarden . . . . . 469 - 492

HOOFDSTUK I. — BEGRIP . . . . . 469 - 471

AFDELING I. — *Begripsomschrijving* 469

AFDELING II. — *Verwijzing naar nrs 3 tot en met 20* 470

AFDELING III. — *Eigen Belgisch recht* 471

HOOFDSTUK II. — GRONDVOORWAARDEN . . . . . 472 - 489

AFDELING I. — *Zelfde instellings- en grondvoorwaarden als voor de adoptie* . . . . . 472 - 473

AFDELING II. — *Voorwaarden in hoofde van de door adoptie wettigende ouders* . . . . . 474 - 482

§ 1. — Wettiging door adoptie is slechts tijdens het huwelijk mogelijk . . . . . 474 - 478

Nrs

1. — Wettiging is in beginsel voorbehouden aan twee echtgenoten . . . . . 474 - 475
2. — De echtgenoten mogen niet gescheiden zijn van tafel en bed 476
3. — De echtgenoten moeten gezamenlijk optreden . . 477
4. — Sommige gehuwden kunnen alleen wettigen door adoptie 478

§ 2. — Leeftijdsvoorwaarden . . . . . 479 - 481
1. — Gezamenlijke wettiging door twee echtgenoten 479
2. — Wettiging door één der echtgenoten . . . . 480 - 481

§ 3. — Andere voorwaarden 482

AFDELING III. — *Voorwaarden in hoofde van het kind* . . . 483 - 489

§ 1. — Leeftijdsvoorwaarden 483

§ 2. — Het kind mag niet door anderen geadopteerd zijn of gewettigd door adoptie 484

§ 3. — Het kind moet de toestemmingen van artikelen 347 en 348 B.W. bekomen . . . . . 485 - 489
A. — De echtelijke toestemming 485
B — De ouderlijke toestemming of deze van de familie 486 - 489

HOOFDSTUK III. — RECHTSPLEGING . . . . . 490 - 492
A. — Omzetting van wettiging door adoptie in adoptie . . . 491
B. — Rechtspleging 492

Titel II. — Gevolgen . . . . . 493 - 502

HOOFDSTUK I. — GEVOLGEN BETREFFENDE DE PERSOON . . 494 - 498

AFDELING I. — *Het kind houdt op tot zijn oorspronkelijke familie te behoren* . . . . . 494 - 495

AFDELING II. — *Het kind heeft in de nieuwe familie het statuut van wettig kind alsof het uit het huwelijk geboren ware* . . . . . 496 - 498

§ 1. — Het kind krijgt de naam van de man 496

§ 2. — De ouderlijke macht en de voogdij 497

§ 3. — Nationaliteit 498

HOOFDSTUK II. — GEVOLGEN BETREFFENDE DE GOEDEREN 499 - 502

AFDELING I. — *Weerslag op de verplichting tot levensonderhoud* 500

AFDELING II. — *Erfrecht* 501

AANHANGSEL : *Andere gevolgen* 502

Nrs

AANHANGSEL 1. — OVERGANGSBEPALINGEN . . . . . 503 - 511

§ 1. — Adopties tot stand gekomen onder het oud stelsel met 1 adoptant. - Ouderlijke macht. - Voogdij . . 504 - 506

§ 2. — Adopties van het oud stelsel zijn niet vatbaar voor herroeping van het gewijsde 507

§ 3. — Omzetting van adoptie in wettiging door adoptie . . 508 - 509

§ 4. — De oude pleegvoogdijen 510

§ 5. — Geen verplichte tussenkomst van pleitbezorgers . . . 511

AANHANGSEL 2. — DE PLEEGVOOGDIJ . . . . . 512 - 513

AANHANGSEL 3. — INTERNATIONAAL PRIVAATRECHT - VERWIJZING 514

MODELLEN VAN AKTEN

ZAAKREGISTER

Aansprakelijkheid.
Zie: Ambtenaar van de burgerlijke stand, Schadevergoeding.

Aanvullende toestemming.
— afstamming (invloed op —), 179.
— begrip, 176 volg.
— karakter der —, 177 volg., 181.
— minderjarige (— aan), 174 volg.
— nietigheden, 342.
— onbekwaamverklaarde, 165 volg., 191.
— rechtspleging der —, 237 volg.
— tijdstip der —, 237, 240, 350.
Zie ook: Betwiste adoptie, Familieraad, Opeenvolgende adoptie, Ouderlijke toestemming, Toestemming.

Adelrechtelijke titels, 432, 496.

Adoptant.
— aanwezigheid van kinderen, 103.
— afwezigverklaring van —, 389, 506.
— alleenstaande, 85 volg.
— begrip, 85.
— beheer, 401.
— betekening door —, 320, 460.
— bloedverwantschap met geadopteerde, 111, 149.
— bijeenroepingsrecht van familieraad, 182.
— cassatie, 294, 316, 458.
— echtelijke toestemming, 113.
— echtgenoten-adoptanten, 125 volg.
— eiser in betwiste adoptie, 300.
— erfrecht, 413, 421.
— erfrechtelijke terugkeer, 423.
— erfroeping, 420, 421.
— erkenning van geadopteerde door —, 359, 362.
— faam, 108, 124, 143.
— gecolloceerde, 68.
— geïnterneerde, 69.
— gesekwesteerde ten huize, 68.
— gehuwde, 113 volg.
— geslacht, 107.
— gunstigste leeftijdsvoorwaarden, 91, 92.
— herroeping adoptie door —, 440.
— hoger beroep, 287, 316, 458.
— kinderen die kunnen geadopteerd worden, 103 volg., 121 volg.
— leeftijdsvoorwaarden, 86.
— legaat door —, 417.
— minderjarige —, 130, 133, 246.
— non, 109.
— levensonderhoud, 408 volg.
— onbekwaamverklaarde, 59.
— onbekwaamverklaring van —, 434.
— onder gerechtelijke raad gestelde, 66, 434.
— ondertekening verzoekschrift, 257 volg.
— ouderlijke macht, 380.
— overlijden van —, 351 volg., 360, 389, 506.
— persoonlijke belangen, 41, 46.
— priester, 109.
— schenking door —, 417.
— toestemming in adoptie, 187, 188, 215, 234 volg.
— verhoor, 279, 449.
— vermogenstoestand, 108, 124, 143.
— verzet tegen vonnis, 305, 314.
— vertegenwoordiging door —, 211, 222.
— voogdij, 384, 389, 506.
— wettelijk genot, 400.
— wettiging geadopteerde door —, 362, 363.
Zie ook: al deze woorden afzonderlijk.

Adoptie.
— begrip, 1, 7, 367.
— contract (als —), 3 volg.
— contractuele voorwaarden, 53 volg.
— echtgenoten (door —), 125 volg., (van twee —), 110, 148, 176.
— eenzijdige akte of verklaring (door—), 176, 221, 487, 509.
— eerste, 367 volg.
— eigen kinderen (van —), 91, 121, 133.
— familieleden (van —), 111, 149.
— gevolgen, 8, 13, 19, 364 volg.
— grondvoorwaarden, 37 volg., 348.
— instelling (als—), 6 volg.
— meerderjarigen, 47.
— meervoudige, 147, 152 volg.
— natuurlijk kind, 91.
— nieuwe —, 468.
— omzetting in wettiging door adoptie, 508, 509.
— opeenvolgende, 126, 157, 158.

— overspelig kind (van —), 99.
— posthume —, 146, 346, 351 volg., 360.
— redenen, 41 volg.
— soevereine beslissing van kind, 171.
— — van ouders, 180.
— tweede —, 140, 149, 152 volg., 164, 180, 188, 197, 215, 371, 380, 391, 468.
— voogd (door —), 150.
— vormvoorwaarden, 223 volg.
— vreemde kinderen (van —), 89, 119, 121.
— wettige kinderen (van eigen —), 120, 121, 126, 134, 139, 149, 177.
Zie ook: Betwiste adoptie, Herroeping, Opeenvolgende adoptie, Posthume (betwiste) adoptie.

Adoptie-akte.
Zei: Akte van wederzijdse wil, Regularisatie-adoptie.

Adoptief kind.
— adoptie door echtgenoot-adoptant, 121 volg.
— wettiging door adoptie, 479.

Adoptieraad, 384.
Zie ook: Adoptieve familieraad, Familieraad, Toestemming.

Adoptieve familie.
— levensonderhoud in —, 402, 403.
— natuurlijke familie primeert —, 180, 197.
— omvang, 18, 365 volg., 382.

Adoptieve familieraad.
— samenstelling, 388.
— toestemming in tweede adpotie, 197, 215.
Zie ook: Voogdij, Wettiging door adoptie.

Adoptievonnis.
— begrip, 1, 4, 199.
— tegen de familieraad, 215.
— tegen de ouders, 215.
Zie ook: Betwiste adoptie.

Adoptievoogdij, 384.
Zei ook: Voogdij.

Adoptio minus plena, 22, 25.

Adoptie plena, 22.

Advies (openbaar ministerie).
— geschreven, 265, 274, 306.
— herroeping adoptie, 454.
— invloed op rechtspleging, 275 volg., 279.
— termijn, 266, 271.
Zie ook: Openbaar ministerie, Raadpleging der ouders, Rechtspleging, Verhoor.

Advocaat.
— aanwijzing als bijzondere voogd, 453.
— ondertekening van verzoekschrift, 261, 303, 304.
— verhoor (bijstand tijdens —), 279.
— verplichte tussenkomst, 261.
— vertegenwoordigingsrecht, 261.

Afdwingbaarheid (der adoptie), 259, 268, 349, 350, 351.

Afgedwongen adoptie.
Zie: Betwiste adoptie.

Afschrift, 436.
Zie ook: Uittreksel.

Afstammelingen.
Zie: Erfrecht, Nakomelingen.

Afstamming.
— begrip bij adoptie, 92, 179.
— bewezen afstamming, 92 volg., 121, 179, 203.
— bigamie, 99.
— bloedeigen afstamming, 179.
— juridische inhoud der —, 93.
— gevolgen der — op de adoptie, 93, 99, 140, 177, 179, 188 volg., 219.
— vaststelling der —, 92, 99.
— verhoor (bepaald door afstamming), 268.
Zie ook: Bewijs.

Afwezigheid.
Zie: Afwezigverklaring.

Afwezigverklaring.
— adoptant (van —), 389, 506.
— echtelijke toestemming, 177, 159.
— leeftijdsvoorwaarde (invloed op — van adoptant), 101.
— toestemming andere ouder, 190.
— vonnis van —, 117.
— voogdij (invloed op —), 389, 506.

Agnaten, 22.

Agnatio, 22.

Akte van bekendheid, 42.

Akte van bevestiging, 81, 240, 321.

Akte van de burgerlijke stand.
— adoptie (— als), 20.
— afschrift, 436.
— randmeldingen, 334, 461.
— uittreksel, 436.
— vertegenwoordiging bij volmacht, 234.

Akte van erkenning.
Zie: Erkenning natuurlijk kind.

Akte van de gerechtelijke overheid, 17, 125.

Akte betreffende de staat.
— begrip van adoptie als —, 18, 19.
— wettelijke vertegenwoordiging, 161, 170.

Akte van wederzijdse wil.
— afzonderlijke (twee —), 100, 122, 137.

— Belgische diplomatieke en consulaire agenten, 228, 238.
— bevoegdheid (om ze te verlijden), 225 volg., 238.
— bewijs instellingsvoorwaarden in —, 49.
— één —, 236.
— eenzijdige verklaring, 176, 221, 487, 509.
— geheel met beslissing, 81.
— gelijktijdigheid, 12.
— griffier, 232.
— minuut, 232.
— nietigheid, 80, 81, 233.
— notaris, 227, 229 volg., 238.
— omzetting wettiging door adoptie in adoptie, 492.
— ogenblik waarop toestemming moet bestaan, 71.
— onderzoek instellings- en grondvoorwaarden, 230.
— ontwerp (— als — van adoptie), 349.
— publieke akte, 7.
— toestemming.
— — aanvullende, 237 volg.
— — adoptant, 234 volg.
— — echtelijke, 237.
— — familieraad, 237 volg.
— — geadopteerde, 234 volg.
— — gelijktijdigheid van —, 236.
— vertegenwoordiging bij —, 216 volg.
— vrederechter, 225 volg., 238.
— weigering ze te verlijden, 230, 231.
— wettiging door adoptie, 483, 490.
— woonplaats adoptant, 225.
— uitdrukkelijke wil, 12.
Zie ook: Aanvullende toestemming, Contractuele toestemming, Notaris, Toestemming, Vrederechter.

Algemene voorlopige bewindvoerder, 67.

Alleenstaande.
— adoptant, 85.
— afwezigverklaring, 101.
— begrip, 85, 100.
— echtscheiding, 85.
— feitelijke scheiding, 101.
— gehuwde, 85.
— leeftijdvoorwaarde, 86.
— natuurlijk kind (adoptie van —), 91 volg.
— natuurlijke ouders, 91.
— onmogelijkheid van wilsuiting, 101.
— scheiding van tafel en bed, 102.
— vreemd kind (adoptie van —), 86 volg.
— vrijgezel, 85.
— weduwe, 101.
— wettiging door adoptie, 475.
Zie ook: Leeftijd.

Ambtenaar van de burgerlijke stand.
— aansprakelijkheid, 329, 331, 334.
— bediende, 239.
— betekening aan —, 322, 459.
— bevoegdheid ratione loci, 326 volg.
— doorzending aan collega, 329.
— eerste district van Brussel, 326.
— herroeping, 459.
— nalatigheid, 331, 461.
— onafhankelijkheid, 331.
— onbevoegde, 327.
— ontvangstbewijs, 329, 330.
— opdracht, 329 volg.
— overschrijving, 319, 459, 461.
— randmeldingen, 334, 461.
— termijn der overschrijving, 330.
— voornaam, 375.
— weigering over te schrijven, 330.
Zie ook: Herroeping, Overschrijivng, Registers van de burgerlijke stand, Termijn.

Analogieredenering, 8, 146, 175, 201.

Arrest.
— herroeping, 458.
— hoger beroep, 292 volg., 314.
— motivering, 293.
— openbare terechtzitting, 293.
— proeftermijn, 293.
— vermeldingen, 286, 293.
Zie ook: Rechtspleging.

Authentieke akte.
— aanvullende toestemming, 229, 237 volg.
— akte van adoptie, 229.
— brevet, 234.
— echtelijke toestemming, 116, 237.
— minuut, 232, 234.
— ouderlijke toestemming, 237.
— volmacht, 234.

Bedrog, 76.
Zie ook: Erkenning, Wilsgebreken.

Beheer.
— adoptant, 401.
— invloed op vertegenwoordigingsrecht, 217.
— pleegvoogdij, 513.
— wettiging door adoptie, 499.

Behoeftigheid, 403, 409.
Zie ook: Levensonderhoud.

Bekendmaking.
— afschaffing — in Belgisch Staatsblad, 224.
— overschrijving als —, 337, 459 volg.

Bekwaamheid.
Zie: Handelingsbekwaamheid, Contractuele voorwaarden, Rechtsbevoegdheid.

Belangen.
—ascendenten (van —), 413.

— belangenberekening, 45.
— onbekwaamverklaarde (van —), 60.
— tegenstrijdigheid, 117, 176, 187, 221.
— tussenkomende partijen (van de —), 44, 49, 282, 310, 413.
— wederkerigheid (van —), 13.
— wettelijk beschermde, 41, 104.
— wettige belangen echtgenoot, 115.
— wettige belangen kinderen uit eerste huwelijk, 45.
Zie ook: Instellingsvoorwaarden, Tussenkomende partij, Wettige redenen.

Belangenconflict, 117, 152, 157, 187.

Belgische adoptiewetgeving, 30 volg.

Belgisch Staatsblad.
Zie: Bekendmaking.

Belofte van adoptie, 12.

Benoemd contract, 14.

Beraad.
— betwiste adoptie, 286, 313.
— contractuele adoptie, 286, 293.
— wettiging door adoptie, 286, 313.

Beschikkend gedeelte.
— overschrijving, 332, 461.
— vermeldingen, 285, 293, 313, 374, 457.

Betekening (van vonnissen en arresten).
— adoptant, 319 volg., 460.
— ambtenaar van de burgerlijke stand (aan —), 322, 459.
— begrip, 323.
— betwiste adoptie, 324.
— bijzondere voogd, 460.
— deurwaardersexploot, 323.
— geadopteerde, 321, 460.
— herroeping, 459, 460.
— mondeling verzoek, 323.
— onbekwaamverklaarden, 321, 460.
— ontvangstbewijs, 319.
— openbaar ministerie, 460.
— oorspronkelijke ouders (— van herroeping), 460.
— posthume adoptie, 353.
— termijn, 325.
— volmachthebber, 320, 321.
— wettelijke vertegenwoordiger, 321, 324.
Zie ook: Overschrijving.

Betwiste adoptie.
— begrip, 1, 199 volg., 201, 297, 353.
— betekening, 324.
— bevoegdheid, 298.
— cassatie, 316.
— hoederecht (invloed van —), 207.
— hoger beroep, 314, 315.
— onbekwaamverklaarde, 62, 168, 202.
— overspelige moeder, 186.
— ouders (partijen tegen elkaar bij —), 240.
— posthume betwiste adoptie, 352, 353.
— rechtspleging, 214, 309 volg.
— tussenkomst (bij —), 312, 314.
— tweede adoptie, 215.
— verhoor, 307, 310, 311.
— vertegenwoordiging minderjarige, 310, 353.
— vonnis, 313.
— vorderingsrecht, 300 volg.
— weigering van toestemming, 199 volg., 301.
— wijze van inleiding, 302.
Zie ook: Hoederecht, Misbruik, Onwaardigheid, Posthume betwiste adoptie, Toestemming.

Betwiste wettiging door adoptie, 492.

Bevestiging.
Zie: Akte van bevestiging.

Bevoegdheid.
Zie: Contractuele voorwaarden, Handelingsbekaamheid, Rechtsbevoegdheid.

Bevoegdheid (procedure —).
— akte van wederzijdse wil, 225 volg., 238.
— ambtenaar van de burgerlijke stand, 326 volg., 459.
— betwiste adoptie, 298.
— bevoegdheidsconflicten, 244.
— contractuele adoptie, 242 volg.
— diplomatieke en consulaire agent, 228.
— eenheid openbaar ministerie, 244.
— herroeping, 448.
— jeugdrechtbank, 242 volg., 448.
— meerdere geadopteerden, 244.
— meerderjarig geworden geadopteerde, 244.
— notaris, 227.
— ratione loci, 242, 448.
— ratione materiae, 242, 448.
— ratione personae, 242.
— samenvoeging, 244.
— verstrijken termijn overschrijving (opheffing rechtsverval), 325.
— vrederechter, 225 volg.
— wijziging leeftijd, 244.
— wijziging verblijfplaats, 251.

Bevolkingsregister, 329, 333, 436.
Zie ook: Overschrijving.

Bewaring (recht van —).
Zie: Hoederecht.

Bewijs.
— afstamming, 92 volg., 94, 95, 183, 188.
— bekwaamheidsvoorwaarden, 49.
— betwiste adoptie, 199 volg.
— onmogelijkheid wil te laten kennen, 191.
— onwaardigheid, 83, 199.
— wilsgebreken, 78.

Bezoekrecht.
— oorspronkelijke familie na adoptie, 395.

— oorspronkelijke familie na wettiging door adoptie, 495.
Bezoldiging.
Zie: Bijzondere voogd.
Bigamie, 99.
Bijeenroeping van familieraad.
— door adoptant, 182, 205.
— door minderjarige van 15 jaar oud, 182.
— door openbaar ministerie, 182.
— door vrederechter, 182.
Bijzondere rol, 263, 304.
Bijzondere voogd.
— advocaat, 453.
— bezoldiging, 453.
— herroeping der adoptie, 450.
— opdracht, 353, 451.
— posthume betwiste adoptie, 353.
— vertegenwoordiging, 353, 444, 450.
Zie ook: Advocaat, Herroeping, Posthume betwiste adoptie.
Bijzondere voorlopige bewindvoerder, 67.
Bléharis-Doornik, 26.
Bloed- en aanverwanten.
— advies, 268.
— geadopteerde (met —), 111, 149.
— erfrecht, 419.
— levensonderhoud, 403.
— natuurlijke familie, 92, 179.
Zie ook: Adoptant, Erfrecht, Levensonderhoud.
Bloedverwantschap in opgaande lijn, 268, 419.
Zie ook: Verhoor.
Brevet, 234.
Brief.
Zie: Verzoekschrift.
Broer.
— adoptie tussen broeder en zuster, 111.
— adoptieve verwantschap, 419.
— erfroeping in nalatenschap geadopteerde, 501.
— verhoor, 268.
Brugse Vrije, 25.
Buitengewone rechtsmiddelen.
— derdenverzet, 338, 339, 350, 507.
— herroeping van gewijsde, 76, 340.
— vordering tot nietigverklaring, 51, 341 volg.
Zie ook: Nietigheid, Nietigverklaring (vordering tot —).
Buitenlandse openbare overheid.
— afgifte afschrift (aan —), 436.
Bureau voor rechtsbijstand, 453.
Burgerlijke stand.
Zie: Akte van de burgerlijke stand, Ambtenaar van de burgerlijke stand, Registers van de burgerlijke stand, Overschrijving.

Cassatie.
— adoptant, 294.
— betwiste adoptie, 316.
— controle, 40, 51, 58, 126.
— echtgenoten, 295, 317.
— geadopteerde, 294.
— herroeping, 458.
— openbaar ministerie, 294.
— schorsende kracht, 296.
— termijn, 295.
China, 23.
Cognaten, 22.
Code Napoléon, 27 volg.
Commissie van openbare onderstand.
— familieraad, 198.
— fiscaal recht (vermindering), 435.
— ouderlijke toestemming, 177, 195.
— verhoor (van de leden —), 268.
— weigering van toestemming, 206.
Consulaire agent.
Zie: Diplomatieke of consulaire agent.
Contentieuse rechtspraak.
Zie: Homologatierechtspleging.
Contract.
— adoptie (— als —), 3, 349.
— afdwingbaarheid (van het —), 349 volg.
— benoemd, 14.
— contractuele voorwaarden, 53 volg., 347 volg.
— gerechtelijk, 4, 17.
— gevolgen, 5, 8, 19.
— herroeping (stilzwijgende — van —), 325.
— nietigheid, 15, 16.
— openbare orde, 15, 16.
— overeenkomst (mondelinge), 11.
— plechtig, 1, 6, 10 volg.
— regularisatie-adoptie (— als —), 3.
— toetredingscontract, 5, 15, 349.
— voorwaarden (andere — van het —), 15.
— wederkerig, 13, 81.
Contractuele toestemming.
— begrip (onmondige geadopteerde), 176, 219, 231, 234, 236.
Costuymen van Gent, 25.
Costuymen van Oudenaarde, 25.
Curator (over ongeboren vrucht —), 146.

Datieve voogdij.
— onbekwaamverklaarden, 202.
— onmogelijkheid tot herleven ouderlijke macht, 388.
— toestemming, 188.

Definitieve adoptie, 504.

Derde.
— begrip bij toestemming en vertegenwoordiging, 219, 231, 240.
— erfrecht, 362.
— erkenning door —, 362, 357.
— naam, 362.
— overschrijving, 335.
— wettiging door —, 362, 363.

Derdenverzet, 335, 338, 339, 350, 507.

Deurwaardersexploot, 323.
— betekening, 323, 325, 459.
— bewijs toestemming ouders, 301.

Dienstwillige voogdij.
Zie : Pleegvoogdij.

Diplomatieke- en consulaire agent.
— akte van wederzijdse wil, 228, 238.
— bevoegdheid, 228, 238.
— nationaliteit, 228.

Doel (der adoptie).
— afstamming scheppen, 2.
— afwijking verbintenissenrecht, 6.
— bescherming geadopteerde, 9.
— controle (— van —), 6, 38.
— familiale eenheid, 9, 35.
— jeugdbescherming, 125, 154.
— meerderjarige geadopteerde, 47.
— opneming in gezin, 86.
— oudheid, 21.
— regularisatie, 35, 125, 140.
— voorbijstreven (van —), 158.
Zie ook : Instellingsvoorwaarden, Wettige redenen.

Dossier van rechtspleging, 274, 277, 282, 304.

Dronkenschap, 72, 81, 231.

Duitsland, 26.

Dwaling, 15, 77.
Zie ook : Herroeping, Wilsgebreken.

Echtelijke toestemming, 113 volg.
— afwezigverklaring, 117.
— feitelijke scheiding, 118.
— geadopteerde, 159.
— gelijktijdigheid met akte, 115, 240.
— intrekking (— van), 115.
— minderjarige, 113.
— onbekwaamverklaarde (aan —), 62.
— omzetting adoptie in wettiging door adoptie, 485.
— onmogelijkheid van wilsuiting, 117.
— procedure van echtscheiding, 118.
— procedure van scheiding van tafel en bed, 118.
— scheiding van tafel en bed, 118.
— soevereine en willekeurige beoordeling, 113.
— tijdstip, 240.
— volmachthouder, 239.
— wettiging door adoptie, 485.

Echtgenoot(-en)
— adoptie van —, 110, 124, 148.
— begrip, 100, 122, 123, 137, 140, 155.
— cassatie, 317.
— gewezen, 100.
— herroeping adoptie (door —), 440.
— herroeping gewijsde, 340.
— hoger beroep, 317.
— kind (van de —), 121, 141, 151.
— leeftijd, 130 volg.
— — bij adoptie natuurlijk kind, 133 volg.
— — bij adoptie vreemd kind, 130 volg.
— meervoudige adoptie, 152 volg., 158.
— nieuw huwelijk (verdwijnen begrip van —), 140.
— pleegvoogd, 513.
— vrijheid eigen kind niet te adopteren, 121.
— vooroverlijden, 100, 122, 140, 155.
— wettigende ouders (door adoptie —), 474.
Zie ook : Echtelijke toestemming, Erfrecht, Gelijktijdige adoptie, Posthume adoptie.

Echtscheiding (invloed van de —).
— op begrip echtgenoot, 123, 140.
— op ouderlijke toestemming, 177, 195.
— procedure van echtscheiding, 118, 213.
— verhoor, 268.
— weigering van toestemming, 199, 208, 209, 211, 212.
— wettigende ouders (door adoptie —), 476.
Zie ook : Betwiste adoptie, Echtgenoot, Hoederecht.

Eenkindtschap, 25.

Eerste district van Brussel, 326.

Eigenlijke rechtspraak.
Zie : Homologatierechtspleging.

Erfrecht.
— aandeel natuurlijk kind van adoptant, 416.
— aanwas, 430.
— abnormaal, 425.
— adoptant, 420 volg.
— beginsel, 411.
— beschikbaar gedeelte, 415, 421.
— broeders en zusters, 419.
— cumul (door geadopteerde), 412.
— erfrechtelijke terugkeer, 422, 423, 467.
— erfgenamen in nederdalende lijn (wie zijn —?), 423.
— grootouders (adoptieve), 419.
— herroeping schenkingen en legaten, 417.
— kloving, 420.
— legaat, 412, 415, 432.

— nakomelingen (wie zijn —?), 422.
— nalatenschap adoptant (in —), 413.
— nalatenschap bloedverwanten adoptant (in —), 419.
— nalatenschap geadopteerde (in —), 420 volg.
— natuurlijk kind, 422.
— oorspronkelijke familie (in —), 412.
— overlijden geadopteerde zonder afstammelingen, 420.
— plaatsvervulling, 413, 418, 419.
— saisine, 421, 425.
— schenking, 412, 415.
— verdeling nalatenschap geadopteerde, 429 volg.
— voorbehouden gedeelte, 415, 421, 428, 501.
— wettiging door adoptie, 501.

Erfrechtelijke terugkeer, 423 volg., 467.

Erfroeping.
Zie : Erfrecht.

Erkenning.
— adoptant (door —), 359, 362.
— akte van erkenning, 94.
— bedrog, 98.
— bekentenis, 97.
— betwisting (van —), 98.
— derde, 357, 362.
— dubbele, 98.
— geadopteerde (— van), 357, 362.
— nationaliteit, 362.
— natuurlijk kind, 94 volg.
— notaris (— vóór), 95.
— vrederechter (— vóór), 95.

Faam, 108, 124, 143.
Zie ook : Adoptant.

Familiaal recht, 21.

Familiale grafkelder, 434.

Familieleden.
— adoptie tussen —, 111, 149.
— nieuwe familie van geadopteerde, 365, 380.
— tussenkomst (van —), 282.
— wettiging door adoptie tussen —, 482.

Familieraad.
— aanwijzing vertegenwoordiger, 220, 222, 259.
— adoptieve —, 197, 215, 489.
— betwiste adoptie, 199.
— bijeenroepingrecht van —, 182, 205.
— gewettigd kind door adoptie, 486, 487.
— minderjarige, 196 volg., 220.
— minderjarige van 15 jaar, 174, 175.
— natuurlijke familie, 196, 268.
— nietigverklaring beslissingen van — (vordering tot —), 182, 205.
— oorspronkelijke familie, 196.
— onmogelijkheid van wilsuiting, 198.
— overlijden, 198.
— samenstelling, 386, 390.
— toestemming, 174, 175, 196 volg., 220, 221, 237, volg.
— vordering tegen leden van —, 301.
— weigering toestemming, 199, 205, 206, 301.
Zie ook : Adoptieraad, Adoptieve familieraad, Betwiste adoptie, Bijeenroepingsrecht, Familieraad, Ouderlijke macht, Ouderlijke toestemming, Toestemming, Vertegenwoordiging, Voogdij.

Feitelijke scheiding.
— echtelijke toestemming, 118.
— gelijktijdige adoptie, 132.
— leeftijd (invloed op —), 101.
— wettigende ouders (door adoptie —), 476.
Zie ook : Echtelijke toestemming, Toestemming.

Fictie, 365, 367.

Fiscaal recht, 435, 502.

Formalisme.
Zie : Wilsformalisme.

Fout, 445.

Geadopteerde.
— akte van burgerlijke stand, 334.
— afstamming (ten aanzien van adoptant), 92 volg.
— beroep, 287, 314.
— betekening, 321, 460.
— burgerlijk recht, 144.
— bloed- of aanverwantschap, 149.
— bloedschandige, 99.
— cassatie, 294.
— echtelijke toestemming, 159.
— erfrecht, 420, 429.
— erfroeping, 412, 413, 419.
— erkenning, 357, 362.
— geboren, 146.
— herroeping, 441.
— leven (in —), 146.
— levensonderhoud, 407, 410.
— meervoudige adoptie, 152-158.
— minderjarige, 169, 222.
— minderjarigheid (die alleen tijdens — kan geadopteerd worden), 122.
— naam, 362, 366-379, 455.
— natuurlijk kind (van adoptant of echtgenoot) 91 volg.
— nalatenschap, 420, 430.
— onbekwaamverklaarde, 161, 168.
— ondertekening van verzoekschrift, 257, 259.
— opeenvolgende adoptie, 157, 158.
— overlijden, 356, 361.
— raadpleging der ouders, 160.
— toestemming, 234, 236.
— tweede adoptie (leeftijd bij —), 140.

— tussenkomst, 312.
— verhoor, 279, 307.
— verwekt, 146.
— voornaam, 375.
— wettiging, 358, 362.
Zie ook: Meerderjarige, Minderjarige, Posthume adoptie.

Geesteszwakheid, 191.

Gehuwde.
— adoptant, 113 volg.
— echtelijke toesetmming, 113 volg., 237.
— — bij afwezigverklaring, 117.
— — bij feitelijke scheiding, 118.
— — bij onmogelijkheid van wilsuiting, 117.
— — tijdens procedure van echtscheiding of scheiding van tafel en bed, 118.
— — na scheiding van tafel en bed, 117.
— geadopteerde, 145, 159.
— kind (van —), 121.
— leeftijdsvoorwaarden, 119 volg.
Zie ook: Adoptant, Adoptie, Adoptief kind, Afwezigverklaring, Alleenstaande, Echtelijke toestemming, Echtgenoot, Echtscheiding, Leeftijdsvoorwaarden, Onmogelijkheid van wilsuiting, Scheiding van tafel en bed, Toestemming.

Gecolloceerde, 68, 191.

Geïnterneerde.
— bevoegdheid, 69.
— ouderlijke toestemming, 191.

Gelijktijdige adoptie.
— begrip „tegelijk", 128.
— leeftijdvoorwaarden, 130 volg.
— minderjarigheid van adoptant, 130.
— natuurlijk kind (— van —), 133.
— scheiding van tafel en bed, 129.

Genot.
Zie: Wettelijk genot.

Gerechtelijk contract, 4, 17.
Zie ook: Contract.

Gerechtelijk raadsman, 66, 434.

Gerechtelijke voogdij, 6.
Zie ook: Homologatie.

Gerechtsbrief, 277, 304, 454.

Gesekwestreerde ten huize, 68, 191.

Geslacht, 107, 124, 145.

Gestorven voor het vaderland, 435.
Zie ook: Fiscaal recht.

Getuigen, 232, 333.

Getuigschrift van niet-beroep.
Zie: Griffier.

Gevoegde partij.
Zie: Openbaar ministerie.

Gevolgen.
— wettelijke beperking, 19, 364.

Geweld, 75.
Zie ook: Wilsgebreken.

Gewettigd kind (door adoptie —).
— echtelijke toestemming, 485.
— erfroeping, 501.
— familieraad, 486, 487.
— leeftijd, 483.
— naam, 496.
— nalatenschap, 501.
— natuurlijke ouders, 487.
— ouderlijke toestemming, 486, 487, 488.
— voornaam, 496.
Zie ook: Wettiging door adoptie.

Gewijsde.
Zie: Kracht van gewijsde.

Griffier.
— akte van wederzijdse wil, 232.
— getuigschrift van niet-beroep of niet-cassatie, 318.
— kennisgeving vonnis, 289.
— openbaar ambtenaar (plicht als —), 318.
— verzoekschrift (opdracht), 263, 264.

Grootouders.
— afdwingen der toestemming, 185.
— begrip natuurlijke grootouders, 92, 268.
— bezoekrecht, 495.
— familieraad, 405.
— verhoor, 205, 268.
Zie ook: Bezoekrecht, Bloedverwanten in opgaande lijn, Toestemming, Verhoor.

Handelingsbekwaamheid.
— begrip, 54.
— beperkte (— van 15-jarige), 176.
— gecolloceerde, 67.
— geïnterneerde, 69.
— onder gerechtelijke raad gestelde, 66.
— gesekwestreerde, 68.
— interpretatie van de —, 58.
— onbekwaamverklaarde, 59 volg., 161 volg.
— veroordeelden, 65.
— volgende uit rechtsonbevoegdheid, 59.
Zie ook: Contractuele voorwaarden, Interpretatie, Rechtsbevoegdheid.

Herleven der ouderlijke macht.
— na herroeping, 388.
— na overlijden, 388, 392.

Herroeping.
— adoptant, 440 volg.
— bekendmaking der —, 459.
— betekening, 459.
— bevoegdheid (procedure), 448.
— bijzondere voogd, 444, 450, 451.
— cassatie, 458.
— contractuele —, 156, 438.

— dwaling (— wegens —), 77.
— echtgenoot (door —), 117.
— eisers in —, 440 volg.
— erfrechtelijke terugkeer, 467.
— geadopteerde, 441.
— gerechtelijke —, 438.
— gevolgen van de —, 440, 462 volg.
— herleven ouderlijke macht, 388.
— jeugdrechtbank, 448.
— karakter der vordering tot —, 437 volg., 441.
— meerderjarige, 441.
— minderjarige, 441, 450.
— onbekwaamverklaring adoptant, 63.
— ondankbaarheid, 467, 469.
— ontzetting uit ouderlijke macht (als —), 441.
— openbaar ministerie, 441, 443.
— oproeping in geding, 449 volg.
— oorspronkelijke familie (geen eisers tot —), 442.
— overschrijving der —, 459 volg.
— raadkamer, 454.
— rechtbank van eerste aanleg, 448.
— rechtspleging, 454.
— redenen, 445 volg.
— schadevergoeding, 469.
— schenking en legaat (invloed op —), 417.
— terugkeer afwezigverklaarde echtgenoot, 117.
— terugwerkende kracht, 462.
— tussenkomst, 452.
— tweede adoptie (na herroeping), 140, 468.
— vergissing homologatierechter, 51.
— vertegenwoordiging, 444, 450.
— verweerders, 440 volg.
— verzet, 458.
— vonnis, 457.
— vordering van staat, 439.
— voogdij, 463, volg.
— voornaam (behoud van —), 455.
— wettiging door adoptie, 484.

Hellenistische wereld, 23.

Herroeping van het gewijsde, 76, 340, 507.

Hertogdom Brabant, 25.

Historisch overzicht, 21 volg.

Hoederecht.
— beslissingsbevoegdheid, 212, 213.
— betwiste adoptie (rol bij —), 207 volg.
— echtscheiding of scheiding van tafel en bed noodzakelijk, 209.
— overeenkomst betreffende —, 209.
— pleegvoogd, 513.
— toestemming, 177, 199.
— vertegenwoordiging, 217.
Zie ook: Betwiste adoptie, Toestemming, Weigering van toestemming.

Hof van Cassatie, 342.
Zie ook: Cassatie.

Hoger beroep.
— adoptant, 287, 458.
— arrest, 293.
— beperkt tot naamwijziging, 287, 458.
— bewezen belang, 287.
— betwiste adoptie, 314, 315.
— echtgenoten (door —), 317.
— geadopteerde, 287, 314, 458.
— herroeping, 458.
— kennisgeving vonnis, 289.
— minderjarige van 15 jaar oud, 291, 314.
— onafhankelijkheid van partijen, 288.
— openbaar ministerie, 288, 289.
— procureur des Konings, 287, 314, 458.
— raadkamer, 292.
— termijn, 289, 315.
— termijn van beraad, 293.
— tussenkomende partijen, 287, 314.
— tussenkomst van 15-jarige in betwiste adoptie, 314.
— vertegenwoordiging van minderjarige, 291.
— vorm, 290, 315.

Homologatie.
— daad van gezag, 18.
— doel, 6, 17, 18, 38.
— verzoekschrift tot —, 254 volg.
— nietigverklaring (vordering tot —), 507.
Zie ook: Homologatierechter, Homologatierechtspleging, Verzoekschrift.

Homologatierechter.
— akteren bevestiging nietige adoptatieakte, 81.
— bekwaamheidsvoorwaarden, 58.
— bevoegdheid.
— — ratione loci, 247.
— — ratione materiae, 242 volg., 245.
— — ogenblik waarop ze wordt bepaald, 243.
— jeugdrechtbank, 242 volg., 573.
— leeftijdsvoorwaarden, 246.
— meerderjarige geadopteerde, 242 volg., 246.
— minderjarige geadopteerde, 242 volg., 246.
— nationaliteit (invloed op bevoegdheid), 252.
— onderzoek door —, 51, 58, 277, 278.
— ontbreken toestemming, 71.
— opdracht van —, 6, 17, 38, 51, 277 volg.
— pleegvoogdij, 513.
— rechtbank van eerste aanleg, 242 volg.
— soevereine beoordeling, 51, 56, 191.
— verblijfplaats (invloed op bevoegdheid), 247, 253.

— verhoor partijen, 275 volg., 279.
— woonplaats, 253.
Zie ook: Homologatie, Homologatierechtspleging, Procureur des Konings, Openbaar ministerie, Tussenkomende partijen, Verhoor.

Homologatierechtspleging.
— karakter, 17, 272.
Zie ook: Homologatie.

Homologatievonnis, 285, 379.

Huwelijk (duur van —), 130 volg.
Zie ook: Leeftijdsvoorwaarden.

Huwelijksbeletselen, 396 volg.

Hypnose, 72, 81, 231.

Imperatief recht, 8, 15, 364.

Indië, 23.

Inleiding.
Zie: Rechtspleging, Verzoekschrift.

Instellingsvoorwaarden.
— aanvulling in loop onderzoek, 50.
— cumul, 39.
— controle hof van cassatie, 40.
— noodzakelijkheid van beide —, 38.
— onafhankelijkheid der —, 39.
— onderscheid met gevolgen der adoptie, 45.
— ogenblik waarop ze moeten bestaan, 50.
— samenlopende, 39.
— verschillend, 39.
Zie ook: Belangen, Voordeel voor de geadopteerde, Wettige reden.

Internationaal privaatrecht, 514.

Interpretatie (enge-), 8, 58, 164, 200.

Intrekking toestemming, 350.

Japan, 23.

Jeugdbescherming.
— wet betreffende —, 343.
Zie ook: Doel.

Jeugdrechtbank.
— autonomie, 244.
— herroeping, 448.
— homologatie, 242 volg., 513.
— minderjarige, 242 volg.
— pleegvoogdij, 513.
— specialisatie, 242.
— recht van bewaring, 212.
Zie ook: Homologatierechter.

Jus civile, 55.

Kind.
— adoptant, 103 volg., 121.
— adoptief kind (van echtgenoot), 121, 138.
— afdwingen toestemming van —, 181.
— begrip, 92, 100, 121, 140.
— echtgenoten, 141, 151.
— geadopteerde (hoedanigheid — als kind), 431.
— gehuwde, 121.
— meerdere (adoptie van —), 106.
— mentaal gehandicapt, 105.
— wettig kind (adoptie van zijn —), 139, 149.
Zie ook: Adoptant, Adoptie, Leeftijdsvoorwaarden, Natuurlijk kind, Overspelig en bloedschandig kind.

Kinderbijslag, 434.

Kleinkind, 121.

Kracht van gewijsde, 289, 295, 315, 317, 318.

Krankzinnigheid, 72, 81.
— akte van wederzijdse wil, 231.
— ouderlijke toestemming, 191.

Kuiperijen.
Zie: Bedrog.

Lasten, 424.

Leeftijd.
— afwezigverklaring echtgenoot, 101.
— alleenstaande, 86 volg.
— duur huwelijk, 130 volg.
— echtgenoten, 130 volg.
— echtscheiding (na —), 123.
— feitelijke scheiding, 101.
— gehuwde, 119, 120.
— gelijktijdige vervulling, 88, 120, 130, 133.
— gemilderde voorwaarden, 94.
— gunstige voorwaarden, 93, 100, 101, 133 volg.
— gewettigd kind (door adoptie —), 483.
— invloed bewezen afstamming, 92 volg.
— homologatierechter, 246.
— leeftijdsbeperking, 142.
— leeftijdsverschil, 86, 119, 120.
— ogenblik waarop hij moet bereikt zijn, 88, 130.
— onmogelijkheid wil te kennen te geven (van echtgenoot adoptant —), 101, 117.
— openbare orde, 98.
— rechtsbevoegdheid, 98.

Legaat, 432.

Levensbeschouwing, 108.

Levensonderhoud.
— adoptant, 402, 403, 408, 409.
— adoptieve familie (in —), 402, 403.
— echtgenoot van adoptant, 113, 403.
— geadopteerde, 407, 410.
— nalatenschap (in de —), 409, 410.
— natuurlijke familie (in de —), 404 en volg., 510.
— openbare orde, 406.

— rangorde, 407.
— wettiging door adoptie, 500.

Maastricht, 26.

Mancipatio, 22.

Maneuvers, 76.
Zie: Bedrog.

Meerderjarige,
— herroeping, 441.
— homologatie, 242 volg.
— naamwijziging, 366.
— onbekwaamverklaarde, 162, 245, 394.
— raadpleging ouders, 160.
— rechtbank eerste aanleg, 214.
— tijdstip, 243.
— tussenkomst, 279.
— verzet, 379.

Memories en nota's.
— van rechthebbenden op de nalatenschap van de adoptant, 355.
— van tussenkomende partijen, 58, 284, 343, 360.

Middeleeuwen, 25.

Minderjarige.
— aanvullende toestemming, 176 volg.
— — van familieraad, 196 volg.
— — van ouders, 176 volg.
— adoptant, 130, 133, 246.
— bijeenroepingsrecht familieraad, 182.
— herroeping, 441.
— homologatie, 242 volg.
— jeugdrechtbank, 242 volg.
— natuurlijke afstamming (van —), 92, 179, 180.
— ouderlijke macht, 177 volg.
— raadpleging ouders, 160.
— termijn van beraad, 256.
— toestemming, 169, 179, 180.
— vertegenwoordiging, 176, 187, 310, 353 volg., 450.
— verzet, 379.
— wettiging door adoptie, 470, 471.
Zie ook: Adoptant, Betwiste adoptie, Minderjarige van 15 jaar oud, Minderjarige van minder dan 15 jaar oud, Ouderlijke macht, Toestemming.

Minderjarige van 15 jaar oud.
— aanvullende toestemming, 174, 175.
— beroep, 314.
— bijeenroepingsrecht familieraad, 182.
— familieraad, 174, 175.
— ontvoogde —, 175.
— ouderlijke toestemming, 174, 175.
— persoonlijke toestemming, 170 volg.
— tussenkomst, 312.
— verhoor, 170, 173, 279, 307.
— verlijden der akte, 173.
— volmachtdrager, 173.
— vrijheid van beslissing, 171, 312.
Zie ook: Minderjarige, Toestemming, Volmacht.

Minderjarige van minder dan 15 jaar oud.
— ouderlijke toestemming, 219.
— verhoor, 311.
— vertegenwoordiging, 216-222, 259, 279, 291, 321.
Zie ook: Minderjarige.

Minderjarigheid.
— burgerlijke, 245.
— verlengde, 245.

Minuut, 232, 234.

Misbruik, 199, 204, 205, 208.

Motivering vonnissen en arresten, 78.

Muzulmaans recht, 24.

Naam.
— als attribuut der persoonlijkheid, 367.
— behoud van —, 368, 511.
— derde (erkenning door —), 362.
— echtgenoten (adoptie door —), 369.
— familienaam, 367.
— geadopteerde (van —), 366 volg., 455.
— gelijkgeschreven —, 369, 511.
— samengestelde —, 368, 369, 371.
— toevoeging van —, 368, 371, 511.
— tussenkomst meerderjarige kinderen van geadopteerde, 279.
— verboden —, 369, 374.
— verlies van —, 367, 371.
— verplichte —, 367.
— wettiging door adoptie, 496.
Zie ook: Naamswijziging, Voornamen.

Naamswijziging.
— adoptie-akte (in —), 373.
— bevoegdheid der rechtbank, 373.
— eerste adoptie, 367 volg.
— meerderjarige, 366.
— minderjarige (verzet van —), 379.
— natuurlijke afstamming, 378.
— ogenblik, 377.
— openbaar ministerie, 374.
— terugwerkende kracht, 377.
— tweede adoptie, 371.
— verboden —, 374.
— verplichte —, 367.
— vertegenwoordiger, 373.
— verzet, 279, 366, 379.
— weduwe, 372, 373.
— wettige afstammelingen, 376, 377, 378.
— wettige redenen, 45, 368.
— wettiging door adoptie, 496, 511.
Zie ook: Naam.

Nakomelingen, 421, 422.
Zie ook: Erfrecht.

Nalatenschap.
— geadopteerde, 420, 430.

— gewettigd kind (door adoptie —), 501.
— levensonderhoud, 409, 410.
— openvallen der —, 501.
— posthume adoptie, 355.
— verdeling der —, 429, 430.
Zie ook: Erfrecht, Erfroeping.

Nationaliteit.
— Belgische diplomatieke en consulaire agenten, 228.
— erkenning, 362.
— geadopteerde, 399, 432.
— homologatierechter, 252.
— rechtbank van Brussel, 252, 448.
— wettiging door adoptie, 498.
— wijziging, 399.

Natuurlijke afstamming.
— bewezen —, 92 volg.
— minderjarige, 179, 180.
— primeert adoptieve, 140, 155, 180.
— toestemmingsrecht, 179, 180.
— vertegenwoordiging, 219.
— Zie: Natuurlijke familie, Natuurlijke ouders, Natuurlijk kind.

Natuurlijke familie, 494.
— bezoekrecht, 395, 495.
— erfrecht, 412, 501.
— familieraad, 196.
— levensonderhoud, 404, 406, 500.
— toestemming (primauteit van —), 180.
— wettiging door adoptie, 494, 495.
Zie: Natuurlijke afstamming, Natuurlijke ouders.

Natuurlijk kind.
— adoptie door alleenstaande, 91 volg.
— adoptie door echtgenoten, 133 volg.
— adoptie door gehuwde, 121.
— bloedschande, 99.
— erfroeping, 416.
— erkenning (begrip —), 94, 95 volg.
— leeftijd van adoptant, 91 volg., 133 volg.
— levensonderhoud, 407.
— naamswijziging, 378.
— ouderlijke macht, 388.
— verhoor, 268, 270.
— wettiging door adoptie, 479.
Zie ook: Afstamming, Erfrecht, Erkenning, Overspelige kinderen, Tussenkomst.

Natuurlijke ouders.
— bezoekrecht, 345, 495.
— gewettigd kind door adoptie (van —), 487.
— herleven der ouderlijke macht, 388.
Zie ook: Natuurlijke afstamming, Natuurlijke familie, Natuurlijk kind, Toestemming.

Natuurlijke personen, 112.

Nietigheid.
— absolute, 16, 218, 223, 341 volg.
— akte van wederzijdse wil (van —), 72, 233.
— begrip, 81.
— belofte van adoptie (— van), 12.
— betrekkelijke, 81, 83, 341 volg.
— bijzondere aard, 74.
— cassatie, 342.
— contract, 15, 16, 80.
— nietigheid van ambtswege, 342.
— onbekwaamverklaarde, 82.
— personen die ze kunnen inroepen, 74, 81, 82, 343.
— pleegvorm, 80.
— radikale, 82.
— toestemming (der —), 79 volg.
— vertegenwoordiging (in de —), 218.
— virtuele, 110.
— volstrekte, 80, 81, 115, 223, 233, 341 volg.
— vonnis, 285.
— wilsgebreken, 83.
Zie ook: Nietigverklaring (vordering tot —).

Nietigverklaring (vordering tot —), 71, 341 volg.
— familieraadsbeslissing, 182, 205.
— homologatiebeslissing, 507.
— openbaar ministerie, 343.
— partijen, 343.
Zie ook: Buitengewone rechtsmiddelen, Nietigheid.

Non, 109.

Notaris.
— akte van wederzijdse wil, 227, 229 volg., 238.
— ambtsweigering, 50, 231.
— bevoegdheid, 227, 238, 253.
— familiale raadgever, 50.
— onderzoek door de —, 50, 71, 229 volg.
— rol van de —, 229 volg.
— persoonlijke kennis, 50.
— uitstel verlijden akte, 50.
— verwittiging aan procureur des Konings, 50, 70.
— volmacht, 234.
Zoe ook: Akte van wederzijdse wil, Bevoegdheid.

Ogenblik waarop voorwaarden moeten vervuld zijn.
Zie: Tijdstip.

Omzetting.
— adoptie in wettiging door adoptie, 508.
— wettiging door adoptie in adoptie, 491.

Onbekwaamheid na veroordeling (wettelijke —), 65.

Onbekwaamverklaarde.
— adoptant, 60.
— akte van wederzijdse wil, 231.
— belang van —, 60.
— betekening, 321, 460.
— betwiste adoptie, 202.
— contractuele toestemming, 165.
— geadopteerde, 161 volg.
— genezen, 163.
— handelingsbevoegdheid, 59 volg., 161 volg.
— meerderjarige, 162, 245, 394.
— minderjarige, 63, 162, 164.
— nietigheid, 82.
— ondertekening verzoekschrift, 259.
— ouderlijke toestemming, 165 volg., 191.
— rechtsbevoegdheid, 59.
— toestemming, 167, 168, 191, 202, 347.
— verhoor, 269, 279, 307.
— vertegenwoordiging, 7, 62, 72, 73, 161, 216 volg., 259, 291, 321, 342, 353, 354, 450, 451.
— vonnis van onbekwaamverklaring (noodzakelijkheid van —), 163.
— voogdij, 61, 162, 166, 167, 269, 353, 387, 389, 393, 394, 504, 506.
— voorlopige bewindvoerder, 63.
— wettiging door adoptie —, 473.
Zie ook: Geadopteerde, Toestemming, Vertegenwoordiging, Voogdij.

Onbekwaamverklaring (vordering tot —), 434.

Ondankbaarheid, 467, 469.

Ondertekening van verzoekschrift.
— adoptant(en), 257 volg.
— advocaat, 261, 303, 304.
— geadopteerde, 257, 259.
— onbekwaamverklaarde, 259.
— onmogelijkheid van wilsuiting, 258.
— openbaar ministerie, 262.
— overlijden wettelijke vertegenwoordiger, 259.
— scheiding van tafel en bed, 258.
— verzoekschrift, 256 volg.
— wettelijke vertegenwoordiger, 259.
Zie ook: Verzoekschrift.

Onderzoek.
— door homologatierechter, 277, 278.
— van instellingsvoorwaarden, 50.
— door procureur des Konings, 50, 264 volg., 306.
— termijn, 266.
Zie ook: Homologatie, Homologatierechter, Homologatierechtspleging, Notaris, Vrederechter.

Oneigenlijke rechtspraak.
Zie: Vrijwillige rechtspraak.

Onmogelijkheid wil te kennen te geven.
— begrip, 117, 191.
— invloed leeftijd adoptant, 101.
— invloed op echtelijke toestemming, 117.
— invloed op ouderlijke toestemming, 191.
Zie ook: Bewijs, Familieraad, Toestemming.

Ontvangstbewijs, 319, 329, 330.
Zie ook: Ambtenaar van de burgerlijke stand, Betekening, Overdrijving.

Ontvoogding.
— van adoptant (door huwelijk —), 130.
— van geadopteerde (door huwelijk —), 175.
Zie ook: Toestemming.

Ontwerp, 349.

Ontzetting uit de ouderlijke macht.
— ouderlijke toestemming, 191, 193.
— rechtsbevoegdheid, 57.
— verhoor (recht op —), 268.
Zie ook: Familieraad, Herroeping, Ouderlijke toestemming, Toestemming.

Ontzetting wegens veroordeling, 56.

Onwaardigheid, 183, 186, 204, 205.

Opeenvolgende adoptie.
— aansluiting bij adoptie van vóór huwelijk, 121, 138 volg., 154.
— einde eerste adoptie, 155, 157.
— herroeping eerste adoptie, 155, 157, 468.
— naam, 371.
— onbekwaamverklaarde, 164.
— tijdens zelfde huwelijk, 126, 137 volg.
— toestemming aan en van minderjarige, 177, 180, 188, 380.
— toestemming na adoptievonnis, 177, 180, 197, 215, 380.
— tweede adoptie (na einde eerste —), 140.
— verbod éénzelfde adoptant, 149.
— vóóroverlijden echtgenoot - adoptant, 140, 188.
— wettiging door adoptie, 484.
Zie ook: Adoptie, Leeftijd, Nieuwe adoptie, Voogdij, Wettiging door adoptie.

Openbaar ministerie.
— aanwezigheid ter zitting, 277.
— advies, 40, 244, 275, 276, 306.
— benoeming bijzondere voogd, 353, 450.
— betekening (na herroeping —), 460.
— betwisting van erkenning, 98.
— bijeenroepingsrecht van familieraad, 182.
— cassatie, 294.
— eenheid van —, 244.
— gevoegde partij, 289.
— herroeping (procedure van —), 441, 443.

— hoger beroep, 288, 289.
— initiatiefrecht, 98, 182, 184, 201, 262, 300, 353, 450.
— memories en nota's, 343.
— naamswijziging, 374.
— nietigverklaring (vordering tot —), 343.
— ondertekening van verzoekschrift, 262.
— verdediger onmondige geadopteerde, 98.
— voortzetting betwiste adoptie (recht van —), 353.
Zie ook: Advies, Bijzondere voogd, Herroeping, Homologatierechtspleging, Procureur des Konings.

Openbare orde, 15, 19, 81, 98, 110, 111, 115, 175, 231.
Zie ook: Contract, Imperatief recht, Minderjarige van 15 jaar oud, Openbaar ministerie, Rechtsbevoegdheid, Staat betreffende de personen.

Openbare terechtzitting, 285, 293.
Zie ook: Homologatierechtspleging.

Opgesloten krankzinnigen (in gesticht —).
— bevoegdheid, 67.
— ouderlijke toestemming, 191.

Oproeping, 449-454.
Zie ook: Verhoor.

Ouderlijke macht.
— adoptieve familie, 380 volg.
— attributen, 381.
— datieve voogdij, 388.
— derde, 362.
— herleven der —, 388, 392, 456, 460, 463, 464, 489.
— minderjarige, 177, 178, 179, 187.
— modern begrip, 201.
— natuurlijke ouders, 388.
— pleegvoogdij, 513.
— toestemming, 177, 178, 179, 187, 380.
— wettiging door adoptie, 497.
Zie ook: Ontzetting uit ouderlijke macht, Toestemming.

Ouderlijke toestemming.
— afstamming, 188, 189 volg.
— afwezigverklaring, 190.
— betwiste adoptie, 199 volg.
— Commissie van Openbare Onderstand, 177, 195.
— echtscheiding, 195.
— geïnterneerde, 191.
— gewettigd kind, 486, 487.
— intrekking der —, 259.
— invloed der —, 93, 99, 140, 177, 179.
— krankzinnigheid, 191.
— minderjarige, 176 volg., 195.
— minderjarige van 15 jaar oud, 174, 175.
— minderjarige van minder dan 15 jaar, 219.
— onbekwaamverklaring, 191.
— onmogelijkheid van wilsuiting, 191.
— ontzetting uit de ouderlijke macht, 191, 193, 268.
— opeenvolgende adoptie, 177, 180, 197, 215, 380.
— opgesloten krankzinnigen (in gesticht —), 191.
— overlijden, 194.
— scheiding van tafel en bed, 195.
— sekwestratie ten huize, 191.
— tijdstip, 240.
— verdwijning, 191.
— verhoor (ondanks —), 268.
— volmachthebber, 239.
— wettiging door adoptie, 486.
Zie ook: Aanvullende toestemming, Afstamming, Betwiste adoptie, Ouderlijke macht, Toestemming, Vertegenwoordiging, Verhoor.

Oudermoord, 433.

Ouders.
— adoptievonnis tegen —, 215.
— begrip, 92.
— betekening, 460.
— hoederecht, 207 volg.
— partijen tegen elkander, 214.
— verhoor, 259, 268.
— vertegenwoordigingsrecht, 219.
— vordering (betwiste adoptie), 301.
Zie ook: Afstamming, Betwiste adoptie, Ouderlijke toestemming, Toestemming, Vertegenwoordiging.

Overeenkomst.
— mondelinge of onderhandse, 10.
— verzaking, 12.
— voorwaarden, 15.
Zie ook: Contract.

Overgangsbepalingen, 503 volg.

Overlijden.
— adoptant, 351 volg., 360.
— familieraad, 198.
— geadopteerde, 356, 361.
— herleven ouderlijke macht, 388, 392.
— ondertekening van verzoekschrift, 258.
— ouderlijke toestemming, 194.
— voogdij, 389.
Zie ook: Ouderlijke toestemming, Posthume adoptie, Toestemming, Voogdij.

Overspelige kinderen.
— afstamming, 99.
— vaststelling, 99.
Zie ook: Afstamming, Betwiste adoptie, Doel, Ouderlijke toestemming, Toestemming, Vertegenwoordiging.

Overschrijving.
— adoptanten, 319 volg.
— ambtenaar van de burgerlijke stand.
Zie: dit woord.

— begrip, 323.
— belang (van —), 335.
— bekendmaking (als —), 337.
— betwiste adoptie, 324.
— betekening, 318 volg., 459 volg.
— beschikkend gedeelte, 332, 461.
— bijzondere voogd (herroeping), 460.
— deurwaardersexploot (betekening bij —), 323.
— geadopteerde, 321, 460.
— getuigschrift (in kracht van gewijsde gegane beslissing), 318.
— herroeping (van adoptie), 459 volg.
— in extenso, 333, 461.
— minderjarige van vijftien jaar, 321, 460.
— mondeling verzoek (tot —), 323.
— onbekwaamverklaarde, 321, 460.
— onbevoegde ambtenaar.
Zie: Ambtenaar van de burgerlijke stand.
— Ontvangstbewijs, 319.
— openbaar ministerie, 460.
— ouders (na herroeping adoptie —), 460.
— overmacht, 325.
— pleegvorm, 318.
— randmeldingen, 334, 461.
— rechtsverval, 325.
— registers van de burgerlijke stand, 333.
— terhandstelling, 318 volg., 460 volg.
— termijn, 325, 331, 461.
— terugwerkende kracht, 335, 349.
— volmachthebber, 320 volg.
— vonnissen en arresten (vatbaarheid voor —), 318.
— wettelijke vertegenwoordiger, 321, 324.
Zie ook: Ambtenaar van de burgerlijke stand, Beschikkend gedeelte, Registers van de burgerlijke stand.

Overtuiging, 108.

Plaatsvervulling.
— erfrechtelijke terugkeer, 423.
— nalatenschap adoptant (in —), 413, 418, 419.

Plechtige akte.
Zie: Contract.

Pleegkind, 150, 188.
Zie ook: Adoptant, Toestemming.

Pleegvorm.
— ontbreken van —, 80.
Zie ook: Contract, Nietigheid, Openbare orde.

Pleegvoogd, 513.

Pleegvoogdij, 510, 512, 513.

Pleitbezorger, 511.

Posthume adoptie, 146, 346, 351 volg., 360.

Posthume betwiste adoptie.
— aanwijzing bijzondere voogd, 353.
— advies openbaar ministerie, 355.
— afwezigverklaring adoptant, 353.
— memories en nota's, 355.
— onbekwaamverklaring adoptant, 353.
— openbaar ministerie, 353.
— partijen, 353.
— rechthebbenden nalatenschap adoptant, 355.
— toestemming van één ouder, 353.
— tussenkomst vijftienjarige, 353.

Priester, 109.

Proces-verbaal, 281.
Zie ook: Rechtspleging.

Procureur des Konings.
— advies, 40, 50, 265, 274, 306.
— ambtsverrichtingen, 265 volg., 306, 307, 308.
— betwiste posthume adoptie, 353.
— cassatie, 294, 295.
— hoger beroep, 287.
— onderzoek, 40, 50, 76, 264 volg., 306.
— raad van —, 50.
— verhaal op de rechter, 266.
— vrijheid, 266, 270.
Zie ook: Advies, Herroeping, Openbaar ministerie, Verhoor.

Proeftijd, 286, 293.
Zie ook: Termijn van beraad.

Publieke akte, 7.
Zie ook: Akte van wederzijdse wil.

Raadkamer.
— herroeping, 454.
— hoger beroep, 292.
— onderzoek in —, 274, 292, 309, 454.

Raadpleging der ouders.
— erkende natuurlijke kinderen, 105.
— ouders, 92, 160, 176, 282.
Zie ook: Aanvullende toestemming, Ouderlijke toestemming, Ouders, Toestemming.

Randmeldingen, 334, 337, 461.
Zie ook: Overschrijving.

Rechtbank.
— afdwingen der toestemming, 186.
— indeplaatsstelling van ouders op familieraad door de —, 4.
— naamswijziging, 373.
— toezicht (op contract), 3, 9, 17, 40.
Zie ook: Instellingsvoorwaarden, Homologatie, Homologatierechter, Verhoor.

Rechtbank van eerste aanleg.
— herroeping, 448.
— homologatie, 242 volg.
— meerderjarigen, 242 volg.

— opheffing rechtsverval, 325.
— recht van bewaring, 213.
— volheid van rechtsmacht, 244.
Zie ook: Bevoegdheid.

Rechtbank te Brussel, 252, 436, 448.

Rechtsingang.
— betwiste adoptie, 299 volg.
— herroeping, 447.
— homologatie, 254 volg.
Zie ook: Inleiding, Rechtspleging, Verzoekschrift.

Rechtspleging.
— betwiste adoptie, 214, 309 volg.
— herroeping, 447.
— homologatie, 272 volg.
— voortzetting, 351, 352.
— wettiging door adoptie, 490 volg.
Zie ook: Homologatierechtspleging, Partijen.

Register van de burgerlijke stand, 333, 436, 461.

Register der verzoekschriften, 304.

Registratierechten, 435.

Regularisatie-adoptie, 35, 125, 135, 151, 154, 171, 476.
Zie ook: Doel, Leeftijd.

Roermond, 26.

Rome, 22.

Rekwest.
— mondeling, 254.
Zie ook: Verzoekschrift.

Sacra privata, 22.

Schadevergoeding, 331, 334, 469, 513.
— belofte van adoptie, 12.
— herroeping, 469.
Zie ook: Ambtenaar van de burgerlijke stand.

Scheiding van tafel en bed.
— echtelijke toestemming, 117, 149.
— gelijktijdige adoptie, 129, 154.
— leeftijd, 102, 129, 154.
— ondertekening van verzoekschrift, 258.
— ouderlijke toestemming, 195.
— procedure van —, 118, 476.
— verhoor, 268.
— weigering van toestemming, 199, 208, 209 volg.
— wettigende ouder (door adoptie), 476.

Schenking onder levenden, 417, 418, 467, 469, 501.
Zie ook: Erfrecht.

Schorsende kracht, 296, 317.
Zie ook: Cassatie.

Spilmagen.
Zie: Cognaten.

Sociaal recht, 502.

Staat (betreffende de personen).
— karakterelementen, 8.
— natuurlijk kind, 92.
— onafstaanbaarheid, 19.
— onoverdraagbaarheid, 19.
— openbare orde, 19.
— vestiging van —, 18.
— wijziging van —, 8, 16, 88, 170.
Zie ook: Akte van staat, Nietigheid.

Statistiek, 141.

Sint-Amands, 26.

Stavelot, 25.

Strafrecht, 433, 434.

Successierechten, 435.

Tegelijk adopteren (begrip), 128.

Termijn.
— betekening, 325.
— cassatie, 295.
— hoger beroep, 289, 315.
— onderzoek (van —), 266.
— overschrijving, 331, 461.
— randmeldingen, 334.
Zie ook: Betekening, Herroeping, Openbaar ministerie, Overschrijving.

Termijn van beraad, 286, 293, 313.
Zie ook: Proeftijd.

Terugwerkende kracht, 88, 335, 336, 349, 377, 362, 431, 462.
Zie ook: Naam, Overschrijving, Wettiging van geadopteerde.

Tijdstip.
— aanvullende toestemming, 240.
— contractuele voorwaarden, 347.
— echtelijke toestemming, 115, 240.
— grondvoorwaarden, 348.
— instellingsvoorwaarden, 346.
— leeftijdsvoorwaarden, 88, 130.
— verblijfplaats, 251, 328.
— vormvoorwaarden, 345.

Toestemming.
— aanvullende —, 174 volg., 237 volg.
— adoptant, 187, 188, 215, 234 volg.
— adoptieve familieraad, 197, 215.
— adoptievonnis, 199 volg., 380.
— afdwingen der ouderlijke —, 181 volg.
— afwezigverklaring (na —), 190.
— akte van wederzijdse wil, 234 volg.
— contractuele toestemming onmondige geadopteerde, 165, 176, 219, 234, 236.
— datieve voogdij, 188.
— derde (begrip bij toestemming), 219, 231.
— echtelijke —, 113 volg., 159, 237, 240.
— echtscheiding, 177.
— familieraad, 174, 175, 196 volg., 220, 221, 237 volg.
— geadopteerde, 234 volg.

— gebrek aan —, 72, 80, 81.
— gewettigd kind (door adoptie—), 485 volg.
— grootouders, 185.
— minderjarige, 169, 176 volg., 219, 220.
— minderjarige van vijftien jaar oud, 170 volg., 174, 175.
— natuurlijke afstamming, 179, 180.
— nietigheid, 79 volg.
— ogenblik waarop ze moet bestaan, 71, 115, 240.
— onbekwaamverklaarden, 167, 168, 191, 202, 347.
— onontbeerlijkheid der —, 71.
— ontvoogde minderjarige, 130, 175.
— ouderlijk gezag, 177, 183, 193.
— ouderlijke macht (toestemming als uiting der —), 177, 178.
— ouderlijke —, 174 volg., 219, 237 volg.
— partijen (van —), 71 volg., 234.
— persoonlijke —, 170 volg., 234.
— pleegvorm (— als), 80.
— toestemmingsrecht, 179, 180, 181 volg.
— tweede adoptie, 215.
— verkoop (verplicht ondanks —), 268.
— volmachthebber, 234, 235, 239.
— weigering van —, 199 volg., 488.
— wilsgebreken in de —, 73 volg.
Zie ook: Aanvullende toestemming, Betwiste adoptie, Contractuele toestemming, Ouderlijke toestemming, Toestemming (afdwingen der —).

Toestemming (afdwingen der —).
— grootouders, 185.
— kind, 181.
— openbaar ministerie (door —), 184.
— ouders, 183.
— rechtbank (door —), 186.

Toetredingscontract, 5, 15, 349.

Toeziende voogd, 386.

Traditie, 3, 9, 47.

Tussenkomende partij.
— aanwezigheid bij verhoor, 280.
— hoger beroep, 287, 314.
— oproeping, 452.
— rechthebbenden nalatenschap adoptant, 355.
— uitgebreidheid van haar recht, 282.
Zie ook: Tussenkomst.

Tussenkomst.
— adoptief kind, 106.
— betwiste adoptie, 312.
— echtgenoot, 350.
— familieleden, 282.
— herroeping (bij), 452.
— geadopteerde, 312.
— gevolg van de —, 284.
— meerderjarige kinderen geadopteerde, 279.
— minderjarige van vijftien jaar, 312.
— middelen en conclusies, 283, 284.
— schuldeiser, 284.
— pleitbezorger, 511.
— wijze van —, 283.
Zie ook: Tussenkomende partij.

Tussenpersoonsstelling, 434.

Tweede adoptie, 215.
Zie ook: Opeenvolgende adoptie.

Uitgifte.
— stukken bij verzoekschrift, 49.

Uittreksel, 436.

Verbintenis onder voorwaarde, 349.

Verblijfplaats (invloed op bevoegdheid).
— ambtenaar van de burgerlijke stand, 326, 328.
— begrip, 248.
— gebrek aan — in België, 252, 253, 289, 295, 326, 448.
— homologatierechter, 247 volg.
— tijdstip, 251, 328.
— wijziging tijdens procedure, 251.

Verdwijning, 101, 117, 191.

Vergelijkend recht, 52, 90.

Verhaal op de rechter, 266.
Zie ook: Openbaar ministerie.

Verhoor.
— aanwezigheid tijdens —, 277, 280.
— adoptant, 279, 449.
— adoptief kind, 106.
— advocaat, 279.
— afstamming (invloed der — op verhoor), 268.
— betwiste adoptie, 307, 310, 311.
— biezondere voorlopige bewindvoerder, 67, 68, 69.
— bloedverwanten in opgaande lijn, 268.
— Commissie van Openbare Onderstand, 268.
— contractpartijen, 275 volg.
— echtgenoot niet-adoptant, 115.
— echtscheiding, 268.
— geadopteerde, 279, 307.
— grootouders, 205, 268.
— homologatierechter (door de —), 279.
— jeugdbeschermingscomité, 268.
— minderjarige van vijftien jaar, 173, 279, 307.
— minderjarige van minder dan 15 jaar oud, 311.
— natuurlijk kind, 105, 141, 268, 270.
— niet-erkennende natuurlijke moeder, 188, 268.
— onbekwaamverklaarde, 269, 279, 307.
— ontzetting uit ouderlijke macht (na —), 268.
— ouders, 259, 268.

— proces-verbaal, 281.
— procureur des Konings (door —), 268, 270, 279, 307.
— ratio legis, 268.
— scheiding van tafel en bed, 268.
— uitgebreidheid van recht op —, 268.
— vertegenwoordiger, 279.
— voogd, 268, 269.
— voorlopige bewindvoerder, 64.
— wettige kinderen, 141, 268.

Vermogenstoestand, 108, 124, 143, 402.

Verlengde minderjarigheid, 70.

Verlijden der akte, 173.
Zie ook: Notaris, Vrederechter.

Veroordeelde, 65.

Vertegenwoordiger.
Zie: Vertegenwoordiging.

Vertegenwoordiging.
— adoptant, 221, 222.
— afstamming (invloed op —), 219.
— afwijking gemeen recht, 217, 220, 222.
— bijzondere voogd, 353, 444, 450.
— dronkenschap, hypnose, krankzinnigheid van vertegenwoordiger, 72, 73.
— herroeping (bij de —), 444.
— hoger beroep, 291.
— familieraad (aanwijzing door —), 220.
— mandaat (van vertegenwoordiger), 220.
— minderjarige, 176, 187, 310, 353 volg., 450.
— minderjarige van minder dan vijftien jaar oud, 216 volg., 259, 279, 291, 321.
— natuurlijke kinderen, 219.
— nietigheid, 218.
— onbekwaamverklaarden, 7, 62, 72, 73, 161, 216 volg., 259, 291, 321, 342, 353 volg., 450, 451.
— ondertekening van verzoekschrift, 259.
— opdracht, 7, 220, 259.
— ouders, 219, 259.
— overlijden vertegenwoordiger, 259.
— pleegvoogdij, 513.
— posthume adoptie, 353.
— toestemming (-en), 72, 73, 234, 235.
— verhoor, 279.
— vervanging van vertegenwoordiger, 7, 219, 227, 259.
— voogd, 220.
— vormvoorwaarde (— als), 218.
— weigering vertegenwoordiger, 259.
— wettige kinderen, 219 volg.

Vervaltermijn, 325.

Verzaking.
— aan adoptie, 20, 325, 350.
— door overdracht (verboden), 156.

Verzet.
— herroeping, 458.
— meerderjarige (— van —), 379.
— minderjarige (— van —), 379.
— naamswijziging (— tegen —), 366, 379.
— onmogelijkheid van —, 272.

Verzoek (mondeling —), 323, 375.

Verzoekschrift.
— aanhechting stukken, 49.
— betwiste adoptie, 302.
— brief, 256.
— dubbel exemplaar, 263.
— echtgenoten, 258.
— exemplaren (bij hoger beroep), 289.
— griffier (opdracht van —), 264.
— homologatie, 254 volg.
— inschrijving op biezondere rol, 263.
— nederlegging, 254, 263.
— ondertekening, 256 volg., 303, 304.
— tussenkomst naamswijziging, 279.
— vermeldingen, 49, 256, 302.
— voorschriften (betreffende het —), 255.
— vordering (betwiste adoptie), 302.
Zie ook: Ondertekening verzoekschrift, Rechtspleging, Rekwest.

Volmacht.
Zie: Authentieke akte, Volmachthouder.

Volmachthouder.
— overschrijving, 322.
— rechtsbevoegdheid, 235.
— toestemming, 234, 235, 239.
— verlijden der akte, 173, 234.
Zie ook: Akte van wederzijdse wil, Minderjarige van vijftien jaar oud, Vertegenwoordiging.

Vonnis.
— betwiste adoptie, 313.
— herroeping, 457.
— homologatie, 17, 285.
— nietigheid, 285.
— vermeldingen, 313.
— wilsgebreken (motivering), 78.
Zie ook: Rechtspleging.

Voogd.
— pleegkind (adoptie van — door —), 150, 188.
— verhoor, 268, 269.
— vertegenwoordiging, 150, 220.
Zie ook: Voogdij.

Voogdij.
— adoptie door één adoptant, 385, 505.
— adoptieve ouderlijke macht (samenvallen van — met —), 384.
— adoptievoogdij, 384.
— afwezigverklaring (na —), 384.
— einde, 387, 391.
— herleven ouderlijke macht, 388, 392.

— herroeping der adoptie (na —), 463 volg.
— inrichting der —, 385, 386, 390.
— gewone voogdij (einde van —), 150.
— modaliteiten, 386, 390.
— onbekwaamverklaarde (over —), 61, 166, 167, 269, 353, 387, 393, 394, 389, 504, 506:
— overlijden (na —), 389, 506.
— samenstelling familieraad, 386, 390.
— toeziende voogd, 386.
— tussen twee adopties in, 121.
— wettiging door adoptie, 497.
Zie ook: Familieraad, Ouderlijke macht, Voogd, Vrederechter.

Voogdijraad, 188, 196.

Voogdijrekening, 150, 166, 463.

Voogdijwaarborg, 386.

Voorbehouden gedeelte, 415, 501.
Zie ook: Erfrecht.

Voordeel geadopteerde.
— aard, 47.
— beoordeling, 45, 76.
— instellingsvoorwaarde, 38, 46.
— gelijklopend, 47.
Zie ook: Doel, Instellingsvoorwaarden.

Voorlopige bewindvoerder, 64, 67.

Voornaam.
— ambtenaar van de burgerlijke stand (toezicht van — op —), 375.
— behoud van —, 455.
— geadopteerde, 375.
— herroeping adoptie (behoud — na —), 455.
— toezicht rechtbank, 375.
— wettiging door adoptie, 496.
— wijziging, 375.
Zie ook: Naam, Naamswijziging, Tijdstip.

Vóóroverlijden (van echtgenoot van adoptant), 101, 122, 123, 140, 155, 397.

Vordering (betwiste adoptie).
— adoptant, 300.
— familieraad, 301.
— ouders, 301.
— verzoekschrift, 302.
Zie ook: Bewijs, Betwiste adoptie.

Vordering op eenzijdig verzoekschrift, 302.

Vordering tot herroeping.
Zie: Herroeping.

Vordering tot nietigverklaring.
Zie: Nietigverklaring (vordering tot —).

Vrederechter.
— adoptievoogdij, 386, 390, 393.
— akte van wederzijdse wil, 225, 226, 229 volg., 238.
— ambtsweigering, 50, 231.
— bevoegdheid (procedure), 226, 238.
— bijeenroepingsrecht familieraad, 182.
— onderzoek, 50, 71.
— persoonlijke kennis, 50.
— raadgever, 50.
— rol, 229 volg.
— uitstel verlijden akte, 50.
— verwittiging procureur des Konings, 50, 70.

Vreemdeling, 55, 112, 253.

Vreemd kind.
— adoptie door alleenstaande, 86 volg.
— adoptie door echtgenoten, 130 volg.
— adoptie door gehuwde, 119.
— leeftijdsvoorwaarden (bij adoptie van een —), 56 volg., 119, 130 volg.
— wettiging door adoptie, 479.

Vriendenraad, 179, 509.

Vrijwillige rechtspraak, 272, 275, 341, 450.
Zie ook: Homologatierechtspleging, Oneigenlijke rechtspraak, Willige rechtspraak.

Weduwe.
— huwelijksbeletselen, 397.
— leeftijd, 101.
— naamswijziging, 372, 373.
Zie ook: Naamswijziging, Posthume adoptie.

Weeskind, 435, 484.

Weigering van toestemming.
— betwiste adoptie, 119 volg.
— Commissie van Openbare Onderstand, 206.
— echtscheiding (na —), 199, 208, 209 volg.
— familieraad, 199, 205, 206.
— misbruik, 199, 204, 205, 208.
— ouders, 199, 203, 204, 208 volg.
— scheiding van tafel en bed, 199, 208 volg.
Zie ook: Betwiste adoptie, Echtscheiding, Ouderlijke toestemming, Scheiding van tafel en bed, Toestemming.

Wettelijk belang.
Zie: Belangen.

Wettelijk genot.
— adoptant, 400.
— pleegvoogd, 513.
— wettigende ouder, 499.

Wettelijke vertegenwoordiger.
Zie: Vertegenwoordiging.

Wettige afstammelingen.
— akte van de burgerlijke stand, 334.
— erfroeping, 412, 413, 419.

— naamswijziging, 376, 377, 378.
— verwantschap, 382.
Zie ook: Belangen, Erfrecht, Naamswijziging, Tussenkomende partijen, Tussenkomst, Verzet.

Wettigende familie, 500.

Wettigende ouders (door adoptie —).
— alleenstaande, 475.
— echtgenoten, 474.
— echtscheiding, 476.
— feitelijke scheiding, 476.
— leeftijd, 479 volg.
— ouderlijke macht, 497.
— overlijden (gevolg van — der —), 484.
— scheiding van tafel en bed, 476.

Wettige redenen.
— begrip, 41.
— beoordeling, 45, 76.
— bewijslast, 44.
— familienaam, 45.
— fiscale vermindering, 45.
— instellingsvoorwaarde, 41 volg.
— levensonderhoud, 406.
— mentaal gehandicapt kind, 105.
Zie ook: Instellingsvoorwaarden, Homologatie.

Wettiging van de geadopteerde.
— door de adoptant, 362, 363.
— door een derde, 362, 363.
— terugwerkende kracht, 362.

Wettiging door adoptie.
— adoptief kind, 479.
— begrip, 469 volg.
— beheer der goederen, 499.
— erfrecht, 501.
— familieleden, 482.
— gehuwde, 478.
— gevolgen, 493 volg.
— levensonderhoud, 500.
— meerderjarige, 508.
— minderjarige, 470, 471, 508.
— naam, 496, 511.
— nationaliteit, 498.
— natuurlijk kind, 479, 509.
— natuurlijke familie (ophouden te behoren tot de —), 494, 495.
— omzetting adoptie in —, 508, 509.
— omzetting — in adoptie, 491.
— onbekwaamverklaring wettigende ouders, 473.
— ouderlijke macht, 497.
— rechtspleging, 490 volg.
— voogdij, 497.
— voornaam, 496.
— vreemd kind, 479.
— wettelijk genot, 499.

Wil (veronderstelde —), 100, 101, 140.

Willige rechtspraak.
Zie: Homologatierechtspleging, Oneigenlijke rechtspraak, Vrijwillige rechtspraak.

Wilsformalisme, 11.

Wilsgebrek, 71 volg.
— bedrog, 76.
— bewijs, 78.
— dwaling, 77.
— geweld, 75.
— nietigheid, 83.
Zie ook: Contractuele toestemming, Nietigheid.

Wilsuiting (onmogelijkheid van —).
Zie: Onmogelijkheid wil te kennen te geven.

Wilsvrijheid, 1.
— beperking der —, 5, 6, 15, 77.
— instellingsvoorwaarden, 51.
— kinderen en onbekwamen, 7.
— openbare orde, 8.
— waarborg der —, 10.
Zie ook: Toestemming.

Woonplaats.
— gebrek aan — in België, 289, 295.
— hoger beroep (geen verlenging termijn van —), 289, 295.
— homologatierechter, 253.
— vrederechter (bevoegdheid van —), 226, 238, 253.
Zie ook: Akte van wederzijdse wil, Bevoegdheid.

Zwaardmagen.
Zie: Agnaten.

BIBLIOGRAFIE

1. Verhandelingen en Repertoria.

a) België.

AUVRAY, G. — *L'adoption et la tutelle officieuse. — Commentaire théorique et pratique de la loi du 22 mars 1940,* Brussel, 1949.

CARTON DE WIART, X. — *L'adoption et la tutelle officieuse,* Brussel, 1940.

Nov., Tw. *De l'adoption et de la tutelle officieuse.*

P.B., Tw. *Adoption et tutelle officieuse.*

R.P.D.B., Tw. *Adoption et tutelle officieuse.*

b) Frankrijk.

ANCEL, M. — *L'adoption dans les législations modernes,* Paris, 1958.

Dalloz, R.P., Tw. *Adoption.*

2. Bijdragen in tijdschriften.

ANCEL, M. — *Le problème de la juridiction volontaire ou gracieuse dans le développement du droit moderne, J.T.,* 1961, 217.

BAERT, G. — *De familieraad vóór en na de procedure van ontkenning van vaderschap, T. Vred.,* 1962, 241.

BAERT, G. — *Beschouwingen over de burgerrechtelijke bepalingen van de wet van 8 april 1965,* XXIIIste Congres van de Vlaamse juristenvereniging, *R.W.,* 1967-68, 1609.

BAETEMAN, G. — *Overzicht van de wet van 30 april 1958 betreffende de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten en van enkele rechtsproblemen door haar toepassing gesteld, R.W.,* 1958-59, 1017.

BARETTE, L. — *Les droits du conjoint survivant en présence d'un enfant adoptif du défunt, Rec. G. Enreg. Not.,* 1954, 249.

BAUGNIET, J. — *La législation sur les aliénés, Rev. prat. Not.,* 1966, 65.

BAUGNIET, J. — *Répertoire notarial :* Tw. *L'Adoption,* Brussel 1967.

BERREWAERTS, F. — *Consentement et représentation en matière d'adoption d'enfants mineurs, T. Vred.,* 1957, 321.

BEYENS, E. — *De la possibilité d'appliquer, dans certains cas de filiation naturelle, la loi du 22 mars 1940 relative à l'adoption pour éviter les reconnaissances de complaisance ou y remédier, J.T.,* 1950, 239.

BRETON, A. — *La procédure de révocation de l'adoption, Rec. Dall.*, 1959, *Chron.*, 55.

CANIVET, J. — *Les décisions judiciaires relatives à l'homologation des contrats d'adoption ne peuvent-elles être motivées en droit ?, J.T.*, 1951, 664.

CANIVET, J. — *Des consentements nécessaires à l'adopté en raison de sa minorité, J.T.*, 1952, 98.

CANIVET, J. — *De l'application en Belgique de la loi étrangère en matière d'adoption, J.T.*, 1953, 33.

CANIVET, J. — *Notes relatives à la puissance paternelle de l'adoptant, Rev. prat. Not.*, 1954, 154.

CANIVET, J. — *Adoptés en péril, J.T.*, 1961, 661.

CANIVET, J. — *Vers une troisième réforme de l'adoption, Ann. Not. Enreg.*, 1963, 79.

CANIVET, J. — *Vers une troisième réforme de l'adoption, Ann. Not. Enreg.*, 1963, 79.

CANIVET, J. — *Aperçu sur l'adoption et la légitimation par adoption entre Belges en Belgique après la loi du 21 mars 1969, Ann. Not. Enreg.*, 1969, 187.

CARTON DE WIART, X. — *Le régime de l'adoption, J.T.*, 1950, 153.

DABIN, J. — *De la nature juridique de la reconnaissance de l'enfant naturel dans le Code Napoléon, Etudes de droit civil*, Brussel, 1947.

DABIN, J. — *Le statut juridique de l'enfant naturel*, Brussel, 1965.

DABIN, J. — *Le « droit de visite » des grands-parents de l'enfant naturel, R.C.J.B.*, 1966, 375.

DEKKERS, R. — *L'article 346 du Code civil s'applique-t-il au divorce par consentement mutuel ?, Ann. Not. Enreg.*, 1957, 467.

DELNOY - MARGREVE, Cl. — *L'adoption par l'un des époux d'un enfant adoptif de son conjoint, Ann. Fac. Dr. Liège*, 1961, 245.

DELNOY - MARGREVE, Cl. — *Adoption, légitimation adoptive et droit successoral. Le nouveau projet de réforme., Ann. Fac. Dr. Liège*, 1967, 649.

DELNOY - MARGREVE, Cl. — *L'article 7, alinéa premier de la loi du 8 avril 1965 et les attributions « civiles » du juge de la jeunesse, J.T.*, 1968, 197.

DELNOY - MARGREVE, Cl. — *Ministère public et autorité parentale après la loi du 8 avril 1965, R.C.J.B.*, 1969, 342.

DELVA, J. — *Aspecten van de inwerking van het Gerechtelijk Wetboek op de civielrechtelijke bepalingen van de wet van 8 april 1965, inzake rechtspleging en volstrekte bevoegdheid, R.W.*, 1968-69, 1729.

DELVA W. en BAERT, G. — *Overzicht van rechtspraak (1960-1963), Personen- en Familierecht, T.P.R.*, 1964.

DONNAY, M. — *Les droits d'enregistrement et de succession pour les transmissions à titre gratuit entre adoptant et adopté, Rec. G. Enreg. Not*, 1951, 37.

EECKHOUT, J. — *La double adoption : les effets du décès de l'un des adoptants, J.T.*, 1954, 240.

E.L. — *Reconnaissance et adoption, Ann. Not. Enreg.*, 1949, 287.

GEVERS, M. — *La condition faite à l'enfant naturel par le droit belge est-elle satisfaisante ?, Le statut juridique de l'enfant naturel*, 55, Brussel, 1965.

GILLET. — *L'adoption et la tutelle officieuse, Rev. prat. Not.*, 1877, 43.

HEYVAERT, A. — *Contestatie van ons erfrecht, R.W.*, 1968-69, 481.

HORION, R. — *Over twee vraagstukken inzake aanneming, T. Vred.*, 1954, 208.

HORION, R. — *Adoption. — Rapport complémentaire sur les modifications à apporter à la loi du 22 mars 1940 sur l'adoption, T. Vred.*, 1955, 81, 102 en 389.

JACOBS, R. — *Kinderaanneming en internationaal privaatrecht, R.W.*, 1949-50, 705.

MAES, Fl. — *Toestemming en vertegenwoordiging inzake aanneming van minderjarige kinderen, R.W.*, 1955-56, 787.

MAHILLON, P. — *Adoption. — Du consentement à l'adoption d'un mineur et spécialement du consentement des père et mère eux-mêmes mineurs, Ann. Not. Enreg.*, 1950, 177.

MAHILLON, P. — *L'adoption en droit comparé, Rev. Dr. Int. Dr. Comp.*, 1951, 65.

MAHILLON, P. — *Chronique de jurisprudence et de législation : des personnes. — La parternité et la filiation, Ann. Not. Enreg.*, 1952, 219.

MAHILLON, P. — *Adoption — Statistiques — Pratique judiciaire, J.T.*, 1967, 237.

MALLIE, J. — *Adoption et tutelle, T. Vred.*, 1951, 16 en 73.

MALLIE, J. — *Adoption et filiation illégitime, T. Vred.*, 1952, 10.

MALLIE, J. — *Relations juridiques entre un enfant désavoué et sa mère, T. Vred.*, 1952, 67.

MALLIE, J. — *A propos de l'adoption, T. Vred.*, 1958, 41.

MATTHYS, J. — *Eb en vloed om de wet tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, R.W.*, 1964-65, 65 en 129.

MATTHYS, J. — *De civielrechtelijke bepalingen betreffende de minderjarigen in de nieuwe wet jeugdbescherming, T.P.R.*, 1965, 310.

MAYNE, M. — *Les Personnes : Chronique de jurisprudence 1949-1951, J.T.*, 1952, 177.

MULDERS - KLEIN, M.T. — *De la puissance paternelle et de la tutelle légale des parents adultérins, J.T.*, 1968, 321.

MERLE. — *Les rapports entre grands-parents et petits-enfants dans la famille natu*relle, *Rec. Dall.*, 1949, *Chon.*, XXXII.

MOUREAUX, S. — *Les conflits de lois en matière d'adoption, Rev. prat. Not.*, 1966, 233.

PIRSON, R. — *Successions et libéralités, R.C.J.B.*, 1966, 171.

RENARD, Cl. — *Examen de jurisprudence (1956-1960), Personnes et Biens, R.C.J.B.*, 1962, 77 en volg.

RENS, R. — *Wet van 7 april 1964 houdende wijziging van de wet van 18 juni 1850 op de regeling voor de krankzinnigen, T. Not.*, 1964, 145.

ROUAST, A. — *Intransmissibilité aux héritiers de l'action en révocation de l'adoption intentée par leur auteur D.H.*, 1948, nr. 8, blz. 85.

ROUAST, A. — *Commentaire de la loi française du 19 juin 1923, D.P.*, 1923, 4, 257.

RUTSAERT, J. — *La destruction de la famille par la loi, J.T.*, 1958, 69.

STICHELBAUDT, L. — *L'adoption légale des enfants mineurs, Rev. Adm.*, 1950, 29, 77, 101, 191 en 221 ; *Rev. Adm.*, 1951, 29 en 125 ; *Rev. Adm.*, 1952, 44, 62 en 173.

STICHELBAUDT, L. — *L'adoption légale des enfants mineurs, Etude sur la loi du 22 mars 1940, Rev. Adm.*, 1953, 5 en 125 ; *Rev. Adm.*, 1954, 173.

VAN EECKE, G. — *Certaines questions pratiques concernant l'adoption, T. Vred.*, 1945, 417.

VAN MALDEREN, C. — *Het adagium „Nemo potest auctor esse in rem suam" en de artikelen 346 en 354 van het Burgerlijk Wetboek op de kinderaanneming, T. Vred.*, 1961, 44.

VAN MALDEREN, C. — *Le double consentement et la puissance paternelle des parents qui adoptent leurs propres enfants, J.T.*, 1962, 109.

VAN MEENEN, F. — *Adoption et tutelle, Bull. Av.*, 1954, 16.

VIEUJEAN, E. — *Examen de jurisprudence (1960-1964) — Personnes et Biens, R.C.J.B.*, 1966, 181.

E.L. — *Reconnaissance et adoption, Ann. Not. Enreg.*, 1949, 287.

X. — *L'adoption d'un enfant mineur met-elle fin automatiquement à toute tutelle ?, Ann. Not. Enreg.*, 1950, 245.

X. — *Adoption d'étrangers. — Acquisition de la nationalite. Bull. Av.*, 1953, 38.

X. — *Adoption : L'époux mineur peut-il consentir à l'adoption par son conjoint ?, Ann. Not. Enreg.*, 1954, 39 en 55.

EERSTE DEEL

ADOPTIE

TITEL I

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

HOOFDSTUK I

Bepaling, karakter en aard

AFDELING I. — *Begripsomschrijving.*

1. — De adoptie is een vormelijk contract dat, na homologatie door de rechterlijke overheid bij een beslissing waarvan het beschikkend gedeelte aan de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt ter hand gesteld voor overschrijving in zijn registers, tussen adoptant en aangenomen kind banden schept van fictieve afstamming met wettelijk bepaalde gevolgen.

Uitzonderlijk ligt geen contract aan de basis van de adoptie en volgt deze uitsluitend uit een vonnis of arrest, wanneer de weigering tot toestemming in de adoptie van een minderjarig kind of een onbekwaamverklaarde meerderjarige, door de rechtbank of het hof van beroep onverantwoord wordt geacht (art. 353, § 1 B.W.).

Een wettelijke begripsomschrijving van de adoptie ontbreekt. Het voordeel voor het aangenomen kind door het scheppen van een fictieve afstamming, is het voornaamste doel van de adoptie. Daardoor wordt het contract in het kader van het personenrecht geplaatst. Dit laatste kent slechts twee plechtige akten die door overeenkomst ontstaan, de adoptie en het huwelijk. Geen van beiden kreeg een wettelijke definitie. Voor beide contracten is ze uiteraard zeer moeilijk te geven. Beiden zijn in wezen instellingen die alleen de vrije wil der contractanten aan de basis hebben, maar verder volledig aan de wilsvrijheid ontsnappen.

De echtscheiding bij onderlinge toestemming kan eveneens, zij het in zeer beperkte zin, tot de plechtige contracten van het personenrecht gerekend worden.

In de adoptie wordt de overeenkomst tussen de partijen aan zo talrijke en strikte grond- en vormvoorwaarden onderworpen, dat zij niet de minste overeenkomst meer vertoont met het gewoon verbintenissenrecht. Creatie van het burgerlijk recht naar doel, wording en gevolgen, is ze als overeenkomst ondefinieerbaar.

2. — In de begripsomschrijving moet van meetaf aan de nadruk gelegd worden op de vormelijkheid, de verplichte homologatie door de rechtbank en de terhandstelling of betekening van het beschikkend gedeelte der homologatiebeslissing aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. Essentieel is eveneens het wettelijk doel, afstamming scheppen en daardoor tot voordeel van het aangenomen kind strekken.

AFDELING II. — *De adoptie als contract en als instelling.*

§ 1. — Adoptie als contract.

3. — De adoptie berust op contractuele grondslag (Cass., 3 maart 1966, *R.W.*, 1966-67, 301 ; — Brussel, 24 mei 1965, *J.T.*, 1965, 423) en ze heeft ook thans, na de wetswijziging van 1969, dit essentieel kenmerk bewaard, ongeacht de uitzondering bepaald bij artikel 353, § 1 B.W. De voorafgaande overeenkomst tussen partijen is essentieel als ontstaansmogelijkheid der adoptie, zelfs indien deze naar inhoud zuiver een instelling geworden is. Ze is een contract in haar ontstaan en in haar vorm. De wilsovereenkomst is voor de adoptie, zoals voor elk contract, onontbeerlijk.

In de *Voorbereidende Werkzaamheden* wordt dit trouwens duidelijk onderlijnd. De indieners van het wetsvoorstel van 30 oktober 1962 hadden aan de Commissie voor de Justitie van de Kamer voorgesteld het privécontract met het homologatievonnis van oneigenlijke rechtspraak, om te zetten in een adoptievonnis. De vrederechter of de notaris zouden alleen akte verlijden van de vereiste toestemmingen, terwijl de eigenlijke adoptie zou voortvloeien uit het adoptievonnis. Het contractueel karakter van de adoptie zou worden vervangen door een rechterlijke beslissing. De Commissie heeft echter geen afbreuk willen doen aan het contractueel karakter der adoptie, doch een tussenstelsel gekozen (*Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers* van 26 jan. 1965, blz. 40). Naderhand heeft de Commissie voor Justitie van de Senaat dit contractueel karakter nogmaals bevestigd, ondanks de wijzigingen die aangebracht werden aan de vormen der adoptie zoals die in het ontwerp van de Kamer van Volksvertegenwoordigers aan de Senaat werden voorgesteld. In het *Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Senaat* van 4 november 1967, blz. 23, leest men : « .... de meeste leden waren van oordeel dat de adoptie zich moet blijven voordoen als een overeenkomst tussen adoptant en geadopteerde, onder het toezicht van de rechtbank. Het gaat om een familiezaak die geregeld wordt met medewerking van de vrederechter of van een notaris ; hen uitschakelen en aan de betrokkenen toelaten om zich rechtstreeks tot de rechtbank te wenden, zou neerkomen op een openbare breuk met een traditie die nog algemeen gewaardeerd wordt ».

Het is dan ook niet aangewezen de aanneming van een kind een zuivere instelling te noemen, zoals gedaan werd door sommige rechtspraak (Brussel, 27 maart 1965, *Rev. prat. not.*, 1965, 324 ; — Zelfde hof heeft evenwel dit kordate standpunt naderhand gemilderd in twee arresten van 24 mei 1965, zie boven, en 8 dec. 1965, *Pas.*, 1966, II, 296). Nochtans ontbreekt zelfs de meest elementaire vereiste van het contract bij de regularisatie-adoptie, waar de adoptant namens het kind toestemt en het vertegenwoordigt.

4. — Wanneer de adoptie volgt uit een vonnis waarbij de homologatierechter zich in de plaats stelt van de ouders ten aanzien van wie de

afstamming van de geadopteerde bewezen is, of van de familieraad en degenen die hun toestemming moeten geven (art. 348 en 353, § 1 B.W.; — zie boven, nr 1 en verder, nrs 176 en volg.), kan men wellicht nog gewagen van een contract, doch dan van een gerechtelijk contract in de algemene betekenis van een overeenkomst die voor de rechter tot stand komt (*R.P.D.B.,* Tw. *Contrat judiciaire,* nr 2 a). Blijkbaar kan deze benaming evenwel beter gegeven worden aan de gewone adoptie die op grond van een overeenkomst voor de vrederechter of de notaris wordt verleden, dan aan dit adoptievonnis dat het gevolg is van een vordering en een eigenlijk geding (zie verder, nr 199).

5. — De wet plaatst de adoptie-overeenkomst onder de vormvoorwaarden der adoptie. Bij nadere studie blijkt dat, zo de adoptie in de gewone gevallen essentieel op een wilsovereenkomst of contract gesteund is, zij evenwel slechts nog naar de vorm een contract is, meer bepaald in haar ontstaan.

Van contractuele aard is alleen de toestemming van de adoptant en het aangenomen kind, om in alle vrijheid (idee van het contract), een hen door de wet aangeboden, streng gereglementeerde instelling van imperatief recht aan te kleven, waarvan doel, bestaansredenen en gevolgen autoritair en buiten elke vrije wilsuiting worden bepaald (uitsluiting der idee van het contract). Het contract is alleen nog de vorm waarin partijen tot de instelling kunnen toetreden. Dit contract is een toetredingscontract, in de zin dat de adoptie een instelling is waarbij partijen zich vrij kunnen aansluiten (Brussel, 27 maart 1965, *Pas.,* II, 97).

§ 2. — Adoptie als instelling.

6. — In overeenkomsten kan slechts van wilsvrijheid, in de volle betekenis van dit woord, gesproken worden, wanneer twee partijen met strijdige of gelijklopende belangen onder elkaar afdwingbare rechtsbanden scheppen. Zij verbinden zich betreffende een voorwerp en een doel dat zij vrij kiezen en waarvan zij inhoud en gevolgen bepalen. Dit is noch voor de adoptie noch voor het huwelijk het geval. Het staat partijen helemaal niet vrij « hun » huwelijk of « hun » adoptie af te sluiten, met inhoud en gevolgen die zij er aan toekennen en waaromtrent zij overeenkomen. Ze contracteren de adoptie en het huwelijk die hen door de wet worden aangeboden als een instelling waarbij ze zich vrij kunnen aansluiten, maar zonder dat hen enige vrijheid wordt gelaten er de voorwaarden van te bespreken of er de inhoud en de gevolgen van te bepalen.

Bovendien moet hun overeenkomst om tot de instelling toe te treden nog uitdrukkelijk door de gemeenschap, vertegenwoordigd door de homologatierechter, bekrachtigd worden. Hun toestemming staat onder gerechtelijke voogdij. De homologatierechter is niet meer passief, zoals in de negentiende-eeuwse adoptie waar hij zich beperkte tot het controleren of de vorm- en grondvoorwaarden werden nageleefd, in welk geval hij de adoptie moest homologeren. Thans voegt hij zijn wil bij deze van partijen. Hij gaat na of de grondvoorwaarden, gezien in het licht van het doel dat de wet imperatief vereist, door partijen worden vervuld. Hij

beslist soeverein of de partijen tot de adoptie-instelling mogen aansluiten. Het kan niet ernstig betwist worden dat de essentie van een contract hier grotendeels ontbreekt.

De opvatting dat de adoptie essentieel een vrije wilsovereenkomst en een contract was, werd reeds vrij vroeg verworpen. Het Franse hof van cassatie zegt in een arrest van 1 mei 1861 : « La manifestation de volonté des deux parties ne crée pas l'adoption ; si elle en constitue le préliminaire indispensable, elle est impuissante pour lui imprimer un caractère de perfection et d'irrévocabilité » (Dalloz, 1861, I, 217). Alle commentatoren van het Burgerlijk Wetboek in het algemeen en van de adoptie in het biezonder, waren het er toch over eens dat zowel vóór als na de wetten van 19 juni 1923 en volgende in Frankrijk en 22 maart 1940 bij ons, de adoptie een plechtig contract was en bleef (Laurent, IV, nrs 194 en 202 ; — *Nov.*, II, Tw. *Adoption,* 1 ; — Kluyskens, *Personenrecht,* nrs 598 en 604 ; — De Page, *Compl.,* I, nr 1249 ; — Dekkers, I, nr 451 ; — Xavier Carton de Wiart, *L'adoption et la tutelle officieuse,* nr 1 ; — Auvray, *L'adoption et la tutelle officieuse,* nr 96 ; — Colin et Capitant, I, nr 1068 ; — Planiol et Ripert, II, nr 1009). Het is evenwel slechts zelden dat de adoptie essentieel als een contract werd voorgesteld (Auvray, *l.c.*).

Wanneer juridisch van een contract gesproken wordt, bedoelt men daarbij niet het karakter van een akte bij haar ontstaan, doch hoofdzakelijk de overeenkomst van partijen omtrent wederkerige verbintenissen waarvan ze de inhoud en gevolgen vrij regelen.

7. — In de adoptie is het contract alleen nog het middel dat aan partijen wordt geboden (Dekkers, I, nr 456) om fictieve afstamming te doen ontstaan met gevolgen die zoveel mogelijk de wettige afstamming benaderen, ook als het verzinsel aangewend wordt om het juridisch minderwaardig statuut van natuurlijk kind te valoriseren. Ze is een instelling op contractuele basis (Planiol et Ripert, uitg. 1952, II, 1009), een publieke akte op contractuele basis (Rb. Brussel, 22 jan. 1965, *J.T.,* 1965, 155) en met sociale spreiding (Ancel, Marc, *L'adoption dans les législations modernes,* Paris, 1958, nr 46), een akte van de gerechtelijke overheid (Planiol et Ripert, *o.c.,* nr 1032).

Aldus omschreven strookt de adoptieakte volledig met de mogelijkheid aan onmondige minderjarige kinderen en onbekwaamverklaarden de adoptie op te dringen, zonder dat zij de mogelijkheid hebben, wanneer hun onbekwaamheid ophoudt, vrij de hen aldus opgedrongen staat te wijzigen. Het gaat niet op staande te houden dat die onbekwamen toestemmen en een overeenkomst afsluiten. Men kan zelfs niet beweren dat zij vrij tot de instelling toetreden. De wet veronderstelt dergelijke toestemming niet. Weliswaar worden zij bij het verlijden der akte vertegenwoordigd, maar zij worden alleen vertegenwoordigd door de personen die in eigen naam in de adoptie van die onbekwamen moeten toestemmen en die niet noodzakelijk hun normale wettelijke vertegenwoordigers zijn (art. 348 en 349 B.W.). Men kan hier nog bezwaarlijk gewagen van een toestemming die namens het kind gegeven wordt, maar eerder van een toestemming die aan het kind wordt gegeven. Indien de toestemming door de familieraad wordt gegeven, handelt de door deze familieraad aangewezen vertegenwoordiger uitsluitend in opdracht. Reeds tijdens de voorbereidende werkzaamheden van de wet van 22 maart 1940 werd de nadruk gelegd op de overgang van de idee « contract » naar het begrip van « instelling » : « ... dat, gezien het aangenomen kind, wanneer het minderjarig is, steeds geen goed overwogen toestemming kan betuigen, het contractueel uitzicht van de aanneming niet

meer, zoals vroeger, zal berusten op het samengaan van den door beide partijen volkomen vrijelijk uitgedrukten en bewusten wil » (*Verslag van de Commissie voor de Justitie van de Kamer,* zitting 7 april 1938, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 178, blz. 12).

Bovendien werd onbetwist aangenomen, tot vóór de huidige wetswijziging, dat de contractuele vorm van de adoptieakte waarbij tot dan, de minderjarige van minder dan zestien jaar vertegenwoordigd werd door zijn wettelijke vertegenwoordiger die zelf wou adopteren, vereiste dat deze wettelijke vertegenwoordiger zich in die hoedanigheid zou laten vervangen (Van Malderen, *Het adagium Nemo potest auctor esse in rem suam en de artikelen 346 en 354 van het Burgerlijk Wetboek op de kinderaanneming, T. Vred.,* 1961, blz. 44, nr 5). Heden wordt het kind of de onbekwaamverklaarde zelfs niet meer vertegenwoordigd door zijn wettelijke vertegenwoordiger, doch alleen door de persoon die krachtens artikel 348 B.W. in zijn adoptie moet toestemmen, zelfs indien deze terzelfder tijd adoptant is (art. 348, § 2 en 349 B.W.). In deze gevallen is de adoptieakte nog slechts een loutere vorm en is het zelfs onmogelijk, zo menen we, nog te spreken van een contractuele basis. Hier bestaat zelfs geen vrije wilsovereenkomst meer om tot een instelling toe te treden. De adoptie wordt in deze gevallen een zuivere instelling, wat in de voorbereidende werkzaamheden ook moge verklaard zijn (zie boven, nr 5, *in fine*).

Wanneer dan nog gewezen wordt op de hybriede vorm van de rechtspleging der homologatie, het tegensprekelijk debat dat mogelijk wordt, de tussenkomsten van belanghebbenden, de verplichting het vonnis met redenen te omkleden, het hoger beroep dat breed openstaat, de voorziening in cassatie, het derdenverzet en de mogelijkheid tot herroeping van het gewijsde, verdwijnt de opvatting van het adoptiecontract in onze moderne wetgeving voor de overheersende idee dat de adoptie alleen nog maar een instelling is.

8. — De adoptie verleent aan de geadopteerde een nieuwe staat. In zijn verhoudingen tegenover de adoptant handelt hij als wettig kind. Hij wordt in zijn gezin opgenomen en komt tot zijn nalatenschap. Tegenover de familie van de adoptant wordt het aangenomen kind ook voor extra-patrimoniale handelingen niet meer als een vreemde aanzien. Minstens is er een neiging hem in deze familie op te nemen (zie verder, nrs 365 en volg.).

Bij adoptie door één persoon wordt de voogdij ingericht overeenkomstig Titel X van het Burgerlijk Wetboek. De adoptant doet de voorstellen aan de vrederechter tot samenstelling van de familieraad. Zelfde familieraad die meestal zal samengesteld zijn uit familieleden van de adoptant, wijst bij overlijden, onbekwaamverklaring of verklaring van afwezigheid van de adoptant, de voogd aan.

Bij adoptie door twee echtgenoten en wanneer één van hen overleden is, onbekwaamverklaard of afwezig verklaard werd, wordt de familieraad samengesteld door personen die door de vrederechter bij voorkeur uit de familieleden van de adoptanten of van de adoptant en zijn echtgenoot worden gekozen (art. 361, § 1 en § 2 B.W.).

In alle gevallen waar de wet de wijzigingen betreffende de staat van personen toelaat door partikuliere overeenkomsten, regelt zij, door bepalingen van openbare orde, de vormen en de voorwaarden dezer overeenkomsten.

Partijen kunnen door overeenkomsten niet afwijken van beschikkingen die de openbare orde raken (art. 6 B.W.). Ze mogen niets weglaten van de gevolgen en niets toevoegen aan de wet. Die overeenkomsten worden onttrokken aan het gewoon verbintenissenrecht met alle gevolgen vandien, te weten :

1° alle artikelen van de wet op de adoptie zijn van imperatief recht en behoudens enkele uitzonderingen, van openbare orde ;

2° zij zijn van strikte interpretatie en enge toepassing ;

3° zij zijn niet vatbaar voor analogieredeneringen ;

4° bij twijfel vinden de uitleggingsregelen van het verbintenissenrecht zelden toepassing ;

5° alle juridische karakterelementen van de staat der personen in het algemeen, worden verenigd in de adoptieve staat.

9. — De korte historische schets gemaakt in Hoofdstuk II (zie verder, nrs 21 en volg.) zal de evolutie van de adoptie als contract, naar de adoptie als instelling met uitgesproken sociale spreiding, aantonen. Het is evenwel van belang thans reeds te wijzen op het verschil tussen de traditionele adoptie van het Romeinse recht en van de Code Napoléon en de moderne adoptie van de twintigste eeuw. Van een fictief contract dat de versteviging der familiale belangen van de adoptieve familie nastreefde, ontwikkelde zij zich naar een partikuliere overeenkomst waarin partijen vooral het belang van het aangenomen kind wilden beschermen. Zij kreeg een uitgesproken beschermingsdoel. De wetgever zocht door de adoptie het lot der verlaten en der natuurlijke kinderen te verzachten. Maar niet alleen een gunstiger wettelijk statuut werd nagestreefd. Uiteindelijk werd de adoptie een middel om de familiale eenheid te bereiken. Zij betracht het harmonisch samenleven van kinderen van een verschillend bed bij opeenvolgende huwelijken van één der ouders. Overspelige en bloedschendige kinderen kunnen in het wettig gezin van hun verwekker een bijna evenwaardig statuut als de wettige kinderen verwerven. De adoptie wordt een schakel van het modern personenrecht dat strekt naar sociale en familiale rechtvaardigheid. Dit kan evenwel alleen gebeuren onder toezicht van de rechtbanken. Hoe soepeler de adoptiemogelijkheden worden, hoe ingrijpender de rol van de rechter zich bij de wilsovereenkomst der partijen laat gevoelen. De controle verscherpt al maar door. Uiteindelijk ligt zelfs geen contract meer aan de basis van de adoptie, nu in sommige gevallen, de contentieuze adoptie aanvaard wordt. Van de traditionele adoptie blijven alleen nog zeldzame sporen over. Het contract is ontdaan van elke inhoud. Alleen de vorm blijft over ; soms zelfs helemaal niet.

AFDELING III. — *Karakterelementen der adoptie.*

§ 1. — De adoptie is een vormelijk contract.

10. — De adoptie is met het huwelijk (en in mindere mate met de echtscheiding door onderlinge toestemming) het enig vormelijk contract van

ons personenrecht. Als contract is ze een akte die verleden wordt mits naleving van een uitgesproken formalisme, dat strikt moet gevolg worden gezien haar bestaan zelf er door bepaald wordt.

Alle akten van kinderaanneming moeten ten overstaan van de vrederechter of een notaris verleden worden. Uitzonderlijk kan dit ook door tussenkomst van een bevoegde diplomatieke of consulaire agent. De wilsovereenkomst wordt in een authentieke akte vastgelegd. De adoptieinstelling verwerpt mondelinge of onderhandse overeenkomsten. De wil der contractanten moet voor de vrederechter of notaris worden uitgedrukt, die er akte van geeft. Elke andere manier van contracteren wordt door de wet uitgesloten. *Forma dat esse rei.*

11. — De adoptie regelt de staat der partijen en raakt de kern der maatschappij, namelijk de familie als fundamentele basis van de morele, sociale en politieke ordening in de Staat. Het formalisme beoogt dan ook het belang van de gemeenschap. De wijziging van de *status familiae* kan niet aan de vrije beschikking van enkelingen worden overgelaten. Alleen de wet kan toelaten hoe, wanneer en waarom dit mag gebeuren.

Maar het formalisme beschermt niet alleen de belangen van de gemeenschap. De plechtigheid is tevens een wilsformalisme. Adoptant en geadopteerde worden, door het opleggen van strakke formaliteiten, beschermd tegen hun persoonlijke onwetendheid betreffende de gevolgen van de adoptie wat hun persoon en goederen aangaat. De plechtige vorm is dan ook een waarborg voor een vrije maar bewuste wil bij het aangaan van een principieel onontbindbaar contract. De wettelijke wil kan alleen de vormwettelijke zijn. De vorm bestaat *ad solemnitatem.*

12. — Hieruit volgt dat elke belofte om te adopteren of zich te laten adopteren, rechtens waardeloos is en als onbestaande wordt aanzien. Ze is onafdwingbaar. Ze kan geen aanleiding geven tot enigerlei vorm van schadeloosstelling (Luik, 29 juni 1939, *Pas.*, 1940, II, 82). Iemand kan lichtzinnige beloften doen waarvan hij de gevolgen niet kon overschouwen. Dit wil de wet vermijden in al de gevallen waar het formalisme wordt opgelegd ter bescherming der contractanten. Telkens het formalisme hen beschermt tegen lichtzinnigheid, moet de belofte tot contracteren als radikaal nietig worden aanzien (De Page, II, nr 454, 2°). Het tegendeel beslissen ware toelaten dat op onrechtstreekse wijze een doel bereikt wordt dat de wet heeft willen vermijden (Planiol et Ripert, VI, nr 118).

Wanneer evenwel tussen adoptant en geadopteerde een overeenkomst werd bereikt waaraan naderhand wordt verzaakt, kan die verzaking in sommige gevallen kwetsend en beledigend zijn, bijvoorbeeld door de ruchtbaarheid die er wordt aan gegeven. Dit kan aanleiding geven tot schadeloosstelling. Deze vindt dan haar oorzaak niet in het verzaken aan een belofte, doch wel in de kwetsende en beledigende omstandigheden waarin aan de belofte werd verzaakt. De vordering tot schadeloosstelling zou niet kunnen steunen op de lichtzinnigheid der verzaking zelf of de bedrieglijkheid der belofte (*anders*: Xavier Carton de Wiart, *J.T.*, 1950, blz. 154).

De wil der partijen moet bovendien uitdrukkelijk worden uitgedrukt en, principieel, gelijktijdig (zie verder, nrs 234 en volg.).

§ 2. — De adoptie is een wederkerig contract.

13. — Alhoewel de adoptie op wettige redenen moet steunen en als bestaansvoorwaarde heeft dat zij het aangenomen kind tot voordeel moet strekken (art. 343 B.W.), volgt hieruit niet dat zij slechts eenzijdige verbintenissen vanwege de adoptant inhoudt. Ze sluit niet uit dat er wederkerigheid van belangen kan zijn (Rb. Antwerpen, 12 juli 1956, *R.W.*, 1956-57, 1021). Indien de partijen het wettelijk doel beogen, mogen zij andere belangen in het oog hebben. Artikel 364 B.W. legt aan de geadopteerde immers de verplichting op levensonderhoud aan de adoptant te verstrekken. Dit is evenwel eerder een wettelijk opgedrongen gevolg van de adoptie.

§ 3. — De adoptie is een benoemd contract.

14. — De rangschikking der adoptie onder de benoemde contracten is slechts het gevolg van de vorm waarin de adoptie moet worden verleden, maar heeft verder niets gemeen met de klassieke indeling der contracten in benoemde enerzijds en onbenoemde anderzijds. Dit bewijst nogmaals hoe onlogisch het is de adoptie nog onder de contracten te blijven behouden.

De wettelijke regeling der adoptie is er niet op gericht aan partijen richtlijnen te geven om ze te helpen in hun onderlinge overeenkomst, zoals dit normaal bij benoemde contracten het geval is (Kluyskens, *De Verbintenissen,* nr 12). De wetgever heeft gans de inhoud van het contract op bindende wijze aan de partijen opgelegd. Voor de benoemde contracten in het algemeen dringt de wettelijke regeling zich op voor zover partijen er niet van afweken. Bij de adoptie kan dit nooit het geval zijn (zie verder, nr 15). Voor benoemde contracten in het algemeen gelden de algemene beginselen van het verbintenissenrecht, voor de adoptie niet (zie boven, nr 8). Wanneer partijen een onvolledige of verkeerde kwalificatie geven aan hun overeenkomsten, worden zij gerangschikt onder de speciale benoemde contracten die zij bedoeld hebben. Dit is opnieuw uitgesloten voor de adoptie die alleen, zoals bij de wet geregeld, kan worden aangegaan.

§ 4. — De adoptie is een contract dat de openbare orde raakt.

15. — Alle artikelen van het B.W. die de adoptie toelaten en er inhoud aan geven, raken de openbare orde en dringen zich aan partijen op. Ze zijn van imperatief recht en strekken tot bescherming van zaken van openbaar en partikulier belang. De adoptie is een instelling van openbare orde, zoals het huwelijk, de afstamming, de ouderlijke macht en de inrichting van de voogdij.

Bij het ontstaan van de overeenkomst wordt aan partijen alleen de mogelijkheid geboden te verklaren, de ene dat hij de andere als kind wil aannemen en de andere dat hij als kind door de ene wil aangenomen worden. Daarbuiten staat het hen alleen vrij, zij het op zeer beperkte wijze, voornamen en familienaam van het kind te bepalen. Voor het overige kunnen partijen alleen tot de instelling toetreden.

In die zin (zie boven, nr 5) werd de adoptie een toetredingscontract genoemd. Het groot verschil met hetgeen gewoonlijk onder toetredingscontract wordt verstaan, is dat in de adoptie niet één der partijen aan de andere een onveranderbaar aanbod ter onderschrijving voorlegt, maar dat de wetgever de instelling aan beide partijen aanbiedt als te aanvaarden of in haar geheel te verwerpen.

Alle voorwaarden die partijen aan elkaar zouden opleggen, alle nevenovereenkomsten die ze zouden afsluiten, moeten als onbestaande worden aanzien. Indien die voorwaarden of bijkomende verbintenissen evenwel van die aard waren dat zij de toestemming van minstens één der partijen hebben bepaald, dan moet de overeenkomst als nietig worden aanzien.

In dit geval zou in werkelijkheid blijken dat minstens één der partijen niet een adoptie heeft willen afsluiten, doch een andere overeenkomst. Men zou in dit geval van dwaling omtrent de aard der overeenkomst kunnen gewagen. De voorafgaandelijke voorlichting die ze van de vrederechter of de notaris moeten krijgen schijnt deze gebeurlijkheid evenwel onmogelijk, minstens onwaarschijnlijk te maken, zodat de homologatierechter alleen zal kunnen vaststellen dat er geen wettige redenen bestaan.

16. — De plechtigheid der overeenkomst en de openbare orde van de wettelijke inhoudsregeling der adoptie, brengen mede dat elke inbreuk op de grond- en vormvoorwaarden een absolute nietigheid tot gevolg heeft (Brussel, 18 mei 1960, *J.T.*, 1960, 702). Het openbaar ministerie kan ze vorderen (Rb. Brugge, 18 maart 1968, *Ann. Not. Enr.*, 1968, blz. 125).

Alle wetten die de staat van de personen regelen zijn trouwens van openbare orde. Het is de wet die de staat van de personen bepaalt. Telkens zij wijzigingen toelaat moet dit geschieden in de vormen en voorwaarden die zij oplegt (De Page, I, nr 246, A). *La loi permet aux parties de modifier l'état par leur volonté, mais non par leur fantaisie* (Planiol et Ripert, I, nr 19). De wil der partijen staat in deze zaken als het ware onder voogdij.

§ 5. — De adoptie is een akte van de rechterlijke overheid.

17. — Elke adoptieakte moet gehomologeerd worden door een gemotiveerd vonnis. Uitzonderlijk vervangt het vonnis de adoptieakte zelf wanneer artikel 353, § 1 B.W. wordt toegepast. De homologatierechtspleging is tweeslachtig : aanvankelijk oneigenlijke of willige rechtspraak, wordt ze in alle gevallen van betwisting eigenlijke of contentieuze rechtspraak (*Verslag van de Commissie voor de Justitie van de Senaat* van 4 nov. 1967, blz. 32). Ze is steeds contentieus bij toepassing van artikel 353, § 1 B.W.

Toen de homologatie nog van zuiver willige rechtspraak was, werd door sommigen hieruit afgeleid dat de adoptie een gerechtelijk contract was (Beltjens, *Enc. Code civ.*, 3e uitg., art. 343 à 346, nr 1 ; — *P.B.*, Tw. *Adoption*, nr 1 ; — *Nov.*, Tw. *Adoption*, nr 1). Zelfs indien hierdoor zou worden bedoeld dat zij een overeenkomst is die voor de rechter verleden wordt, lijkt die benaming verkeerd. Een gerechtelijk contract is de overeenkomst door partijen voor de rechter afgesloten en waarvan hen akte verleend wordt, maar dan ter gelegenheid van een geschil (Fuzier-Herman, *Contrat judiciaire*, nr 1 ; — *R.P.D.B.*, Tw. *Contrat judiciaire*, nr 1, a ; — Planiol et Ripert, VI, nr 116).

De homologatierechter verleent geen akte van de overeenkomst, doch hij homologeert ze. Een aan homologatie onderworpen contract dat niet gehomologeerd wordt is geen contract (Laurent, IV, 225). De wil van de partijen in plechtige vorm uitgedrukt vermag niets zolang de homologatierechter er de zijne niet aan toegevoegd heeft. De rechter ontvangt eerst de inlichtingen en het advies van de procureur des Konings, verdediger van het openbaar belang, en voegt dan, als drager van de wil van de gemeenschap, deze wil bij de partikuliere wil van partijen. Herinneren wij eraan dat de homologatierechter niet louter passief meer is (zie boven, nr 6), maar thans actief optreedt als drager van een zending die het Burgerlijk Wetboek hem voorheen niet gaf (Rb. Brussel, 31 jan. 1953, *J.T.*, 1953, 310). Wanneer de homologatierechtspleging aldus wordt bekeken, kan men zeggen dat de adoptieakte een akte van de rechterlijke overheid is (*vgl.*: Planiol et Ripert, II, nr 1009).

Het is dan ook ten onrechte dat gezegd wordt dat de homologatierechter de akte niet vervolledigt (*anders:* De Page, *Compl.*, T. I., nr 1261, B).

§ 6. — De adoptieakte is een akte van staat.

18. — Beter is te stellen dat het homologatievonnis een vonnis is betreffende de staat der partijen van de adoptieakte. Het is immers het beschikkend gedeelte van het vonnis of het arrest dat de adoptie homologeert of uitspreekt dat aan de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt ter hand gesteld of betekend. Deze schrijft het over in zijn registers. Van de overschrijving wordt melding gemaakt op de kant van de akten betreffende de burgerlijke stand van de geadopteerde en zijn wettige afstammelingen die vóór de adoptie geboren zijn.

Er ontstaat dan ook een adoptieve familie begrijpende de adoptant, het geadopteerd kind en diens wettige afstammelingen. Het adoptief kind wordt met een wettig kind gelijkgesteld in die familie, alszo begrensd.

Het vonnis of arrest dat de adoptieakte homologeert vestigt de staat van het aangenomen kind. Het is een daad van gezag (Kluyskens, *Personen- en familierecht,* nr 9; — zie boven, nr 6). Hetzelfde dient gezegd van de vonnissen en arresten die de adoptie uitspreken in de gevallen bepaald bij artikel 353 § 1 B.W. Die daad van gezag maakt de nieuwe staat aan iedereen tegenstelbaar; hij geldt *erga omnes.* Alle attributen van de persoonlijkheid van de geadopteerde zijn ten overstaan van allen gekend en bewezen.

19. — De rechten die onafscheidbaar aan de persoon verbonden blijven, worden principieel aan het rechtsverkeer onttrokken (Colin et Capitant, I, nr 313). De staat van een persoon is onafstaanbaar, onoverdraagbaar, van openbare orde.

Als akte betreffende de staat beantwoordt de adoptie dan ook aan alle kenmerken van de staat van de personen (zie boven, nr 8):

— de wijze van vestiging, verlies of wijziging wordt imperatief door de wet bepaald;

— de inhoud van de staat, d.w.z. de rechten en plichten die eruit volgen en er aan verbonden zijn, wordt beperkend en bindend door de

wet bepaald ; door de adoptie bekomt het aangenomen kind geen andere rechten dan deze welke door de wet uitdrukkelijk werden voorzien ; de gevolgen van de adoptie zijn wettelijk beperkt ;

— de rechtsvorderingen met betrekking tot de adoptieve staat worden door specale regelen beheerst. Deze rechtsvorderingen kunnen vorderingen betreffende de staat van personen genoemd worden. Bedoeld worden de vorderingen tot herroeping van de adoptie (en de vroegere vorderingen tot nietigverklaring, thans afgeschaft door art. 356, § 1 B.W. ; zie verder, nr 341).

§ 7. — De adoptie is een akte van de burgerlijke stand.

20. — Wij verwijzen naar bovenstaand nummer 19.

Wanneer (onder nr 18) werd gezegd dat het vonnis of arrest dat de adoptie homologeert of uitspreekt de staat van de geadopteerde vestigt, weze hier toch onmiddellijk aan toegevoegd dat alleen de terhandstelling of de betekening van het beschikkend gedeelte ervan aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand binnen de wettelijk bepaalde termijn, de adoptie wettelijke gevolgen laat hebben (art. 354, 4e lid B.W.). De ambtenaar van de burgerlijke stand is verplicht de overschrijving binnen de maand te doen. Elk verzuim van deze ambtenaar is zonder gevolg voor de adoptie en kan ze niet schaden.

Zolang de terhandstelling of betekening niet geschied is kunnen partijen evenwel, indien zij beiden handelingsbekwaam zijn, bij gemeen akkoord, de termijn laten verstrijken en aldus aan de adoptie verzaken ondanks het homologatievonnis of het adoptievonnis (zie verder, nr 325).

Wij menen ook dat het slechts door de overschrijving is dat de derden de verplichting hebben zich te gedragen naar deze officiële bekendmaking, zodat zij slechts vanaf dat ogenblik het bewijs hebben van de nieuwe status van het aangenomen kind en deze moeten erkennen.

De mogelijkheid die handelingsbekwame adoptiepartijen hebben aan een homologatievonnis of een adoptievonnis te verzaken, legt toch opnieuw de nadruk op de blijvende contractuele basis van elke adoptie. Dit neemt evenwel niets weg van de hogeromschreven karakterelementen van de adoptie.

HOOFDSTUK II

Historisch overzicht

21. — In het burgerlijk wetboek wordt de adoptie behandeld onder Titel VIII, zij onmiddellijk na Titel VII « Vaderschap en afstamming » en vóór Titel IX « Ouderlijke macht ». Dit is altijd zo geweest. De opstellers van het Burgerlijk Wetboek hebben de adoptie dan ook aanzien als een fictieve uitbreiding van het natuurlijk vaderschap en de natuurlijke afstamming, omdat ze deze imiteert. Gans de instelling der ouderlijke macht zal er toepasselijk op zijn. Geplaatst in het familiaal recht, is het juist de juridische geschiedenis der familie die deze der adoptie zal bepalen. Men mag vooropstellen dat de wordingsgeschiedenis van de moderne familie, als entiteit van filosofische, sociale, ekonomische en politieke waarde, onafscheidbaar verbonden is aan deze der adoptie.

Elke staatkundig ingerichte gemeenschap in de Oudheid van enige betekenis, heeft de adoptie gekend. Meestal bleef ze evenwel beperkt tot het nastreven van zuiver godsdienstige of politieke doeleinden. De studie van de instelling in deze gemeenschappen is op civielrechtelijk gebied dan ook van gering en ondergeschikt belang. De adoptie behoorde alsdan tot het domein van het publiek recht, maar ze bleef niet helemaal vreemd aan het burgerlijk recht. Maar zelfs wanneer ze in deze oudere gemeenschappen een contract van privaatrechtelijke aard werd, onderging ze steeds, meer dan welke instelling ook, invloeden van politieke en staatkundige aard. Ze bleef geankerd in de ancestrale familie die zelf de machtskern was van het sociaal, ekonomisch en politiek leven van de staat.

Het ware nochtans onverantwoord geen zeer korte studie van deze oudere adopties te maken. Elke rechtsstudie put noodzakelijk in deze der geschiedenis van de instellingen en de rechtsnormen van het verleden. Ons modern rechtsleven kent geen instellingen die plots opduiken. Het recht is in eerste plaats een sociale wetenschap gesteund op de mens en zijn plaats in de gemeenschap. De adoptie bepaalt die plaats.

We moeten ons evenwel beperken tot enkele korte beschouwingen omtrent de adoptie in de Oudheid, de Middeleeuwen en de Leenheerlijke tijd. De voorbereidende werkzaamheden van het Burgerlijk Wetboek in het algemeen, van de Belgische adoptiewetgeving in het biezonder zijn belangrijker.

AFDELING I

De adoptie in de Oudheid, de Middeleeuwen en de Leenheerlijke tijd.

§ 1. — Rome.

22. — Er kan niet aan getwijfeld worden dat het adoptiecontract zoals het thans nog door het Burgerlijk Wetboek geregeld wordt, zijn oorsprong vindt in het

Romeins recht. De Romeinse adoptie heeft evenwel slechts belang in zover haar bestaan het invoeren van de fictieve afstamming in het burgerlijk wetboek meebracht.

De Romeinse familie was de basis der staatsinrichting. Haar inrichting verschilde evenwel grondig van de familie zoals we die thans kennen. Het is niet overdreven te zeggen dat de Romeinse *familia* een kleine staat in de staat vormde, zo geregeld dat het gelijklopend belang van een klein aantal dezer families de staatsinrichting volledig beheerste. Elke familie had haar godsdienstige cultus — de *sacra privata* — en de eerste zorg van elke rechtsregel was de vereeuwing van deze cultus der voorvaderen en de verzekering van de continuiteit der familie. Aan het hoofd stond de *pater familias* als echte potentaat. In Rome onderscheidde men tussen hem die *sui juris* was en als dusdanig machthebber in de familie over zijn persoon en die zijner familieleden, en hij die *alieni juris* was en dus onderworpen aan het gezag van zijn familie. Er waren *agnaten* of zwaardmagen, zijnde de mannelijke bloedverwanten die in mannelijke lijn van de gemeenschappelijke stamvader afstamden, en *cognaten* of spilmagen, zijnde de natuurlijke bloedverwanten waartoe ook de afstammelingen in vrouwelijke lijn behoorden. Alleen de *agnaten* konden erven of voogd worden. In de Romeinse familie waren aldus noodzakelijk een deel van de bloedverwanten langs vaderszijde (deze afstammende van vrouwelijke bloedverwanten) en alle bloedverwanten langs moederzijde uitgesloten uit de *agnatio*. Hetgeen meebracht dat het te Rome mogelijk was, ondanks natuurlijke afstamming en bloedverwantschap, zonder burgerrechtelijke bloedverwantschap te blijven. Dergelijke *agnatio* kon dus snel tot vergaan gedoemd zijn, hetgeen meteen de *sacra privata* in gevaar bracht. Ten einde daaraan te verhelpen en aan de *paterfamilias* en de stamvader de cultus te verzekeren door de *agnatio* te handhaven, grepen de Romeinen naar de fictie.

Aldus ontstond de *abrogatio* als adoptie van zuiver publiekrechtelijke aard, uitsluitend ter bescherming van de *sacra privata* in het leven geroepen.

Door *abrogatio* werd verstaan de aanneming door een *paterfamilias* als kind (*filius*) van een ander *paterfamilias,* van een *sui juris*. De aldus geabrogeerde *paterfamilias* ging met gans zijn *patrimonium* en met allen die hij *in potestate* had, over onder het gezag van de andere *paterfamilias* — de abrogant — en in een andere *familia*. Zijn familie verdween en meteen verdween een cultus, een machtskern in de staat. Onnodig te zeggen dat *sacra privata* en *familia* zaken waren die de Staat rechtstreeks interesseerden. De *abrogatio* was dan ook een godsdienstige en politieke zaak van primordiaal belang te Rome. Ze was onderworpen aan een publiekrechterlijke procedure en werd door de *comitia curiata* — Rome's volksvergadering onder de Republiek — aanvaard en toegestaan, na voorafgaandelijk advies en onderzoek van de *pontifices,* Rome's hoogste priesterlijk lichaam.

Waar de *agnatio* alleen door de *abrogatio* kon beïnvloed worden, moesten abrogant en geabrogeerde van het mannelijk geslacht zijn. Vrouwen waren uitgesloten. De *impuber* eveneens.

Anderzijds bleven ook de Plebeërs uitgesloten van de *abrogatio* gezien ze geen stem hadden in de *comitia curiata*. De *abrogatio* was niets meer dan een machtsmiddel en vinding van patriarchale inslag met het doel de *paterfamilias* en de familie als publiekrechterlijke instantie te beschermen.

Daarnaast stond de *adoptio*.

Ze was het aannemen van een *alieni juris* — iemand die dus onder het gezag stond van een *paterfamilias* — als kind door een *paterfamilias*. Ze betekende niet het uitschakelen van een familie, doch de overgang onder het ouderlijk gezag in de familie van een *paterfamilias* van een persoon, die aldus uitsluitend in zijn adoptieve familie werd opgenomen. De oorspronkelijke natuurlijke familie van de aangenomene blijft behouden, evenals de cultus dezer familie, zodat de *adoptio* een veel geringere politieke en godsdienstige betekenis had dan de *abrogatio*. Het ware evenwel verkeerd de politieke aspecten van de *adoptio* te negeren. Vooreerst moest de geadopteerde zijn persoonlijke toestemming niet geven, hij kon ze niet geven, doch ze werd vóór de *praetor* geuit door de *paterfamilias* zijner natuurlijke familie waaruit hij volledig uitgesloten werd. Hij was *alieni juris,* dit geschiedde dus zelfs tegen zijn wil. Hij verloor alle erfrecht in zijn natuurlijke familie, doch bekwam dit wel in zijn adoptieve familie. Zijn kinderen bleven evenwel in de oorspronkelijke, natuurlijke familie. Hij liep het gevaar door een *mancipatio* of onterving ook alle erfrecht in zijn adop-

tieve familie te verliezen. Deze *mancipatio* ging uit van zijn adoptieve vader. Gezien geen vermogensbelangen, althans in schijn, met de *adoptio* gemoeid waren, — als *alieni juris* bezat de aangenomene geen *patrimonium* —, en er bovendien geen persoonlijke toestemming moest gegeven worden, konden ook vrouwen en een *impuber* worden aangenomen. De procedure geschiedde vóór de *praetor* en het is niet moeilijk zich in te beelden welke intrigues dikwijls aan de basis van vele adopties lagen. Dit neemt evenwel niet weg dat vele adopties door genegenheid en louter humanitaire beweegredenen waren ingegeven.

Er weze nog aan toegevoegd dat, om staatkundige redenen, de *abrogatio* strikt beperkt werden in aantal, dat de abrogant geen kinderen van het mannelijk geslacht mocht hebben en meer dan zestig jaar moest zijn (*adoptio naturam imitatur*). De gewone adopties waren onbeperkt in aantal en noch de ouderdom van de adoptant noch de aanwezigheid van kinderen van welk geslacht ook, speelden een rol.

Op te merken valt tevens dat de Romeinse *paterfamilias* steeds de macht behield een erfgenaam aan te duiden, bij uitsluiting van alle andere. Dit geschiedde door een testament dat, hetzij een *testamentum calatis comitiis* was of soort wet door de *pater familias* uitgevaardigd, hetzij een soort contract of *testamentum per aes et libram*. Een *testamentum* werd bijna uitsluitend aangetroffen wanneer de *pater familias* geen nakomelingen had en werd dan een soort adoptie in extremis (de procedure van het *testamentum calatis comitiis* verliep zoals deze van de *abrogatio*. Het *testamentum* had ook zijn nut wanneer te veel nakomelingen een verbrokkeling en slechte exploitatie van het vaderlijk goed zouden meebrengen (De Page, IX, nr 3 en noot).

Onder het Keizerrijk groeien *abrogatio* en *adoptio* stilaan naar elkander toe. De ancestrale familie verdwijnt en een zeker individualisme groeit. De staatsinrichting hervormt zich en de *plebs* krijgen medezeggingschap. Voortaan wordt de *abrogatio* aanvaard of verworpen door dertig lictoren die als vertegenwoordigers van de wetgevende vergadering optreden. Het verdwijnen van de *comitia curiata* (waarvan de plebeërs geen deel uitmaakten) uit de rechtspleging en de tussenkomst van een vertegenwoordiging van de wetgevende vergadering (waar plebeërs zetelen), stelt de *abrogatio* voortaan toegankelijk voor plebeërs en patriciërs. De rechtspraak van de *praetores* in zake *adoptio* mildert zich eveneens. Een tempering wordt gebracht aan het principe dat de aangenomene uit zijn oorspronkelijke familie wordt uitgestoten en het daaraan verbonden gevaar van *mancipatio* of onterving door zijn adoptant. Wanneer de geadopteerde een agnaat is blijft hij in zijn oorspronkelijke familie in hoedanigheid van cognaat. Zo gaat de ontwikkeling verder in die zin dat de *adoptio* niets meer nog minder dan een loutere erfstelling wordt en uitsluitend door het belang van het aangenomen kind wordt ingegeven. De geadopteerde zal door de contractuele adoptieve instelling erfrecht behouden in zijn oorspronkelijke familie en bekomen in de adoptieve familie.

De tradities houden evenwel lang stand in Rome. De *adoptio* uit het oude recht verdwijnt niet helemaal doch wordt gesplitst in *adoptio plena* en *adoptio minus plena*. De eerste is de adoptie van het oude recht met verlies van alle banden in de oorspronkelijke familie ; de tweede integendeel wordt de overeenkomst waarbij erfrecht behouden wordt in de oorspronkelijke familie en bekomen in de nieuwe, adoptieve familie. Dit was het werk van Justinianus en het mag gezegd worden dat de *adoptio minus plena* (of onvolwaardige adoptie genoemd) aan de basis zal liggen van de adoptie van het Pruisisch Burgerlijk Wetboek dat op zijn beurt de *Code Napoléon* zeer sterk beïnvloed heeft.

De *abrogatio* volgt, in zekere mate, de degradatie van het patriarchaal gezag en van de *sacra privata*. De agnaten verliezen alle staatspolitieke invloed en de *abrogatio* interesseert dan ook niet verder godsdienst en Staat. Het is alleen de traditie die nog wil dat de politieke oorsprong van de *abrogatio* de instelling, in haar totstandkoming, doet afhangen van de wetgevende macht : voortaan aanvaardt of verwerpt de Keizer de *abrogatio*.

De splitsing van het Romeins keizerrijk in Westers en Oosters heeft tot gevolg dat in het Oosten nieuwe gedachten, gesteund op andere sociale noden, veld winnen. Daar ontstaat de contractuele *abrogatio* die, als instelling, zoveel mogelijk de natuur zal nabootsen. Ook vrouwen en impuber kunnen er geabrogeerd worden. Patrimoniaal fusioneren de vermogens van abrogant en geabrogeerde niet meer volledig.

Abrogatio en *adoptio* zijn aldus beiden tot contractuele instellingen vergroeid.

Bij het uiteenspatten van het Keizerrijk is de *abrogatio* als politieke instelling zelfs totaal verdwenen.

Bijaldien was de adoptie te Rome, zoals trouwens elke juridische instelling van het Romeins recht, een streng technische doch evenwichtige constructie met uitgesproken publiekrechtelijke inslag, volledig ingesteld op de zeden en de gewoonten van de Romeinse samenleving. Die zeden waren evenwel door de eeuwen heen, dank zij een streng wetenschappelijke en filosofische rechtsgeleerdheid, in de stalen vorm der logica gegoten. Op zichzelf beschouwd benaderde het Romeins recht, als techniek, de perfectie. *La raison écrite,* zoals Portalis zegde (*Discours préliminaire,* nrs 30 en 31, *o.c.,* Locré, I, blz. 162). Dit evenwicht en deze perfectie duldden evenwel noch billijkheid, noch individuele aanspraak op belangenbescherming, noch aanpassing aan de natuurlijke noden van de rechtssubjecten. Ze had één vooropgesteld doel: de consolidatie van de machtspositie van de familie in de staat en vandaaruit de consolidatie van de macht van de staat zelf. Dit uitte zich vooral in het familierecht dat een louter staatsrecht was. De familie berustte op de machtsidee, het absoluut en ongebreideld despotisme van de leider. De vaderlijke macht schept alleen rechten in hoofde van de *paterfamilias* en geen enkele verplichting. De instellingen die deze vaderlijke macht bestendigen staan in funktie alleen daarvan en houden niet in het minst rekening met de belangen van de andere familieleden. Adopteren blijft en is in eerste plaats de familiale macht van de *paterfamilias* verstevigen, ook al kan de *adoptio* met genegenheid gepaard gaan.

Tacitus (*Annales,* XV, 19) haalt hiervan een voorbeeld aan. Hij verhaalt dat de Romeinen nooit aarzelden, bij middel van louter fictieve adopties, hun machtspositie in de staat te verstevigen en naar openbare ambten te dingen. Alleen de *paterfamilias* die zonen had kon een praetoriaal of provinciaal ambt bekomen. Vandaar dat de adoptie een geschikt middel was om, waar de natuur faalde, de fictie ter hulp te roepen. Maar eens de adoptie ontstaan en het ambt bekomen, werd de geadopteerde door *mancipatio* uitgestoten. Het ging zo ver dat ook getracht, en trouwens bekomen werd, de Keizerlijke waardigheid door adoptie over te dragen. Nero bekwam die naam en werd in de familie van Claudius opgenomen door een *abrogatio : rogataque lex qua in familiam Claudiam et nomen Neronis transiret* (*Annales,* XII, 26).

Daarin zou trouwens de reden gezocht worden om bij opname van de adoptie in het burgerlijk wetboek, ze als loutere rechtsconstructie van publiekrechtelijke aard te bekampen. Het is juist dat Augustus Tiberius adopteerde opdat deze Keizer zou worden. Augustus die te Rome zeer vereerd werd omdat hij het zogenaamd gouden tijdvak inluidde, zou evenwel de aanstelling van Tiberius tot keizer wel bekomen hebben indien hij hiertoe, zonder adoptie, de wens had geuit. Die staatkundige adoptie was eerder symbolisch.

§ 2. — De Hellenistische wereld, Indië, Japan en China.

23. — Al deze gemeenschappen kenden de adoptie uitsluitend ter verzekering van de cultus der voorvaderen. In de Hellenistische wereld adopteerde men bij gebreke van een zoon. In Indië stelden de Brahmanen de adoptie in om rituele periodische offers te brengen. Japan kent de adoptie sedert lang. De feodale staatsinrichting gebruikte ze als een machtsmiddel. China kende de adoptie vóór de Romeinen, uitsluitend als politiek middel.

§ 3. — Muzulmaans recht.

24. — Hier ook is de adoptie oorspronkelijk gekend als politiek instrument. Het adoptiepact of *tabannī* is de overeenkomst waarbij het mannelijk lid van de *tribus* een zoon aanneemt door een eed (*ta'abbī*). Maar ook de adoptieve moeder neemt eraan deel. Bloed van adoptant en geadopteerde wordt gemengd door insnijdingen in de huid. De geadopteerde nuttigt een pastei die op de borsten van de moeder wordt gelegd. Aldus benadert de fictie zoveel mogelijk de bloedverwantschap. Er ontstonden eveneens broederpacten tussen verschillende stammen. De Islam verzette zich tegen deze laatsten om staatskundige redenen.

§ 4. — Middeleeuwen en Leenheerlijke Tijd.

25. — Het Romeins recht is formalistisch, glashelder, maar tevens despotisch (*La raison écrite,* zoals Portalis zei in *Discours préliminaire,* nrs 30 en 31, *o.c.,* Locré, I, blz. 162). De Germanen streefden integendeel naar billijkheid en hun rechtsgewoonten steunden op de natuurwet. Hun recht werd door Laurent omschreven als « .... il respecte la personnalité dans tout homme, il ignore la superstition des formules ; la vie vivante remplace la vie factive » (*Etudes sur l'histoire de l'humanité,* VII, blz. 125).

Droit de puissance paternelle n'a lieu : de familievader heeft alleen het recht zijn afstammelingen naar best vermogen te beschermen.

In de streken van het gewoonterecht was de adoptie, als negatie van de natuur, omzeggens onbekend. Er bestond geen sociale nood de fictie in leven te houden. Vandaar een oud gezegde van het gewoonterecht : *Adoption n'a lieu.* Maar ook in *les pays du droit écrit* verdween de Romeinse *adoptio,* zeker als akte van de burgerlijke stand waaruit afstamming volgde (*Nov.,* Tw. *Adoption,* nr 2). Het Romeins recht leefde alleen voort als traditie, als gewoonte, maar dan aangepast aan de zeden en gewoonten van de tijd. In Gallië geraakte de *adoptio minus plena* (zie boven, nr 22) gekend als erfstelling, maar dan aangepast aan Keltische en Germaanse costuymen (Carpentier, *Adoption,* nr 12). Het Longobardisch leenroerig recht gebruikte ze als politiek middel om de vereniging en handhaving der leengoederen na te streven.

Christianisme en feodalisme bekampten evenwel de adoptie. Het Christianisme oordeelde ze strijdig met de wenselijkheid huwelijken aan te moedigen ; voor het feodalisme verhinderde de adoptie het behoud der leengoederen in dezelfde familie. Vandaar dat, waar de adoptie bestond, ze ontdaan werd van één harer hoofdbestanddelen : de aangenomene verwierf geen erfrecht op de goederen van de adoptant (aldus de Costuymen van Oudenaarde ; uit sommige teksten van de Costuymen van Gent kan hetzelfde afgeleid worden).

De Belgische rechtspraak heeft evenwel de overlevering van het Romeins recht aanvaard (in het Hertogdom Brabant gold het Romeins recht als overlevering en gemeen recht : Rb. Luik, 21 juni 1834, *Pas.,* 1837, 191 ; — in het Brugse Vrije werden geen gebruiken gevonden die handelen over adoptie, zodat de adoptie er als overlevering moet aanvaard worden : Gent, 26 juli 1836 en Cass., 27 nov. 1837, *Pas.,* 1837, 161, dit alles in zover ze niet strijdig is met de gebruiken). De gebruiken van Stavelot aanvaarden de adoptie. Dat het Romeins recht als overlevering gold is juist. Doch alleszins staat vast dat dit niet waar is voor het familierecht dat én bij ons én in Frankrijk, zoals de costuymen bewijzen, bijna uitsluitend op het Germaans recht steunde. De stelling van de Belgische oude rechtspraak mag als verkeerd aanzien worden. Juister is te stellen dat, afgezien van de streken van geschreven recht, de adoptie algemeen verboden was, minstens slechts bij uitzondering werd toegestaan. Alle auteurs zijn het er trouwens over eens dat, ook *dans les pays de droit écrit,* wanneer de adoptie bestond, zij niet uit het Romeins recht werd overgenomen daar zij als dusdanig strijdig werd geoordeeld met de zeden en behoeften der bevolking.

26. — Duitsland kende de adoptie die het best op deze van het burgerlijk wetboek geleek en die ze stellig heeft beïnvloed (Ancel, M., *L'adoption dans les législations modernes,* blz. 76). Maar hier was ook een instelling gekend die zeer veel gelijkenis vertoonde met de adoptie en naar familiale eenheid streefde, het Eenkindtschap (zie ook gebruiken van Roermond, Maastricht, St. Amands en Bléharis-Doornik). Bedoeld werd volledig gelijkstelling te bekomen van de kinderen uit een eerste huwelijk van een weduwnaar of weduwe, met deze uit hun tweede huwelijk. Het Eenkindtschap was enkelvoudig (zo slechts één der echtgenoten kinderen uit een huwelijk had) of meervoudig (wanneer langs beide zijden kinderen uit een eerste bed bestonden). De voogden werden gehoord en de rechter sprak uit naar billijkheid. Ze werd aanvaard als uitzondering op het beginsel : *der Erbe wird geboren, nicht erkoren.* Ongetwijfeld werd een leenroerig politiek nevendoel nagestreefd, te weten het behouden der goederen in één familie, doch dit neemt niets weg van de treffende gelijkenis met onze huidige wetgevende bedoelingen.

AFDELING II. — *De adoptie in de Code Napoléon.*

27. — De Franse revolutie wou alles uit het *ancien régime* doen verdwijnen. Zij wou ordenen in eenheid en rechtszekerheid. Het middel : *la raison écrite* van het Romeins recht. Men moest de goederen der rijken verdelen. Er was geen beter middel dan de adoptie.

Op 18 januari 1792 nam de *Assemblée Législative* een principedecreet : « L'Assemblée nationale décrète que son comité de législation comprendra dans son plan général des lois civiles celles relatives à l'adoption ».

De Staat gaf het voorbeeld met publiekrechtelijke adopties (de dochter van Lepelletier werd door de Natie geadopteerd bij decreet van 25-27 jan. 1793 ; Latour, le citoyen Jouy en de zes kinderen Richter bij andere decreten ; Napoléon adopteerde de kinderen van de te Austerlitz gesneuvelde soldaten bij decreet van 7 dec. 1805 ; de slachtoffers der julidagen van 1830 werden door de Natie geadopteerd ; zo ging het verder in Frankrijk tot 29 april 1927, toen de laatste maal gesproken werd van *les pupilles de la Nation* : in werkelijkheid kregen weduwen en wezen pensioenrecht gesteund op nationale dankbaarheid.

Privaatrechtelijke adopties werden bij honderden, in alle vormen, afgesloten, meestal om natuurlijke en overspelige kinderen te adopteren (Demolombe, *Cours de droit civil,* III, *Adoption,* nr 6 ; — Carpentier, II, *Adoption,* nr 14 ; *P.B.,* Tw. *Adoption,* nr 6). Er ontstond een chaotische toestand. Op 25 *germinal an XI* werd een wet afgekondigd (voor tekst zie *P.B., ibid.,* blz. 443) : alle adopties bij authentieke akte afgesloten in welke vorm ook werden goedgekeurd. Geadopteerde minderjarigen konden binnen de drie maand na uitvaardiging der wet aan de adoptie verzaken.

Ten onrechte wordt weinig belang gehecht aan deze wet die tenslotte erkent : a) dat de bevolking zeer graag minderjarigen aannam ; b) dat de natuurlijke ouders door adoptie het onrecht wilden herstellen dat hun natuurlijke kinderen werd aangedaan ; c) dat het Romeins recht had afgedaan en de natuur moest worden nagestreefd. De rechtspraak heeft zich eerst verzet tegen de adopties van overspelige en bloedschendige kinderen, zelfs van gewone of erkende natuurlijke kinderen. Het Franse hof van cassatie heeft evenwel in een aantal arresten, al deze adopties geldig verklaard in zover zij niet in strijd waren met de belangen van de wettige kinderen van de adoptanten (Cass. fr., 24 nov. 1806, *S.,* 1806, II, 586 ; 6 okt. 1808, *S.,* 1809, I, 21 ; 9 febr. 1824, *S.,* 1824, I, 195 ; — Merlin, *Questions de droit,* VII, *Adoption,* § 1). Bij ons werd die wet natuurlijk niet toegepast (Cass., 5 dec. 1837, *Pas.,* 1837, blz. 190).

A. — *De Voorbereiden Werken van het Burgerlijk Wetboek.*

28. — Het oorspronkelijk ontwerp van burgerlijk wetboek voorzag de adoptie niet. Ondanks het aandringen van de rechtbanken weigerde de *Conseil d'Etat.* Als redenen werden opgegeven : a) de adoptie is onnatuurlijk en het gewoonterecht kende ze niet ; b) ze is nutteloos want er bestaan andere liefdadigheidsmiddelen ; c) ze is immoreel want ze plaatst de geadopteerde voor de keus tussen zijn familie en het fortuin van de adoptant ; d) ze is antirevolutionair want ze zal de gebondenheid der adellijke fortuinen bevorderen. Alleen een publiekrechtelijke adoptie kan toegelaten worden om de kinderloze consul genoegen te doen. Naderhand kapituleerde de *Conseil d'Etat,* doch de aangevoerde redenen waren zeer pertinent voor wat betreft de adoptie van minderjarigen.

Portalis, Malleville, Trouchet en Bigot-Préameneu waren verdeeld (Fenet, *Travaux préparatoires du code civil,* X, 251 ; — Locré, III, blz. 181 en volg.). Tronchet noemde de adoptie een bedrog en een schandaal. De Eerste Consul was een vurig voorstander der adoptie van minderjarigen : « Si l'adoption ne doit pas faire naître entre l'adoptant et l'adopté les sentiments et les affections de père et de fils et devenir une imitation parfaite de la nature, il est inutile de l'établir. Elle n'est en effet qu'une simple institution d'héritier » (zitting 14 *frimaire, an X, o.c.,* Locré, III, blz. 202).

De eerste tekst luidt dan ook : « L'enfant adoptif sort de sa famille et appartient à la famille de l'adoptant dans tous ses degrés directs et collatéraux.... Les mineurs ou mineures non mariés peuvent seuls être adoptés » (Locré, *ibid.,* blz. 389 en 434).

Napoleon werd evenwel van zijn vergissing overtuigd. Hij gaf toe dat de overgang van de ene familie naar de andere die aan een minderjarig kind werd opgedrongen, strijdig was met de Franse familiale zeden en dat de fictie nooit de natuur kon vervangen.

Uit deze wordingsgeschiedenis kan alleen besloten worden dat de anachronistische adoptie die meer dan een eeuw in ons recht werd opgenomen, niet steunde op het adagium *Adoptio naturam imitatur* (Carpentier, *Adoption,* nr 16). De discussie van 1800 is thans evenwel nog steeds aan gang.

B. — *Het Burgerlijk Wetboek tot 1940.*

29. — De adoptie werd als streng gereglementeerde instelling van louter burgerlijk recht in onze wetgeving opgenomen met een driedubbel doel :

1. — een vertroosting te zijn voor kinderlozen ;
2. — een liefdadigheidsmiddel voor beide partijen te zijn ;
3. — nivellering der sociale klassen en versnippering der fortuinen teweeg te brengen.

De adoptie bleef een dode instelling. Zij diende tot fiscale ontduiking, ongeoorloofd samenleven onder zelfde dak, bestendiging van de familienaam en, uitzonderlijk, het verschaffen van een beter statuut aan het natuurlijk kind. Oorspronkelijk verzetten rechtsleer en rechtspraak zich echter tegen de adoptie van een natuurlijk kind.

Bij ons werden tot vóór 1914 van 13 tot 29 adopties per jaar gehomologeerd. In Frankrijk bereikte het cijfer zelden de 100 per jaar.

Na de eerste wereldoorlog kwam een lichte stijging. Uiteindelijk ging men inzien dat alleen de adoptie van minderjarigen de instelling leefbaar kon maken.

AFDELING III

De Belgische adoptiewetgeving van 1940 tot 1969

§ 1. — De wet van 22 maart 1940.

30. — De Franse wet van 19 juni 1923, gesteund op een studie van Edouard Lévy, werd door de Belgische wetgever zoveel mogelijk nagebootst. Alleen de wettiging door adoptie werd verworpen. In 1928 begon het Ministerie van Justitie aan een hervorming. Er ontstonden geschilpunten met het Bestendig Comité van de Wetgevende Raad, hoofdzakelijk omtrent de vraag of de adoptie al dan niet een contract moest blijven.

Het Bestendig Comité oordeelde dat de adoptie een contract was. Vandaar dat de adoptie van minderjarigen alleen mogelijk was indien deze de leeftijd van 18 jaar hadden bereikt en een bewuste wil konden uitbrengen. De Minister van Justitie was integendeel van oordeel dat de adoptie vóór alles een instelling was onder contractuele vorm te verlijden. Uiteindelijk zou het standpunt der instelling op contractuele basis zegevieren.

31. — Op 18 december 1934 legde de toenmalige Minister van Justitie, dhr. Bovesse, een ontwerp van wet neer ter tafel van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

De besprekingen vielen samen met deze van de wet van 7 maart 1938 betreffende de inrichting der voogdij der natuurlijke kinderen.

Te consulteren zijn vooral :

— Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Senaat (verslaggever de H. Hanquet) van 16 mei 1939 (*Parlem. Besch., Senaat,* nr 46) ;

— Eerste verslag namens de Commissie voor Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers (verslaggever de H. Carton de Wiart) van 7 april 1938 (*Parlem. Besch., Kamer,* nr 178) ;

— Tweede verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer van

Volksvertegenwoordigers (verslaggever de H. Carton de Wiart) van 24 januari 1940 (*Parlem. Besch., Kamer,* nr 95).

Het door de Senaat overgezonden ontwerp van wet werd op 14 maart 1940 door de Kamer van Volksvertegenwoordigers aanvaard.

32. — Indien de wet duidelijk is kunnen de verklaringen tijdens de *Voorbereidende Werkzaamheden* geen aanleiding geven tot andere interpretatie (Cass., 20 febr., 1951, *Pas.,* I, 410). De voorbereidende werkzaamheden betreffende deze adoptiewet zijn meestal duidelijk. In werkelijkheid werd in 1940 evenwel niet meer dan een kaderwet gestemd. De Heer Carton de Wiart verklaarde immers in de Kamer van Volksvertegenwoordigers : « La réforme que nous entreprenons demeure dans le cadre des efforts réalisés chez nous soit par le législateur, soit par les hommes d'œuvres pour la protection de l'enfance et de la jeunesse. Cette réforme fait surgir des problèmes délicats. Nous ne pouvons avoir la prétention de les résoudre tous, car dans cette matière comme pour toutes les dispositions de nos codes, la jurisprudence mettra bien des choses au point » (*Parlem. Hand., Kamer,* nr 81, zitting 1937-38).

33. — Volgende beginselen werden zeer duidelijk vooropgesteld :

1° — hoofddoel is de bescherming van het aangenomen kind. Geen adoptie is mogelijk dan indien ze hem tot voordeel strekt (dit in strijd met de adoptie van het Burgerlijk Wetboek die vooral het voordeel van de adoptant nastreefde).

2° — aan de geadopteerde moet vooral een gunstiger wettelijk statuut bezorgd worden. De adoptie is dan ook essentieel een extra-patrimoniale rechtshandeling die, zo ze vermogensrechtelijke gevolgen kan hebben, vooral het moreel belang van de geadopteerde beoogt ; minstens moeten de vermogensrechtelijke gevolgen gelijklopend zijn met de morele belangen van het aangenomen kind.

3° — de adoptie streeft vooral naar lotsverbetering der natuurlijke kinderen (Carton de Wiart, zitting Kamer van Volksvertegenwoordigers van 1 juni 1938, *Parlem. Hand., Kamer,* nr 81, blz. 1.744).

In deze periode was alle wetgevende arbeid hierop gericht (zie boven, nr. 31).

4° — de adoptant kan alleen bescherming bieden aan het aangenomen kind wanneer de ouderlijke macht *lato et stricto sensu* hem wordt opgedragen. Aangenomen kind en wettige afstammelingen van het aangenomen kind moeten volledig gelijkgesteld worden met wettige kinderen en hun afstammelingen, minstens ten overstaan van de adoptant.

5° — aan de natuurlijke ouders moet worden toegestaan dat zij, bij middel van de adoptie, rechtsherstel bieden aan hun natuurlijke kinderen. Ten overstaan van de natuurlijke ouder kan een erkend natuurlijk kind alle ander adoptie dan de zijne verbieden.

6° — het geheel wordt onder het actief toezicht van de rechterlijke overheid geplaatst, die erover zal waken dat de adoptie niet alleen de belangen van het aangenomen kind dient, doch tevens dat zij verenigbaar is met de openbare orde en de goede zeden (zie boven, nrs 6, 9 en 17).

§ 2. — De wetten van 21 mei 1951 en 10 februari 1958.

34. — De wet van 21 mei 1951 wijzigde grondig de artikelen 353, 356 en 357 B.W. Ze bracht een zware slag toe aan de bewering dat de

adoptie niets dan een contract zou zijn. Niet meer de adoptieakte moest ter overschrijving aan de ambtenaar van de burgerlijke stand aangeboden worden, doch enkel nog het beschikkend gedeelte van het vonnis of arrest dat de adoptie homologeerde. Tevens werden de noodzakelijke vermeldingen van de homologatiebeslissingen voorgeschreven. Tenslotte werden de adoptiepartijen beschermd tegen gebeurlijke nalatigheden van de ambtenaar van de burgerlijke stand bij de overschrijving.

35. — Door de wet van 10 februari 1958 werd artikel 344 B.W. zo grondig gewijzigd, dat het aantal adopties, dat vóór 1940 slechts ± 25 per jaar bedroeg, in 1945 niet minder dan 696 per jaar, en een gemiddelde van 834 per jaar bereikte tussen 1950 en 1958, en steeg tot meer dan 1.300 in 1962 en 1963 (zie tabellen, P. Mahillon, *J.T.*, 1967, 237).

De wetgever van 1958 wou een wet van familiale eenheid.

Men achtte het onvoldoende aan het natuurlijk kind een beter wettelijk statuut te verschaffen ten overstaan van zijn natuurlijke ouder. Het leek wenselijk dat dit zou gebeuren in gezinsverband. Bovendien leek het aangewezen dat alle kinderen die in eenzelfde gezin verblijven, hoewel geboren uit soms meerdere bedden, op gelijke voet zouden gesteld worden. De adoptievoorwaarden werden dan ook versoepeld in geval het de adoptie betrof van een kind met een bewezen afstamming ten overstaan van één der echtgenoten, door beide echtgenoten tegelijk of door de andere echtgenoot.

De ervaring leert dat de meeste der sindsdien gehomologeerde adopties de regularisatie beogen van de toestand der juridisch verlaten kinderen (*Verslag namens de Commissie voor Justitie van de Senaat* van 4 nov. 1967, blz. 2). Toch wordt eveneens vastgesteld dat het aantal adopties van feitelijk verlaten kinderen toeneemt en dat de gezinnen zo jong mogelijke kinderen adopteren. Tenslotte is het onloochenbaar dat het stijgend aantal adopties parallel loopt met het huwelijksaantal van uit de echt gescheiden ouders.

Uit een overzicht van de adopties die in de jaren 1965 en 1966 in het arrondissement Brussel werden gehomologeerd, blijkt dat 80 % der geadopteerden minder dan zestien jaar oud zijn, dat de regularisatieadopties 70 % van het totaal bedragen, gevolgd door 30 % adopties van kinderen zonder afstamming ten overstaan der adoptanten. Tenslotte komen de adopties van kinderen van één der echtgenoten. Adopties tussen bloed- en aanverwanten blijven bestaan, vooral wanneer de geadopteerde meerderjarig is (P. Mahillon, *J.T.*, 1967, *ibid.*).

Het is belangrijk te wijzen op de oorspronkelijke strekking van het wetsvoorstel van 12 mei 1954 dat uiteindelijk aanleiding zou geven tot de wet van 10 februari 1958. De titel luidde : « Wetsvoorstel tot wijziging van sommige bepalingen van het Burgerlijk Wetboek (Boek I, Titel VII, Hfdst. III) betreffende de uit echtbreuk geboren kinderen » (*Parlem. Besch., Senaat,* nr 11). Bedoeling was alleen artikel 331 B.W. te wijzigen ten voordele van sommige buiten huwelijk geboren kinderen. De Commissie voor de Justitie van de Senaat (*Parlem. Besch., Senaat,* nr 300 van 4 juni 1957) verruimde het wetsvoorstel in : « Wetsvoorstel tot wijziging van sommige bepalingen van het burgerlijk wetboek (Boek I, Titels VII en VIII), betreffende het vaderschap, de afstamming en de aanneming van kinderen ». Naderhand werd de voorgestelde tekstwijziging het nieuw artikel 344 B.W.

§ 3. — De wet van 21 maart 1969.

36. — De verschillende wijzigingen die aan de adoptiewetgeving aan-

gebracht werden, zullen het voorwerp uitmaken van artikelsgewijze bespreking. Hieronder volgen alleen de vermeldingen van de opeenvolgende parlementaire werkzaamheden en de documenten die kunnen geraadpleegd worden.

Op 30 oktober 1962 legt de Heer Harmel een wetsvoorstel ter tafel van de Kamer van Volksvertegenwoordigers neer. Het werd medeondertekend door Mevrouwen De Riemaecker-Legot, Vanderveken-Van de Plas en de H.H. Jeunehomme, Nazé en H. Vanderpoorten (*Parlem. Hand., Kamer,* zitting 1961-62, nr 436). Naast belangrijke wijzigingen aan de eenvoudige adoptie, voert het de wettiging door adoptie in.

Na voorafgaandelijk onderzoek door een subcommissie waaraan eveneens drie senatoren deelnamen, werd het, geamendeerd, overgemaakt aan de Commissie voor de Justitie van de Kamer, die op 26 januari 1965 een uitgebreid verslag uitbracht bij monde van Mevrouw De Riemaecker-Legot (zitting 1964-1965, 436, nr 2). Het wetsvoorstel werd helemaal gewijzigd. Het werd met algemeenheid van stemmen door de Kamer goedgekeurd op 18 februari 1965.

Ontwerp van wet geworden en overgezonden naar de Senaat, werd het daar onmiddellijk in de Commissie voor de Justitie behandeld. Het advies van de Commissie voor het Gezin en de Huisvesting werd ingewonnen. De Heer Van Pé stelde in opdracht een zeer belangrijke nota op over de kwestie van de adoptie in België van een vreemdeling of door een vreemdeling. De Commissie voor de Justitie van de Senaat bracht een lang verslag uit bij monde van de Heer Hambye op 4 november 1967 (*Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, zitting 1966-67). Het oorspronkelijk wetsvoorstel werd nogmaals grondig gewijzigd. Het ontwerp van wet werd door de Senaat op 13 december 1967 goedgekeurd.

Uiteindelijk werd aan het door de Senaat overgezonden ontwerp van wet door de Kamer van Volksvertegenwoordigers niets meer gewijzigd. Na verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer door de heer Duerinck op 29 februari 1969, werd de nieuwe wet op 6 maart 1969 in de Kamer gestemd en goedgekeurd.

De wet loopt evenwijdig met de wet op de jeugdbescherming. Zij wil eveneens beantwoorden aan de internationale overeenkomst die op 24 april 1967, op initiatief van de Raad van Europa, te Straatsburg werd ondertekend.

Ze wordt een wet die op de instelling der adoptie de stempel der jeugdbescherming zet (*Verslag Commissie voor de Justitie van de Kamer,* nr 512 van 29 febr. 1969, *Parlem. Hand.,* zitting 1968-69, blz. 2).

TITEL II

GRONDVOORWAARDEN

37. — De grondvoorwaarden kunnen ingedeeld worden in drie groepen :

1. De instellingsvoorwaarden. Dit zijn de voorwaarden die inherent zijn aan de instelling zelf en onveranderlijk van toepassing blijven op elke adoptie. Zij bepalen de doelstellingen der adoptie en beantwoorden aan de juridische, humanitaire en sociale gronden der instelling.

2. De contractuele voorwaarden. Zij volgen uit de contractuele basis en vorm der eenvoudige adoptie en behelzen inzonderheid de toestemming en de bekwaamheid van de contractanten.

3. De speciale voorwaarden die naargelang de gevallen in hoofde van de adoptant en de geadopteerde vereist worden.

HOOFDSTUK I

Instellingsvoorwaarden

AFDELING I. — *Begrip en doel.*

38. — Elke adoptie moet :

— op wettige redenen steunen ;

— de geadopteerde tot voordeel strekken (art. 343 B.W.).

Alleen de vervulling van deze beide voorwaarden kan de homologatierechter toelaten de door partijen ontworpen adoptieakte te aanvaarden en zich bij die akte aan te sluiten (zie boven, nr 6). Ze zijn vereist opdat de partijen tot de instelling zouden kunnen toetreden. Onverminderd de verschillende rechtsplegingen naargelang het een homologatieadoptie of een adoptievonnis betreft, moeten beide voorwaarden vervuld zijn.

39. — Deze instellingsvereisten zijn verschillend (De Page, derde uitg., I, nr 1250), maar samenlopend. Niet elke adoptie die voordelen voor de geadopteerde meebrengt is op wettige redenen gesteund en, omgekeerd kan een adoptie op wettige redenen steunen doch de geadop-

teerde helemaal niet tot voordeel strekken. De onafhankelijk van elkaar staande voorwaarden (*Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer,* nr 151 van 25 febr. 1937), kunnen weliswaar soms éénzelfde realiteit uitmaken (Auvray, nr 4, blz. 35), maar ze moeten onderscheiden de ene van de andere worden aangetoond. Ze zijn cumulatief.

40. — Het is pas nadat de aanwezigheid van beide voorwaarden werd aangetoond, dat de adoptie kan worden gehomologeerd of uitgesproken, mits alle andere voorwaarden naar grond en vorm, al naargelang de gevallen, eveneens vervuld zijn.

De procureur des Konings wordt met het onderzoek belast en brengt omstandig advies uit aan de homologatie- of adoptierechter. Deze laatste oordeelt soeverein in een gemotiveerd vonnis en mits inachtneming van alle wettige belangen (art. 350 en 353 B.W.). Gezien het hier een beslissing in feite betreft is principieel elke controle van het hof van cassatie uitgesloten.

De instellingsvoorwaarden bestaan in functie van het sociaal doel der adoptie. De wil der partijen wordt onder voogdij geplaatst (zie boven, nr 6). De rechter voegt de wil van de maatschappij bij deze van partijen (zie boven, nr 17) en neemt actief deel aan de adoptievorming. Hij waakt over de eerbiediging van het openbaar belang en van diverse partikuliere belangen.

Afdeling II. — *Adoptie moet steunen op wettige redenen.*

41. — De wet bepaalt niet wat moet begrepen worden door « wettige redenen ». Dit ware trouwens moeilijk nu soevereine beoordelingsmacht aan de rechter wordt verleend. Door het vroeger verbod homologatiebeslissingen te motiveren zijn geen voorbeelden uit de rechtspraak gekend.

De vroegere tekst sprak van billijke redenen. In de *Voorbereidende Werkzaamheden* wordt niet vermeld waarom die woorden gewijzigd werden. Klaarblijkelijk werd een betere vertaling gezocht van de in de Franse tekst behouden woorden « justes motifs ». Wettige redenen zijn dan ook billijke redenen.

Men zou wettige redenen kunnen noemen, deze welke in het algemeen stroken met de hogere doelstellingen van de adoptie als instelling en waardoor de overeenkomst tussen partijen voor de gemeenschap aanvaardbaar wordt. In het biezonder zullen zij aanwezig zijn wanneer van de instelling geen karikatuur gemaakt wordt, zelfs al blijft ze een verzinsel en een civielrechtelijke constructie.

Soms wordt voorgehouden dat wettige redenen de beweegredenen zijn die de adoptant(en) tot de adoptie aanzetten, m.a.w. dat zij alleen in hoofde van de adoptant zouden moeten onderzocht worden (Auvray, nr 3 ; — Colin et Capitant, I, nr 1067). Dit schijnt verkeerd. Er moet niet alleen nagegaan worden wat de adoptant voor zichzelf en voor de geadopteerde in de adoptie zoekt. De voorwaarde is van algemene aard (Beudant, nr 1300) en toepasselijk op beide partijen. Zij kunnen de instellingsdoeleinden alleen tot de hunne maken in het kader der openbare orde en der wettelijk beschermde belangen.

De vergissing berust op een lezing van het oud artikel 345 B.W. Hierin werden de voordelen opgesomd die de adoptant aan de geadopteerde moest hebben verstrekt vóóraleer tot adoptie te kunnen overgaan. Eveneens werden redenen vooropgezet in hoofde van het geadopteerd kind. Het bewijs van het vervullen dezer voorwaarden werd meestal geleverd door een akte van bekendheid (*Nov.*, Tw. *Adoption*, nr 15). Onnodig er de nadruk op te leggen dat dergelijke bewijsvoering slechts weinig waarde had. Ze werd echter als afdoende aanvaard. De rechter moest de motieven in hoofde van de adoptant niet onderzoeken, doch alleen vaststellen dat de voorwaarden van art. 345 B.W. aanwezig waren. Vandaar dat men kon spreken van voorwaarden in hoofde van de adoptant.

43. — Er kunnen allerlei wettige redenen zijn. Als voorbeelden kunnen aangehaald worden :

— de bedoeling van de adoptant een familiehaard, een opvoeding of meer welstand aan een verlaten kind te bezorgen ;

— de betrachting een kind een gunstiger juridisch statuut aan te bieden, het in een gezin op te nemen en nauwe familiale banden te smeden (zie o.m. de redengevingen van de vonnissen die vóór de wet van 10 febr. 1958 adopties van wettige kinderen door hun wettige ouders toelieten : Rb. Brussel, 26 mei 1951, *Ann. not.*, 1951, 192 ; *J.T.*, 1951, 669 ; — Rb. Mechelen, 28 jan. 1952, *R.W.*, 1952-53, 1142 ; — Rb. Dinant, 3 juni 1953, *Jur. Liège*, 1953-54, 166) ;

— het brengen van eenheid in de ouderlijke macht ten aanzien van kinderen van verschillende staat ;

— het verwerven van de genegenheid van een kind voor wie kinderloos is of werd (oudste reden) ;

— de beloning van opofferings- en genegenheidsdaden door een persoon aan de adoptant vrijwillig aangeboden ;

— de bezorgdheid de ouderlijke macht niet te verliezen (ouderlijke macht hier begrepen als beschermingsplicht tegenover het kind) ;

— het verlangen de tussen partijen bestaande genegenheidsbanden te bestendigen in een wederkerige rechtsband ; enz.

44. — Maar de wettige redenen moeten werkelijk bestaan. Het kan helemaal niet volstaan dat geen morele bezwaren kunnen geopperd worden of dat de wettelijke belangen van de partijen die kunnen tussenkomen in het homologatieonderzoek niet geschaad worden, om daarin noodzakelijk wettige redenen te zien. Het behoort aan de partijen de wettige redenen te bewijzen (zie verder, nr 49). Het bestaan van de eerste voorwaarde volgt niet noodzakelijk uit het bewezen voordeel voor het aangenomen kind (zie boven, nr 39). Het voordeel voor de aangenomene is wel de hoofdvoorwaarde, doch die voorwaarde is niet de enige oorzaak (*anders :* Brussel, 11 jan. 1956, *Pas.*, II, 160 : het arrest schijnt dit evenwel toch niet zo scherp te stellen).

45. — Kunnen niet als wettige redenen gelden :

— de uitsluitende betrachting van de adoptant zijn familienaam over te dragen of van de geadopteerde de familienaam van de adoptant te verwerven (Planiol et Ripert, II, nr 1019).

— het uitsluitend najagen van fiscale verminderingen op schenkingen,

legaten of testamenten (Planiol et Ripert, *ibid.*, ; — *anders* : Xavier Carton de Wiart, *L'adoption et la tutelle officieuse,* nr 6).

Ook Kluyskens (VII, 601) ziet hierin geen reden om de homologatie te weigeren. De vermindering is een noodzakelijk gevolg van de kinderaanneming, zegt hij, en men kan aan de partijen niet verwijten dat zij openlijk en op een door de wet toegelaten manier, bij voorbaat dienaangaande hun positie tegenover de fiscus bepaald hebben. Men kan evenwel op zelfde wijze voorhouden dat de naamsverandering een noodzakelijke voorwaarde en gevolg is van de adoptie, evenals de verplichting levensonderhoud te verstrekken aan de adoptant of aan de geadopteerde. De gevolgen mogen niet verward worden met de instellingsvoorwaarden. Indien de gevolgen beantwoorden aan één der instellingsvoorwaarden, namelijk voordeel voor de geadopteerde, sluit dit niet uit dat dit bewezen voordeel onafhankelijk dient beoordeelt te worden van de wettige redenen (zie boven, nr 39). Maar indien mocht blijken dat de partijen uitsluitend de vermindering van fiscale verplichtingen hebben beoogd, maar dat er daarnaast in feite toch andere wettige redenen bestaan, kan de adoptie wel gehomologeerd worden.

— de adoptie van een kind van een vrouw die minnares is van de adoptant, met de bedoeling het geslachtsverkeer te bestendigen. Indien geen redenen worden aangetoond die een gebeurlijk huwelijk verhinderen dan kan dergelijke adoptie niet gehomologeerd worden, zelfs al is ze geldelijk voordelig voor het kind. De *Voorbereidende Werkzaamheden* tonen duidelijk aan dat de adopties door gezinnen worden aangemoedigd en gemakkelijker gemaakt. Indien wettige redenen het huwelijk in de weg staan, zo b.v. omdat de adoptant gehuwd is, kan er vanzelfsprekend geen homologatie volgen, ongeacht of de adoptant al dan niet echtelijke toestemming verwierf. Een verzinsel mag geen middel zijn om de ethiek geweld aan te doen.

— de adoptie van een kind van het ander geslacht door een adoptant die hierdoor geslachtsbetrekkingen onder eenzelfde dak wil onderhouden. Dit zal evenwel niet gemakkelijk uitlekken (om die redenen worden adopties tussen personen van hetzelfde geslacht soms verboden : o.m. provincie Québec, wanneer de adoptant weduwnaar is of weduwe).

— de adoptie die uitsluitende belangenberekening in hoofde van de adoptant verraadt en omgekeerd in hoofde van het geadopteerd kind, vooral van het meerderjarig geadopteerd kind. Indien evenwel bovendien wederzijdse genegenheid kan bewezen worden stelt het probleem zich helemaal anders.

— de adoptie die tot gevolg zou hebben dat een overspelig kind de wettelijke belangen der wettige kinderen uit een eerste huwelijk van de adoptant zou benadelen. Het zal evenwel zeer moeilijk zijn dergelijke adoptie niet te homologeren indien de rechtbank vaststelt dat de morele en andere belangen van het kind met minderwaardig statuut hoger zijn dan de wettelijke belangen van de wettige kinderen of ze minstens compenseren. De wet beoogt immers dergelijke adopties. Sommige rechtbanken, zoals bijvoorbeeld deze te Gent, zullen vóór homologatie aan de adoptant voorstellen vooraf aan de kinderen uit het eerste huwelijk voordelen te verschaffen, b.v. door het storten van een bepaalde som op een spaarboekje. Of deze alleszins gelukkige oplossing thans nog zal kunnen gevolgd worden, nu de homologatievonnissen moeten gemotiveerd worden, is een andere zaak (zie verder, nr 285).

Indien het overspelig geadopteerd kind evenwel zelfstandig kan leven en geen bescherming qua opvoeding en onderhoud meer behoeft, maar de adoptant zijn vroegere vergissingen wil compenseren door het te laten genieten van rechtsherstel en een beter statuut, schijnt het aangewezen de wettelijke belangen van de wettige kinderen niet te hoog aan te slaan. In dit geval kunnen zij immers slechts bij het openvallen der nalatenschap van de adoptant geschaad worden. Het recht op de ongeschondenheid van een in geld waardeerbaar erfdeel schijnt te moeten wijken voor het hoger belang van de verbetering van een juridisch statuut, vooral omdat dit zijn weerslag zal hebben op de wetttige afstammelingen van het geadopteerd overspelig kind.

Besluitend kan men zeggen dat de wetgever zijn bedoelingen klaar heeft uitgedrukt en zich volledig vertrouwt op de wijsheid van de homologatierechter. Het streng onderzoek dat door de procureur des Konings geschiedt en de ervaring der rechtbanken, bieden voldoende waarborgen om heimelijke immorele nevendoelen te ontmaskeren. De eerbied voor het gerecht en de plaats die de adoptie als instelling in het personenrecht verworven heeft lijken belangrijk genoeg om weinig kieskeurige adoptiepartijen buiten de zittingszalen te houden. Indien laakbare en verboden inzichten aangetoond worden moet de homologatie geweigerd worden, zelfs al bestaan er voldoende wettige redenen. Een gebeurlijke hypocrisie die door wettelijke toestanden geschapen is kan niet verholpen worden door immorele beslissingen.

Afdeling III. — *Voordeel voor de geadopteerde.*

46. — Deze voorwaarde is voor elke adoptie vereist (zoals de eerste instellingsvoorwaarde trouwens), ongeacht of het aangenomen kind minderjarig, onbekwaamverklaard of meerderjarig is.

Ze is de absolute hoofdvoorwaarde en soms werd ze opgegeven als zijnde de enige oorzaak van de adoptie (Brussel, 11 jan. 1956, zie boven, nr 44).

In zekere zin is dit juist. Uit de wordingsgeschiedenis van de wet van 1940 waardoor voor het eerst adopties van minderjarigen toegelaten werden, blijkt inderdaad dat de wetgever uitsluitend over deze voorwaarde handelde in de *Voorbereidende Werkzaamheden.* Er werd nochtans eveneens gewezen op de misbruiken van sommige adopties en op de immoraliteit die er aan de basis van lag.

De wet sluit geen mogelijkheid van wederkerigheid van belangen uit (zie boven, nr 13) en deze wederkerigheid kan men in elke adoptie vinden, niet alleen in de gevolgen die de wet aan de adoptie verbindt, maar vooral in het inwilligen van de bedoelingen die een adoptant aanzetten tot de instelling. Hoofdzaak is evenwel dat het voordeel voor de aangenomene bewezen is en dat de toestemming van de adoptant niet uitsluitend afhangt van de bevrediging van zijn persoonlijke belangen, hoe eerbaar deze ook zijn.

47. — De voordelen zijn van materiële of van morele aard. De wet maakt geen onderscheid. Maar wanneer de voordelen beiden kunnen bestaan moeten ze gelijklopend zijn. Ze moeten elkaar aanvullen. Zo zal de rechtbank de adoptie van een verlaten kind door een welstellend adop-

tant moeten verwerpen indien het hierdoor in een immoreel milieu zou worden gebracht.

Het is niet uitgesloten dat een voor het kind voordelige adoptie tevens nadelen heeft. De rechtbank zal dan moeten nagaan of de voordelen belangrijker zijn dan de nadelen. De opvoeding die het kind genoten heeft, het sociaal milieu waaruit het komt, de materiële welstand die het kende, zijn aangeboren neigingen, kortom alle elementen die zijn persoonlijkheid gevormd hebben, zullen afgewogen worden ten aanzien van de voorzienbare toestand waarin het na de adoptie zal geplaatst worden. De procureur des Konings zal in de wet op de jeugdbescherming waardevolle hulpmiddelen vinden.

Niet zelden zal het kind met een minderwaardig juridisch statuut een grote materiële welstand gekend hebben die zijn adoptieve familie niet kan aanbieden, maar op moreel vlak veel hogere waarborgen vinden in die familie.

Al kan die mening betwist worden, toch komt het ons voor dat, uitgaande van de idee dat de adoptie een instelling is en essentieel een extra-patrimoniale rechtshandeling, de morele voordelen in elk geval de materiële zullen primeren. Van zodra gewichtige morele voordelen aan een adoptie verbonden zijn, blijven louter materiële voordelen van eerder bijkomstig belang buiten beschouwing, of beter, moeten materiële beschouwingen achterwege gelaten worden.

In de praktijk zullen dergelijke moeilijkheden eerder een afwegen zijn van de voordelen voor het aangenomen kind ten aanzien van de wettige redenen waarop de adoptie moet steunen. Nochtans werd door de wetten van 1940, 1958 en 1969 totaal afgebroken met de traditionele adoptie die in de meeste gevallen op louter geldelijke voordelen voor het aangenomen kind steunde. De adoptie is een instelling met sociale spreiding geworden (zie boven, nr 7) en men kan vooropstellen dat de wet de adoptie van meerderjarigen niet verbiedt omwille van dit karakter der instelling, namelijk het rechtsherstel door regularisatie van het persoonlijk statuut. Wanneer het evenwel een adoptie van een wildvreemd meerderjarig kind met een wettig statuut betreft, zal met omzichtigheid moeten nagegaan worden of men hier niet staat voor een vermomde vermogenshandeling.

48. — De wet vereist niet meer dat de adoptant een goede faam geniet. De goede faam wordt meestal subjectief beoordeeld, wijl het voordeel van het aangenomen kind op objectieve criteria zal steunen. Deze vroegere vereiste was trouwens een voorwaarde in hoofde van de adoptant en had niets gemeen met de instellingsvoorwaarden. De goede faam van een adoptant is nooit een essentiële voorwaarde geweest (Demolombe, VI, nr 198 ; — Carpentier, *Adoption,* nr 155). De faam van een adoptant kan en moet nagegaan worden wanneer het moreel voordeel voor het aangenomen kind wordt onderzocht, doch zij is helemaal niet determinerend.

Een uit de echt gescheiden vrouw met een overspelig kind of een andere natuurlijke moeder, kan met de vinger gewezen worden maar niettemin een zeer goede moeder zijn. Behoudens in uitzonderlijke gevallen wijzigen strafrechtelijke veroordelingen niets aan de ouderlijke macht.

Opmerkenswaardig is trouwens dat in het ontwerp van wet van 18 december 1934 geen spraak was van de « goede faam » ; die vereiste werd ingevoerd ingevolge een amendement van de Commissie voor de Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers dat als rechtvaardiging de adoptie van minderjarige kinderen inriep en het ontbreken van elke vrije wilsuiting in hoofde van deze onmondigen. Er was schijnbaar nog geen klaar inzicht in het begrip « voordeel voor het aangenomen kind ».

AFDELING IV. — *Bewijs der instellingsvoorwaarden.*

49. — Principieel behoort het aan partijen, inzonder de adoptant, het bewijs te leveren dat beide instellingsvoorwaarden vervuld zijn. In de praktijk zullen ze zich meestal passief gedragen. De procureur des Konings doet immers een zeer uitgebreid onderzoek (art. 350, § 3 en 353, § 3 B.W.), waarin hij alle voorwaarden van de adoptie nagaat (zie verder, nr 265). Wanneer zijn advies gunstig is, is de rechtbank zelfs niet verplicht de adoptiepartijen op te roepen en te horen. Zij kan zich onmiddellijk uitspreken over het verzoek tot homologatie en is slechts verplicht haar vonnis te motiveren. Er valt evenwel aan te merken dat ook de procureur des Konings niet verplicht is de adoptiepartijen te ondervragen of te laten onderhoren. Soms zal dit zelfs moeilijk zijn wanneer de adoptieakte weliswaar in België werd opgemaakt, maar de partijen of één van hen geen woonplaats of verblijfplaats heeft in België.

De partijen doen er steeds best aan voorzichtig te zijn. Niets kan hen beletten reeds in de adoptieakte te verwijzen naar de aanwezigheid der instellingsvereisten.

Wanneer de adoptie betwist wordt door tussenkomende partijen en de homologatierechtspleging van willige rechtspraak naar een tegensprekelijk debat evolueert, zullen de partijen wellicht gedwongen worden meer aandacht aan de bewijslast te besteden. De tussenkomende partij kan immers een persoon zijn die ongunstig advies uitbracht aan de procureur des Konings, zonder dat hij zich liet leiden door een persoonlijk belang dat hij tegen de adoptie kan laten gelden (b.v. de voogd van de minderjarige of onbekwaamverklaarde geadopteerde).

Daar de vordering tot homologatie of tot tegensprekelijke adoptie, bij toepassing van artikel 353, § 1 B.W., wordt ingeleid door een verzoekschrift, zijn de artikelen 1025 en 1026 van het Ger. W. van toepassing. De adoptiewet bepaalt wel enkele noodzakelijke stukken die in uitgifte bij dit verzoekschrift dienen gevoegd te worden, alsmede welke personen het moeten ondertekenen, maar ze is stilzwijgend betreffende de eigenlijke vorm en de vermeldingen die het moet bevatten. De partijen kunnen dan ook niet belet worden de feiten aan te halen waarop ze de instellingsvoorwaarden steunen, maar zij moeten in elk geval het onderwerp en een bondige samenvatting der gronden van de vordering vermelden.

50. — De instellingsvoorwaarden moeten aanwezig zijn op het ogenblik dat de adoptieakte wordt opgemaakt of dat het verzoekschrift waarvan spraak in artikel 353, § 2, ter griffie van de bevoegde rechtbank wordt neergelegd.

Dit volgt uit de bepalingen van artikel 355 B.W. die de voortgezette rechtspleging regelt ingeval de adoptant overlijdt.

De voorwaarden moeten vervuld blijven tot op het ogenblik van het vonnis of arrest dat de adoptieakte homologeert of de adoptie uitspreekt. Het is immers pas na het dubbel onderzoek dat wordt gedaan door de procureur des Konings en door de homologatie- of adoptierechter, dat uit

het met redenen omkleed vonnis of arrest zal blijken dat de voorwaarden vervuld waren en bleven (zie nochtans verder, nr 346).

In dit verband weze thans reeds opgemerkt dat de procureur des Konings zich niet beperkt tot het onderhoor der personen in de wet vernoemd, doch dat hij alle andere personen kan horen die hij verkiest. Het staat deze magistraat volledig vrij alle nuttige inlichtingen in te winnen. Hij legt een volledig dossier aan bevattende alle inlichtingen en zijn advies. Hij kan onmogelijk gunstig adviseren indien de instellingsvoorwaarden niet bewezen zijn. Nochtans en ondanks de uitzonderlijke bepaling van art. 353, § 2 B.W., is het duidelijk dat de procureur des Konings aan partijen alle raad kan geven opdat zij een aan de basis gebrekkige adoptieakte qua instellingsvoorwaarden, in de loop van het onderzoek zouden aanvullen.

In de praktijk zal het eerste onderzoek evenwel uitgaan van de vrederechter of de notaris. Geen van beiden heeft het recht voorafgaandelijk het bewijs te eisen dat de instellingsvoorwaarden vervuld zijn: dit onderzoek behoort alleen aan de procureur des Konings en aan de rechtbank. Maar de wetgever heeft duidelijk laten uitschijnen dat vrederechter en notaris, als familiale raadgevers, effectief medewerken aan de vorming der adoptie (*Senaatsverslag,* 4 nov. 1967, blz. 23).

Indien zij door persoonlijke kennis weten dat de adoptie rechtstreeks indruist tegen de wettige redenen waarop zij moet gesteund zijn of tegen het voordeel voor het aangenomen kind, doen zij er verkeerd aan passief te blijven. Ze zullen voorzichtig handelen door op voorhand de procureur des Konings te verwittigen. Wij menen zelfs dat, ongeacht de snelheid waarmede ze moeten optreden, zij er goed zullen aan doen voorafgaandelijk het advies van deze magistraat in te winnen en het verlijden der akte voorlopig uit te stellen. Indien gegronde redenen bestaan kan daarin geen ambtsweigering gezien worden (zie verder, nr 231).

51. — De enige sanctie is de weigering de adoptie toe te laten die zal blijken uit de beslissing van de homologatie- of adoptierechter. Zijn beslissing is soeverein en discretionair (zie boven, nr 40) en ontsnapt aan elke controle van het hof van cassatie en van partijen of tussenkomende derden. Indien naderhand mocht blijken dat de beslissing op een vergissing berust, kan zij niet aangevallen worden door een vordering tot nietigheid (zie trouwens art. 356, § 1) of tot herroeping.

De wettige redenen en de voordelen voor de geadopteerde zijn geen bestanddelen van het contract zelf. Ze zijn de voorwaarden die de morele en sociale ondergrond der instelling vormen. Hun aanvaarding ontsnapt helemaal aan de wil van de partijen. Er kan geen discrediet worden geworpen op hetgeen het werk van de rechter zelf is (actieve rol, zie boven, nrs 6, 17 en 40). Aan iemand toelaten de adoptie om deze redenen aan te vallen is ze ontdoen van alle stabiliteit (Beudant, nr 1319). De beoordeling van alle omstandigheden die een adoptie wettigen wordt bovendien nog moeilijker door verloop van tijd. Men heeft vroeger trouwens altijd aangenomen dat, indien de adoptierechter misleid werd omtrent de goede faam van de adoptant, hierin geen voorwendsel of redenen konden gevonden worden om een vordering tot nietigverklaring toe te laten (Laurent, IV, 229; — *P.B.,* Tw. *Adoption,* nr 64 *bis*; — *Nov.,* Tw. *Adoption,* nr 14; — Demolombe, III, nr 198).

Oorspronkelijk had de Commissie voor de Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers aangenomen dat geen vorderingen tot nietigverklaring ontvankelijk waren na verstrijken van één jaar volgend op de overschrijving (*Verslag* van 26 jan. 1965, blz. 60). Op advies van de Koninklijke Commissaris voor de gerechtelijke hervorming, heeft de Commissie voor de Justitie van de Senaat er anders over beslist en iedere vordering tot nietigverklaring van een akte van adoptie of van toestemming verboden (*Verslag* van 4 nov. 1967, blz. 31).

De herroeping zelf moet steunen op zeer gewichtige redenen en de vordering wordt alleen aan de contractpartijen en aan het openbaar ministerie toegelaten (art. 367, § 1 B.W.). Deze zeer gewichtige redenen kunnen weliswaar het ontbreken der instellingsvoorwaarden zijn, doch dan omdat zij ontbreken op het ogenblik der vordering tot herroeping.

Het was nochtans noodzakelijk dat de wetgever uitdrukkelijk het verbod van elke vordering tot nietigverklaring inlaste. De tweeslachtigheid van de homologatieprocedure verhindert niet dat in de meeste gevallen zij toch nog steeds van willige rechtsmacht zal zijn, omdat tussenkomst eerder zeldzaam moet worden geacht. Ook de motivering van de beslissing kon het beginsel doen aanvaarden : *voies de nullité n'ont lieu contre un jugement.* Maar hoe men de huidige rechtspleging ook uitlegt, nooit kan men toelaten dat hetgeen de rechter soeverein heeft beslist in feite door een rechtsvordering kan aangevallen worden (Planiol et Ripert, II, nr 1047 ; — Trib. civ. de l'Indre, 27 nov. 1927, *Rec. Dall.,* 1928, II, 1 met noot Lalou).

52. — *Vergelijkend recht.*

Alle landen vereisen practisch in hun wetgeving dat één der of beide instellingsvereisten vervuld worden. Soms wordt dit uitdrukkelijk vermeld, soms volgt het impliciet uit de tekst.

Bulgarije (belang van het kind van minder dan 18 jaar), Denemarken (biezondere motieven en belang van het kind), Engeland (belang van het kind dat steeds minderjarig moet zijn), Finland (belang aangenomene), Frankrijk (zelfde als bij ons), Griekenland (belang aangenomene), Hongarie (verbod van een adoptie die schadelijk is voor het kind of strijdig is met de openbare orde), Italië (voordeel aangenomene), Nederland (belang kind dat minderjarig moet zijn), Noorwegen (belang kind), Roemenië, Tsechoslowakije, Joegoslavië, Zweden, Spanje eisen allen het belang van het kind of aangenomene. Hetzelfde geldt in Argentinië, Australië, Chili, Cuba, Equator (waar de adoptant tevens moreel en economisch geschikt moet zijn) ; El Salvador, Guatemala, IJsland, Israël, Peru, Porto-Rico, Mexico, San Domingo, sommige staten van Canada en Venezuela eisen eveneens het belang van het kind.

HOOFDSTUK II

Contractuele voorwaarden

53. — De wet van 6 maart 1969 affirmeert de adoptie als instelling maar wijzigt er de contractuele basis niet van (zie boven, nr 3). Ook de vorm blijft contractueel. Als contract moet de adoptie dan ook voldoen aan de algemene voorwaarden van artikel 1108 B.W. De bekwaamheid om te contracteren en de bewuste toestemming van de partijen zijn determinerend voor de rechtsgeldigheid van de overeenkomst.

Zelfs wanneer een adoptievonnis (art. 353, § 1 B.W.) wordt gevorderd dan nog moet(en) de adoptant(en) in elk geval aan deze voorwaarden voldoen.

AFDELING I. — *Bevoegdheid.*

54. — Rechtsbekwaamheid is de bevoegdheid rechten te verkrijgen en uit te oefenen. Er moet onderscheid gemaakt worden tussen de rechtsbevoegdheid (*capacité de jouissance - Rechtsfähigkeit*) en de handelingsbevoegdheid (*capacité d'exercie - Geschäftsfähigkeit*).

De rechtsonbevoegdheid kan voortvloeien uit de ouderdom die vereist is om bepaalde rechten te genieten (recht te huwen, ontvoogd te worden, te adopteren, enz.), of uit het verlies van genot van rechten ingevolge een burgerlijk of strafvonnis, hetzij omdat betrokkenen niet behoren tot de gemeenschap der burgers aan wie het *jus civile* toegekend wordt.

De rechtsonbevoegdheden die volgen uit een gebrek aan de wettelijk vereiste ouderdom om te kunnen adopteren, worden behandeld in Hoofdstuk III (voorwaarden in hoofde van partijen) ; zij die zouden kunnen volgen uit de nationaliteit waartoe partijen behoren, worden vermeld in art. 344 B.W. Voorlopig wordt het onderwerp beperkt tot de rechtsonbevoegdheden die zouden kunnen volgen uit bepaalde ontzettingen uit burgerlijke rechten (*les interdictions de droits*).

De handelingsonbevoegdheden, die in algemene regel beschermingsonbekwaamheden zijn, volgen uit een ouderdomsgebrek of uit de geestestoestand van partijen aan de akte. Alleen de handelingsonbevoegdheden die onverschillig op adoptant en geadopteerde kunnen toegepast worden, zullen hier behandeld worden.

§ 1. — Er bestaat geen rechtsonbevoegdheid die op beide partijen toepasselijk is.

55. — Vóór de wet van 22 maart 1940 heeft men algemeen voorgehouden dat de adoptie, als zuivere schepping van het nationaal burgerlijk

recht en aldus behorende tot het *jus civile* van elk land, alleen kon aangewend worden door personen die niet ontzet werden uit hun burgerrechten (Laurent, IV, nr 194) en die het volledig genot en de uitoefening van de burgerrechten hebben (*Nov.,* Tw. *Adoption,* nr 6 en aangehaalde rechtsleer). Wat de adoptie betreft werd die mening evenwel, wat de vreemdelingen aangaat, betwist (De Page, I, nrs 104 en 1251).

Dit twistpunt wordt behandeld door de heer Van Pé in de nota, zijnde *Bijlage II van het Verslag van de Commissie voor de Justitie van de Senaat* (*Gedr. st. Senaat,* nr 358, zitting 1966-67, blz. 73 ; — zie verder, nr 112).

Thans kunnen vreemdelingen in België adopteren en er geadopteerd worden volgens de regelingen voorgeschreven door artikel 344 B.W.

A. — *Ontzettingen die het gevolg zijn van strafrechterlijke veroordelingen.*

56. — Artikel 31 S.W. voorziet ontzettingen uit bepaalde burgerrechten als straf voor misdaden die aanleiding gaven tot arresten van veroordeling tot de doodstraf of tot dwangarbeid. Sommige van die burgerrechten kunnen ontnomen worden, verplicht of facultatief, voor het leven of voor een bepaalde tijd door arresten tot een criminele straf of vonnissen tot een correctionele straf. Geen enkele van die ontzettingen als straf heeft enige invloed op de rechtsbevoegdheid van de veroordeelde om te adopteren of geadopteerd te worden.

Er moet hier onderscheiden worden tussen de ontzetting als straf en de wettelijke onbekwaamheid ingesteld bij de art. 20 tot en met 24 S.W. (zie verder, nr 65). Zij kan slechts één rechtsonbekwaamheid meebrengen, te weten de onmogelijkheid voor de veroordeelde om zijn goederen te beheren en er over te beschikken door schenking onder levenden.

Artikel 31 S.W. handelt niet over de algemene familierechten, waartoe de adoptie behoort, maar uitsluitend in 5° over bepaalde onbekwaamheden een familiaal ambt uit te oefenen (voogd, toeziende voogd, curator, lid van familieraad, gerechtelijk raadsman of voorlopig bewindvoerder).

De homologatierechter zal bij de beoordeling der instellingsvoorwaarden vanzelfsprekend rekening houden met de ontzetting als straf, maar nooit kan ze *in se* een adoptie verhinderen (zie boven, nr 48).

B. — *Ontzetting uit de ouderlijke macht. - Verwijzing.*

57. — De ontzetting uit de ouderlijke macht op grond van de in artikel 32 der wet van 8 april 1965 vermelde oorzaken, kan in sommige gevallen rechtsonbevoegdheid meebrengen. Ze treft alleen de adoptant(en). In elk concreet geval zal het vonnis of arrest nauwkeurig moeten nagegaan worden om te weten of er al dan niet rechtsonbevoegdheid zal zijn. Dit vergt een afzonderlijk onderzoek.

Principieel moet evenwel gesteld worden dat, wanneer zou blijken dat ingevolge een ontzetting uit de ouderlijke macht, een adoptant de plichten der ouderlijke macht zoals bepaald in artikel 361 B.W. niet zou kunnen waarnemen, zelfs indien slechts enkele beschermingsplichten hem onttrokken werden, hij als rechtsonbevoegd moet aanzien worden om te adopteren.

§ 2. — Handelingsonbevoegdheid.

58. — Bevoegdheid is de regel, onbevoegdheid de uitzondering. Artikel 1123 B.W. is in beginsel van toepassing op de adoptie als contract gezien. De artikelen 343 en volgende B.W. bevatten geen bepaling betreffende de onbekwaamheid in het algemeen. Herinneren wij er evenwel aan dat de adoptiewetgeving van strikte interpretatie is en niet vatbaar voor analogieredeneringen, zodat steeds rekening zal moeten gehouden worden met de speciale kenmerken van deze contractuele instelling, die verhinderen dat de criteria van het verbintenissenrecht van algemene toepassing zouden worden (zie boven, nr 8).

Anderzijds heeft de wetgever, omwille van het stijgend aantal adopties van minderjarige kinderen en de zeer talrijke controversen die in rechtsleer en rechtspraak ontstonden, meer bepaald in verband met de toestemming tot de adoptie van minderjarigen en hun vertegenwoordiging, gemeend er goed aan te doen, zonder enig onderscheid naargelang de gevallen, elke vordering tot nietigverklaring van een gehomologeerde adoptie of een in kracht van gewijsde gedane adoptiebeslissing, te moeten verbieden (art. 356, § 1 B.W.). In het *Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Senaat,* wordt dit verbod uitdrukkelijk uitgebreid tot elke vordering in nietigverklaring van de adoptieakte zelf (*Gedr. st. Senaat,* nr 358, blz. 31). Voortaan behoort het aan de procureur des Konings en aan de homologatie- of adoptierechter, in elk concreet geval, zeer zorgvuldig na te gaan of de partijen de contractuele bevoegdheidsvoorwaarden vervullen. Faalt dit onderzoek dan wordt een adoptie, die krachtens andere beschikkingen van het verbintenissen- en vooral personenrecht rechtens nietig zou zijn, *erga omnes* een rechtsgeldige akte. Het onderzoek is geen onderzoek naar feitelijkheden, zodat een voorziening in cassatie mogelijk is tegen een beslissing die een nietige adoptie zou valideren (zie verder, nr 342).

Alle personen die moeten gehoord worden of tijdens de homologatierechtspleging (of adoptierechtspleging) voor de rechtbank kunnen tussenkomen, zullen nota's en memories kunnen neerleggen waarin zij op de handelingsonbevoegdheid van adoptant of geadopteerde wijzen.

A. — *De onbekwaamverklaarden.*

59. — Vanaf het vonnis van onbekwaamverklaring kan een onbekwaamverklaarde noch adopteren noch persoonlijk toestemmen in zijn adoptie. Alle rechtshandelingen zijn rechtens nietig (art. 502 B.W.), ongeacht of ze extrapatrimoniaal zijn of zuivere vermogenshandelingen (Toullier, I, 502 ; — Duranton, II, 27 ; — Demante et Colmet de Santerre, II, nr 274 *bis ;* — Marcadé, I, art. 146 ; — Delvincourt, I, blz. 55 ; — Arntz, I, art. 146 ; — Kluyskens, VII, nr 805 ; — De Page, II, 360 ; — *R.P.D.B.,* Tw. *Interdiction,* nr 207 ; — Dekkers, I, nr 662 ; — Planiol et Ripert, I, nr 691 ; — Cass., 21 febr. 1895, *Pas.,* I, 109 : principsarrest inzake huwelijk).

Deze thans algemeen aanvaarde mening werd vroeger hevig omstreden. Velen hielden voor dat, wat de persoonlijke rechtshandelingen betreft, moest nagegaan worden, meer bepaald wat de adoptie betreft, of de onbekwaamverklaarde zich al dan niet in een heldere tussenpoos bevond (Laurent, V, nr 308 ; — Huc, III, 519 ; — Aubry et Rau, I, § 127 ; — Demolombe ,VI, nr 49 ; — Carpentier, *Adoption,* nr 28 ;

— *Dall. Rép. prat.,* Tw. *Adoption,* nr 4 ; — Colin et Capitant, I, nr 1355 ; — Schicks et Van Isterbeek, II, blz. 380 ; — Civ. Châlons-s.-Marne, 5 maart 1909, *Rev. prat. not.,* 1909, blz. 655). Volgens hen slaat art. 502 B.W. alleen op vermogenshandelingen die door een wettelijke vertegenwoordiger moeten en kunnen verricht worden, ter uitsluiting van de strikt persoonlijke rechtshandelingen, inzonderheid deze waardoor de staat van de personen wordt bepaald, zelfs al is dit door een verzinsel en een zuivere civielrechtelijke schepping. De onbevoegdheid die uit de onbekwaamverklaring volgt is een handelingsonbevoegdheid, geen rechtsonbevoegdheid, uitsluitend ingesteld ter bescherming van de persoon van de onbekwaamverklaarde wat zijn vermogen betreft. Hem een huwelijk of adoptie verbieden is hem treffen met een rechtsonbevoegdheid die de wet niet voorziet. Deze schoolbetwisting verliest schijnbaar, in de huidige stand der adoptiewetgeving, alle belang, maar is dit wel helemaal waar ? De bekendmaking die aan de onbekwaamverklaring wordt gegeven is weinig efficiënt (art. 1253 Ger. W.), zodat het niet uitgesloten moet geacht worden dat een onbekwaamverklaarde een adoptieakte ter homologatie aanbiedt. Indien ze wordt gehomologeerd zorgt art. 356, § 1 B.W. ervoor dat art. 502 B.W. alle uitwerking mist.

Tegen de stelling van deze auteurs die tenslotte alleen met adopties tussen meerderjarigen te maken hadden waarbij de homologatierechter passief bleef, gelden argumenten die thans uit de adoptiewet zelf volgen (zie verder, nr 60), maar eveneens andere. Belangrijk is b.v. het advies van procureur-generaal Mestdach de ter Kiele bij het arrest van 21 februari 1895 (*Pas.,* I, 109) : « La constante préoccupation des pouvoirs publics pour le bien de la société, le souci de la dignité et de l'intégrité de la personnalité humaine, l'emporte de haut sur celui de la conservation des biens matériels ». Handelingsonbevoegdheden en rechtsonbevoegdheid vallen dikwijls samen en de eerste kan de tweede tot gevolg hebben (minderjarigen kunnen persoonlijk bepaalde rechtshandelingen niet stellen, maar ze kunnen zich er evenmin laten voor vertegenwoordigen : testament, schenking, dading). De onbekwaamverklaring die volgt uit het vonnis schept een vermoeden *juris et de jure,* zodat de rechter niet eens kan nagaan of de bestreden rechtshandeling al dan niet in een heldere tussenpoos werd gesteld ; hij heeft geen appreciatiemogelijkheid.

60. — Het belang van de onbekwaamverklaarde is in strijd met de zware onderhoudsverplichting die het gevolg is van de adoptie. Tevens moet hij beschermd worden tegen de erfstelling die volgt uit de adoptie.

Naast bovenstaande redenen die de handelingsonbevoegdheid rechtvaardigen *qua* persoonlijke rechtshandelingen, inzonder de adoptie, in het voordeel van de onbekwaamverklaarde zelf, zijn er andere die steunen op de wettige redenen en het voordeel van de aangenomene, d.w.z. op de instellingsvereisten der adoptie. Reeds bij de bespreking van de wet van 22 maart 1940 werd met het oog op de adoptie van minderjarigen duidelijk gezegd dat de onbekwaamverklaarde onbekwaam was te adopteren, maar er werden geen redenen aangehaald (*Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers* van 7 april 1938, *Parlem. Hand.,* nr 178). Men kan een verlaten of ander minderjarig kind niet onder het gezag en het toezicht stellen van een met een onmondige gelijkgestelde onbekwaamverklaarde. De persoon die geen ouderlijke macht kan uitoefenen kan niet adopteren. Men kan een persoon aan wie men zijn kinderen kan ontnemen tegen en buiten zijn wil, alleen omdat hij geestesziek is en hoewel hij hiervan kan genezen (art. 348 B.W.), niet toelaten adoptief ouder te worden, zelfs indien dit materiële voordelen voor het aangenomen kind zou kunnen meebrengen (zie boven, nr 47). Bovendien is de wetgever in zijn pogingen zoveel mogelijk alle juridisch en feitelijk verlaten k i n d e r e n te beschermen, niet zover gegaan dat aan de onbekwaamverklaarde een adoptie in zijn hoedanigheid van adoptant kan opgedrongen worden.

Er weze aan herinnerd dat wat de onbekwaamverklaring betreft en de ontoelaat-

baarheid van het optreden van de onbekwaamverklaarde als adoptant omdat daardoor een instellingsvereist geschonden wordt, de appreciatie hiervan onder de soevereine beoordeling van de homologatierechter valt en ontsnapt aan het toezicht van het hof van cassatie (zie boven, nr 51).

61. — Wanneer de adoptant tijdens de minderjarigheid van de geadopteerde onbekwaam verklaard wordt, ontstaan twee soorten voogdijen : de voogdij over de onbekwaamverklaarde zelf die in alle gevallen datief is behoudens wanneer hij gehuwd is, in welk geval een wettige voogdij openvalt waarbij de echtgenoot van rechtswege voogd is (art. 506 B.W. ; — Kluyskens, VII, nr 804), en, anderzijds, de voogdij over de geadopteerde. Was de adoptant ongehuwd dan wordt de voogdij ingericht zoals bepaald in artikel 361, § 1, derde lid B.W. dat voorziet dat de uitoefening der ouderlijke macht overgaat op de voogd onder toezicht van de familieraad. Was hij gehuwd en geschiedde de adoptie door de twee echtgenoten, dan ontstaat een wettelijke voogdij zoals bij wettige kinderen (art. 361, § 2 B.W.). Hetzelfde gebeurt wanneer het kind het wettig of adoptief kind was van de echtgenoot van de onbekwaamverklaarde (zie verder, nr 389).

62. — De onbekwaamverklaarde kan worden geadopteerd mits de toestemming te bekomen van de personen vermeld in artikel 348 B.W. Indien hij gehuwd is moet hij bovendien de echtelijke toestemming verwerven (art. 347 B.W.). Wat de vertegenwoordiging bij het verlijden der akte betreft, moet onderscheiden worden naargelang het geval dat de onbekwaamverklaarde een vaststaande afstamming heeft ten aanzien van zijn vader en zijn moeder of één van hen en die nog in leven zijn, in de mogelijkheid hun wil te kennen te geven en niet afwezigverklaard, of, naargelang de toestemming door de familieraad moest gegeven worden. Het is slechts wanneer de toestemming door de familieraad gegeven werd dat de echtgenoot de onbekwaamverklaarde mede-echtgenoot zal kunnen vertegenwoordigen.

Later zal gehandeld worden over de wisselwerking tussen de art. 347, 348, 349 en 506 B.W. (zie verder, nrs 161 en volg.).

De eigenaardigheid van de adoptiewetgeving in dit verband, die niet rechtstreeks strijdig is met de bepalingen omtrent de inrichting der voogdij over onbekwaamverklaarden, dwingt de practicus evenwel tot enkele bedenkingen. De wetgever heeft gewild dat de echtgenoot van de onbekwaamverklaarde zich zonder echtelijke toestemming kan laten adopteren (hetgeen vroeger eveneens het geval was), maar dat hij tevens een kind kan adopteren, ongeacht of dit kind al dan niet een bewezen afstamming heeft ten aanzien van de onbekwaamverklaarde of van hemzelf (zie verder, nr 117). Anderzijds kan deze echtgenoot geen vordering tot scheiding van tafel en bed of tot echtscheiding instellen, maar hij kan de onbekwaamverklaarde laten adopteren en zelfs de toestemming daartoe van de rechtbank afdwingen (art. 353, § 1 B.W.).

De toestemming zal alleen kunnen afgedwongen worden indien zij door de familieraad moet gegeven worden. Gezien beide echtgenoten hulp en bijstand aan elkaar verschuldigd zijn en de onbekwaamverklaarde niet meer onder toepassing der ouderlijke macht viel, is het onmogelijk dat de ouders zich zo weinig om de persoon van de aangenomene zouden bekommerd hebben dat diens gezondheid, veiligheid of zedelijkheid in gevaar werd gebracht (zie verder, nr 202).

Indien de echtgenoot de adoptie weigert, dan kan zijn echtelijke toestemming niet afgedwongen worden, zelfs niet indien bewezen is dat de onbekwaamverklaarde volledig aan zijn lot werd overgelaten en de weigerende echtgenoot alle hulp en bijstand heeft verzaakt. Dit is klaarblijkelijk een lacune in de wet, vooral nu de gehuwde onbekwaamverklaarde in de meeste gevallen het normaal beschermingsmilieu, te weten het ouderlijk huis, niet meer zal vinden.

63. — Artikel 356, § 1 B.W. verbiedt elke vordering tot nietigverklaring van een adoptie die gehomologeerd werd of na tegensprekelijke rechtspleging werd uitgesproken. Een persoon die na het vonnis van adoptie onbekwaamverklaard werd kan zich — en waarschijnlijk is dit zo in de meeste gevallen — reeds vóór de adoptieakte of het vonnis van homologatie of adoptievonnis in de geestestoestand bevonden hebben die oorzaak werd van de onbekwaamverklaring. Artikel 503 B.W. zal evenwel niet kunnen ingeroepen worden.

Onmiddellijk rijst de vraag of een onbekwaamverklaring na adoptie geen zeer gewichtige reden tot herroeping zou kunnen zijn. Indien de adoptant onbekwaamverklaard wordt, zou men kunnen staande houden dat de instandhouding van de adoptie voor het aangenomen kind geen voordeel meer biedt. Maar in zeer veel gevallen kan blijken dat de adoptie, buiten de vrije wil van de adoptant, door allerlei omstandigheden die niet voorzienbaar waren, niet de voordelen voor het aangenomen kind zal meebrengen die de rechter had verhoopt. De herroeping kan slechts steunen op omstandigheden die vrijwillig door de partijen werden veroorzaakt. Het is vanzelfsprekend dat de onbekwaamverklaring van de geadopteerde, meer bepaald de geestesziekte die er de oorzaak van was, in geen geval een herroeping zou kunnen wettigen. De eerste plicht van de adoptant is zijn adoptief kind in deze ziekte, zoals in elke andere, bij te staan.

Volledigheidshalve weze aangestipt dat art. 489 B.W. slechts handelt over de onbekwaamverklaring van meerderjarigen. Art. 348 B.W. maakt geen onderscheid tussen meerderjarige of minderjarige onbekwaamverklaarden, maar toen de Commissie voor de Justitie van de Senaat, in strijd met het oorspronkelijk wetsvoorstel en het ontwerp van wet dat door de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd overgezonden naar de Senaat, die niets vermeldden omtrent het adopteren van onbekwaamverklaarden, de mogelijkheid voorzag ook onbekwaamverklaarden te adopteren, werd volgende reden opgegeven: « Uw Commissie heeft besloten deze regels uit te breiden tot de adoptie van wettelijk onbekwaamverklaarde meerderjarigen. Zeker, dit geval zal zich in de praktijk maar uiterst zelden voordoen, maar het is toch beter in dergelijke adopties te voorzien en er de voorwaarden en de vormen van te regelen » (Verslag van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 21).

Uit deze beknopte redengeving al evenmin als uit art. 489 B.W. mag worden besloten dat met het oog op de adoptie van een onbekwaamverklaarde zoals voor alle andere rechtshandelingen, er alleen spraak zou kunnen zijn van de onbekwaamverklaring van meerderjarigen. Vrij algemeen wordt immers aanvaard dat ook minderjarigen onbekwaamverklaard kunnen worden (Kluyskens, VII, nr 797, *in fine*; — De Page, II, nr 316; — Aubry et Rau, I, § 124, noot 7; — Colin, Capitant et Juliot de la Morandière, I, nr 864; — Beudant, Lerebours-Pigeonnière et Breton, III *bis,* nr 1796; — Planiol et Ripert, I, nr 664; — Brussel, 17 dec. 1850, *Pas.,* 1852, II, 5 en 2 mei 1881, *Pas.,* 1882, II, 26; — Bordeaux, 6 juni 1855, *S.,* 1856, II, 431; — Paris, 31 jan. 1894, *Rec. Dall.,* 1894, 2, 233). Hierdoor wil men vermijden dat een hiaat zou ontstaan tussen de periode van handelingsonbekwaamheid tijdens de minderjarigheid en die welke volgt vóór de onbekwaamverklaring (zie verder, nr 172).

64. — De benoeming van een voorlopige bewindvoerder verhindert niet dat de persoon tegen wie onbekwaamverklaring wordt gevorderd, tot een adoptiecontract zou kunnen toetreden.

In de praktijk wordt de rechtspleging tot onbekwaamverklaring dikwijls niet verder vervolgd nadat een voorlopige bewindvoerder werd aangesteld. Deze zal dan het vermogen beheren en de familie voelt zich daardoor reeds voldoende beveiligd. Art. 497 B.W. beoogt enkel beheersdaden betreffende de persoon en de goederen van de kandidaat-onbekwaamverklaarde. De voorlopige bewindvoerder mag trouwens slechts die daden stellen die zich dringend in het belang van de verweerder op onbekwaamverklaring stellen (Kluyskens, VII, 800, *in fine*; — De Page, II, 346). Nooit kan de bevoegdheid van de voorlopige bewindvoerder verder reiken dan loutere beheersdaden, zelfs indien de rechtbank de bevoegdheid heeft omschreven (dit wordt mogelijk geacht: Arntz, I, nr 790; — Laurent, V, nr 272; — Planiol et Ripert, I, nr 682; — Kort. ged. Gent, 4 april 1907, *T. Vred.*, 1909, 509). De voorlopige bewindvoerder heeft niet het minste initiatiefrecht in louter morele rechtshandelingen (Paris, 7 maart 1924, *D.H.*, 1924, 305).

Niets verhindert de procureur des Konings evenwel ook de voorlopige bewindvoerder te horen tijdens het onderzoek naar de wenselijkheid der adoptie, doch hij is hiertoe niet verplicht. De rechtbank is het evenmin.

B. — *De wettelijke onbekwaamheid na veroordeling.*

65. — De wettelijke onbekwaamheid die het gevolg is van een strafrechtelijke veroordeling (art. 20 en 21 S.W.), ontneemt de veroordeelde slechts gedurende de duur van de straf het recht zijn goederen te beheren en er over te beschikken (art. 22 S.W.), maar wijzigt niets aan de handelingsbevoegdheid wat de morele rechtshandelingen zoals de adoptie betreft. De veroordeelde kan vrij adopteren of geadopteerd worden. Het doel van de wettelijke onbekwaamheid is trouwens de gemeenschap te beschermen tegen de veroordeelde door te verhinderen dat zijn straf wordt verlicht of dat hij een ontsnappingspoging zou voorbereiden.

C. — *Personen die onder gerechtelijke raad staan.*

66. — Verkwisters en zwakzinnigen aan wie door de rechtbank een raadsman werd toegevoegd die hun moet bijstaan, kunnen zonder die bijstand adopteren of geadopteerd worden (*R.P.D.B.*, Tw. *Adoption*, nr 9; — Carpentier, *Adoption*, nr 30; — Auvray, nr 23). De bijstand van de raadsman is alleen vereist voor de vermogenshandelingen, maar blijft vreemd aan de louter persoonlijke rechtshandelingen die geen vertegenwoordiging of bijstand dulden.

De schijnbare gelijkstelling van de onder gerechtelijke raad gestelde en de ontvoogde minderjarige kan niet verder gaan dan de wet toelaat. Bij de ontvoogding blijft de onbekwaamheid de regel en de bekwaamheid de uitzondering, wijl het net andersom is bij toevoeging van een raadsman. Alle extrapatrimoniale rechtshandelingen blijven in elk geval uitsluitend aan de verkwister of de zwakzinnige voorbehouden (De Page, II, nr 418), meer nog bij stilzwijgen der wet zal men voor alle rechtshandelingen de voorkeur geven aan de bekwaamheid (Kluyskens, VII, nr 833; — Colin et Capitant, I, blz. 606; — Cass. fr., 15 jan. 1908, *D.P.*, 1909, 1, 105).

De adoptie is nu evenwel een persoonlijke rechtshandeling die haar beslag krijgt dank zij een gemotiveerd homologatievonnis of die het gevolg kan zijn van een zuiver contentieuze rechtspleging. Moet men uit de algemene bewoordingen van de artikelen 499 en 513 B.W. die aan de onder gerechtelijke raad gestelde verbod opleggen « rechtsgedingen te voeren », besluiten dat de bijstand van de raadsman op straffe van nietigheid vereist

is tijdens de homologatierechtspleging of wanneer toepassing gemaakt wordt van artikel 351, § 1 B.W. ? Rechtsleer en rechtspraak nemen aan dat dit eveneens het geval is voor rechtsvorderingen die een louter persoonlijk karakter dragen (Planiol, *Traité élem. de Dr. civ.*, I, nr 2125 ; — Limoges, 2 juni 1856, *D.P.*, 1857, II, 601 ; — Toulouse, 11 aug. 1884, *S.*, 1885, II, 78 ; — Civ. Grenoble, 21 jan. 1909, *Rev. prat. Not.*, 1910, blz. 495 ; — *anders :* Dekkers, I, nr 699 ; — De Page, *Compl.*, II, nr 419 ; — advies proc.-gen. J. Matthijs onder Gent, 11 juni 1955, *R.W.*, 1955-56, 1377). Wij menen ontkennend te moeten antwoorden. De tweeslachtigheid van de rechtspleging die vereist is voor de vervolmaking der adoptieakte en die haar minstens voor het grootste aantal der adopties willig houdt, is hiervoor de reden niet. De artikelen 499 en 513 B.W. maken immers geen onderscheid tussen eigenlijke of oneigenlijke rechtspraak (Planiol et Ripert, I, nr 749 ; — *anders* : Auvray, nr 23). Bovendien is de adoptie soms algeheel onderworpen aan een tegensprekelijk geding (art. 351, § 1 B.W.). Men ziet evenwel niet goed in hoe de onder gerechtelijke raad gestelde persoonlijk het adoptiecontract, zonder bijstand kan laten verlijden — en niemand betwist dit —, doch onbekwaam zou zijn tot de konsekwentie van deze akte, de homologatie, zonder de bijstand van zijn raadsman. Het homologatievonnis voegt *inter partes* niets toe aan de akte. Het is onmogelijk voor een deel der formaliteiten de bijstand te eisen en voor het andere niet. De adoptiewet met haar eigen karaktertrekken voorziet trouwens deze bijstand niet. Tenslotte moet alleen rekening gehouden worden met het doel dat het toevoegen van een raadsman beoogt, te weten de vermogensbescherming van de zwakzinnige of de verkwister. De adoptieve instelling bevat geen vermogenshandelingen, doch alleen handelingen voor dewelke de wet in de ruimst mogelijke mate de persoonlijke appreciatie van de betrokkene verlangt en eist dat deze door hem persoonlijk zou voorgebracht worden behoudens de uitzonderingen die ze zelf maakt (minderjarigen van minder dan 15 jaar, onbekwaamverklaarden).

D. — *In een gesticht opgesloten krankzinnigen.*

67. — Bedoeld worden hier de geesteszieken die van hun vrijheid werden beroofd ingevolge een loutere administratieve beslissing (wet van 18 juni 1850, gewijzigd door de wet van 7 april 1964).

Principieel blijven ze volledig handelingsbevoegd (De Page, II, nrs 365 en 373), behoudens wanneer zij door de vrederechter van hun woonplaats van een biezondere voorlopige bewindvoerder voorzien worden (of van een algemene voorlopige bewindvoerder). De bevoegdheid van de voorlopige bewindvoerder wordt beperkt tot de uitdrukkelijk door de wet voorziene rechtshandelingen (Rens, *T. Not.*, 1964, blz. 145 ; *Wet van 7 april 1964 houdende wijziging van de wet van 18 juni 1850 op de regeling voor de krankzinnigen ;* — Matthijs, *Eb en vloed om de wet tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, R.W.*, 1964-65, 63, nrs 62 en volg. ; — Baugniet, *La Législation sur les aliénés, Rev. prat. Not.*, 1966, blz. 65). De adoptie valt daar niet onder.

Wat de bijstand betreft bij de homologatie- of adoptierechtspleging, zie boven, nr 66.

Het nauwkeurig onderzoek tijdens de homologatierechtspleging is een voldoende waarborg om het gevaar dat schuilt in artikel 356, § 1 B.W. te keren. De biezondere voorlopige bewindvoerder zal kunnen gehoord worden, hij moet evenwel niet opgeroepen en gehoord worden.

E. — *Ten huize gesekwestreerde krankzinnigen.*

68. — Voor hen is de toestand dezelfde als voor de opgesloten krankzinnigen. Ze zijn principieel handelingsbevoegd en de benoeming van een biezondere voorlopige bewindvoerder wijzigt niets aan deze toestand, minstens niet wat de persoonlijke rechtshandelingen betreft of deze welke niet aan de bewindvoerder worden opgedragen.

Art. 34 der wet van 18 juni 1850 werd door art. 10 der wet van 7 april 1964 in deze zin gewijzigd dat waar vroeger alleen de handelingen van de opgesloten krankzinnige op grond van krankzinnigheid konden worden bestreden, overeenkomstig art. 1304 B.W., dit thans ook zo is voor de handelingen van de ten huize gesekwestreerde. Art. 356, § 1 B.W. belet evenwel ook hier elke vordering tot nietigverklaring.

Er weze trouwens op gewezen dat de procureur des Konings van elke collocatie of sekwestratie op de hoogte wordt gesteld en dat ook de gemeentebesturen van de woonplaats van deze geesteszieken deze toestand kennen, zodat elk gevaar in de praktijk uitgesloten schijnt, minstens als het onderzoek geschiedt zoals de wetgever dit wil.

F. — *De geinterneerden.*

69. — Artikel 30, § 1 der wet van 1 juli 1964 houdende de wet tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, heeft, wat de handelingsbevoegdheid van de geïnterneerden betreft, een gelijklopend systeem in voege gebracht als dat geldende voor de gecolloceerde krankzinnigen en de ten huize gesekwestreerden die van een biezondere voorlopige bewindvoerder werden voorzien. De persoonlijke rechtshandelingen zijn eveneens aan de bevoegdheid van de voorlopige bewindvoerder onttrokken en voor deze persoonlijke rechtshandelingen kan hij slechts persoonlijk in rechte staan (Matthijs, *o.c.*, nr 66, noot 211). Artikel 30, § 2 der wet van 1 juli 1964 behelst dezelfde voorschriften als het gewijzigd artikel 34 der wet van 18 juni 1850, maar hier ook staat artikel 356, § 1 B.W. de vordering tot nietigverklaring van de adoptie in de weg.

G. — *Bemerkingen bij C, D, E en F.*

70. — Er kan moeilijk aan getwijfeld worden dat wanneer een adoptieakte verleden wordt door een onder gerechtelijke raad gestelde, een gecolloceerde krankzinnige, een ten huize gesekwestreerde of een geïnterneerde abnormale, de homologatierechter zeer moeilijk zal kunnen aanvaarden dat door deze personen, wat de adoptie betreft, hetzij de actieve (als adoptant), hetzij de passieve (als geadopteerde) een vrije bewuste wil zal uitgebracht worden. Een onderhoor zal dit onmiddellijk uitwijzen. De vrederechter en de notaris zullen trouwens voorafgaandelijk de procureur des Konings inlichten (zie boven, nr 50). Niettemin zullen feitelijke redenen aldus hoogst wenselijke adopties van deze ongelukkigen verhinderen. Het enige middel is dan ook dat voorafgaandelijk hun onbekwaamverklaring wordt vervolgd, in alle gevallen waar dit mogelijk is, dit is in omzeggens alle gevallen, behoudens de toestand van de geïnterneerden die toch wel enigzins verschillend is. Dit neemt niet weg dat, tot zolang de wet op de verlengde minderjarigheid die thans ter studie

is op het departement van Justitie er niet zal zijn, men steeds naar deze langdurige en kostelijke rechtspleging zal moeten grijpen. Of dit nuttig zal zijn wordt verder onderzocht (zie verder, nr 162).

AFDELING II. — *Toestemming.*

71. — Het belangrijkste moment in het ontstaan van de adoptie, behoudens het geval voorzien door artikel 351, § 1 B.W., is het ogenblik waarop de contractanten voor de vrederechter of de notaris verschijnen : « ten einde akte van hun wederzijdse wil te doen opmaken ». Artikel 357 B.W. is formeel en artikel 355 B.W. laat zelfs toe dat na overlijden van de adoptant(en) na verlijden der akte, de « rechtspleging » wordt voortgezet.

De wederzijdse wil tot de instelling toe te treden moet voor de vrederechter of de notaris vrij en bewust uitgebracht worden. De wilsovereenkomst is onontbeerlijk (zie boven, nr 3).

Het ontbreken van alle toestemming of de wilsgebreken in de toestemming die vroeger aanleiding konden geven tot allerlei vorderingen tot nietigverklaring, blijven evenwel, ondanks artikel 356, § 1 B.W., potentiële nietigheden waarmede de akte kan zijn aangetast en die elke homologatie in de weg staan, hetzij partijen het ontbreken aan, of het wilsgebrek in de toestemming zelf inroepen tijdens de homologatierechtspleging, hetzij de personen die verplicht moeten gehoord worden dit aanvoeren, hetzij de tussenkomende partijen dit doen.

Hoewel de wetstekst slechts de vordering tot nietigheid schijnt te verbieden van zodra de homologatiebeslissing of de uitspraak kracht van gewijsde heeft bekomen, kan er niet aan getwijfeld worden dat in geen enkel opzicht een afzonderlijke vordering tot nietigheid kan ontvangen worden na verlijden der adoptieakte. De *Voorbereidende Werkzaamheden* zijn formeel : « Uw Commissie heeft daar anders over beslist ; nadat zij het advies had ingewonnen van de Koninklijke Commissaris voor de gerechtelijke hervorming, heeft zij iedere vordering tot nietigverklaring van een akte van adoptie of van toestemming verboden. De rechtspleging die zij heeft vastgesteld voor de homologatie of de uitspraak van de adoptie, waarborgt een voldoende controle, zodat een indirect beroep na het vonnis of arrest niet meer nodig is » (*Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Senaat* van 4 nov. 1967, nr 358, blz. 31).

Anderzijds is het evident dat de toestemming niet alleen moet bestaan op het ogenblik dat de adoptieakte verleden werd, maar ook tot op het ogenblik dat zij gehomologeerd wordt. Indien de procureur des Konings of de rechtbank kennis krijgt van een ontbreken van toestemming of een gebrek in de toestemming, zal de adoptie niet gehomologeerd worden.

Herinneren we eraan dat vóór de wetswijziging van 1969 het homologatievonnis nooit gezag van gewijsde had, de adoptieakte opslorpte en aldus de nietigheid tot zich trok, zodat niets een vordering tot nietigverklaring in de weg stond.

De authenticiteit der akte van de vrederechter of van de notaris, verhinderen geenszins dat zij nietig kan zijn. Deze magistraat en deze ministe-

riële ambtenaar hebben alleen bevoegdheid de door partijen uitgedrukte wil vast te stellen, doch niet de innerlijke waarde ervan te appreciëren. Bijaldien blijft het belangrijk een onderzoek te wijden aan de omstandigheden die de toestemming kunnen beïnvloeden.

§ 1. — De toestemming ontbreekt totaal.

72. — De toestemming ontbreekt volledig en bestaat alleen in schijn wanneer één der partijen voor de vrederechter of de notaris verschijnt in staat van krankzinnigheid, gekarakteriseerde dronkenschap, onder hypnose of aangetast door om het even welke lichamelijke of geestelijke aandoening die alle uiting van een vrije en bewuste wil uitsluit.

In de praktijk komen deze gevallen bijna nooit voor, maar ondanks de waarborg die de tussenkomst van de vrederechter of de notaris biedt, zijn ze toch niet helemaal uitgesloten.

Onjuist lijkt evenwel in deze gevallen van de « onbestaanbaarheid » der akten te spreken. De appreciatie van de graad van dronkenschap of aantasting der geestelijke vermogens (behoudens het geval van onbekwaamverklaring), behoort aan de rechter die de feiten moet onderzoeken. Dit onderzoek zal in werkelijkheid niet verschillen van dit der gebeurlijk aangevoerde wilsgebreken. Wanneer een toestemming door een wilsgebrek is aangetast, bestaat ze al evenmin in werkelijkheid als wanneer er helemaal geen toestemming was (Planiol et Ripert, VI, nrs 173 en 285).

Het voorgaande is van toepassing op de personen die door artikel 348 B.W. worden aangewezen om de minderjarige van minder dan 15 jaar en de onbekwaamverklaarde te vertegenwoordigen.

§ 2. — Wilsgebreken in de toestemming.

73. — Indien beide partijen of een van hen slechts ten gevolge van geweld, bedrog of dwaling akte van zijn wil heeft laten opmaken om tot de adoptie toe te treden, dan is ze met een wilsgebrek aangetast.

Hetzelfde geldt — zoals trouwens het totaal ontbreken van toestemming — op de toestemmingen van de vertegenwoordiger van partijen en op deze vermeld in de artikelen 347 en 348 B.W.

De adoptiewetgeving handelde nooit over specifieke wilsgebreken of voorzag nooit de gevolgen van een wilsgebrek in de toestemming, zoals dit voor het huwelijk wel het geval is. Niemand heeft er evenwel ooit aan getwijfeld dat de grond- of vormvoorwaarden waaraan de wet de adoptie onderwierp, gesanctioneerd werden door nietigheid (Planiol et Ripert, T. II, nr 1047). Vrij algemeen werd aanvaard dat de klassieke theorie der wilsgebreken, zoals ze in het verbintenissenrecht wordt gehuldigd, op de adoptie kan toegepast worden (Laurent, IV, nrs 228 en 233 ; — *P.B.*, Tw. *Adoption*, nr 63 ; — *R.P.D.B.*, Tw. *Adoption*, nr 74 ; — De Page, *Compl.*, T. I, nr 1266 ; — Auvray, nr 96 ; — Carpentier, II, nr 322 ; — Demolombe, VI, nr 204), maar de meningen verschillen toch wanneer het karakter der nietigheid wordt onderzocht of wanneer het er op aankomt de personen aan te duiden die ze kunnen inroepen.

De algemene beginselen van artikel 1109 B.W. moeten met grote

omzichtigheid toegepast worden, hierbij rekening houdende met het eigen karakter der instelling. Men moet zich eerder laten leiden door principes van algemeen en maatschappelijk belang, dan door partikuliere belangen. Een adoptieakte is geen gewoon contract en de nietigheden zijn op biezondere wijze geregeld.

Vóór het invoeren van art. 356, § 1 B.W. kon men op de afzonderlijke vordering tot nietigverklaring aanmerken dat zij een vordering tot wijziging betreffende de staat der personen was, dan minstens *lato sensu* (Rennes, 13 juli 1948, *Rec. Dall.*, 1949, I, 85).

Het ligt evenwel voor de hand dat de nietigheden, zo deze kunnen ingeroepen worden nadat de adoptieakte werd opgemaakt doch vóóraleer zij bij in kracht van gewijsde gegaan vonnis werd gehomologeerd, moeten voorbehouden worden aan de adoptiepartijen zelf, aan het openbaar ministerie (desgevallend) en aan de tussenkomende partijen, kortom hoogstens aan diegenen voor wie de door de adoptiewetgeving voorziene rechtsmiddelen openstaan.

A. — *Geweld.*

75. — Men kan het fysisch geweld niet uitsluiten, alhoewel het moeilijk denkbaar is dat een partij of een persoon die moet toestemmen, persoonlijk of haar volmachthebber, slachtoffer zou worden van fysische gewelddaden wanneer zij voor de vrederechter of de notaris verschijnen.

Psychisch geweld kan integendeel zeer gemakkelijk voorkomen en kan als wilsgebrek ingeroepen worden indien het beantwoordt aan de gewone voorwaarden van gemeen recht.

Men denke hier aan de jonge natuurlijke moeders op wie allerlei soorten van druk kan uitgeoefend worden om hun kind af te staan of om het onmiddellijk te adopteren (zie *Verslag Kamer* van 26 jan. 1965, blz. 14).

B. — *Bedrog.*

76. — Wanneer een persoon aangezet wordt in de adoptie toe te stemmen tengevolge van allerlei arglistige maneuvers en kuiperijen die bij hem een waanvoorstelling hebben doen ontstaan, wordt hij bedrogen, inzonder meestal omtrent de oorzaak van zijn toestemming.

In de praktijk zal een werkelijk bedrog zich evenwel zelden voordoen omdat het onderzoek dat door de procureur des Konings wordt verricht, alsmede dit van de homologatierechter, bijna de mogelijkheid uitsluit dat maneuvers en kuiperijen er kunnen blijven aan weerstaan. Het onderzoek van de homologatierechter bevat het nagaan of de door de wet gestelde voorwaarden vervuld zijn (art. 350, § 3 B.W.), dit includeert de controle over de ware draagwijdte van de uitgebrachte toestemmingen. De procureur des Konings en de rechtbank verstrekken raad betreffende de adoptie.

Uitgesloten schijnen in elk geval :

— het bedrog omtrent de voordelen voor de aangenomene. Deze worden immers soeverein door de homologatierechter beoordeeld, zodat het bedrog er een zou zijn van de rechter zelf (zie boven, nr 51) ;

— het bedrog omtrent de wettige reden, d.w.z. de oorzaak die de adoptie rechtvaardigt, dit om zelfde reden.

In dit verband moet onmiddellijk verwezen worden naar art. 356, § 3 B.W. waarbij de herroeping van het gewijsde mogelijk wordt in de voorwaarden zoals bepaald in art. 1133 van het Ger. W. (zie verder, nr 340). Ingeval van bedrog van een partij is de herroeping van het gewijsde slechts mogelijk indien bewezen wordt dat het middel niet gekend was vóóraleer de gewone rechtsmiddelen uitgeput waren.

C. — *Dwaling.*

77. — Kunnen overwogen worden :

1° *de dwaling omtrent de identiteit van één der partijen :*

De adoptie wordt vanzelfsprekend *intuitu personae* aangegaan. Er kan principieel aanvaard worden dat iemand, ook bij een adoptie, zich vergist omtrent de eenzelvigheid van de contractant, alhoewel die mogelijkheid eerder theoretisch lijkt. Dwalingen omtrent de persoonlijke hoedanigheden, de fortuintoestand of andere eigenschappen van de adoptiepartij zijn evenwel te verwerpen.

De kwaliteiten van een adoptant of geadopteerde, zijn karaktertrekken, de sociale rang, kunnen hetzij niet onmiddellijk ontdekt worden, of blijken uit het onderzoek ten gronde. Men moet zich bovendien hoeden voor het arbitraire en de lichtzinnigheid, begrippen die uit de adoptie te weren zijn. Anderzijds springt het onmiddellijk in het oog dat de eigenschappen van een zeer jong kind niet kunnen nagegaan worden en dat de psyche van de adoptiepartijen ten zeerste kan beïnvloed worden door het samenleven waaraan men niet gewend was.

Tenslotte zijn alle consideraties rondom de persoon van de partijen verweven met de instellingsvoorwaarden die, zoals reeds gezegd, soeverein door de homologatierechter beoordeeld worden. Indien de dwaling omtrent de eigenschappen van de adoptiepartij de instandhouding van het contract niet wettigt, kan er gebeurlijk aanleiding zijn tot herroeping.

2° *de dwaling omtrent de natuur van de akte :*

Bedoeld wordt de *error in negotio.* Dit lijkt eerder loutere theorie. Men zou kunnen gewagen van een dwaling omtrent de natuur van de akte, indien iemand een kind zou willen erkennen en die erkenning zou verwezenlijken door de rechtspleging der adoptie.

Dienen verworpen :

— *de dwaling omtrent de juridische gevolgen der adoptie :*

(*anders* : Brussel, 13 juli 1948, *J.T.*, 1949, blz. 8). De partij die voorhoudt dat zij wist dat zij een adoptie afsloot, doch niet geweten heeft welke de inhoud der instelling was en welke haar essentiële juridische gevolgen waren, kan zich vergist hebben omtrent de natuur der akte. In dit geval zou de dwaling kunnen aanvaard worden als wilsgebrek dat aanleiding zou kunnen geven tot een gebrekkige toestemming. Er kan dan gewaagd worden van een *error in negotio.* Maar inhoud der adoptie en wettelijke gevolgen ont-

snappen anders totaal aan de wilsautonomie van partijen ; ze worden niet door partijen bepaald doch wel ondergaan (zie boven, nr 6).

— *de dwaling omtrent de oorzaak :*

De oorzaak van elke adoptie ligt in de instellingsvoorwaarden van artikel 343 B.W. vervat. De beweegredenen die iemand aanzetten te adopteren of geadopteerd te worden zijn niets anders dan de persoonlijke overwegingen omtrent de wettige redenen. Hier terug geldt de soevereine beoordeling van de rechter.

— *de dwaling omtrent het voorwerp :*

Het individueel en sociaal nut van de adoptie volgt voor partijen uit de wettelijke gevolgen der akte. Ze stemmen overeen met de noodzakelijke gevolgen der adoptie en ontsnappen aan de wilsautonomie.

D. — *Bewijs van de wilsgebreken.*

78. — De partij die de wilsgebreken inroept kan het bewijs hiervan leveren met alle middelen van recht. Ze kan zich trouwens wenden tot de procureur des Konings die haar opmerkingen in zijn onderzoek kan nagaan. Het zal aan de homologatierechter behoren het homologatievonnis in dit verband te motiveren. Artikel 350, § 4 B.W. schrijft immers voor dat het vonnis met redenen wordt omkleed en § 3, laatste lid van zelfde artikel geeft opdracht aan de rechtbank na te gaan of « ... de andere door de wet gestelde voorwaarden vervuld zijn ». Eén der voorwaarden is de vrije wilsuiting.

De plechtige pleegvormen van het contract kunnen tegen de partij die zich op een wilsgebrek beroept een ongunstig vermoeden scheppen. De tussenkomst van de vrederechter en de notaris is een waarborg voor een oprechte toestemming, maar ze sluit de wilsgebreken niet uit (zie boven, nr 72).

De bewijsmoeilijkheid groeit door verloop van tijd. De wet bepaalt geen termijn binnen dewelke de homologatie van de overeenkomst moet vervolgd worden. Het slachtoffer van een wilsgebrek kan er dan ook belang bij hebben de homologatierechtspleging aanhangig te maken.

Tot vóór de wet van 6 maart 1969 stelde zich trouwens een andere moeilijkheid. De rechter die moest oordelen over een afzonderlijke vordering tot nietigverklaring was niet noodzakelijk de homologatierechter der adoptie, gezien de rechter van de woonplaats van de verweerder op vordering tot nietigverklaring alleen bevoegd was.

AFDELING III

Gevolgen van het ontbreken der contractuele voorwaarden. Nietigheden - Verwijzing.

Verwijzing.

79. — In dit hoofdstuk werd alleen gehandeld over de contractuele voorwaarden die in hoofde van partijen moesten bestaan en die op beide partijen van toepassing zijn. Er werd aldus, wat de bekwaamheidsvoorwaarde

betreft, niets vermeld omtrent deze die alleen van toepassing is op één partij, zoals b.v. de ouderdom van de adoptant, de echtelijke machtiging, de minderjarigheid van de geadopteerde enz. Evenmin werd rekening gehouden met de afzonderlijke toestemmingen van artikel 348 B.W. Men zal zich naar de desbetreffende afzonderlijke rubrieken willen wenden. Anderzijds wordt een speciale afdeling gewijd aan de nietigheden in het algemeen (zie verder, nrs 341-343).

§ 1. — Er werd geen toestemming uitgedrukt.

80. — Dit is het geval wanneer de adoptieakte niet vermeldt dat de adoptant en de geadopteerde beiden, hetzij persoonlijk, hetzij vertegenwoordigd zoals het behoort, de wil hebben uitgedrukt tot de adoptie toe te treden, onder meer wanneer de toestemmingen niet gelijktijdig werden gegeven en konden geakteerd worden in de adoptieakte. In dit geval ontbreekt één der plechtige pleegvormen van de adoptieakte en is deze volstrekt nietig (zie verder, nr 342).

§ 2. — De akte vermeldt de toestemming doch deze is in feite onbestaande.

81. — In dit geval werd er een toestemming uitgedrukt door iemand die zich in een lichamelijke of geestelijke toestand bevond, die hem alle vrije meningsuiting verhinderde, zodat zijn toestemming niet door een gebrek is aangetast, doch eenvoudig afwezig is, niet bestaat. Bedoeld wordt hier de toestemming gegeven door een persoon in kennelijke staat van gekarakteriseerde dronkenschap, onder hypnose of in staat van krankzinnigheid of ermede gelijkgestelde psychopathische aandoening, zonder onderscheid of hij al dan niet onbekwaamverklaard werd.

Niemand betwist dat in dit geval de toestemming totaal afwezig is. Het ontbreekt de juridische handeling van dergelijk persoon aan een essentieel element, de wil van een redelijk wezen (Planiol et Ripert, I, nr 724). Er werd een wil uitgedrukt die er geen is. Alle auteurs zijn het erover eens dat er nietigheid is, doch welke ? Volgens de meesten is de nietigheid volstrekt en kan ze door alle belanghebbenden ingeroepen worden (Laurent, IV, nr 224 ; — *R.P.D.B.*, Tw. *Adoption*, nr 70 ; — Auvray, nr 96 ; — Canivet, *J.T.*, 1961, blz. 661, nr 1 en *Ann. Not. Enreg.*, 1963, blz. 95, nr 25 ; — Demolombe, VI, nr 184 ; — Aubry et Rau, IX, § 558, 1° en noot ; — Carpentier, *Adoption*, nr 311 ; — *Dall. Rép. prat.*, Tw. *Adoption*, nr 85), maar anderen beweren dat ze slechts betrekkelijk is zodat ze alleen een vordering geeft aan de partij wier toestemming ontbrak en aan zijn erfgenamen (De Page, I, nr 1266 ; — Colin et Capitant, I, 1082, alhoewel twijfel kan bestaan bij deze laatste auteur).

Wij menen dat de nietigheid volstrekt is doch met een beperkte sanctie, in die zin dat alleen de personen die in de homologatierechtspleging partij zijn of kunnen tussenkomen, ze kunnen inroepen.

De adoptiewetgeving bevat geen enkele bepaling betreffende de nietigheid, in strijd met wat voor het huwelijk het geval is (zie de art. 146 en 180 en volg. B.W.),

behoudens dan de negatieve bepaling die in art. 356, § 1 B.W. de vordering tot nietigverklaring uitsluit. Dit verbod includeert dat een adoptieakte *ab initio* nietig kan zijn.

In de rechtspraak worden geen voorbeelden gevonden van vorderingen tot nietigverklaring die steunen op een totaal ontbreken van toestemming in hoofde van één der contractanten (wel bestaan er talrijke beslissingen die bij niet rechtsgeldige vertegenwoordiging van een onmondige geadopteerde zeggen dat de akte door absolute nietigheid is aangetast, maar zij steunen eerder op een vormgebrek dan op een inbreuk op de contractuele toestemmingsvoorwaarde : zie o.a. Brussel, 18 mei 1960, *Rev. prat. Not.*, 1961, blz. 65).

Volgens de klassieke leer der nietigheden, die evenwel nergens in de wet te vinden is, maar door de rechtsleer en de rechtspraak werd opgesteld, hangt de intensiteit van de nietigheid die een rechtshandeling aantast, af van de waarde van het geschonden belang. Absoluut zouden alleen die nietigheden zijn die de schending van een voorschrift van openbare orde of van het algemeen belang inhouden, wijl partikuliere belangen alleen de bescherming van de betrekkelijke nietigheid vereisen. De rechter zal in elk concreet geval oordelen in functie van het geschonden belang. Niettemin werd beslist dat zelfs wanneer het om louter partikuliere belangen gaat, de schending van een wetsbepaling een « volstrekte nietigheid » meebrengt (Cass., 9 jan. 1936, *Pas.*, I, 110, aangehaald door adv.-gen. Dumon in zijn merkwaardig advies bij het arrest van 28 mei 1958 van het hof van cassatie, *R.W.*, 1957-58, 2105 met verdere verwijzing naar de rechtsleer).

Deze « volstrekte nietigheid » zou dan, volgens de termen van dit arrest, in die zin moeten begrepen worden dat de rechtshandeling onbestaande is, hetgeen evenwel niet uitsluit dat de rechter moet tussenkomen om te vernietigen hetgeen slechts in schijn bestaat. De adoptiewetgeving is van openbare orde, maar niet alle artikelen zijn van openbare orde. Alleen de instelling is van openbare orde, maar indien aan de vorm- en grondvoorwaarden voldaan wordt, is de openbare orde niet noodzakelijk geschonden omdat een krankzinnige als kind wordt aangenomen, zelfs indien hij persoonlijk bij het verlijden der akte verscheen en er geen vrije wil uitbracht, al evenmin als de openbare orde geschonden is omdat een dronken persoon zijn natuurlijk kind heeft geadopteerd. Maar niettemin was er geen vrije wil, geen persoonlijke geschiktheid tot het uitbrengen van een vrije wil, was er geen contract en ontbrak aldus het essentieel element waarop iedere adoptie steunt, namelijk de volwaardige wilsovereenkomst om tot de instelling toe te treden. Voorzeker kan men aanstippen dat de dronken contractant die helemaal geen wil kon uitdrukken, naderhand de *ab initio* nietige rechtshandeling zou kunnen bevestigen, maar hoe en waar zal hij dit doen ? Zeker niet voor de vrederechter of de notaris, tenzij door het opmaken van een nieuwe akte waarbij ook de medecontractant verschijnt. In dit geval bestaat geen moeilijkheid meer. Maar evenmin voor de homologatierechter. Deze laatste is er immers wel toe gehouden na te gaan of alle wettelijke voorwaarden, dus ook de essentieel contractuele nog bestaan (behoudens het geval van art. 355 B.W.), maar hij kan zich helemaal niet in de plaats stellen van de vrederechter of de notaris, hij akteert de wederzijdse wil niet, hij stelt alleen vast dat de vroeger geakteerde wil nog bestaat. En dan stelt zich onmiddellijk de vraag of de homologatierechter, wanneer hij geroepen wordt zich persoonlijk, namens de gemeenschap, aan te sluiten bij de wil der partijen (zie boven, nrs 6 en 17), geen openbare belangen zou schenden indien hij, wetende dat er geen toestemming was, klaarblijkelijk tegen de wet in zou homologeren ? Het antwoord kan niet anders dan bevestigend zijn. Men kan hier de Franse raadsheer van het hof van cassatie, M. Ancel, aanhalen : « Lorsque le juge décide une adoption ou accorde l'homologation d'un acte, il le fait en fonction de dispositions légales qui règlent soit les conditions de l'adoption, soit les pouvoirs des personnes qui ont passé l'acte dont on demande l'homologation. Il ne se contente pas d'une appréciation libre et arbitraire portant sur une situation de fait ; mais il se préoccupe de la permanence d'un statut légal dont il doit assurer le respect » (*J.T.*, 1961, *Le problème de la juridiction volontaire ou gracieuse dans le développement du droit moderne*, blz. 219).

Anderzijds is de adoptie wel een wederkerig contract aan de basis van de instelling, maar de wil van partijen vermag niets zolang de rechter er de zijne niet aan toegevoegd heeft (zie boven, nr 17). Een rechtshandeling waaraan een essentieel

element ontbreekt kan niet gehomologeerd worden. De adoptieakte vormt een geheel met de homologatiebeslissing, gezien art. 350, § 4 B.W. de rechter verplicht de datum van de akte en de vrederechter of notaris die ze heeft verleden, te vermelden in het beschikkend gedeelte. Tevergeefs zal men opwerpen dat de openbare orde niet kan geschonden zijn nu de wet zelf de vordering tot nietigverklaring verbiedt. Er zijn andere gevallen waar volstrekte nietigheden bestaan, maar waar een door de rechtsleer als kenmerkend en noodzakelijk aanzien uitwerksel, door de wet zelf verworpen wordt (zie advies adv.-gen. Dumon, *o.c.,* en noot 19). De wetgever heeft alleen geoordeeld dat, nu hij zich ervan verzekerd heeft dat de adoptie onder zeer strenge controle geschiedt die alle waarborgen moet bieden, de openbare orde nog meer zou geschonden zijn indien enerzijds men zou kunnen aantonen dat die controle onvoldoende was en een in kracht van gewijsde gegaan vonnis zou kunnen aanvallen, en, anderzijds de stabiliteit van de adoptieve familie in het gedrang zou kunnen worden gebracht, dan wanneer de ondertussen gevestigde gevolgen zouden behouden blijven.

Om deze redenen zal, alhoewel volstrekt, de nietigheid tijdens de homologatierechtspleging alleen kunnen ingeroepen worden door de personen die aan de akte deelnamen en hun erfgenamen, alsmede door al de personen die door de procureur des Konings verplicht moeten geraadpleegd worden (art. 350, § 3 B.W.) en die interveniënten kunnen zijn (zie verder, nr 343). Het spreekt vanzelf dat de procureur des Konings eveneens dit recht zal hebben gezien de zeer speciale opdracht waarmede de wet hem belast. Het recht behoort aan allen die hoger beroep kunnen aantekenen tegen het homologatievonnis.

§ 3. — De adoptie door een onbekwaamverklaarde.

82. — De adoptie waarbij een onbekwaamverklaarde als adoptant optreedt is klaarblijkelijk nietig (zie boven, nrs 59 en volg.). De vraag of de nietigheid volstrekt of betrekkelijk is, is zeer complex. Het kan niet betwist worden dat de nietigheid radikaal is, in die zin dat de rechter ze van ambtswege moet opwerpen omdat na het vonnis van onbekwaamverklaring de onbekwaamverklaarde *juris et de jure* vermoed wordt volledig ongeschikt te zijn om enige rechtsgeldige handeling zonder vertegenwoordiging te stellen. Iemand adopteren is een persoonlijke rechtshandeling stellen die geen vertegenwoordiging toelaat.

Het adoptiecontract zal, om de redenen onder nr 81 vermeld, volstrekt nietig zijn en de nietigheid kan tijdens de homologatierechtspleging ingeroepen worden door beide contractanten, door de tussenkomende partijen en door het openbaar ministerie.

Soms wordt deze mening verdedigd bij analogische toepassing met het huwelijk (Auvray, nr 96: hij steunt zich op de autoriteit van Laurent, IV, nr 224, maar deze auteur kende de adoptieinstelling der 20ste eeuw niet). Het huwelijk kent een eigen nietigheidssysteem in functie van deze specifieke instelling.

Terloops weze aangestipt dat, zo de Belgische rechtspraak terecht het huwelijk van een krankzinnige met een absolute nietigheid sanctioneert (Cass., 28 mei 1958, *R.W.,* 1957-58, 2105 ; — Brussel, 30 juni 1966, *Pas.,* 1967, II, 126), deze kwestie hevig omstreden wordt en sommigen het houden bij een betrekkelijke nietigheid (De Page, derde uitg., I, 583 met kritiek op het arrest van 1958), alhoewel zij niettemin moeten toegeven dat dergelijk huwelijk strijdig is met het sociaal belang. Het knelpunt ligt in de onvoorwaardelijke toepassing der algemene rechtsbeginselen der onbekwaamverklaring op alle rechtshandelingen van de onbekwaamverklaarde, meer bepaald dat de wettelijke onbekwaamheid, als beschermingsonbekwaamheid met de daaruit volgende relativiteit der nietigheid, totaal de natuurlijke handelingsonbekwaamheid zou absorberen (De Page, II, nr 358 ; — Planiol et Ripert, I, nr 694). De intensiteit der nietigheid zou, voor alle akten van de onbekwaamverklaarde, dit algemeen beginsel volgen. Deze mening lijkt verkeerd. Er zijn geen voorbeelden in

de Belgische rechtspraak te vinden waar een nietigheid tegen een adoptie door een onbekwaamverklaarde, als adoptant, wordt ingeroepen. De reden is vrij eenvoudig: de tussenkomst van de homologatierechter die zich voor de radikale nietigheid geplaatst ziet, maakt het practisch onmogelijk dat dergelijke adoptie zou gehomologeerd worden. Nochtans is ze niet uitgesloten, enerzijds door de eerder beperkte publiciteit die aan de onbekwaamverklaring gegeven wordt, anderzijds door de overweging dat het belang van een aangenomen kind zelfs door een onbekwaamverklaarde te worden geadopteerd niet helemaal kan uitgesloten geacht worden. De onbekwaamverklaring is evenwel essentieel een vermogenshandeling, enerzijds omdat de vordering tot onbekwaamverklaring niet zozeer op morele of persoonlijke, dan wel op patrimoniale belangen steunt (Brussel, 17 mei 1962, *Pas.*, II, 87) en, anderzijds omdat de bescherming dan toch in hoofdzaak het geldelijk belang van de onbekwaamverklaarde beoogt. Indien extrapatrimoniale handelingen eveneens nietig zijn, is het omdat art. 502 B.W. niet het minste onderscheid maakt (zie boven, nr 59).

Maar kan men werkelijk aanvaarden dat de onbekwaamheid die op het vonnis volgt aan diepte verliest (Kluyskens, VII, nr 805) ? En zo ja, kan men dit aanvaarden voor alle rechtshandelingen met inbegrip van deze die buiten de vrije beschikking van de contractanten vallen ? De adoptie, zoals het huwelijk, bepaalt niet alleen het persoonlijk en familiaal statuut van de onbekwaamverklaarde, maar ook dit van de medecontractant. Bovendien is het strijdig met het openbaar belang dat de rechter een rechtens nietige handeling zou homologeren (zie boven, nr 81). Hoe zou men kunnen aanvaarden dat een onbekwaamverklaarde geen echtelijke toestemming tot adopteren aan een medeadoptant zou kunnen verlenen, maar toch de bevoegdheid zou blijven behouden zelf te adopteren ? Dat hij gelijkgesteld wordt met een minderjarige (alle auteurs zijn het hierover eens), maar niettemin zijn rechten volgende uit de wettelijke meerderjarigheid zou behouden voor de adoptie, ongeacht dat zelfde adoptiewetgeving hem zelfs als een onmondige minderjarige behandelt ? De onbekwaamverklaarde is als adoptant werkelijk rechtsonbekwaam, omdat die rechtsonbekwaamheid volgt uit de geest der adoptiewetgeving zelf. Een handelingsonbekwaamheid kan een rechtsonbekwaamheid voor bepaalde rechtshandelingen tot gevolg hebben (zie boven, nr 59, *in fine*). Tenslotte is de beschermingsonbekwaamheid volgende op de onbekwaamverklaring, een zuivere juridische constructie die kan aangepast worden aan andere juridische constructies, zoals de adoptie.

§ 4. — Nietigheden in geval van wilsgebreken.

83. — Hier is alle twijfel uitgesloten : de nietigheid is betrekkelijk en kan alleen door het slachtoffer ingeroepen worden (zie verder, nr 343).

HOOFDSTUK III

Speciale voorwaarden in hoofde van de adoptant

84. — Volgens de Kamercommissie voor de Justitie moet onderscheiden worden naargelang de adoptie gebeurt door :

1° een alleenstaande ;

2° echtgenoten ;

3° een persoon ten aanzien van wie het kind een bewezen afstamming heeft of de echtgenoot van de wettige, natuurlijke of adoptieve ouder van de geadopteerde (*Gedr. St. Kamer,* nr 436/2 van 26 jan. 1965, blz. 10).

Dit onderscheid geldt evenwel alleen de leeftijdsvoorwaarde. Alhoewel de Senaatscommissie voor de Justitie een zelfde indeling volgt, wijzigde zij grondig het door de Kamer doorgezonden wetsontwerp, zodat deze indeling weinig bruikbaar is om alle problemen duidelijk te stellen en een oplossing te bieden.

Het lijkt dan ook verkieslijker volgende indeling te gebruiken :

1° adoptie door een alleenstaande ;

2° adoptie door een gehuwde adoptant ;

3° adoptie door twee echtgenoten.

AFDELING I. — *Adoptie door een alleenstaande.*

85. — Door alleenstaande wordt niet alleen de vrijgezel bedoeld, maar meer in het biezonder de persoon die geen gebonden familiaal gezinsmilieu aan het geadopteerd kind kan aanbieden.

Zijn dan ook alleenstaanden voor wat de adoptie aangaat :

— de vrijgezel ;

— de niet-herhuwde uit de echt gescheiden adoptant ;

— de van tafel en bed gescheiden adoptant ;

— de gehuwde adoptant wiens echtgenoot in de onmogelijkheid verkeert zijn toestemming te doen kennen of afwezig werd verklaard.

In al deze gevallen zijn de voorwaarden niet noodzakelijk dezelfde.

§ 1. — Leeftijdsvoorwaarde.

A. — *Principe : de alleenstaande adoptant moet de leeftijd van 35 jaar hebben bereikt en 15 jaar ouder zijn dan de geadopteerde.*

86. — Deze leeftijdsvoorwaarde van 35 jaar werd ingevoerd door de wet van 22 maart 1940 en bleef sindsdien ongewijzigd. Voorheen moest de adoptant 50 jaar oud zijn. De aangehaalde reden is dat het adagium *Adoptio naturam imitatur* aldus best werd nageleefd, hetgeen toch voorbijgestreefd lijkt nu de meeste personen eerder geen kinderen meer hebben na de leeftijd van 35 jaar. Er zijn andere redenen die eigen zijn aan het familierecht en aan de adoptieinstelling zelf. De wetgever van 1969 oordeelt dat een adoptie door een alleenstaande een soort noodzakelijk kwaad is en niet moet aangemoedigd worden, enerzijds, omdat gans de wetgeving er naar streeft het geadopteerd vooral juridisch en feitelijk verlaten kind in een gezin op te nemen, hetgeen de beste waarborg is voor zijn harmonische ontplooiing, anderzijds omdat het vrijgezellenleven niet moet aangemoedigd worden en de adoptie van een kind een hinderpaal voor een huwelijk zou kunnen zijn.

Deze redenen worden opgegeven in het *Verslag van de Kamercommissie* (blz. 10). Of ze uit sociologisch oogpunt uit gezien juist zijn, moet niet besproken worden. Er zijn nog andere. Op 35-jarige leeftijd kan de adoptant zich het best een oordeel vormen over de gevolgen van een adoptie. Het is de ouderdom die hem meestal toelaat tot materiële welstand te komen, wat zeker voordelen biedt aan de geadopteerde. De aanwezigheid van een kind zal, zo zegt men, geen hinderpaal meer vormen voor zijn persoonlijke ontwikkeling. Op die ouderdom voelt de kinderloze behoefte aan de genegenheid van een kind (Verslag Carton de Wiart in de Kamer op 24 jan. 1940, *Parlem. Hand., Kamer,* nr 95). Het gerijpt verstandelijk inzicht, het aanvaard plichtsbesef, de liefdevolle genegenheid en de sociale weerbaarheid van de adoptant, zijn evenveel waarborgen voor het jonge kind.

De redactie van art. 345, § 1 B.W. is gelukkiger dan deze van het oud art. 344 B.W. « Ouder zijn dan 35 jaar .... » — tekst overgenomen uit het burgerlijk wetboek — werd door sommigen geïnterpreteerd als een vereiste dat de adoptant 36 jaar oud moest zijn (50 j. vroeger : Demolombe, III, nr 12 ; — Carpentier, *Adoption,* nr 73), niettegenstaande de voorbereidende werkzaamheden (Locré, III, blz. 263) geen twijfel lieten bestaan, evenmin trouwens als het *Verslag van de Kamercommissie voor de Justitie* van 7 april 1938.

87. — Het leeftijdsverschil van 15 jaar werd eveneens overgenomen uit het burgerlijk wetboek. Het waarborgt de geadopteerde tegen het vroegtijdig besef dat hij alleen «opgenomen» werd door de adoptant en het is conform aan het adagium : *Adoptio naturam imitatur.*

Waarom de wetgever evenwel art. 144 B.W. niet als basis neemt is onverklaarbaar. Het ware aangewezen dat de mannelijke adoptant 18 jaar ouder en de vrouwelijke adoptante 15 jaar ouder dan het geadopteerd kind zouden zijn. Wanneer nochtans moet vastgesteld worden dat in zeer veel adopties het verschil slechts 10 jaar moet bedragen, kan men hieruit alleen besluiten dat de adoptie, ondanks alle pogingen, niets meer is dan een verzinsel van afstamming en een door de wet ter beschikking gesteld middel om wantoestanden tegenover onschuldige kinderen te regulariseren.

88. — De leeftijdsvoorwaarde moet vervuld zijn op het ogenblik dat partijen voor de vrederechter of de notaris verschijnen of dat de vordering tot het bekomen van een adoptievonnis wordt ingeleid (art. 353, § 1. B.W.).

Deze practisch algemeen aanvaarde mening (Toullier, II, nr 1004 ; — Delvincourt, I, blz. 264 ; — Duranton, III, nrs 278 en 302 ; — Zachariae, § 559, noot 3 ; — Demolombe, VI, nr 218 ; — Aubry et Rau, VI, § 559 ; — Baudry-Lacantinerie, IV, nr 73 ; — *R.P.D.B.*, Tw. *Adoption*, nr 47 ; — *Nov.*, Tw. *Adoption*, nr 30 ; — Auvray, nr 5), werd hevig betwist door Laurent (IV, nr 213), die zich hierbij steunde op de autoriteit van een arrest van 1 mei 1861 van het Franse hof van cassatie (*Rec. Dall.*, 1861, 1, 213). Volgens hem moeten alle voorwaarden, met uitzondering van de louter contractuele toestemmingen van de partijen, slechts vervuld worden op het ogenblik dat de adoptie wordt gehomologeerd (in zelfde zin, Proudhon, *Traité sur l'état des personnes*, II, blz. 212). Zijn argumentatie was zeker niet van alle grond ontbloot. Hij toont aan dat art. 360 B.W., dat voorzag dat bij overlijden van de adoptant na verlijden der akte van adoptie, de homologatie kon vervolgd worden, dit slechts aanvaardde in zover die homologatie reeds aanhangig was gemaakt. Hij riep art. 360 B.W. dan ook in als een argument tegen de gangbare mening. Het tegenargument van Auvray gesteund op art. 358 B.W. (wet van 22 maart 1940), is weinig overtuigend nu dit art. eveneens voorschrijft dat het onderzoek wordt voortgezet, wat een voorafgaande aanhangigheid der rechtspleging tot homologatie vereist. Heden kan vanzelfsprekend een argument geput worden uit art. 357 B.W. (oud art. 359 der wet van 22 maart 1940), dat expliciet retroactieve kracht verleent aan de gehomologeerde adoptie of aan het adoptievonnis tot op de dag dat de akte voor de vrederechter of de notaris wordt verleden of het verzoekschrift werd neergelegd. Dit tekstargument bestond evenwel niet toen Laurent zijn bewijsvoering opstelde.

De juiste reden ligt evenwel elders en wordt alleen door Colin et Capitant (I, 85 en 1082) gegeven. Leeftijdsvoorwaarde en leeftijdsverschil moeten vervuld zijn op het ogenblik der adoptie (thans ook bij inleiden der vordering voorzien door art. 353, § 1 B.W.), omdat de adoptant anders niet als rechtsbekwaam tot adopteren kan worden aanzien. Zonder rechtsbekwaamheid kan geen geldige adoptieakte worden verleden en de rechter kan onmogelijk een ongeldige adoptieakte homologeren. De rechtsbekwaamheid is een bekwaamheid van sociaal verweer. De geschiktheid tot contracteren is een *conditio sine qua non* voor elke adoptie (Cass., 3 maart 1966, *R.W.*, 1966-67, 301 ; — Brussel, 24 mei 1965, *J.T.*, 423 ; — *anders* : Brussel, 19 juni 1963, *Pas.*, II, 263).

Bij nader inzicht schijnt Laurent dit eveneens impliciet te hebben aanvaard. Hij drukt de mening uit dat de adoptant en de geadopteerde op het ogenblik van hun verschijnen voor de vrederechter (de notaris kwam toen nog niet tussen) bekwaam moesten zijn, zonder onderscheid tussen handelings- en rechtsbekwaamheid.

De adoptie is *inter partes* volmaakt vanaf de dag dat de akte verleden werd. Na onderzoek van alle wettelijke voorwaarden voegt de rechter alleen de gemeenschapswil toe aan de reeds tussen partijen bestaande volmaakte wilsovereenkomst. De nieuwe staat betreffende de persoon van adoptant en geadopteerde wordt door henzelf in het leven geroepen onder de substantiële controle van de rechter, maar hij is niet het werk van de rechter (De Page, I, 1261, B, noot 3). Het adoptievonnis van artikel 353 B.W. maakt hierop uitzondering, althans gedeeltelijk, maar dit vonnis heeft slechts uitwerking vanaf de dag van het inleidend verzoekschrift.

Zelfs in Frankrijk bestaat er geen betwisting over het feit dat de leeftijdsvoorwaarden moeten vervuld zijn bij het verlijden van het contract (Planiol et Ripert, II, nr 1027 ; — Colin et Capitant, *loc. cit.*), alhoewel het homologatievonnis er het essentieel moment der adoptie is. Art. 365 *C. civ.* bepaalt immers uitdrukkelijk dat de adoptie slechts terugwerkende kracht heeft tot op de dag van het vonnis of arrest van homologatie, zodat al het voorgaande slechts als preliminair wordt aanzien (Planiol et Ripert, *o.c.*).

89. — Deze leeftijdsvoorwaarden bestaan evenwel slechts voor die adoptanten die een vreemd kind aannemen, d.w.z. een kind dat geen bewezen afstamming tegenover hen heeft. Ze zijn de algemene voorwaarden waarop uitzonderingen bestaan die steunen op bloedgemeenschap.

90. — Vergelijkend recht.

De vreemde wetgevingen regelen op dezelfde manier of op een totaal verschillende wijze hetgeen als leeftijdsvoorwaarden kan betiteld worden. Onderstaande opsomming is uiteraard onvolledig en moet in elk concreet geval nagegaan worden, nu de adoptiewetgeving overal vrij spoedig wordt gewijzigd.

Eisen een leeftijd van 40 jaar : Argentinië, Frankrijk, Guatemala, Italië, Oostenrijk, Turkije, Venezuela, Zwitserland.

50 jaar wordt geëist in Bolivië, Duitsland, Griekenland en Monaco.

Lager zijn de leeftijden in Brazilië (30), Bulgarië (18, meerderjarigheid), Canada (meerderjarigheid), Columbia (meerderjarigheid), Mexico (30), Hongarije (21), Ierland (30), IJsland (25), Japan (meerderjarigheid), Panama (21), Tsechoslowakije (meerderjarigheid), Uruguay (30), U.S.A. (meerderjarigheid, uitgezonderd Georgia).

Geen leeftijdsverschil wordt gevraagd in Canada, Denemarken, Finland, IJsland, Noorwegen, Rusland en Zweden.

Een voldoende leeftijdsverschil opdat de adoptie zoveel mogelijk aan de natuurlijke afstamming zou gelijken, wordt gevorderd door de wetgevingen van Bulgarije, Israël, Polen, Tsechoslowakije en de meeste staten van de U.S.A.

Sommige zeer moderne wetgevingen, zoals de *Adoption of Children Act* in Engeland, laten de rechter toe soeverein te oordelen over de ouderdom van de adoptant in functie van het belang van het kind.

Deze bonte verscheidenheid bewijst alleen dat het adagium *Adoptio naturam imitatur* eigenlijk van alle grond ontbloot is en van alle inhoud wordt ontdaan, behoudens dan juist in die wetgevingen die er uitdrukkelijk naar verwijzen. Practisch overal is alleen het belang van de geadopteerde determinerend.

B. — *Uitzondering : de alleenstaande adoptant moet slechts 21 jaar oud zijn en 10 jaar ouder dan het aangenomen kind, wanneer de geadopteerde zijn natuurlijk kind is, of, in sommige gevallen, het wettig, natuurlijk of adoptief kind van zijn echtgenoot.*

1. Het kind is een natuurlijk kind van de adoptant.

91. — Tot vóór de wetswijziging van 1969 kon de natuurlijke moeder haar kind niet adopteren vóóraleer zij de leeftijd van 35 jaar had bereikt. De redenen die vooropgezet waren zijn deze welke reeds hoger besproken werden (zie boven, nr 36). Bovendien was er vrees dat sommige jonge moeders onder druk zouden gezet worden. Het is evenwel duidelijk dat deze strenge leeftijdsvoorwaarde er de natuurlijke moeder moest toe aanzetten niet vóór de leeftijd van 35 jaar in het huwelijk te treden, telkens zij de gewettigde vrees kon koesteren dat haar aanstaande echtgenoot niet zinnens was haar de toestemming tot adoptie van haar eigen kind te geven. Niettemin bracht het oorspronkelijk wetsvoorstel van 30 oktober 1962 geen wijziging aan deze praktisch algemeen betreurde toestand. Aan de ene kant werd de jonge moeder de raad gegeven haar natuurlijk kind zo spoedig mogelijk te erkennen, in het belang van het kind zelf, maar men belette dat dit belang zo goed mogelijk werd verdedigd door haar te verhinderen haar bloedeigen kind te adopteren. De Kamercommissie voor de Justitie stelde wel een wijziging voor en wou gemilderde voorwaarden toestaan, maar dan alleen voor de moeder-adoptante. De Hoge Raad voor het Gezin had reeds een strijdige mening geuit door te oordelen dat de gemilderde voorwaarden onverminderd op alle natuurlijke ouders moesten van toepassing worden. Deze Hoge Raad had terecht laten opmerken dat voor de erkenning van een natuurlijk kind geen enkele voorwaarde werd gesteld, ofschoon het statuut van een erkend kind minder gunstig is dan dit van een adoptief kind. Om deze zienswijze te weren drukt het *Verslag*

van de Kamercommissie zich als volgt uit: « Na grondig onderzoek van het advies van de Hoge Raad is de Commissie van oordeel dat de adoptie van een natuurlijk kind door zijn vader, die slechts 21 jaar oud is, nadelig kan zijn voor dit kind. Krachtens art. 345 van het Burgerlijk Wetboek immers kan niemand worden geadopteerd door meer dan één persoon, behalve door twee echtgenoten. Adoptie door de vader verhindert bijgevolg adoptie door de moeder, zolang deze laatste niet in het huwelijk is getreden met de vader. Ook kan het gebeuren dat de vader, na eerst het kind te hebben geadopteerd, het daarna aan zijn lot overlaat en in het huwelijk treedt met een ander persoon dan de moeder. Daaruit volgt dat, indien de moeder op haar beurt later met een ander man in het huwelijk treedt, zij zelf en haar echtgenoot nooit het kind zullen kunnen adopteren, ofschoon adoptie door een echtpaar toch de meest gewenste oplossing is.... De toepassing van gunstiger voorwaarden is slechts verantwoord, wanneer de vader gehuwd is.... Men is van oordeel dat voor de moeder gunstiger voorwaarden verantwoord zijn, daar het gevaar voor verlating van het kind niet zo groot is. »

Het is moelijk deze ongeoorloofde discriminatie tussen natuurlijke ouders te aanvaarden en te verantwoorden, zo in feite als in rechte. Een natuurlijke vader kan soms beter voor het kind zorgen, ook materieel, dan een natuurlijke moeder. De ouderlijke liefde wordt niet bepaald door het geslacht. Voor de natuurlijke ouders wordt ze alleen in haar materiële uitwerking beperkt door de wet en slechts zeer langzaam gaat men de eerbied voor de persoon van het natuurlijk kind wettelijk veilig stellen. Een natuurlijke moeder kan bovendien evengoed haar kind adopteren en niet huwen, zodat een later huwelijk van de natuurlijke vader hem in de onmogelijkheid zou stellen aan het kind een gunstig gezinsmilieu te verschaffen. Bovendien scheen de Kamercommissie te vergeten dat zij voor minderjarige kinderen de adoptie afdwingbaar had gemaakt, door het adoptievonnis in het leven te roepen (door haar voorgesteld art. 352 B.W., thans art. 353 § 1 B.W.), dat de ontzetting uit de ouderlijke macht bestaat en dat elke adoptie kan worden herroepen. Ten slotte is er de homologatierechter die soeverein over het belang van het kind waakt, doch toch nooit uit het oog zou mogen verliezen dat de vaderliefde even sterk kan zijn als de moederliefde en dat de ouderlijke macht niet *stricto sensu* mag gezien worden als een zuiver geheel van verplichtingen, zonder dat de bloedgemeenschap, die vrijwillig werd aanvaard, ook rechten inhoudt.

De Senaatscommissie voor de Justitie (*Gedr. St. Senaat,* nr 358 van 4 nov. 1967, blz. 19) zag het anders en legde meer nadruk op het onderzoek van de procureur des Konings en van de rechtbank. Weliswaar wordt hier eveneens als argument gebruikt dat de natuurlijke vader de toestemming zal moeten hebben van de moeder die haar kind heeft erkend, maar hiertegenover kan men stellen dat, behoudens het geval waar de natuurlijke moeder alleen haar kind kan erkennen en niet adopteren, zoals bijvoorbeeld wanneer het kind buiten huwelijk werd verwekt en het vaderschap werd ontkend wijl de echtgenoot van de moeder weigert haar zijn echtelijke toestemming tot adoptie te geven, de weigering van die moeder zal kunnen afgedwongen worden omdat zij konsekwent haar kind zelf zou moeten adopteren. Het bijzonderste argument om deze adopties toe te laten lijkt ons, naast de vigerende wet op de jeugdbescherming, de inrichting van de voogdij. Men vindt het nergens in de voorbereidende werkzaamheden terug.

92. — Adoptie onder gunstiger voorwaarden wordt alleen voorbehouden aan de adoptant(e) die zich kan beroepen op de hoedanigheid van natuurlijke ouder. Het bewijs moet voorliggen dat de natuurlijke afstamming wettelijk toelaatbaar vastgesteld werd.

Alhoewel deze vereiste eveneens moet aanwezig zijn wanneer het de adoptie door de echtgenoot van het wettelijk, natuurlijk of adoptief kind van zijn echtgenote betreft (zie verder, nr 100), komt het aangewezen voor ze hier te behandelen. Het bewijs van wettige en adoptieve afstamming is immers voor de hand liggend en gemakkelijk, dit van natuurlijke afstamming stelt sommige problemen.

Buiten huwelijk geboren kinderen hebben, door het enkel natuurlijk feit van hun geboorte, geen aanspraken op een bewezen familiaal statuut.

Het natuurlijk kind heeft geen vooraf vaststaande staat (J. Dabin, *Le statut juridique de l'enfant naturel,* blz. 86, uitg. 1965). Het moet deze staat weten te bekomen of deze staat moet hem achteraf verleend worden. De loutere biologische relatie tussen verwekker en verwekte wordt door de wet niet erkend en heeft geen enkel juridisch gevolg (Fr. Rigaux, zelfde uitgave, blz. 14). Dit blijft echter betwistbaar. De afstamming van het natuurlijk kind ten overstaan van zijn verwekker kan rechtens alleen blijken uit de erkenning, vrijwillige rechtshandeling van de verwekker, of uit een gerechtelijke beslissing die rechtstreeks of louter toevallig maar noodzakelijk, deze afstamming vaststelt. Vereist is dat het natuurlijk feit der geboorte en de onloochenbare feitelijke bloedgemeenschap tussen verwekker en kind, wordt omgezet in een juridisch feit waaruit *erga omnes* blijkt dat iemand het kind is van een ander.

Zonder deze wettelijk toelaatbare vaststelling bestaat er eenvoudig juridisch geen afstamming en is het kind een vreemde voor zijn natuurlijke ouders. De begrippen « kind » en « ouder » zijn geen natuurlijke of fysiologische begrippen. Gewone natuurlijke kinderen hebben geen *status familiae* (De Page, I, nr 1174). Het woord « kind » is in zijn juridische betekenis, de soortnaam van de zoon of de dochter, hetzij de afstammeling met bloedverwantschap, in de eerste graad (Gent, 22 juni 1961, *R.W.*, 1961-62, 1855 ; Capitant, *Vocabulaire juridique*). Soms evenwel heeft de wetgever aan de wettelijk vastgestelde natuurlijke afstamming, boven de bloedverwantschap, in de eerste graad, zeer belangrijke gevolgen vastgeknoopt, zoals de huwelijksbeletselen. In dit verband heeft een merkwaardig arrest van het hof van cassatie van 22 september 1966, beslist (*R.W.*, 1966-67, 851 ; — *J.T.*, 1966, 685 en *R.C.J.B.*, 1966, 373, met zeer belangwekkende noot van J. Dabin), dat uit deze wetteksten volgt dat zij aan de banden tussen het natuurlijk kind en zijn grootouders een wettelijke inhoud geven die berust op de aan de bloedgemeenschap verschuldigde betrekkingen van genegenheid, eerbied en toewijding. Dit doet niets af aan de vaststelling dat de bloedgemeenschap niet verhindert dat, zolang de natuurlijke afstamming niet wettelijk werd vastgesteld, de huwelijksbeletselen van de art. 161 tot 163 B.W. zonder toepassing blijven, zodat het wettelijke mogelijk is dat een monsterachtig huwelijk tussen natuurlijke vader en dochter afgesloten wordt (J. Dabin, *l.c.*, met aangehaalde rechtsleer).

Er kan dan ook niet aan getwijfeld worden dat de wetgever van 1969 een wettelijk toelaatbaar vastgestelde afstamming vereist, volgens het hoger aangetoond concept. Dit volgt trouwens uit de lezing van het *Verslag van de Kamercommissie voor de Justitie,* blz. 15 waar wordt vermeld : « Hoe de afstamming wordt bewezen, is daarbij van weinig belang. De afstamming van een natuurlijk kind kan bewezen worden op grond van een akte van erkenning of van gerechtelijke beslissing », en tevens uit het *Verslag voor de Senaat (Gedr. St. Senaat,* nr 358, blz. 26).

Zelfs indien een gerechtelijke beslissing een verboden onderzoek naar het vaderschap ten onrechte toeliet, wordt de eventuele vaststelling rechtsgeldig ingevolge het principe dat ten aanzien van vonnissen de middelen tot nietigverklaring niet gelden (Orban, *Gedr. St. Senaat,* nr 300, zitting 1956-57, blz. 22).

93. — Wat de gevolgen van de wettelijk vastgestelde afstamming betreft, de juridische inhoud ervan, deze blijven zonder de minste invloed op het al dan niet toelaten van gunstiger voorwaarden. In verband met een ander artikel van de nieuwe adoptiewet, namelijk artikel 348, § 1 B.W. waar gehandeld wordt over de toestemmingen door de vader en de moeder, vereist de wet geenszins dat deze vader of moeder de

ouderlijke macht zouden uitoefenen of kunnen uitoefenen (*Verslag Kamercommissie voor de Justitie,* nr 436/2 van 26 jan. 1965, blz. 21 ; — zie verder, nr 179).

Vandaar dat zoals vroeger gunstiger voorwaarden mogelijk zijn bij de adoptie van een erkend natuurlijk kind, een gewoon natuurlijk kind, een overspelig of bloedschandig kind, zonder dat moet onderscheiden worden naargelang de inhoud van het statuut (zie oud art. 344 B.W.). Men kan zich zelfs afvragen of de wetgever, ongeacht het *Verslag der Kamercommissie,* blz. 21, waarin gezegd wordt dat de ouder van een overspelig kind de ouderlijke macht niet bezit (met aanhaling van De Page, I, nr 1230), niet onbewust de richting inslaat van hen die voorhouden dat alle wettelijk vastgestelde afstamming, inzonderheid de overspelige, aan de natuurlijke ouder de plicht van de ouderlijke macht opdraagt (Rb. Brussel 7 juli 1967, *J.T.,* 1968, 332 met bespreking door M.T. Meulders-Klein, blz. 322, *De la puissance paternelle et de la tutelle légale des parents adultérins ;* — zie evenwel opmerking Cl. Delnoy-Margrève, *J.T.,* 1968, blz. 198, noot 28, doch niet voor het principe ; — Jeugdrb. Brussel, 10 juni 1968, *J.T.,* 1968, 475), zij minstens gedeeltelijk zoals de wettige voogdij (Mallié, *Relations juridiques entre un enfant désavoué et sa mère, T. Vred.,* 1952, blz. 65 ; — *anders,* G. Baert, *De familieraad vóór en na de procedure van ontkenning van het vaderschap, T. Vred.,* 1962, 241 ; — Gent, 10 april 1961, *R.W.,* 1961-62, 426 ; — *A.P.R.,* Tw. *Familieraad,* nr 213), minstens die de wetgever deze richting wensen te zien uitgaan (Gevers, *Le statut juridique de l'enfant naturel,* blz. 75).

94. — Kunnen onder gemilderde voorwaarden geadopteerd worden :

A. — *De erkende natuurlijke kinderen.*

De erkenning kan vrijwillig of gedwongen zijn. Het volstaat evenwel niet dat het kind erkenbaar is of de erkenning kan afdwingen : de erkenning moet een voldongen juridische werkelijkheid zijn en verwezenlijkt worden op één der wijzen door de wet bepaald. Indien ze vrijwillig is wordt een authentieke akte vereist (art. 334 B.W.), hetzij de akte van geboorte zelf, hetzij een afzonderlijke akte van erkenning door de ambtenaar van de burgerlijke stand opgesteld, hetzij een akte opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand waaruit die erkenning volgt (Kluyskens, VII, nr 547), hetzij een notariële akte van erkenning.

Indien ze afgedwongen werd is een vonnis nodig gewezen op een rechtsvordering tot inroeping van staat, beter gezegd een vordering strekkende tot onderzoek van het vaderschap of van het moederschap, ongeacht de gevolgen die de wet, ondanks het principe van artikel 341 c B.W., aan de gedwongen erkenning toekent.

95. — Het vonnis waarbij de vermoedelijke vader veroordeeld wordt een tijdelijke onderhoudsrente aan een kind te betalen, volstaat niet om er het bewijs van het vaderschap uit af te leiden. Het is geen vonnis dat de afstamming wettelijk vaststelt (Cass. 2 mei 1960, *J.T.* 1960, 700 ; — Rb. Brugge, 23 juni 1964, *R.W.* 1964-65, 491 ; zie boven nr 92). Evenmin kan een titel van afstamming gehaald worden alleen uit het vonnis waarbij de waarschijnlijke vader tot de kraamkosten jegens de moeder wordt veroordeeld.

In deze gevallen zal de alleenstaande adoptant, wanneer hieruit geen overspel zou blijken, eerst het kind moeten erkennen vooraleer het onder gunstiger voorwaarden te kunnen adopteren. Het komt ons nochtans voor dat men niet verder in het formalisme mag verzeilen en dat, zo vanzelfsprekend niet kan verhinderd worden dat

die erkenning in de notariële akte van adoptie gebeurt, hetzelfde moet aangenomen voor de erkenning in de adoptieakte door de vrederechter verleden. In dit geval zal evenwel de erkenning expliciet moeten vermeld worden. Er is geen enkel tekstargument dat zich daartegen verzet, alhoewel de rechtsleer alleen spreekt van ambtenaren van de burgerlijke stand en notarissen (Arntz, I, nr 595 ; — De Page, I, nr 1137). Indien de adoptant evenwel overspel zou moeten bekennen door deze erkenning, is ze verboden en moet hij de gewone leeftijdsvoorwaarden afwachten.

96. — *Quid* indien de moederlijke afstamming wettelijk werd vastgesteld van een kind dat tijdens het huwelijk geboren werd doch vóór het huwelijk werd verwekt en van wie de wettelijke staat werd ontkend ? Men kent aan dit kind het statuut toe van gewoon natuurlijk kind (De Page, I, nr 1104), maar volgens sommigen is dit kind een erkend natuurlijk kind van de moeder (Mallié, *Relations juridiques entre un enfant désavoué et sa mère, T. Vred.*, 1952, blz. 67 ; — M.T. Meulders-Klein, *J.T.*, 1968, *o.c.*, blz. 322, nr 18). Deze laatste mening moet gedeeld worden. Weliswaar is de betwisting zonder belang, nu in elk geval de afstamming wettelijk bewezen bleef en door het vonnis alleen bevestigd werd. Er is dan ook geen erkenning meer nodig.

97. — Indien de vader die zijn natuurlijk kind erkende, in de akte van erkenning de moeder heeft aangeduid (art. 366 B.W.) en zij haar moederschap bekent, kan ze onder gemilderde voorwaarden adopteren.

In dit geval is er geen betwisting in rechtspraak en rechtsleer. De moeder hoeft niet meer tot een erkenning over te gaan door een afzonderlijke authentieke akte te laten opstellen (Cass., 6 juli 1888, *Pas.*, 1888, I, 292), zij kan in om het even welke omstandigheden haar moederschap bekennen (Luik, 7 jan. 1893, *Pas.*, 1893, II, 11) en deze bekentenis kan afgeleid worden uit de zorgen waarmede zij het kind omringde (Cass., 28 juni 1869, *Pas.*, 1869, I, 458).

98. — De ouderdom van de adoptant is een voorwaarde van geschiktheid om te kunnen adopteren. Deze persoonlijke geschiktheid maakt de adoptant in elke adoptie, ook deze onder mildere voorwaarden, al dan niet rechtsbekwaam (zie boven, nr 88). Nu stelt de wet geen voorwaarden omtrent de waarachtigheid van de erkenning (duur, bezit van staat, onderhoud en verzorging, enz.), zodat de enkele eenzijdige wilsuiting van een 21-jarige principieel volstaat om een adoptie onder gunstiger voorwaarden mogelijk te maken. De formalistisch volmaakte akte van erkenning geldt *erga omnes* zolang ze niet betwist wordt door de belanghebbenden die daartoe krachtens artikel 339 B.W. gerechtigd zijn. Of het openbaar ministerie initiatiefrecht tot betwisting heeft, wordt omstreden. Volgens sommigen heeft het openbaar ministerie zich niet te mengen in familiale aangelegenheden (De Page, I, 1146 ; — Kluyskens, VII, nr 573 C ; — Planiol et Ripert, II, nr 845 met uitsluitend verwijzing naar Cass. fr., 17 dec. 1913, *D.P.*, 1914, 1, 261 ; — Colin et Capitant, uitg. 1953, 1, nr 966), maar anderen zien in het openbaar ministerie de beveiliger van de openbare orde vooral in zaken die de staat der personen aanbelangen en kennen het initiatiefrecht wel toe (Dekkers, I, nr 390 ; — *R.P.D.B.*, Tw. *Paternité et filiation*, nr 117 ; Rb. Doornik, 14 dec. 1955, *J.T.*, 1956, 200). Wanneer de openbare orde geschaad wordt kan er zeker geen twijfel bestaan (Rb. Brussel, 20 juni 1953, *Ann. Not. Enreg.*, 1954, 16). De rechtsbevoegdheid om te adopteren is een zaak die de openbare orde raakt (zoals vroeger de voorwaarde geen kinderen te

hebben), zodat het openbaar ministerie zeker vorderingsrecht heeft indien hierdoor een manifeste inbreuk op de adoptiewetgeving kan ontzenuwd worden. Bovendien kan het belang van de onmondige minderjarige kinderen, die dikwijls alleen in het openbaar ministerie hun uitsluitende verdediger vinden, zeker als determinerend worden aanzien.

Het onderzoek dat de wet aan de procureur des Konings opdraagt, zal dan ook eveneens strekken tot het nagaan of tussen adoptant en geadopteerde een bloedeigen afstamming in feite bestaat. Komt de valsheid der erkenning aan het licht dan zal noodzakelijk minstens een ongunstig advies volgen en men ziet dan ook, in dit geval, moeilijk in hoe de rechtsbank een andersluidend vonnis zou kunnen vellen. Maar een eigenlijke betwisting der erkenning is niet *stricto jure vereist,* zelfs al kan deze op enkele tussenkomst geschieden (*R.P.D.B., l.c.,* nr 120). Men kan zich zeker de vraag stellen of de openbare orde erdoor gebaat wordt dat aan een natuurlijk kind het minderwaardig maar dan toch voordeliger statuut van erkend natuurlijk kind wordt ontnomen, om een adoptie onmogelijk te maken. Het volstaat klaarblijkelijk dat aan de adoptant de wenk wordt gegeven te wachten tot wanneer hij de gewone leeftijdsvoorwaarden zal vervullen, zonder dat het reeds sociaal benadeeld kind nog zwaarder moet getroffen worden. Het belang van dit kind vereist evenwel dat een erkenning gevolgd door een adoptie door de ware ouder niet onmogelijk wordt gemaakt, door een voortaan definitieve adoptie die alleen mogelijk werd door een bedrog. De rechtbank kan hier voor een zware keus komen te staan, vooral wanneer de aspirant-adoptant bewijst dat hij jarenlang in feite zeer goed gezorgd heeft voor het kind, zelfs al is hij de ware ouder niet.

Anderzijds lijkt het vanzelfsprekend dat, bij dubbele erkenning door personen van hetzelfde geslacht, de adoptant, tevens tweede erkenner, noodzakelijk de eerste erkenning zal moeten betwisten nu de tweede erkenning het kind voor hem als een vreemde laat.

B. — *Overspelige en bloedschandige kinderen.*

99. — Niemand mag het initiatief nemen rechtstreeks overspelige of bloedschandige afstamming vast te stellen (art. 335 B.W.) omdat niemand uit eigen vrije wil en met die enkele bedoeling de openbare zedelijkheid mag schenden. Dit absoluut wettelijk verbod verhindert evenwel niet dat overspelige of bloedschandige afstamming onomstootbaar *erga omnes* kan worden vastgesteld op toevallige wijze. Dit is ondermeer het geval bij :

— een vonnis van ontkenning van het vaderschap, waarbij de moederlijke overspelige afstamming wordt vastgesteld (zie boven, nr 93).

Dit kind wordt dan een overspelig kind a matre. Het kan steeds door de echte vader die niet gehuwd was op het ogenblik der verwekking, worden erkend op voorwaarde dat de naam der moeder of de moederlijke afstamming niet vermeld wordt (*R.P.D.B.,* Tw. *Paternité et filiation,* nr 153 ; — Dekkers, I, nrs 423 en 425 ; — Colin et Capitant, I, nr 974. Dekkers houdt evenwel staande dat de vermelding van de naam van de moeder geen rol speelt, *anders :* Cass. fr., 27 juli 1938, *D.P.,* 1939, I, 73 met noot Lebrun).

— een vonnis dat een bloedschandig huwelijk vernietigt waaruit kinderen werden geboren ;

— een vonnis dat een huwelijk vernietigt wegens bigamie.

In dit geval en voor zover beide echtgenoten van kwade trouw waren en dus pseudo-echtgenoten, bestaat betwisting. Naargelang de oplossingen kunnen de kinderen overspelige kinderen *a patre* alleen, *a matre* alleen of *a patre et a matre* zijn (zie o.a. Colin et Capitant, I, nr 1029, noot 2).

— wanneer een wettelijk verboden onderzoek naar het vaderschap of het moederschap door de rechter werd toegelaten en aldus een in kracht van gewijsde gegaan vonnis een overspelige of bloedschandige afstamming vaststelt (De Page, I, nr 1228 ; — Colin et Capitant, I, nr 1030 ; — Cass. fr., 3 aug. 1908, *D.P.*, 1909, I, 48 ; *Pas.*, 1909, IV, 42 ; *S.*, 1909, I, 244 ; — Paris, 26 mei 1937, *Gaz. Pal.*, 1937, 2, 460 ; — Cass. fr., 24 juli 1941, *J.C.P.*, 1943, nr 2271 noot Péan ; S. 1942, 1, 141 noot Morel. Zie boven, nr 92).

Algemeen wordt aanvaard dat in al deze gevallen een juridische afstamming bewezen is die een adoptie onder gemilderde voorwaarden toelaat(Vred. Anderlecht, 23 april 1958, *R.W.*, 1958-59, 1368 met noot ; — Rb. Brussel, 25 maart 1960, *Ann. Not. Enreg.*, blz. 177 ; — Renard, *R.C.J.B.*, 1962, blz. 138, nr 78), ongeacht de gevolgen die men aan die afstamming voorbehoudt (zie boven, nr 93). Nadat de wetgever van 1958 dit duidelijk had beklemtoond (zie o.m. *Memorie van Toelichting* van 22 nov. 1956), dan laat de wetgever van 1969 niet de minste twijfel meer bestaan (zie o.m. *Verslag Kamercommissie voor de Justitie* van 26 jan. 1965, blz. 15 en 21). Er is trouwens veel meer : de overspelige of bloedschandige ouder zal zich noodzakelijk bij de adoptie moeten manifesteren en zich op deze hoedanigheid moeten beroepen, gezien zijn toestemming vereist is (*Verslag Kamercommissie, ibid.*), ongeacht of hij al dan niet de ouderlijke macht heeft (zie boven, nr 93 en verder nr 179).

De *Voorbereidende Werkzaamheden* zijn thans zo duidelijk dat het niet meer mogelijk is enige twijfel te laten bestaan. Dit was vroeger wel het geval en de Raad van State weigerde in al de hoger aangehaalde gevallen gunstiger adoptievoorwaarden toe te staan (advies bij wetsvoorstel 1956, blz. 14 ; — zie ook Van Balberghe, *Erkenning en wettiging van overspelige kinderen, R.W.*, 1957-58, blz. 1951, nr 79 *in fine*).

Meteen wordt bewezen hoe onzinnig de huidige behandeling der overspelige en bloedschandige kinderen is. Art. 355 B.W. ontneemt aan de ouder alle initiatief, maar eens dat de gewraakte afstamming toevallig werd vastgesteld kan hij zich niettemin op die vaststelling beroepen om een initiatief te nemen dat hem niet alleen verplicht in de adoptieakte zijn overspel of bloedschande duidelijk in het licht te stellen, maar dat hem tevens toelaat wettelijk deze kinderen verplicht onder hetzelfde dak te brengen met zijn wettige kinderen. Wanneer de wetgever dit dan toch gewild heeft, ook voor de alleenstaande adoptant, bewijst dit meteen dat hij bijna uitsluitend het voordeel van het aangenomen kind op het oog heeft gehad en dat de « wettige belangen » die de homologatierechter moet in acht nemen (art. 350, § 3 B.W.), naar alle waarschijnlijkheid door de toekomstige rechtspraak moeilijk zeer ernstig zullen kunnen opgenomen worden wanneer de geest van de wet nageleefd wordt.

2. Het kind is een wettig, natuurlijk of adoptief kind van de gewezen echtgenoot van de adoptant.

100. — Artikel 345, § 2, tweede lid B.W. staat aan de adoptanten die de kinderen van hun echtgenoot willen aannemen, gunstiger leeftijdsvoorwaarden toe. Deze gunstmaatregel blijft gehandhaafd in bepaalde gevallen waarin het huwelijk ontbonden werd. Het is in die optiek dat deze gunstmaatregel in deze afdeling onderzocht wordt omdat na ontbinding van het huwelijk of zelfs staande het huwelijk, een adoptant kan beantwoorden aan het begrip « alleenstaande » zoals dit hoger omschreven werd (zie boven, nr 85).

Bovendien omdat al deze « alleenstaanden », zelfs staande het huwelijk, de echtelijke toestemming niet moeten bekomen.

Het huwelijk wordt ontbonden door de natuurlijke dood van één der echtgenoten of door de echtscheiding (art. 227 B.W.). Beiden hebben evenwel niet dezelfde gevolgen. Wanneer de ontbinding het gevolg is van een fout of een overeenkomst, vervallen alle rechten die uit het huwelijk spruiten (naam der gehuwde vrouw, eigen woonplaats, verlies van het recht op weduwenpensioen, verlies van wederkerig erfrecht), hetgeen niet het geval is bij ontbinding door de dood. De adoptiewet onderscheidt naargelang de huwelijksbanden al dan niet totaal gebroken worden en de gewezen echtgenoten al dan niet vreemden voor elkaar worden.

Het begrip « echtgenoot » behoudt in art. 345, § 2, tweede lid B.W. de betekenis die het in de rechtstaal en spreektaal heeft en overleeft de ontbinding van het huwelijk door de dood (wetsvoorstel van 19 nov. 1963 van de H.H. Merchiers, Rolin en De Baeck, *Gedr. St. Senaat,* zitting 1963-64, nr 22, blz. 2).

Herinneren we eraan dat voor de toepassing van het oud art. 344, zesde lid B.W., door de rechtspraak een niet eensluidende uitleg werd gegeven aan de woorden « kind van een der echtgenoten door de andere echtgenoot ». Soms werd beslist dat de gunstiger voorwaarden gehandhaafd bleven ook na overlijden van de echtgenoot van de adoptant en voor de adoptie van de kinderen van die vóóroverleden echtgenoot (Rb. Brussel, 22 mei 1959 en Rb. Doornik, 5 nov. 1959, beiden *onuitg.;* — Rb. Charleroi, 27 mei 1961, *Rev. dr. fam.,* blz. 18, noot Canivet). Aan de hand evenwel van de voorbereidende werkzaamheden en van tekst en geest van art. 345, tweede lid B.W., werd die mening bestreden, ons inziens terecht (Gent, 8 nov. 1962, *R.W.,* 1962-63, 963 met advies proc.-gen. Matthijs, bevestiging Rb. Brugge, 22 mei 1962; — zie Vieujean, *Personnes et biens, R.C.J.B.,* 1966, blz. 210, nr 43). Het lijkt gewaagd te beweren dat de dood de huwelijksbanden niet verbreekt (*Verslag Senaatscommissie voor de Justitie* van 4 nov. 1967, blz. 19). Het is evenwel juist te zeggen dat de overlevende echtgenoot juridisch deze hoedanigheid blijft behouden en hieraan rechten verbindt (zie o.a. het vruchtgebruik van de overlevende echtgenoot en art. 50, 51 en 103 Wetboek Successierechten).

De wet veronderstelt dat de overleden echtgenoot zeker in die adoptie van de huwelijkspartner zou toegestemd hebben, teneinde de familiale eenheid en geborgenheid van alle kinderen die onder éénzelfde dak hebben geleefd, te waarborgen en hen gelijke rechten te verzekeren. Dezelfde beginselen gelden in geval de echtgenoot, ouder van het kind, afwezig werd verklaard. Nochtans zal de homologatierechter de « veronderstelde wil » aan de werkelijkheid moeten toetsen.

Er kan een twijfel ontstaan omtrent de vraag of de artikelen 345, § 2, tweede lid en 346 B.W. met elkaar moeten gecombineerd worden en elkander niet uitsluiten. Voor wettige en natuurlijke kinderen van de overleden echtgenoot is er geen twijfel, voor adoptieve kinderen kan er twijfel ontstaan. Zeggen we onmiddellijk dat artikel 346, tweede lid B.W. de toepassing van artikel 345, § 2, tweede lid B.W. voor a l l e kinderen van de vooroverleden adoptant-echtgenoot niet uitsluit noch beperkt (zie verder, nr 140).

101. — Kunnen onder gunstiger voorwaarden adopteren :

1°) *de weduwnaar of de weduwe van de vooroverleden echtgenoot, ouder van de geadopteerde :*

De gunstiger voorwaarden blijven eveneens bestaan indien de adoptant herhuwd is. De tekst van de wet maakt geen onderscheid en de gunstiger

leeftijdsvoorwaarden zijn een kwestie van rechtsbevoegdheid (zie boven, nrs 54 en 98) ; geen rechtsonbevoegdheid zonder tekst. Het aangenomen kind kan voordeel halen uit deze adoptie, maar voorzichtigheid is toch geboden. De kinderen uit een eerste huwelijk van de adoptant worden hier aan een dubbele mededinging blootgesteld : de mogelijke geboorte van kinderen uit het nieuwe huwelijk van hun vader, en deze van het geadopteerd kind. Minstens schijnt het voorbarig, zelfs in het geval van nieuw huwelijk, gunstiger leeftijdsvoorwaarden voor de adoptie te aanvaarden. De homologatierechter zal alle belangen moeten appreciëren. Ze schijnen evenwel toch verantwoord wanneer het kind tevens een bloedeigen afstamming ten overstaan van de adoptant kan laten gelden. Maar of de veronderstelde wil van de overleden adoptieve ouder hier nog kan ingeroepen worden, valt toch te betwijfelen.

2°) *de echtgenoot van de afwezigverklaarde.*

Alleen in dit geval is het juist te beweren dat de huwelijksbanden niet verbroken werden en dat de adoptie staande het huwelijk geschiedt. Het bewijs van het overlijden kan immers niet geleverd worden, vandaar de noodzakelijkheid van een afwezigverklaring. Er is evenwel een vonnis vereist. De feitelijke verdwijning of onvindbaarheid van de ouder van het aan te nemen kind volstaat niet. Artikelen 347 en 348 B.W. zijn voor geen andere interpretatie vatbaar.

3°) *de feitelijk gescheiden echtgenoot van de ouder van de geadopteerde.*

Dit is eigenlijk geen alleenstaande (zie verder, nr 118).

4°) *de echtgenoot van de ouder van de geadopteerde wanneer deze zich in de onmogelijkheid bevindt zijn wil te kennen te geven* (zie verder, afdeling II, nr 117).

5°) *de van tafel en bed gescheiden echtgenoot.*

102. — Bij scheiding van tafel en bed wordt het huwelijk niet ontbonden alhoewel het echtelijk leven ophoudt. Het geadopteerd kind zal dan ook niet in een gezin worden opgenomen. Nochtans is de *ratio legis* niet helemaal afwezig. Voorzeker kan het nadelig zijn voor de geadopteerde dat het gezin verbrokkeld is en de ouderlijke macht gesplitst werd door het vonnis van scheiding van tafel en bed, en artikel 360, § 2 B.W. kan tot eigenaardige toestanden aanleiding geven. Men kan al evenmin gewagen van een veronderstelde wil, nu deze vervangen wordt door de formele toestemming van de van tafel en bed gescheiden ouder van de geadopteerde. Maar moet men niet juist in die toestemming en in de wil tot adoptie van de adoptant, het bewijs zien dat er tussen adoptant en geadopteerde genegenheidsbanden ontstonden die niet aangetast werden door de echtelijke moeilijkheden ? Moet men in die toestemming eveneens niet het bewijs zien dat de van tafel en bed gescheiden echtgenoot zich hetzij zeer weinig om zijn kind bekommert zodat het voordeel voor de aangenomene klaarblijkelijk is, hetzij juist zo sterk om het kind bekommert dat hij, samen met de andere echtgenoot, een persoonlijke vete kan opzijstellen om alleen te denken aan het belang van het kind ?

Dezelfde argumenten kunnen evenwel *mutatis mutandis* gelden na echtscheiding waar nochtans een adoptie onder gemilderde voorwaarden in dezelfde omstandigheden verboden blijft. Het verschil ligt evenwel in het feit dat bij scheiding van tafel en bed de adoptant niet kan herhuwen (alhoewel dit toch niet helemaal juist is gezien hij de omzetting kan vorderen). Het ware oordeelkundiger geweest de mildere voorwaarden hier aan het oordeel van de rechtbank over te laten. Het soeverein beoordelingsrecht komt evenwel op hetzelfde neer.

Men merke eveneens op dat twee van tafel en bed gescheiden echtgenoten een vreemd kind ten overstaan van beiden kunnen adopteren, maar dan onder de gewone voorwaarden (zie verder, nr 129). De mogelijkheid bestaat zelfs dat de geadopteerde, in de gevallen van art. 348, § 1, derde lid B.W., alleen de toestemming van de familieraad zal moeten bekomen. Meer nog, wanneer de van tafel en bed gescheiden ouder weigert in de adoptie toe te stemmen, kan ze door de adoptant afgedwongen worden (art. 353, § 1 B.W.).

Men kan nochtans moeilijk beweren dat een gezin dat strandde op een scheiding van tafel en bed, blijk van stabiliteit gegeven heeft, vooral niet wanneer de adoptant slechts tussen de 21 en 35 jaar oud is, reden die in de voorbereidende werkzaamheden zo dikwijls werd aangehaald om de adoptie onder mildere voorwaarden toe te laten.

§ 2. — Afwezigheid van andere voorwaarden.

1. *De adoptant mag wettige, natuurlijke of adoptieve kinderen hebben.*

103. — Dit is de belangrijkste wijziging die ingevoerd werd door de wet van 21 maart 1969.

De adoptant mag om het even welke afstammelingen hebben, ze beletten de adoptie niet.

Deze onthutsende mildheid, waarvan de voorbode reeds te vinden was in de wet van 10 februari 1958 wanneer het regularisatieadopties door een gehuwde adoptant alleen of door echtgenoten betrof, is klaarblijkelijk ingegeven door de wil van de wetgever de adoptievoorwaarden zo soepel mogelijk te maken ten einde de adoptie van feitelijk en juridisch verlaten kinderen door bereidwillige adoptanten te vergemakkelijken. Ze dient ook gezien te worden in het kader van nieuwe inzichten aangaande het erfrecht.

In dit laatste verband weze gewezen op een aanwijzing die te vinden is in het *Verslag van Mevrouw De Riemaecker-Legot* (*Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/2 van 26 jan. 1965, blz. 39) in verband met het oud art. 353 van het B.W., thans art. 366. De Senaatscommissie voor de Justitie (*Verslag van de Heer Hambye, Parlem. Besch., Senaat,* nr 358 van 4 nov. 1967, blz. 37) kondigt de wijziging van de wettelijke bepaligen in zake de erfopvolging aan: « Evenwel, om de goedkeuring van het voorstel niet te vertragen, meende de Kamercommissie voor de Justitie de huidige tekst van art. 353 van het burgerlijk wetboek te moeten handhaven, maar sprak zij de wens uit dat deze zaak zou worden geregeld door een afzonderlijk ontwerp of voorstel van wet, dat niet noodzakelijk beperkt hoefde te blijven tot de voorschriften betreffende de erfopvolging van de geadopteerde kinderen ». Het ligt dan ook voor de hand dat de wet van 21 maart 1969 zich niet zozeer bekommert om de patrimoniale gevolgen die de afschaffing van het verbod te adopteren voor adoptanten met kinderen inhoudt, maar eerder konsekwent blijft in haar bedoeling « .... de adoptie als instelling te vernieuwen, met de jeugdbescherming als achtergrond » (*Verslag Kamercommissie, l.c.*). Bij het onderzoek der wettelijke belangen van de kinderen van de adoptant, zal de homologatierechter in de toekomst voorzeker rekening moeten houden met hetgeen zich aftekent in onze huidige evolutie van het erfrecht en dat reeds thans genoemd wordt: *Contestatie van ons erfrecht* (A. Heyvaert, *R.W.*, 1968-69, 482).

104. — Bijaldien kondigt de afschaffing van deze belemmering zich niettemin aan als de voornaamste bron van toekomstige harde adoptierechts-

plegingen, waarin eerder over patrimoniale belangen dan over morele en familiale noodwendigheden zal gehandeld worden. Men kan zich zelfs de vraag stellen, of het opheffen van dit verbod ook voor alleenstaande adoptanten, inzonderheid wanneer het geen regularisatieadoptie betreft die juridische wanverhoudingen tussen adoptant en geadopteerde regelt, niet de bedoeling van de wetgever voorbijstreeft.

Het oorspronkelijk wetsvoorstel van 30 oktober 1962, behield de verbodsbepaling van art. 344, derde lid B.W. Ze luidde dat om te kunnen adopteren vereist was dat de adoptant: « geen wettige afstammelingen heeft en ook geen erkend natuurlijk kind, behalve, in dit laatste geval, wanneer het de aanneming van dit kind betreft ». Deze verbodsbepaling mocht als een essentieel principe van ons recht worden aanzien en vertoonde een karakter van internationale openbare orde (Canivet,*Vers une troisième réforme de l'adoption, Ann. Not. Enreg.,* 1963, nr 6, blz. 82). In 1958 werd door de wijziging van art. 344, zesde lid B.W., de strengheid van het verbod ten zeerste getemperd. Het voorstel van 1962 suggereerde er de opheffing van, in alle omstandigheden, voor adopterende echtgenoten, maar liet het aan het Parlement over zich uit te spreken, niet zonder verwezen te hebben naar het Angelsaksisch recht waar dit verbod niet voorkomt (*Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/1 van 30 okt. 1962, blz. 3). De Kamercommissie voor de Justitie schrapte de voorwaarde voor alle adoptanten zonder onderscheid. Wanneer aan de Commissie voor het Gezin en de Huisvesting advies werd gevraagd door de Senaatscommissie voor de Justitie, nam deze wel kennis van de schrapping, maar vond ze deze zo evident dat zij er vrijwel geen bespreking heeft aan gewijd. « Ieder was van oordeel dat dit recht, uitgeoefend onder toezicht van de rechtbanken, aan de adoptieve kinderen de mogelijkheid verschaft om opgenomen te worden in het voor hun ontwikkeling best geschikte milieu ; de rechtbank zal trouwens rekening moeten houden met het advies van de wettige kinderen » (*Parlem. Besch., Senaat,* nr 358 van 4 nov. 1967, Bijlage I, blz. 69). Maar hierbij valt het op dat de Commissie voor het Gezin en de Huisvesting alleen de eventualiteit onderzocht van adoptie door echtgenoten die reeds wettige kinderen hebben. Er valt niet te betwijfelen dat in gans de lange voorbereidende werkzaamheden hoofdzakelijk, zoniet uitsluitend, de aanwezigheid van kinderen werd geacht geen hinderpaal te zijn bij de adoptie door echtgenoten met kinderen, inzonderheid wettige kinderen. Principieel stond het wetsvoorstel reeds eerder stug tegen de adoptiemogelijkheid van een alleenstaande adoptant. Men wou die mogelijkheid evenwel niet uitsluiten « .... daar dit in sommige gevallen een goede oplossing kan zijn, b.v. wanneer het gaat om minder-valide kinderen » (wetsvoorstel blz. 2), maar mits het korrektief : « .... de instellingen die zich met adoptie bezig houden en ook de rechtbanken, dienen er niettemin voor te waken dat de aanneming door vrijgezellen de kans die een kind kan krijgen om in een normaal gezin opgenomen te worden, niet teloor doet gaan ». De Kamercommissie voor de Justitie had een art. 344, § 1 B.W. opgesteld in een gans andere redactie dan het huidig art. 345 B.W. Haar redengeving bestaat dan ook alleen in functie van deze redactie en niet van de huidige wettekst. Na te hebben gewezen op de noodzaak in geen geval de adoptie door een alleenstaande aan te moedigen (zie boven, nr 86), geeft het *Verslag* op blz. 15 de redenen die pleiten ten voordele van de opheffing van het verbod. Al die redenen gelden in functie van de adoptie door twee echtgenoten tegelijk of door een der echtgenoten van het kind van de andere, maar nergens wordt een spoor gevonden van het geringste argument dat de opheffing van het verbod ten overstaan van een alleenstaande adoptant met wettige of natuurlijke kinderen, laat staan erkende natuurlijke kinderen, tracht te rechtvaardigen. Het *Verslag Hambye* verwijst eenvoudig naar de door het *Verslag De Riemaecker-Legot* opgegeven redenen (blz. 18).

Deze bedenkingen zijn verontrustend. Voorzeker zal de rechtbank soeverein oordelen en zal ze zich niet laten leiden door overwegingen die voorgebracht worden door : « instellingen die zich met adoptie bezig houden » (wetsvoorstel 30 okt. 1962), omdat deze organisaties, hoe nodig ook, in geen enkel opzicht enige waarde of gewicht hebben wanneer het gaat over de beoordeling der « wettelijke belangen » en de aanwezigheid der

instellingsvoorwaarden. Maar het lijkt onafwendbaar dat met de dubbele vaststelling, enerzijds dat de afwezigheid van deze voorwaarde alle adoptanten onbelemmerd rechtsbekwaam maakt, en anderzijds, dat het buiten alle twijfel staat dat vooral het voordeel voor het geadopteerd kind de doorslaggevende rol zal spelen (zie boven, nr 46), thans nog meer dan vroeger, de belangen van de wettige en natuurlijke kinderen van de adoptant in zware verdrukking komen te staan, erger nog, dat een uiteenlopende rechtspraak te vrezen is.

105. — De opheffing van het oude verbod van artikel 344, derde lid B.W. is een uitgesproken regressie wat de erkende natuurlijke kinderen aangaat. Het was een evidentie geworden dat de adoptant met meerdere erkende natuurlijke kinderen in geen geval discriminerend mocht handelen. Hij adopteerde ze alle of geen (Auvray, nr 18). Het verbod kon schaduwzijden hebben. De adoptant kon met sommige erkende natuurlijke kinderen onderhouden genegenheidsbanden hebben, met anderen niet, maar dit kon eerder als uitzondering aanzien worden. De wet verbood elke keuze, elke optie, elk verschil en de rechter moest het verbod toepassen. Thans evenwel staan de erkende natuurlijke kinderen blootgesteld aan de wijze maar vrije appreciatie van de homologatierechter, die, hoe onwaarschijnlijk ook, niet eens verplicht is de erkende natuurlijke kinderen te raadplegen of ze toe te laten tot tussenkomst in de homologatierechtspleging (art. 350 B.W.). Ook de procureur des Konings moet deze kinderen niet horen. De gewone natuurlijke kinderen of de overspelige en bloedschandige, worden eenvoudig genegeerd. Wellicht zullen de magistraten belast met het onderzoek deze negatie ondervangen, maar dit doet niets af aan de principiële vergissing die de wet van 21 maart 1969 inhoudt.

In uitzonderlijke gevallen kan de opheffing van het verbod nut hebben. Zo kan de weduwnaar of weduwe met een mentaal gehandicapt kind die het thuis wil verzorgen, aanspraak maken op begrip wanneer hij een normaal kind wil aannemen. De huwelijkskansen zijn in dit geval verminderd. Maar wanneer de adoptant met een mentaal gehandicapt kind, in deze handicap een reden zou zien om, wanneer het kind een erkend natuurlijk kind is, een vreemd kind te adopteren wijl hij de ongelukkige met een minderwaardig statuut wil laten, dan zal dergelijke adoptie onmogelijk kunnen steunen op wettige redenen die wettelijke belangen eerbiedigen. Maar verboden is het niet.

106. — De adoptant kan meerdere kinderen tegelijk of opeenvolgend adopteren, ongeacht of er al dan niet bewezen afstamming tussen hem en één hunner bestaat. De vroeger geadopteerde kinderen moeten principieel niet onderhoord worden door de procureur des Konings en zij hebben geen recht op tussenkomst. Ze hebben eigenlijk geen wettelijke belangen te doen gelden, maar indien de eerste adoptie in feite een regularisatieadoptie was en de latere niet, is het toch aangewezen dat zij zouden gehoord worden (zie boven, nr 105).

Deze oplossing is klassiek (Demolombe, III, nr 18 ; Laurent IV, nr 197 ; — De Page, I, nr 1253 ; — Planiol et Ripert, II, nr 1017 ; — *Nov.*, Tw. *Adoption*, nr 20). Art. 344, derde lid en zesde lid B.W. doelde trouwens alleen op bloedeigen afstammelingen (Gent, 22 juni 1961, *R.W.*, 1961-62, 1855). Zowel als men meerdere bloedeigen kinderen kan hebben is het toegelaten meerdere fictieve afstammelingen te hebben. Het onderscheid dat art. 350 B.W. maakt tussen de wettige kinderen en de andere, bewijst evenwel dat het adoptief kind niet volledig geassimileerd wordt

met de wettige kinderen, zelfs niet wanneer het erop aan komt ten overstaan van de adoptant of tegenover derden door een plechtig contract gevestigde rechten te verdedigen, ook al verbiedt art. 363 B.W. het huwelijk tussen adoptieve kinderen van eenzelfde adoptant. Er valt trouwens in dit verband op te merken dat een vroeger geadopteerd kind evenmin moet worden gehoord wanneer een ander kind door adoptie wordt gewettigd (art. 369 B.W.).

2. *Geen onderscheid in geslacht.*

107. — Adopterende mannen en vrouwen worden voor alle voorwaarden op gelijke wijze behandeld. Het voordeel voor het aangenomen kind wordt in elk concreet geval beoordeeld, maar principieel is de adoptie voor elke adoptant een middel om zich de vreugden van een fictief ouderschap te verzekeren.

Een ogenblik heeft de wetgever eraan gedacht een discriminatie te maken tussen de natuurlijke vader en de natuurlijke moeder wat de adoptie van hun kind betrof (zie boven, nr 91), maar dan alleen wat het toelaten van gunstiger voorwaarden aanging. In het oude Rome ging het net andersom, maar dan om staatkundige redenen. Daar konde vrouw niet adopteren om de eenvoudige reden dat de ouderlijke macht (*potestas*) alleen aan mannen werd voorbehouden (zie boven, nr 22 en volg.).

108. — Noch de vermogenstoestand noch de faam van de adoptant spelen principieel enige rol. Genegenheid en weerbaarheid in voordeel van de aangenomene worden zeer weinig beïnvloed door financiële overwegingen, inzonderheid wanneer het om regularisatieadopties gaat. De vermogenstoestand zal evenwel het oordeel van de rechter beïnvloeden en dit oordeel is soeverein. De adoptie van 1969 rukt zich evenwel los uit de materialiteit der dingen. De goede faam werd als voorwaarde niet meer aangehouden omdat dit element al te subjectief is (zie boven, nr 48).

Evenmin mag rekening gehouden worden met levensbeschouwelijke of politieke overtuigingen.

Het is nochtans niet uitgesloten dat een aangenomen kind uit een streng georiënteerd filosofisch milieu komt en zich reeds persoonlijk levensbeschouwelijke meningen heeft gevormd die rechtstreeks in strijd zijn met deze van een wijsgerig andersdenkende adoptant. Dit kan een aanleiding tot tweespalt zijn die gebeurlijk nadelig zou kunnen inwerken op de gemoedsrust en de algemene vorming van het kind. In dit geval wordt echter verondersteld dat de geadopteerde reeds de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt, zodat het moeilijk te aanvaarden is dat de rechtbank een vrij aangegane overeenkomst zou weigeren te homologeren op grond van levensbeschouwelijke meningsverschillen. Het kan evenwel anders zijn, wanneer een weeskind dat de familieraad laat adopteren, een bepaalde geestelijke opleiding van zijn ouders had meegekregen, zodat de adoptie door een bepaald wijsgerig georiënteerde adoptant een schending zou zijn van het moreel testament der ouders.

109. — Een priester kan principeel adopteren. De wet houdt geen rekening met gebeurlijke kerkelijke voorschriften, alhoewel de homologatierechter gemakkelijk principiële bezwaren tegen dergelijke adopties kan laten gelden.

De *Voorbereidende Werkzaamheden* der wet van 22 maart 1940 voorzagen de mogelijkheid uitdrukkelijk (*Parlem. Hand., Kamer,* 1 juni 1938, blz. 1743). Auteurs en rechtspraak zijn unaniem (Laurent, IV, nr. 202 ; — De Page, I, nr 1251 ; — Demolombe, zeer gedetailleerd, III, nr 54 ; — Carpentier, *Adoption,* nr 22 ; — Cass. fr., 28 nov. 1844, *S.,* 1844, I, 801). Wat in de 19e eeuw reeds werd aanvaard zal het thans nog eerder zijn.

Wat voor een priester geldt moet eveneens toegelaten worden aan een non.

110. — Vrij algemeen wordt aanvaard dat iemand twee echtgenoten kan adopteren (Zachariae, IV, blz. 7, § 556, noot 8 ; — Marcadé, II, blz. 109 ; — Demolombe, VI, nr 56 ; — Aubry et Rau, IX, § 556, noot 16 ; — Carpentier, *Adoption,* nr 126 ; — Baudry-Lacantinerie, V, nr 28 ; — Demante et Colmet de Santerre, II, nr 83 *bis* ; — *Dall., R.P.,* Tw. *Adoption,* nr 30 ; — Planiol et Ripert, II, nr 1015 ; — Beudant, II, nr 1015 ; — *R.P.D.B.,* Tw. *Adoption,* nr 31), maar sommigen, wier mening gedeeld wordt, verzetten zich tegen dergelijke karikaturale adoptie (Duranton, III, nr 291 ; — Grenier, nr 36 ; — *P.B.,* Tw. *Adoption,* nr 33 ; — Barrot, *Encyclopédie du droit,* nr 18). Dat dergelijke adoptie kon toegelaten worden in het stelsel van het Burgerlijk Wetboek, kan nog aanvaardbaar lijken wanneer de adoptie een louter vermogenscontract was zonder meer, en volledig vreemd aan de instelling die ze nu geworden is. Waarom ze door auteurs die de adoptie als instelling kennen, wordt aanvaard op louter technisch juridische grondslag, blijft een raadsel.

De vraag moet evenwel gesteld worden of dergelijke dubbele adoptie strijdig is met de openbare orde en bijgevolg nietig. Indien men aanneemt dat de openbare orde beheerst wordt door eigentijdse normen van zeden en moraal, is het antwoord bevestigend. Wanneer men de adoptie niet als een louter fictieve band aanziet, ontdaan van alle morele grond, maar de instelling beoordeelt naar de doelstellingen van de wetgever van 1940, 1958 en 1969 is het antwoord eveneens bevestigend. Weliswaar zal het geval zich in de praktijk uiterst zelden voordoen, maar de vraag moet toch gesteld worden of de homologatierechter hier soeverein deze adoptie als strijdig met een wettige reden zou moeten verwerpen, ofwel als strijdig met de openbare orde. Is het mogelijk het als verenigbaar met de openbare orde te aanvaarden dat iemand twee adoptieve kinderen, die wettelijk zo sterk mogelijk geassimileerd worden aan wettige kinderen, zou hebben en die met elkaar gehuwd zijn ?

Als eerste argument om de adoptie van twee echtgenoten toe te laten wordt aangehaald dat art. 363 B.W. (oud art. 350) wel het huwelijk na adoptie maar niet de adoptie *post nuptias* verbiedt. Dit argument is waardeloos. Art. 363 B.W. maakt dit onderscheid niet. Hetgeen verboden wordt is het bestaan van een huwelijk tussen adoptieve kinderen. Tekst en geest van de wet pleiten voor dit verbod. Tweede argument is dat wat de wet niet verbiedt toegelaten is. Het weerstaat niet aan het beginsel dat naast geschreven nietigheden, virtuele nietigheden bestaan. Die theorie past alleen in een louter contractueel kader der adoptie.

Het biezonderste argument is dat art. 363 B.W. niet op dezelfde fysiologische, morele en psychologische grondslagen steunt als art. 162 B.W. dat een huwelijk tussen broeders en zusters verbiedt. De rampzalige erfelijkheidsgevolgen die het Canoniek recht wou vermijden, zijn niet aanwezig. Art. 162 B.W. wil bovendien vermijden dat het onder eenzelfde dak leven van twee aspirant-huwenden, seksuele losbandigheid zou in de hand werken, vrees waarop ook art. 350 B.W. rustte (Berlier, *o.c.* Locré, VI, nr 378). Die vrees is ongegrond wanneer de adoptie na huwelijk geschiedt. Die argumentatie verwerpt de regel : *Adoptio naturam imitatur,* die nu eens wel (ouderdomsvereiste, leeftijdsverschil, ouderlijke macht, erfrecht), dan weer niet zou worden aangenomen. Het huwelijksverbod na adoptie steunt evenzeer op die regel. En hoe legt men dan het verbod tot huwen uit tussen de geadopteerde en de wettige of erkende natuurlijke kinderen van de adoptant ? Het erfelijkheidsgevaar is hier niet groter dan wanneer twee van elkaar bloedvreemde adoptieve kinderen van de adoptant met

elkaar huwen. Onder het stelsel van het burgerlijk wetboek, waar alleen adoptie van meerderjarigen toegelaten was, steunde dit laatste verbod alleen op de ethiek van de regel *Adoptio naturam imitatur.* En het verbod van art. 363 B.W. is van openbare orde.

De adoptie bepaalt de staat der personen. Niemand kan vrij die staat naar welbelieven wijzigen indien hij strijdig wordt met een andere staat of met de essentiële kenmerken ervan. Men kan niet de echtgenoot en de broeder van dezelfde persoon zijn, ook niet ingevolge een civielrechtelijke constructie waaraan men karikaturale vormen heeft gegeven. De morele orde van onze gemeenschap verzet zich tegen deze adoptie. De wetten betreffende de staat en de bekwaamheid der personen raken de openbare orde.

111. — Kieser is de vraag of familieleden elkander kunnen adopteren. Doorgaans wordt bevestigend geantwoord (Beudant, III, nr 1290 ; — Planiol et Ripert, II, nr 1013) en er wordt zelfs aanvaard dat adopties tussen broeders en zusters toegelaten zijn (Auvray, nr 58). Dit alles gesteund op het principe dat wat de wet niet verbiedt toegelaten is. Als bijkomende reden geeft men aan dat er geen juridische banden tussen broeders en zusters bestaan die in strijd zijn met deze welke uit de adoptie spruiten.

Het moge volstaan er hier op te wijzen dat al de auteurs die dergelijke adopties toelaten, niettemin unaniem van oordeel waren dat een adoptant nooit zijn overspelige of bloedschendige kinderen kon aannemen, omdat hun staat niet onrechtstreeks door adoptie kon gewijzigd worden (*Nov.,* Tw. *Adoption,* nr 23 met aangehaalde rechtsleer). De wetten van 1958 en 1969 hebben juist het tegengestelde bedoeld. Hetgeen meteen toelaat te zeggen dat het verbod thans in de optiek van de adoptie als instelling moet gzien worden die gesteund is op nieuwe zeden en gewoonten.

Naargelang de bloed- en aanverwantschap worden allerlei adopties toegelaten of verboden. Men raadplege, in zover dit thans nog nut heeft, de in nr 110 aangehaalde rechtsleer. Rechtspraak is er niet te vinden, maar ze zal in de toekomst ontstaan. Er kan niet meer betwist worden dat, minstens ten aanzien van de adoptant, het adoptiekind als een wettig kind wordt aanzien en zo volledig mogelijk geïntegreerd wordt in de wettige familie van de adoptant. Indien deze familie door een karikaturale adoptie in een immoreel daglicht kan gesteld worden, is dergelijke adoptie strijdig met de eerbied voor de wettige familie en noodzakelijk met de openbare orde. De wetgever heeft trouwens een bijkomende wijziging gebracht aan art. 363 B.W. en beklemtoond dat het huwelijk niet alleen verboden is tussen de geadopteerde en de kinderen die de adoptant mocht krijgen, maar eveneens tussen de geadopteerde en de kinderen van de adoptant zonder meer. De vraag stelde zich vroeger niet omdat geen adoptie toegelaten was aan iemand die reeds wettige of erkende natuurlijke kinderen had. Ze moest thans een oplossing krijgen. Meteen zegt de wetgever zeer duidelijk dat een adoptie tussen broeders en zusters verboden is, minstens wanneer men de geest van de wet wil eerbiedigen.

Vanzelfsprekend is niet elke adoptie tussen bloed- en aanverwanten verboden. Men moet in elk concreet geval onderscheiden en de banden uit bloed- en aanverwantschap tussen adoptant en geadopteerde onderzoeken. In het algemeen mag evenwel gezegd worden dat de adoptie verboden is tussen de personen aan wie artikel 363 B.W. het huwelijk verbiedt. Ondanks de hoger aangehaalde strijdige meningen, komt het ons voor dat deze adopties niet alleen op geen wettige redenen kunnen steunen — hetgeen trouwens het meest betwistbaar is indien men vooral het voordeel van het aangenomen kind overweegt —, maar dat ze strijdig zijn met de openbare orde en nietig, zodat zij onder toezicht vallen van het hof van cassatie.

112. — Alleen natuurlijke personen kunnen adopteren (Carpentier, nr 38). Dit behoeft geen commentaar.

Wat de adoptie door vreemdelingen of van vreemdelingen betreft, zie artikel 344 B.W.

AFDELING II. — *Adoptie door een gehuwde adoptant.*

§ 1. — De echtelijke toestemming.

113. — De gehuwde adoptant moet voor elke adoptie, zelfs die van zijn eigen natuurlijk kind, de toestemming van zijn echtgenoot bekomen (art. 347 B.W.). De huwelijkspartner kan geen kind in het gezin opdringen aan de andere.

De machtigende toestemming wordt vereist omdat elk der echtgenoten in het huwelijk strikt persoonlijke rechten put die, ze wezen al dan niet in geld waardeerbaar, moeten geëerbiedigd worden. Het huwelijkspakt zou belemmerd worden, wanneer de persoonlijke uitbloei van elk der echtgenoten in het gezin, kon verhinderd worden door de opgedrongen aanwezigheid van een vreemd kind. De geadopteerde heeft er trouwens niet het minste voordeel bij dat hij een bron van onverschil zou worden. In de genegenheid van de adoptant mag de echtgenoot niet in mededinging met het kind geplaatst worden. Kortom, de echtelijke harmonie mag niet verstoord worden. Bovendien moet geen echtgenoot dulden dat zijn materiële rechten zouden beknot worden, zoals de vermindering van het aandeel van de langstlevende der echtgenoten in de nalatenschap van de adoptant door het erfrecht van de geadopteerde, de dagelijkse uitgaven aan onderhoud en opvoeding waartoe de adoptant verplicht is en die slechts zelden zullen gecompenseerd worden door het wettelijk genot op de goederen van het aangenomen kind. De adoptant is steeds gehouden tot alimentatieverplichting en die gelden zullen meestal uit de huwgemeenschap genomen worden. Maar ondanks de medewerking die hij hierbij zal ontvangen hebben van de echtgenoot die niet adopteerde zal deze laatste, wanneer hij zelf in nood mocht verkeren, hierin geen enkele aanspraak op alimentatiegelden ten aanzien van het voor hem vreemd blijvend geadopteerd kind van zijn echtgenoot kunnen putten (Laurent, IV, nr 253 ; — Demolombe, VI, nr 137 ; — Auvray, nr 82).

114. — De echtgenoot oordeelt willekeurig en soeverein of hij al dan niet zijn toestemming zal geven. Elke weigering, zelfs de meest onbegrijpelijke, laat de adoptant zonder verhaal. Elke eis voor de rechtbanken is onontvankelijk. De weigering kan evenmin enige andere sanctie uitlokken. Het toestemmingsrecht is een strikt persoonlijk recht van elk individu om vrij over zijn persoon te beschikken. Een echtgenoot kan ongevraagd moeten ervaren dat zijn mede-echtgenoot een natuurlijk kind erkent of gedwongen wordt het te erkennen, nooit kan hij gedwongen worden in de adoptie van dat kind toe te stemmen. Zijn minderjarigheid verhindert dit beginsel niet.

115. — De adoptant is volstrekt rechtsonbevoegd tot adopteren zolang hij die echtelijke toestemming niet bekwam. Beter is dan ook van een machtiging te spreken.

De echtelijke toestemming is in hoofde van de adoptant een voorwaarde van persoonlijke geschiktheid tot contracteren (zie boven, nr 88), zodat zij minstens gelijktijdig met de adoptieakte zal moeten bestaan

(Demolombe, VI, 111 en 112 ; — *anders* : Laurent, IV, nr 231, maar zie opmerkingen onder nr 88 ; — Aubry et Rau, VI, blz. 117, § 556 ; — Carpentier, *Adoption,* nr 208 ; — *Dall., Rép. Prat.,* Tw. *Adoption,* nr 18 ; — Cass. fr., 1 mei 1861, *S.,* 1861, 1, 806 ; — Poitiers, 28 nov. 1859, *S.,* 1861, 2, 138).

Het *Verslag van de Senaatscommissie voor de Justitie* (*Parlem. Besch., Senaat,* van 4 nov. 1967, blz. 24), zou aanleiding kunnen geven voor een verkeerde interpretatie. Handelende over de toestemmingen van art. 348 B.W., in de Franse veel duidelijker tekst genaamd : « Les consentements requis de tiers à cet acte », werd onderzocht of ze na de ondertekening van de akte konden gegeven worden. De commissie, handelende over de toestemming die door de familieraad moet worden gegeven, zegt uitdrukkelijk dat zij aan de akte moet voorafgaan, en dat wanneer de ouders moeten toestemmen, tenminste één dezer toestemmingen gelijktijdig met de akte moet gegeven worden.

Over het tijdstip waarop de echtelijke toestemming moet worden gegeven, die geen contractuele toestemming is, wordt niet gesproken (zie verder, nr 240).

De echtelijke toestemming is een solemnele en essentiële vorm- en grondvoorwaarde van openbare orde (De Page, I, nr 1267), bijaldien zoals elke vorm- en grondvoorwaarde van de adoptie vereist op straffe van absolute nietigheid (Brussel, 18 mei 1960, *J.T.,* 1960, 702). De persoonlijke geschiktheid wordt door de rechter onderzocht zoals zij bepaald was bij het verlijden der akte die aan homologatie wordt onderworpen (Cass., 3 maart 1966, *R.W.,* 1966-67, 301).

Dit is trouwens zo duidelijk dat de echtgenoot niet-adoptant niet eens moet worden gehoord door de procureur des Konings of door de rechtbank (art. 350 B.W.).

Wij menen zelfs dat eens de toestemming gegeven werd, deze niet kan ingetrokken worden en dat, zelfs indien de echtgenoot niet-adoptant vraagt door de rechtbank te worden gehoord, de rechtbank eenvoudig dit verzoek kan afwijzen ofwel met het strijdig advies helemaal geen rekening moet houden. Die echtelijk gegeven toestemming valt buiten het begrip « wettige redenen » en blijft vreemd aan de wettelijke belangen die moeten onderzocht worden (zie verder, nrs 117 en 350).

116. — De echtelijke toestemming moet blijken uit een authentieke akte verleden ten overstaan van een notaris of van de vrederechter van de woonplaats van de echtgenoot die de toestemming moet geven, minstens in zover ze niet gegeven wordt in de adoptieakte zelf (art. 349, derde lid B.W. ; — zie verder, nr 237).

Uitzonderingen.

117. — Geen echtelijke toestemming is vereist :

1°) *bij scheiding van tafel en bed :*

Dit is een nieuwigheid die in 1940 werd ingevoerd. Ze wordt gemotiveerd door de overweging dat na scheiding van tafel en bed er geen gezin meer bestaat, zodat de geadopteerde aan de andere echtgenoot niet in het gezin wordt opgedrongen. Alle harmonie en goede verstandhouding is zoek geraakt en de van tafel en bed gescheiden echtgenoot zou aldus in

de absolute onmogelijkheid verkeren nog een kind te adopteren, zelfs indien hij het geluk niet heeft gehad kinderen te hebben uit het huwelijk.

Vroeger werd volgehouden dat een adoptie een verzoening tussen de echtgenoten zou tegenwerken (Demolombe, VI, nrs 26 en 226 *bis*) en dat het huwelijk met al de biezonderste rechten en verplichtingen bleef voortbestaan.

Er weze herhaald dat de van tafel en bed gescheiden echtgenoot de adoptie van het bloedeigen kind van de andere echtgenoot kan afdwingen (zie boven, nr 102).

2°) *bij afwezigverklaring :*

Er is een vonnis van afwezigverklaring vereist. Dit is nochtans zeer betwistbaar (zie verder, nr 190). Een langdurige feitelijke verdwijning volstaat niet, zelfs al bestaat onomstootbare zekerheid dat de verdwenen echtgenoot nooit zal terugkomen. Maar eens dat én een vonnis van afwezigverklaring én een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van homologatie van een adoptie of adoptievonnis bestaan, kan een terugkerende echtgenoot de adoptie niet ongedaan maken. Er bestaan hier evenmin redenen tot een herroeping van de adoptie.

3°) *wanneer de echtgenoot in de onmogelijkheid verkeert zijn toestemming te doen kennen :*

Jammer genoeg werd deze voorwaarde uit de Franse wetgeving overgenomen. De indieners van het wetsvoorstel waren niet zo ver gegaan, maar de Kamercommissie oordeelde, zonder verdere redengeving, dat de « discriminatie » tussen de gehuwde adoptant en de gehuwde geadopteerde, moest worden opgegeven (blz. 18), wijl de Senaatscommissie over deze zeer belangrijke kwestie niet eens handelde. Men zoekt tevergeefs naar enig spoor van bespreking in het advies van de Commissie voor het Gezin en de Huisvesting (*Parlem. Besch., Senaat,* van 4 nov. 1967, nr 358, blz. 68 en volg.).

Er is klaarblijkelijk geen vergelijking mogelijk tussen de toestand van de gehuwde adoptant en deze van de gehuwde geadopteerde. Minstens had de wet het begrip : « onmogelijkheid de toestemming te doen kennen » moeten omschrijven. Er is een hemelsbreed verschil tussen de geesteszieke echtgenoot van de adoptant die, na genezing en ontslag uit een psychiatrische inrichting, terug in de huiskring komt en daar geconfronteerd wordt met een vreemd kind dat voor hem een indringer is, en deze van de echtgenoot van de geadopteerde die moet vaststellen dat hij een nieuwe adoptieve schoonvader en/of schoonmoeder heeft gekregen.

Er is trouwens een totale inkonsekwentie tussen het vereisen van een vonnis van afwezigverklaring enerzijds en het onverschillig aanvaarden van de gevolgen van een feitelijkheid ingevolge « onmogelijkheid de toestemming te doen kennen » anderzijds. Beide redenen waren vroeger gelijklopend (Auvray, nr 29). Men kan hier andere consideraties aan toevoegen. Wanneer is een geestesziekte geneesbaar of niet ? Zal een onbekwaamverklaring geëist worden, of zal een loutere collocatie of sekwestratie ten huize volstaan ? Kan men aanvaarden dat de echtgenoot wiens mede-echtgenoot in een gesticht voor geesteszieken verzorgd wordt, geen natuurlijk kind, tijdens het huwelijk verwekt, kan erkennen, gezien daaruit overspelige afstamming vrijwillig zou vastgesteld worden, maar niettemin veel zwaardere verplichtingen aan zijn zieke echtgenoot kan opdringen, nu geen vergelijking mogelijk is tussen de gevolgen van een erkenning en deze van een adoptie ? Is het verenigbaar met de meest essentiële beginselen van ons recht dat die adoptant, na onbekwaamverklaring van zijn echtge-

noot, van rechtswege voogd wordt en niettemin een adoptie die met alle belangen van zijn zieke echtgenoot strijdig is, kan opdringen ? En dit geldt dan nog maar de gewone adoptie, wijl dezelfde bepaling van toepassing wordt op de wettiging door adoptie (art. 368, § 4 B.W.) die onherroepelijk is. De genezen echtgenoot wordt trouwens evenmin toegelaten een vordering tot herroeping van een gewone adoptie in te stellen, want hij wordt niet vernoemd onder de personen die daartoe bekwaamheid hebben (art. 367, § 1 B.W.). Hij is immers geen adopterende echtgenoot.

De samenvoeging van de artikelen 347, 350, 367, § 1 en 368, § 4 B.W., illustreren nogmaals de starre eenzaamheid waarin de geesteszieken worden gelaten. De homologatierechter zal dan ook wellicht om opportuniteitsredenen geroepen worden te besluiten dat dergelijke adopties niet op wettige redenen steunen of niet aangegaan werden met eerbiediging van alle wettelijke belangen. Bij nader inzicht kan de echtgenoot die zich in de onmogelijkheid bevindt zijn wil te doen kennen niet worden gehoord, zodat minstens de procureur des Konings de verdediging van zijn belangen zal moeten opnemen.

Vanzelfsprekend is de toestand van de adoptant, echtgenoot van een geesteszieke, weinig benijdenswaardig. Na jaren scheiding is soms een onregelmatig gezin ontstaan waaruit kinderen werden geboren. Hun belangen kunnen evenmin genegeerd worden.

Het begrip: «onmogelijkheid zijn wil te doen kennen».

Er is geen begripsomschrijving. Deze uitdrukking heeft dezelfde betekenis in de artikelen 347 en 348 B.W. Het behoort aan hem die zich erop beroept het bewijs ervan te leveren met alle middelen van recht. Soms zal ze volgen uit een vonnis, zoals het vonnis van onbekwaamverklaring (zie boven, nr 59), in welk geval alle twijfel uitgesloten is ; meestal evenwel zal alleen een administratieve beslissing (collocatie, sekwestratie ten huize) of een feitelijke toestand ingeroepen worden, in welk geval de homologatierechter volledige beslissingsmacht heeft (zie boven, nrs 66, 67, 68 en 70). De wettelijke of de feitelijke onmogelijkheid zijn wil te doen kennen moet onoverkomelijk en vaststaande zijn.

Wat de aantasting der geestesvermogens betreft, kan men verwijzen naar de art. 149 en 150 B.W. wat de toestemming der ouders tot het huwelijk van hun kinderen betreft (*Verslag Carton de Wiart in Kamer van Volksvertegenwoordigers* van 7 april 1938, *Parlem. Hand.*, nr 178, blz. 10) en naar de uitleg door de rechtsleer gegeven (De Page, I, nr 589). Er is geen andere uitleg mogelijk (zie onze studie in *T. Vred.*, 1961, blz. 50, nr 11). Nochtans zijn de beweegredenen die aan de basis liggen van de art. 347 en 348 B.W. helemaal anders. De rechter zal zich zeer strikt moeten tonen bij het beoordelen der psychologische en medische bewijzen die worden voorgelegd : *Odiosa sunt restringenda.*

In het algemeen kan gezegd worden dat zij die onbekwaam moeten geacht worden een vrije, bewuste wil uit te brengen, ingevolge een toestand die *ab initio* als van blijvende aard moet worden aanzien, zich in de onmogelijkheid bevinden hun wil te kennen te geven.

De wetgever van 1940 heeft zich geïnspireerd aan de Franse wet van 1923, die eveneens verwees naar de art. 149 en 150 B.W. (Planiol et Ripert, II, nr 1021).

In geen enkel geval mag evenwel een louter feitelijke verdwijning onder dit begrip verstaan worden, hetgeen gans ten onrechte werd gedaan (zie o.a. Xavier Carton de Wiart, blz. 53). Een vonnis van

afwezigverklaring dat in kracht van gewijsde is gegaan, is vereist. Artikel 347 B.W. laat niet de minste twijfel bestaan (zoals trouwens het oud art. 345 B.W. evenmin en dit ondanks het tegendeel in de voorbereidende werkzaamheden werd voorgehouden). Artikel 347 B.W. slaat dan ook uitsluitend op de feitelijke persoonlijke ongeschiktheid ingevolge geestesziekte van de echtgenoot.

De wetgever heeft eveneens een einde gesteld aan een controverse die ontstond omdat sommige rechtsleer en rechtspraak niet aarzelden, ingevolge een beweerde tegenstrijdigheid van belangen wanneer iemand geroepen werd in een dubbele hoedanigheid in een adoptie toe te stemmen, het begrip « onmogelijkheid van zijn wil te doen kennen » uit te breiden tot deze gevallen (Auvray, nr 37 ; — Canivet, *Adoptés en péril, J.T.*, 1961, 661 en volg.), iets dat wij nooit hebben kunnen aanvaarden omdat uit enkel juridisme talloze nietigheden werden geschapen en allerlei rechtsbeginselen geweld werden aangedaan (zie onze bijdragen *T. Vred.*, 1961, blz. 50 en volg. ; *J.T.*, 1962, 109 en volg., dit laatste als antwoord op *Adoptés en péril*). Indien een ouder moet toestemmen als ouder (art. 348 B.W.) en als echtgenoot (art. 347 B.W.) in de adoptie van zijn kind door zijn mede-echtgenoot, moet noch mag hij zich laten vervangen en is er helemaal geen tegenstrijdigheid van belangen. De wetgever heeft die tegenstrijdigheid eveneens niet kunnen ontdekken en oordeelt dat iemand in meervoudige hoedanigheden in een adoptie kan moeten toestemmen (zie art. 348, § 2, tweede lid B.W. en *Verslag De Riemaecker-Legot* van 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 346-2, blz. 22).

« Sommige rechtbanken zijn immers van oordeel dat degene die zijn eigen natuurlijk kind aanneemt, niet bevoegd is om zijn toestemming tot deze adoptie te geven.

Andere rechtbanken zien daarin geen onverenigbaarheid en zijn daarentegen van mening dat er geen belangenconflict is tussen het kind, dat van zijn ouder de vereiste toestemming verkrijgt om geadopteerd te kunnen worden, en die adopterende ouder, evenmin als er een belangenconflict is tussen twee echtgenoten die samen een kind adopteren en daartoe elkaar hun toestemming verlenen, zoals is vereist krachtens art. 345 van het B.W.

De Commissie valt deze zienswijze bij. Zij gaat zelfs verder.... » (zie verder, nr 187).

Het *Verslag Hambye* (*Parlem. Besch., Senaat,* nr 358 van 4 nov. 1967) is als het kan nog duidelijker. Op blz. 22 leest men : « Zo treedt de moeder die, tegelijk met haar man, haar erkend natuurlijk kind van minder dan 15 jaar adopteert, in vier verschillende hoedanigheden bij de akte van adoptie op : om te adopteren, om als moeder van de te adopteren minderjarige in de adoptie toe te stemmen, om toe te stemmen in de adoptie door haar echtgenoot en tenslotte om de minderjarige te vertegenwoordigen ».

Men kan alleen betreuren dat deze logische oplossing, die trouwens deze was van het grootste gedeelte van de rechtspraak, bovendien aanleiding heeft gegeven tot het inlassen van het verbod een vordering tot nietigverklaring tegen een adoptie in te leiden (art. 356, § 1 B.W.).

118. — De echtelijke toestemming blijft vereist :

— tijdens de procedure van echtscheiding of scheiding van tafel en bed. Er is immers een in kracht van gewijsde gegaan vonnis nodig. Een latere verzoening laat de adoptie onaangeroerd ;

— ingeval van feitelijke scheiding.

Herinneren we eraan dat in geen van deze gevallen de echtelijke toestemming kan afgedwongen worden. Het is eveneens zonder belang na te gaan of de echtgenoten, ingevolge een vonnis of bevelschrift, toelating hebben bekomen een afzonderlijke woonplaats te hebben en buiten elk gezinsverband te leven.

§ 2. — Leeftijdsvoorwaarde.

119. — Deze voorwaarde verschilt naargelang de gehuwde adoptant een vreemd kind aanneemt of zijn eigen natuurlijk kind of het wettig, natuurlijk of adoptief kind van zijn echtgenoot.

We verwijzen naar de nrs 86 tot en met 102.

Voor de adoptie van een vreemd kind (begrip, zie boven, nr 89) ten aanzien van de adoptant en de echtgenoot van de adoptant, wordt een minimumleeftijd van 35 jaar en een leeftijdsverschil van 15 jaar vereist.

Voor de adoptie van een natuurlijk kind van de adoptant of een wettig, natuurlijk of adoptief kind van zijn echtgenoot, moet de adoptant alleen de leeftijd van 21 jaar hebben bereikt en moet hij 10 jaar ouder zijn dan het aan te nemen kind.

Voor de bespreking van die leeftijdsvoorwaarden, zie boven, nrs 86, 87 en 102, *in fine.*

Herinneren we er tevens aan dat de adoptiemogelijkheid onder gemilderde leeftijdsvoorwaarden, blijft voortbestaan voor de gehuwde adoptant ten aanzien van het kind van zijn echtgenoot, na overlijden van deze echtgenoot en na vonnis van afwezigverklaring (zie boven, nr 101, 1° en 2°, art. 345, § 2, 2 B.W.). Dezelfde mildere leeftijdsvoorwaarden worden toegekend aan adoptanten die in huwelijksbanden verbonden blijven, maar wiens echtgenoot, ouder van de geadopteerde, feitelijk gescheiden leeft, van tafel en bed gescheiden is of zich in de onmogelijkheid bevindt zijn wil te kennen te geven (zie boven, nr 101, 3°, 4° en 5°).

120. — In alle gevallen waarbij een gehuwde adoptant alleen adopteert moeten de voorwaarden van persoonlijke ouderdom en leeftijdsverschil met de geadopteerde (35 j. - 15 j. of 21 j. - 10 j.) gelijktijdig vervuld zijn. Een ouderdomsverschil van 15 of 10 jaar is evenwel steeds vereist. Men kan hier waarschijnlijk van een vergetelheid van de wetgever spreken. In sommige gevallen zal een adoptie uitgesloten zijn waar een wettiging wel mogelijk was, maar vergeten werd, alhoewel de adoptie wel eens de wettiging *minus plena* wordt genoemd (P. Mahillon, *Adoption - Statistiques - Pratique judiciaire, J.T.,* 1967, 237).

Huwelijken van jongere mannen of vrouwen met personen met reeds oudere kinderen zijn geen zeldzaamheid en komen integendeel veelvuldig voor. Een harmonisch familiaal milieu is geen uitzondering. Gesteld dat een man van 50 jaar een weduwe huwt met een 41-jarig kind of een natuurlijke moeder met een 41-jarig kind. Er is geen leeftijdsverschil van 10 jaar en hij zal dit kind onder geen enkele voorwaarde kunnen adopteren. Bij zijn huwelijk met de natuurlijke ongehuwde moeder, hadden beiden nochtans het kind kunnen wettigen. Men kan die mensen deze raad

niet gegeven hebben. Hoe dan ook, de man mag het kind nog erkennen, hij kan het in geen geval adopteren.

Men bedenke hierbij eveneens dat theoretisch een minderjarige, maar meer dan 5 jaar gehuwde vrouw, tegelijk met de erkennende natuurlijke vader, een kind kan adopteren. Art. 345, § 2, 1 B.W. sluit immers de mogelijkheid niet uit dat de jongste der adoptanten, in dit geval steeds de adoptieve moeder (art. 144 B.W.), nog geen 21 jaar oud zou zijn wanneer de adoptieakte wordt verleden.

De regel kan bovendien niet gesteund zijn op het adagium *Adoptio naturam imitatur,* nu een leeftijdsverschil van amper 10 jaar voldoende is. Het is dan ook niet zo gewaagd te spreken van een toekomstige vierde wijziging van de adoptiewetgeving. De wettiging waarvan hoger sprake is trouwens niet altijd mogelijk.

De oorzaak van deze moeilijk te verantwoorden situatie ligt in de wijziging die door de Senaatscommissie voor de Justitie werd aangebracht aan het artikel 344, § 1 B.W., zoals dit door de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd goedgekeurd op verslag van haar commissie voor de justitie. Dit oorspronkelijk artikel bepaalde immers dat bij gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten, het volstond dat één hunner 10 jaar ouder was dan de te adopteren persoon (*Verslag De Riemaecker-Legot,* blz. 9).

Nochtans bleef de moeilijkheid zoals hoger *in fine* gesteld, ook in deze tekst onopgelost wanneer de adoptie niet tegelijk door beide echtgenoten geschiedde, hetgeen trouwens uitgesloten werd geacht indien het kind een wettig kind was van een der echtgenoten. De Commissie voor de Justitie van de Kamer heeft duidelijk gesteld dat er, ingevolge de wijziging aan de ouderlijke macht van de adoptanten, geen enkele reden meer bestond om toe te laten dat iemand die een tweede huwelijk heeft aangegaan zijn eigen wettig kind zou adopteren (*Verslag,* blz. 12, A, 1°). Er bestond alleen een gunstiger oplossing bij adoptie door twee echtgenoten tegelijk van een vreemd kind.

§ 3. — Afwezigheid van andere voorwaarden.

1. Welke kinderen kan de gehuwde adoptant adopteren?

121. — De gehuwde adoptant kan kinderen adopteren :

A. — *Die vreemd zijn aan hem of zijn echtgenoot.*

Principieel is dergelijke adoptie door één der echtgenoten alleen niet wenselijk, maar omstandigheden kunnen ze noodzaken. Wanneer de andere echtgenoot de leeftijdsvoorwaarden niet vervult, kan alleen deze der echtgenoten die wel rechtsbevoegd is, adopteren. De andere echtgenoot zal dan van de mildere leeftijdsvoorwaarden kunnen genieten van zodra de eerste adoptiebeslissing aan de ambtenaar van de burgerlijke stand werd betekend of ter hand gesteld overeenkomstig de voorschriften van artikel 354 B.W. Van op dat ogenblik bevindt de mede-echtgenoot zich in de voorwaarden voorzien bij artikel 345, § 2 en moet hij slechts 21 jaar oud zijn en 10 jaar ouder dan het adoptief kind van de echtgenoot om te kunnen adopteren.

In de tussentijdse periode zal de voogdij moeten ingericht worden bij toepassing van art. 361, § 1 B.W. In de praktijk zal dit zelden het geval zijn. De toestemming in de tweede adoptie moet immers gegeven worden door de oorspronkelijke familie van het adoptief kind. Het is slechts wanneer het adoptief kind geen vader en/of

moeder meer heeft ten aanzien van wie zijn afstamming vaststaat, dit wil zeggen wanneer de toestemming door de familieraad moet worden gegeven, dat een voorafgaandelijke inrichting der voogdij noodzakelijk zal zijn gezien dan alleen de familieraad de voogdij inricht overeenkomstig art. 361, § 1, tweede lid B.W. Nochtans kan art. 350, § 3 B.W. die inrichting der voogdij toch noodzaken, wanneer aanvaard wordt dat na een eerste adoptie en ondanks de aanwezigheid van bloedverwanten in opgaande lijn van het adoptief kind, de voogd toch moet gehoord worden (zie verder, nr 268).

In het geval van art. 348, § 2 B.W. moet eveneens eerst een voogdij worden ingericht.

Het is dan ook noodzakelijk dat die dubbele adoptie in twee etappes zal geschieden, hetgeen niet het geval is wanneer het kind een bewezen bloedeigen afstamming heeft ten aanzien van één der adopterende echtgenoten.

Men kan in deze dubbele opeenvolgende adoptie een middel zien om het voorschrift van artikel 345, § 2, 1 B.W. te omzeilen. Dit is juist, maar men mag niet uit het oog verliezen dat voor de eerste adoptie in elk geval een ouderdom van 35 jaar in hoofde van de adoptant en een leeftijdsverschil van 15 jaar vereist is en de wetgever klaarblijkelijk dit procédé gewild heeft, door uitdrukkelijk een einde te maken aan een controverse in de rechtsleer en rechtspraak, en de geadopteerde als een kind van één der echtgenoten te aanzien.

Tot voor kort werd beslist dat een adoptief kind dat bovendien geen bloedeigen afstamming ten aanzien van zijn adoptant kon bewijzen, geen kind van één der echtgenoten was in de zin zoals bedoeld door het oud art. 344, zesde lid B.W. (Luik, 19 okt. 1960, *J.T.*, 1961, 135 ; *Jur. Liège,* 1960-61, 161 ; *Rev. Adm.,* 1961, 241 ; *Rev. not.,* 1961, 279 ; — Gent, 22 juni 1961, *R.W.*, 1961-62, 1855 met advies O.M. en dat bevestigt Rb. Gent, 16 okt. 1960 ; — Rb. Arlon, 26 febr. 1960, *Jur. Liège,* 1959-60, 269 ; — *anders* : C. Margrève, *L'adoption par l'un des époux d'un enfant adoptif de son conjoint, Ann. Fac. Dr. Liège,* 1961, 245 en volg., 251 en volg. ; — Renard et Vieujean, *Personnes et biens, R.C.J.B.,* 1962, nr 79, blz. 139 ; — Rb. Doornik, 9 dec. 1960, *Bull. av.,* 1961, 21).

Dat het procédé niet verboden is volgt zeer duidelijk uit de expliciete tekst van het *Verslag De Riemaecker-Legot* van 26 januari 1965 : « De Commissie heeft anderzijds een einde willen maken aan een controverse in de rechtspraak door te bepalen dat het voordeel van de uitzonderlijke voorwaarden ook moet verleend worden voor de adoptie, door een van de echtgenoten, van het kind dat reeds door de andere echtgenoot werd geadopteerd » (*Parlem. Besch., Kamer,* 436-2, blz. 12). Er wordt geen bijkomende voorwaarde gesteld, te weten dat de eerste adoptie van vóór het huwelijk zou dateren.

Toch kan worden gevreesd dat er enige twijfel zal ontstaan. De wetgever heeft immers gewild dat een huwelijk een zekere stabiliteit zou vertonen, vooraleer een adoptie toe te laten door twee echtgenoten tegelijk. De tekst van art. 345 B.W. is nochtans voor geen betwisting vatbaar, ook al is het geadopteerd kind vóór de eerste adoptie een vreemd kind voor beide echtgenoten (zie verder onder C).

B. — *Die zijn eigen natuurlijke kinderen zijn.*

Die adoptie wordt door de wet in de hand gewerkt. Het kind verwerft immers een veel gunstiger statuut. De leeftijdsvoorwaarden zijn deze van artikel 345, § 2, 2 B.W., hetzij 21-jarige ouderdom van de adoptant en

een leeftijdsverschil van 10 jaar (zie boven, nrs 91 tot en met 93). Alle kinderen met een bewezen afstamming ten aanzien van de adoptant, kunnen geadopteerd worden, te weten erkende natuurlijke kinderen, gewone natuurlijke kinderen, overspelige en bloedschandige.

Er is vanzelfsprekend geen enkele reden om deze adoptie aan de gehuwde adoptant, die de toestemming van de echtgenoot verwierf, onder minder gunstiger voorwaarden toe te laten dan aan de alleenstaande adoptant, nu het kind in een gezin wordt opgenomen.

De thans geldende voorschriften zijn niet deze van het oorspronkelijk wetsvoorstel, noch van het wetsontwerp dat door de Kamer van Volksvertegenwoordigers, na stemming op 18 februari 1965, naar de Senaat werd doorgezonden (*Parlem. Hand., Kamer,* zittingen van 11 en 18 febr. 1965). Hierin werd immers een groot onderscheid gemaakt tussen de natuurlijke moeder en de natuurlijke vader die hun eigen kind adopteren en die discriminatie (zie boven, nr 91) werd niet opgeheven wanneer de adoptant gehuwd was.

Wettige of gewettigde kinderen verlenen de adoptant geen aanspraak op gunstiger leeftijdsvoorwaarden, ongeacht of de adoptie door hem alleen of door beide echtgenoten tegelijk geschiedt. Niemand kan zijn wettig kind adopteren (zie verder, nr 126).

Dit was wel het geval, althans voor de adoptie door echtgenoten tegelijk, in het in 1958 in voege gebracht stelsel en dit om opportuniteitsredenen in verband met de uitoefening van de ouderlijke macht en, *ipso facto,* met het voordeel voor het aangenomen kind. Nu na adoptie van het wettig kind van één der echtgenoten door de andere, de ouderlijke macht wordt uitgeoefend alsof het kind een wettig kind uit het huwelijk geboren is (art. 361, § 2 B.W.), bestaat er geen enkele reden om deze adopties toe te laten (*Verslag De Riemaecker-Legot,* blz. 12, A, 1°).

Gezien de onvoldoende bescherming van de echtgenoot die niet met het bewakingsrecht van het kind was belast na echtscheiding, ingeval van adoptie van dit kind, bestond er trouwens een reëel gevaar dat die uit de echt gescheiden echtgenoot, door de adoptie, de ouderlijke macht op definitieve wijze verloor (Canivet, *J.T.,* 1952, nr 7 ; — Van Malderen, *T. Vred.,* 1961, blz. 64, nr 30). Dit gevaar wordt thans bezworen door het algemeen verbod aan de wettige ouder opgelegd, zijn wettig kind te adopteren, alsmede door de nieuwe toestemmingsregeling van art. 348 B.W. (zie verder, nr 177).

C. — Die kinderen zijn van de echtgenoot.

Het betreft de wettige (en gewettigde), natuurlijke en adoptieve kinderen. Kleinkinderen zijn in elk geval uitgesloten.

Wat de kleinkinderen aangaat wordt dit begrip alleen bedoeld in functie van de bloedeigen afstamming (zie boven, nr 79).

Een adoptie van eigen kleinkinderen is in elk geval uitgesloten, althans naar onze mening (zie boven, nr 111).

Wat de wettige kinderen uit het eerste huwelijk van de echtgenoot van de adoptant aangaat, is een adoptie natuurlijk aangewezen. Het is het voordeligste en concreetste middel om de harmonische opleiding van het kind in het nieuw gezin van zijn ouder te waarborgen. De adoptant zal immers samen met die ouder de ouderlijke macht uitoefenen en het kind wordt als zijn wettig kind aanzien, althans binnen de nog beperkte gevolgen van de adoptie.

Voor de natuurlijke kinderen is een wettelijk toegelaten bewezen

afstamming vereist (zie boven, nr 92), zonder dat evenwel moet nagegaan worden welke de juridische gevolgen ervan zijn (zie boven, nr 93).

Adoptieve kinderen worden als kinderen van de echtgenoot aanzien (zie boven, lit. A).

In het algemeen heeft de wet, door het verlenen van gunstiger leeftijdsvoorwaarden, deze adopties willen aanmoedigen en bespoedigen; de kinderen moeten zo vlug mogelijk in gemeen overleg tussen de echtgenoten en in gezinsverband worden opgevoed, hetgeen duidelijk volgt uit de wijziging van artikel 348 B.W. betreffende de uitoefening der ouderlijke macht.

Nochtans kunnen enkele bezwaren worden geopperd, waaronder meer bepaald de bevreemdende vaststelling dat de natuurlijke ouder van het kind niet verplicht is dit kind eveneens te adopteren wanneer het door de echtgenoot wordt aangenomen. Niemand kan verplicht worden zijn eigen kind te adopteren, maar de rechtbanken kunnen alleen die adoptie toelaten. Indien de natuurlijke ouder zelf niet adopteert samen met zijn echtgenoot, verliest hij elk attribuut van de ouderlijke macht en komt er zelfs een einde aan zijn voogdij over zijn kind (art. 361 B.W.). Het komt onverantwoord voor dat een kind, dat in het gezin van zijn natuurlijke ouder leeft, een gunstiger familiaal statuut zal genieten ten aanzien van de adoptant dan van zijn bloedeigen ouder. De abdicatie van de ouderlijke macht van de bloedeigen ouder en de uitsluitende, dan nog ondergeschikte, onderhoudsverplichting die blijft bestaan, is een ongezonde wettelijke regeling.

In het *Kamerverslag van de Commissie voor de Justitie* wordt het onlogische van deze toestand toegegeven, in die zin dat men het nodig oordeelt toe te laten dat de natuurlijke ouder samen met zijn echtgenoot kan adopteren (blz. 13), maar er wordt geen enkele reden aangehaald waarom de enkele adoptie toegelaten is en de dubbele niet verplicht wordt gesteld. Men kan wel aanvaarden dat de gehuwde adoptant wettelijke en echtelijke toelating moet krijgen alleen zijn natuurlijk kind te adopteren, maar niet dat hij wettelijk echtelijke toestemming kan verlenen dat alleen zijn echtgenoot dit kind adopteert.

2. Verwijzing: vooroverlijden van de echtgenoot waarvan de kinderen geadopteerd worden.

122. — De uitdrukkelijke wil van de wetgever de uitzonderingsvoorwaarden aan deze alleenstaande, maar als gehuwde aanziene adoptant te waarborgen, werd boven in nr 100 uitgelegd.

Al deze voorwaarden blijven bestaan indien de adoptant herhuwd is. Artikel 345, § 2, 2 B.W. maakt geen onderscheid en het past toch hier te herhalen dat de leeftijdsvoorwaarde een voorwaarde van rechtsbekwaamheid is (zie boven, nrs 54, 88 en 101, 1°).

Er moet evenwel een onderscheid gemaakt worden naargelang de overlevende echtgenoot die herhuwde, staande dit tweede huwelijk, door een natuurlijke afstamming gebonden is ten aanzien van het adoptief kind van de vooroverleden echtgenoot uit eerste huwelijk.

Artikel 345, § 2, 2 B.W. moet uitgelegd worden aan de hand van

de bepalingen van artikel 346 B.W. en hier stellen zich enkele moeilijkheden die later zullen besproken worden (zie verder, nr 140) :

— wanneer het adoptief kind van de overleden echtgenoot uit eerste huwelijk geen bewezen afstamming heeft ten aanzien van de herhuwde echtgenoot van de adoptant, zal deze echtgenoot dit kind slechts kunnen adopteren gedurende zijn minderjarigheid ;

— wanneer het wel een bewezen afstamming heeft, is de adoptie steeds mogelijk, het kind weze al dan niet minderjarig.

Het rechtsbegrip « echtgenoot » kan onmogelijk een regularisatieadoptie, uitdrukkelijk voorzien door art. 345, § 2, 2 B.W. in de weg staan. Anderzijds blijft iemand juridisch slechts de echtgenoot van iemand anders, ook na diens overlijden, zolang hij niet herhuwde. Vandaar dat de omschrijving van het begrip « echtgenoot », zoals die werd gegeven o.a. door sommige rechtspraak (zie boven, nr 100, *in fine*) werd beaamd. De andere lijkt eerder fictief te zijn. In elk geval is ze gesteund op art. 767 B.W., namelijk het erfrecht van de overlevende echtgenoot. Dit erfrecht houdt evenwel op bij nieuw huwelijk, weliswaar in zover er wettige afstammelingen van de *de cujus* zijn (de adoptieve worden ermede gelijkgesteld !). Anderzijds is het duidelijk dat de wetgever verboden erfstellingen bij middel van adoptie heeft willen vermijden en trouwens de adoptie van meerderjarigen geen warm hart heeft toegedragen. Regularisatieadopties ontsnappen aan die kritiek.

Eens dat de overlevende ouder het adoptief kind van de vooroverleden adoptant heeft geadopteerd, kan de echtgenoot uit het tweede huwelijk het eveneens onder gemilderde voorwaarden adopteren (art. 345, § 2, 2 B.W.), zelfs indien het meerderjarig is (art. 346, derde lid B.W.).

In verband met hoger aangehaalde gevallen, geeft het Senaatsverslag een voorbeeld : « Wie door de tweede echtgenoot van zijn wettige ouder geadopteerd werd, kan derhalve, ingeval deze, opnieuw weduwnaar geworden, voor de derde maal hertrouwt, door de nieuwe echtgenoot niet meer worden (erkend), tenzij hij nog minderjarig is » ; (erkend) moet gelezen worden als (geadopteerd). Dit is wel een extreem voorbeeld. In elk geval laten de gedrongen teksten aan duidelijkheid te wensen over.

123. — Wanneer een huwelijk door echtscheiding werd ontbonden, kan de herhuwde adoptant het wettig of natuurlijk kind van zijn vroegere echtgenote slechts onder de gewone voorwaarden (35 jaar - 15 jaar leeftijdsverschil) aannemen en mits haar toestemming of deze van de familieraad (art. 348 B.W.). In dit geval is het immers geen adoptie van het kind van een « echtgenoot » (zie boven, nr 102, *in fine*). Indien het te adopteren kind een adoptief kind is, kan hij slechts adopteren voor zover de adoptie ten aanzien van de uit de echt gescheiden echtgenote herroepen werd (zie boven, nr 100 *in fine, Verslag van de Senaatscommissie* alsook art. 346 B.W.).

124. — Zoals voor de alleenstaande adoptant is het zonder belang na te gaan of de gehuwde adoptant wettige, natuurlijke of adoptieve kinderen heeft, al evenmin als moet worden nagegaan of hij al dan niet één of meerdere zijner erkende natuurlijke kinderen adopteert (zie boven, nrs 103 en 105).

Het geslacht (zie boven, nr 107), de vermogenstoestand en de faam (zie boven, nr 108) spelen al evenmin enige discriminerende rol.

Het komt overbodig voor te wijzen op de gekke toestand die zou geschapen worden mocht men twee echtgenoten willen toelaten twee andere echtgenoten te adopteren (zie boven, nr 110).

AFDELING III. — *Adoptie door echtgenoten.*

§ 1. — Algemene beschouwingen.

125. — De wet van 21 maart 1969 heeft de adoptiemogelijkheden willen versoepelen in al de gevallen waar twee echtgenoten een kind willen adopteren. Zij heeft vooral de adoptie van vreemde kinderen op het oog gehad en in deze adoptie een doeltreffende maatregel van jeugdbescherming in het voordeel van de verlaten kinderen gezien. Deze strekking werd duidelijk aangetoond in het *Verslag namens de Kamercommissie voor de Justitie* van 26 februari 1969 van de h. Deurinck (*Parlem. Besch., Kamer,* nr 297-2, zitting 1968-69).

Er werd in niets afbreuk gedaan aan de reeds in 1958 ingevoerde regularisatieadoptie.

Twee gans verschillende doelstellingen moesten verwezenlijkt worden. In de eerste plaats moest er over gewaakt worden dat echtgenoten vooral uit hun huwelijksbetrekkingen trachten wettige kinderen te hebben vóóraleer tot de adoptie van een vreemd kind te besluiten. Vandaar dat andere leeftijdsvoorwaarden gelden naargelang de duur van het huwelijk van de adopterende echtgenoten. Men wou een zekere stabiliteit van het huwelijk nastreven. Deze eerste gedachte en betrachting heeft evenwel zeer duidelijk de plaats moeten ruimen voor een tweede doelstelling die alle andere primeert: geadopteerde kinderen hebben er belang bij zo jong mogelijk en zo spoedig mogelijk in een jong gezin opgenomen te worden, opdat zij in dit gezin als wettige kinderen zouden opgroeien en dit op een ogenblik dat, in normale omstandigheden, wettige kinderen zouden geboren worden (*Verslag De Riemaecker-Legot, Parlem, Besch., Kamer,* nr 436-2, zitting 1964-65, blz. 11). Onafgezien van de verschillende wijzigingen die het oorspronkelijk wetsvoorstel onderging, heeft de wetgever klaarblijkelijk hoofdzakelijk oor gehad voor de druk die uitging van de adoptiewerken: een zo jong mogelijk kind in een zo jong mogelijk gezin. Hierbij is men eveneens tegemoetgekomen aan de wens van zeer veel jonge gezinnen met slechts één kind en die om medische redenen geen andere kinderen konden hebben, om hen de mogelijkheid te bieden hun gezin aan te vullen omdat het ook voor het wettig kind een weldaad kan zijn wanneer het niet alleen, maar samen met andere kinderen, onder de bescherming van zijn ouders opgroeit.

De regularisatieadoptie werd eveneens versoepeld, behoudens de zeer spijtige regressie ten aanzien van de verschillende natuurlijke kinderen van eenzelfde, zelfs gehuwde, adoptant (zie boven, nr 105).

Deze in korte lijnen geschetste bedoelingen van de wetgever zullen, naar alle waarschijnlijkheid, een determinerende rol spelen bij de beoordeling der instellingsvoorwaarden in elk concreet geval.

Bijaldien blijft de adoptie-instelling een instrument dat volledig buiten de vrije beoordeling van de contractpartijen valt. Meer dan ooit wordt de adoptie, speciaal dan die gedaan door twee echtgenoten, een akte van de gerechtelijke overheid met een uitgesproken sociale spreiding (zie boven, nr 7). In alle verslagen uit de voorbereidende werkzaamheden wordt de beslissende macht van de homologatierechter benadrukt, omdat op zijn wijsheid wordt betrouwd om de vrees te keren van hen die in de adoptie een aanslag op de wettige familie zien (zie o.a. J. Rutsaert, *La destruction de la famille par la loi, J.T.,* 1958, 69).

De versoepeling der adoptievoorwaarden, inzonderheid wanneer echtgenoten adopteren, laten zo talrijke combinaties toe dat er in feite praktisch geen belemmeringen meer bestaan en dat wel zeer gemakkelijk tot lichtzinnige adopties zou kunnen besloten worden. De nieuwsmedia hebben vooral de aandacht getrokken op de verlaten jeugd, inzonderheid deze der niet-ontwikkelde gebieden die door allerlei rampen worden getroffen. Men mag stellen dat het modisch geworden is vooral kinderen van een andere huidskleur te adopteren. Die adopties worden in de hand gewerkt door overwegingen die gesteund zijn op de vrees der adoptanten, na adoptie, de natuurlijke ouders in contact te zien komen met hun kinderen die nu geadopteerd zijn. Dit gevaar bestaat niet wanneer het geadopteerd kind uit verre streken afkomstig is. De mogelijkheid bestaat dat onze sociaal verlaten jeugd gedeeltelijk zal vergeten worden. De homologatierechter kan zich moeilijk inlaten met deze bekommernis van louter sociologische aard, maar niettemin zal zijn ervaring en zijn raad welgekomen zijn en is het gelukkig te noemen dat de wetgever zich meer en meer op zijn inzicht steunt en hem in elke adoptie een waarachtige inspraak geeft.

126. — Echtgenoten kunnen hetzij tegelijk hetzij afzonderlijk eenzelfde kind (of meerdere kinderen) adopteren. De gelijktijdige adoptie is niet verplicht, zelfs niet wanneer het kind een bewezen natuurlijke afstamming heeft ten overstaan van één hunner of van beiden. Elk kind kan door één der echtgenoten en niet door de andere worden aangenomen, zelfs wanneer de kinderen een harmonisch gezinsmilieu aantreffen. Elke echtgenoot kan zich later bij de adoptie aansluiten, in welk geval hem faciliteiten worden verleend omdat het belang van het kind dit op imperatieve wijze eist.

Het geval van de adoptie door een gehuwde adoptant die in gezinsverband leeft, moet natuurlijk onderscheiden worden van dit van de gehuwde adoptant die evenwel « alleenstaand » werd genoemd omdat er juist geen gezin meer bestond (zie boven, nr 85).

Een adoptie door slechts étn der echtgenoten, zelfs indien zij, zoals in beginsel vereist is, door de andere wordt toegelaten (art. 347 B.W.), is niet wenselijk, maar evenmin *a priori* te verwerpen, zelfs niet als het kind een vreemd kind is (zie boven, nr 121, A). Er moet immers toch worden vastgesteld dat, ongeacht de redenen die hiervoor worden opgegeven, dergelijke adoptie nooit verboden werd, d.w.z. dat ze niet alleen onder het stelsel van het Burgerlijk Wetboek gekend was en toegelaten werd — doch toen had de homologatierechter geen inspraak gezien zijn louter passieve rol en de enkele adoptiemogelijkheid van meerderjarigen — maar eveneens door de wetten van 22 maart 1940 en 10 februari 1958. Het behoort de homologatierechter toe dergelijke adopties *qua* conformiteit aan de instellingsvoorwaarden te appreciëren.

Ofwel is het duidelijk dat de echtgenoten zouden wensen samen te kunnen adopteren, maar dat zij hierin verhinderd worden door de leeftijdsvoorwaarden ; in dit geval willen ze de wet omzeilen. Die enkele vaststelling zou evenwel niet volstaan om de adoptie te weigeren, behoudens dan wanneer de homologatierechter vaststelt dat, gezien de nog niet bewezen stabiliteit van het huwelijk. in dat concreet geval het belang van het aangenomen kind zich tegen de adoptie verzet.

Een aldus gemotiveerd vonnis ontsnapt aan de controle van het hof van cassatie. Elke andere motivering die alleen een inbreuk op de bedoelingen van de wetgever zou vaststellen, zou integendeel tot cassatie aanleiding kunnen geven. De bedoelingen van de wetgever zijn trouwens niet zo duidelijk, nu hij klaarblijkelijk het belang van het aangenomen kind als hoofdconsiderans genomen heeft.

Indien trouwens bewezen wordt dat er een medische onmogelijkheid bestaat dat de nog te jonge vrouw geen kinderen kan hebben, bestaat er geen enkele reden die zich tegen de omzeiling van de wet zou verzetten. De wet wordt trouwens niet omzeild, ze wordt eenvoudig toegepast. In dit verband weze een passus van het Senaatsverslag aangehaald (*Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, 4 nov. 1967, blz. 18) : « De Franse wetgever heeft trouwens zopas beslist dat een gezin, waarin de vrouw geneeskundig ongeschikt wordt bevonden om kinderen te hebben, niet meer zal kunnen adopteren zonder te voldoen aan de voorwaarden inzake leeftijd en duur van het huwelijk ». Men zou hieruit kunnen besluiten dat uit de voorbereidende werkzaamheden zelf blijkt dat de wetgever zich tegen die adoptie zou verzetten. Dit is helemaal niet het geval, want de duur speelt geen rol bij het beoordelen der instellingsvoorwaarden. Bovendien is het de Franse wet niet die de Belgische moet helpen uitleggen. De bovenstaande tekst uit het Senaatsverslag werd als illustratie aangehaald, om de door de Kamer van Volksvertegenwoordigers aanvaarde mogelijkheid die aan de rechtbank werd voorbehouden bij gelijktijdige adoptie de huwelijksduur in sommige gevallen te herleiden van 5 jaar op 2 jaar, te weerleggen. Hij mag dan ook niet uit zijn verband gerukt worden.

Ofwel wil één der echtgenoten niet persoonlijk adopteren, maar wenst hij zich niet te verzetten tegen het adoptievoornemen van de andere. De redenen hiervoor zullen meestal onuitgesproken blijven en zeer moeilijk kunnen achterhaald worden. In dit geval schort er iets dat de homologatierechter bijzonder wantrouwig zal maken. Dergelijke adoptie lijkt allerminst gewenst voor de stabiliteit van het huwelijk zelf en de huwelijksinstelling moet toch de adoptie-instelling primeren. Wanneer er bovendien wettige kinderen bestaan, vooral dan meerdere, en de voorgenomen adoptie geen regularisatie-adoptie is, lijkt het totaal onwaarschijnlijk dat een homologatie zal volgen.

Wanneer in dit geval de ouder van het te adopteren kind wel zijn toestemming wil geven in de adoptie van zijn kind door de echtgenoot, maar zelf niet wil adopteren, komt men tot de meest bevreemdende toestanden (zie boven, nr 121, C, *in fine*). In dit geval evenwel kan men in die weigering een moedwillige nalatigheid van de natuurlijke ouder zien om het statuut van zijn natuurlijk kind te verbeteren. De vraag is dan ook of het belang van het kind niet gebaat is door de ontworpen adoptie. Persoonlijk achten wij de toestand niettemin ongezond omdat er noodzakelijk een tweespalt in het gezin zal ontstaan eens dat het geadopteerd kind volledig de houding van de natuurlijke ouder zal beseffen.

De problemen zijn zeer complex en een commentaar van een nieuwe wettelijke regeling die nog moet geschaafd worden door de rechtspraak, kan niet alle gevallen voorzien en nog minder de oplossingen die door de rechtbanken aan alle belangenconflicten zullen gegeven worden.

§ 2. — De echtgenoten adopteren tegelijk.

127. — De adoptievoorwaarden zullen verschillen naargelang het aangenomen kind al dan niet een bewezen natuurlijke afstamming heeft ten overstaan van één der echtgenoten (of van beiden).

Niemand kan evenwel zijn wettig kind adopteren (zie boven, nr 121 B), al evenmin als de adoptieve ouder zich kan aansluiten bij de adoptie van het adoptief kind door zijn echtgenoot.

De wettige ouder kan niet het minste belang meer laten gelden gezien de huidige regeling van art. 361, § 2, B.W. De ouderlijke macht wordt uitgeoefend alsof het kind een uit het huwelijk geboren kind ware. Een opeenvolgende adoptie

door eenzelfde persoon is vanzelfsprekend uitgesloten. *Qua* uitoefening van de ouderlijke macht wordt het immers gelijkgesteld met het wettig kind.

128. — Tegelijk adopteren betekent dat beide echtgenoten in eenzelfde adoptie-akte als adoptanten optreden. Het is op het ogenblik dat de adoptie-akte overeenkomstig artikel 349 B.W. wordt opgesteld, dat de adoptievoorwaarden in hoofde van partijen moeten vervuld zijn (zie boven, nr 88). Er mogen geen twee afzonderlijke adoptie-akten opgesteld worden, bijvoorbeeld de ene voor een notaris en de andere voor de vrederechter. Elke adoptie-akte wordt trouwens afzonderlijk aan homologatie onderworpen. Tegelijk adopteren sluit dan ook meerdere adoptie-akten uit.

129. — Principieel kunnen echtgenoten tegelijk adopteren zelfs wanneer zij van tafel en bed gescheiden zijn.

De artikelen 345 en 346 B.W. houden geen enkel verbod in. Alleen de leeftijdsvoorwaarden veranderen. Na scheiding van tafel en bed kunnen de echtgenoten die uitzonderlijk toch nog tegelijk zouden willen adopteren, dit alleen doen onder de gewone adoptievoorwaarden : zij moeten beiden 35 jaar oud zijn en beiden 15 jaar ouder zijn dan het aan te nemen kind.

Over de wenselijkheid van dergelijke adopties kan natuurlijk getwist worden. Of ze in de praktijk zullen voorkomen kan betwijfeld worden. Het is evenwel niet uitgesloten dat echtgenoten samen een vreemd kind hebben opgevoed of het kind van een van hen en niet aan adoptie hebben gedacht vooraleer de echtelijke moeilijkheden begonnen die aanleiding gaven tot het uiteenvallen van het gezin. Gezien de gunstiger leeftijdsvoorwaarden alleen gelden voor adoptanten die aan de geadopteerde een harmonisch gezinsmilieu kunnen aanbieden, worden de van tafel en bed gescheiden echtgenoten uitgesloten, zelfs als ze tegelijk adopteren en dit in het uitsluitend belang van het kind willen doen. Maar of, behoudens het geval dat het een regularisatie-adoptie betreft, een vreemd kind een ander dan een louter materieel belang kan laten gelden, is zeer twijfelachtig. Ter voldoening van de instellingsvoorwaarden volstaat het enkel materieel belang niet (zie boven, nr 39), maar dit is een feitenkwestie die in elk concreet geval aan het oordeel van de homologatierechter wordt onderworpen.

A. — *Het kind is een vreemd kind.*

130. — De leeftijdsvoorwaarden worden afhankelijk gesteld van de duur van het huwelijk:

1. zijn de echtgenoten minder dan 5 jaar gehuwd, dan moeten ze beiden 30 jaar oud en 15 jaar ouder dan de geadopteerde zijn.

2. zijn ze meer dan vijf jaar gehuwd, dan volstaat het dat één hunner 30 jaar oud is en dat beiden 15 jaar ouder zijn dan de geadopteerde.

Leeftijd en leeftijdsverschil zijn voor beide echtgenoten gelijktijdig te vervullen bij het verlijden der adoptie-aktie (zie boven, nrs 88 en 120).

Wanneer de echtgenoten zich in het geval sub 2 bevinden, dus sinds 5 jaar gehuwd zijn, is het zelfs mogelijk dat de jongste nog minderjarig is. Sinds de wet van 21 maart 1969 kennen wij dan ook niet alleen de adoptie van een minderjarige, maar ook de adoptie door een minderjarige, m.a.w. de minderjarige kan rechtsbevoegd zijn te adopteren, zonder de toestemming van de ouders, zelfs indien hij als gehuwde niet uitdrukkelijk mocht ontslagen zijn om de aanvullende toestemming van zijn ouders te verwerven om zich te laten adopteren.

Er wordt algemeen aangenomen dat de door huwelijk ontvoogde minderjarige eveneens de toestemming van zijn ouders moet bekomen om zich te laten adopteren. Alhoewel de *ratio legis* van het oud art. 346 strijdig schijnt met deze mening en art. 348 B.W. op dit punt tekstueel geen wijziging inhoudt, komt deze mening nog meer in het gedrang nu principieel wordt aanvaard dat de gehuwde minderjarige kan adopteren (zie verder, nr 175).

Adoptie door een minderjarige zal zeer zelden voorkomen, gezien een leeftijdsverschil van 15 jaar vereist is. Een zeer soepele toepassing van artikel 144 B.W. kan echter deze gebeurlijkheid in de hand werken.

131. — De *ratio legis* van art. 345, § 2, 1 B.W. kan moeilijk achterhaald worden in de *Voorbereidende Werkzaamheden,* minstens dan toch in de huidige redactie die totaal verschillend is van het oorspronkelijk wetsvoorstel en van het wetsontwerp dat door de Kamer van Volksvertegenwoordigers naar de Senaat werd doorgezonden. Het *Senaatsverslag van de Commissie voor de Justitie* behelst geen eigenlijke redengeving. De enige vindt men in het *Kamerverslag.* Dit verslag legt de nadruk op de maturiteit die ook van gehuwde adoptanten kan verwacht worden en op de noodzakelijke stabiliteit van het huwelijk. Dit schijnen evenwel weinig gegronde redenen en ze zijn voor allerlei kritiek vatbaar. Er ligt trouwens veel tegenspraak in de twee aanvaarde mogelijkheden. Of een huwelijk na verloop van vijf jaar reeds zijn stabiliteit bewezen heeft, blijft een open vraag. Of de echtgenoten samen voldoende rijpheid opbrengen, zelfs al is een van hen nog geen 21 jaar oud, is een andere vraag waarover gemakkelijk kan getwist worden. De eigenlijke reden ligt elders en werd reeds aangehaald (zie boven, nr 125) : het belang van de geadopteerde vereist dat hij, in alle omstandigheden, zo vroeg mogelijk in een nog jong gezin worde opgenomen om er gebeurlijk samen met andere kinderen uit dit gezin, harmonisch op te groeien als een gewoon uit het huwelijk geboren kind.

132. — Echtgenoten die de gewone leeftijdsvoorwaarden van artikel 345, § 1 B.W. vervullen, kunnen onmiddellijk en onbelemmerd een kind adopteren. De duur van het huwelijk is dan ook slechts van belang wanneer beide adoptanten de leeftijd van 30 jaar niet bereikt hebben wanneer zij een vreemd kind willen adopteren.

De feitelijke scheiding is geen juridische hinderpaal voor het gelijktijdig adopteren, maar de opportuniteit van dergelijke adoptie kan toch in twijfel getrokken worden.

B. — *Het kind is een natuurlijk kind van één der echtgenoten of van beiden.*

133. — De adoptanten moeten slechts 21 jaar oud en 10 jaar ouder zijn dan de geadopteerde. (art. 345, § 2, 2 B.W.).

Is een combinatie der § 1 en 2 van artikel 345 mogelijk ? Het antwoord schijnt bevestigend. Na vijf jaar huwelijk kunnen twee echtgenoten tegelijk het natuurlijk kind van één van of van beiden adopteren op voorwaarde dat één van hen 30 jaar oud is, beiden 10 jaar ouder zijn dan het kind en dit ongeacht de leeftijd van de jongste adoptant.

De *Voorbereidende Werken* vermelden de mogelijkheid niet, maar sluiten ze evenmin uit. Gelijktijdige vervulling van leeftijd en leeftijdsverschil als bij adoptie van een vreemd kind, kan hier niet vereist worden (zie boven, nrs 88, 120 en 130). In uitzonderlijke omstandigheden heeft de wetgever de adoptie van een vreemd kind aan een minderjarige toegelaten (zie boven, nr 130). Zou dit verboden zijn wanneer die minderjarige gehuwde samen met de andere echtgenoot zijn bloedeigen kind of het natuurlijk kind van de echtgenoot wil adopteren ? Er is geen reden een leeftijdsverschil van 15 jaar op te leggen, integendeel, het is steeds aangeraden dat de

natuurlijke ouder van het kind zich kan aansluiten bij de adoptie van dit kind door zijn echtgenoot (*Kamerverslag,* 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/2, blz. 13, B). En gezien dat leeftijdsverschil van 15 jaar niet verplicht is bij afzonderlijke of opeenvolgende adoptie (zie boven, nr 119 en verder nr 137), kan het zeker niet opgelegd worden bij gelijktijdige. Maar daar de adoptie door een minderjarige uitzonderlijk toegelaten is wanneer de echtgenoten minstens 5 jaar gehuwd zijn, moet die huwelijksduur van § 1 ook bij deze exceptionele en eerder theoretische toepassing van § 2 een rol spelen. Bij wettiging door adoptie is de leeftijd van 21 jaar evenwel steeds vereist (zie verder, nr 479 B).

134. — De gunstigste leeftijdsvoorwaarden bestaan evenwel slechts bij de adoptie van een natuurlijk kind van één of beiden der echtgenoten en bij gelijktijdige adoptie.

Niemand kan zijn wettig kind adopteren of een tweede maal zijn adoptief kind, nu daartoe geen enkele reden meer bestaat (zie boven nrs 121 B en 127).

Eigenaardig is wel dat art. 345, § 2 de gelijktijdige adoptie niet expliciet voorziet, wat het oud art. 344, zesde lid B.W. wel deed. Aan de mogelijkheid ervan kan niet getwijfeld worden: de wetgever wou geen stap achteruit zetten. Waarom de wetgever zo onduidelijk blijft in zijn redactie blijft een raadsel. De praktijk heeft geleerd hoe graag in het verleden aan juridisme werd gedaan en hoe niet de geest maar de letter der wet werd toegepast. Wie evenwel mocht aarzelen kan de door de Kamercommissie voor de Justitie voorgestelde tekst lezen: « Voor de adoptie van een wettig of geadopteerd kind van een der echtgenoten door de andere, de adoptie van een natuurlijk kind van een der echtgenoten door de andere of door beiden tegelijk, of de adoptie van het natuurlijk kind door zijn moeder, volstaat het dat de adoptanten.... » (*Verslag Kamer,* zie boven, nr 133, *l.c.*). Dit was een zeer duidelijke tekst die voor geen enkele betwisting vatbaar was en ook door een niet-jurist kon gelezen en begrepen worden. De Senaatscommissie verkiest evenwel de sterk gebonden en gedrongen teksten. De wijzigingen die zij ten gronde aanbracht slaan alleen op de gelijkberechtiging van de natuurlijke vader en moeder die hun kind adopteren en aan het afschaffen van de mogelijkheid de huwelijksduur van 5 tot 2 jaar te herleiden, die de Kamer van Volksvertegenwoordigers aan de rechtbank toeliet, alsmede de herleiding van de leeftijd van 30 jaar tot 25 jaar. Uiteindelijk werd de huidige redactie aanvaard, maar of ze de bepalingen van artikel 345 B.W. duidelijker formuleert, zoals de verslaggever namens de Kamercommisie voor de Justitie zo mild toegaf (*Verslag* van 26 febr. 1969, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 297/2, blz. 3) mag hier in twijfel getrokken worden.

135. — Bij de regularisatie-adoptie van artikel 345, § 2, 2 B.W. die door twee echtgenoten tegelijk geschiedt, is niet vereist dat de echtgenoten niet van tafel en bed zouden gescheiden zijn, behoudens het beoordelingsrecht over de gebeurlijke wenselijkheid van deze adoptie. De *ratio legis* ligt gans anders dan wanneer een vreemd kind geadopteerd wordt.

De leeftijdsvoorwaarden waarin de regularisatie-adopties geschieden liggen lager. Het belang van het kind dat een gunstiger statuut verwerft vereist niet noodzakelijk dat het bovendien een gebonden gezin tot leefmilieu zou hebben, al is dit wenselijk. Er werd trouwens reeds op gewezen dat twee van tafel en bed gescheiden echtgenoten onder de gewone leeftijdsvoorwaarden kunnen adopteren (zie boven, nr 129). In beide hoger aangehaalde gevallen kan de adoptie een eerste verzoeningspoging tussen twee echtgenoten zijn. Misschien was de weigering te adopteren de oorzaak van de breuk in het gezin.

136. — Wanneer twee echtgenoten een natuurlijk kind van één van hen of van hun beiden adopteren, zijn ze niet verplicht ook hun andere natuurlijke kinderen te adopteren. De opheffing dezer verplichting komt hier alleszins begrijpelijker voor dan wanneer een alleenstaande tot dergelijke afzonderlijke adoptie beslist (zie boven, nr 105).

§ 3. — De echtgenoten adopteren afzonderlijk hetzelfde kind.

137. — Wanneer de echtgenoten elk een ander kind adopteren worden de voorwaarden uitsluitend bepaald door hetgeen boven uitvoerig werd besproken in afdeling II « Adoptie door een gehuwde adoptant ».

Voor de voorwaarden in hoofde van de gehuwde adoptant, weze tevens herinnerd aan de speciale wijze waarop het begrip « echtgenoot » de gehuwde staat bepaalt (zie boven, nrs 100 en 122).

Er werd eveneens aangetoond dat twee echtgenoten niet noodzakelijk tegelijk eenzelfde kind moeten adopteren, maar dit in twee afzonderlijke adoptie-akten kunnen doen (zie boven, nr 126). In elk geval wordt vereist dat de adoptie door de eerste echtgenoot *erga omnes* kan gelden, d.w.z. volledig voldoet aan de voorwaarden van artikel 354 B.W., opdat de andere onder gemilderde voorwaarden zou kunnen adopteren (zie boven, nr 121).

In de praktijk is het moeilijk denkbaar dat twee echtgenoten die zich in de voorwaarden bevinden om tegelijk te kunnen adopteren maar tevens voldoen aan de voorwaarden van art. 345, § 1, B.W., elk, terzelfdertijd en gelijklopend, in twee verschillende adoptie-akten, eenzelfde kind zouden willen aannemen. Principieel is dit niet verboden en men kan zich het geval indenken dat twee van tafel en bed gescheiden echtgenoten niet het minste contact met elkaar meer wensen te hebben, maar niettemin wensen het kind dat zij samen hadden opgenomen, te adopteren. In dit geval moeten zij immers aan elkaar geen echtelijke toestemming vragen en is het mogelijk dat bij twee verschillende rechtbanken gelijktijdig een verzoek tot homologatie aanhangig gemaakt wordt. Wanneer twee echtgenoten evenwel niet van tafel en bed gescheiden zijn en geen enkele ernstige reden kunnen laten gelden om niet tegelijk te adopteren (zie boven, nr 126), moet dergelijke onzin vermeden worden.

138. — Wanneer beide adopties staande het huwelijk van de echtgenoten geschieden, zijn de voorwaarden voor de eerste adoptie deze van nrs 113 tot en met 121 : echtelijke toestemming en leeftijdsvoorwaarden worden in elk concreet geval onderzocht. Voor de tweede adoptie moet voldaan worden aan de vereisten van artikel 345, § 2, 2 en 347 B.W.

Het is mogelijk dat elk der echtgenoten vóór het huwelijk een kind had geadopteerd en dat ze naderhand elkaars adoptief kind willen aannemen. Dergelijke adopties moeten aangemoedigd worden gezien in het gezin een zeer eigenaardige toestand was ontstaan (splitsing der ouderlijke macht, twee verschillende voogdijen, enz.), waaraan zo spoedig mogelijk moet verholpen worden. De gelijkstelling van een adoptief kind met een bloedeigen kind van de echtgenoot, is in dit geval wel zeer gelukkig (zie boven, nr 121).

139. — Wanneer een kind door een der echtgenoten vóór het huwelijk werd geadopteerd, wordt aan de andere de mogelijkheid geboden zich onder gunstiger leeftijdsvoorwaarden aan te sluiten bij deze adoptie. Dergelijke opeenvolgende adoptie moet aangemoedigd worden. Nochtans kan betreurd worden dat dergelijke adoptie niet zal toegelaten zijn vooraleer de tweede adoptant de leeftijd van 21 jaar heeft bereikt, vooral dan wanneer het geadopteerd kind ten overstaan van de echtgenoot, tweede adoptant, een bewezen natuurlijke afstamming heeft.

In de praktijk zal het dikwijls gebeuren dat de vader van het natuurlijk kind van een zeer jong meisje, zijn verantwoordelijkheid wil opnemen en wil huwen.

Het huwelijk wordt evenwel verboden door de ouders. Konsekwent adopteert de vader het kind. Naderhand komen de ouders tot andere gevoelens en staan ze het huwelijk toe. Het gehuwd minderjarig meisje zal dan tot haar 21 jaar moeten wachten om haar eigen kind te kunnen adopteren. Nochtans had ze, zonder het verzet van haar ouders tegen haar huwelijk, tegelijk met de vader kunnen adopteren (zie boven, nrs 130 en 133). Het is dan ook onlogisch dat hier geen uitzondering werd gemaakt op art. 345, § 2, 2 B.W.

Er bestaat bij opeenvolgende adoptie niet de minste reden om toe te laten dat de echtgenoot zijn eigen wettig of gewettigd kind zou adopteren (zie boven, nrs 92, 121 B, 127 en 134).

140. — Na overlijden van de echtgenoot-adoptant, blijft een tweede adoptie door de overlevende echtgenoot mogelijk onder gunstiger voorwaarden (art. 345, §2, 2 B.W.). De overlevende echtgenoot wordt immers voor de adoptie van dit kind als nog steeds gehuwd met de overleden adoptant aanzien (zie boven nr 100).

De combinatie van de artikelen 345, § 2, 2 en 346, tweede en derde lid B.W. kan evenwel aanleiding geven tot betwisting. De vraag is immers of artikel 346, tweede lid B.W. een beperking inhoudt van het algemeen beginsel dat door artikel 345, § 2, 2 B.W. wordt vooropgesteld.

Volgens een algemeen geldende rechtsleer en rechtspraak kan, na het einde van een eerste adoptie door overlijden van de eerste adoptant of door herroeping van de eerste adoptie, het geadopteerd kind een tweede maal worden geadopteerd (Auvray, nr 57 ; — Planiol et Ripert, II, nr 1015 ; — Colin et Capitant, I, nr 1063 ; — Cass. fr., 15 maart 1952, *J.T.*, 1952, 501 met noot ; — *anders* : Demolombe, VI, nr 41 ; — Huc, III, nr 114 ; — Baudry-Lacantinerie et Chéneaux, V, nr 28). De wet verbiedt immers alleen dat gelijktijdig twee adopties zouden bestaan, waaruit belangenconflicten zouden volgen (Paris, 15 maart 1952, *Rev. prat. Not.*, 1952, 43).

De wetgever van 21 maart 1969 heeft deze visie willen bekrachtigen (*Verslag Kamercommissie voor de Justitie*, blz. 18 ; *Verslag Senaatscommissie*, blz. 19), maar hij heeft niettemin een beperking ingevoerd : die nieuwe adoptie zal slechts mogelijk zijn tijdens de minderjarigheid van het kind (zie verder, nr 157). Wanneer evenwel de echtgenoot-adoptant, overlevende uit het eerste huwelijk, herhuwd is, kan de echtgenoot uit tweede huwelijk zich, ongeacht de leeftijd van het aangenomen kind, bij de adoptie aansluiten.

Het *Verslag van de Senaatscommissie* onder art. 346 B.W. luidt als volgt :

« Evenals de Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft ook uw Commissie in de wettekst zelf bekrachtiging gegeven aan de rechtspraak volgens welke een nieuwe adoptie mogelijk is na overlijden van de adoptant, van de adoptanten of van een van beiden of bij herroeping van de adoptie.

Ter voorkoming van adopties om andere beweegredenen dan die waardoor de wetgever zich heeft laten leiden, voelde uw Commissie er weinig voor om een meerderjarige opnieuw te laten adopteren en heeft zij dit slechts mogelijk gemaakt voor de nieuwe echtgenoot van degene die geadopteerd of door adoptie gewettigd heeft ; dit veronderstelt natuurlijk dat de eerste echtgenoot overleden is of dat de echtscheiding is uitgesproken en de adoptie door de eerste echtgenoot te zijnen aanzien herroepen is ».

Deze beknopte verklaring is niet zeer duidelijk. De woorden « ter voorkoming van adopties om andere beweegredenen dan die waardoor de wetgever zich heeft laten leiden.... » helpen evenwel.

De wetgever heeft zeker gewild dat de overlevende echtgenoot zich kon aansluiten bij de adoptie van de overledene en heeft verondersteld dat deze trouwens toch zijn instemming zou hebben betuigd (zie boven nr 100). Indien men nu moest aannemen dat artikel 346, tweede lid B.W. eveneens van toepassing zou zijn op die overlevende echtgenoot, dan komt men rechtstreeks in strijd met het begrip « echtgenoot » zoals dit door de adoptiewet wordt omschreven. Artikel 345, § 2, 2 B.W. zou geen zin meer hebben. Meer nog, wanneer het adoptief kind van de overleden echtgenoot tevens het natuurlijk kind van de overlevende echtgenoot zou zijn, hetgeen veelal het geval zal zijn, zou men de stelling huldigen dat de natuurlijke ouder die zijn kind liet adopteren door iemand met wie hij later huwde, dit kind noodzakelijk staande dit huwelijk zou moeten adopteren op gevaar het na zijn minderjarigheid niet meer te kunnen aannemen. Dit heeft de wetgever klaarblijkelijk niet gewild.

Artikel 345, § 2, 2 B.W. wordt dan ook geenszins beperkt door artikel 346 B.W.

De adoptieve staat vervangt alleen de natuurlijke staat van het geadopteerd kind in zijn verhouding met de adoptant en verleent aan de echtgenoot van de adoptant gunstiger adoptievoorwaarden, in geen geval evenwel wordt de natuurlijke familiale verhouding *qua* adoptiemogelijkheid, door de eerste adoptie belemmerd ten overstaan van de echtgenoot van de adoptant.

Onmiddellijk stelt zich evenwel een tweede moeilijkheid. *Quid* wanneer de overlevende echtgenoot wil adopteren na een nieuw huwelijk te hebben aangegaan ?

In dit geval menen wij te moeten onderscheiden naargelang het adoptief kind van de echtgenoot uit eerste huwelijk al dan niet tegenover de overlevende echtgenoot een natuurlijke afstamming heeft.

Heeft het kind een natuurlijke afstamming dan is het klaarblijkelijk de bedoeling van de wetgever geweest dat het door zijn natuurlijke ouder kon geadopteerd worden. De natuurlijke ouder hoeft helemaal geen beroep te doen op zijn hoedanigheid van echtgenoot van de vooroverleden adoptant en kan er zelfs geen beroep meer op doen. De adoptieve staat van het kind wijzigde niets aan de bloedeigen afstamming van het geadopteerd kind ten overstaan van zijn ouder.

Heeft het kind geen natuurlijke afstamming, d.w.z. is het een vreemd kind ten overstaan van de overlevende echtgenoot, dan kan het door deze alleen nog tijdens zijn minderjarigheid worden geadopteerd. Artikelen 345, § 2, 2 en 346, tweede lid B.W. moeten in dit geval gezamenlijk worden toegepast.

In beide bovenstaande gevallen heeft de tweede huwelijksstaat immers de eerste opgeheven. Het begrip echtgenoot overleeft wel het overlijden van de eerste echtgenoot, maar niet het huwelijk van de overlevende (zie ook art. 767, II, § 8 B.W.).

Dezelfde moeilijkheden stellen zich niet na ontbinding van het eerste huwelijk door een echtscheiding, omdat dan het begrip « echtgenoot » in geen enkel opzicht de ontbinding van het huwelijk overleeft.

De adopties door de overlevende herhuwde echtgenoot en de nieuwe echtgenoot kunnen tegelijk of opeenvolgend geschieden.

§ 4. — Afwezigheid van andere voorwaarden.

141. — 1. Twee echtgenoten die samen, hetzij tegelijk, hetzij opeenvolgend, een kind adopteren, mogen wettige, natuurlijke en adoptieve kinderen hebben.

Er worden aan de echtgenoten geen strengere voorwaarden opgelegd dan aan de alleenstaande adoptanten (zie boven, nr 103).

Dit is geen nieuwigheid want ze werd reeds voorzien door de wet van 10 febr. 1958 voor zover het regularisatie-adopties betrof. Deze waren in de zeden ingedrongen en zij maken, volgens een statistiek aangelegd door P. Mahillon (*J.T.*, 1967, 237) voor het gerechtelijk arrondissement Brussel, de voornaamste groep uit. Hun stijgend aantal gaat gepaard met het stijgend aantal echtscheidingen en herhuwelijken tussen overspelige ouders. De recensent stelt trouwens vast dat overspelige ouders verscheidene kinderen adopteren, zelfs indien één ervan door huwelijk had kunnen gewettigd worden. De zorg de kinderen op gelijke voet te stellen primeert. De wetgever kon moeilijk anders dan de ingeslagen weg volgen, maar hij is thans verder gegaan. De gewone adoptie wordt evenmin verhinderd door de aanwezigheid van andere kinderen. De statistieken hebben immers aangetoond dat het aantal adopties door echtgenoten, die geen regularisatie-adopties zijn, tot 30 t.h. van het totaal aantal uitmaken. Echtgenoten adopteren veel veelvuldiger dan vrijgezellen. Voor het jaar 1965 zijn de homologatiecijfers voor het gerechtelijk arrondissement Brussel de volgende:

— mannelijke vrijgezel : 13
— vrouwelijke vrijgezel : 31
— adoptie door de gehuwde man alleen : 51
— adoptie door de gehuwde vrouw alleen : 18
— adoptie door twee echtgenoten : 296.

Door vrijgezel wordt een « alleenstaande » bedoeld, d.w.z. met inbegrip van de uit de echt gescheidenen en de niet herhuwde weduwnaars en weduwen.

Deze cijfers spreken voor zichzelf. Zij moeten aanzien worden als een treffende reactie tegen de hypocrisie der wetgeving ten overstaan der natuurlijke, vooral overspelige kinderen enerzijds en, anderzijds, als een bevestiging van de drang van alle gehuwden in hun gezin kinderen te hebben, zelfs wanneer ze reeds een eerder gevorderde leeftijd hebben. Ze zijn een andere reden waarom de leeftijd der echtgenoten die tegelijk adopteren werd verlaagd (zie boven, nr 131). Tevens weze herinnerd aan het feit dat, vooraleer de adoptie van minderjarigen mogelijk was, er vóór 1940 slechts 30 adopties per jaar en voor gans het land werden genoteerd. De adoptie is een levende instelling van ons recht geworden.

Het opheffen van het verbod dat aan de echtgenoten wordt opgelegd andere dan regularisatie-adopties te doen wanneer zij wettige afstammelingen of erkende natuurlijke kinderen hebben, heeft tot doel boven de bescherming van de juridisch verlaten jeugd (wet van 1958) eveneens deze van de in feite verlaten jeugd na te streven (*Verslag Kamercommissie,* blz. 2).

Gevaarlijk is evenwel dat het advies van de zelfs mondig geworden minderjarige wettige kinderen niet zal worden gevraagd (minstens niet verplicht wordt gevraagd) en dat niet alleen de erkende natuurlijke kinderen (en de niet erkende) van de echtgenoten-adoptanten, niet verplicht met hun natuurlijke broeders of zusters moeten worden geadopteerd, maar tevens dat zij, hoe oud ook, niet eens worden gehoord (zie verder nr 268 C).

142. — 2. Er is evenmin een leeftijdsbeperking.

Zeer oude adoptanten-echtgenoten kunnen op het einde van hun leven, wanneer de natuur hen alle hoop op natuurlijk ouderschap reeds lang ontzegd

heeft, nog zeer jonge kinderen adopteren. Hoe eerbiedwaardig de bedoelingen ook mogen wezen, valt het toch te betwijfelen of dergelijke adopties nog aan de instellingsvoorwaarden beantwoorden, behoudens dan wanneer de geadopteerde(n) een bewezen natuurlijke afstamming tegenover een der adoptanten heeft (zie boven, nr 131).

143. — 3. Verwijzing.

De vermogenstoestand of de faam van de adoptanten hebben principieel geen belang (zie boven nrs 108 en 124), maar wanneer het de adoptie van een vreemd kind betreft zal de sociale enquête van de procureur des Konings de zaken wel scherp stellen vooral als het doel « jeugdbescherming » voor ogen gehouden wordt.

HOOFDSTUK IV

Speciale voorwaarden in hoofde van de geadopteerde

AFDELING I. — *Gemene voorwaarden.*

§ 1. — Beginsel.

1. Elk persoon heeft het recht geadopteerd te worden.

144. — Het recht geadopteerd te worden is een burgerlijk recht dat door alle personen op dezelfde wijze kan uitgeoefend worden, mits hij hiertoe de nodige bekwaamheid heeft (zie boven, nr 55). Zich laten adopteren is een recht dat inherent is aan de persoon en waarover elk individu vrij kan beschikken, behoudens dan enkele uitzonderingen, zoals de onbekwaamverklaarden, die evenwel (tegen hun wil in) geadopteerd kunnen worden.

145. — Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen de geslachten, tussen gehuwden en ongehuwden en, vooral, tussen meerderjarigen en minderjarigen.

In België werd de adoptie van minderjarigen aanvaard door de wet van 22 maart 1940 en gaf zij aan een anachronistische schepping van het burgerlijk recht, meer leven zodat zij groeide tot een instelling die veel bijval kende (zie boven, nr 141). Oorspronkelijk werd tijdens de Voorbereidende Werkzaamheden van het Burgerlijk Wetboek alleen de adoptie van minderjarigen overwogen (zie boven nr 28). Dit is thans nog het geval in sommige moderne wetgevingen, zoals bevoorbeeld Canada (*Child Welfare Act* van 1944 en *Adoption Acts* van 1946 en 1950), Engeland (*Adoption of Children Act,* 1950), die allen de richting van de jeugdbescherming uitgaan. Sommige wetgevingen laten zelfs alleen de adoptie van een onwettig minderjarig kind toe (Guatemala, Uruguay). Bij ons werd door het invoeren der adoptie van minderjarigen, de rechtstreekse medewerking van de homologatierechter vereist (zie boven, nrs 6 en 17).

De reden waarom vroeger alleen de adoptie van meerderjarigen toegelaten werd, steunde op de eerbiediging van de vrijheid van de persoon. Men oordeelde dat een minderjarige niet voldoende maturiteit had. Weliswaar liet men toe dat minderjarigen huwden maar dit wordt ingegeven door de beschouwing dat het huwelijk een noodzakelijke en fundamentele instelling is, karakter dat aan een adoptie niet kan toegekend worden (Carpentier, *Adoption,* nr 105).

Dat de Belgische wetgever het recent voorbeeld van Nederland niet gevolgd heeft, waar de adoptie van meerderjarigen verboden wordt, is nochtans goed. Waarom zou aan de natuurlijke ouders het recht ontzegd worden de toestand van hun door de wet veronachtzaamde meerderjarige kinderen te regulariseren, nu ze dit dikwijls slechts kunnen wanneer ze ouder geworden zijn ?

2. Het geadopteerd kind moet geboren en in leven zijn.

146. — Artikel 348, § 1, vierde lid B.W. is formeel. Een verwekt kind kan niet worden aangenomen (*anders:* Auvray, nr 33).

De vergelijking met de erkenning gaat niet op. Niet alleen is alle analogieredenering uitgesloten (zie boven nr 8), maar bovendien is de erkenning een eenzijdige akte, wijl de adoptie nog steeds op contractuele basis berust en een wilsuiting van de geadopteerde of namens de geadopteerde, vereist. Hoe zou een verwekt, maar niet geboren kind, in zijn adoptie toestemmen en door wie zou het vertegenwoordigd worden? Artikel 393 B.W. dat de benoeming van een curator over de ongeboren vrucht van de zwangere weduwe voorziet, is van geen nut. De opdracht van deze curator is alleen de zwangerschap van de moeder te bewaken en, voorlopig, de nalatenschap van de vader te beheren. Dit heeft niets gemeen met de ouderlijke macht. Men zal bovendien aan de moeder moeilijk kunnen toelaten dat zij reeds vóór de geboorte van het kind de gedachtenis van de vader zou krenken door haar toe te laten op voorhand afstand te doen van de ouderlijke macht. De voogdij valt trouwens slechts open bij de geboorte (De Page, II, 48). Ten slotte zou hier een onderscheid worden gemaakt tussen wettige en natuurlijke kinderen, gezien aan de natuurlijke moeder dergelijke bewaker niet wordt toegevoegd. Geen enkele wettekst der adoptiewet laat trouwens toe de mening van Auvray te delen.

Het geadopteerd kind moet nog in leven zijn op het ogenblik dat de adoptie wordt gehomologeerd (zie verder, nr 357), maar niets verzet er zich tegen dat de adoptant de formaliteit van artikel 354 B.W. zou vervullen eens dat de adoptie gehomologeerd werd. Wat verboden is, is de posthume adoptie. Ze is gezien de contractuele basis der adoptie eenvoudig onmogelijk.

3. Het kind kan alleen of samen met andere kinderen geadopteerd worden.

147. — Adopties van meerdere kinderen zijn steeds toegelaten geweest. Eén adoptieakte bij meervoudige adopties is voldoende. Meestal is het trouwens gewenst dat alle ouderloze broers en zusters samen zouden geadopteerd worden (zie boven, nr 106).

4. Twee echtgenoten kunnen niet samen geadopteerd worden, noch opeenvolgend.

148. — De redenen werden boven uiteengezet (nr 110) en worden door sommigen betwist. Het zal uiteindelijk aan de rechtspraak behoren aan deze betwisting een einde te stellen en dan vooral waar ze slaat op de vraag of dergelijke adoptie al dan niet strijdig is met de openbare orde. Maar dit verbod moet evenwel beperkt blijven tot de adoptie door éénzelfde adoptant. Juridisch en moreel zou niets zich ertegen verzetten dat twee echtgenoten worden geadopteerd, de ene door een gehuwde man en de andere door diens echtgenote.

5. De geadopteerde mag, behoudens wanneer hij door zijn ouder wordt geadopteerd, door geen bloed- of aanverwantschap met de adoptant verbonden zijn.

149. — Wat de adoptie door de ouder betreft, is deze van een wettig

kind in alle omstandigheden uitgesloten (zie boven, nr 139), zonder dat de wet één enkele uitzondering duldt. Een kind kan bovendien geen tweemaal door eenzelfde persoon worden geadopteerd.

Wat de adoptie door andere bloed- en aanverwanten betreft, wordt veelal het tegendeel voorgehouden. Telkens er huwelijksbeletselen zijn tussen adoptant en geadopteerde, verzetten de elementairste maar essentiële moraliteitsredenen zich tegen deze adopties (zie boven, nr 111).

6. Het pleegkind kan door zijn voogd geadopteerd worden.

150. — De gevallen zullen zich eerder voordoen wanneer de voogd geen familielid is en zullen soms bezwaren kunnen doen oprijzen bij het tegendeel (zie boven, nr 149). Principieel is deze adoptie alleszins toegelaten (Planiol et Ripert, II, 1013 ; — Civ. Versailles, 16 okt. 1923, *Rec. Dall.*, 1924, 2, 161 ; — Trib. Pas-de-Calais, 26 maart 1927, *Rec. Dall.*, 1928, 2, 87).

In sommige gevallen zal de voogdij, die door de adoptie eindigt, vervangen worden door een andere, ingevolge de splitsing van de adoptieve ouderlijke macht. Op de vragen of een voogdijrekening moet overgelegd worden, in welke gevallen en aan wie, wordt later geantwoord (zie verder, nr 387).

De voogd kan in dit geval niet de persoon zijn die door de familieraad zou worden aangewezen om de minderjarige van minder dan 15 jaar te vertegenwoordigen (zie verder, nr 222).

7. Het kind kan door een echtgenoot aangenomen worden zonder dat de andere eveneens adopteert.

151. — De wet heeft deze mogelijkheid uitdrukkelijk voorzien, ongeacht de bezwaren die in sommige gevallen tegen deze adopties kunnen geopperd worden (zie boven, nr 121), wanneer het geen regularisatie-adoptie betreft.

Reeds in het stelsel van het Burgerlijk Wetboek heeft men die adopties toegelaten en de gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten niet verplicht gemaakt. Als reden wordt opgegeven dat er onenigheid in het gezin zou kunnen ontstaan, wanneer een echtgenoot zich niet zou kunnen beperken tot het verlenen van echtelijke toestemming, maar bovendien zelf zou moeten adopteren en daarom die adoptie zou weigeren (Carpentier, *Adoption,* nr 119).

§ 2. — Niemand kan worden geadopteerd door meer dan een persoon, behalve door twee echtgenoten.

A. — *Redenen.*

152. — Dit wettelijk verbod, dat steeds bestaan heeft, wil vermijden, vooral nu minderjarigen kunnen geadopteerd worden, dat gelijktijdig twee adopties zouden bestaan waaruit noodzakelijk belangenconflicten moeten

voortvloeien en waarvan de gevolgen alle eenheid zouden missen (Paris, 15 maart 1952, *Rev. prat. Not.*, 1952, 43 ; — zie boven, nr 140). Bij de adoptie van meerderjarigen zijn invloedsconflicten te vrezen.

Men mag evenwel niet voorhouden dat alleen artikel 348 B.W. zich tegen meervoudige adopties zou verzetten. De wet had de conflicten in de uitoefening van de ouderlijke macht gebeurlijk kunnen regelen. Deze kunnen immers eveneens bestaan wanneer een kind door twee natuurlijke ouders erkend wordt.

Er werd beweerd dat de grondslag lag in het nabootsen der natuur door adoptie, omdat niemand twee vaders of twee moeders kan hebben (Laurent, IV, nr 199 ; — Beudant, nr 1289), maar die stelling is weinig overtuigend. De wettige afstamming bevestigt niet steeds de door de natuur geschapen toestanden in rechtsnormen : iemand kan een wettige vader en een natuurlijke hebben. Wanneer men een wettige vader heeft kan men tevens een adoptieve hebben, waarom dan geen twee adoptieve ? De wetgever heeft wijselijk het verzinsel gecopieerd op de wettige afstamming, maar niet op de natuur.

Deze invloeds- en belangenconflicten zijn uitgesloten bij adoptie door twee echtgenoten. De ouderlijke macht wordt immers uitgeoefend alsof het kind een wettig kind is. Eens dat de geadopteerde meerderjarig is, blijft hij zich ten aanzien van de adoptanten-echtgenoten als wettig kind gedragen.

Er werd eveneens voorgehouden dat het immoreel is dat twee personen van verschillend geslacht zich door adoptie een kind zouden kunnen verschaffen, zonder gehuwd te zijn, en dat een wettig statuut zou genieten en aldus door een soort wettiging zonder huwelijk, de natuurlijke vader en moeder van het huwelijk zou weghouden (Carpentier, *Adoption,* nr 118 ; — Demolombe, VI, nr 39). Men kan die redenering aanvaarden wanneer het de adoptie van minderjarigen betreft. Maar toen ze voorgehouden werd konden alleen meerderjarigen geadopteerd worden, hetgeen meteen zou doen veronderstellen dat zij 21 jaar lang hun huwelijk zouden uitstellen omdat ze toch weten dat zij naderhand hun kind kunnen adopteren wanneer het meerderjarig wordt. Is de wettelijke regeling betreffende de natuurlijke kinderen ten opzichte van hun beide natuurlijke en erkennende ouders niet immoreler ? Moet men noodzakelijk tot een huwelijk verplichten om het statuut van het kind te regulariseren, zelfs wanneer de ouders geoordeeld hebben dat de drift van een ogenblik niet gedragen werd door een wederzijdse liefde en genegenheid die de stabiliteit van een huwelijk waarborgen ? De vragen blijven gesteld. De huidige wettelijke regeling schijnt eerder te beantwoorden aan een opportunistische rechtstechniek dan aan beginselen van billijkheid, ondanks alle pogingen om het lot der natuurlijke kinderen te verzachten.

B. — *Toepassingen.*

153. — Een natuurlijk kind dat door zijn beide ouders werd erkend kan, zolang ze niet met elkaar gehuwd zijn, slechts door één hunner geadopteerd worden.

Gelukkig stelt de wet die adoptie thans afdwingbaar indien één der natuurlijke ouders, die het kind heeft erkend, mocht weigeren toe te stemmen in de adoptie van het minderjarig kind. Art. 353, § 1, B.W. betekent in dit opzicht een zeer belangrijke verbetering. Vroeger was ook de ouderlijke macht van de erkennende natuurlijk ouder onafdwingbaar en moest overgegaan worden tot een ontzetting uit de ouderlijke macht vooraleer de moedwil kon gebroken worden (Van Malderen, *Het adagium Nemo potest auctor esse in rem suam en de artikelen 346 en 354 van het B.W. op de kinderaanneming, T. Vred.*, 1961, blz. 41, nrs 9 en 24). Nochtans moeten de nalatigheden van de niet-adopterende natuurlijke ouder zwaar zijn. Het enkel feit van een ongegronde weigering volstaat niet op zichzelf.

154. — Zoals reeds herhaalde malen werd aangehaald, kan een kind door twee echtgenoten geadopteerd worden, hetzij gelijktijdig, hetzij opeenvolgend. Bij opeenvolgende adopties is het slechts vanop het ogenblik dat de laatste volledig beëindigd werd (art. 354 B.W.) dat beide ouders de ouderlijke macht zullen verwerven.

Noch de scheiding van tafel en bed, noch de feitelijke scheiding tussen de echtgenoten, verhinderen dat een kind door beiden zou geadopteerd worden wanneer zij dit afzonderlijk doen en zelfs wanneer zij tegelijk adopteren (zie boven, nrs 129, 132 en 137).

Bij scheiding van tafel en bed worden alleen de gunstiger leeftijdsvoorwaarden niet toegestaan (zie boven, nr 129), maar deze beperking valt weg bij regularisatieadoptie (zie boven, nr 133), zelfs wanneer ze dit slechts is in hoofde van één der echtgenoten en de andere zich bij de adoptie aansluit.

Artikel 346 B.W. stelt immers het principe voorop dat twee echtgenoten hetzelfde kind kunnen adopteren, zonder een andere voorwaarde te stellen. Er moet dan ook alleen nagegaan worden of beide adoptanten nog door huwelijksbanden gebonden zijn. De bedoeling van de wetgever is evenwel dat dergelijke adopties alleen noodzakelijk zijn in zover het regularisatieadopties betreft.

Het *Verslag De Riemaecker-Legot* heeft een ogenblik het verbod overwogen: « De vraag kan nochtans worden gesteld of het niet past te bepalen dat adopterende echtgenoten niet van tafel en bed mogen gescheiden zijn.

Mocht men in de adoptie enkel een maatregel van kinderbescherming zien, dan zou men ongetwijfeld geneigd zijn deze vraag bevestigend te beantwoorden.

De Commissie is de mening toegedaan dat de kinderbescherming inderdaad het voornaamste doel is van de instelling, maar tevens heeft zij niet uit het oog verloren dat de adoptie ook een middel kan zijn om de toestand van bepaalde onwettige kinderen te regulariseren.

Daarom heeft ze zich uitgesproken voor het behoud van de tekst in de huidige redactie, des te meer daar adoptie door een alleenstaand persoon, zelfs wanneer hij gehuwd is en gescheiden van tafel en bed, geoorloofd blijft. En aangezien de adoptie dan ook nog aan het toezicht van de rechtbank blijft onderworpen, zal deze laatste uitmaken of het kind er belang bij heeft geadopteerd te worden door echtgenoten die gescheiden zijn van tafel en bed » (*Parlem. Besch., Kamer,* nr 436-2, van 26 jan. 1965, blz. 17).

Hierbij mag evenmin uit het oog worden verloren dat, ingeval van regularisatieadoptie, de natuurlijke ouder toestemming aan het geadopteerd kind moet geven, zelfs indien hij geen echtelijke toestemming meer te verlenen heeft (art. 347 en 348 B.W.). Men kan zich moeilijk inbeelden dat de homologatierechter zich totaal in de plaats van die ouder zou stellen en de adoptie door de van tafel en bed gescheiden echtgenoot-niet-ouder zou weigeren, omdat ze niet aan de instellingsvoorwaarden voldoet. Hoe de uitoefening van de ouderlijke macht wordt geregeld, hangt niet af van de homologatierechter, maar van de bevoegde jeugdrechtbank. Zij kan zelfs aan de homologatierechter niet gevraagd worden, maar niets belet dat deze bepaalde richtlijnen in het vonnis zou geven inzonderheid deze welke gesteund zijn op de inzichten die adoptanten verklaarden te hebben.

155. — Het beginsel dat twee echtgenoten een kind kunnen adopteren, blijft bestaan na overlijden van één der echtgenoten en vóóraleer de andere eveneens adopteerde en zelfs wanneer de overlevende herhuwde.

In dit laatste geval kan de nieuwe echtgenoot zich bij die adoptie aansluiten of terzelfdertijd adopteren. Al deze gevallen werden reeds hoger onderzocht (zie boven, nrs 101, 1°, 3°, 4°, 5°, 119, 122 en 140). De afwezigverklaring wordt met het overlijden gelijkgesteld, maar in dit geval kan er vanzelfsprekend geen spraak zijn van een nieuw huwelijk.

Wanneer één der echtgenoten-adoptanten overlijdt na opmaken der adoptieakte of neerlegging van het verzoekschrift bepaald in artikel 353, maar vóór de betekening of terhandstelling voorzien in artikel 354, kan de adoptierechtspleging worden voortgezet op verzoek van de overlevende van de adopterende echtgenoten of van de geadopteerde (art. 355 B.W.).

Aldus komt men tot de onthutsende vaststelling dat iemand door drie personen kan geadopteerd worden en twee adoptieve vaders of moeders kan hebben.

Het adoptief kind komt in deze uitzonderlijke gevallen in een veel gunstiger positie te staan dan de wettige kinderen uit een eerste huwelijk. En dit kan moeilijk aanvaard worden.

Het is dan ook aangewezen de mogelijkheden nogmaals te overlopen :

1. Het kind werd vóór of tijdens het huwelijk door één der echtgenoten geadopteerd en deze overlijdt :

— de overlevende echtgenoot kan, indien hij niet herhuwd is, het kind onder gunstiger adoptievoorwaarden, aannemen als zijnde het adoptief kind van zijn echtgenoot (zie boven nrs 100, 101 en vooral nr 140).

— wanneer hij herhuwd is moet onderscheiden worden :

a) het kind is alleen een adoptief kind van de vooroverleden echtgenoot uit eerste huwelijk en heeft geen bewezen natuurlijke afstamming ten overstaan van de overlevende echtgenoot :

- deze kan het alleen adopteren wanneer het kind nog minderjarig is (art. 346, tweede lid B.W., zie boven nr 140).
- de echtgenoot uit tweede huwelijk kan zich bij die adoptie aansluiten, in welk geval moet onderscheiden worden :

1) adopteert hij tegelijk, dan moet hij de leeftijdsvoorwaarden van artikel 345, § 2, 1 B.W. vervullen (of van artikel 345, § 1). Het kind is immers geen wettig, natuurlijk of adoptief kind van zijn echtgenoot vooraleer de pleegvorm van artikel 354 B.W. werd bereikt.

2) adopteert hij later, dan mag het kind ondertussen meerderjarig geworden zijn (artikel 346, derde lid B.W.).

b) het kind is een natuurlijk kind van de overlevende, maar herhuwde echtgenoot :

- de natuurlijke afstamming blijft de adoptieve primeren ten overstaan van de oorspronkelijk niet-adopterende echtgenoot en er wordt alleen toepassing gemaakt van art. 345, § 2, 2 ten opzichte van de in nieuw huwelijk verbonden echtgenoten-adoptanten (zie boven nr 140).

2. Het kind werd door beide echtgenoten geadopteerd en het eerste huwelijk wordt ontbonden door de dood van één der adoptanten :

— de echtgenoot uit tweede huwelijk kan zich ten allen tijde, ongeacht de leeftijd van de geadopteerde (art. 346, derde lid B.W.) bij die adoptie aansluiten, zelfs onder gunstiger voorwaarden (art. 345, § 2, 2 B.W.).

3. De adopterende echtgenoten zijn beiden overleden :

— het kind kan opnieuw geadopteerd worden tijdens zijn minderjarigheid door een alleenstaande of door twee echtgenoten (art. 346, tweede lid B.W.). Wanneer het kind slechts door één der echtgenoten werd geadopteerd, kan de andere zich daar steeds bij aansluiten (zie 2.).

156. — Het is evenwel uitgesloten dat adoptanten er zouden in toestemmen dat de adoptie van een kind aan andere adoptanten wordt overgedragen. De adoptie is immers onherroepelijk door *mutuus dissensus* (contractuele herroeping), zelfs wanneer het kind meerderjarig geworden is.

Hetgeen aan wettige en natuurlijke ouders wordt toegestaan, wordt aldus verboden aan adoptieve ouders.

Sommige wetgevingen kennen de contractuele herroeping wel, hetgeen niet insluit dat de geadopteerde opnieuw kan geadopteerd worden.

C. — *Uitzonderingen.*

157. — Opeenvolgende adopties worden door de wet toegelaten aan minderjarige geadopteerden bij overlijden van de adoptant en herroeping van de adoptie, in de voorwaarden voorzien door artikel 346 B.W. Ze werden hoger uiteengezet (zie boven, nr 155).

In het algemeen mag vooropgesteld worden dat, van zodra belangenconflicten en invloedsconflicten uitgesloten zijn, een opeenvolgende adoptie mogelijk wordt.

De wetgever heeft geopteerd voor een hybride stelsel. Vóór de wet van 21 maart 1969 werd door de meesten aangenomen dat bij overlijden van de adoptant en herroeping der adoptie, een nieuwe adoptie, zonder beperking, mogelijk werd (*Nov.*, Tw. *Adoption*, nr 20 ; — Auvray, nr 57 ; — Planiol et Ripert, II, nr 1015 ; — Colin et Capitant, I, nr 1063 ; — Cass. fr., 15 maart 1952, *J.T.*, 1952, 501 en noot ; *anders :* Demolombe, VI, nr 41 ; — Huc, III, nr 114 ; — Baudry-Lacantinerie et Chéneaux, V, nr 28). Het oorspronkelijk wetsvoorstel liet, alhoewel het ten onrechte beweerde niets aan artikel 345 B.W. te hebben gewijzigd, een nieuwe adoptie na overlijden toe, zonder onderscheid tussen minderjarige en meerderjarige geadopteerden (*Parlem. Besch., Kamer*, nr 436-1, blz. 3 van 30 okt. 1962). De Kamercommissie liet de nieuwe adoptie toe na overlijden en herroeping en ook bij nieuw huwelijk van één der adopterende echtgenoten werd aanvaard dat de tweede echtgenoot zich bij die adoptie kon aansluiten. De Senaatscommissie herleidde alles tot de huidige tekst.

Men werpt tegen deze adopties op dat een kind niet in twee adoptieve families tot onderhoudsplicht kan gehouden zijn (*Dall., Rép. prat.*, Tw. *Adoption*, nr 28), argument dat vervalt bij herroeping der adoptie of na overlijden van de adoptant. Juister is te stellen dat de geadopteerde aldus erfrechten in de nalatenschap van twee adoptanten kan verwerven en aldus bevoordeeld wordt tegenover de wettige kinderen. Die adopties gaan dan ook de bedoeling van de wetgever te buiten, die alleen de jeugdbescherming op het oog heeft. Door de beperking tot minderjarigen, althans in principe, wordt het accent gelegd op het moreel voordeel voor het aangenomen kind dat, zoals werd aangetoond (zie boven, nr 47), samenlopend is met het louter financieel voordeel. Klaarblijkelijk werd eerder gedacht aan de gunstige invloed van het ouderlijk gezag. Ten slotte kan een wettig kind, bij overlijden van één van zijn ouders, eveneens in het nieuw wettig gezin van de overlevende ouder worden opgenomen, maar het blijft een vaststaand feit dat het adoptief kind financieel steeds bevoordeeld blijft (zie boven, nr 156).

158. — De meerderjarige kan slechts door twee echtgenoten worden geadopteerd en artikel 346, derde lid B.W. bevestigt alleen het eerste lid van zelfde artikel. Na overlijden van de adoptant of na herroeping van de adoptie is een nieuwe adoptie door een alleenstaande adoptant (begrip zie boven, nr 85) in algemene regel uitgesloten. Een adoptie is alleen mogelijk wanneer het kind oorspronkelijk door twee echtgenoten werd geadopteerd en wanneer na overlijden van één hunner of herroeping der adoptie tegen één hunner, de andere adoptant bleef, herhuwde en de

echtgenoot uit nieuw huwelijk zich bij die adoptie aansloot. Deze nieuwe adoptant zal dit dan onder gunstiger leeftijdsvoorwaarden kunnen doen (art. 345, § 2, 2 B.W.).

In alle gevallen zal moeten onderzocht worden hoe de artikelen 345 en 346 B.W. gezamenlijk kunnen toegepast worden. Betwistingen schijnen hier niet uitgesloten. Er wordt hier uitdrukkelijk verwezen naar hetgeen onder nr 140 werd uiteengezet.

Bij herroeping der adoptie kan een meerderjarige slechts opnieuw worden geadopteerd door de nieuwe echtgenoot van een echtgescheiden adoptant en vanzelfsprekend voor zover de adoptie ten aanzien van de andere echtgescheiden adoptant herroepen was. Dit voorbeeld wordt uitdrukkelijk aangehaald in het *Verslag van de Senaatscommissie voor de Justitie* (zie boven, nr 140, *in fine*).

Bijaldien kan men toch de vraag stellen waarom de wetgever deze tweede adoptiemogelijkheid in het voordeel van meerderjarige geadopteerden, in het belang van het streefdoel der instelling zelf, niet beperkt heeft tot deze gevallen waar de tweede echtgenoot-adoptant tevens ten overstaan van de geadopteerde door banden van natuurlijke afstamming verbonden is. In die gevallen wettigt de adoptie zichzelf door de verbetering en de regularisatie van het statuut van de geadopteerde. In alle andere gevallen behoeft het kind de ouderlijke bescherming niet meer: noch de idee « jeugdbescherming », noch deze van « regularisatie » kunnen ingeroepen worden en de adoptie wordt tot een financiële operatie herleid. Genegenheid kan ook buiten de adoptie betoond worden. Indien de eerste echtgenoot-adoptant bovendien wettige kinderen uit eerste huwelijk heeft, zou de nieuwe echtgenoot minstens alle wettige en adoptieve kinderen samen moeten adopteren. De homologatierechter zal hier streng moeten optreden.

§ 3. — De echtelijke toestemming.

1. Principe.

159. — Wanneer de geadopteerde gehuwd is moet hij de toestemming bekomen van zijn echtgenoot vóóraleer zich te kunnen laten adopteren (art. 347 B.W.). Dit is zelfs het geval wanneer de adoptie uitgaat van zijn natuurlijke ouder. De wet maakt geen onderscheid.

Al hetgeen vroeger werd gezegd (zie boven, nrs 113 tot en met 118) betreffende de echtelijke toestemming die de gehuwde adoptant moet verwerven, is *mutatis mutandis* van toepassing.

Er werd reeds gewezen op de onaanvaardbare gelijkstelling tussen de gehuwde adoptant (voor wie men veel strenger moet optreden) en de gehuwde geadopteerde, zoals deze thans uit de wet volgt en door de Voorbereidende Werkzaamheden als normaal werd aanzien (zie boven, nr 117, 3.).

Sommige wetgevingen kennen deze vereiste niet en ze is zelfs eerder exceptioneel (M. Ancel, *L'adoption dans les législations modernes*, nr 23), wijl het tegenovergestelde algemeen wordt aanvaard, waaruit nogmaals het enorm verschil tussen de echtelijke toestemming aan de adoptant en aan de geadopteerde blijkt.

Er zijn nochtans talrijke redenen die pleiten voor het handhaven van deze voorwaarde. Een huwelijk wordt niet uitsluitend om de persoon van de echtgenoot aangegaan, maar eveneens omwille van bepaalde familiale verhoudingen, de eerbaarheid van de familie van de echtgenoot enz. Het huwelijkspakt verbiedt onverbiddelijk elke latere eenzijdige wijziging. De fictieve aanverwantschap die zich aan de echtgenoot van de geadopteerde opdringt, kan verregaande infiltraties in het gemeenschapsleven

veroorzaken. Zowel morele als materiële overwegingen spelen hier een rol. De alimentatieverplichting is belangrijk.

Man en vrouw worden gelijk behandeld, hetgeen onder het stelsel van het Burgerlijk Wetboek niet het geval was : alleen de vrouw moest er de echtelijke toestemming bekomen. Deze discriminatie was niet in de wet voorzien, doch de algemene beginselen van het gemeen recht werden op dit « contract » toegepast (Demolombe, VI, nr 38 ; — Aubry et Rau, VI, § 556, blz. 119 ; — Huc, III, 119 ; — *Dall., Rép. prat.,* Tw. *Adoption,* 29). De toestemming van de vrouw kan belangrijk zijn omdat zij aldus beslist over de naam die zij samen met haar man zal dragen. Dit wordt soms als een echt recht aanzien (De Page, I, 296, noot 1). De gehuwde man heeft nooit het recht de naam van zijn vrouw te dragen.

2. Uitzonderingen : verwijzing nrs 117 en 118.

Hier dient geen enkel onderscheid meer gemaakt tussen de echtelijke toestemming bij actieve of passieve adoptie.

§ 4. — Raadpleging der ouders.

Verwijzing.

160. — Voor de adoptie van een minderjarige is de ouderlijke toestemming vereist (zie verder, afdeling III, nrs 176 tot en met 195), terwijl de meerderjarige geadopteerde persoonlijk geen enkel verzoek tot zijn ouders moet richten. Hun oordeel wordt evenwel ingewonnen, samen met dit van de andere bloedverwanten in opgaande lijn, door de procureur des Konings en zij kunnen in de homologatierechtspleging tussenkomen (zie verder, nr 282).

Opmerkenswaardig is dat het huidig artikel 350, § 3 B.W., zonder redengeving in één der bescheiden der *Voorbereidende Werkzaamheden,* afwijkt van het vroeger artikel 355 B.W. Vroeger moesten alleen de ouders worden gehoord. De huidige redactie spreekt van de bloedverwanten in opgaande lijn. We komen hierop terug.

Daar die raadpleging geen eigenlijke grondvoorwaarde is, wordt er verder over gehandeld in nrs 268 en volg.

Afdeling II. — *De adoptie van een onbekwaamverklaarde.*

§ 1. — Beginsel.

161. — Een onbekwaamverklaarde kan geadopteerd worden mits hij de toestemmingen van artikelen 347 en 348 B.W. bekwam en bij de akte vertegenwoordigd werd overeenkomstig artikel 349, tweede lid B.W.

De onbekwaamverklaarde wordt gelijkgesteld met de minderjarige van minder dan 15 jaar, alhoewel hij in principe een *infans* blijft. Zijn onbekwaamheid is immers natuurlijk en algemeen (De Page, I, 78, C). Wij zullen hieronder evenwel zien dat deze gelijkstelling merkwaardige afwijkingen vertoont.

Artikel 348 B.W. bevestigt hiermede de thans vrij algemeen aanvaarde stelling dat de handelingsonbekwaamheid van de onbekwaamverklaarde alle rechtshandelingen treft, ook de louter morele (zie boven, nr 59). Anderzijds is hier een diepgaande uitzondering in het leven geroepen op het

eveneens onbetwist principe dat de wettelijke vertegenwoordiging nooit kan slaan op louter persoonlijke rechtshandelingen, inzonderheid de akten van staat.

162. — De adoptiewet maakt geen onderscheid tussen de meerderjarige en de minderjarige onbekwaamverklaarden (zie boven, nr 64). Nochtans heeft de wetgever enkel de adoptie van meerderjarige onbekwaamverklaarden op het oog gehad, alhoewel het tegendeel kan blijken uit artikel 361, § 4 B.W.

Dit blijkt duidelijk uit het *Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie:* « Uw Commissie heeft besloten deze regels uit te breiden tot de adoptie van de wettelijk (*sic*) onbekwaamverklaarde m e e r d e r j a r i g e n (*les majeurs légalement interdits*). Zeker, dit geval zal zich in de praktijk maar uiterst zelden voordoen, maar het is toch beter in dergelijke adopties te voorzien en er de voorwaarden en vormen van te regelen » (*Parlem. Besch., Senaat,* van 4 nov. 1967, nr 358, blz. 21).

Het spreekt vanzelf dat hier de onbekwaamverklaring die het gevolg is van een toepassing der art. 489 en volg. B.W. wordt bedoeld, ter uitsluiting van de wettelijke onbekwaamheid die het gevolg is van strafrechterlijke vonnissen en die de onbekwame alleen treft wat het beheer over zijn vermogen betreft (zie boven, nr 65).

Naast deze uitdrukkelijke verklaring tijdens de *Voorbereidende Werkzaamheden,* is er nog de tekst van artikel 361, § 4 B.W. die alleen spreekt van de wijziging van de voogdij van de onbekwaamverklaring ingeval van adoptie van een onbekwaamverklaarde meerderjarige en geenszins van de adoptie van een onbekwaamverklaarde minderjarige gewaagt. Het *Verslag van de Senaatscommissie* onderzoekte eveneens alleen het geval van de meerderjarige geadopteerde onbekwaamverklaarde (*ibid.,* blz. 35).

Nu is het juist zo dat, in strijd met wat het *Verslag van de Senaatscommissie* meent, de praktijk zal leren dat vooral minderjarige geesteszieken en mentaal gehandicapten zullen geadopteerd worden. Wanneer ze 15 jaar oud zijn en persoonlijk hun toestemming moeten uitdrukken bij het verlijden der akte (art. 349 B.W.) en persoonlijk moeten gehoord worden door de procureur des Konings, of gebeurlijk zullen worden gehoord door de homologatierechter (art. 350, § 3 B.W.), zal hun f e i t e l i j k e onbekwaamheid om een vrije, bewuste wil uit te brengen, onmiddellijk opvallen, zodat de contractuele voorwaarden van de adoptieovereenkomst als niet verenigd zullen moeten aanzien worden (zie boven, nrs 67, 68 en 70). Dit zal vanzelfsprekend opvallen bij deze minderjarige geesteszieken die gecolloceerd werden of ten huize afgezonderd en aan wie soms een algemene of biezondere voorlopige bewindvoerder is toegevoegd. In al deze gevallen is een onbekwaamverklaring de enige oplossing om tot adoptie te kunnen komen (zie boven, nr 70). De bedoeling van de wetgever is zeker geweest dat de geesteszieken van dezelfde bescherming door adoptie zouden kunnen genieten als de andere personen. Dit geval zal evenwel aanleiding geven tot betwisting en er valt te vrezen dat, behoudens uitdrukkelijke wetswijziging waarin het door rechtsleer en rechtspraak aanvaard principe dat ook minderjarigen kunnen onbekwaamverklaard worden ingeschreven wordt, de neiging in de rechtspraak zou kunnen ontstaan het laten adopteren van onbekwaamverklaarden uitsluitend tot de meerderjarigen te beperken.

Naast deze doctrinale ontleding van de wet in funktie van het door de wetgever nagestreefd doel, is er een ander argument dat voor eenvormige toepassing van

art. 348 B.W. op minderjarige en meerderjarige onbekwaamverklaarden pleit. Een verklaring afgelegd tijdens de voorbereidende werkzaamheden, kan niet ingeroepen worden tegen een duidelijke wettekst, vooral niet wanneer zij in strijd is met de wettekst zelf (Cass., 20 febr. 1951, *Pas.*, I, 410 ; zie ook *J.T.*, 1962, blz. 111, nr 7). Art. 348 B.W. is een zeer duidelijke tekst. Maar het moet toegegeven worden dat art. 361, § 4 B.W. niet minder duidelijk is. De moeilijkheid ontstaat juist door het feit dat, buiten alle idee van adoptie om, en sedert de wet van 7 april 1964 waardoor aan een gecolloceerde of ten huize gesekwestreerde, een voorlopige bewindvoerder kan benoemd worden, de onbekwaamverklaring van een minderjarige in de praktijk niet zal gevorderd worden. De minder langdurige en kostelijke procedure van de sekwestratie ten huize vooral en de benoeming door de vrederechter van een bijzonder voorlopige bewindvoerder, kan verhelpen dat er een hiaat ontstaat in de bescherming van de geesteszieke tussen de periode dat zijn minderjarigheid ophoudt en dat hij onbekwaam verklaard wordt. Anderzijds is, zoals hoger aangetoond, de onbekwaamverklaring het enige concrete middel om aan de contractuele voorwaarden te voldoen.

Hiermede wordt dan nogmaals aangetoond hoe onsamenhangend en verspreid de wettelijke voorschriften betreffende de bescherming van de persoon en goederen van de geesteszieken wel zijn (De Page, II, 301).

Ten slotte pleiten tekst en geest van art. 348 B.W. voor de gelijkberechtiging tussen onbekwaamverklaarde minderjarigen en meerderjarigen. Art. 361, § 4 B.W. heeft overigens alleen belang in zover het de gevolgen van de adoptie op de bestaande voogdij ingevolge onbekwaamverklaring wijzigt, meer bepaald de vervanging van de datieve voogd der onbekwaamverklaring door de adoptant of diens echtgenoot indien hij de vader of de moeder van de geadopteerde is. Kan de beperkte draagwijdte van art. 361, § 4 B.W. opwegen tegen de algemene draagkracht van art. 348 B.W. ? Deze vraag schijnt ontkennend te moeten worden beantwoord.

163. — In elk geval is voor de toepassing van artikel 348 B.W. een vonnis van onbekwaamverklaring vereist en volstaan noch de administratieve maatregelen van collocatie of sekwestratie ten huize, noch de gerechtelijke beschermingsorganen die er een gevolg van zijn (benoeming voorlopige bewindvoerder) noch om het even welke andere wettelijke beschermingsmaatregel in het voordeel van een krankzinnige of geesteszieke genomen (zie boven, nrs 65 tot 69).

Anderzijds zal de adoptie een voldongen feit blijven ook voor de genezen onbekwaamverklaarde, dit ondanks de principiële tijdelijkheid van elke onbekwaamverklaring (art. 512 B.W.).

Noch het oorspronkelijk wetsvoorstel noch het door de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 18 februari 1965 gestemd wetsontwerp, voorzagen deze adoptie waarvan trouwens geen voorbeelden aangetroffen worden in vreemde wetgevingen. Alle idee van jeugdbescherming is hier afwezig, vooral nu de wetgever, minstens in de voorbereidende werkzaamheden, alleen spreekt van meerderjarige onbekwaamverklaarde geadopteerden. Hoogstens hebben dergelijke adopties enige zin wanneer ze de regularisatie van een minderwaardig statuut beogen, dat des te erger doorweegt wanneer het geesteszieken betreft.

Dat een geesteszieke in de huidige primaire stand van de medische wetenschap zowel wat zijn verzorging als zijn katalogering betreft, (tegen en buiten zijn wil in), geadopteerd kan worden, op onherroepelijke wijze, is vatbaar voor erge kritiek. Het gevaar is evenmin denkbeeldig dat de nog in de kinderschoenen verkerende psychiatrische en psychologische kennissen, mede zullen helpen om ouders, die jarenlang alleen gestaan hebben met de opvoeding en de verzorging van hun zorgenkind, tegen hun wil in, bij toepassing van artikel 353, § 1 B.W., van hun kind te beroven. De homologatierechters staan hier, zelfs indien de gevallen slechts zelden zullen voorkomen, voor een quasi-onmenselijke opdracht. Tegen art. 353, § 1 B.W. bestaat gelukkig voor de meerderjarige onbekwaamverklaarden een hulpmiddel (zie verder, nr 202).

§ 2. — Eigenaardigheden der wettelijke regeling.

164. — De gelijkstelling van de onbekwaamverklaarde met de minderjarige beneden 15 jaar blijft in hoofdzaak beperkt tot de enkele toestemming in en vertegenwoordiging bij zijn adoptie. Dit blijkt uit artikel 346 B.W. dat een opeenvolgende adoptie verbiedt na herroeping van de eerste adoptie of na overlijden van de adoptant, behoudens wanneer de geadopteerde minderjarig is. Een nieuwe adoptie is dan ook slechts mogelijk wanneer de onbekwaamverklaarde tevens minderjarig is (zie boven, nr 158).

Ook hier is de wet zeer duidelijk en alleen voor enge interpretatie vatbaar. Het verbod van artikel 346 B.W. is algemeen. Het strookt waarschijnlijk niet met de bedoeling van de wetgever.

Maar tevens is dit verbod een nieuw argument om de adoptie van een onbekwaamverklaarde niet tot de meerderjarigen te beperken (zie boven, nr 162).

De onbekwaamverklaarde zal evenwel wel meerderjarig mogen zijn, indien hij tevens een bewezen afstamming heeft ten aanzien van de oorspronkelijk niet adopterende overlevende al dan niet herhuwde echtgenoot (zie boven, nrs 140 en 155).

165. — Voor de adoptieakte verliest artikel 509 B.W. alle betekenis indien de onbekwaamverklaarde een bewezen afstamming heeft en beide ouders of één van hen nog in leven zijn. Alleen die ouders moeten hun toestemming geven, zelfs indien zij nooit met de ouderlijke macht belast waren (zie boven, nr 93) of indien zij, na onbekwaamverklaring niet tot datieve voogd werd aangesteld. De bewezen afstamming doet, qua adoptie, de ouderlijke macht heropleven wanneer ze ophield te bestaan en roept ze in het leven wanneer ze nooit bestond.

Anderzijds is dit het enig geval waarbij ouders, ook na de meerderjarigheid van hun kind, een aanvullende en essentiële toestemming aan en namens het kind moeten geven.

166. — Uit de tekst van artikel 361, § 4 B.W. volgt :

1°) Dat na adoptie van een onbekwaamverklaarde alle voogdijorganen zoals die werden ingericht ingevolge artikel 505 B.W. vervangen worden door nieuwe.

Schijnbaar beperkt art. 361, § 4 B.W. de wijziging uitsluitend tot de vervanging van de datieve voogd der onbekwaamverklaring door de adoptant of diens echtgenoot indien hij de vader of de moeder van de geadopteerde is. Nochtans geschiedt die aanduiding niet door de familieraad die de oorspronkelijke datieve voogd aangeduid heeft, maar wel door een nieuwe familieraad gekozen uit de familieleden van de adoptant. Er zal dan ook klaarblijkelijk een nieuwe toeziende voogd moeten benoemd worden (zie verder, nr 393). Er zal een overname van de voogdijrekening geschieden.

2°) Dat de adoptant of diens echtgenoot die vader of moeder is van de onbekwaamverklaarde, gunstiger wordt behandeld dan de wettige vader en moeder. Deze laatsten zijn immers nooit van rechtswege voogd over hun onbekwaamverklaard kind (Tw. *Familieraad,* nr 252 ; — Kluyskens, VII, nr 601 ; — De Page, II, nr 350 ; — wij menen nochtans dat, indien men konsekwent wil zijn en de onbekwaamverklaring van minderjarigen aanvaardt, men in art. 505 en 390 B.W. wel een wettige voogdij

zou kunnen ontdekken, op voorwaarde nochtans dat slechts één der wettige ouders nog in leven is).

3°) Dat de echtgenoot van de geadopteerde onbekwaamverklaarde adoptant evenwel toch van rechtswege voogd blijft ondanks adoptie.

Artikel 361, § 4 B.W. behelst immers geen wijziging van artikel 506 B.W. en is voor geen andere interpretatie vatbaar. Alle voorschriften die de inrichting der voogdij betreffen, zijn van openbare orde (zie onze bijdrage in *T. Vred.*, 1961, nr 14, blz. 55).

167. — Deze laatste vaststelling laat toe te zeggen dat de adoptie van onbekwaamverklaarden door de wetgever op een zeer eigenaardige wijze werd geregeld, vooral dan de adoptie van onbekwaamverklaarde gehuwden.

Geen enkel wettelijk voorschrift laat immers toe deze adoptie tegen de echtgenoot die weigert echtelijke toestemming te verlenen, af te dwingen, behoudens dan de speciale gevallen voorzien door artikel 347 B.W.

De wettige voogdij van de echtgenoot van de onbekwaamverklaarde steunt immers op het principe dat echtgenoten elkaar hulp en bijstand verschuldigd zijn, verplichtingen waaraan de scheiding van tafel en bed een einde stelt. Vandaar dat voorgehouden wordt dat art. 506 B.W. ophoudt te bestaan in geval van scheiding van tafel en bed (Schicks et Vanisterbeek, II, 105).

Zelfs in de gevallen waar de echtgenoot van de onbekwaamverklaarde uit de wettige voogdij van artikel 506 B.W. werd ontzet, zal hij zich kunnen blijven verzetten tegen de adoptie. Artikel 353, § 1, B.W. rept met geen woord over de mogelijkheid de echtelijke toestemming af te dwingen (zie boven, nrs 62, 114 en 159).

168. — Maar elke onbekwaamverklaarde, zelfs de gehuwde, moet de toestemming van zijn ouders verwerven (art. 348 B.W.). De wet maakt geen onderscheid tussen gehuwde en ongehuwde onbekwaamverklaarden.

In strijd nochtans met wat voor de echtelijke toestemming beslist werd, is de ouderlijke toestemming afdwingbaar, althans in principe (art. 353, § 1, B.W.).

Alleen in principe, want bij toepassing van art. 353, § 1 B.W. tegen de ouders, heeft de wetgever veel strengere maatstaven aangelegd dan wanneer een toestemming geweigerd wordt door de familieraad. Vereist wordt dat de houding van de ouders zo is dat de gezondheid, de veiligheid of de zedelijkheid van de onbekwaamverklaarde in gevaar wordt gebracht. Dezelfde redenen moeten voorhanden zijn als deze welke een ontzetting uit de ouderlijke macht zouden wettigen.

Hieruit volgen twee vaststellingen :

1° door de onbekwaamverklaring wordt de zieke gelijkgesteld met een minderjarige, zodat hij ongeacht zijn huwelijk niettemin de ouderlijke toestemming moet verwerven. Nochtans valt de ouderlijke macht helemaal weg door het huwelijk. Zij bestaat evenmin wanneer de onbekwaamverklaarde meerderjarig is. In dit tweeslachtig stelsel vraagt men zich af hoe de ouders tegenover hun onbekwaamverklaard kind dat in zijn eigen gezin leeft, daden kunnen stellen die zijn gezondheid, zijn opvoeding en zedelijkheid in gevaar brengen. Na onbekwaamverklaring kunnen zij hoogstens lid van de familieraad zijn : de zorg behoort aan de echtgenoot uit een dubbel oogpunt, het huwelijk met de verplichting van hulp en bijstand en de wettelijke voogdij. De ouders hebben zich in het huisgezin niet te mengen.

2° zelfs wanneer de echtgenoot van de onbekwaamverklaarde deze zou willen laten adopteren, zal hij moeilijk bij monde van de adoptant(en) kunnen inroepen dat

de adoptie het middel is waardoor voor de gezondheid, de opvoeding of de zedelijkheid van de onbekwaamverklaarde wordt gezorgd. Men vraagt zich af wat deze echtgenoot juist tegen de ouders zal moeten aanvoeren.

Anderzijds kan deze echtgenoot zich zeer weinig bekommeren om de geesteszieke en blijven de ouders machteloos, behoudens dan de mogelijkheden die aan de familieraad geboden worden in het kader van de voogdij over de onbekwaamverklaarde. In geen geval evenwel kan de echtgenoot ontslagen worden van zijn hulp en bijstandsplicht doordat hij zich door een adoptie van de onbekwaamverklaarde trachtte te ontdoen.

Voor de essentiële kenmerken der ouderlijke toestemming, zie verder nrs 76 en volg.

HOOFDSTUK V

De adoptie van een minderjarige

Voorafgaande bemerkingen.

169. — De wet van 21 maart 1969 streeft er hoofdzakelijk naar de adoptie van minderjarigen te vergemakkelijken in het kader van de jeugdbescherming en beoogt de verdere bescherming van de kinderen met een minderwaardig statuut. Zij heeft grondige wijzigingen aangebracht aan de vroegere regeling. Ongeacht de algemene voorwaarden waaraan de minderjarige geadopteerde moet voldoen en die in het vorig hoofdstuk nader werden toegelicht, zijn de grond- en vormvoorwaarden van de adoptie van een minderjarige zo speciaal dat zij in een afzonderlijk hoofdstuk moeten verwerkt worden.

De basis van de materie ligt in de artikelen 348, 349 en 353, § 1 B.W. Dit laatste artikel behelst de grootste nieuwigheid, nu het de adoptie volledig uit het contractueel rechtsleven trekt en de eigenlijke tegensprekelijke rechtspleging voorziet, waardoor adopties buiten elk contract ontstaan.

Deze artikelen werden zo eenvoudig mogelijk gehouden, met de uitgesproken bedoeling een einde te stellen aan de talrijke controversen en aan de strijdige rechtsleer en rechtspraak waartoe de oude, lakonieke redactie van de vroegere artikelen aanleiding had gegeven. Als leidend principe wordt vooropgesteld dat de toestemming steeds door de oorspronkelijke familie moet gegeven worden (*Verslag De Riemaecker-Legot* van 26 jan. 1965, blz. 22).

Bovendien streven zij ernaar definitief een einde te maken aan de anachronistische opvatting van de adoptie als contract, ook wanneer minderjarigen er het voorwerp van zijn, en naar de serene scheiding tussen de afzonderlijke instituten van openbare orde der ouderlijke macht enerzijds en der inrichting van de voogdij anderzijds.

Men kan zich alleen verheugen bij de vaststelling dat de wetgever alle juridisme, dat men vooral terugvond in sommige gepubliceerde vonnissen van bepaalde rechtbanken, heeft willen weren. In dit verband wijzen we naar ons besluit in een bijdrage: *Het adagium Nemo potest auctor esse in rem suam en de artikelen 346 en 354 van het burgerlijk wetboek op de kinderaanneming, T. Vred.*, 1961, nr 20, blz. 59, het antwoord hierop in het alarmerend artikel *Adoptés en péril* van de heer Canivet, *J.T.*, 1961, blz. 661 en ons wederantwoord: *Le double consentement et la puissance paternelle des parents qui adoptent leurs propres enfants, J.T.*, 1962, blz. 109. Veel van de principes die men in volgende nummers zal terugvinden, worden hierin uitgelegd en bij twijfel kan het steeds belangrijk zijn deze verschillende studies te raadplegen.

Ingeval van twijfel kunnen de voorbereidende werkzaamheden nuttig geraad-

pleegd worden. Ze zijn duidelijk en de verslaggevers in Kamer en Senaat hebben de juridische moeilijkheden niet ontweken. Te raadplegen zijn :

1. Verslag uitgebracht door mevrouw De Riemaecker-Legot namens de *Kamercommissie voor de Justitie* van 26 januari 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436-2, blz. 18 tot en met 23, 40 tot en met 42, 48 tot en met 51.

2. Verslag van de heer Hambye namens de *Senaatscommissie voor de Justitie* van 4 november 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 19 tot en met 23, 24 tot en met 28.

AFDELING I

De adoptie van de minderjarige van 15 jaar oud.

§ 1. — De persoonlijke toestemming.

1. — Indien een minderjarige geadopteerde de leeftijd van 15 jaar heeft bereikt is zijn persoonlijke toestemming vereist (art. 348, § 4 B.W.).

170. — De leeftijd van 15 jaar werd uitgekozen omdat dit de ouderdom is waarop de minderjarige kan ontvoogd worden (art. 447 B.W., *Verslag De Riemaecker-Legot,* blz. 41). Het is de leeftijd waarop de minderjarige rijp genoeg geacht wordt om persoonlijk te kunnen instaan voor alle daden van bestuur over zijn persoon.

De vergelijking met de ontvoogding gaat evenwel niet verder en is zelfs ongelukkig. De ontvoogde minderjarige wordt immers slechts *sui juris* en met de meerderjarige gelijkgesteld, wat het bestuur van zijn persoon betreft in zover hij hierdoor ontsnapt aan de ouderlijke macht *stricto sensu.* Zich laten adopteren is klaarblijkend geen daad van bestuur over zijn persoon, maar wel een daad van beschikking, zodat de aanvullende ouderlijke toestemming vereist blijft, wat voor de meerderjarige geadopteerde niet het geval is. Anderzijds impliceert het recht te ontvoogden het bezit van de ouderlijke macht *lato sensu.* Art. 348 B.W. dat over de ouderlijke toestemming in de adoptie van een minderjarige handelt, steunt evenwel niet op de ouderlijke macht (zie boven, nr 93 en verder, nr 179), maar uitsluitend op de natuurlijke bloedgemeenschap tussen kind en ouders. Tenslotte is er geen parallel te vinden tussen de vrijwillige ontvoogding, die een essentieel herroepelijke beslissing van de ouders is, en de adoptie die een substantiële abdicatie van de ouderlijke macht op onherroepelijke wijze impliceert.

In werkelijkheid wordt van de vijftienjarige vermoed dat hij voldoende onderscheidingsvermogen en vrij oordeel bezit om de gevolgen van een zo ver strekkende rechtshandeling als de adoptie, naar volle waarde te kunnen schatten, zodat zijn persoonlijke medewerking vereist wordt. Niettemin blijft hij onder bescherming staan van enerzijds de ouders of de familieraad die hen vervangt, anderzijds de rechtbank. De ouderdom waarop iemand normaal onderscheidingsvermogen verwerft wordt niet door de wet bepaald (De Page, I, 78 A), maar aan de appreciatie van de rechtbank overgelaten. De adoptiewet bevestigt dit principe in artikel 350, § 3, vierde lid B.W., dat aan de rechtbank opdraagt alle minderjarigen zonder onderscheid te horen buiten de aanwezigheid van de andere partijen, zo zij dit nodig oordeelt, en proces-verbaal van dit onderhoor op te stellen.

De adoptie is bovendien een strikt persoonlijke rechtshandeling en de wet eerbiedigt het verbod van vertegenwoordiging van zodra

het stadium van de natuurlijke en absolute handelingsonbekwaamheid overschreden wordt. Ze bepaalt dit stadium op 15 jaar.

De adoptie is eveneens een familiezaak waaruit derden zoveel mogelijk moeten geweerd worden. Voor de natuurlijke ouders die om andere redenen dan deze van genegenheid en liefde, in de onmogelijkheid verkeren hun rechten en plichten tegenover hun kinderen uit te oefenen, ligt in artikel 348 B.W. een waarborg voor de eerbiediging van hun natuurlijke rechten. Voor de puber betekent de wettelijke regeling dat hij, wanneer hij door een verandering in zijn *status familiae* van de ene beschermingsmacht (ouderlijke macht of voogdij) in de andere valt (ouderlijke macht van de adoptant), binnen de normen door de wet bepaald vrij zou oordelen over deze wijziging van staat. Het is de taak van zijn natuurlijke ouders en van de rechter hem hierbij nauwkeurig voor te lichten.

2. — *Niemand kan een adoptie aan een vijftienjarig kind opdringen.*

171. — Noch de ouders, noch de familieraad bij hun ontstentenis, noch de rechter kan een adoptie opdringen aan de minderjarige van 15 jaar tegen zijn wil, zij weze dan nog zo voordelig of gewenst. Dit is evenzeer het geval als ze de regularisatie van een onwettig statuut beoogt en uitgaat van de natuurlijke ouder die de volledige uitoefening van de ouderlijke macht heeft. De vijftienjarige beslist soeverein en willekeurig of hij wil geadopteerd worden en, wil hij dit wel, dan kiest hij vrij de persoon van zijn adoptant uit, maar in dit laatste geval onder controle van de ouders en van de rechtbank (zie verder, nr 259, *in fine*).

Men kan betreuren dat een minderjarig kind zich verzet tegen een adoptie die uitgaat van zijn natuurlijke ouder en die uitsluitend de regularisatie van zijn statuut op het oog heeft. Minstens zou moeten nagegaan worden telkens die natuurlijke ouder tot de adoptie beslist, waarom hij ze uitstelde. In alle gevallen waar dit onafhankelijk van zijn wil geschiedde, is het bedenkelijk dat het kind zich tegen deze rechtshandeling verzet. Nochtans vereisen de banden die uit de adoptie ontstaan genegenheid en vertrouwen en dit is niet altijd tussen kinderen en hun natuurlijke ouders aanwezig, ongeacht de oorzaken die de verwijdering in de hand hebben gewerkt. Morele dwang moet in elk geval vermeden worden.

3. — *Het kind moet een volwaardige toestemming uitbrengen.*

172. — De omstandigheden die aanleiding kunnen geven tot een volledig ontbreken der toestemming of die ze door wilsgebreken aantasten (zie boven, nrs 71 en volg.), vinden evengoed toepassing op de vijftienjarige geadopteerde als op alle anderen.

De rechter kan zich niet gebonden achten door de leeftijd van 15 jaar, in die zin dat hij uit de omstandigheden kan afleiden dat het kind in feite nog onmondig is of niet vrij de zwaarwichtigheid van zijn daad beoordeelt. Er kan een combinatie gezocht worden tussen contractuele- en instellingsvoorwaarden.

Anderzijds zal de minderjarige van 15 jaar die gecolloceerd werd of ten huize gesekwestreerd is, principieel persoonlijk in zijn adoptie moeten toestemmen en zal hij gehoord worden. In veel gevallen is dergelijke adoptie immers ten zeerste gewenst.

§ 2. — Het verlijden der akte zelf.

173. — De minderjarige moet persoonlijk voor de bevoegde vrederechter of voor de notaris verschijnen, ten einde akte van zijn wil te doen opmaken. Hij moet meewerken aan de akte.

Dit sluit evenwel niet uit dat de vijftienjarige zich kan laten vertegenwoordigen door een volmachtdrager van zijn keuze, op voorwaarde dat de volmacht uit een authentieke akte blijkt en speciaal en uitdrukkelijk is.

De vertegenwoordiging bij volmacht is immers toegelaten voor alle rechtshandelingen, ook de extra-patrimoniale, voor zover de wet ze niet uitdrukkelijk verbiedt. Voor de adoptie wordt dit nadrukkelijk beklemtoond in het *Verslag namens de Senaatscommissie* (blz. 23). Bij toepassing van artikel 1990 B.W. kan de vijftienjarige een ontvoogde minderjarige als lasthebber aanstellen (zie nochtans verder, nr 235).

Zo dit verschijnen per volmachtdrager bij het opstellen van de adoptieakte toegelaten is, moet de minderjarige persoonlijk door de procureur des Konings en desgevallend door de homologatierechter worden gehoord, wanneer zij daartoe beslissen.

Wanneer toepassing wordt gemaakt van artikel 353, § 1 B.W. en geen adoptieakte wordt opgesteld, gaat de vordering uit van de adoptant(en) en wordt de vijftienjarige persoonlijk door de procureur des Konings gehoord evenals door de adoptierechter. In dit geval is het onderhoor verplicht.

§ 3. — De aanvullende toestemming van de ouders of van de familieraad.

I. — *Verwijzing.*

174. — Alhoewel de aanvullende toestemming van de ouders of van de familieraad in de adoptie van alle minderjarigen enkele aspecten vertoont die eigen zijn aan adopties van minderjarigen die de leeftijd van 15 jaar hebben bereikt, is het niet gewenst hier een groot onderscheid te maken tussen minderjarigen naargelang hun leeftijd. Hoger werd alleen vastgesteld dat de minderjarige die de leeftijd van 15 jaar heeft bereikt, persoonlijk moest toestemmen in zijn adoptie, hetgeen niets afdoet aan de onvolwaardigheid van het contract zolang hij de aanvullende toestemmingen van artikel 348 B.W. niet bekomen heeft. De aanvullende toestemming blijft substantieel. De rechtsbevoegdheid van het kind is beperkt.

Er wordt hieronder uiteengezet dat die toestemming een uiting is van het ouderlijk gezag terzelfder tijd als ze beantwoordt aan een idee van bescherming. (zie verder nrs 176-195).

II. — *Toestemming in de adoptie van een ontvoogde minderjarige.*

175. — Daar artikel 348 B.W. geen onderscheid maakt tussen enerzijds de al dan niet ontvoogde minderjarigen, en, anderzijds, tussen de vrijwillig ontvoogde minderjarige en de wettelijk ontvoogde minderjarige wordt vrij algemeen aangenomen dat ook de door huwelijk ontvoogde minderjarige

de aanvullende toestemming van de oorspronkelijke familie, hetzij de ouder(s), hetzij de familieraad, moet bekomen om zich te kunnen laten adopteren (Auvray, nrs 46 en 47 ; — Canivet, *J.T.*, 1952, blz. 98 ; — Berrewaerts, *T. Vred.*, 1957, blz. 325 ; — Mahillon, P., *Ann. Not. Enreg.*, 1950, blz. 180 ; — Xavier Carton de Wiart, nr 22).

Zoals destijds reeds uiteengezet (Van Malderen, *T. Vred.*, 1961, blz. 59, nr 22) is dit blijkbaar verkeerd : alleen de vrijwillig ontvoogde minderjarige moet de aanvullende toestemming bekomen, de door huwelijk wettelijk ontvoogde minderjarige niet, zelfs niet wanneer zijn echtgenoot eveneens nog minderjarig is.

Het algemeen aanvaard argument dat de adoptiewet geen onderscheid maakt — thans nog niet —, is weinig overtuigend. Art. 348 B.W. mag dan nog van openbare orde zijn, de regelen die het huwelijk en de wettelijke emancipatie beheersen zijn dit eveneens.

De vrijwillige ontvoogding is essentieel niet verplicht en herroepelijk. Als uiting van de ouderlijke macht *lato sensu* betekent ze niets meer dan een voorwaardelijke afstand van de ouderlijke macht *stricto sensu*.

De wettelijke ontvoogding door huwelijk is integendeel verplicht en onherroepelijk. Dit is zo waar dat na ontbinding van het huwelijk de nog minderjarige ex-echtgenoot niet terug onder de ouderlijke macht valt : de wettelijke ontvoogding overleeft het huwelijk (De Page, II, nr 272, 3°). Dit argument op zichzelf schijnt afdoende. Het sluit immers radicaal de toepassing van art. 361, § 3 B.W. uit, gezien na overlijden van de adoptant of herroeping van de adoptie, de natuurlijke ouders van een door huwelijk ontvoogde minderjarige niet meer zullen kunnen vragen dat het kind terug onder hun ouderlijke macht wordt geplaatst. De ontvoogding door huwelijk heeft voor altijd de ouderlijke macht in al haar aspecten doen ophouden.

Dat geen argument kan getrokken worden uit art. 4 H.W., ligt voor de hand : dit artikel behelst in hoofdzaak de patrimoniale rechtshandelingen van de door huwelijk ontvoogde minderjarige, is eigen aan het specifiek nagestreefd doel en heeft niets gemeen met de adoptie als instelling die aan eigen normen beantwoordt die niet voor analogieredeneringen vatbaar zijn (zie boven, nr 8). De machtiging tot handel drijven is trouwens steeds intrekbaar. Het zich laten adopteren is een strikt persoonlijke rechtshandeling. Het zal volstaan erop te wijzen dat, wanneer de niet-geadopteerde echtgenoot zelf minderjarig is, hij niettemin soeverein beslist over de echtelijke toestemming (zie boven, nr 114). Alle extra-patrimoniale rechten der echtgenoten blijven onaangetast.

Art. 150 en 348, § 1, derde lid B.W. schijnen bovendien onverenigbaar. De toestemming tot het huwelijk van een ouderloze minderjarige wordt door de grootouders gegeven en die zijn niet belast met de uitoefening van de ouderlijke macht, die aan de familieraad en de voogd toebehoort (De Page, II, 273). Kan men dan beweren dat de grootouders het recht zouden hebben toe te stemmen in het huwelijk, waardoor ze zonder het minste verhaal alle ouderlijke macht aan de familieraad ontnemen voor altijd, maar dat die ouderlijke macht niettemin toch zou herleven, enkel voor de adoptie en dit alhoewel de grootouders moeten gehoord worden (art. 350, § 3 B.W.) ? Het antwoord is ontkennend.

De instelling van het huwelijk verzet zich tevens tegen de toepassing van art. 348 B.W. De minderjarige echtgenoot komt onder curatele beschermingsmacht van zijn meerderjarige echtgenoot uit kracht van de wet. De familie, noch de ouders noch de familieraad hebben daar nog iets in te zien. *Le mariage est incompatible, dans l'état de nos mœurs, avec la subordination d'un mineur en puissance paternelle ou en tutelle* (Planiol et Ripert, I, nr 628).

Adoptie, huwelijk en wettelijke ontvoogding zijn drie instellingen van openbare orde. Voor zover de adoptieve wetgeving geen uitdrukkelijke beperking van de beginselen van het huwelijk en de wettelijke ontvoogding inhoudt, blijven deze alle draagkracht behouden.

Tenslotte moet men de ouderlijke macht *lato sensu* bezitten om te kunnen toestemmen in een adoptie van het kind en is de *ratio legis* een beschermingsgedachte. Een minderjarige die volledig zichzelf werd door huwelijk, zelf kinderen kan hebben en de volheid der ouderlijke macht kan uitoefenen, kan persoonlijk niet meer onder ouderlijke macht worden gesteld.

AFDELING II

De aanvullende toestemming van de ouders of van de familieraad.

§ 1. — Algemene begrippen.

176. — Geen minderjarige kan geadopteerd worden zonder de aanvullende toestemming van zijn ouders of, in de gevallen door de wet bepaald, van de familieraad van zijn oorspronkelijke familie.

In alle gevallen is deze toestemming substantieel en heeft ze een essentieel en absoluut karakter, in die zin dat, ongeacht de persoonlijke geschiktheid van de minderjarige geadopteerde om persoonlijk in zijn adoptie toe te stemmen, het contract slechts rechtsgeldig zal zijn wanneer de aanvullende toestemming bekomen wordt.

Naargelang de leeftijd van de geadopteerde moet evenwel een onderscheid gemaakt worden tussen de machtigende toestemming van de ouders of van de familieraad die zich voegt bij de toestemming van de vijftienjarige, en de toestemming die namens het kind wordt gegeven, als contractuele toestemming, wanneer het minder dan 15 jaar oud is. In dit laatste geval wordt het kind bij de adoptieakte en de homologatieprocedure vertegenwoordigd en drukt de wettelijke vertegenwoordiger alleen zijn wil uit, als zijnde deze van het kind, indien hij de persoon of één der personen is die de aanvullende toestemming moet geven, of handelt hij louter in opdracht van de familieraad om de toestemming van de familieraad, als zijnde deze van het kind, uit te drukken. De toestemming van de ouder moet altijd uit een authentieke akte blijken, die hetzij de adoptieakte zelf is, hetzij een eraan voorafgaande akte (zie verder, nrs 219, 234 en 237).

Het basisonderscheid tussen de toestemming van art. 348 B.W. (oud art. 346) en de vertegenwoordiging van de minderjarige bij het opstellen der adoptieakte (art. 349 B.W., oud art. 354 B.W.), heeft een scherpe controverse doen ontstaan in rechtsleer en rechtspraak. Men raadplege hiervoor de vroeger aangehaalde publicaties (zie boven, nr 169, *in fine*). Die controverse bereikte haar hoogtepunt waar het ging over de adoptie van minderjarigen door hun ouders en waar *per se* en in strijd met alle beginselen der adoptie zelf, der ouderlijke macht en der voogdij, omwille van een kunstmatig gezochte tegenstrijdigheid van belangen, volgehouden werd dat een ouder die zijn eigen kind wou adopteren zich in de onmogelijkheid bevond zijn wil te kennen te geven. Men ging over tot het publiceren van vonnissen en arresten, vooral dan van het hof van beroep te Brussel en de rechtbanken van eerste aanleg te Brussel, Charleroi en Kortrijk, die stuk voor stuk getuigen van zuiver juridisme en die totaal in strijd waren met de andere maar dan niet gepubliceerde rechtspraak.

De wetgever heeft hieraan een definitief einde gesteld door de duidelijke tekst van art. 348 B.W., na eerst, in de Voorbereidende Werkzaamheden, herhaalde malen

het verkeerde van de gewraakte rechtsleer en rechtspraak te hebben aangetoond (*Verslag Kamercommissie voor de Justitie* van 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436-2, blz. 21 en 22 ; — *Verslag Senaatscommissie voor de Justitie* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 22, § 3).

Men kan alleen betreuren dat deze controverse, ondanks de thans zeer duidelijke teksten, niettemin aanleiding schijnt gegeven te hebben tot het inlassen van art. 356, § 1 B.W. dat elke vordering tot nietigheid verbiedt. Dit was nochtans een waarborg, vooral voor de minderjarigen die tegen hun wil in werden geadopteerd. Het tegensprekelijk karakter dat zelfs het homologatievonnis thans verworven heeft, kan evenwel dit artikel helpen rechtvaardigen.

Bijaldien moet nochtans eveneens vastgesteld worden dat, in de gevallen waar een ouder zijn eigen kind adopteert, uit een combinatie der art. 348 en 349 B.W. volgt dat de adoptie zelfs niet meer naar vorm een contract is. Persoonlijk kunnen wij geen verschil ontdekken tussen de erkenning van een natuurlijk kind, als eenzijdige rechtshandeling, en de adoptie door de ouder van zijn eigen kind, behoudens natuurlijk de noodzakelijke homologatie. Aan de basis zijn beide akten even eenzijdig (zie verder, nr 221).

I. — *Toestemmen in de adoptie blijft een uiting van de ouderlijke macht.*

177. — Artikel 348 B.W. bepaalt dat de toestemming moet uitgaan van de vader en de moeder ten aanzien van wie de afstamming van het kind vaststaat. Artikel 349, laatste lid B.W., spreekt expliciet over de ouders.

Onbetwistbaar is het recht toe te stemmen in de adoptie van het bloedeigen kind een attribuut van de ouderlijke machte *lato sensu* (Kluyskens, VII, nr 623 ; — De Page, I, 767 B *in fine ;* — *R.P.D.B.,* Tw. *Puissance paternelle,* 2 ; — Van Malderen, *T. Vred.,* 1961, blz. 48, nr 7 ; — *Verslag Kamercommissie voor de Justitie* van 26 jan. 1965, blz. 20). De toestemming is een uiting van het ouderlijk gezag, inherent aan de hoedanigheid van vader en moeder. Het toestemmingsrecht is nooit een plicht als dusdanig, behoudens dan in zover het beantwoordt aan de bescherming die mede aan de *ratio legis* van artikel 348 B.W. tot grondslag dient. Minstens moet worden gezegd dat recht en plicht elkaar aanvullen.

De ouderlijke macht *lato sensu* is volledig onafhankelijk van de ouderlijke macht *stricto sensu.* Dit wordt door de adoptiewetgeving zeer duidelijk beklemtoond. Om te kunnen toestemmen in de adoptie van zijn kind, moet de ouder de ouderlijke macht *stricto sensu* niet bezitten, maar hij moet alleen drager zijn van het ouderlijke gezag, d.i. van de ouderlijke macht *lato sensu.*

Het *Kamerverslag van de Commissie voor de Justitie* drukt zich onder meer als volgt uit : « .... Een moeilijkheid blijft nochtans over wat betreft de kinderen wier overspelige afstamming op onrechtstreekse wijze bewezen is, b.v. ingevolge een vordering tot ontkenning van het vaderschap. Inderdaad volgens de rechtsleer en de rechtspraak bezit de ouder van een in overspel verwekt kind de ouderlijke macht niet (De Page, I, nr 1230). Bijgevolg valt over een dergelijk kind de opgedragen voogdij open. Daaruit zou men kunnen afleiden dat de toestemming door de familieraad moet worden gegeven. Maar het wetsvoorstel bepaalt uitdrukkelijk in art. 346 *bis* dat de toestemming wordt gegeven door degene van de ouders ten aanzien van wie de afstamming bewezen is. De Commissie heeft zich bij dit standpunt aangesloten » (blz. 21).

Volgende bewijzen liggen hiervan voor :

1° — Na ontbinding van het huwelijk door echtscheiding wegens een bepaalde oorzaak of bij onderlinge toestemming, moet het kind, ongeacht aan wie het recht van bewaring werd toevertrouwd (attribuut der ouderlijke macht *stricto sensu*) de toestemming van beide ouders verwerven.

Aldus werd het berucht art. 346, derde lid B.W. opgeheven. Het bepaalde immers dat, ingeval van echtscheiding of van scheiding van tafel en bed, kon worden volstaan met de toestemming van degene der ouders die het recht van bewaring over het kind uitoefent. « De Commissie is van oordeel dat de toekenning van het recht van bewaring aan een der echtgenoten niet noodzakelijk een getuigschrift van deugdzaamheid aan deze laatste verleent en evenmin tot gevolg heeft de ouderlijke macht *sensu lato* van de andere echtgenoot op te heffen » (*Verslag Kamercommissie,* blz. 20).

2° — Wanneer een natuurlijk kind door zijn beide ouders werd erkend, maar slechts één van hen het recht van bewaring uitoefent en de andere zich helemaal niet bekommert om het kind, moet niettemin de toestemming bekomen worden van beide ouders (*Verslag Kamercommissie, loc. cit.*).

3° — Wanneer het kind wordt geadopteerd door de echtgenoot van de adoptant, moet de toestemming niet gegeven worden door de eerste adoptant, maar wel door de oorspronkelijke natuurlijke familie, inzonderheid de ouders (*Verslag Senaatscommissie,* § 2, blz. 22).

Hierdoor wordt formeel afgeweken van een eensluidende tegenstrijdige rechtsleer (Xavier Carton de Wiart, *J.T.*, 1950, 153 ; — Auvray, nr 80 ; — Canivet, *J.T.*, 1952, nr 16 ; — zie verder, nr 197).

4° — De ouders die hun kinderen aan de commissie van openbare onderstand toevertrouwden en waarover deze, ingevolge artikel 78 der wet van 10 maart 1925 de voogdij uitoefent, blijven tot adoptietoestemming gerechtigd.

Ook hierover bestaat betwisting in de rechtsleer en rechtspraak (zie verder, nr 196), maar het *Kamerverslag van de Commissie voor de Justitie* neemt alle twijfel weg (blz. 22).

178. — Het is vanzelfsprekend dat de *ratio legis* van artikel 348 B.W., eveneens de bescherming van de minderjarige beoogt, inzonderheid bij de specifieke aanvullende toestemming die aan de vijftienjarige geadopteerde wordt gegeven. Er wordt evenwel met geen woord over deze bescherming gesproken in de Voorbereidende Werkzaamheden, die zeer duidelijk het accent leggen op het recht en het gezag van de ouders. In dit opzicht van bescherming door raad die aan de onervaren geadopteerde wordt gegeven, beantwoordt de toestemming in de adoptie aan de ouderlijke macht *stricto sensu,* maar ze vereenzelvigt er zich niet mede.

Sommigen hebben hieruit afgeleid dat dit element der ouderlijke toestemming doorslaggevend was. Er werd zelfs beweerd dat de ouderlijke toestemming in de adoptie, ook als exponent van de ouderlijke macht *lato sensu,* eerder een plicht dan een recht was (Canivet, *Adoptés en péril, J.T.*, 1961, 661, nrs 4 en9). Hoe verkeerd deze thesis wel moge zijn werd voldoende aangetoond, ook vóór huidige wetswijziging (ons antwoord in *J.T.*, 1962, blz. 109, nr 3). Hoe kan men trouwens van een beschermingsgedachte vertrekken, wanneer men vaststelt dat de adoptie eenvoudig een einde maakt aan de ouderlijke macht en de ouder zich van zijn minderjarig

kind ontdoet ? Wanneer de ouder zich evenwel aansluit bij de persoonlijke wil van het kind, m.a.w. een zuiver aanvullende toestemming geeft, kan men wel van bescherming gewagen.

II. — *Alleen de natuurlijke afstamming bepaalt het toestemmingsrecht.*

179. — De vader en de moeder ten aanzien van wie het kind een bewezen natuurlijke afstamming heeft, moeten in de adoptie van hun kind toestemmen.

Elke afstamming, zo de wettelijke als de natuurlijke, steunt op drie essentiële kenmerken : a) ze moet wettelijk bewezen zijn ; b) de gevolgen ervan zijn onafhankelijk van de manier waarop ze bewezen wordt ; c) de gevolgen worden niet bepaald door het tijdstip waarop ze vastgesteld wordt (De Page, I, nr 1033). Anderzijds is de ouderlijke macht niet een gevolg van het huwelijk, maar wel van de afstamming (Jeugdrb. Brussel, 10 juni 1968, *J.T.*, 1968, 475).

Wat ook de wijze is waarop de afstamming werd vastgesteld (zie boven nr 92), vanaf het ogenblik dat zij juridisch bewezen is geeft ze onafgezien van de inhoud die er juridisch aan verbonden wordt (zie boven, nr 93), aan de verwekker van het kind het recht toe te stemmen in de adoptie.

Dit recht ontstaat evenwel pas na de geboorte van het kind (art. 348, laatste lid B.W.).

Anderzijds moeten beide ouders in de aanneming van hun kind toestemmen.

Het is slechts wanneer het kind geen ouders heeft, hetzij het een gewoon natuurlijk kind is dat door geen zijner ouders werd erkend, hetzij het een wettig kind is dat beide ouders heeft verloren, of waarvan beide ouders afwezig verklaard werden of zich in de onmogelijkheid bevinden hun toestemming te kennen te geven, hetzij het een natuurlijk erkend kind is dat zich in dezelfde voorwaarden bevindt, dat de toestemming in de adoptie door de drager van het ouderlijk gezag, namelijk de familieraad der oorspronkelijke natuurlijke familie, zal moeten gegeven worden.

De wet vereist alleen dat de ouders die ingevolge hun juridisch bewezen ouderschap een bloedeigen relatie ouder-kind ten aanzien van het kind hebben, hun toestemming geven. Al deze ouders zonder onderscheid zijn in potentie drager van de ouderlijke macht, zelfs indien zij er de attributen niet van uitoefenen. Het boven in nr 177, *in fine* aangehaald *Verslag van de Kamercommissie voor de Justitie* maakt dit onderscheid niet, maar een recente rechtspraak gaat in deze richting (zie boven, nr 93). Het is nochtans de afstamming die de *status familiae* bepaalt, waaraan de wet een wisselende inhoud heeft gegeven naargelang zij wettelijk of natuurlijk is (De Page, I, nr 1032). « Mais cette différence vient à disparaître quand la paternité est judiciairement établie. Dès que la paternité est constante, l'enfant à droit à l'éducation, donc le père à la puissance paternelle » (Laurent, IV, nr 418).

De natuurlijke rechten en verplichtingen strekken verder dan de wettelijke regeling. In dit verband weze nogmaals verwezen naar het belangwekkend arrest van 22 september 1966 van het hof van cassatie (*R.W.*, 1966-67, 851 ; — zie boven, nr 92, *in fine*).

Ook wanneer het natuurlijk kind door geen zijner ouders werd erkend, wordt de vriendenraad ingericht naar het model van de gemeenrechtelijke familieraad en zullen de niet-erkennende ouders er niettemin lid van kunnen zijn evenals hun familieleden (Tw. *Familieraad,* nrs 88 en 89).

180. — De natuurlijke familie primeert de adoptieve.

Dit volgt uit de Voorbereidende Werken en uit art. 348, § 2 B.W. Het *Verslag namens de Kamercommissie voor de Justitie* wordt later aangehaald (zie verder, nr 197).

In het *Verslag namens de Senaatscommissie* is een storende fout geslopen in de Nederlandse vertaling, zodat het hier best in het Frans wordt aangehaald.

« Bien que la première adoption ait très fortement réduit les liens existant entre l'adopté et sa famille d'origine, c'est encore à cette dernière qu'il appartient de consentir à la nouvelle adoption. Il n'y a d'exception à cette règle que si, par son refus abusif de consentir à la première adoption, la famille d'origine oblige l'adoptant à demander au tribunal de prononcer l'adoption. Dans ce cas, si un seul des père ou mère a consenti à la première adoption l'autre s'y refusant, le premier devra seul consentir à la nouvelle adoption ; dans tous les autres cas, le consentement sera donné par le conseil de famille dont aux termes des articles 361 et 367 du projet, est muni tout mineur d'âge qui a été adopté par une personne seule ou dont l'un au moins des adoptants est décédé, absent ou incapable d'exprimer sa volonté ou dont une précédente adoption a été révoquée » (*Parlem. Besch., Senaat,* nr 358 van 4 nov. 1967, blz. 22).

Dat in normale omstandigheden, dit wil zeggen, wanneer de oorspronkelijke familie toestemde en de adoptie niet afgedwongen werd, de toestemming in de nieuwe adoptie terug door haar moet gegeven worden, hetzij de ouders, hetzij bij hun ontstentenis de familieraad der oorspronkelijke familie, blijkt hieruit zeer duidelijk en zal later nog worden behandeld (zie verder, nr 197).

Hoe de voogdij wordt ingericht na een eerste adoptie, wordt eveneens later uitgelegd (zie verder, nrs 385 tot en met 394).

Hieruit volgt :

1° — dat de toestemming in een nieuwe adoptie steeds moet gegeven worden door de natuurlijke ouder(s) of door de familieraad der natuurlijke familie, ook indien de ouders die oorspronkelijk toestemden ondertussen overleden zijn of zich in de gevallen van artikel 348, § 1, derde lid B.W. bevinden ; uitzondering wordt alleen gemaakt wanneer de eerste adoptie afgedwongen werd.

2° — dat een adoptant alleen kan toestemmen wanneer hij terzelfdertijd natuurlijke ouder is.

Dit is klaarblijkend een bevestiging van de eerbiediging der ouderlijke macht der ouders als gezag gezien. Deze voorschriften zijn gans nieuw nu vroeger werd aangenomen dat, bij adoptie van het kind door één der echtgenoten volgende op een eerste adoptie door de andere, alleen deze laatste, als adoptant, moest toestemmen (Xavier Carton de Wiart, *J.T.*, 1950, blz. 153 ; — Auvray, nr 80 ; — Canivet, *J.T.*, 1952, nr 16 ; — *anders :* Rb. Verviers, 20 nov. 1961, *Jur. Liège,* 76, met noot J.D.). Tevens wordt zeer duidelijk gesteld dat toestemming in een adoptie steunt op de natuurlijke afstamming en de ouderlijke macht die eraan verbonden is (zie boven, nr 177).

III. — *Het toestemmingsrecht van de ouders is in principe soeverein en onafdwingbaar.*

181. — Het ouderlijk gezag als uiting van de ouderlijke macht *lato sensu* laat aan de ouders het onaantastbaar recht toe in geweten te beslissen of ze in de adoptie van hun kind zullen toestemmen. De ouderlijke macht is een

instelling van openbare orde en onschendbaar ; ze verzet zich tegen elke inkrimping, elke afstand, elke regeling, elke overeenkomst dienaangaande (Cass., 6 nov. 1879, *Pas.*, I, 400). Uitzonderingen kunnen slechts geduld worden wanneer de wet ze uitdrukkelijk voorziet en ze zijn van strikte interpretatie : *Odiosa sunt restringenda !*

Gevolgen :

1° — Het kind heeft geen enkel vorderingsrecht tegen zijn ouders en het kan zich zelfs niet aansluiten bij de vordering van de adoptant in geval van toepassing van artikel 353, § 1 B.W. (*Verslag Senaatscommissie voor de Justitie,* blz. 28).

Deze oplossing is klassiek nu het kind in het algemeen geen enkele bevoegdheid bezit zijn ouders voor de rechtbank te dagen om er de uitoefening van de ouderlijke macht te betwisten.

182. — Bij ontstentenis van ouders en wanneer de uitoefening van de ouderlijke macht is opgedragen aan de voogd en de familieraad, wordt de toestand totaal verschillend :

A. Bijeenroepingsrecht van de familieraad.

Behoudens aan alle leden van de familieraad zelf en andere familieleden, op voorwaarde de voogd eerst in gebreke te hebben gesteld het te doen (Tw. *Familieraad,* nr 303) of wanneer het anders door de wet wordt voorzien, behoort dit recht aan :

1) de minderjarige van 15 jaar. Hij mag tevens vragen gehoord te worden door de familieraad. Hij kan dit trouwens voor de ontvoogding (art. 479, B.W.) en voor het huwelijk (art. 160*bis,* B.W.).

2) de adoptant, zelfs wanneer hij geen lid is van de familieraad of geen familielid. Hij heeft het recht te weten welke houding de familieraad zal aannemen, ten einde desgevallend art. 353, § 1 B.W. te kunnen aanwenden.

3) de vrederechter, alhoewel deze mening betwistbaar is. Sommigen kennen aan de vrederechter algemene bevoegdheid toe (Demolombe, VII, nr 280, blz. 172 ; — Beltjens, *Code Civil,* art. 406, nr 5 ; — Thiry, *Cours de droit civil,* nr 545 ; Planiol et Ripert, uitg. 1952, I, 453 ; — Dekkers, I, 496), anderen verzetten zich radikaal voor zover de wet dit recht niet uitdrukkelijk aan de vrederechter voorbehouden heeft (Tw. *Familieraad,* nr 304 ; — Aubry et Rau, I, § 94, blz. 382) ; nog anderen onderscheiden naargelang het voorwerp (De Page, II, 117). In zaken die de openbare orde aanbelangen, meer bepaald akten van staat betreffende de personen, wordt dit recht aan deze magistraat ontkend (Laurent, V, nr 206 ; — *P.B.,* Tw. *Conseil de famille,* nr 214). De adoptie behoort hiertoe, maar in de huidige strekking van de wetten betreffende de jeugdbescherming en alles wat de persoon van de minderjarige aanbelangt, kan toch aangenomen worden dat, voor wie de diepere practische betekenis van de « familieraad » kent, de vrederechter moet kunnen oordelen of het imperatief belang van de minderjarige niet vereist dat hij bevoorbeeld een verbetering van *status familiae* krijgt. In de praktijk zal de vrederechter persoonlijk niet meer hoeven op te komen tegen de beslissing van de familieraad (*Parlem. Besch., Senaat,* zitting 1964-65, nr 153, blz. 26 ; — Matthijs, J., *T.P.R.,* 1965, blz. 387, nr 92).

4) het openbaar ministerie. Wanneer de procureur des Konings het recht heeft elke beslissing van de familieraad bij te wonen (art. 407, B.W.), moet hem, telkens de persoonlijke belangen van de minderjarige op het spel staan en niemand enig initiatief neemt, dit recht toegekend worden. Men kan evenwel niet beweren dat hij dit recht uitoefent als beschermer der openbare orde in burgerlijke zaken (*anders,* Tw. *Familieraad,* nr 309). Een beraadslaging van een familieraad is geen geding.

B. Vordering tot nietigverklaring.

Het verhaal tegen de beslissing van de familieraad, vordering tot nietigverklaring genoemd (Cass., 7 mei 1954, *R.W.*, 1954-55, 216; *Pas.*, I, 762), behoort aan alle hogervernoemde personen (te raadplegen, Tw. *Familieraad,* nrs 481 en volg.; — Matthijs, J., *o.c., T.P.R.,* 1965, blz. 387, nr 92), met uitzondering van de adoptant die niet om de bijeenroeping verzocht. Deze heeft immers de rechtsvordering van artikel 353, § 1 B.W. Maar behoudens deze beperking, moet aanvaard worden dat elke gunstige of ongunstige beslissing van de familieraad, die betrekking heeft op het bestuur van de persoon van het kind, zij weze al dan niet eenparig genomen, steeds vatbaar is voor voorziening in nietigverklaring (De Page, I, nr 493; II, nr 123, 2°).

183. — 2° — De ene ouder heeft geen enkel vorderingsrecht tegen de andere. Dit in strijd met wat bievoorbeeld inzake huwelijk is bepaald (art. 148, B.W.). Alleen de adoptant bezit dit recht.

Anderzijds heeft de ouder die geen bewezen juridische afstammingsverhouding met het kind heeft, te weten de moeder die alleen in de geboorteakte werd aangeduid, niet het minste recht op tussenkomst (*Verslag Senaatscommissie voor de Justitie,* blz. 26; zie nochtans nr 92).

Elk van de ouders bezit de volheid van de ouderlijke macht in zijn persoon, zonder rekenschap te moeten verstrekken aan de andere en zonder dat moet nagegaan worden of hij zich al dan niet om het kind bekommerd heeft, behoudens toepassing van artikel 353, § 1 B.W.

Beide ouders gedragen zich als dragers van het absoluut ouderlijk gezag (zie *J.T.*, 1962, blz. 109, nr 3; — zie boven, nrs 177 en 181). Geen primauteit voor de wil van de vader, zoals in de uitoefening van de ouderlijke macht *stricto sensu* (art. 373, B.W.).

Artikel 353, § 1 B.W., dat zeker van zeer enge interpretatie is, bevestigt dit principe. Er kan aan de ouders geen rekenschap voor hun weigering gevraagd worden, door niemand, ook niet door de rechter, maar de adoptant moet bewijzen dat de weigerende ouder onwaardig is (zie verder, nr 199).

184. — 3° — Het openbaar ministerie heeft geen enkel vorderingsrecht tegen de ouders om hun toestemming af te dwingen.

De procureur des Konings bezit dit recht wel indien weigering tot toestemming in het huwelijk wordt vastgesteld die steunt op een misbruik van recht (art. 160*bis,* B.W.). Bij adoptie treedt hij niet ambtshalve op maar alleen ingevolge een regelmatig ter griffie neergelegd verzoekschrift uitgaande van de adoptant(en).

185. — 4° — Het recht gaat niet over op de grootouders.

Wel moet de procureur des Konings hun oordeel inwinnen (art. 350, § 3 B.W.). Oorspronkelijk werd nochtans overwogen het toestemmingssysteem van het huwelijk over te nemen. Alhoewel vastgesteld werd dat de voorschriften betreffende het huwelijk en de adoptie nooit volstrekt analoog konden zijn, had de *Commissie voor de Justitie van de Senaat* niettemin, in eerste lezing, een amendement aangenomen met volgende tekst: « Onder voorbehoud van de toepassing van artikel 352, kan een minderjarige of onbekwaamverklaarde niet worden geadopteerd zonder de toestemming van hen die krachtens de artikelen 148, eerste lid, 149, eerste lid, 150 eerste en tweede lid, 159 en 160 van dit wetboek en artikel 78 van de wet van 10 maart 1925 tot regeling van de openbare onderstand, hun toestemming tot het huwelijk van een minderjarige moeten geven » (blz. 21).

Ten einde de werkzaamheden niet te vertragen werd het verlaten.

186. — 5° — Artikel 353, § 1 B.W. dat de rechtbank toelaat de adoptie uit te spreken tegen de wil van de ouders in, moet zeer beperkend worden uitgelegd.

In hoofde van de ouders is een weigering slechts dan onverantwoord, wanneer zij zich als onwaardigen tegenover het kind gedragen hebben (zie boven, nr 183 *in fine* en verder nrs 199 en 201). In zeer veel gevallen, vooral waar het gaat over overspelige kinderen *a matre,* zal, zolang geen echtscheidingsprocedure of geen geding tot scheiding van tafel en bed tegen de moeder werd ingespannen, deze laatste dikwijls, in haar relatie met het kind en dan meer bepaald in de dagelijkse omgang, in de zelfs materiële onmogelijkheid verkeren, positieve daden in het belang van het kind te stellen. Hieruit volgt niet noodzakelijk, integendeel, dat zij onwaardig zou zijn. Haar ontrouw maakt van haar niet een slechte moeder, noch tegenover haar wettige kinderen, noch tegenover de kinderen die uit haar door de wet verboden onechtelijke gemeenschap zijn geboren. Dit artikel mag geen boemerangartikel worden. De adoptie mag niet afgedwongen worden als een resultante van een door de wet en niet door de moeder gewilde feitelijke toestand.

§ 2. — Gevallen waarin de adoptant zelf mag en moet toestemmen.

187. — Aansluitend bij hetgeen omtrent de toestemming van de ouders als uiting van het ouderlijk gezag en de ouderlijke macht *lato sensu* gezegd werd in bovenstaande nummers 176 tot en met 186, heeft de wetgever een treffende illustratie van al deze begrippen gegeven in artikel 348, § 2, tweede lid, B.W., dat luidt : « Wanneer de bij dit artikel en het vorige (echtelijke toestemming), vereiste toestemmingen van eenzelfde persoon moeten uitgaan, dan kunnen zij door hem gegeven worden, zelfs als hij ook adoptant is ».

Hetgeen door sommigen als evident werd aanzien (P. Mahillon, *Du consentement à l'adoption d'un mineur et spécialement du consentement des père et mère eux-mêmes mineurs, Ann. Not. Enreg.,* 1950, blz. 177 ; — L. Mallié, *Adoption et filation illégitime, T. Vred.,* 1952, blz. 10 ; — Fl. Maes, *Toestemming en vertegenwoordiging inzake aanneming van minderjarige kinderen, R.W.,* 1955-1956, 787 ; — Berrewaerts, F., *Consentement et représentation en matière d'adoption d'enfants mineurs, T. Vred.,* 1957, blz. 321, nrs 17 en 19 ; — Van Malderen, C., *Het adagium Nemo potest auctor esse in rem suam en de artikelen 346 en 354 van het burgerlijk wetboek op de kinderaanneming, T. Vred.,* 1961, blz. 41 en *Le double consentement et la puissance paternelle des parents qui adoptent leurs propres enfants, J.T.* 1962, blz. 109) werd door anderen op zeer hevige wijze betwist (J. Canivet, *Adoptés en péril, J.T.,* 1961, blz. 661 en de erin geciteerde vonnissen der rechtbanken van eerste aanleg te Brussel, Charleroi en Kortrijk ; — zie ook Brussel, 27 juli 1962, *Rev. dr. Fam.,* 241). Volgens deze laatsten moest de ouder die zijn eigen kind wou adopteren, wat de toestemming tot de adoptie betrof, zich laten vervangen als zijnde « in de onmogelijkheid zijn wil uit te drukken », door een familieraad, zelfs in alle gevallen waar geen familieraad bestond. Men benoemde voogden, voogden *ad hoc,* toeziende voogden *ad hoc,* wettelijke vertegenwoordigers *ad hoc,* enz., zelfs wanneer geen voogdijen bestonden, wanneer de benoemingen door de rechtbank van eerste aanleg moesten geschieden, kortom, alle principes van ouderlijke macht, inrichting

der voogdij en adoptiewetgeving zelf werden door elkaar gemengd. Dit alles omdat men een tegenstrijdigheid van belangen ontdekte.

De wet stelt hier kordaat een einde aan.

Ten einde alle twijfel weg te nemen volstaat het twee citaten uit de Voorbereidende Werkzaamheden aan te halen :

« Met deze bepaling wil de Commissie eveneens een einde maken aan een betwisting welke zich in de rechtspraak voordoet.

Sommige rechtbanken zijn immers van oordeel dat degene die zijn eigen natuurlijk kind aanneemt, niet bevoegd is om zijn toestemming tot deze adoptie te geven.

Andere rechtbanken zien daarin geen onverenigbaarheid en zijn daarentegen van mening dat er geen belangenconflict is tussen het kind, dat van zijn ouder de vereiste toestemming verkrijgt om geadopteerd te kunnen worden, en die adopterende ouder, evenmin als er een belangenconflict is tussen twee echtgenoten die samen een kind adopteren en daartoe elkaar hun toestemming verlenen, zoals is vereist krachtens art. 345 van het burgerlijk wetboek (door de Commissie voorgesteld art. 346).

De Commissie valt deze zienswijze bij. Zij gaat zelfs verder, aangezien zij voorstelt (zie onder art. 354 van het voorstel, het door de Commissie voorgestelde art. 348) dat de ouder van het kind niet slechts zijn toestemming tot de adoptie kan geven, maar zelfs een geadopteerde beneden 15 jaar kan vertegenwoordigen bij het opmaken van de adoptieakte » (*Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer,* zitting 1964-65, nr 436-2, blz. 22).

En handelende over de vertegenwoordiging :

« Deze regeling is alleen maar in schijn „niet elegant", aangezien er in feite geen tegenstrijdige belangen op het spel staan » (*ibid.,* blz. 41).

En het *Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Senaat* (*Parlem. Besch., Senaat,* zitting 1966-67, nr 358, blz. 22) vermeldt :

« Evenals de Kamer van Volksvertegenwoordigers was ook uw Commissie van oordeel dat er geen belangenconflict is tussen het kind dat van zijn ouder de vereiste toestemming verkrijgt om geadopteerd te kunnen worden en die adopterende ouder, evenmin als er een belangenconflict is tussen twee echtgenoten die samen een kind adopteren en daartoe elkaar hun toestemming verlenen ; bepaalde verschillen in de rechtspraak moeten derhalve opgeheven worden door een duidelijke tekst....

Zo treedt de moeder die, tegelijk met haar man, haar erkend natuurlijk kind van minder dan 15 jaar adopteert, in vier verschillende hoedanigheden bij de akte van adoptie op : om te adopteren, om als moeder van de te adopteren minderjarige in de adoptie toe te stemmen, om toe te stemmen in de adoptie door haar echtgenoot en tenslotte om de minderjarige te vertegenwoordigen ».

Het kan moeilijk duidelijker gezegd worden en de beruchte controverse die zoveel familieraden heeft doen oproepen waar zij helemaal geen bestaansreden hadden, zo dikwijls natuurlijke ouders die hun eigen kind wilden adopteren voor de niet bestaande familiale rechtbank ter verantwoording heeft geroepen, behoort definitief tot het verleden en kan op het passief geschreven worden van de zo graag gehanteerde valbijl der tegenstrijdige belangen.

188. — Of alle moeilijkheden hierdoor uit de weg werden geruimd, zal de praktijk leren, maar het is toch niet zonder belang klaar te stellen :

1° dat artikel 348, § 2, tweede lid B.W. uitsluitend de ouderlijke toestemming beoogt, d.w.z. de toestemming van de personen ten aanzien van wie de geadopteerde een niet betwistbaar wettelijk vastgestelde natuurlijke afstamming heeft.

Zoals reeds menigmaal moet hier verwezen worden naar de nrs 92 en 93.

Dit artikel is niet van toepassing :

1) wanneer het kind alleen een adoptieve afstamming heeft (zie boven, nr 180).

2) wanneer het kind door twee personen van hetzelfde geslacht werd erkend en het wordt geadopteerd door de tweede erkennende ouder zonder dat de eerste erkenning voorafgaandelijk werd tenietgedaan. In dit geval zal de eerste erkennende ouder moeten toestemmen of zal, bij weigering, de adoptant *in spe* een dubbele optie hebben : a) de eerste erkenning laten nietig verklaren ; b) artikel 353, § 1 B.W. toepassen.

Wanneer de adoptant evenwel onder gunstiger voorwaarden wil adopteren, zal hij eerst de eerste erkenning moeten laten teniet doen (zie boven, nr 98).

3) op de adoptante die alleen door de erkennende natuurlijke vader in de geboorteakte als moeder van het kind werd aangeduid, maar geen daden waaruit een erkenning van het moederschap volgt, heeft gesteld (zie boven, nr 97). Misschien zal deze stelling betwist worden omwille van de regel *Mater semper certa est*, maar dat de enkele geboorteakte geen bewijs is van natuurlijke afstamming (Gent, 10 april, *R.W.*, 1961-62, 426, *R.C.J.B.*, 1962, blz. 21 , met noot Van der Elst) wordt nogmaals bevestigd door het *Verslag van de Commissie voor de Justitie van de Senaat* (zie boven, nr 187) : « Het leek niet mogelijk te bepalen dat de moeder van een niet erkend natuurlijk kind moet worden gehoord ; zij is alleen bekend door de vermeldingen in de geboorteakte en het te adopteren kind is haar juridisch vreemd » (*Verslag*, blz. 26). Dit geval kan evenwel geen moeilijkheden opleveren gezien de moeder het kind steeds voorafgaand aan de adoptie kan erkennen. Er is geen bezwaar tegen een uitdrukkelijke erkenning of bekentenis in de adoptie-akte zelf (zie boven, nr 95).

4) op de voogd die zijn pleegkind wenst te adopteren. Bedoeld wordt vanzelfsprekend de datieve voogdij.

Het tegendeel mag niet afgeleid worden uit artikel 4, § 3, derde lid der wet van 21 maart 1969, dat een loutere overgangsbepaling is die slechts 5 jaar van toepassing blijft en bovendien alleen spreekt over de wettiging door adoptie van een reeds gedurende de minderjarigheid geadopteerd kind (zie *Verslag Senaatscommissie voor de Justitie, Parlem, Besch., Senaat*, 1966-67, nr 358, blz. 43, nr 3).

Anderzijds is het vanzelfsprekend dat, voor hen die niet aanvaarden dat een overspelige moeder de ouderlijke macht over haar kind uitoefent en wettige voogdes is na ontkenning van het vaderschap (hetgeen wij wel doen ; zie ook Rb. Brussel, 7 juli 1967, *J.T.*, 1968, 332 en M.T. Meulders-Klein, *De la puissance paternelle et de la tutelle légale des parents adultérins, J.T.*, 1968, 321 ; — Jeugdrb. Brussel, 10 juni 1968, *J.T.*, 1968, 475 impliciet ; *anders :* datieve voogdij, Kluyskens, VII, nr 668 ; — De Page, I, nrs 780 en 1230 ; — Tw. *Familieraad*, nr 213 ; — Baert, G., *De familieraad vóór en na de procedure van ontkenning van vaderschap, T. Vred.*, 1962, 241), deze betwisting van ondergeschikt belang is gezien de afstamming bewezen is (zie boven, nr 99). Wanneer die moeder-voogdes, zelfs al wordt ze datieve voogdes genoemd, haar kind wil aannemen, stemt zij alleen in die adoptie toe.

Maar telkens de voogd de hoedanigheid van vader of moeder niet in dezelfde persoon verenigt, moet de toestemming uitgaan, hetzij van de ouder die om een of andere reden geen wettige voogd meer zou zijn, hetzij van de familieraad.

In dit verband stelt zich trouwens nog een moeilijkheid bij het toepassen van artikel 349 B.W. (vertegenwoordiging : zie verder, nr 222).

2° — dat dit artikel de toestemming in de adoptie van een minderjarig kind als een prerogatief van de ouderlijke macht *lato sensu* affirmeert.

3° — dat dit artikel niet onderscheidt naargelang het kind door één zijner natuurlijke ouders of door beiden wordt geadopteerd.

4° — dat wanneer bij een vroegere adoptie toepassing werd gegeven aan artikel 353 B.W. en de adoptie afgedwongen werd bij weigering van de natuurlijke ouder, het nochtans deze natuurlijke ouder zal zijn die zal toestemmen wanneer hij later zelf het kind adopteert.

Art. 348, § 2, eerste lid is alleen een gevolg van art. 353, § 1 B.W. en, wanneer de *ratio legis* ophoudt te bestaan, herneemt het natuurlijk recht van de ouder-adoptant de bovenhand. De mogelijkheid bestaat dat twee personen van verschillend geslacht een kind hebben erkend en dat één het wil adopteren tegen de wil van de andere. Wanneer hij de adoptie afgedwongen heeft en later met de andere erkennende natuurlijke ouder huwt, kan deze het kind op zijn beurt adopteren. Het geval kan van belang worden wanneer de adoptie volgt op het overlijden van de eerste adoptant. De redactie van art. 361 B.W. kan de adoptie noodzaken.

§ 3. — Toestemming door slechts één van de ouders.

1. De afstamming staat slechts ten aanzien van één der ouders vast.

189. — Artikel 348, § 1, tweede lid B.W. stelt een eenvormige oplossing voor voor alle natuurlijke kinderen met een wettelijk vaststaande natuurlijke afstamming. Onder uitdrukkelijke verwijzing naar hetgeen boven werd uiteengezet (nrs 177 *in fine,* 179 en 180), kan de toepassing van dit artikel geen moeilijkheid opleveren.

In alle gevallen is de oplossing deze alsof het kind een wettig kind ware maar nog slechts één van zijn ouders in leven had. Hierbij is geen onderscheid te maken tussen de ouderlijke macht van de wettige ouder en de natuurlijke ouder, zelfs indien de erkenning niet vrijwillig en louter toevallig geschiedde (zie boven, nrs 92, 93, 94, 99, 188, 1°, 4, *in fine*).

2. De afstamming staat ten aanzien van beide ouders vast.

A. — *Eén der ouders is afwezigverklaard.*

190. — Onmiddellijk rijst de vraag of een vonnis van afwezigverklaring vereist is. Ondanks de klare bewoordingen van artikel 348 B.W., dat voor een bevestigend antwoord pleit, wijst alles erop dat ontkennend moet worden geantwoord.

In de eerste plaats zijn er de bewoordingen van het oud artikel 346 B.W. dat letterlijk aanhaalde « afwezig is » en waaruit werd afgeleid dat de feitelijke afwezigheid volstond op voorwaarde dat ze praktisch vaststaat, m.a.w. dat ze werkelijk en onoverkomelijk is (Kluyskens, VII, nr 601 ; — Auvray, nr 36 ; — Canivet, *Des consentements nécessaires à l'adopté en raison de sa minorité,*

J.T., 1952, blz. 99, nr 5 ; — zie ook *Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer,* zitting 1937-38, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 178). Welnu, in de redactie van artikel 347 B.W. (huidig art. 348 B.W.), werd eveneens gehandeld over « afwezig zijn », maar werd door het *Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer* (*Parlem. Besch., Kamer,* van 26 jan. 1965, nr 436-2, blz. 21) duidelijk gezegd : « Wat het begrip afwezigheid betreft, moet worden verstaan de feitelijke afwezigheid, en niet alleen de juridische afwezigheid in de zin van artikel 112 en volgende van het Burgerlijk Wetboek ». Het lijkt overtuigend, maar de tekst van artikel 347 B.W. werd nu juist gewijzigd en « afwezig zijn » werd « afwezig verklaard ».

Letterlijk genomen zou men dus een vonnis van afwezigverklaring moeten vereisen. Maar het blijkt nu juist uit het *Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Senaat* (*Parlem. Besch., Senaat,* van 4 nov. 1967, nr 358, blz. 21), dat de huidige wettekst deze is « ... die, in een verschillende redactie, de door de Kamer van Volksvertegenwoordigers aangenomen regels overneemt » (zie *Verslag van de Kamercommissie voor de Justitie, Gedr. St.,* 1961-62, nr 436-2, blz. 19 en volg).

De bedoeling van de wetgever laat dan ook geen twijfel bestaan.

Nu kan men opwerpen dat wanneer boven over de echtelijke toestemming werd gehandeld (zie nr 117), principieel voor het vonnis van afwezigverklaring werd geopteerd. De reden is eenvoudig omdat in beide aangehaalde verslagen in verband met de aldaar behandelde stof, geen uitleg te vinden is, wat hier niet het geval is. Maar ook in nr 117 werd sterke twijfel geopperd. Tenslotte is het veel erger dat een echtgenoot het gemeenschappelijk kind kan laten adopteren dan dat hij een kind zou adopteren. Het is bij lange afwezigheid van de man uit de aard der menselijke gedragingen, begrijpelijk dat zijn echtgenote een ander kind heeft. Minder begrijpelijk wordt dat zij haar kind laat adopteren.

Tenslotte is er een belangrijke passus aan te halen uit het *Verslag van de Senaatscommissie,* waar handelende over de echtelijke en ouderlijke toestemmingen, in een algemeen voorwoord, de verslaggever het alleen over « afwezigheid » zonder meer heeft (blz. 4, nr 5).

Een tekstwijziging dringt zich op. Men kan zich niet van de indruk ontdoen dat alles wat in teksten geschreven wordt omtrent « afwezig verklaard » trouwens overbodig is, wanneer de passus « onmogelijkheid zijn wil te doen blijken » wordt gehandhaafd. Men moet in deze, zoals in zeer veel toepassingen van de nieuwe adoptiewet, trouwens een gegrond vertrouwen hebben in het onderzoek van de procureur des Konings en van de rechtbank.

B. — *Eén der ouders verkeert in de onmogelijkheid zijn wil te doen kennen.*

191. — Onder verwijzing naar nummer 187 waarin uiteengezet werd dat dit begrip nooit tegen de ouders kan aangehaald worden die hun eigen kind adopteren, moet vastgesteld worden dat de gebruikte woorden dezelfde zijn als deze van artikel 149 B.W. inzake huwelijk, met dien verstande evenwel dat de wijze waarop de onmogelijkheid wordt vastgesteld niet wordt vermeld in artikel 348 B.W. Uiteraard moet men zich strenger tonen wat de appreciatie betreft, als bij het beoordelen van dit begrip, meer bepaald bij het bewijzen der omstandigheden, dan voor wat in het huwelijk

gebeurt. Een gehuwd kind blijft een kind dat nauwe relaties onderhoudt met zijn oorspronkelijke familie ; na adoptie worden de familiebanden volledig verzwakt.

In het *Verslag namens de Kamercommissie voor de Justitie* van 7 april 1938, zegt de heer Carton de Wiart, dat de onmogelijkheid zijn wil te doen kennen, overeenkomstig artikel 149 B.W., zowel op de gevallen van verdwijning als op de gevallen van aantasting der geestesvermogens slaat (*Parlem. Besch., Kamer,* nr 178, blz. 10). De onmogelijkheid kan dan ook een wettelijke of een feitelijke zijn, maar in het laatste geval is vereist dat zij werkelijk en onoverkomelijk weze. Een twijfelachtige of slechts tijdelijke onmogelijkheid kan niet volstaan.

In de *Voorbereidende Werkzaamheden* der wet van 21 maart 1969 vindt men geen gegevens die op een andere uitleg zouden wijzen. In geval van twijfel raadplege men dan ook de commentaren op art. 149 B.W. (o.a. De Page, I, 589 b).

De tekst van art. 149 B.W. is overigens in termen opgesteld die overeenstemmen met het nagestreefd doel : het huwelijk van het kind te vergemakkelijken. « Il est clair que beaucoup de personnes, surtout dans le peuple, opteraient certainement pour l'union libre si elles se trouvaient devant les difficultés juridiques trop considérables pour se mettre en règle aux yeux de la loi (*comp., supra,* nr 451) » (De Page, *l.c.,* noot 2). Daar de wet op de adoptie vooral de bescherming van de verlaten jeugd nastreeft, d.w.z. de juridisch en feitelijk verwaarloosde jeugd, moet men besluiten dat wanneer de twee ouders in leven zijn, de adoptie een uiterste beslissing zal zijn die een ouder die zich in een twijfelachtige of louter tijdelijke onmogelijkheid bevindt zijn wil te doen kennen, niet voor een voldongen feit mag plaatsen waartegen geen verhaal openstaat. Maar anderzijds is het even belangrijk de adoptiewetgeving te koppelen aan de wet op de jeugdbescherming. Telkens wanneer de aanwezige en bewust redenerende ouder zich door de wettelijke of feitelijke onmogelijkheid zijn wil te doen kennen van de andere ouder, machteloos erkent de fysische en morele gaafheid van het gemeenschappelijk kind, in het meerder belang van het kind, naar behoren te verzorgen zodat, buiten alle schuldvraag, het kind zich in een toestand van feitelijke verwaarlozing bevindt, zal, na onderzoek door de procureur des Konings belast met de jeugdbescherming en nadat vastgesteld werd dat preventieve hulp in het kader der wet van 8 april 1965 niet kan helpen, de adoptierechter — men kan lezen homologatierechter, omdat art. 353, § 1 B.W. niet wordt toegepast — zich bij het beoordelen van het begrip « onmogelijkheid zijn wil te doen kennen », laten leiden door het meerder belang van het kind en de onweerbaarheid van de aanwezige en gezonde ouder.

Moeten *juris et de jure* als vaststaande worden aanzien :

1°) de onbekwaamverklaring.

2°) de volledige ontzetting uit de ouderlijke macht.

Beiden zijn wettelijk vastgestelde juridische toestanden die alle handelingsbekwaamheid van de erdoor getroffen ouder aantasten, ten aanzien van de ouderlijke macht.

Kunnen in aanmerking genomen worden als feitelijke onmogelijkheden :

1°) de collocatie in krankzinnigengesticht ;

2°) de sekwestratie ten huize ;

3°) de internering van abnormalen op grond der wet van 1 juli 1964.

Men raadplege in dit verband nummers 67 tot en met 70. De principiële handelingsbekwaamheid sluit niet uit dat de homologatierechter, op grond van alle bescheiden omtrent de medische en psychologische toestand van het rechtssubject, tot

een vaststaande en blijvende feitelijke onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven, besluit. Meer bepaald in verband met de sekwestratie ten huize, weze trouwens gewezen op de noodzakelijkheid dat de door de vrederechter aangestelde deskundige, vaststelt dat de ziekte ongeneesbaar is (K.B. 14 febr. 1893, art. 1). Collocatie en sekwestratie ten huize zijn uiteraard administratieve maatregelen die tot doel hebben naast de persoon van de geesteszieke, eveneens de openbare veiligheid te beschermen. Wanneer deze laatste niet meer in gevaar wordt gebracht kan de geesteszieke, ook al duurt de ziekte verder, in vrijheid worden hersteld.

4°) de algemene en onoverkomelijke staat van krankzinnigheid en geesteszwakte, zelfs al heeft die geen aanleiding moeten geven tot enige administratieve maatregel of gerechtelijke beslissing. De rechter zal hier soeverein appreciëren.

5°) de praktisch vaststaande verdwijning van de andere ouder.

Vandaar dat de boven omstreden kwestie te weten of al dan niet een vonnis van afwezigverklaring vereist is (zie boven, nr 190), veel aan betekenis verliest en dat men kan besluiten tot de gewone vaststaande afwezigheid. De voorwaarden van art. 115, B.W. zullen dan ook niet noodzakelijk moeten vervuld zijn.

192. — De *ratio legis* van dit wettelijk voorschrift is vrij eenvoudig. In alle gevallen wil men de adoptie van een kind vergemakkelijken wanneer uit deze omstandigheden blijkt dat zijn meerder belang dit imperatief vereist. Wanneer één der ouders zich in een dezer gevallen bevindt kan de familiale homogeniteit aangetast zijn. Die ouder oefent de ouderlijke macht nog slechts *in abstracto* uit zodat het kind geen bescherming meer heeft, vooral wanneer de andere een laten adopteren overweegt. Bovendien is er krachtens de gangbare rechtsprincipes een normale substitutie in hoofde van de andere ouder, alhoewel toch moet aangedrongen worden op het feit dat deze alleen op de attributen der ouderlijke macht *stricto sensu* slaat, zoals trouwens de wet op de jeugdbescherming essentieel deze attributen beoogt. Een scherpe controle van de parketten en rechtbanken is hier evenwel aangewezen.

De ontzetting uit de ouderlijke macht.

193. — De ontzetting uit de ouderlijke macht wordt als voorbeeld aangehaald van de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven (*Verslag namens de Kamercommissie voor de Justitie,* van 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436-2, blz. 20).

Het oorspronkelijk wetsvoorstel van 30 oktober 1962 (*Parlem. Besch., Kamer,* nr 436-1, art. 346, vierde lid) voorzag uitdrukkelijk de ontzetting uit de ouderlijke macht, zonder weliswaar een onderscheid te maken tussen gedeeltelijke en algehele ontzetting. De Commissie voor de Justitie van de Kamer liet deze expliciete vermelding in de wet wegvallen om reden dat « .... indien in het geval van ontzetting uitdrukkelijk werd voorzien, zou daarvan eventueel melding moeten worden gemaakt in de adoptieakte, wat het kind alleen maar nadeel kan berokkenen ». Men kan de juistheid dezer bewering betwijfelen.

In de eerste plaats wordt vereist dat een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van volledige ontzetting van de ouderlijke macht ten aanzien van het geadopteerd kind wordt overgelegd.

Art. 33 der wet van 8 april 1965 bepaalt immers dat de volledige ontzetting slaat op alle machten die uit de ouderlijke macht voortvloeien. Nochtans wordt in de opsomming die ervan wordt gegeven, noch het recht tot toestemming in het huwelijk,

noch het recht tot toestemmen in de adoptie aangehaald, maar over het recht tot toestemmen in het huwelijk wordt gehandeld in art. 34.

Het zou dan ook onjuist zijn te beweren dat de attributen van de ouderlijke macht *lato sensu* niet geviseerd worden, integendeel, het eerste lid van art. 33 is formeel en voor geen andere uitleg vatbaar.

Maar het is even duidelijk dat de wetgever van 1965 (wet op de jeugdbescherming) en deze van 1969 (adoptie), wat de prerogatieven van de ouderlijke macht *lato sensu* aangaat, zich niet heeft laten leiden door de overwegingen en schikkingen die tot regeling van de gevolgen der ontzetting uit de ouderlijke macht *stricto sensu* hebben aangezet. Aldus werd door het *Verslag der Kamercommissie voor de Justitie,* maar dan vóór de huidige wet op de jeugdbescherming, uitdrukkelijk aangestipt dat, bij ontzetting uit de ouderlijke macht der ouders, de toestemming in de adoptie niet door de familieraad der ontzetting, maar wel door de familieraad samengesteld overeenkomstig de art. 405 en volg. B.W., moest gegeven worden (*l.c.,* blz. 22). Hieruit moet besloten worden dat, evenmin als voor de toestemming tot het huwelijk, voor de toestemming in de adoptie enige bevoegdheid toekomt aan de persoon die door de jeugdrechtbank overeenkomstig art. 34 wordt aangeduid.

Tweede belangrijke vaststelling, volgende uit de voorgaande, is dat zowel uit artikel 348 B.W. als uit de bepalingen van de wet van 8 april 1965 op de jeugdbescherming volgt, dat de niet uit de ouderlijke macht ontzette ouder, wat het toestemmingsrecht tot de adoptie betreft, de volheid van de ouderlijke macht behoudt en in deze nooit kan vervangen worden door de persoon door de jeugdrechtbank boven hemzelf verkozen, of door de familieraad.

Hier moeten wij terug verwijzen naar het karakter van ouderlijk gezag (*potestas*) dat aan de attributen van de ouderlijke macht *lato sensu,* meer speciaal het toestemmingsrecht in de adoptie, verbonden is (zie boven, nr 177).

Derde vaststelling: er moet niet het minste onderscheid gemaakt worden tussen natuurlijke en wettige kinderen. In de huidige hypothese betreft het natuurlijke kinderen die door beide ouders werden erkend en waarvan één uit de ouderlijke macht werd ontzet in de voorwaarden waarin deze ontzetting hem het recht tot toestemming in de adoptie ontneemt.

Hiermede wordt nogmaals bewezen dat het toestemmingsrecht uitsluitend bepaald wordt door de natuurlijke afstamming en door de speciale eigenschappen die de natuurwet aan de afstammingsrelatie ouder-kind verbindt (zie boven, nr 179).

Art. 348 B.W., schept dan ook klare toestanden die eenvormig de eerbiediging van de natuurlijke afstamming en van de ouderlijke macht illustreren. Dit werd uitdrukkelijk door de wetgever gewild (*Verslag Kamercommissie voor de Justitie,* blz. 22). En deze beginselen zullen eveneens hun weerslag hebben op de vertegenwoordiging (zie verder, nr 216). Ondanks de bepalingen van art. 33 en 34 van de wet op de jeugdbescherming, zal de vertegenwoordiging geschieden door de persoon die toestemt en, indien de familieraad der oorspronkelijke familie moet toestemmen, door de persoon die hij zal hebben aangeduid.

Besluitend moet dan ook worden toegegeven dat, waar het de attributen van de ouderlijke macht *lato sensu* betreft, de wetgever van 8 april 1965 alleen wijzigingen gebracht heeft aan de macht der ouders om toe te stemmen in het huwelijk, hij dit, in het kader van die wet, niet deed voor het toestemmingsrecht in de adoptie, dat beheerst blijft door de boven uiteengezette principes, behoudens dan het invoeren van artikel 355, § 1 B.W. dat juist de gevallen viseert waar de ouders (of een van hen) niet door een ontzetting uit de ouderlijke macht getroffen werd(en). Anderzijds kan de ontzetting uit de ouderlijke macht van één der ouders nooit

in se enige weerslag hebben op het principe van het toestemmingsrecht in de adoptie van de andere (*vgl.* boven, nr 183).

C. — *Eén der ouders is overleden.*

194. — De splitsing van de ouderlijke macht die het gevolg is van het overlijden slaat uitsluitend op de attributen der ouderlijke macht *stricto sensu,* ter uitsluiting van deze der ouderlijke macht *lato sensu* die algeheel overgaat op de overlevende ouder. Hij alleen bezit dan de volheid van het ouderlijk gezag (zie boven, nr 183).

Ook hier moet geen onderscheid gemaakt worden tussen wettige en natuurlijke kinderen, en wat deze laatsten betreft, tussen vrijwillig of gedwongen erkende natuurlijke kinderen. Overspeligheid of bloedschendigheid van het kind spelen geen rol.

D. — *Uitsluiting van alle andere gevallen.*

195. — Noch de echtscheiding wegens een bepaalde oorzaak noch de echtscheiding door onderlinge toestemming, noch de scheiding van tafel en bed en de schikkingen wat de ouderlijke macht *stricto sensu* over de gemeenschappelijke kinderen betreft, hebben nog enig belang (zie boven, nr 177, 1°).

Evenmin wordt principieel aan de ouders die hun kind aan de commissie van openbare onderstand toevertrouwden, het recht ontnomen toe te stemmen in hun adoptie. Dit werd vroeger trouwens reeds door een bepaalde rechtspraak aanvaard (zie verder, nr 198).

§ 4. — Toestemming door de familieraad.

1. Principe.

196. — In al de gevallen waar de toestemming overeenkomstig artikel 348, § 1, derde lid B.W. door de familieraad moet gegeven worden, behoort deze bevoegdheid principieel uitsluitend aan de familieraad der oorspronkelijke familie.

De wetgever heeft dit klaar en duidelijk gezegd in de voorbereidende werkzaamheden :

« Aldus wordt een einde gemaakt aan iedere twijfel en iedere aarzeling die sommigen ertoe hebben aangezet de toestemming van de voogd, van de toeziende voogd af van een voogd *ad hoc* te eisen.

De Commissie heeft met opzet de bemoeiing van bedoelde personen, evenals die van de inrichting die het recht van bewaring over het kind uitoefent, van de hand gewezen.

Deze inrichting is doorgaans een commissie van openbare onderstand.

In hoofde van deze commissies bestaat er dikwijls verwarring tussen het begrip « familieraad » en het begrip « voogdijraad ». Inderdaad, krachtens art. 78 van de wet van 10 maart 1925 oefent de commissie van openbare onderstand over de haar toevertrouwde kinderen een voogdijmacht uit door bemiddeling van een voogdijraad. Bedoelde voogdijraad heeft echter niets te maken met de familie van het kind.

Een andere moeilijkheid kan zich voordoen bij ontzetting van de ouderlijke

macht. Het kan immers gebeuren dat twee familieraden werden bijeengeroepen : die van de voogdij (bij overlijden van de vader of de moeder of wanneer een natuurlijk kind slechts door een van zijn ouders is erkend) en die van de ontzetting. Beide familieraden worden niet noodzakelijk onder het voorzitterschap van dezelfde vrederechter gehouden.

De Commissie is van oordeel dat de toestemming tot de adoptie in alle geval moet worden gegeven door de familieraad, die overeenkomstig de art. 405 en volgende van het B.W. is samengesteld.

Dit is het doel van het laatste lid van art. 347, waarin bovendien wordt bepaald dat, indien het geadopteerde kind minder dan 15 jaar oud is, de familieraad de persoon aanwijst die het kind bij de adoptie-akte zal vertegenwoordigen.

Deze bepaling strekt ertoe een einde te maken aan de huidige betwistingen betreffende de persoon die bevoegd is om het kind te vertegenwoordigen » (*Verslag namens de Kamercommissie voor de Justitie,* 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436-2, blz. 22).

De Senaatscommissie beaamde deze visie, alhoewel zij zich niet gemakkelijk kon aansluiten bij de oplossing die voorbehouden werd aan de kinderen welke aan de commissie van openbare onderstand werden toevertrouwd (*Verslag* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 21).

2. Uitzondering.

197. — Ze wordt voorzien in artikel 348, § 2 B.W., namelijk bij nieuwe adoptie na een eerste gedwongen adoptie. De toestemming in die tweede adoptie zal gegeven worden door de adoptieve familieraad, hetzij deze van de artikelen 361 of 367 B.W.

De Voorbereidende Werken bevatten hier enige onduidelijkheid. De *Senaatscommissie* heeft evenwel slechts de redactie van artikel 353 — thans 348 — B.W., zoals het door de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd aangenomen, gewijzigd, maar niets aan de beginselen zelf veranderd.

Nu is het *Verslag van de Senaatscommissie,* zoals boven in nr 180 aangehaald, ver van duidelijk. Dit van de *Kamercommissie* luidt als volgt :

« Dit is het doel van het door de Commissie voorgestelde artikel 353, dat in twee mogelijkheden voorziet :

1° Indien de vorige adoptie of adoptieve wettiging met toestemming van de oorspronkelijke familie werd gedaan en de latere adoptie wordt nagestreefd door middel van de eigenlijke procedure, kan de rechtbank deze toestaan, zodra de weigering tot toestemming geoordeeld wordt een misbruik te zijn. De rechtbank hoeft dus niet te onderzoeken of de ouder die zijn toestemming weigert, het kind heeft verwaarloosd, zoals bepaald in artikel 352 ;

2° Indien de vorige adoptie of adoptieve wettiging daarentegen verkregen werd door middel van de eigenlijke procedure, is de toestemming van de oorspronkelijke familie welke is voorgeschreven bij artikel 347 (door de Commissie voorgestelde tekst), niet altijd vereist voor de latere adoptie. Dat zal het geval zijn wanneer het gaat om de toestemming van de familieraad — van de oorspronkelijke familie — welke nooit is vereist voor de tweede adoptie. Dat geldt evenzeer wanneer de weigering om toestemming te geven is uitgegaan van de familieraad als wanneer de weigering is uitgegaan van de vader en de moeder of van

één van beiden » (*Verslag* van 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436-2, blz. 51).

Toestemming zal gegeven worden door de familieraad van de adoptieve belangen of adoptieve familieraad, en vervangt deze van de oorspronkelijke familie :

1) wanneer de nieuwe adoptie volgt op een adoptievonnis uitgesproken tegen beide ouders ;

2) wanneer de nieuwe adoptie volgt op een adoptievonnis uitgesproken tegen de familieraad der oorspronkelijke familie.

3. Toepassingen.

198. — De toestemming wordt gegeven door de familieraad :

1° wanneer het de adoptie van een gewoon natuurlijk kind betreft dat nooit door één zijner ouders werd erkend.

Sommigen waren vroeger de mening toegedaan dat in dit geval alleen de toestemming van de voogd moest bekomen worden, hierbij ten onrechte de instelling van het huwelijk analogisch met de adoptie-instelling uitleggende (Orban, *R.W.*, 1939-40, 615 ; — Mallié, *Adoption et filiation illégitime, T. Vred.*, 1952, blz. 14 ; — Mahillon, P., *Ann. Not. Enreg.*, 1950, 181 ; — *anders* : Canivet, *J.T.*, 1952, 99, nr 2 ; — Van Malderen, *T. Vred.*, 1961, blz. 53, nr 14).

2° bij de adoptie van door één zijner ouders erkend natuurlijk kind — zonder onderscheid tussen vrijwillige of gedwongen erkenning —, waarvan die ouder : a) overleden is ; b) afwezig of afwezigverklaard is ; c) zich in de onmogelijkheid bevindt zijn wil te laten kennen.

In dit laatste geval, wanneer het over een volledige ontzetting uit de ouderlijke macht gaat in de voorwaarden zoals boven (zie nr 193) bepaald, wordt de toestemming niet gegeven door de persoon door de jeugdrechtbank aangewezen (art. 34, wet van 8 april 1965), maar wel door de familieraad der oorspronkelijke familie (zie zelfde nummer, *in fine,* met dien verstande dat toen nog van een voogdijraad kon worden gewaagd ; — zie ook boven, nr 196).

3° bij de adoptie van een wettig kind waarvan beide ouders overleden zijn of zich beiden in de andere gevallen onder 2° vermeld, bevinden ;

4° bij de adoptie van een wettig kind, waarvan één der ouders overleden is wijl de andere zich in de gevallen voorzien onder 2° bevindt (is zelfde geval als onder 3°) ;

5° bij de adoptie van een door beide ouders erkend natuurlijk kind en waarvan beiden zich in de onder 2° vermelde toestand bevinden ;

6° bij de adoptie van een kind dat geen ouders meer heeft en dat aan de commissie van openbare onderstand werd toevertrouwd.

Dat deze laatste regeling op veel tegenstand heeft gestuit, alhoewel ze vaststaat (zie boven, nr 196 *in fine*), baart geen verwondering.

In werkelijkheid zal de vrederechter evenwel, in dit geval, noodzakelijk alhoewel niet verplicht, een beroep doen op de voogdijraad. Kinderen die nooit door hun ouders werden erkend en die nooit een bewezen juridische afstamming hadden, hebben geen oorspronkelijke familie. Wie kan beter toestemmen dan de voogdijraad van de C.O.O. ? Weliswaar moet het gevaar vermeden worden dat de commissies van openbare onderstand zich ertegen zouden verzetten dat hun tehuizen door adopties zouden ontvolkt worden, maar is dit nog eigentijds ? Het lid van de Senaatscommissie

dat wees op de waarborg die de adoptant vond in de mogelijkheid de adoptie tegen de weigering van de voogdijraad van de C.O.O. af te dwingen (*Verslag,* blz. 21), had klaarblijkelijk gelijk.

In dit verband kan een nauwkeurig gemotiveerd vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen van 21 april 1955 (*J.T.,* 1955, 418 met advies O.M.) aangehaald worden.

Drie standpunten staan tegenover elkaar. Een eerste beweert dat, ondanks vader en/of moeder gekend zijn, alle attributen van de ouderlijke macht naar de commissie van openbare onderstand overgaan, met inbegrip van toestemmingsrecht in het huwelijk en adoptie (dit laatste is thans natuurlijk uitgesloten) (*R.P.D.B.,* Tw. *Assistance publique,* nrs 397 en 406, maar *anders : ibid.,* Tw. *Puissance paternelle,* nr 324 ; — Auvray, nr 45 ; — Canivet, *J.T.,* 1952, blz. 99, nr 10 ; — Rb. Charleroi, 6 mei 1954, *Rev. prat. not.,* 1954, nr 269). Een tweede opvatting verdedigt de stelling dat de ouderlijke macht slechts *pro parte* aan de commissie van openbare onderstand toekomt en schijnt, behoudens uitdrukkelijke tegenspraak in de wet van 10 maart 1925 — zoals voor de ontvoogding — alle attributen der ouderlijke macht *lato sensu* aan de ouders of de oorspronkelijke familie te behouden (De Page, I, nr 785 ; — Rb. Brussel, 20 jan. 1956, *R.C.J.B.,* 1956, blz. 325 ; — Rb. Kortrijk, 15 febr. 1957, *J.T.,* 1957, blz. 354). Een derde standpunt ten slotte kent alleen maar voogdijbevoegdheid aan de commissie van openbare onderstand toe, wanneer het gaat over vondelingen, verlaten kinderen en wezen (Rb. Tongeren, 14 jan. 1954, *R.W.,* 1953-1954, 1482). De eerste stelling kan zeker niet gedeeld worden, daar zij geen onderscheid maakt tussen de ouderlijke macht *lato et stricto sensu.* Is het niet juister te zeggen dat, wanneer de ouders gekend zijn, ze alleen afstand kunnen doen van de ouderlijke macht *stricto sensu* en dan nog op voorwaarde dat er niet kan aan getwijfeld worden dat er werkelijk een vrijwillige afstand geschiedde ? Maar is het niet even juist staande te houden dat, zo deze uiteraard louter tijdelijke administratieve voogdij van de commissie van openbare onderstand, haar werkelijk niet kan toelaten zich in de plaats van de ouders te stellen, zij beter toestemmingsrecht in de adoptie zou verwerven wanneer de kinderen tot één der categorieën van art. 76 der wet van 10 maart 1925 behoren (Jeugdrb. Brussel, 20 maart 1968, *J.T.,* 1968, 159) ? Ten slotte, ware het gewoon niet eenvoudiger dat, wanneer geen ouders meer gekend zijn of wanneer het kind nooit geen ouders had, van meetaf aan het toestemmingsrecht bij middel van willige adoptierechtspleging te vervangen door een gewoon adoptievonnis ? (zie ook nieuw art. 79, der wet van 10 maart 1925).

AFDELING III. — *Het adoptievonnis of de betwiste adoptie.*

§ 1. — Beginselen en ratio legis.

199. — Als grote uitzondering op het principe dat de adoptie van een minderjarige en een onbekwaamverklaarde essentieel op contractuele basis berust (zie boven, nr 3), zodat de dragers van de ouderlijke macht steeds vrijwillig namens de onbekwame hun contractuele toestemming of aan de onbekwame hun aanvullende toestemming moeten geven, wordt door artikel 353 B.W. toegelaten dat in sommige uiterste gevallen die toestemming, op grond van een tegensprekelijk geding, door de adoptanten voor de rechtbank wordt afgedwongen. Men spreekt dan van een adoptievonnis.

Principieel is een adoptievonnis mogelijk tegen één of beide ouders en tegen de familieraad, kortom tegen al degenen die op grond van artikel 348 B.W. hun toestemming tot de adoptie moeten geven, maar de redenen die de adoptant tegen hen moet bewijzen zijn verschillend naargelang de onverantwoorde weigering uitgaat van de ouders, of één van hen, of van de familieraad :

1°) wanneer de weigering uitgaat van de ouders is niet alleen vereist dat ze onverantwoord en een misbruik van recht zou zijn, maar bovendien dat de ouder zich hetzij niet om de te adopteren persoon heeft bekommerd, hetzij diens gezondheid, veiligheid of zedelijkheid in gevaar heeft gebracht.

Uitzondering: Na echtscheiding of scheiding van tafel en bed is het voldoende dat de weigering van de ouder die niet belast is met het recht van bewaring onverantwoord wordt geacht (zie verder, nr 207).

2°) wanneer de weigering uitgaat van de familieraad, is het voldoende dat bewezen wordt dat ze onverantwoord is.

Storend is het tekstverschil in beide landstalen van artikel 353, § 1, tweede lid B.W. De Franse tekst luidt: « Toutefois, si le refus de consentement émane des père et mère de l'enfant, ou de celui d'entre eux qui en a la garde.... », wijl in het Nederlands vermeld wordt « .... of van de ouders aan wie de bewaring van het kind is toevertrouwd ». Ouders moet gelezen worden als ouder.

200. — Gezien de uitzonderlijke afwijking op het principe dat het toestemmingsrecht van de ouders een onafdwingbaar prerogatief is van de ouderlijke macht *lato sensu* — in mindere mate ook het toestemmingsrecht van de familieraad —, moet artikel 353 B.W. zeer eng worden uitgelegd. Dit kwam trouwens duidelijk tot uiting tijdens de voorbereidende werken (*Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie,* 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 28).

Nog strikter moet men zich tonen bij de interpretatie van artikel 353, § 1, tweede lid B.W., dat opnieuw de notie « recht van bewaring » invoert, dit op grond van een amendement van de heer Rolin van 6 december 1967 (*Parlem. Besch., Senaat,* zitting 1967-68, nr 44), dat aanleiding gaf tot een zeer restrictieve uitleg in openbare zitting van 13 december 1967 van de Senaat (*Parlem. Hand., Senaat,* zitting 1967-68, blz. 172 tot en met 175).

Het is dan ook noodzakelijk de voorbereidende werken, inzonderheid de verklaringen afgelegd ter zitting van 13 december 1967, in hun chronologische volgorde na te gaan en, waar nodig, aan te halen.

A. — Het oorspronkelijk wetsontwerp van 30 oktober 1962 behield de basisidee van het oud artikel 346 B.W., en bevatte een derde lid luidende: « In geval van echtscheiding of van scheiding van tafel en bed, kan worden volstaan met de toestemming van de persoon of van de inrichting die het recht van bewaring over het kind uitoefent ». Het recht van bewaring speelde slechts een rol voor wettige kinderen die men echtscheidingskinderen zou kunnen noemen. In alle andere gevallen bleef het ouderlijk toestemmingsrecht aan beide ouders op gelijke wijze behouden en onaangetast. Hiertegenover evenwel stond dat huidig artikel 353 B.W. — toen nog artikel 346 *ter,* eerste lid — zeer lakoniek en vatbaar voor brede interpretatie werd opgesteld: « Weigert de tot het geven van de toestemming gerechtigde persoon of inrichting wederrechtelijk deze toestemming, dan mag degene die voornemens is aan te nemen de rechtbank verzoeken om zonder inachtneming van de weigering de aanneming uit te spreken ».

B. — De Kamercommissie voor de Justitie kon zich bij dit voorstel niet aansluiten en wenste voorgoed een einde te maken aan de onzinnige toestand welke geschapen werd door het oud artikel 346 B.W., inzonderheid aan de primauteit die gegeven werd aan de ouder belast met het recht van bewaring en die door adoptie de andere ouder van het kind kon beroven. Zij zag in het recht van bewaring niet

noodzakelijk een bewijs van deugdzaamheid (zie boven, nr 177, 1° *in fine*). De tekst van het wijzigend wetsvoorstel en van het oud artikel 346 B.W. werd integraal geschrapt, nadat de Kamercommissie in duidelijke bewoordingen benadrukt had dat het toestemmingsrecht in een adoptie een uiting is van de ouderlijke macht *lato sensu* die niet kan beïnvloed worden door een voorlopige regeling van een attribuut der ouderlijke macht *stricto sensu* (*Verslag* van 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* blz. 20 ; — in die zin, Van Malderen, C., *T. Vred.,* 1961, blz. 41 en volg., nrs 7, 16, 30, 31, 34 en 36 ; — Renard, Cl., *Personnes et biens ; R.C.J.B.,* 1962, blz. 143, nr 80), zodat het oud artikel minstens niet van toepassing werd geacht na echtscheiding door onderlinge toestemming (Verviers, 28 jan. 1957, *Jur. Liège,* 1956-1957, 203, bevestigd Luik, *onuitg.* ; — *anders* : Dekkers, R., *L'article 346 du Code civil s'applique-t-il au divorce par consentement mutuel ?, Ann. Not. Enreg.,* 1957, blz. 469 ; — Rb. Brussel, 17 nov. 1961, *onuitg.* ; — Rb. Brussel, 22 dec. 1961, *Ann. Not. Enreg.,* 1962, 143 ; — Rb. Brussel, 22 juni 1962, *J.T.,* 1962, 696 met noot, bevestigd Brussel, 27 juli 1962 ; — A. Couturier, noot onder Rb. Brugge, 18 maart 1959, *Ann. Not. Enreg.,* 1963, blz. 134) of wanneer de echtscheidingsrechter niet uitgesproken had over het recht van bewaring (Van Malderen, *l.c.,* nr 33 en Rb. Kortrijk, 10 okt. 1952, *Pas.,* 1952, III, 39 ; — Rb. Kortrijk, 18 dec. 1953, *R.W.,* 1953-1954, 1207 ; — *anders :* Rb. Charleroi, 21 maart 1959, *J.T.,* 1959, blz. 288 ; — Brussel, 21 febr. 1958, *R.W.,* 1957-1958, 2013), of wanneer het recht van bewaring aan een derde werd toevertrouwd (in welk geval een adoptie onmogelijk werd geacht, Rb. Brussel, 31 mei 1957, *Rec. Gén. Enreg. Not.,* 1957, blz. 322).

De Kamercommissie wou aan al deze betwistingen een einde maken en vooral beletten dat bovendien moest nagegaan worden of het recht van betwaring sloeg op de juridische bewaring of de louter materiële bewaring, waarbij de meesten slechts de juridische hoede als grondslag voor een gebeurlijke toepassing van art. 346 B.W., aanvaardden (Van Malderen, *l.c.,* nr 16 ; — Canivet, J., *Vers une troisième réforme de l'adoption, Ann. Not. Enreg.,* 1963, blz. 85, nr 9 ; — *anders* : Auvray, nr 62 die geen onderscheid maakt). In geen geval mocht, naar het oordeel van de Kamercommissie, de toekenning van het hoederecht, een feitelijke ontzetting uit de ouderlijke macht tot gevolg blijven hebben. Aanleunend bij het wetsvoorstel en bij de Franse wetgeving, nam de Kamercommissie evenwel aan dat in een adoptievonnis moest voorzien worden in volgende bewoordingen : « De rechtbank kan de adoptie uitspreken indien zij oordeelt dat de weigering tot toestemming van een der ouders of van beiden een misbruik uitmaakt, ingeval degene die weigert toe te stemmen zich zo weinig om het kind bekommerd heeft dat diens zedelijkheid, gezondheid of opvoeding gevaar loopt, of indien zij oordeelt dat de weigering tot toestemming van de familieraad een misbruik is » (art. 352).

Er werd een strakke lijn getrokken tussen de weigering uitgaande van de ouders, zonder onderscheid, en deze van de familieraad.

C. — De Senaatscommissie voor de Justitie behield die zienswijze, maar wijzigde de redactie, meer bepaald in verband met de weerslag van een eerste weigering op een nieuwe adoptie.

De heer Hambye legde in zijn verslag de nadruk op de zwaarwichtigheid der redenen die tegen de ouders moesten aangetoond worden en die in feite overeenstemmen met deze welke aanleiding kunnen geven tot een ontzetting uit de ouderlijke macht. Het lag in de bedoeling van de Senaatscommissie de ingewikkelde en langdurige rechtspleging van voorafgaande ontzetting uit de ouderlijke macht te vermijden, en tevens, geen beroep te moeten doen op de familieraad. Deze zienswijze zal blijven overheersen.

D. — Wanneer het amendement van 6 december 1967 van de heer Rolin ter bespreking werd genomen, deed de heer Vermeylen een tegenvoorstel ertoe strekkende art. 353, § 1, tweede lid B.W. gewoonweg te schrappen. Hierdoor zouden de ouders op dezelfde voet als de famlilieraad worden gesteld. Dit voorstel vond geen steun.

Hieronder volgen de voornaamste verklaringen :

De heer Vermeylen : « Je résume : dans mon système, les deux auteurs doivent donner leur consentement. Le juge peut cependant passer outre au non consentement de l'époux qui n'a pas la garde de l'enfant.

Par contre dans le système préconisé par M. Rolin, il faudrait démontrer que

l'époux qui n'a pas la garde de l'enfant, s'est désintéressé de lui ou a mis son éducation en péril pour qu'on puisse passer outre à son consentement ».

De heer Hambye, verslaggever : « .... Lorsque les époux sont séparés ou divorcés, lorsque la garde des enfants est confiée à l'un d'eux, il est souvent difficile de déterminer si le conjoint qui n'a pas la garde s'est désintéressé de ses enfants au point d'en compromettre la sécurité, la santé ou la moralité. En effet, sauf au cours de l'exercice du droit de visite, il n'a pas l'occasion de démontrer quel est son comportement à l'égard des enfants.

M. Vermeylen se disait — et en cela il peut avoir raison — qu'introduire cette condition aboutirait au fait que le tribunal se trouverait pratiquement dans l'impossibilité de constater ce désintéressement et, dès lors, de constater la réalisation de la condition à quoi est subordonnée la constatation du caractère abusif du refus de consentement. Qu'a-t-il dès lors proposé ? De supprimer purement et simplement la condition. C'est aller beaucoup trop loin, me semble-t-il, car c'est donner au tribunal un pouvoir d'appréciation qui, dans certains cas, pourrait être excessif.

Aussi longtemps que nous considérons qu'il y a lieu de respecter l'institution familiale, il faut limiter les pouvoirs d'intervention du tribunal au sein d'une famille. Dès lors, par une condition sévère, nous avons cru utile de limiter le pouvoir d'appréciation du juge qui doit simplement constater, dans les cas d'espèce qui lui seront soumis, que le père ou la mère qui refuse son consentement s'est conduit à l'égard des enfants de façon telle qu'on pourrait éventuellement le poursuivre devant le tribunal compétent en déchéance de la puissance paternelle. Par ce biais, on se dispense du consentement. Il a semblé inutile de devoir entreprendre toute cette procédure et l'on a décidé de permettre d'arriver, par une voie plus rapide, au même résultat....

Il reste cette difficulté qui est à l'origine de la proposition d'amendement et que rencontre de façon satisfaisante, à mes yeux, l'amendement proposé par M. Rolin.

Pour ma part je m'y rallierais volontiers. En exceptant de cette condition supplémentaire, la manifestation expresse de désintéressement, le père ou la mère qui n'a pas la garde des enfants, on se trouve davantage dans les situations de fait que les magistrats auront à connaître.... ».

Deze zeer duidelijke uitleg moet volstaan om zeer veel moeilijkheden, die in de praktijk te vrezen zijn, vooral nu zeer veel adopties na echtscheiding of scheiding van tafel en bed plaatsvinden, uit de weg te ruimen.

201. — Uit voorgaande krachtlijnen die aan de basis liggen van artikel 353 B.W. blijkt zeer duidelijk dat geen analogie te vinden is tussen de afdwingbaarheid der toestemming in het huwelijk van een minderjarige (art. 160 *bis* B.W. zoals gewijzigd door de wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965) en deze in de adoptie van een minderjarige of van een onbekwaamverklaarde. Bij adoptievonnis volstaat het niet alleen op het belang van het kind te wijzen ; er moeten, minstens wanneer de toestemming van de ouders uitgaat, zeer belangrijke redenen voorhanden zijn die op eigenlijke onwaardigheid wijzen. Bovendien heeft het openbaar ministerie niet het minste initiatiefrecht, wat niet het geval is bij huwelijkstoestemming.

Vandaar dat, behoudens het speciaal geval waarbij de toestemming wordt afgedwongen van de niet met het recht van bewaring belaste wettige ouder, artikel 353 B.W., eerder dan een aanslag te zijn op de onaantastbaarheid der ouderlijke macht *lato sensu,* er de illustratie van is (zie boven, nr 183).

In deze verschilt dit attribuut van de ouderlijke macht *lato sensu* in die mate van de gewone attributen der ouderlijke macht *stricto sensu*, dat de gerechtvaardigde bewering dat de ouderlijke macht niet langer wordt beschouwd als een loutere familiale instelling, maar een soort openbare dienst onder hoger toezicht (G. Baert, XXIII^{ste} Congres van de Vlaamse Juristen, Leuven, 11 mei 1968, *R.W.*, 1967-68, 1611, nr 3), ter zake geen toepassing vindt.

Tenslotte is het niet zonder belang op te merken dat de algemeen doordringende

tendens om aan de rechter meer inspraak te geven in de meest intieme familiale aangelegenheden, telkens het kind in gevaar verkeert, door de wet op de jeugdbescherming in eerste plaats zo begrepen werd dat die tussenkomst er niet zozeer toe strekt de ouderlijke macht aan de ouders te onttrekken, maar eerder ernaar streeft de ouders in hun opvoedingstaak te steunen (zie in die zin : proc.-gen. Matthys, J., *De civielrechtelijke bepalingen betreffende minderjarigen in de nieuwe wet jeugdbescherming, T.P.R.,* 1965, blz. 311, nr 8).

Zijn kind laten adopteren is zich ontdoen van de bij wet beschermde natuurlijke bloedgemeenschapsbanden. Een adoptie afdwingen is en blijft een feitelijke en definitieve ontzetting uit de ouderlijke macht. Deze strengste maatregel die de wet tegen de ouders treft, moet dan ook tot uitzonderlijke gevallen beperkt blijven, binnen de juiste bedoelingen van de wetgever. Het verwezenlijken der instellingsvoorwaarden, vooral het voordeel voor het aangenomen kind, blijft totaal vreemd aan de adoptie die tegen de ouders wordt afgedwongen, minstens als voorwaarde voor het inwilligen van de eis van de adoptant(en).

202. — Wat de onbekwaamverklaarden betreft, die wat beheer van persoon en goederen betreft met onmondigen worden gelijkgesteld, is er toch een zekere inkonsekwentie in het feit dat zij niet meer onder de instelling der ouderlijke macht vallen, maar onder het regime der datieve voogdij (behoudens de wettelijke voogdij van de echtgenoot). Meestal, zolang één der ouders leeft, zal hij als datieve voogd worden aangeduid en zal hij trouwens de enige zijn die zich om zijn gehandicapt kind blijft bekommeren. Uit de tekst van de wet volgt — en er wordt geen andere uitleg gevonden — dat, zelfs wanneer die vader of moeder niet werden aangesteld tot datieve voogd, zij niettemin hun toestemming moeten geven (art. 348 B.W.), zodat dezelfde strenge bewijzen tegen hen zullen moeten geleverd worden door de adoptant (zie boven, nr 62), met dien verstande evenwel dat, indien de onbekwaamverklaarde gehuwd is, de echtelijke toestemming niet kan afgedwongen worden, ook niet door de ouders (zie boven, nr 168).

§ 2. — Toepassingen.

A. — *Toestemming geweigerd door beide ouders of door één van hen.*

203. — Artikel 353 B.W. slaat op de adoptie van alle minderjarige kinderen (en onbekwaamverklaarden) zonder onderscheid, dus zowel op de wettige als op de natuurlijke kinderen. Door ouders worden de personen bedoeld tegen wie een bewezen afstamming van het kind vaststaat en wier contractuele of aanvullende toestemming vereist is. De juridische inhoud van die afstamming, m.a.w. de gevolgen die eraan verbonden zijn voor wat de uitoefening van de ouderlijke macht betreft, is zonder belang (zie boven, nr 93).

In deze moet verwezen worden naar afdeling II hierboven waar de gevallen worden aangehaald waar beide of slechts één der ouders moeten toestemmen. De toepassing kan overigens geen moeilijkheden bieden.

Aldus is het mogelijk dat een voor het huwelijk verwekt kind, waarvan de wettigheid werd ontkend, maar zonder dat hieruit overspel van de moeder bleek

(en dat als een erkend natuurlijk kind moet worden aanzien : zie boven, nr 96), door de natuurlijke vader werd erkend. Bij adoptie moet dit kind de toestemming van beide ouders verwerven en, indien de vader weigert, zal art. 353 B.W. slechts tegen hem toegepast worden.

204. — De weigering van de ouders is ongewettigd en een misbruik wanneer :

1°) de ouder zich niet om het kind heeft bekommerd of

2°) diens gezondheid, veiligheid of zedelijkheid in gevaar heeft gebracht.

De feitelijke gegevens waaruit één van deze voorwaarden blijkt, moeten van die aard zijn dat de weigerende ouder als onwaardig moet worden aanzien en dat zijn houding ten opzichte van het kind, aanleiding had kunnen geven tot een ontzetting uit de ouderlijke macht (verklaring Hambye, zie boven, nr 200).

Nochtans mag men de tekst van artikel 353 B.W. niet te restrictief interpreteren, nu de wetgever duidelijk heeft laten blijken dat één dezer voorwaarden noodzakelijk maar voldoende is. De tekst van het wetsontwerp was immers in volgende bewoordingen opgesteld : « ... indien hij die zijn toestemming weigert zich zo weinig om de te adopteren persoon bekommerd heeft dat diens gezondheid, veiligheid of zedelijkheid in gevaar wordt gebracht ». De verwaarlozing, het zich niet bekommeren om het kind, moest, in de tekst van de Senaatscommissie, tot gevolg hebben dat de gezondheid, de veiligheid of de zedelijkheid in gevaar werd gebracht. Dit waren inderdaad de redenen die aanleiding konden geven tot ontzetting uit de ouderlijke macht (art. 32, 2° wet van 8 april 1965). De oorspronkelijke optiek van het adoptievonnis als een soort straf, als een sanctie tegen de onwaardige ouder, werd verlaten op grond van het amendement van de heer Rolin, waaruit volgt dat het gewild zich-niet-bekommeren om het kind volstaat, zonder dat tevens moet nagegaan worden of de veiligheid, zedelijkheid of gezondheid van het kind hierdoor in gevaar wordt gebracht.

De heer Rolin verklaarde ter zitting van 13 december 1967 van de Senaat :

« A mon avis, le texte tel qu'il est libellé : se désintéresser au risque de compromettre la santé, la sécurité ou la moralité, est trop restrictif. Imaginez le cas où un père se désintéresse totalement de l'enfant, si, par exemple, ayant obtenu un droit de visite, il ne l'exerce pas, si pendant des années il ne correspond pas avec l'enfant, ne se tient pas au courant du développement de celui-ci et puis brusquement se manifeste et s'oppose à l'adoption à un moment où la mère, qui n'en sort pas, croit que l'adoption est la meilleure des solutions. A mon avis, ce désintéressement devrait suffire pour que le juge puisse considérer le refus comme abusif. Il se peut aussi que certains parents, tout en s'intéressant aux enfants, en compromettent néanmoins la sécurité, la santé ou la moralité. Ils s'intéressent trop à leurs enfants ; ils le font d'une façon déplorable, par exemple : ils ont tendance à favoriser l'inconduite de leur fille ou à l'engager dans des métiers où sa moralité est en danger. A mon avis, cette fois encore, le tribunal doit pouvoir passer outre au refus. Il y a donc deux cas distincts à prévoir et non pas un seul.... Une de ces deux circonstances doit suffire pour que le tribunal soit autorisé à substituer son avis à celui des parents » (*Parlem. Hand., Senaat,* zitting 1967-68, blz. 174).

Op deze verklaring werd het amendement aangenomen.

Bijaldien moet niettemin, behoudens dan in sommige gevallen waar de ouders werkelijk uit onbewuste maar niettemin laakbare onwetendheid hun ouderlijke plichten hebben verwaarloosd, zoals in de voorbeelden door de heer Rolin aangehaald (toelaten van ontucht), in elk geval uit de feiten blijken dat er schuldige nalatigheid is, minstens dat er een onwaardigheid bestaat die de ouder alle recht ontzegt zich nog langer op die hoedanigheid te beroepen.

Wanneer evenwel uit de omstandigheden blijkt dat de ouder zich in de feitelijke onmogelijkheid bevond zich werkelijk om het kind te bekommeren, zonder dat hem enige nalatigheid kan verweten worden, zal de eis van de adoptant moeten afgewezen worden.

Dit zal het geval kunnen zijn voor de overspelige moeder die in een voorlopige morele en materiële onmogelijkheid verkeert zich met het kind in te laten, op gevaar haar huwelijk in gevaar te brengen wanneer haar echtgenoot haar misstap niet als grond tot een echtscheiding of een scheiding van tafel en bed wil aanwenden. Dit kan eveneens het geval zijn voor de zeer jeugdige, natuurlijke moeder, waaraan het kind werd onttrokken door de ouders en die onder fysische of morele dwang haar plichten als moeder niet kon opnemen.

Uit bovenstaande volgt dat de eerder restrictieve interpretatie, zoals die door de verslaggever werd gegeven in het *Senaatsverslag van de Commissie voor de Justitie* en later in de Senaat (zie verklaringen van de heer Hambye), de voorkeur verdient. Ouders die zich uit onwetendheid weinig om hun kinderen bekommeren, mogen niet gestraft worden door een adoptievonnis, zolang het hulparsenaal dat de wet betreffende de jeugdbescherming hen ter beschikking stelt, niet werd aangewend, hetzij op hun verzoek, hetzij ambtshalve.

Anderzijds includeert het bewijs van de tweede voorwaarde noodzakelijk het bestaan van de eerste. Wanneer de veiligheid, de zedelijkheid of de gezondheid van het kind in gevaar wordt gebracht, blijkt hieruit dat de ouders zich niet om hun kind hebben bekommerd of zich slecht ten overstaan van hun kind hebben gedragen. Ter zake primeert evenwel de vaststelling dat het adoptievonnis alsdan als een soort veiligheidsmaatregel voor het kind zal worden aangewend, bijaldien evenwel om zelfde redenen een ontzetting uit de ouderlijke macht had kunnen volgen.

In dit verband weze evenwel gewezen op een controverse in de rechtsleer en de rechtspraak, voor wat de toepassing van art. 32, 2° der wet van 8 april 1965 betreft. Volgens sommigen is een zware en bewuste fout, een vrijwillige verblindheid of een schuldige zorgeloosheid vereist, waar anderen de ontzetting uit de ouderlijke macht niet als een straf maar wel als veiligheidsmaatregel aanzien (zie in dit verband, proc.-gen. Matthys, *o.c., T.P.R.,* 1965, blz. 375, noten 1 en 2).

In elk geval zou moeten vastgesteld worden dat de feiten van die aard zijn dat een totale ontzetting uit de ouderlijke macht zich zou kunnen opdringen. Er mag immers niet uit het oog worden verloren dat de ontzetting uit de ouderlijke macht essentieel herroepelijk is, wijl de adoptie definitief een einde stelt aan elke vorm van ouderlijke macht, behoudens dan de herroeping die tegen de adoptant wordt uitgesproken en die vreemd blijft aan het gedrag van de natuurlijke ouders.

B. — *Toestemming geweigerd door de familieraad.*

205. — De toestemming kan door de adoptant afgedwongen worden

indien de weigering een misbruik is, dit wil zeggen wanneer ze onverantwoord is en strijdig met het belang van het kind.

Principieel moet niet onderzocht worden om welke redenen de familieraad geroepen werd de toestemming te geven, noch of de minderjarige nog zeer dichte familieleden heeft die zich effectief over zijn lot ontfermen. Het is nochtans duidelijk dat, wanneer de ouders nog leven en er enige hoop bestaat dat de onmogelijkheid hun wil te laten kennen niet definitief is, alsook wanneer het kind op behoorlijke wijze wordt opgevoed door de grootouders of door zijn broeders of zusters, de wettelijke belangen van de natuurlijke familie moeten geëerbiedigd worden, zodat ook in dit geval het enkel groter belang van het kind niet zal volstaan.

De grootouders hebben trouwens door de adoptiewet zelf gewaarborgde rechten, nu zij verplichtend door de procureur des Konings moeten gehoord worden (art. 350, § 3 en 353, § 3 B.W.), wat niet het geval is met de andere familieleden niet-ascendenten. Deze laatsten kunnen desgevallend door de procureur des Konings en door de rechtbank gehoord worden.

De beslissingen van de familieraad zijn nooit discretionair en staan steeds onder het hoger toezicht van de rechtbanken, in die zin dat zij vatbaar zijn voor een vordering tot nietigverklaring. In dit opzicht is de verschillende regeling van een adoptievonnis tegen de ouders en het adoptievonnis tegen de familieraad, normaal te noemen. Tegen de ouders moet onwaardigheid bewezen worden, tegen de familieraad alleen misbruik van recht of ongewettigde en met het belang van het kind strijdige uitoefening der overgedragen prerogatieven van de ouderlijke macht. De familieraad kan zich nooit willekeurig verzetten tegen een afstand van de ouderlijke macht, indien het imperatief belang van het kind dit vereist. Alhoewel toestemmen in de adoptie eveneens een attribuut is van de ouderlijke macht *lato sensu,* wanneer de toestemming uitgaat van de familieraad, beantwoordt dit toestemmingsrecht eerder aan een hedendaagse omschrijving van de ouderlijke macht *stricto sensu* (zie eveneens boven, nr 182).

Door de weigering van de familieraad als onverantwoord te doen uitspreken, voorkomt de adoptant de vordering tot nietigverklaring, waarna de ganse adoptierechtspleging zou moeten herbegonnen worden, en, indien hij geen deel uitmaakte van de familieraad, omzeilt hij aldus de principiële niet-ontvankelijkheid van zijn vordering tot nietigverklaring.

Er weze aan herinnerd dat de adoptant het recht heeft de bijeenroeping van de familieraad te vorderen (zie boven, nr 182), maar zich niet tegen de beslissing kan verzetten, wanneer hij er geen lid van is.

206. — De voorbereidende werken geven geen voorbeelden van onverantwoorde weigering, behoudens wanneer het kinderen aanbelangt die aan de commissie van openbare onderstand toevertrouwd zijn. In dit laatste geval is het niet de voogdijraad, maar wel de familieraad der oorspronkelijke familie die moet toestemmen (zie boven, nr 198, *in fine*).

In algemene regel mag aanvaard worden dat, wanneer de familieraad als drager van de ouderlijke macht deze slechts formeel uitoefent en het kind weinig of geen contacten heeft met de oorspronkelijke familie, elke

weigering in het meerder belang van het kind als onverantwoord moet worden aanzien.

C. — *Toestemming geweigerd door de ouder die niet belast is met het recht van bewaring.*

207. — In dit geval volstaat het eveneens dat vastgesteld wordt dat de weigering onverantwoord is. Hoe de wetgever er toe kwam deze ongelukkige bepaling opnieuw in te voeren, werd hoger uitgelegd (zie boven, nr 200).

Er moet niet bewezen worden dat er een al dan niet schuldige nalatigheid in hoofde van deze ouder bestaat, evenmin als moet aangetoond worden dat zijn gedrag de zedelijkheid, gezondheid of veiligheid van het kind in gevaar brengt (zie verklaring van de heer Hambye, nr 200, *in fine*). Maar anderzijds volstaat het evenmin dat de rechtbank zich eenvoudig in de plaats zou stellen van deze ouder (evenmin als van de familieraad) ; ze moet, met inachtneming van de omstandigheden waarin de weigering tussenkwam, tot het besluit komen dat de weigering werd ingegeven door andere beschouwingen dan deze welke het belang van het kind op het oog hebben (de heer Rolin, zitting 13 dec. 1967, *Parlem. Hand., Senaat,* blz. 174).

De rechtbank mag er zich niet toe beperken eenvoudig haar toestemming in de plaats van die der bevoegde personen te stellen, want dit zou meebrengen dat zij die geroepen werden toe te stemmen op dezelfde wijze zouden behandeld worden als de personen die eenvoudig moeten geconsulteerd worden (Rolin, *o.c.*).

Het vonnis zal trouwens oordeelkundig moeten gemotiveerd worden en de redengeving zal in de praktijk steeds steunen op het grondig onderzoek dat door de procureur des konings wordt gedaan, hetzij persoonlijk, hetzij door de hulpdiensten waarover hij beschikt.

208. — Het is welbegrepen dat de speciale toestand van de weigerende ouder die niet belast is met het hoederecht, slechts kan bestaan nadat een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van echtscheiding of van scheiding van tafel en bed tussenkwam. Bovendien is artikel 353, § 1, tweede lid B.W. dat het eerste lid van dit artikel toepasselijk maakt op deze ouder, slechts in overweging te nemen voor zover het over de adoptie van wettige kinderen gaat (zie boven, nr 200, meer bepaald alle *Voorbereidende Werken*).

Het recht van bewaring zal dan ook moeten blijken uit een van volgende gerechtelijke beslissingen :

1°) de overeenkomst tussen de gewezen echtgenoten, behoorlijk bekrachtigd door de voorzitter der rechtbank van eerste aanleg (art. 239 B.W.) ;

2°) het bevelschrift van de voorzitter der rechtbank van eerste aanleg geveld overeenkomstig artikel 268 B.W., hetzij op verzoek van één der partijen in echtscheiding of scheiding van tafel en bed, hetzij op verzoek van beide partijen, hetzij op verzoek van de procureur des konings ingevolge zijn ambtshalve vordering of zijn vrijwillige tussenkomst ;

3°) wanneer geen van bovenstaande rechtshandelingen plaatsvonden, het vonnis van echtscheiding wegens bepaalde oorzaak of scheiding van tafel en bed zelf, in welk geval het kind van rechtswege op grond

van een vermoeden van betere geschiktheid, aan de hoede van de in het gelijkgestelde echtgenoot is toevertrouwd ;

4°) het vonnis van de jeugdrechtbank geveld overeenkomstig artikel 302, laatste lid B.W. (*Parlem. Hand., Senaat,* zitting 1964-65, vergadering van 10 maart 1965, blz. 967 en 968) ;

5°) ingeval van echtscheiding door onderlinge toestemming of scheiding van tafel en bed door onderlinge toestemming, de overeenkomst tussen de scheidende echtgenoten betreffende de hoede van de kinderen (art. 280 B.W.) en, voor hen die dit aanvaarden, het vonnis of arrest dat een wijziging van deze hoede heeft bevolen (proc.-gen. Matthijs, *o.c., T.P.R.,* 1965, blz. 363, noot 2).

209. — Onmiddellijk stelt zich dan ook de vraag of de minst strenge beoordeling van de weigering van de echtgenoot die niet met het recht van bewaring is belast, eveneens van toepassing is wanneer dit recht van bewaring uit een gewone overeenkomst blijkt, hetgeen het geval is in boven aangeduide gevallen onder 1°) en 5°) ?

Het komt ons voor dat, alhoewel de wetgever geen onderscheid heeft gemaakt, gezien de algemene beginselen die de weigering tot adoptie beheersen, meer bepaald de aard en het karakter van het toestemmingsrecht der ouders (zie boven, nr 177), en inzonderheid de geest die aan de basis lag van de wet betreffende de jeugdbescherming waar deze handelt over het hoederecht na echtscheiding of scheiding van tafel en bed, het antwoord ontkennend moet zijn, zoals wij vroeger steeds hebben verdedigd (Van Malderen, C., *T. Vred.,* 1961, nr 36 ; — zie boven, nr 200, B, *in fine*).

Aan de basis van de wet betreffende de jeugdbescherming, meer bepaald de overeenkomsten die tussen uit de echt scheidende echtgenoten omtrent de hoede van de gemeenschappelijke kinderen worden getroffen, ligt de eerbied voor de ouderlijke macht die volgt, niet uit het huwelijk of uit enige rechterlijke beslissing, maar wel uit de afstamming (zie boven, nr 93 met de aangehaalde recente rechtsleer en rechtspraak ; — eveneens, Delva, W. en Baert, G., *T.P.R.,* 1964, blz. 415, nrs 74 en volg., nrs 126 en 130 ; — proc.-gen. Matthys, *T.P.R., l.c.,* nr 46) en waaraan deze overeenkomsten niets wijzigen, integendeel. Door zich immers *ab initio* bezorgd te maken omtrent de hoede der kinderen en een vrijwillige overeenkomst te sluiten in het uitsluitend belang der kinderen, met de vaste overtuiging deze steeds te kunnen wijzigen of te laten wijzigen wanneer andere omstandigheden zich voordoen, getuigen de ouders van een weldoordacht inzicht omtrent de beperking van de schadelijke gevolgen van het uiteenspatten van hun huwelijk in voordeel van hun echtscheidingskinderen.

Met uitzondering van het in laatste instantie aangenomen amendement van de heer Rolin, die zelf trouwens voor een enge interpretatie heeft gepleit, tonen alle voorbereidende werken overduidelijk aan dat de echtscheiding niet de minste invloed mag en kan hebben op het toestemmingsrecht van de ouders, laat staan dat een door zelfde ouders getroffen overeenkomst dit recht zou kunnen beïnvloeden.

Het is dan ook slechts wanneer op grond van een tegensprekelijk debat, één der ouders de hoede over de kinderen heeft moeten afdwingen van de andere, en wanneer bovendien uit de feitelijke omstandigheden van de zaak blijkt, dat die andere ouder geen enkele geldige reden kan laten gelden om zich tegen de adoptie te verzetten, omdat hij zich eenvoudig met de kinderen niet meer ingelaten heeft, dat zijn weigering als een misbruik zal worden aanzien. Alleen deze zienswijze is in overeenstemming te brengen met de instelling der ouderlijke macht, de wet van 8 april 1965 op de jeugdbescherming, de wet van 21 maart 1969 op de adoptie en het adagium *odiosa sunt restringenda.*

Het is dan ook te betreuren dat art. 353, § 1, tweede lid B.W. de twistvraag

omtrent het recht van bewaring terug in de adoptiewetgeving heeft opgenomen en dan nog in zeer lakonieke bewoordingen. Vandaar dat de voorbereidende werken *in extenso* in bovenstaande nummers werden opgenomen.

Minstens kan worden gezegd dat een vermoeden *juris tantum* tegen de niet met het recht van bewaring belaste ouder in het leven wordt geroepen, zodat te vrezen valt dat hij, in het debat dat op de vordering van de adoptant zal volgen, de bewijslast zal dragen van de feiten waaruit blijkt dat hij niettemin interesse voor zijn kind heeft betoond. Aldus toelaten dat de adoptant rekenschap kan vragen aan deze ouder aan wie hij de ouderlijke macht wil ontnemen, is op zijn minst bevreemdend. Geruststellend is evenwel dat niet zozeer de argumentatie van de adoptant, dan wel de bevindingen van de procureur des konings de beoordeling van de adoptierechter zullen beïnvloeden, en, anderzijds, de waarborg die het hoger beroep, de voorziening in cassatie en de motivering van de beslissing bieden.

210. — De huidige regeling van artikel 302 B.W. verhindert evenwel dat, wanneer door de rechtbank geen uitspraak mocht gedaan zijn omtrent het hoederecht, nog zou kunnen getwijfeld worden betreffende de persoon van de echtgenoten die al dan niet de supplementaire waarborg van artikel 353 B.W. kan inroepen.

211. — Wanneer de echtscheiding of de scheiding van tafel en bed ten nadele van beide echtgenoten werd uitgesproken en geen beslissing werd geveld omtrent de hoede van de kinderen, hetzij in het vonnis van echtscheiding of scheiding van tafel en bed zelf, hetzij later door de jeugdrechtbank, laat artikel 353, § 1, tweede lid B.W. niet toe enig onderscheid te maken tussen de echtgenoten.

212. — In aansluiting met wat boven (zie nr 208) werd gezegd, moet aangehaald worden dat alleen de jeugdrechtbank bevoegd is om kennis te nemen van alle geschillen omtrent het hoederecht der kinderen, ingeval van echtscheiding of scheiding van tafel en bed bij onderlinge toestemming, dit zowel tijdens als na de procedure (Baert, G., *Beschouwingen over de burgerrechtelijke bepalingen van de wet van 8 april 1965 op de jeugdbescherming,* preadvies XXIIIe Congres van de Vlaamse Juristenvereniging, *R.W.*, 1967-68, 1619, nr 37).

213. — Wanneer evenwel beide echtgenoten wederzijds een eis in echtscheiding hebben ingesteld en over de ene vordering een eindvonnis gewezen werd, overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand, wijl de andere vordering nog steeds hangende is, moet volgens een mening die kan gedeeld worden, uitsluitend de bevoegdheid van de voorzitter der rechtbank van eerste aanleg worden erkend (Baert, G., *o.c.,* nr 40, met aangehaalde rechtsleer en rechtspraak). In dit geval evenwel en gezien nog niet definitief over de hoede der kinderen kon beslist worden, bevindt men zich in de toestand die boven (zie nr 211) werd aangehaald en is artikel 353 evenmin verschillend op één der gewezen echtgenoten toe te passen.

§ 3. — Rechtspleging.

214. — De rechtspleging werd zoveel mogelijk in overeenstemming gehouden, zo voor de bevoegdheid als de eigenlijke rechtsplegingsregels, met de homologatierechtspleging van artikel 350 B.W.).

Gaat de weigering uit van één der ouders, dan wordt de vordering tegen hem aanhangig gemaakt door een verzoekschrift, zelfs voor de rechtbank van eerste aanleg (onbekwaamverklaarden). In geen geval staan de ouders als partijen tegenover elkaar. Gaat ze uit van de familieraad dan worden de leden die weigerden overeenkomstig artikel 1232 Ger. W. opgeroepen (dus geenszins de vrederechter). Maar de procureur des konings of de rechtbank kunnen alle leden van de familieraad horen (*Senaatsverslag*, 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 29 ; — voor dit alles, zie verder, nrs 307 en volg.).

§ 4. — Tweede adoptie na eerste adoptievonnis.

215. — Als regel kan vooropgesteld worden dat de adoptant nooit toestemt, tenware hijzelf natuurlijke ouder is en dus niet weigerde (zie boven, nrs 177, 3° en 197).

Bovendien gaat de toestemming nooit naar de familieraad van de oorspronkelijke familie terug, wanneer de ouders weigerden toe te stemmen in de eerste adoptie (zie boven, nr 197).

In algemene regel wordt de toestemming gegeven door de familieraad der adoptieve belangen of de adoptieve familieraad, zoals beiden ingericht werden overeenkomstig de artikelen 361 en 367 B.W.

A. — Adoptievonnis uitgesproken tegen beide ouders :

— de toestemming wordt gegeven door de familieraad van artikelen 361 of 367 B.W.

B. — Adoptievonnis tegen één der ouders alleen :

— de toestemming wordt gegeven door de andere ouder. Weigert hij toe te stemmen dan volgt een adoptieprocedure van artikel 353 B.W. tegen hem, maar er zal slechts moeten bewezen worden dat de weigering onverantwoord is, m.a.w. hij wordt gelijkgesteld met de familieraad der oorspronkelijke familie. Dit is normaal nu hij, na eerste adoptie, de ouderlijke macht verloor (zie boven, nr 197, *in fine*). Is hij overleden of kan hij om een wettige reden niet toestemmen (zie art. 348 B.W.), dan wordt de toestemming gegeven door de familieraad van artikelen 361 of 367 B.W.

C. — Adoptievonnis tegen familieraad der oorspronkelijke familie :

— de toestemming wordt gegeven zoals boven, onder A.

Telkens wanneer de familieraad die na de eerste adoptie ontstond en die de oorspronkelijke familieraad verving of, bij adoptie door één enkele adoptant werd ingericht, weigert toe te stemmen, zal, voor de toepassing van artikel 353 B.W. worden gehandeld zoals tegen de oorspronkelijke familie. Het is evenwel duidelijk dat de rechtbank in deze veel gemakkelijker zal kunnen aannemen dat de weigering onverantwoord is.

AFDELING IV

De vertegenwoordiging van de minderjarige van minder dan 15 jaar en van de onbekwaamverklaarde.

§ 1. — Principe.

216. — De adoptie blijft, in haar normale vorm, een rechtshandeling die op contractuele basis berust en hieraan werd door de wet van 21 maart 1969 geen principiële wijziging gebracht, alhoewel in de voorbereidende werken strijdige meningen werden geuit (zie boven, nr 3).

Reeds in het oorspronkelijk wetsvoorstel werd vooropgesteld de eigenlijke adoptie slechts te laten voortvloeien uit een adoptievonnis (*Parlem. Besch., Kamer,* 30 okt. 1962, nr 436, 1, blz. 4), met de bedoeling de mogelijkheid tot nietigverklaring wegens schending der pleegvormen uit te schakelen.

Deze zienswijze werd niet weerhouden door de Kamercommissie voor de Justitie. Deze zocht een tussenstelsel tussen het wetsvoorstel (vervangen van adoptieakte met contractueel karakter door een rechtelijke beslissing) en de vroegere loutere contractuele vorm. De adoptie moet principieel een akte op contractuele basis blijven en de rechtspleging is van willige rechtsmacht, met dien verstande evenwel dat het homologatievonnis of arrest gezag van gewijsde *erga omnes* verwerft. Daarnaast werd, ingeval van weigering van toestemming, de contentieuze, eigenlijke rechtspraak voorzien (*Parlem. Besch., Kamer,* zitting 1964-65, blz. 39, nr 436-2).

Sommige commissieleden van de Senaatscommissie voor de Justitie wilden, naar het Franse en Nederlandse voorbeeld, vaststellende dat er geen wezenlijk onderscheid meer bestaat tussen het homologatievonnis en het adoptievonnis, elke adoptie door de rechtbank laten uitspreken. De Senaatscommissie kon hierop niet ingaan en oordeelde « .... dat de adoptie zich moet blijven voordoen als een overeenkomst tussen adoptant en geadopteerde » (Verslag Senaatscommissie, *Parlem. Besch., Senaat,* 4 nov. 1967, nr 358, blz. 23).

Elk contract vereist de wederzijdse overeenstemmende wilsuitingen en, ondanks de belangrijke afwijkingen die van het adoptiecontract een contract *sui generis* maken, blijft dit principe behouden.

Wie persoonlijk handelingsonbekwaam is kan niet in eigen naam optreden en moet vertegenwoordigd worden door iemand die in naam van de vertegenwoordigde onbekwame, diens wil uitbrengt in alle akten van het burgerlijk rechtsleven die vertegenwoordiging toelaten.

De vertegenwoordigers zijn :

— wanneer de toestemming moet uitgaan van één ouder of van beide ouders, de ouder of één der ouders die toestemming moest geven ;

— wanneer ze moet uitgaan van de familieraad, de persoon die hiervoor speciaal door de familieraad wordt aangeduid.

217. — Het valt onmiddellijk op dat deze regeling van artikel 349 B.W. exceptioneel is en afwijkt van de beginselen der ouderlijke macht *stricto sensu,* der voogdij en het verbintenissenrecht.

Het recht een onmondige minderjarige of een onbekwaamverklaarde te vertegenwoordigen in de rechtshandelingen die in zijn naam worden afgesloten, behoort aan de persoon belast met het beheer der goederen en is een middel om dit beheer te verzekeren (Van Malderen, C., *T. Vred.,*

1961, blz. 55, nr 16). Tot vóór de wetswijziging van 21 maart 1969 die ook in deze nieuwe juridische concepten in de adoptiewetgeving heeft ingevoerd, was het noodzakelijk maar voldoende, op grond der gewone regelen van het beheer der goederen van de minderjarige, te zoeken wie de wettelijke vertegenwoordiger was. Dit gaf evenwel aanleiding tot menige controverse, vooral wanneer het huwelijk ontbonden was door echtscheiding en het hoederecht aan één van de ouders werd toevertrouwd : vrij algemeen werd aangenomen dat het hoederecht het recht van beheer der goederen includeerde, maar slechts in zover het aan de onschuldige echtgenoot werd toevertrouwd (De Page, I, nr 988, A ; — Dekkers, I, nr 364 ; — Kluyskens, VII, nr 504, 2° ; — *R.P.D.B.*, Tw. *Divorce*, nr 529 ; — Piérard, II, nr 802), zodat, in de oude regeling betreffende toestemming en vertegenwoordiging in de adoptie, meestal werd aangenomen dat alleen de onschuldige echtgenoot het juridisch recht van bewaring verwierf, ter uitsluiting van de schuldige die hoogstens het materieel hoederecht (louter verzorgingsrecht) kon verwerven, hetgeen dan includeerde dat alleen die onschuldige echtgenoot het beheer der goederen had en het vertegenwoordigingsrecht bij adoptie (Van Malderen, *o.c.*, nrs 16 en 30 en volg. ; — *anders* : Auvray, nr 62 die geen onderscheid maakt).

De wetgever heeft radikaal een einde gesteld aan alle onzekerheid : de minderjarige of onbekwaamverklaarde wordt hetzij door zijn ouder(s) vertegenwoordigd, hetzij door een persoon hiertoe speciaal door de familieraad aangeduid. Het vertegenwoordigingsrecht behoort alleen aan hem die in de adoptie moet toestemmen of aan de door de toestemmende familieraad aangewezen persoon. Men kan zelfs zeggen dat wie de ouderlijke macht *lato sensu* bezit tevens de macht heeft te vertegenwoordigen of iemand in opdracht aan te duiden.

218. — Ondanks de duidelijke tekst van artikel 349 B.W. kunnen er zich toch enkele moeilijkheden voordoen. Belangrijk is erop te wijzen dat het opstellen van de wederzijdse wil van partijen onder de vorm van een adoptiecontract, een substantiële plechtige vormvereiste is, zodat, wanneer het kind of de onbekwaamverklaarde niet rechtsgeldig vertegenwoordigd is de adoptieakte zal aangetast zijn door een absolute nietigheid die van ambtswege door de homologatierechter moet worden opgeworpen en die in elke stand van het homologatieproces kan ingeroepen worden.

Dit is de reden waarom boven (zie, nrs 93 en 177 en volg.) zo sterk de nadruk werd gelegd op de specifieke karaktertrekken der ouderlijke toestemming die thans dezelfde worden als de karakteristieken van het vertegenwoordigingsrecht, alhoewel de toestemming der ouders in persoonlijke naam, de toestemming van het kind als contractuele toestemming en de vertegenwoordiging strak van elkaar moeten gescheiden worden.

§ 2. — Toepassingen.

A. — *De toestemming gaat uit van de ouder(s).*

219. — Wanneer het kind of de onbekwaamverklaarde slechts één ouder heeft die kan toestemmen of de toestemming van beide ouders moet

bekomen, is deze ouderlijke toestemming terzelfder tijd de contractuele toestemming namens het kind in de adoptie (zie boven, nr 176 ; — Canivet, J., *Adoptés en péril, J.T.*, 1961, blz. 661, nr 4 ; — Van Malderen, C., *Le double consentement et la puissance paternelle des parents qui adoptent leurs propres enfants, J.T.*, 1962, blz. 109, nr 2 ; *T. Vred.*, 1961, blz. 41, nr 15).

Een passus uit het *Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie* (*Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 24, 4 nov. 1967), laat uitschemeren dat deze nochtans onbetwistbare vaststelling toch nog aanleiding geeft tot verwarring. Op een vraag of de toestemming van derden kon gegeven worden na ondertekening van de adoptieakte, werd door de Commissie bevestigend geantwoord. Nochtans, zegt de Commissie, moet, bij adoptie van een minderjarige die de leeftijd van 15 jaar niet heeft bereikt of van een onbekwaamverklaarde, de toestemming van de familieraad aan de akte voorafgaan en moet tenminste één der ouders gelijktijdig aan het opstellen der akten toestemmen om de vertegenwoordiging mogelijk te maken. Deze zienswijze, voor wat de ouderlijke toestemming betreft, is onaanvaardbaar. Dit is geen toestemming van een derde, want de ouderlijke toestemming, zelfs gezien als aanvullende toestemming, blijft, voor minderjarigen van minder dan 15 jaar en onbekwaamverklaarden, een contractuele toestemming. Alle contractuele grondvoorwaarden moeten vanzelfsprekend vervuld zijn op het ogenblik dat het contract wordt verleden.

Wanneer artikel 349 B.W. voorschrijft dat het kind of de onbekwaamverklaarde bij het opstellen der adoptieakte wordt vertegenwoordigd door één zijner ouders of door de ouder die alleen moest toestemmen, brengt deze ouder, in zijn hoedanigheid van speciaal door de adoptiewet aangewezen wettelijke vertegenwoordiger, uitsluitend de toestemming namens het kind uit.

Opvallend hierbij zijn :

1) dat beide ouders een evenwaardig vertegenwoordigingsrecht hebben en dat hun tweevoudige toestemming in de adoptie van hun kind, stilzwijgende opdracht inhoudt, van de ene aan de andere, om het kind bij het opstellen der akte te vertegenwoordigen.

Die vertegenwoordiging slaat evenwel niet alleen op het verschijnen voor de vrederechter of een notaris, gezien dezelfde ouder noodzakelijk het kind moet vertegenwoordigen tijdens de homologatieprocedure, behoudens het vervangingsrecht van de andere indien, na verlijden der adoptieakte, de vertegenwoordigende ouder overleden is of zich in de onmogelijkheid bevindt zijn wil te laten kennen (art. 350, § 2, derde lid B.W.). De akte moet aanduiden wie van beide ouders als vertegenwoordiger optreedt.

De gevolgen van een weigering van de ouder die het kind vertegenwoordigde bij het opstellen der adoptieakte, om die vertegenwoordiging verder op te nemen tijdens de homologatierechtspleging, worden verder onderzocht (zie verder, nr 259). Ondanks enige twijfel die kan ingegeven worden door de Voorbereidende Werken, kan hier reeds gezegd worden dat het vervangingsrecht van de andere ouder algeheel blijft, onafgezien of de reden der vervanging volgt uit een gewilde of ongewilde houding van de oorspronkelijke vertegenwoordiger of uit enige andere gebeurtenis.

2) dat dit vertegenwoordigingsrecht uitsluitend volgt uit de hoedanigheid van ouder, die bepaald wordt door de juridisch bewezen natuurlijke afstamming. Het recht het kind te vertegenwoordigen is in geen geval een attribuut van de ouderlijke macht *stricto sensu,* zoals dit tot heden steeds aanvaard werd. Het is een attribuut

van de ouderlijke macht *lato sensu,* maar de voorkeur gaat naar het begrip hoedanigheid van ouder zonder meer omdat niet algemeen wordt aanvaard dat sommige natuurlijke ouders, meer bepaald de overspelige moeder, draagster is van de ouderlijke macht (zie boven, nrs 93 en 179). Alleen de afstamming bepaalt het vertegenwoordigingsrecht en in deze wordt tussen toestemming en vertegenwoordiging, voor wat de personen die dit recht bezitten betreft, geen het minste onderscheid gemaakt.

3) dat er niet het minste onderscheid wordt gemaakt tussen wettige en natuurlijke kinderen evenmin als de wederzijdse verhouding tussen de ouders enige rol speelt.

B. — *De toestemming gaat uit van de familieraad.*

220. — Wanneer de ouderlijke macht met inbegrip van de leiding over de persoon van de minderjarige en onbekwaamverklaarde is opgedragen aan de voogd, maar dan onder het beslissingstoezicht van de familieraad, die trouwens initiatiefrecht heeft (De Page, II, nr 143; — Dekkers, I, nr 516; — Tw. *Familieraad,* nrs 126 en 254; — Cass., 7 mei 1954, *R.C.J.B.,* 1954, blz. 176 met studie R. Dekkers), dan heeft deze, naar beginselen van gemeen recht, het volstrekt vertegenwoordigingsrecht (art. 450 B.W.) van de minderjarige of de onbekwaamverklaarde in alle rechtshandelingen, ongeacht of deze al dan niet in opdracht van de familieraad geschieden.

Wat meer bepaald de voogdij aangaat was de oude regeling ongetwijfeld dat alleen de voogd de minderjarige kon vertegenwoordigen bij het verlijden der adoptieakte (Van Malderen, C., *o.c.,* nrs 23, b en 27; — Canivet, *o.c.,* nrs 18 en 19), zelfs indien het over niet erkende natuurlijke kinderen ging (*anders*: Mallié, *T. Vred.,* 1958, blz. 41). De voogd handelde alsdan in opdracht van de familieraad, die alle initiatief had, en hij alleen kon een rechtsgeldige vertegenwoordiging waarnemen op straffe van volstrekte nietigheid der adoptieakte (Brussel, 18 mei 1960, *Pas.,* 1961, II, 113). Bij wettelijke verhindering werd hij vervangen door de toeziende voogd (art. 420 B.W.). Weigerde hij de opdracht uit te voeren, dan kon hij zelfs afgezet worden (Gent, 5 febr. 1949, *Pas.,* 1950, II, 2; *Rev. prat. Not.,* 1950, blz. 273).

Dit vertegenwoordigingsrecht wordt thans aan de voogd onttrokken gezien alleen om het even welke persoon door de familieraad hiertoe speciaal aangesteld hiervoor bevoegd is en opdracht krijgt.

Hieruit volgen:

1) Dat in alle gevallen waarin de familieraad toestemt, de vertegenwoordiger een speciale lastgeving zal moeten bewijzen die alleen uit het proces-verbaal der beraadslaging kan blijken. Nooit kan de vertegenwoordiger zich op een stilzwijgende lastgeving, spruitende uit andere wetsbepalingen beroepen, want voor de adoptie volgt de lastgeving alleen uit de beslissing van de familieraad. Heeft de familieraad niets beslist, dan zal hij opnieuw moeten samengeroepen worden.

2) Dat de door de familieraad aangeduide persoon geen andere lastgeving kan hebben dan de minderjarige of onbekwaamverklaarde te vertegenwoordigen en hierbij uitsluitend in opdracht handelt, zonder meer. Alleen de familieraad handelt als drager van het hoogste ouderlijk gezag.

De onder A en B uiteengezette nieuwe beginselen zijn slechts in schijn revolutionair. Ze schikken zich veel beter binnen het kader der adoptiewet. De adoptie als akte van staat en louter persoonlijke rechtshandeling, laat slechts de vertegenwoordiging toe omdat ze dit uitdrukkelijk voorziet. Het is dan ook normaal dat zij de vertegenwoordiger expliciet aanduidt. De toestemming die door de vertegenwoordiger wordt uitgebracht, is een contractuele toestemming van het kind in zijn adoptie, hem gegeven hetzij door de ouder(s), hetzij door de familieraad. Het was eigenlijk nogal bevreemdend dat vroeger het vertegenwoordigingsrecht dat onmiddellijk aanleiding gaf tot afstand van elk ouderlijk gezag en tot het beëindigen van de voogdij, gekoppeld werd aan het recht op beheer der goederen.

C. — *De vertegenwoordiger is zelf adoptant.*

221. — Zelfs in dit geval volgt het vertegenwoordigingsrecht het toestemmingsrecht en volgt uit de combinatie der artikelen 348, § 2, tweede lid en 349 B.W. dat, ondanks de contractuele grond en vorm der adoptie, afbreuk wordt gedaan aan het adagium *nemo potest auctor esse in rem suam,* nochtans vaststaand begrip in ons verbintenissenrecht.

Hierdoor heeft de wetgever, omdat hij geen tegenstrijdigheid van belangen kon ontdekken, een einde willen stellen aan een controverse die ontstaan was omdat geen voldoende onderscheid werd gemaakt tussen toestemming en vertegenwoordiging, tussen grond en vorm in het contract.

Omtrent deze controverse kan verwezen worden naar hetgeen boven uitgelegd werd (zie nr 187). Persoonlijk hebben we altijd geprotesteerd tegen het juridisme van zekere rechtsleer en rechtspraak die de oude artikelen 346 en 354 B.W. kriskras door elkaar wilden toepassen en in strijd met de adoptiewet zelf, met de ouderlijke macht, met de inrichting der voogdij en met andere rechtsprincipes, tot de onmogelijkste juridische gewrochten kwamen waardoor evenveel nietigheden ontstonden. Soms is men zelfs zover gegaan dat, ondanks het verbod de homologatievonnissen te motiveren, een vonnis gepubliceerd werd (Rb. Brussel, 25 okt. 1958, *T. Vred.,* 1959, blz. 16 met noot F.B.), waarin aan een moeder-adoptante die haar toestemming tot de adoptie door haarzelf van haar kind moest geven, verbod werd opgelegd dit te doen, op grond van een niet bewezen tegenstrijdigheid van belangen, zodat, zegt het vonnis, uit de tekst van artikel 354 B.W. volgt, dat de toestemming moet gegeven worden door de familieraad die tevens bevoegdheid toegewezen kreeg een vertegenwoordiger *ad hoc* aan te duiden om de moeder-adoptante, tevens wettige voogdes, als vertegenwoordigster te vervangen. Om dit alles te doen en alle beginselen omver te werpen, steunt het vonnis zich op een overweging (zeker destijds verboden) in volgende termen : « .... Attendu que rien ne permet de dire qu'en élaborant le texte de l'article 354 du Code civil qui exige "les consentements respectifs" et en organise l'application pour les mineurs, le législateur de 1940 ait eu son attention attirée sur le cas particulier où une même personne revêt la double qualité d'adoptante et de tutrice légale de l'adopté, comme en l'espèce ; .... Qu'en effet, même si une opposition d'intérêts entre l'adoptant et l'adopté n'apparaît pas dans un cas déterminé, pareille opposition peut exister en fait à l'insu du tribunal chargé de l'homogolation, et ce n'est pas sur l'adoptant qu'il doit normalement compter pour en être informé ». Dit kan als illustratie gelden voor alle andere vonnissen en arresten die wij steeds hebben aangevochten.

Dat de wetgever goed geïnspireerd was toen hij geen tegenstrijdigheid van belangen ten gronde kon ontdekken, in geen enkel geval, en de ouderlijke macht *lato sensu* met haar speciale karakteristieken boven elke juridische haarklieverij stelde, is op zichzelf een verheugend feit. Niettemin blijft het vaststaan dat de

adoptie een contract is, minstens in contractuele vorm wordt verleden, en dat het juist die contractuele vorm is die gebiedt dat op grond van tegenstrijdigheid van belangen, de wettelijke vertegenwoordiger (ouder of voogd) zich in elk contract met de vertegenwoordigde in hoedanigheid van vertegenwoordiger moet laten vervangen (Demolombe, VII, nr 378 ; — Cloes et Bonjean, XVI, blz. 904 ; — Laurent, V, nrs 108 en 109 ; — De Page, I, nr 802 ; — *R.P.D.B.*, Tw. *Minorité*, nr 687 ; — Planiol et Ripert, I, nr 261 ; — zie : Van Malderen, *o.c.*, *T. Vred.*, 1961, nr 5, blz. 44). Het adoptiecontract is voortaan de enig gekende uitzondering op het adagium. Deze uitzondering bevestigt alleen de regel dat het vertegenwoordigingsrecht tot in de uiterste gevolgen het toestemmingsrecht volgt (zei boven, nr 219).

Voortaan is het mogelijk dat een eenzijdige verklaring afgelegd voor de vrederechter of de notaris een « akte van wederzijdse wil » uitmaakt. Dit is het geval wanneer een natuurlijke moeder haar kind wenst te adopteren en het kind minder dan vijftien jaar oud is. Waarin men hier het contract kan ontdekken blijft wel een raadsel, daar de wil van de moeder, van het kind en van de adoptante dezelfde zijn. Dergelijke rechtshandeling is evenmin een contract als de vrijwillige erkenning van een natuurlijk kind.

Volledigheidshalve kan nochtans gewezen worden op de rechtsgeldigheid van het contract met zichzelf (De Page, II, nr 448), dat juist mogelijk wordt doordat éénzelfde persoon in twee verschillende hoedanigheden tussenkomt. In hogeraangehaald voorbeeld bestaat dit eveneens voor wat de contractuele toestemmingen van adoptante en geadopteerde betreft, waarbij zich de louter aanvullende ouderlijke toestemming voegt.

Maar de theorieën betreffende de contracten met zichzelf hebben, traditioneel althans, slechts zin in zover het over patrimoniale rechtshandelingen gaat. Ter zake staat men voor een akte van staat in hoofde van de adoptant en de geadopteerde, dit wil zeggen van de twee contractpartijen en verbiedt de wet elke vervanging *qualitate qua.* Nochtans kan zelfs de meest scrupuleuze jurist zich weinig zorgen maken en op een gevaar wijzen omdat uiteindelijk de in feite onbestaande wil van de vertegenwoordigde en contracterende minderjarige of onbekwaamverklaarde, gewaarborgd wordt door de geruststellende homologatieprocedure.

222. — De vraag wordt gesteld of de familieraad de adoptant zelf kan aanwijzen om de minderjarige of de onbekwaamverklaarde te vertegenwoordigen. Waarom zou de familieraad immers verplicht zijn een persoon aan te duiden die zich, gezien de uitsluitende bevoegdheid van de vrederechter van de woonplaats van de adoptant, dikwijls een heel verre verplaatsing zal moeten getroosten om de akte te verlijden ? Het antwoord lijkt nochtans ontkennend te moeten zijn. Artikelen 348 en 349 B.W. behoren klaarblijkelijk tot het uitzonderingsrecht en kunnen, behoudens waar ze er om welbepaalde redenen anders over beslissen, niet toegepast worden tegen als wet geldende rechtsbeginselen zoals het adagium *nemo potest auctor esse in rem suam,* inzonderheid wanneer het de vertegenwoordiging van handelingsonbevoegden aangaat. In de eerste plaats kan immers aangehaald worden dat deze eventualiteit niet aan de wetgever kan ontsnapt zijn en, gezien gans de economie van de wet naar vereenvoudiging der vormvoorwaarden streeft, hij zeker niet zou nagelaten hebben zich ertoe te beperken, als hij dit zo had gewild of geduld, het proces-verbaal van de beraadslaging van de familieraad door de adoptant(en) aan de bevoegde vrederechter of de notaris te laten overhandigen. Er is evenwel een ander argument. Wanneer de ouder die toestemt tevens vertegenwoordiger van de minderjarige en adoptant is, mag hij in geen enkel geval van één van de belangrijkste

attributen der ouderlijke macht beroofd worden, namelijk toestemmen in de adoptie of, zoals reeds gezegd, toestemmen dat op een door de wet toegelaten wijze een einde komt aan de door de natuur geschapen ouderlijke macht (zie nrs 181 en 220, *in fine*). Bij toestemming door de familieraad staat men voor gans andere toestanden. Tenslotte is er ongetwijfeld een tekst-argument dat in algemene regel wil dat, behoudens in het speciaal geval van artikel 348, § 2, tweede lid B.W., twee verschillende fysische personen voor de vrederechter of de notaris verschijnen.

Een ministeriële omzendbrief van 16 juni 1969 (*Staatsblad,* 4 juli 1969, blz. 6633) stelt slechts in schijn een strijdige oplossing voor. De minister van Justitie bedoelt klaarblijkelijk dat de adoptant-vertegenwoordiger tevens ouder is, zodat de familieraad niet hoeft tussen te komen.

TITEL III

VORMVOORWAARDEN

223. — Elke adoptie moet op straffe van volstrekte nietigheid aan de vormvoorwaarden voldoen die de wet voorschrijft. Zonder het naleven der vormvereisten bestaat de adoptie, als vormelijk contract of als vormelijke akte niet.

Voor de gewone adoptie zijn er drie vormvoorwaarden :

— het opmaken van de wederzijdse wil van partijen in een akte te verlijden voor de bevoegde vrederechter of voor een notaris (art. 349 B.W.) ;

— de homologatie van deze akte, als contract, door de bevoegde rechtbank (art. 350 B.W.) ;

— de overschrijving van het beschikkend gedeelte van het vonnis of arrest in de registers van de ambtenaar van de burgerlijke stand (art. 354 B.W.).

Wanneer de adoptie tot stand kwam door een adoptievonnis en de geadopteerde de leeftijd van vijftien jaar niet had bereikt of onbekwaamverklaard was, valt de eerste voorwaarde weg (zie boven, nrs 199 en volg.). In dit geval steunt de adoptie niet op een contract. Wanneer de minderjarige geadopteerde wel de leeftijd van vijftien jaar had bereikt, is er een combinatie tussen de gewone contractuele adoptie en de tegen de ouders of familieraad afgedwongen adoptie.

224. — De vroeger vereiste bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* werd door de wetgever van 1969 geschrapt. Het oorspronkelijk wetsvoorstel van 1962 behield de verplichting de adopties van meerderjarigen bekend te maken in het *Belgisch Staatsblad,* door inlassing van het beschikkend gedeelte van het homologatievonnis of arrest. Het Departement van Justitie liet opmerken dat er geen reden bestond enig onderscheid te maken tussen meerderjarigen en minderjarigen. Uiteindelijk liet de Kamercommissie voor de Justitie zich als volgt uit om tot algemene afschaffing van deze nutteloze formaliteit te besluiten : « De bekendmaking is er vooral op gericht derden in kennis te stellen van de uit de adoptie voortvloeiende naamsverandering. Nu is de naamsverandering zowel op de minderjarige als op meerderjarigen toepasselijk.

Het ware anderzijds te betreuren dat niet alle adopties zouden worden bekendgemaakt, omdat bedoelde bekendmaking het Departement van Justitie precies in de mogelijkheid stelt na te gaan of de wetsbepalingen in verband met de wijziging van de naam van de geadopteerde werden geëerbiedigd en, eventueel, de gerechtelijke autoriteiten te wijzen op de begane vergissingen, om die te laten rechtzetten.

Het departement heeft verder als zijn mening laten gelden dat de eventuele nadelige gevolgen van de bekendmaking te wijten zijn aan de volledige bekendmaking

van het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest, aangezien in dit beschikkende gedeelte noodzakelijk melding wordt gemaakt van de volledige identiteit van de adoptant en van de geadopteerde, zodat de onwettige afstamming van de geadopteerde even goed als het vroegere huwelijk en de echtscheiding van de adoptant aan het licht komen.

Om die redenen heeft het Departement voorgesteld de bekendmaking in elk geval te behouden, maar die bij uittreksel te laten geschieden. Inzake identiteit van de partijen kan worden volstaan met de bekendmaking van de namen, voornamen, geboorteplaats en -datum.

De Subcommissie had zich bij dit advies aangesloten, maar in plenaire commissie hebben verscheidene leden de nadruk gelegd op de nadelige gevolgen die eventueel zelfs uit een gedeeltelijke bekendmaking kunnen voortvloeien. Zij zijn van mening dat die bezwaren niet worden gecompenseerd door het nut dat de Administratie uit de bekendmaking kan halen.

Het Departement geeft toe dat dit standpunt gegrond is. Het zal, zo nodig, nagaan of er geen andere middelen bestaan om kennis te krijgen van de in de registers van de burgerlijke stand overgeschreven adopties.

Daarom stelt de Commissie voor, de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad eenvoudig af te schaffen » (*Verslag* van 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436-2, blz. 54).

Het afschaffen van de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* moest, volgens de Kamercommissie, het weglaten van het derdenverzet meebrengen, maar deze mening werd door de Senaatscommissie niet gedeeld : het derdenverzet werd opnieuw ingevoerd, zij het dan onder heel speciale voorwaarden die afwijken van de artikelen 1122 en volg. Ger. W. (zie verder, nr 339).

HOOFDSTUK I

Het opstellen van de akte van wederzijdse wil

AFDELING I. — *Personen die de akte kunnen opstellen.*

§ 1. — De vrederechter van de woonplaats van de adoptant of van één der adopterende echtgenoten.

225. — De opstellers van het burgerlijk wetboek verleenden uitsluitende bevoegdheid aan de kantonale magistraat om de akte van wederzijdse wil van geadopteerde en adoptant(en) op te maken en het is pas in 1940 dat ook elke notaris van het Koninkrijk hiertoe bevoegdheid verwierf.

De reden van de bevoegdheid van de vrederechter is driedubbel. De adoptie is een vormelijk contract dat aan homologatie onderworpen is en de vrederechter is de eerste schakel van het gerechtelijk apparaat dat geroepen is de adoptie te aanvaarden. Bovendien biedt hij volstrekte waarborgen van mensenkennis en rijpe ervaring, zodat hij alle gewenste raad aan de contractpartijen kan verlenen. Tenslotte kent hij het milieu van de adoptant en mag men op hem rekenen om bij bezwaar de andere gerechtelijke autoriteiten te verwittigen en voor te lichten. De vrederechter is de natuurlijke vertrouwensmagistraat der familie die rechtstreeks met haar in contact staat en die traditioneel door haar geraadpleegd wordt.

Er is een poging geweest de vrederechter uit te schakelen en aan de partijen toe te laten zich rechtstreeks tot de jeugdrechtbank of de rechtbank van eerste aanleg te wenden. Omdat er zeer veel overeenkomst bestaat tussen de willige rechtspleging voor het uitspreken der adoptie, werd de mening vooropgezet dat de samensmelting der twee procedures de zaken veel gemakkelijker zou maken voor de rechtspractici, dit naar het voorbeeld van Frankrijk en Nederland. De Senaatscommissie heeft dit voorstel van de hand gewezen in volgende bewoordingen: « Het gaat om een familiezaak die geregeld wordt met medewerking van de vrederechter of van een notaris ; hen uitschakelen en aan de betrokkenen toestaan om zich rechtstreeks tot de rechtbank te wenden, zou neerkomen op een openlijke breuk met een traditie die nog algemeen gewaardeerd wordt » (*Verslag Senaatscommissie,* 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 23).

226. — Alleen de vrederechter van de woonplaats van de adoptant of van één der adopterende echtgenoten is bevoegd. Deze bevoegdheid *ratione loci* is voor kritiek vatbaar, maar ze is traditioneel.

In het oude stelsel van het Burgerlijk Wetboek was ze de enig mogelijke omdat geen adoptie mogelijk was zonder dat de adoptant voorafgaandelijk ten overstaan van de geadopteerde aan bepaalde voorwaarden had voldaan, zoals ondermeer onderhoud en bijstand. Deze voorafgaande verplichtingen werden normaal nagekomen in de

woonplaats van de adoptant en waren, althans zo werd vermoed, door de vrederechter gekend. Bovendien was de woonplaats van de adoptant determinerend voor de bevoegdheid van de homologatierechter, zodat er eenheid van rechtspleging bestond. Een andere overweging was dat de geadopteerde zoveel eerbied voor zijn beschermer moest opbrengen dat hij zich tot bij hem moest verplaatsen om de akte te verlijden en niet omgekeerd (Demolombe, VI, nr 90).

Al deze redengevingen zijn thans voorbijgestreefd. Voorzeker is het mogelijk dat de vrederechter de adoptant(en) kent, maar in de huidige samenleving is dit niet zo zeker. Ware het met de adoptie van minderjarigen, vooral van onmondige minderjarigen en van onbekwaamverklaarden, die tenslotte pleegkinderen zijn die meestal onder het toezicht van de vrederechter staan en waarover hij voogdijen inrichtte, niet wenselijker geweest, gezien de onveranderlijkheid van de voogdijplaats, bevoegdheid te verlenen aan de vrederechter van de woonplaats van de geadopteerde ? Is het niet in die woonplaats dat het grootste gedeelte der opsporingsverrichtingen van de procureur des konings zullen geschieden, die zich dikwijls tot de vrederechter zal wenden ? Waarom tenslotte een onderscheid bewaren tussen de adoptie en de pleegvoogdij (art. 2, Titel X, hoofdstuk II *bis* B.W.) ? Hiertegenover staat evenwel dat veruit de meeste adopties regularisatieadopties zijn ofwel adopties waar het kind reeds een tijdje bij de adoptant(en) verbleef en dat de vrederechter in alle gevallen waar de familieraad toestemming moet geven, volledige controle als voorzitter van de familieraad der voogdij behoudt.

§ 2. — Elke notaris van het Koninkrijk.

227. — Deze ministeriële ambtenaar is bij uitstek de raadgever der families. Zonder te veralgemenen kan in de praktijk worden nagegaan hoe de adopties door begoede personen eerder voor de notaris worden afgesloten dan voor de vrederechter. Toen bevoegdheid aan de notaris werd verleend argumenteerde men bovendien dat de vrederechter aldus ontlast werd van een onmiskenbare overbelasting (*Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer, Parlem. Besch., Kamer,* 7 april 1938, nr 178, blz. 11).

Territoriaal is elke notaris van het koninkrijk bevoegd, gezien hij algemene bevoegdheid heeft binnen de grenzen van het kanton van zijn standplaats alle akten te verlijden ongeacht de woonplaats van zijn consultanten (art. 5 en 6 der wet van 25 *ventôse an* XI en art. 2 der wet van 16 april 1937 ; — Brussel, 13 juli 1948, *J.T.*, 1949, 8).

Bij het verlijden der akte zijn geen getuigen vereist (Brussel, 13 juli 1948, *l.c.*) nu de adoptieakte niet vermeld wordt in artikel 9 der wet van 16 december 1922.

Een adoptieakte tussen vreemdelingen van wie geen van beiden een verblijfplaats in België heeft, kan in België niet gehomologeerd worden (zie verder, nr 253).

§ 3. — De Belgische diplomatieke of consulaire agent in den vreemde.

228. — Dit volgt uit artikel 5 der wet van 10 juli 1931, op voorwaarde dat beide partijen van Belgische nationaliteit zijn (Auvray, nr 61 ; — Xavier Carton de Wiart, nr 40). Dit artikel is immers formeel en eist alleen dat de akte verleden wordt tussen Belgische onderdanen om de bevoegdheid van de diplomatieke of consulaire agenten te bepalen.

AFDELING II. — *Rol van vrederechter en notaris.*

229. — De vrederechter en de notaris beperken er zich niet toe gewoon authenticiteit te verlenen van de vóór hen afgesloten overeenkomst van adoptie. Ze stellen de akte van wederzijdse wil op. Het zijn niet de partijen die de overeenkomst opmaken en een soort project aan de vrederechter of notaris overhandigen. De akte wordt gemaakt door de vrederechter of de notaris en niet enkel door hen ontvangen. Mocht dit wel het geval zijn dan zou ze door volstrekte nietigheid aangetast zijn. Alles geschiedt zoals de notaris een eerbiedige akte of een boedelbeschrijving zelf opstelt (De Page, III, nr 753).

Naast de akte van adoptie, stellen de vrederechter of de notaris eveneens de gebeurlijk afzonderlijke akten van aanvullende toestemming op.

De Nederlandse tekst: « .... ten einde akte van hun wederzijdse wil te doen opmaken » is beter dan de Franse: « .... pour y passer acte de leurs volontés respectives », nu deze laatste een actieve rol van partijen in het opstellen der akte zelf laat vermoeden. Niets is minder waar. De Franse tekst leunt te veel aan bij de algemeen aanvaarde regel dat de partijen aan de notaris hun project kunnen overhandigen en dat deze zich vergenoegt dit op te nemen in een akte waaraan hij authenticiteit verleent (*R.P.D.B.*, Tw. *Notaire*, nr 241).

Anderzijds werd de oude Nederlandse tekst « akte van hun wederzijdse toestemming doen opmaken » vervangen door « akte van hun wederzijde wil te doen opmaken », ten einde een verwarring te vermijden die werd vastgesteld in de praktijk. Sommigen verwarden immers tussen de toestemming van art. 346 (thans 348) en de vertegenwoordiging van art. 354 B.W. (thans 349) (*Verslag van de Commissie voor de Justitie van de Kamer*, blz. 41).

230. — Het is niet de taak van de vrederechter of de notaris de grond- en instellingsvoorwaarden van de adoptie te onderzoeken. Ze zouden hun bevoegdheid te buiten gaan indien ze zich de taak van de homologatierechter mochten toeëigenen en weigeren een akte van adoptie op te stellen omdat zij van oordeel zijn dat de grond-, instellings-, of vormvoorwaarden ontbreken (*Nov.*, Tw. *Adoption*, nr 32; — *R.P.D.B.*, Tw. *Adoption*, nr 49; — Demolombe, VI, nr 112; — Baudry-Lacantinerie et Chéneaux, V, nr 73; — Dalloz, *Rép. Prat.*, Tw. *Adoption*, nr 48). Elke ongegronde weigering zou aanleiding kunnen zijn tot grote moeilijkheden voor vrederechter of notaris.

Als reden werd aangehaald dat de homologatierechtspleging een strikte geheimhouding vereiste en dat, om de weerstand van de notaris of de vrederechter te breken, een openbaar en tegensprekelijk debat nodig zou zijn. De rechtbank zou aldus kunnen geroepen worden tweemaal uitspraak te doen over éénzelfde adoptie.

Onafgezien van het feit dat de geheimhouding wegviel en deze vonnissen en arresten thans moeten gemotiveerd zijn ofschoon zij van willige rechtsmacht zijn, was die redengeving weinig overtuigend. Het geding tegen de vrederechter of de notaris noodzaakte de rechtbank immers niet kennis te nemen van de adoptie als dusdanig, maar stelde zich op het vlak van het onderzoek naar de bevoegdheid van de vrederechter of de notaris.

231. — Het ware evenwel totaal verkeerd aan de vrederechter of de notaris slechts een passieve voorbereidende rol toe te meten, daar waar hij door de wetgever als eerste medewerker zo in het algemeen als in het particulier belang wordt aanzien (zie boven, nr 225, *in fine*).

In de eerste plaats kunnen zich gevallen voordoen dat vrederechter of notaris zullen moeten weigeren de akte op te stellen, namelijk

telkens ze hun ambt zouden moeten weigeren voor elke andere akte die in dezelfde omstandigheden zou verleden worden.

Kunnen hier ondermeer aangehaald worden :

1°) de staat van dronkenschap van één der partijen ;

2°) de gekende staat van krankzinnigheid, hypnose of elke andere lichamelijke of geestelijke toestand van één der partijen die elke vrije en bewuste wil uitsluit ;

3°) de onbekwaamheid van één der partijen.

Bovenstaande gevallen kunnen moeilijk aanleiding geven tot betwisting, omdat vrederechter en notaris moeten vaststellen dat de partijen werkelijk hebben toegestemd. Wat de b e k w a a m h e i d betreft, zou nog enige twijfel kunnen oprijzen, maar wanneer b.v. een door de familieraad aangestelde vertegenwoordiger zou willen optreden wanneer de minderjarige de leeftijd van 15 jaar heeft bereikt, of wanneer een minderjarige van minder dan 15 jaar persoonlijk zou willen toestemmen, dan moeten ze weigeren de akte te verlijden. Alle wetsbeschikkingen die de onbekwamen betreffen zijn van openbare orde en het is de plicht van de notaris en van de vrederechter ze te doen naleven door ambtsbijstand te weigeren aan wie ze zou willen overtreden (Galopin, nr 94 ; — Rb. Brugge, 21 dec. 1904, *Rev. prat. Not.*, 1905, blz. 441).

Vervolgens telkens een weigering zich opdringt uit de adoptiewetgeving zelf en een voorschrift van openbare orde klaarblijkend zou overtreden worden.

Aldus onder meer :

1°) wanneer de vrederechter *ratione loci* onbevoegd is ;

2°) wanneer partijen de vrederechter of notaris gewoon zouden willen dwingen enkel authenticiteit aan hun persoonlijk project te verlenen (zie boven, nr 229) ;

3°) wanneer een persoon zich als conventionele volmachthebber van een partij zou aanbieden zonder een authentieke volmacht te kunnen voorleggen. Die volmacht moet immers in authentieke vorm verleden worden omdat zij aan de akte moet gehecht worden en niemand kan vrederechter of notaris verplichten wetens en willens een plechtige pleegvorm te schenden en een volstrekte nietigheid te scheppen ;

4°) wanneer er twijfel bestaat omtrent de identiteit der partijen ;

5°) wanneer de vertegenwoordiger aangeduid door de familieraad niet van zijn lastgeving laat blijken door overleggen van een eensluidend verklaard afschrift van de beraadslaging ;

6°) wanneer de toestemming door de familieraad gegeven, niet bewezen wordt.

Kortom in alle gevallen waarin uiteraard geen rechtsgeldig contract kan worden verleden.

Er zijn twijfelachtige gevallen. Aldus wanneer beide ouders in de adoptie van hun kind van minder dan 15 jaar moeten toestemmen en slechts één van hen voor de vrederechter of de notaris verschijnt en niet bewijst dat de andere zijn toestemming heeft gegeven of deze niet kan geven. Vrederechter en notaris moeten weigeren de akte op te stellen, omdat de toestemming van de ouders in dit geval niet louter aanvullend is (zie boven, nr 176). In geen geval is dit een toestemming van derden, zoals uit een zinsnede van het Senaatsverslag van de Commissie voor de Justitie zou kunnen worden afgeleid (zie boven, nr 219), maar een contractuele toestemming. Wanneer het kind evenwel persoonlijk moet toestemmen en de aanvullende toestemming van zijn ouders moet bekomen, moet deze laatste, althans volgens de passus van hogeraangehaald verslag, niet gelijktijdig of vóór het verlijden der akte gegeven worden. Dit is verkeerd nu die machtigende toestemming, zoals ook de echtelijke toestemming, hem die ze moet bekomen tot alsdan rechtsonbevoegd maakt (zie boven, nrs 115 en 176). Er wordt later op deze kwestie teruggekomen. Wanneer deze aanvullende toestemmingen in een afzonderlijke akte werden gegeven, moet deze in authentieke vorm verleden worden. Is dit niet het geval dan zou, althans in hoger verdedigde stelling, het verlijden der adoptieakte kunnen geweigerd worden.

Tenslotte is de passieve rol die sommigen aan de vrederechter en de notaris willen opdringen, volstrekt strijdig met de waardigheid van hun ambt en met de bedoeling van de wetgever. Het is omdat zij de natuurlijke raadgevers der partijen zijn, en alle waarborgen van juridische onderlegdheid geven, dat zij door de wetgever werden verkozen boven de ambtenaar van de burgerlijke stand. Dit is vooral zo nu de overeenkomst van adoptie onderworpen is aan een zeer streng formalisme. Bovendien staan zij totaal onafhankelijk van de partijen en volgen niet slaafs hun wil. Zij hebben een beoordelings- en voorlichtingsplicht om het contract rechtsgeldig te maken. Alleen moeten ze zich onthouden de instellingsvoorwaarden te onderzoeken. Bovendien zou een passiviteit niet stroken met de professionele eer en verantwoordelijkheid.

De vrederechter zal onverwijld de procureur des konings inlichten wanneer hij met de adoptiewet strijdige toestanden vaststelt, maar zich niet mag onthouden de akte van wederzijdse wil op te stellen en de partijen niet kan overreden. De notaris kan hetzelfde doen en zich bovendien ontslag van aansprakelijkheid door partijen doen afleveren.

232. — Bij het opstellen der akte wordt de vrederechter bijgestaan door de griffier (art. 170 Ger. W.), die de minuut bewaart. De notariële adoptieakte wordt eveneens in minuut verleden (art. 20 der wet van 25 *ventôse an* XI ; — art. 350, § 2 B.W.). Geen getuigen zijn vereist (zie boven, nr 227).

Nietigheid.

233. — De adoptieakte die niet werd opgesteld door de ministeriële ambtenaar die hiervoor bevoegdheid *ratione materiae et loci* heeft overeenkomstig de adoptiewet, is aangetast door een volstrekte nietigheid, daar ze een plechtige pleegvorm schendt (Laurent, IV, nrs 215, 216 en 231 ; — *P.B.*, Tw. *Adoption*, nr 65 ; — *Nov.*, Tw. *Adoption*, nr 32).

Er werd voorgehouden dat wanneer partijen zich totaal onvrijwillig mochten aangeboden hebben voor een plaatselijk onbevoegde vrederechter, de akte daarom niet nietig zou zijn (Dalloz, *Rép. Prat.*, Tw. *Adoption*, nr 43). Deze mening kan niet gedeeld worden. De adoptiewet is vooral op het stuk der pleegvormen van openbare orde. De analogie die gemaakt wordt met een huwelijk dat gecelebreerd werd door een onbevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand, is af te wijzen, nu tussen beide instellingen geen vergelijking of analogie mogelijk is. De nietigheden inzake huwelijk beantwoorden trouwens aan eigen normen, die helemaal afwijken van het gemeen recht.

Afdeling III

Wijze waarop de toestemmingen worden uitgedrukt.

§ 1. — Deze van de adoptant en van de geadopteerde.

234. — Principieel delen zij persoonlijk hun wederzijdse toestemming mede aan de vrederechter of de notaris, die er akte van opstelt. Vrij algemeen wordt nochtans aanvaard dat de contractpartijen zich door een volmachthebber kunnen laten vertegenwoordigen (Laurent, IV, nr 216 ; — *R.P.D.B.*, Tw. *Adoption*, nr 43 ; — Auvray, nr 61 ; — Xavier

Carton de Wiart, nr 43 ; — Demolombe, VI, nr 88 ; — Planiol et Ripert, II, nr 1029 ; — Colin et Capitant, I, nr 1069 ; — Cass., 4 mei 1950 [impliciet], *R.W.*, 1950-51, 14 ; — *anders* : Grenier, *Traité de l'adoption et de la tutelle officieuse,* nr 18 ; — Barrot, O., nr 52 ; — Rb. Kortrijk, 18 dec. 1953, *R.W.*, 1953-54, 1207).

Zij die de vertegenwoordiging bij volmacht aanvaarden, steunen zich op het principe dat dit toegelaten is voor a l l e akten van het burgerlijk rechtsleven, tenzij de wet er anders over beschikt, wijl zij eveneens verwijzen naar artikel 36 B.W. dat, voor het opmaken der akten van de burgerlijke stand de vertegenwoordiging bij biezondere en authentieke volmacht toelaat. De tegenstanders zien juist in de wettekst zelf een uitdrukkelijke afwijking van artikel 36 B.W., minstens een gebod tot persoonlijke verschijning (De Page, I, nr 1256).

De *Voorbereidende Werken* scheppen geen klaarheid, maar ondanks het feit dat de adoptieakte eerder als afzonderlijke plechtige akte moet worden aanzien, dan als een akte van de burgerlijke stand bedoeld door art. 36 B.W., zodat dit argument weinig ernstig lijkt, schijnt het aangewezen in de wet zelf geen verbod te zien van de vertegenwoordiging bij volmacht. Het tekstargument gaat niet op nu alleen het verschijnen voor de vrederechter of de notaris wordt geboden, dit wil zeggen de verplichting de overeenkomst aldaar tot stand te brengen, hetgeen niet inhoudt dat dit bij middel van vertegenwoordiging zou kunnen geschieden. De bewoordingen die in de art. 75, 236, 281 en 294 B.W. worden gebruikt, zijn veel strenger. Bovendien laat de wet zelf toe dat een kind van minder dan 15 jaar wordt vertegenwoordigd en, in het *Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Senaat,* wordt, wat de ouderlijke toestemming aan dit kind betreft, gezegd dat minstens één der ouders gelijktijdig met de akte zal moeten toestemmen om de vertegenwoordiging van het kind mogelijk te maken (*Parlem. Besch., Senaat,* zitting 1966-67, nr 358, blz. 24), hetgeen noodzakelijkerwijze includeert dat de toestemming van de andere, die een contractuele toestemming is (zie boven, nr 219), voorafgaandelijk moet zijn, maar niet voor dezelfde notaris of vrederechter moet worden gegeven. Waarom zou de vertegenwoordiging dan niet toegelaten zijn ?

Andere argumenten kunnen geput worden uit de mogelijkheid dat slechts één der contractpartijen, zelfs tegen de wil in van de andere, de homologatie kan vragen of het vonnis ter overschrijving aan de ambtenaar van de burgerlijke stand kan aanbieden. Weliswaar kan men in de niet verplichte verschijning van de partijen voor de homologatierechter een argument zoeken om des te meer het verschijnen in persoon bij het opstellen der adoptieakte te vereisen, maar dan had de wetgever dat op een uitdrukkelijker manier moeten eisen.

De volmacht moet in elk geval in a u t h e n t i e k e vorm worden verleden en b i e z o n d e r zijn en u i t d r u k k e l i j k. Ze moet door een notaris worden opgesteld in minuut of in brevet.

De volmacht geldt alleen voor een welbepaalde adoptie. De wil van de opdrachtgever moet op dezelfde wijze uitgedrukt worden, alsof hij de adoptieakte zelf zou verlijden.

De authenticiteit wordt vereist door de vormelijkheid van het contract (De Page, V, nr 376) en omdat de volmacht aan de minuut van de adoptieakte moet gehecht worden.

De verplichte authenticiteit der volmacht volgt niet uit de noodzakelijkheid der overschrijving van de akte in de registers van de burgerlijke stand. De officier van de burgerlijke stand schrijft trouwens alleen het beschikkend gedeelte van vonnis of arrest over.

De volmacht kan alleen door een notaris opgesteld worden en niet door de vrederechter (*anders* : Beudant, III, nr 1303). Magistraten kunnen alleen in de limitatief

door de wet voorziene gevallen authenticiteit verlenen aan akten van partikulieren buiten elk geschil (Cass., 22 nov. 1897, *Pas.*, 1898, I, 22 ; — Cass., 3 febr. 1902, *Pas.*, 1902, I, 37 ; — Luik, 2 juli 1910, *Jur. Liège*, 1910, 292).

Toestemmingen van adoptant en geadopteerde moeten uitdrukkelijk vermeld worden in de akte en ze kunnen nooit stilzwijgend afgeleid worden uit een onduidelijke tekst. De akte moet ook voorgelezen worden en noodzakelijk melding maken van deze formaliteit. Die voorlezing is trouwens verplicht voor alle notariële akten en van openbare orde, zodat de partijen de notaris er niet kunnen van ontslaan (art. 12 wet 25 *ventôse an* XI ; — *R.P.D.B.*, Tw. *Notaire*, nr 878). De vrederechter stelt evenmin een akte op die niet zou worden voorgelezen vóór ondertekening.

235. — In het vermogensrecht neemt men aan dat de volmachthebber een minderjarige of een rechtsonbevoegde mag zijn, mits hij kan handelen met onderscheidingsvermogen (De Page, II, nr 9 ; — Gent, 10 jan. 1923, *Pas.*, 1925, II, 151 ; — Cass. fr., 5 dec. 1933, *D.H.*, 1934, 49 ; — Cass. fr., 14 febr. 1937, *Gaz. Pal.*, 1937, 1, 906). Dit geldt niet voor rechtshandelingen betreffende de staat der personen (in die zin, Algra, N.E., *Inleiding tot het Nederlands privaatrecht*, blz. 287 : onderwerp van de last kan slechts een rechtshandeling op het terrein van het vermogensrecht zijn).

Weliswaar kan de minderjarige ouder persoonlijk toestemmen en zijn kind vertegenwoordigen, maar hier is de wil van de ouder deze van het kind en volgt de last uit de wet zelf. Een familieraad zou nooit een minderjarige als vertegenwoordiger kunnen aanduiden.

236. — De toestemmingen van adoptant en geadopteerde moeten in elk geval gelijktijdig gegeven worden. Hun wederzijdse toestemming moet uit éénzelfde akte blijken.

Voor het geval de toestemming namens het kind uitgedrukt en aan het kind gegeven van beide ouders uitgaat, zie boven, nrs 219 en 234.

Het is dan ook vanzelfsprekend dat wanneer de toestemming aan het kind door de familieraad gegeven wordt (art. 348, § 1, vierde lid B.W.), dit moet gebeuren vóór het verschijnen voor de vrederechter of de notaris. Er moet een afzonderlijk proces-verbaal van deze beraadslaging opgesteld worden, waarvan een uitgifte door de vertegenwoordiger moet voorgelegd worden. Deze beraadslaging kan nooit in hetzelfde proces-verbaal geakteerd worden als de adoptieakte zelf.

§ 2. — De aanvullende of machtigende toestemmingen.

237. — Artikel 349, derde lid B.W. laat toe dat de aanvullende en machtigende toestemmingen van de artikelen 347 en 348 B.W., worden gegeven in de adoptieakte zelf of bij een afzonderlijke akte. Deze laatste kan dan worden verleden ten overstaan van om het even welke notaris of ten overstaan van de vrederechter van de woonplaats van hen die die toestemming moeten geven.

Het betreft hier hetzij de echtelijke toestemming die de gehuwde adoptant of geadopteerde moet bekomen (zie boven, nrs 113 en 159), hetzij de zuiver aanvullende toestemming van de ouders van de minderjarige geadopteerde of van de familieraad (zie boven, nrs 176 en 196 en volg.),

inzonderheid de toestemming die gegeven wordt aan een minderjarige die de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt en die zijn persoonlijke contractuele toestemming moet uitbrengen.

Vandaar dat wordt gewaagd van een louter aanvullende toestemming in strijd met de contractuele kenmerken van de toestemmingen van ouders of familieraad wanneer de geadopteerde de leeftijd van vijftien jaar niet heeft bereikt (zie boven, nr 176). Herinneren we er nochtans aan dat de toestemming van de ouders of van de familieraad, als contractuele toestemming gegeven, uit een afzonderlijke authentieke akte kan volgen. Voor de ouders, dit wil zeggen voor één van hen, zal dit het geval zijn indien beiden niet verschijnen bij het opmaken der adoptieakte (zie boven, nrs 219 en 234, *in fine*), voor de familieraad is dit steeds het geval (zie boven, nr 236).

238. — Bevoegd zijn :

a) om het even welke notaris van het Koninkrijk ;

b) de vrederechter van het kanton waarin de woonplaats van hen die moeten toestemmen gevestigd is of waar de voogdij over het kind werd ingericht ;

c) de Belgische diplomatieke of consulaire agent in het buitenland.

Wat de notaris betreft dient onmiddellijk gewezen op een gelukkige tekstwijziging. Het oud artikel 354 B.W. bepaalde immers dat de afzonderlijke authentieke akte werd verleden : « .... voor den notaris of den vrederechter van hun onderscheiden woonplaats ». Hierdoor was enige twijfel gerezen omtrent de territoriale bevoegdheid van de notaris, omdat een letterlijke lezing van die tekst kon doen besluiten tot de uitsluitende bevoegdheid van de notaris van de woonplaats van de personen die moesten toestemmen. Deze zienswijze werd terecht bekampt (Auvray, nr 63), maar dan op een weinig overtuigende manier. Het argument gehaald uit de algemene notariële bevoegdheid (wet 25 *ventôse an* XI, art. 5), kon immers niet weerstaan aan de kritiek dat een bijzondere wet een uitzondering kon voorzien. De *Voorbereidende Werken* der wet van 1940 waren meer overtuigend en tenslotte was het moeilijk aan te voeren dat hetzelfde art. 345 B.W. algemene bevoegdheid aan om het even welke notaris toekende om de adoptieakte te verlijden, maar alleen beperkende bevoegdheid zou opgelegd hebben wat de aanvullende toestemmingen van echtgenoten en ouders betrof. De huidige tekst : « .... ten overstaan van een notaris » neemt alle twijfel weg.

De kantonale magistraat heeft alleen een beperkte plaatselijke bevoegdheid en er bestond geen reden hiervan af te wijken. Hij staat ten dienste van de rechtsonderhorigen van zijn kanton. Vandaar dat de wet niet spreekt van een verblijfplaats maar wel van de woonplaats. De bevoegdheid van de vrederechter inzake adoptie wordt door art. 596 Ger. W. trouwens beperkt door een verwijzing naar boek I van het B.W.

De mening van hen die de bevoegdheid van de Belgische diplomatieke of consulaire agent in het buitenland aanvaarden om de aanvullende toestemmingen van de art. 347 en 348 te acteren (Auvray, nr 63), moet gedeeld worden. De *Voorbereidende Werken* der wet van 21 maart 1969 maken geen gewag van deze mogelijkheid. Krachtens art. 5, 1° der wet van 10 juli 1931 zijn deze diplomatieke of consulaire agenten gemachtigd « de akten en contracten die uitsluitend Belgen aanbelangen » te verlijden. Een adoptie is een contract dat door nietigheid is aangetast wanneer de aanvullende maar essentiële toestemmingen ontbreken. Deze agenten moeten dan ook een volwaardig contract kunnen verlijden. Hun deze bevoegdheid ontzeggen zou tevens betekenen dat zij alleen adopties van meerderjarige Belgen kunnen ontvangen. Toen de wet van 10 juli 1931 werd uitgevaardigd bestonden in ons recht geen adopties van minderjarigen, evenmin als toen voorzien was dat ook de notaris bevoegdheid had adoptiecontracten te verlijden. Niettemin konden onze diplomatieke en consulaire agenten toen reeds de aanvullende ouderlijke toestemmingen ontvangen voor het

huwelijk van een Belgisch onderdaan, ongeacht de nationaliteit van de aanstaande echtgenoot. Vandaar dat inzake adoptie bij analogie met het huwelijk werd geredeneerd (Auvray, *l.c.*), alhoewel analogische toepassingen in zaken die de openbare orde aanbelangen uit den boze zijn. Een kleine wetswijziging zou hieraan kunnen verhelpen (men consultere Tw. *Internationaal privaatrecht*).

239. — De aanvullende echtelijke of ouderlijke toestemmingen kunnen uitgedrukt worden door een volmachthouder; de volmacht moet authentiek en biezonder zijn (zie boven, nr 234).

240. — Er bestaat betwisting omtrent het tijdstip waarop deze aanvullende toestemmingen kunnen gegeven worden. Volgens het *Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie* (*Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 24, 4 nov. 1967), kunnen de toestemmingen van derden gegeven worden na het ondertekenen van de adoptieakte, maar dit berust klaarblijkelijk op een vergissing. Er werd reeds op gewezen (zie boven, nr 219) dat in geen enkel opzicht kan worden aanvaard dat de ouderlijke contractuele toestemming, d.w.z. de toestemmingen uitgaande van de ouders van een geadopteerde van minder dan vijftien jaar, voor één der ouders na het verlijden der adoptieakte zou worden gegeven. Anderzijds staat onbetwistbaar vast dat zelfde contractuele toestemming uitgaande van de familieraad noodzakelijkerwijze de adoptieakte moet voorafgaan (zie boven, nr 236), hetgeen de Senaatscommissie trouwens aanvaardt.

De mening van de Senaatscommissie als kunnen echtelijke en ouderlijke louter aanvullende toestemmingen na de adoptieakte worden gegeven, houdt geen rekening met het essentieel karakter van die aanvullende toestemming, te weten dat noch de geadopteerde noch de adoptant die ze op het ogenblik van de adoptieakte niet bekwam, dit wil zeggen die niet gemachtigd was te adopteren of geadopteerd te worden, bevoegdheid hebben om een rechtsgeldig adoptiecontract te sluiten. De totstandkoming van de band van afstamming door adoptie spruit voort uit een contractuele grondslag waarvan de geldigheid een persoonlijke geschiktheid veronderstelt die zowel bij de aannemende als bij de aangenomene onmisbaar is. Ten einde die geschiktheid te bepalen moet de rechter steunen op het persoonlijk statuut van de contractanten bij het verlijden van de aan homologatie onderworpen akte (Cass., 3 maart 1966, *R.W.*, 1966-67, 301; — zie boven, nr 115). De echtelijke toestemming is een essentiële vorm- en grondvoorwaarde van openbare orde (De Page, I, nr 1267); de aanvullende ouderlijke toestemming is het niet minder (zie boven, nr 176). De tekst van de wet zelf laat niet toe te besluiten dat afgeweken werd van deze basisprincipes, integendeel bepaalt artikel 350, § 2 B.W. dat de homologatie wordt aangevraagd bij verzoekschrift gericht tot de rechtbank en dat het verzoekschrift vergezeld gaat van een uitgifte van de adoptieakte en van de akten of beslissingen waarbij de vereiste toestemmingen zijn gegeven. De tekst van de wet zelf is dan ook minstens reeds in strijd met volgende passus van het Senaatsverslag: « Er had een langdurige gedachtenwisseling plaats over de vraag of de toestemmingen van derden mogen worden gegeven na de ondertekening van de akte. Sommige commissieleden vreesden dat zulks aanleiding zou geven tot misbruik; want de toekomstige adoptanten en het kind van meer dan vijftien jaar zouden zich kunnen verstaan buiten de ouders of de familieraad om; hierop werd geantwoord

dat hun toestemming vereist blijft voor de homologatie van de akte ». Het feit dat de aanvullende toestemmingen vereist blijven tot zolang de akte wordt gehomologeerd staat onafhankelijk van de uitdrukkelijke bepaling dat geen homologatieverzoek ontvankelijk is wanneer het niet vergezeld is van de adoptieakte en de akten van aanvullende toestemming.

Het Senaatsverslag vervolgt: « ...andere commissieleden wezen erop dat er sedert 1940 geen enkele moeilijkheid is gerezen en dat, wanneer een toestemming ten gevolge van ziekte of afwezigheid niet onmiddellijk kon worden verkregen, de akte toch kan worden opgemaakt en terugwerkt ten gevolge van de homologatie ».

In de gepubliceerde rechtspraak worden nochtans geen gevallen gevonden waarin aanvullende echtelijke of ouderlijke toestemmingen na de adoptieakte werden gegeven. Ziekte of afwezigheid zijn bovendien gevallen die door de wet werden geregeld en de toestemming desgevallend niet meer vereisen. Ten slotte is het feit dat de homologatiebeslissing terugwerkende kracht heeft tot op de dag van het verlijden der adoptieakte, bezwarend voor de thesis van de Senaatscommissie. Een laatste argument van zelfde commissie: « ...dat er in geval van dwaling omtrent de persoon die zijn toestemming moet geven, geen nieuwe akte van adoptie behoeft te worden opgemaakt, maar alleen de ontbrekende toestemming dient te worden aangebracht », is naast de kwestie die hier behandeld wordt. Een betrekkelijke nietigheid kan gedekt worden.

Naar alle waarschijnlijkheid hebben de commissieleden van de Senaatscommissie voor de Justitie, zich laten leiden door het Franse voorbeeld, maar de Franse wet bepaalt uitdrukkelijk in art. 365 C. civ., dat de adoptie tussen partijen slechts gevolg heeft vanaf het vonnis of arrest van homologatie, hetgeen uitdrukkelijk in strijd is met ons art. 357 B.W. dat de gevolgen *inter partes* en *erga omnes* doet terugwerken vanaf de dag van de adoptieakte. En dit is juist de reden waarom de adoptieakte volwaardig moet zijn *ab initio* en waarom tot vóór de wetswijziging van 1923 in Frankrijk rechtsleer en rechtspraak zelfde stelling huldigden, zij het dat dit niet altijd eensgezind geschiedde (Planiol et Ripert, II, nr 1026; zie o.a. een arrest van het Franse hof van cassatie van 1 mei 1861, *D.*, 1861, I, 213 dat de echtelijke toestemming toeliet tot op de dag van het homologatievonnis).

Gezien het hier een essentiële grond- en vormvoorwaarde betreft en bovendien een solemniteitsvereiste door de wet voorgeschreven, brengt elke inbreuk een absolute nietigheid mede die niet kan gedekt worden door bevestiging, die onverjaarbaar is en die kan opgeworpen worden in elke stand van de zaak (Auvray, nr 97). Een verklaring afgelegd tijdens de *Voorbereidende Werken* kan dan ook niet ingeroepen worden tegen de tekst van de wet in. Hoogstens zou kunnen staande gehouden worden dat wanneer onze thesis niet zou worden gevolgd, de wet toelaat dat de aanvullende toestemmingen tot op de dag dat het verzoekschrift tot homologatie wordt neergelegd, kunnen gegeven worden.

HOOFDSTUK II

Rechtspleging van de homologatie

241. — De wilsovereenstemming tussen de adoptiepartijen is nooit op zichzelf voldoende geweest om een adoptie tot stand te brengen. De toestemming van partijen staat onder gerechtelijke voogdij (zie boven nr 6), onafgezien of de geadopteerde al dan niet minderjarig is. Naast de vormelijkheid die vereist dat elke adoptie gehomologeerd wordt door een vonnis of arrest, behoort het tot de essentie zelf van dit contract dat het volledig zonder uitwerking blijft, zolang de door de wet hiertoe aangewezen homologatierechter zijn goedkeuring niet gehecht heeft aan de partikuliere overeenkomst, na een nauwgezet onderzoek. De adoptie wordt alsdan een akte van de rechterlijke overheid (zie boven, nr 18).

Artikel 350 en volg. B.W. bepalen welke rechter bevoegd is en hoe de zaak wordt ingeleid.

AFDELING I. — *Bevoegde homologatierechter.*

§ 1. — Bevoegdheid ratione personae et materiae.

242. — Wanneer de geadopteerde of één van de geadopteerden minderjarig is, wordt de akte van adoptie ter homologatie voorgelegd aan de jeugdrechtbank.

De wet van 21 maart 1969 bevestigt hier alleen deze van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, meer bepaald artikel 16 ervan. Volheid van rechtsmacht wordt verleend aan de gespecialiseerde rechter die over een arsenaal van middelen beschikt in alle aangelegenheden betreffende de burgerlijke rechtstoestand der minderjarigen (Verslag van dhr. Van Bogaert namens de Senaatscommissie voor de Justitie van 25 februari 1965, *Parlem. Besch., Senaat,* zitting 1964-65, nr 153, blz. 39 ; — Proc.-gen. Matthijs, J., *De civielrechtelijke bepalingen betreffende de minderjarigen in de nieuwe wet jeugdbescherming, T.P.R.*, 1965, blz. 367, nr 63). Dit ligt helemaal in de lijn van de zending van de jeugdrechters en van de middelen die hen ter beschikking worden gesteld « ... om de persoonlijkheid van de betrokken minderjarigen en het milieu waarin zij worden grootgebracht te kennen en om uit de maken wat hun belang is en welke middelen voor hun opvoeding of behandeling geschikt zijn » (art. 50, eerste lid, wet op de jeugdbescherming) en sluit tevens rechtstreeks aan bij artikel 343 B.W. dat geen adoptie toelaat dan wanneer ze de betrokkene tot voordeel strekt. Een en

ander wordt door de jeugdrechter, op verslag van de procureur des Konings en mits actieve medewerking van beide magistraten aan de aan hun onderzoek onderworpen akte, uitgemaakt.

Het oorspronkelijk wetsvoorstel nr 436 van 30 oktober 1962 had op dit punt geen wijzigingen voorzien aan de bestaande bepalingen van het Burgerlijk Wetboek. Het wetsvoorstel inzake jeugdbescherming ingediend door de heer F. Terwagne deed dit evenwel wel (*Parlem. Besch., Kamer,* zitting 1959-1960, nr 576/1 van 22 juni 1960; zitting 1961-1962, nr 461/1, 19 juli 1962), hetgeen toen een nieuwigheid was (Proc.-gen. Matthijs, J., *l.c.,* nr 58). Noch tijdens de besprekingen van de wet betreffende de jeugdbescherming van 8 april 1965, noch tijdens deze van de wet op de adoptie van 21 maart 1969, is er enige moeilijkheid gerezen in verband met deze innovatie die trouwens helemaal past in het kader der adoptie als instelling gezien. De minderjarigen behoren, voor alles wat hun civielrechterlijk statuut aangaat, onder de bescherming en het toezicht van de jeugdrechtbank te vallen.

Wanneer de geadopteerde evenwel m e e r d e r j a r i g is wordt de akte ter homologatie voorgelegd aan de r e c h t b a n k v a n e e r s t e a a n l e g, die van oudsher met deze opdracht belast werd en die, het weze thans reeds gezegd, hoofdzakelijk zal aangewezen zijn op haar discretionaire onderzoeksmacht en op het verslag van de procureur des Konings.

243. — Opdat de jeugdrechtbank *ratione materiae et personae* bevoegd zou zijn om kennis te nemen van een verzoek tot homologatie van een m e e r - d e r j a r i g e, is vereist dat de adoptieakte die aan haar oordeel onderworpen wordt o p h e t o g e n b l i k v a n h e t v o n n i s, tevens betrekking heeft op een geadopteerde die door d e z e l f d e personen wordt geadopteerd en die nog minderjarig is. Is dit het geval dan wordt de jeugdrechtbank verkozen om redenen die hierboven uiteengezet werden.

Dit is een duidelijke afwijking van het beginsel dat de rechtbank van eerste aanleg volheid van rechtsmacht behoudt in alle aangelegenheden. Maar de biezondere wet heeft hier anders beschikt en dit hoewel wordt voorgehouden dat de bepalingen van de artikelen 12 tot 28 van de wet van 8 april 1965 geen integrerend deel zouden uitmaken van de wet op de jeugdbescherming (Delva, J., *Aspekten van de inwerking van het Gerechtelijk Wetboek op de civielrechtelijke bepalingen van de wet van 8 april 1965, inzake rechtspleging en volstrekte bevoegdheid, R.W.,* 1968-1969, 1729, nr 51). Boven (nr 242) werd aangetoond dat de bedoeling van de wetgever was, gans het civielrechterlijk statuut van de minderjarige onder toezicht en bescherming van de jeugdrechtbank te plaatsen.

Zo de artikelen 12 tot 28 der wet betreffende de jeugdbescherming een andere juridische constructie hebben dan de andere bepalingen en organisch tot het burgerlijk recht behoren, valt het op dat in alle gevallen waar het civielrechtelijk statuut van de minderjarige wordt gewijzigd, bevoegdheid aan de jeugdrechter wordt verleend en niet aan de rechtbank van eerste aanleg (ontvoogding, adoptie, herroeping der adoptie, wettiging door adoptie, toestemming huwelijk). Het b e l a n g van de minderjarige wordt telkens aan het beschermingsoordeel van de jeugdrechter onderworpen.

244. — Bevoegdheidsconflicten zijn nochtans niet uitgesloten (men raadplege Delva, J., *o.c.;* — zie boven nr 243; — Delnoy-Margrève, Cl., *L'article 7, alinéa premier de la loi du 8 avril 1965 et les attributions « civiles » du juge de la jeunesse, J.T., 1968,* blz. 198 en volg. en *Ministère public et autorité parentale après la loi du 8 avril 1965, R.C.J.B.,* 1969, 342 en volg. met geciteerde

rechtsleer en rechtspraak). Het Gerechtelijk Wetboek aanziet de jeugdrechtbank als een kamer van de rechtbank van eerste aanleg, maar met een autonomie voor wat de geschillen betreft die haar uitdrukkelijk door de wet werden toegewezen (art. 76 Ger. W. en 7 wet 8 april 1965).

Twee moeilijkheden kunnen zich meer bepaald voordoen:

A. Quid wanneer de minderjarige meerderjarig wordt in de loop der rechtspleging? Wordt hij automatisch aan de bevoegdheid van de jeugdrechtbank onttrokken en wordt het onderzoek voortgezet door de rechtbank van eerste aanleg (Baert, G., *Beschouwingen over de burgerrechtelijke bepalingen van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, R.W.*, 1967-68, 1609, nr 78) of blijft de jeugdrechtbank bij wie de zaak regelmatig aanhangig was bevoegd (Canivet, *Ann. Not. Enreg.*, 1969, blz. 218, nr 56)?

De eerste mening verdient de voorkeur en de jeugdrechtbank zal artikel 660 Ger. W. toepassen. De jeugdrechter wordt *ratione materiae et personae* onmiddellijk onbevoegd van zodra de reden van zijn exclusieve bevoegdheid ophoudt te bestaan.

De eenheid van rechtspleging wordt trouwens verzekerd door het openbaar ministerie dat zo ingericht is dat de continuïteit van opsporing, onderzoek en advies niet geschaad wordt. De wijziging van de ouderdom van de geadopteerde heeft evenmin invloed op de grond der zaak, maar in deze mag men toch niet vergeten dat de adoptie een akte is betreffende de staat de personen en dat elke wijziging van staat uitdrukkelijk aan de rechtbank van eerste aanleg moet onderworpen worden, behoudens wanneer de wet er anders over beschikt.

Dezelfde oplossing dringt zich op wanneer in één adoptieakte een minderjarige en een meerderjarige worden geadopteerd en de minderjarige in de loop der homologatierechtspleging overlijdt.

B. Wat gebeurt er wanneer de adoptant(en) oorspronkelijk slechts een minderjarige adopteerde(n) en later een nieuwe adoptieakte wordt opgemaakt waarin een meerderjarige wordt geadopteerd?

Wanneer de homologatierechtspleging hangende is voor de jeugdrechtbank, wat de adoptie van de minderjarige betreft, moet de adoptieakte wat de meerderjarige aangaat, afzonderlijk gehomologeerd worden door de rechtbank van eerste aanleg. De zaken kunnen niet samengevoegd worden, maar de eenheid van het openbaar ministerie kan meebrengen dat er slechts één advies zal zijn.

245. — Alleen de burgerlijke minderjarigheid bepaalt de bevoegdheid. Beschermingsonbekwaamheden van meerderjarigen beletten niet dat de rechtbank van eerste aanleg bevoegd blijft, zoals voor de adoptie van een onbekwaamverklaarde (die niet noodzakelijk meerderjarig moet zijn, zie boven, nr 64).

In dit verband weze thans reeds gewezen op een wetsontwerp nr 303 « tot aanvulling van Titel X van Boek I van het Burgerlijk Wetboek door invoering van de staat van verlengde minderjarigheid » (*Parlem. Besch., Senaat,* 24 april 1969). Door dit ontwerp van wet kan een minderjarige tegen de tijd dat hij meerderjarig zal worden, in staat van verlengde minderjarigheid worden verklaard zoals elke meerderjarige eveneens met een minderjarige kan gelijkgesteld worden wat het bestuur van zijn persoon en het beheer van zijn goederen betreft. Dit wetsontwerp kan verhelpen aan de onmogelijkheid een geesteszwakke minderjarige die de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt

en die niet onbekwaamverklaard werd, te adopteren omdat hij niet bewust een toestemming kan uitbrengen (zie boven, nrs 71 en 172).

246. — De ouderdom van de adoptant speelt geen rol. Theoretisch is het mogelijk dat één der adoptanten minderjarig zal zijn (zie boven, nrs 130 en 133). Maar gezien een minderjarige nooit een meerderjarige kan adopteren zal de jeugdrechtbank steeds bevoegd zijn om kennis te nemen van dergelijke adoptie.

§ 2. — Bevoegdheid ratione loci.

247. — De territoriale bevoegdheid van de homologatierechtbank wordt bepaald door de verblijfplaats in België van de adoptant, van één der adopterende echtgenoten, van de geadopteerde of van één van de geadopteerden.

Uitzonderlijk en wanneer geen van al deze contractpartijen een verblijfplaats in België heeft, maar minstens één van hen van Belgische nationaliteit is, is de rechtbank te Brussel, ter uitsluiting van elke andere, bevoegd om de adoptie te homologeren.

De adoptiewetgeving sluit in dit verband aan bij de huwelijkswetgeving, waar ook uitzonderlijk juridische gevolgen aan een verblijfplaats worden toegekend (zie o.a. de bij de wet van 26 december 1891 gewijzigde artikelen 165 B.W. inzake de bekendmakingen en 168 B.W. inzake de huwelijksvoltrekking zelf).

Waarom de wetgever van 1969 afgeweken is van de woonplaats, dit is de plaats waar iemand zijn hoofdverblijf heeft en die determinerend is voor de administratieve inschrijving in de bevolkingsregisters, wordt nergens in de Voorbereidende Werken gepreciseerd. Noch het oorspronkelijk wetsvoorstel, noch de wet betreffende de jeugdbescherming die artikel 354 B.W. wijzigde, noch de Kamercommissie voor de Justitie, maakten enige allusie op de verblijfplaats. Dit werd gewoon ingelast door de Senaatscommissie voor de Justitie (en met tegenzin gevolgd door de Kamercommissie voor de Justitie, Verslag van de heer Duerinck, 29 februari 1969, *Parlem. Besch., Kamer*, nr 512, zitting 1968-1969, blz. 5).

248. — Wat door verblijfplaats dient verstaan te worden, wordt evenmin gezegd. Artikel 36 Ger. W. noemt het : « iedere andere vestiging » dan de woonplaats, dewelke bepaald wordt als: « de plaats waar de persoon op de bevolkingsregisters is ingeschreven als hebbende aldaar zijn hoofdverblijf ».

Is het de plaats waar men zijn woonst voor een bepaalde tijd om soms louter toevallige en wisselvallige redenen vestigt (De Page, I, nr 207), wat zeker het bestaan van meerdere evenwaardige verblijfplaatsen niet uitsluit? Het antwoord schijnt bevestigend te moeten zijn: men moet het inzicht hebben zich werkelijk in zijn verblijf te vestigen en er gekend zijn of minstens kunnen gekend zijn. Van meetaf aan mag dan ook de mogelijkheid verworpen worden dat de adoptiepartijen zich louter toevallig zouden gaan schuilhouden in een bepaalde plaats, niet met het inzicht zich er te vestigen, maar alleen omdat de rechtbank aldaar gemakkelijker bepaalde grond- of instellingsvoorwaarden zou beoordelen dan deze van hun werkelijke woonplaats.

Tevens moet toch benadrukt worden dat een principieel onderscheid gemaakt wordt tussen de woonplaats — juridisch begrip — en de verblijfplaats — feitelijk begrip —, zoals dit uitgedrukt wordt (Baeteman, G., *Overzicht van de wet van 30 april 1958 betreffende de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten en van enkele rechtsproblemen door haar toepassing gesteld, R.W.*, 1958-1959, 1017 en volg.). Maar zoals gezegd kan de burgerlijke wet juridische gevolgen vastknopen aan de verblijfplaats. Ondanks het feit dat art. 102 B.W. bepaalt dat de woonplaats de plaats is waar elke Belg zijn hoofdverblijf heeft, blijft dit eveneens een feitenkwestie aan het soeverein oordeel van de rechter overgelaten (Cass., 11 mei 1891, *Pas.*, 1891, I, 145; Cass., 24 april 1893, *Pas.*, 1893, I, 189 en 193) en heeft de inschrijving in de bevolkingsregisters geen enkele waarde (Baeteman, G., *o.c.*; — Renard, Cl., *Examen de jurisprudence, Personnes et biens*, 1949-1950, *R.C.J.B.*, 1953, blz. 133-134; — Cass., 18 juli 1881, *Pas.*, 1881, I, 357). Deze zienswijze kan evenwel niet meer gevolgd worden in het « gerechtelijk recht » dat aan het begrip woonplaats een nieuw karakter geeft (Verslag Van Reephingen, *Parlem. Besch., Senaat*, 10 dec. 1963, nr 60, zitting 1963-1964, blz. 35), als zijnde de hoofdverblijfplaats (feitenkwestie) gepaard gaande met en bewezen door de inschrijving in de bevolkingsregisters (bewijs in rechte door administratieve tussenkomst).

Mag men niet stellen dat voor een Belg de verblijfplaats in de zin van artikel 350 B.W. elke plaats is waar hij gewoonlijk, zij soms toevallig, verblijft en die aanleiding zou geven tot inschrijving in de bevolkingsregisters als woonplaats ware dit niet reeds elders geschied?

Zijn ondermeer geldige verblijfplaatsen: een vacantieverblijf waar men regelmatig komt, hetzij men er een eigendom heeft, hetzij de woning gehuurd wordt; de plaats waar iemand zich om gezondheidsredenen vestigt (De Page, I, 307 *in fine*).

249. — De volgorde van artikel 350 B.W. is verplicht en partijen kunnen niet vrij kiezen. Zij moeten de verblijfplaats of het gebrek ervan bewijzen.

De onbevoegdheid kan dan ook in elke stand van de rechtspleging opgeworpen worden door elke belanghebbende en een gehomologeerde adoptie kan door volstrekte nietigheid aangetast zijn indien de homologatie werd gevonnist door een onbevoegde rechtbank, een en ander onverminderd de toepassing van artikel 356, § 1 B.W.

Daar geen geschil aan de basis van de homologatierechtpleging ligt, wordt de territoriale bevoegdheid anderzijds geenszins bepaald door art. 622 en volg. Ger. W., zelfs niet wanneer in de loop der rechtspleging de willige rechtsmacht overslaat in eigenlijke rechtsmacht. Abnormaal lijkt evenwel dat het adoptievonnis van art. 353 B.W. door dezelfde bevoegdheidsregelen wordt beheerst en niet door de gewone bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek (zie verder, nr 298).

250. — Er weze eveneens aangestipt dat nu de verblijfplaats wordt gekozen, de wet geen onderscheid maakt tussen minderjarige en meerderjarige geadopteerden of al dan niet onbekwaamverklaarde geadopteerden. Nochtans hebben minderjarigen die niet ontvoogd werden en onbekwaamverklaarden hun woonplaats bij hun wettelijke beheerder (ouders of voogd) (art. 108 B.W.).

Dit zal desgevallend bij ontzetting uit de ouderlijke macht de persoon zijn die bij beslissing van de jeugdrechtbank werd aangewezen om dit wettelijk beheer waar te nemen, of door het jeugdbeschermingscomité werd aangeduid door een beslissing die gehomologeerd werd door de jeugdrechtbank (art. 33 en 34 wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming).

Maar evenmin als onbekwaamverklaarden of niet ontvoogde minderjari-

gen vrij hun woonplaats kunnen vestigen, maar een wettelijke woonplaats hebben, kunnen zij vrij een verblijfplaats kiezen, behoudens met voorafgaandelijke toestemming van de wettelijke beheerder (zie o.a. *P.B.*, Tw. *Domicile,* nrs 144 en volg.; *R.P.D.B.*, Tw. *Minorité, tutelle, émancipation,* nr 12). De verblijfplaats van de wettelijke beheerder is evenwel tevens deze van de onbekwame, zodat zij determinerend is voor de bevoegdheid *ratione loci* van de homologatierechter.

251. — Het is de verblijfplaats op het ogenblik dat de adoptieakte wordt voorgelegd aan de homologatierechter (art. 350, § 1 B.W.), die de bevoegdheid van deze laatste bepaalt. Elke latere wijziging blijft zonder gevolg.

Vroeger werd voor de toepassing van art. 354 B.W. en de bevoegdheidsbepaling *ratione loci* van de homologatierechter door sommigen rekening gehouden met de woonplaats op het ogenblik van het verlijden van de adoptieakte (Renard, Cl., *Examen de jurisprudence, Personnes et biens, R.C.J.B.*, 1962, blz. 144, nr 81; — Rb. Brussel, 7 dec. 1956, *Ann. Not. Enreg.,* 1957, 220). Dit schijnt wel ten onrechte geweest te zijn. De bewoordingen van art. 355 B.W. waren vrij algemeen. Zij vereisten hoegenaamd niet dat de woonplaats op het ogenblik van het verlijden der adoptieakte, dezelfde was als deze van de adoptant op het ogenblik dat hij de stukken aan de procureur des Konings overhandigde. De wet maakte het dus zelf mogelijk dat afgeweken werd van het beginsel dat alleen de rechtbank van eerste aanleg van het kanton van het vredegerecht waar de akte vóór de vrederechter verleden werd, bevoegd was tot homologatie over te gaan, reden die door het vonnis werd ingeroepen. Het was trouwens niet uitgesloten dat verscheidene andere rechtbanken van eerste aanleg vóór homologatie moesten tussenkomen, zoals bevoorbeeld bij voorafgaande regeling van het bewakingsrecht na echtscheiding of scheiding van tafel en bed, ingeval van beroep tegen een beslissing van de familieraad, enz. Anderzijds werd geen termijn bepaald tussen het verlijden der adoptieakte en het ogenblik waarop het verzoek tot homologatie moest ingediend worden, zodat het strijdig was met de geest van de wet een homologatierechter bevoegd te houden in een plaats die de adoptant reeds lange tijd voordien had verlaten.

252. — Uitzonderlijk zal de bevoegdheid *ratione loci* bepaald worden door de nationaliteit van één der contractpartijen, meer bepaald wanneer geen van hen een verblijfplaats in ons land heeft maar wel één van hen de Belgische nationaliteit bezit. In dit geval behoort de homologatie uitsluitend tot de bevoegdheid van de rechtbank te Brussel.

Het is in verband met deze bepaling dat in het *Senaatsverslag van de Commissie van de Justitie* bevestigd wordt dat het beter is bevoegdheid te verlenen aan de rechter van de verblijfplaats van de geadopteerde: « ... die dichter staat bij het milieu van de geadopteerde » (blz. 25) dan aan de rechtbank te Brussel, die, in het wetsvoorstel bevoegd bleef als de adoptant zijn woonplaats in het buitenland had.

Maar pleit deze houding van de Senaatscommissie niet voor de thesis dat men in elk geval best bevoegdheid had kunnen verlenen aan de homologatierechter van de woonplaats of verblijfplaats van het kind (zie boven, nr 226)?

253. — In geen enkel geval is een Belgische rechtbank bevoegd om een adoptie tussen vreemdelingen, van wie geen enkele verblijft in België, uit te spreken (*Senaatsverslag, l.c.*). In dit verband weze eraan herinnerd dat de notaris bevoegdheid heeft een adoptiecontract tussen vreemdelingen, die niet in België wonen of verblijven, te verlijden; de vrederechter is slechts bevoegd zo de adoptant of één der adopterende echtgenoten in zijn kanton een woonplaats heeft. Hij zal zich dan ook in alle gevallen een uittreksel van de inschrijving in de bevolkingsregisters laten voorleggen.

AFDELING II. — *Rechtsingang.*

§ 1. — Inleiding bij verzoekschrift.

254. — De homologatie van de adoptieakte wordt bij verzoekschrift aangevraagd. Het verzoekschrift is vergezeld van de adoptieakte en de akten of beslissingen waarin de vereiste toestemmingen worden gegeven. De zaak wordt ingeleid door nederlegging dezer stukken ter griffie van de bevoegde rechtbank (art. 350, § 2 B.W.).

De wijze van inleiding wordt uitsluitend bepaald door de adoptiewet. Ze is dezelfde voor de rechtbank van eerste aanleg en voor de jeugdrechtbank.

Een mondeling rekwest is uitgesloten. Dit was mogelijk tot vóór de wet van 21 maart 1969: de meest gerede partij kon een gewoon verzoek, per brief of mondeling, aan de procureur des Konings van de woonplaats van de adoptant richten. De tot dan geldende algemene procedureregels kenden geen algemene beschikking voor de vrijwillige en de eigenlijke rechtspleging op verzoekschrift.

Noch het oorspronkelijk wetsvoorstel, noch de Kamercommissie voor de Justitie, wijzigden hieraan iets en ze maakten geen gewag van de toen ter studie liggende tekst van het Gerechtelijk Wetboek. De Senaatscommissie voor de Justitie deed dit wel in volgende bewoordingen :

« Deze rechtspleging is zeker vormelijker dan die van huidig artikel 355 van het Burgerlijk Wetboek.

Na een langdurig debat, waarin verschillende theses tegenover elkaar kwamen te staan, heeft uw Commissie haar voorkeur uitgesproken voor de oplossing die in de door haar voorgestelde tekst is vervat; van de algemene procedureregels zoals die eerlang zullen worden gecodificeerd, behoort slechts te worden afgeweken in zoverre het strikt noodzakelijk is om te voldoen aan de bijzondere eisen van de homologatie van een adoptie » (*Parlem. Besch., Senaat,* 4 nov. 1967, nr 358, blz. 25).

In hoever die uitleg klaarheid brengt valt nog af te wachten.

§ 2. — Moet het verzoekschrift voldoen aan de bepalingen van de artikelen 1025 en volg. Ger. W. ?

255. — Volgens sommigen is het antwoord bevestigend (Delva, J., *Aspekten van de inwerking van het Gerechtelijk Wetboek op de civielrechtelijke bepalingen van de wet van 8 april 1965, inzake rechtspleging en volstrekte bevoegdheid, R.W.*, 1968-1969, 1728, inzonderheid nrs 19 en 30; — Wallemacq A., *Adoption et légitimation par adoption, J.T.*, 1969, blz. 897, nr 24), maar de heer Minister van Justitie antwoordt ontkennend (*Ministeriële circulaire,* 16 juni 1969, *Staatsblad,* 4 juli 1969, blz. 6637). De laatste opvatting schijnt de juiste.

In deze ministeriële circulaire wordt weliswaar nogal gemakkelijk beweerd dat de adoptiewet: « ... de rechtspleging tot homologatie in al haar bijzonderheden en op uitdrukkelijke wijze heeft geregeld. ». Dit kan waar zijn voor de eigenlijke behandeling, maar het is het zeker niet voor de rechtsingang zelf, meer bepaald dan de voorschriften waaraan het verzoekschrift moet voldoen.

De uitleg moet gezocht worden in de tekst van de adoptiewet, de *Voorbereidende Werken* ervan en in deze van het Ger. W. Niet in het minst in art. 1025 Ger. W. dat toch uitdrukkelijke bepaalt dat de rechtspleging op verzoekschrift zoals geregeld in Titel V van Deel IV, Boek II Ger. W. slechts toepassing vindt : « .... behoudens in de gevallen waarin de wet er uitdrukkelijk van afwijkt », wat voor art. 350 B.W. het geval is.

Bovendien heeft de wetgever ter gelegenheid van de bespreking betreffende art. 1025 en volg. Ger. W. duidelijk gezegd dat, van zodra een biezondere wet de rechtspleging op verzoekschrift regel, ongeacht of de wet vóór of na de goedkeuring van het Ger.W. tot stand kwam, de art. 1025 en volg. Ger. W. geen toepassing meer vonden (Verslag Hermans namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer, *Parlem. Besch., Kamer,* 1 juni 1967, zitting 1966-67, nr 59, blz. 152). Hierbij moet vastgesteld worden dat art. 350 B.W. — d.i. de bijzondere wet —, geen onderscheid maakt tussen de rechtspleging voor de jeugdrechtbank en voor de rechtbank van eerste aanleg (zie boven, nr 254). Art. 5, A, 5 der wet van 21 maart 1969 dat artikel 45-1 der wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming wijzigt, verwijst uitdrukkelijk naar de bijzondere rechtspleging van art. 350 B.W. De bovenstaande verklaring van de Senaatscommissie voor de Justitie (zie boven, nr 254 *in fine*), kan hieraan niets veranderen : art. 1025 Ger. W. kan niet toelaten dat een gedeelte van de rechtspleging op verzoekschrift wel en een ander gedeelte niet zou toegepast worden.

Uiteindelijk is er de mening van de Kamercommissie voor de Justitie die luidt: « ... artikel 350 B.W. regelt in detail de procedure tot homologatie » (*Parlem. Besch., Kamer,* 26 febr. 1969, nr 297-2, blz. 5) en het is in die optiek dat de Kamer van Volksvertegenwoordigers de door de Senaat overgezonden tekst als wet heeft goedgekeurd.

Het verzoekschrift moet dan ook uitsluitend voldoen aan de voorschriften van artikel 350 B.W. ter uitsluiting van artikelen 1025 en volg. Ger.W.

§ 3. — Vermeldingen van het verzoekschrift.

256. — Wettelijk zijn geen speciale vermeldingen vereist, maar het verzoekschrift moet op straffe van nietigheid ondertekend zijn door de adoptant, ofwel door de twee adopterende echtgenoten, ofwel door de geadopteerde ofwel door één der geadopteerden.

Het verzoekschrift is regelmatig van zodra de homologatierechter uit het verzoekschrift zelf en uit de verplicht bijgevoegde stukken kan vaststellen dat de ondertekenaar de vereiste hoedanigheid heeft en dat de rechtbank niet *a priori* onbevoegd is.

Een gewone brief zal volstaan, op voorwaarde dat het onderwerp van het verzoek voldoende duidelijk wordt beschreven.

Alleen de ondertekening door een partij die hiertoe de vereiste hoedanigheid heeft is vereist. Die partijen worden door de wet aangeduid en zij moeten, behoudens samen optredende echtgenoten, niet gezamenlijk handelen. Dit volgt uit de afdwingbaarheid der adoptie (zie verder, nr 349).

Niettemin kan aangeraden worden zoveel mogelijk de vorm van het verzoekschrift te richten naar de voorschriften van artikel 1025 Ger. W. zonder dat een verzuim enige nietigheid of niet-ontvankelijkheid zou kunnen meebrengen.

Normaal zal het verzoekschrift dat door de bevoegde partij werd ondertekend, vermelden:

1) dag, maand en jaar.

Essentieel is dit niet, want de griffier is verplicht het verzoekschrift in te schrijven in het register der verzoekschriften (zie verder, nr 263 E). De verzoeker kan een ontvangstbewijs vragen. Een en ander is determinerend voor de dag tot wanneer de overgeschreven adoptie zal terugwerken (art. 357 B.W.).

2) naam, voornaam, beroep, woonplaats en hoedanigheid van de verzoeker.

Belangrijkst hierbij is de hoedanigheid, omdat uit het verzoekschrift moet kunnen afgeleid worden wie juist om homologatie verzoekt. Aldus, of twee echtgenoten als verzoekers wel samen optreden en of desgevallend de vertegenwoordiger van de minderjarige geadopteerde wel deze is die in de adoptieakte werd aangeduid (zie boven, nr 219 en verder, nr 259).

3) de woonplaats in België of, bij gebreke, de verblijfplaats van de adoptant, van één der adopterende echtgenoten of van de geadopteerde die het verzoek indient; desgevallend, indien geen der partijen een verblijfplaats in België heeft, de nationaliteit der partijen.

Deze vermeldingen zullen toelaten de bevoegdheid *ratione loci* der rechtbank te onderzoeken. Ze wordt bepaald op het ogenblik van de rechtsingang (zie boven, nr 251).

§ 4. — Personen die het verzoekschrift kunnen ondertekenen.

1. Alle contractpartijen.

257. — Artikel 350, § 2, tweede lid B.W. zegt dit uitdrukkelijk, alhoewel in de praktijk het verzoekschrift meestal samen door de adoptant(en) en de geadopteerde(n) of hun wettelijke vertegenwoordiger(s) zal ondertekend worden.

Maar nu het elke partij vrij staat alleen de homologatie aan te vragen (zie verder, nrs 259 en 349), heeft de wetgever slechts één uitzondering voorzien, te weten dat twee adopterende echtgenoten op straffe van nietigheid en niet-ontvankelijkheid samen het verzoekschrift moeten ondertekenen.

A. — *De adoptant(en).*

258. — Zoals gezegd moeten twee adopterende echtgenoten samen blijven optreden in alle fasen der rechtspleging (beroep, voorziening in cassatie, betekening of terhandstelling aan de ambtenaar van de burgerlijke stand).

Bij overlijden van één der echtgenoten na het opmaken van de adoptieakte of na de inleiding van de rechtspleging tot bekomen van een adoptievonnis, kan de overledene de rechtspleging alleen voortzetten (art. 355 B.W., zie verder, nr 351).

Na scheiding van tafel en bed en op voorwaarde dat de echtgenoten tegelijk adopteren (zie boven, nr 128), moeten zij gezamenlijk blijven optreden.

Wanneer één der echtgenoten zich na het opmaken van de adoptieakte of het inleiden der vordering tot bekomen van een adoptievonnis in een toestand bevindt die hem belet verder zijn wil te doen kennen (zie boven, nr 117), stelt zich de vraag of de adoptie kan verder gaan.

Een pragmatische oplossing schijnt zich op te dringen. Art. 355 B.W. voorziet alleen het geval der posthume adoptie. Het is best mogelijk dat de toestand onbekend blijft, want het is niet vereist dat de echtgenoten-adoptanten tijdens de rechtspleging worden gehoord en, anderzijds, kan de betekening aan de ambtenaar van de burgerlijke stand in naam van beide echtgenoten gebeuren, zonder dat deze ambtenaar de werkelijke toestand kan nagaan. Nochtans moet de wederzijdse echtelijke toestemming permanent blijven. Ofwel zal de andere echtgenoot alleen adopteren, maar in dat geval moet hij gans de procedure overdoen met inbegrip van de adoptieakte; hij behoeft in dit geval de echtelijke toestemming niet te bekomen (zie boven, nr 117). Ofwel zal de adoptie

toch doorgaan. Nochtans staat het vast dat het helemaal niet zeker is, integendeel, dat de toestemmingen van art. 348 B.W. waren bekomen geworden indien die toestand gekend was. De oplossing schijnt dan ook te zijn dat de adoptie door en in naam van de twee echtgenoten niet kan voortgezet worden.

B. — *De geadopteerden, één van hen of alle geadopteerden samen.*

259. — De adoptie is afdwingbaar (zie verder, nr 349) en de geadopteerde of alle geadopteerden samen of afzonderlijk, kan of kunnen elk voor zichzelf het verzoekschrift neerleggen.

Wanneer de geadopteerde op dat ogenblik de leeftijd van 15 jaar heeft bereikt ondertekent hij zelf, in alle andere gevallen wordt hij vertegenwoordigd door de persoon die zijn vertegenwoordiger was bij de adoptieakte (art. 350, § 2, tweede lid B.W.). Dezelfde voorschriften gelden voor de onbekwaamverklaarde.

Bij tussentijds overlijden van de wettelijke vertegenwoordiger of wanneer deze zich in een toestand bevindt dat hij zijn wil niet kan laten kennen, wordt hij vervangen hetzij door de andere ouder die in de adoptie heeft toegestemd, hetzij door een nieuwe wettelijke vertegenwoordiger die door de familieraad wordt aangewezen (art. 350, § 2, derde lid B.W.).

Wat gebeurt er wanneer de wettelijke vertegenwoordiger niet overleden is of zich niet in de onmogelijkheid bevindt zijn wil te doen kennen? Moet er een wettelijke vertegenwoordiger aangewezen worden wanneer die persoon weigert het kind te vertegenwoordigen ?

De wetgever heeft het geval niet voorzien, alhoewel dit zich in de praktijk zeer dikwijls kan voordoen.

De *Voorbereidende Werken* luiden :

« Uw Commissie heeft ook een regeling willen treffen voor het geval dat de vertegenwoordiger van de geadopteerde zou komen te overlijden of in de onmogelijkheid zou verkeren zijn wil te doen kennen; hebben beide ouders in de adoptie toegestemd, dan vertegenwoordigt één van hen de geadopteerde zowel bij de akte van adoptie als bij de rechtspleging van homologatie. Zo daartoe aanleiding bestaat wordt deze door de andere ouder vervangen. Indien daarentegen, bij overlijden van één der ouders alleen de overlevende in de adoptie heeft toegestemd, wordt deze bij overlijden vervangen door een door de familieraad aan te wijzen persoon. Bij overlijden van de door de familieraad aangewezen persoon wordt door de raad een plaatsvervanger aangewezen. » (Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie, 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 25 en 26).

Het is duidelijk dat de wetgever alleen aandacht schonk aan de gevallen waarin de wettelijke vertegenwoordiger door omstandigheden onafhankelijk van zijn wil het kind niet kan vertegenwoordigen.

Nu is het zo dat de ouders zich naderhand kunnen bedenken, vooral nadat de procureur des Konings hen zal gewezen hebben op de zware gevolgen van een adoptie (en nog meer van een wettiging door adoptie) en hun toestemming willen hernemen, minstens nog verder weigeren mede te werken.

In al die gevallen kan onder geen voorwendsel aanvaard worden dat een wettelijke vertegenwoordiger door de familieraad zou aangeduid worden. Wat moet de adoptant dan doen? Besluiten dat de adoptie niet zou kunnen gehomologeerd worden is in strijd met de afdwingbaarheid van het contract (zie verder, nr 349). De familieraad laten tussenkomen is in strijd met de beginselen der ouderlijke macht die meer dan eens door de adoptiewet werden vooropgezet. De weigerende ouder kan hoogstens een ongunstig advies aan de procureur des Konings uitbrengen en aldus tussenkomende partij worden (zie verder, nr 268A), in welk geval hij in zijn hoedanigheid van ouder wordt gehoord. Anderzijds is het in elk geval niet alleen onmogelijk, maar bovendien totaal

overbodig te eisen dat een andere wettelijke vertegenwoordiger wordt aangeduid. Het kind heeft zijn vertegenwoordiger, maar deze weigert op te treden. De *ratio legis* ligt anders dan bij overlijden of het zich bevinden in de onmogelijkheid om zijn wil te laten kennen.

Duidelijkheidshalve kunnen volgende gevallen onderscheiden worden:

A. — *Beide ouders hebben toegestemd hun kind te laten adopteren.*

1. Hij die het kind vertegenwoordigde overlijdt of verkeert in de onmogelijkheid zijn wil te doen kennen.

De andere ouder zal vertegenwoordigen (zie *Senaatsverslag, l.c.,* en boven, nr 219).

2. Beide ouders kunnen door omstandigheden onafhankelijk van hun wil niet optreden.

De familieraad duidt een vertegenwoordiger aan (zie *Senaatsverslag, l.c.*). In dit geval had de familieraad trouwens moeten toestemmen en vervult hij alleen de wens van de ouders.

3. De ouder die het kind vertegenwoordigde weigert verder op te treden.

In dit geval moet aanvaard worden dat de andere ouder vertegenwoordigingsrecht heeft. Hij dwingt de toestemming niet af gezien die reeds gegeven werd (zie boven, nr 183), maar hij verplicht de weigerende ouder het stilzwijgend of uitdrukkelijk mandaat tot vertegenwoordigen van de ene aan de andere na te komen (zie boven, nr 219). Maar niets schijnt zich ertegen te verzetten dat de weigerende ouder tussenkomende partij wordt wanneer hij een ongunstig advies aan de procureur des Konings heeft uitgebracht. De gegeven oplossing, hoe logisch ook, staat niet vrij van kritiek, want men kan zich afvragen hoe de ouders hier tegenover elkaar gaan optreden voor de rechtbank.

4. De overblijvende ouder weigert te vertegenwoordigen.

In dit geval kan de adoptant steunen op de afdwingbaarheid van het contract. Niemand kan die ouder vervangen.

B. — *Slechts één ouder moest toestemmen in de adoptie van zijn kind.*

1. Kan hij niet optreden wegens omstandigheden onafhankelijk van zijn wil, dan is er geen enkele moeilijkheid: de familieraad zal een vertegenwoordiger aanduiden, zoals die familieraad van meetaf aan had kunnen toestemmen hadden de omstandigheden zich voorgedaan vóór de adoptieakte werd verleden.

2. Weigert de ouder verder te vertegenwoordigen, dan is de oplossing deze van lit. A, 4.

Om alle discussie weg te ruimen moet erop gewezen worden dat deze toestand totaal verschilt van deze waar artikel 353 B.W. wordt toegepast en vanaf de aanvang de toestemming wordt afgedwongen. In hoger aangehaalde gevallen wordt de uitvoering van het contract vervolgd.

In verband met de vertegenwoordiging kan nog worden aangestipt:

1° dat van zodra de minderjarige of de onbekwaamverklaarde geadopteerde rechtsbevoegdheid verwerft in de loop der procedure, niet alleen elke

vertegenwoordiging wegvalt en hij persoonlijk moet optreden — bereiken van de leeftijd van vijftien jaar, opheffing der onbekwaamverklaring —, maar hij zich bovendien kan verzetten tegen de adoptie waarin door zijn ouders of door de familieraad werd toegestemd, zelfs wanneer de adoptant zijn ouder is (zie boven, nrs 170 en 171).

2° dat ook de zeer jonge geadopteerde en de onbekwaamverklaarde door de rechtbank kan worden gehoord, maar dan buiten de aanwezigheid van de andere partijen (zie verder, nr 280).

3° dat de wettelijke vertegenwoordiger, hij weze een ouder of een persoon door de familieraad aangeduid, wanneer de toestemming van een andere ouder uitging, d.w.z. ook door een andere ouder werd gegeven, of wanneer ze van de familieraad uitging, opdracht heeft niet alleen het kind te vertegenwoordigen, maar desnoods de adoptie te vervolmaken door voor de rechtsingang der homologatie te zorgen.

4° dat nadat de ouders hebben toegestemd, zij op die toestemming kunnen terugkomen door ongunstig advies aan de procureur des Konings uit te brengen en zelfs als tussenkomende partijen te worden aanvaard, maar in dit geval dan toch uitsluitend tegen de adoptant kunnen pleiten, nu tussen een geadopteerde die de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt en zijn ouders, omtrent zijn adoptie, voor de rechtbank geen geschil kan bestaan.

260. — Wanneer meerdere personen in éénzelfde akte werden geadopteerd kunnen verschillende mogelijkheden zich voordoen:

1° alle partijen blijven akkoord en vragen gezamenlijk de adoptie aan.

2° de adoptant(en) ondertekent het verzoekschrift. De homologatie zal alle geadopteerden betreffen.

3° slechts één der geadopteerden verzoekt om homologatie. Deze zal slechts een adoptie met rechtsgevolgen voor adoptant en de verzoeker-geadopteerde hebben (*Verslag Senaatscommissie,* blz. 25).

In het geval sub 2° is het vanzelfsprekend dat, wanneer de homologatie door de adoptant(en) wordt aangevraagd en één der geadopteerden zich ondertussen bedacht heeft, hij zijn opmerkingen aan de procureur des Konings of aan de rechtbank kan maken en deze desgevallend zal aarzelen een adoptie ook te zijnen opzichte te homologeren.

In geen geval echter zou de door de familieraad aangeduide wettelijke vertegenwoordiger kunnen weigeren (zie boven, nr 220, 2)).

2. De advocaat der partijen.

261. — Deze kwestie wordt thans reeds omstreden. Dat artikel 1027 Ger. W. geen toepassing vindt, zodat de tussenkomst van een advocaat niet vereist is, lijdt geen twijfel (zie boven, nr 255).

Ook Delva J. (*o.c.*, nr 20; — zie boven, nr 255) is deze mening toegedaan; maar hij betwist de hoedanigheid van een advocaat om het verzoekschrift te ondertekenen.

Er kan moeilijk aan getwijfeld worden dat een advocaat het recht heeft namens de contractpartijen, zowel adoptant als geadopteerde, het verzoekschrift te ondertekenen en voor een regelmatige rechtsingang der homologatie te zorgen (Wallemacq, A., *Adoption et légitimation par adoption, J.T.*, 1969, 897,

nr 24). Zijn vertegenwoordigingsrecht is algemeen voor de rechtbanken en dit zowel bij oneigenlijke als eigenlijke rechtsmacht, tenware in de gevallen waar de wet er uitdrukkelijk zou van afwijken, hetgeen terzake het geval niet is. Is het niet de mening van de wetgever dat van de algemene procedureregels slechts moet worden afgeweken daar waar het voor de homologatie van een adoptie strikt noodzakelijk is (zie boven, nr 254)? Niets gebiedt de adoptant of de geadopteerde persoonlijk op te treden, integendeel de rechtspleging is zo geregeld dat zij niet eens moeten gehoord worden. Bovendien kunnen de contractpartijen zich conventioneel laten vertegenwoordigen bij het opmaken der adoptieakte, zodat niet goed wordt ingezien waarom ze zich niet zouden kunnen laten vertegenwoordigen bij het indienen van het verzoek tot homologatie en dan nog door de persoon die professioneel de meeste waarborgen biedt (zie ook verder, nr 303). Artikel 54 van de wet betreffende de jeugdbescherming luidt thans, ingevolge artikel 5, A, 7 der wet van 21 maart 1969 als volgt: « Behalve de gevallen bepaald in Titel II, Hoofdstuk III, of inzake adoptie of wettiging door adoptie, waarin zij in persoon moeten verschijnen, mogen de partijen zich door een advocaat laten vertegenwoordigen... ».

Uit deze tekst volgt alleen dat wanneer de homologatierechter beslist de contractpartijen te horen, zij in persoon moeten verschijnen, maar geenszins dat zij zich bij de aanhangigmaking niet door een advocaat mogen laten vertegenwoordigen. Anders beslissen komt erop neer arbitrair, wat de ondertekening van het verzoekschrift betreft, een onderscheid te maken tussen de procedure voor de jeugdrechtbank en deze voor de rechtbank van eerste aanleg, wat nergens in artikel 350 B.W. wordt gedaan, wat deze loutere proceshandeling betreft (zie verder, nr 261).

Er bestaat geen enkel bezwaar tegen de ondertekening van het verzoekschrift door een advocaat namens de wettelijke vertegenwoordiger van de geadopteerde. Bovendien kan de rechtbank steeds de persoonlijke verschijning bevelen en de procureur des Konings kan steeds de partijen persoonlijk horen.

De algemene procedureregels verzetten zich er tegen dat een speciaal gevolmachtigde die geen advocaat is, de homologatierechtspleging zou aanhangig maken.

3. Het openbaar ministerie heeft geen initiatiefrecht.

262. — Dit staat vast nu de adoptie, zo in haar ontstaan als in haar vervolmaking, een partikuliere aangelegenheid blijft en het openbaar ministerie slechts ter gelegenheid van de homologatierechtspleging zelf, dit wil zeggen eens dat de zaak aanhangig werd gemaakt, tussenkomt.

Het openbaar ministerie heeft evenwel wel vorderingsrecht om de adoptie die strijdig is met het belang van het kind te doen herroepen (artikel 367, § 1 B.W.).

§ 5. — Andere voorschriften aangaande het verzoekschrift.

263. — A. De personen die het verzoekschrift kunnen neerleggen dienen hiervoor geen enkele termijn in acht te nemen. Dit was vroeger evenmin het geval.

B. Het verzoekschrift kan ter griffie van de bevoegde rechtbank worden neergelegd op allerlei manieren: het kan aan de griffier persoonlijk overhandigd worden, het kan hem opgezonden worden bij gewone brief of bij ter post aangetekende brief en om het even wie kan het ter griffie komen neerleggen. Een ontvangstbewijs kan aan de griffier gevraagd worden (dit kan van belang zijn voor de toepassing van art. 355 B.W.).

De Minister van Justitie heeft dit gebrek aan andere formaliteiten buiten deze door de wet gesteld, nogmaals beklemtoond in zijn circulaire van 16 juni 1969 (*Staatsblad,* 4 juli 1969).

C. De formaliteit van het dubbel exemplaar moet niet worden nageleefd.

D. Het verzoekschrift moet wel vergezeld gaan van de uitgifte van de adoptieakte en van de akten of de beslissingen waarbij de vereiste toestemmingen zijn gegeven. De griffier heeft het recht de correcte naleving van art. 352, § 2, tweede lid B.W. te eisen en mag desgevallend het verzoekschrift weigeren indien het niet vergezeld is van deze bescheiden. Een andere bevoegdheid heeft hij evenwel niet.

E. Er bestaan geen redenen af te wijken van het algemeen voorschrift van art. 712 Ger. W. dat vereist dat het verzoekschrift wordt ingeschreven op de biezondere rol.

Volgens de richtlijnen die door de Administratie van Financiën werden verstrekt bij brief van 20 december 1968, nr 3515, moest ook onder het regime van het oud art. 355 B.W. dit verzoekschrift ingeschreven worden in het register der verzoekschriften. Alhoewel de griffiers, ook deze der jeugdrechtbanken, deze richtlijnen stipt naleefden, werd hiertegen geprotesteerd (Delva J., *o.c.;* — zie boven, nr 255, 4) omdat de wet op de jeugdbescherming het recht van 200 fr. niet voorziet. Het komt ons nochtans voor dat nu art. 350 B.W. niet het minste onderscheid maakt tussen de homologatierechtsplegingen ingeleid voor de jeugdrechtbank en voor de rechtbank van eerste aanleg en nu deze aangelegenheid zeker niet kan worden aanzien als ene die in het belang der homologatie zelf moet afwijken van de algemene procedureregels en aanverwante fiscale maatregelen, er mag gesteld worden dat de richtlijnen van de Administratie van Financiën moeten nageleefd worden.

AFDELING III. — *Onderzoek door de procureur des Konings.*

264. — De griffier zendt het verzoekschrift en de bijgaande stukken onverwijld door aan de procureur des Konings (art. 350, § 3 B.W.). De wet bepaalt geen termijn, maar de griffier heeft ambtshalve de verplichting dit zo spoedig mogelijk te doen; zij bepaalt evenmin hoe die overmaking geschiedt.

De procureur des Konings wordt dus niet gevat door een verzoekschrift dat hem rechtstreeks door de partijen wordt overhandigd, zoals dit vroeger het geval was. De zaak is op voorhand aanhangig gemaakt door de nederlegging ter griffie van het verzoekschrift en de bijgaande stukken.

Anderzijds wordt door de adoptiewet afgeweken van de algemene procedureregels van Deel IV, Boek II, Titel II, Hoofdstuk II, Afdeling VII « Mededeling aan het openbaar ministerie » van het Gerechtelijk Wetboek (zie verder, nr 265).

§ 1. — Ambtsverrichtingen van de procureur des Konings.

265. — In zaken op tegenspraak en in alle vorderingen betreffende de staat van de personen — de adoptie behoort hiertoe (zie boven, nr 18) — of waaraan de mededeling aan het openbaar ministerie is voorgeschreven bij biezondere wetten (art. 764 Ger. W.), bestaat de opdracht van het openbaar ministerie erin advies uit te brengen. De adoptiewetgeving gaat veel verder dan de eenvoudige kennisgeving voor advies. Normaal is het advies

van het openbaar ministerie een mening die niet bindend is en is het slechts het oordeel van de eerste magistraat die kennis neemt van de grond van de zaak. De rol van de procureur des Konings wordt uitdrukkelijk door de adoptiewet omschreven en wijkt af van de algemene zending zoals die is bepaald door artikel 138 Ger. W. of zoals die gewoonlijk wordt gezien in het kader van de zaken die mededeelbaar zijn.

Zijn opdracht bestaat erin:

1° een uitgebreid onderzoek in te stellen omtrent alle aspecten van de adoptie en alle nuttige inlichtingen in te winnen, zich hierbij niet beperkende tot het verplicht horen van de personen die door de wet worden aangeduid. Hij bundelt al die inlichtingen samen;

2° op grond van de ingezamelde inlichtingen een geschreven advies op te stellen;

3° na onderzoek, het verzoekschrift, de bijgaande stukken, de verzamelde inlichtingen en het advies aan de homologatierechter te zenden;

4° ter zitting alle conclusies te nemen die noodzakelijk zijn, dit wil zeggen er zich te gedragen als tussenkomende partij;

5° gevolg te geven aan alle onderzoeksverrichtingen waarmede de homologatierechter hem zou kunnen belasten.

In het kader van deze afdeling interesseren ons alleen de verrichtingen van het openbaar ministerie vóóraleer de zaak ten gronde wordt behandeld door de homologatierechter.

1. Vrijheid van opsporing en onderzoek.

266. — De procureur des Konings is niet gebonden aan een termijn om alle nuttige inlichtingen omtrent de instellings- en grondvoorwaarden der adoptie in te winnen. Hij wordt aldus in staat gesteld een volledig onderzoek te verrichten en zijn zending zo nauwkeurig mogelijk na te leven, in het belang van de openbare orde, van de contractpartijen zelf en van de rechtbank die zo volledig mogelijk zal voorgelicht zijn.

In sommige gevallen zal de procureur des Konings terecht talmen om hetzij misbruiken te voorkomen, hetzij een partij toe te laten bepaalde maatregelen te nemen die gunstig kunnen inwerken op het oordeel van de rechter, hetzij zelfs om het mogelijk te maken dat een geadopteerde de leeftijd bereikt waarop hij persoonlijk in de homologatierechtspleging mag tussenkomen. In dit opzicht verandert de wet helemaal niets aan de vroegere toestanden. Het is immers goed gekend dat de procureur des Konings, in de praktijk niet zelden na samenspraak met de vrederechter of de notaris, een volledige voorlichting verstrekt aan de contractpartijen omtrent de zwaarwichtigheid van de rechtshandeling. In dit opzicht treedt hij evenzeer als de notaris of de vrederechter op als raadgever die, van zodra hij oordeelt dat de adoptie gewenst is, inzonderheid in het belang van de geadopteerde, alles in het werk zal stellen om een homologatie te vergemakkelijken.

De procureur des Konings heeft nochtans de verplichting zijn opsporingen en zijn onderzoek zo spoedig mogelijk aan te vangen en te beëindigen opdat de zaak voor de homologatierechter zou kunnen gebracht worden. De homologatierechter zelf heeft evenwel geen enkele mogelijkheid hem hiertoe enige aanmaning te geven en de procureur des Konings moet de oorzaak van de vertraging niet opgeven: hij is aan geen termijn

gebonden en art. 767 Ger. W. vindt geen toepassing. De contractpartijen kunnen zich alleen op de tucht beroepen. Verhaal op de rechter dat door de rechtspraak reeds was uitgebreid tot de ambtenaren van het openbaar ministerie (Cass., 7 nov. 1949, *Pas.*, 1950, I, 123 ; — Cass. fr., 17 april 1907, *D.P.*, 1907, I, 398 ; — *R.P.D.B.*, Tw. *Prise à partie*, nr 57), is volgens art. 1141 Ger. W. slechts mogelijk in de gevallen bepaald bij art. 1140, 1°, 2° en 3° (zie Verslag Van Reephingen, *Parlem. Besch., Senaat*, nr 60, 10 dec. 1963, blz. 264, zitting 1963-1964).

267. — De wet zegt uitdrukkelijk dat de procureur des Konings alle nuttige inlichtingen inwint. Zijn beoordelingsrecht is volkomen vrij en hij kan alle personen onderhoren of laten onderhoren waarvan hij denkt dat zij enig licht in de zaak kunnen brengen (*Verslag Senaatscommissie voor de Justitie*, 4 nov. 1967, nr 358, blz. 26). Hierbij is hij niet gebonden door een rangorde.

Inzonderheid in het kader van de wet betreffende de jeugdbescherming kan de procureur des Konings het volledig arsenaal van mogelijkheden aanwenden dat hem geboden wordt om de waarheid te ontdekken. Men denke vooral aan de afgevaardigden bij de jeugdbescherming, aan de sociale enkwesten, enz.

Maar al deze inlichtingen moeten schriftelijk worden gebundeld en de procureur des Konings zou het recht niet hebben slechts een gedeelte ervan aan de rechtbank op te zenden. Dit volgt duidelijk uit artikel 350, § 3, tweede lid B.W.

2. Personen die moeten gehoord worden.

268. — De procureur des Konings onderhoort persoonlijk of door een afgevaardigde die daartoe gemachtigd is:

A. — *De bloedverwanten in opgaande lijn van de geadopteerde.*

Deze verplichting is algemeen en strekt zich uit tot alle bloedverwanten van de geadopteerde, ongeacht of deze al dan niet hun toestemming moesten of konden geven in de adoptie van hun kind of kleinkind en ongeacht of de geadopteerde al dan niet minderjarig of onbekwaamverklaard is.

Hierbij dient evenmin onderscheid gemaakt te worden tussen de bloedverwanten in opgaande lijn die adopteren en de anderen. De bloedverwant-adoptant moet gehoord worden, de geadopteerde niet.

Deze personen zullen later het recht hebben, nadat zij een ongunstig advies hebben uitgebracht, bij eenvoudige akte in het geding tussen te komen.

De *ratio legis* is niet enkel de bescherming van de belangen van de geadopteerde dewelke door die bloedverwanten aan de procureur des Konings nader worden toegelicht met het oog op het bestaan der instellingsvoorwaarden; de wetgever heeft geen afbreuk willen doen aan de traditie die wil dat, telkens de familiale solidariteit in het gedrang kan komen, al diegenen die door eenzelfde afstamming verbonden zijn, de familiale eenheid kunnen verdedigen. Bovendien beschermen de bloedverwanten in opgaande lijn hun persoonlijke wettelijke belangen — men denke aan de grootouders die hun bezoekrecht in gevaar zien komen — en is deze raadpleging vóór alles een bevestiging van de eerbied die het kind aan de ascendenten verschuldigd is.

Worden door de wet bedoeld:

1° de ouders van de geadopteerde, zonder onderscheid tussen de wettige of natuurlijke ouders en zonder onderscheid naargelang de leef-

tijd van de geadopteerde. Bedoeld worden de vader en de moeder ten aanzien van wie het kind een bewezen natuurlijke afstamming heeft (zie boven, nr 179). Adoptieve afstamming is uitgesloten.

Ook de ouders, die reeds in de adoptie toestemden moeten gehoord worden op straffe van nietigheid (*anders:* Canivet, *Aperçu sur l'adoption et la légitimation par adoption entre Belges en Belgique après la loi du 21 mars 1969, Ann. Not. Enreg.*, 1969, blz. 220, nr 59).

De wet maakt niet het minste onderscheid. De procureur des Konings mag en moet in het belang van het kind en van de openbare orde, nagaan waarom die ouders afstand doen van hun kind, welke de beweegredenen waren, of ze goed voorgelicht waren; met andere woorden, hij moet desgevallend als raadgever optreden. Wanneer blijkt dat die ouders zich vergist hebben en op hun eerste beslissing wensen terug te komen — en dit zal niet zelden gebeuren — zal hij voor de homologatierechter vrij stelling nemen voor of tegen de adoptie maar zullen die ouders bovendien, wanneer zij een ongunstig advies uitbrachten, als tussenkomende partijen kunnen optreden. Die mogelijkheid doet niets af aan de principiële afdwingbaarheid der adoptie (zie verder, nr 349) en brengt geenszins mede dat de ouderlijke toestemming moet blijven bestaan tot aan de homologatie (*anders:* Canivet, *o.c.*, nr 65). Ook het oud art. 355 B.W. maakte geen onderscheid tussen de ouders die moesten en konden toestemmen en de andere. Evenmin werd een onderscheid gemaakt tussen de ouders van de minderjarige en van de meerderjarige geadopteerde, zelfs indien de eersten reeds in de adoptie hadden toegestemd (Auvray, nr 67). Het persoonlijk verhoor door de procureur des Konings is wenselijk.

Noch de onderlinge verhouding tussen de ouders, noch de juridische inhoud van de ouderlijke macht, noch het feit dat de ouders in werkelijkheid reeds alle contact met het kind verloren hebben, kunnen deze verplichting tot onderhoor beïnvloeden. Er weze aan herinnerd dat in de huidige stand der wetgeving de niet erkennende natuurlijke moeder niet moet gehoord worden (zie boven, nr 188 *in fine*).

Het recht gehoord te worden is breder dan dit om in de adoptie toe te stemmen, zodat ook de ouders die uit alle attributen van de ouderlijke macht werden ontzet, moeten gehoord worden. Het recht volgt uit de bloedverwantschap, uit de kwaliteit van ouder, geenszins uit de wettelijke gevolgen of beperkingen die er werden aan aangebracht (vergelijk boven, nr 179).

Vandaar dat het optreden der ouders bij de adoptie van hun kind nooit in verband mag worden gebracht met de uitoefening van de ouderlijke macht (*anders:* Canivet, *o.c.*, nr 32, alhoewel zelfde auteur naderhand in de volgende nummers de nadruk legt op de afstamming).

Het is onnodig te wijzen op de waarborg die vooral de uit de ouderlijke macht ontzette ouders uit dit recht op verhoor putten vooral wanneer de toestemming door de familieraad werd gegeven (zie boven, nr 193) en de essentieel tijdelijke maatregel der ontzetting een principieel onherroepelijk gevolg zou hebben, te weten de adoptie.

Wanneer het geadopteerd kind aan de commissie van openbare onderstand werd toevertrouwd maar de ouders in leven en gekend zijn, moeten zij eveneens worden gehoord (zie boven, nr 177, 4° wat de toestemming betreft).

De ouders die op het ogenblik dat de adoptieakte werd verleden in de onmogelijkheid verkeerden hun wil te laten kennen en wier toestemming niet vereist was, moeten niettemin, in de mate van het mogelijke, worden gehoord en wanneer dit absoluut onmogelijk is zal de procureur des Konings dit vermelden.

2° de grootouders en andere bloedverwanten in opgaande lijn van de geadopteerde.

De grootouders hebben nooit het recht in de adoptie van hun kleinkinderen toe te stemmen (zie boven, nr 185), maar ze hebben er een persoonlijk belang bij te worden gehoord. Meestal zal de weerstand trouwens van deze zijde komen.

Of de grootouders van een erkend natuurlijk kind moeten gehoord worden zal een omstreden vraag blijven. De wetgever geeft geen preciese uitleg. In dit verband moet evenwel aangestipt worden dat heden niet zozeer meer de nadruk gelegd wordt op de wettelijke gevolgen van de afstamming, maar eerder op de bloedgemeenschapsbanden (zie boven, nr 92 *in fine* met het aangehaalde arrest van 22 september 1966 van het hof van cassatie). De procureur des Konings zal er best aan doen ook deze personen te horen, maar het zal de homologatierechter evenwel vrij staan te oordelen of zij, bij gebeurlijk ongunstig advies, als tussenkomende partij kunnen ontvangen worden.

Er weze nochtans aangestipt dat in het kader van het Burgerlijk Wetboek de bloedverwantschap gezien wordt in het licht van de begrippen wettige of natuurlijke familie (zie o.m. toestemming huwelijk, samenstelling van de familieraad, erfrecht, enz.). Geen enkel element laat evenwel toe in de adoptiewetgeving enige aanwijzing te vinden die zou toelaten te stellen dat de natuurlijke familie inzake adoptie behandeld zou worden als een familie van ondergeschikte orde (De Page, I, nr 1123 definieert ze in die zin), integendeel. Nochtans moet verwezen worden naar de toestemming van de grootouders inzake huwelijk en meer bepaald naar art. 159 B.W. dat de toestemming van de natuurlijke grootouders niet kent. Hierbij kan nochtans niet vergeten worden dat de toestemming tot het huwelijk een prerogatief van de ouderlijke macht is (De Page, I, 590) dat desgevallend overgaat op de grootouders die aldus door de wet zijn erkend. De twee instellingen hebben evenwel niets gemeen. Er moet bovendien aangehaald worden dat de vriendenraad over een natuurlijk kind, door de vrederechter ingericht wordt naar het model van de familieraad (Tw. *Familieraad,* nr 88): normaal verschijnen de grootouders.

Wanneer aan het begrip « bloedverwanten in opgaande lijn » de betekenis gegeven wordt van ascendenten die door bloedgemeenschap met het kind verbonden zijn, hetgeen in andere bepalingen van de adoptiewet wordt gedaan, moeten ook deze grootouders opgeroepen en gehoord worden.

B. — *De voogd.*

De voogd wordt gehoord zelfs als hij niet de ouder is die heeft toegestemd. De wet is hier onvolledig omdat zij best had kunnen vermelden dat, na ontzetting uit de ouderlijke macht, ook de persoon aan wie de jeugdrechtbank of het jeugdbeschermingscomité de zorg over de minderjarige heeft opgedragen, moet gehoord worden. Hetzelfde dient gezegd van de voogd wanneer het kind aan de commissie van openbare onderstand werd toevertrouwd.

De commissie van openbare onderstand als dusdanig wordt niet gehoord. In het *Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie* wordt in dit verband gezegd: « Ofschoon deze raadpleging geschillen tussen de C.O.O. en de adoptanten kan voorkomen na de homologatie van de akte, scheen het toch overdreven de raadpleging verplicht te stellen van de commissie als dusdanig en niet alleen van het lid dat de voogdij uitoefent ; deze verplichte raadpleging zou het mogelijk maken dat de commissie tussenkomt in de homologatieprocedure, met inbegrip van het hoger beroep en het cassatieberoep » (*Parlem. Besch., Senaat,* 4 nov. 1967, nr 358, blz. 26).

Wanneer de voogd van een aan de Commissie van Openbare Onderstand toevertrouwd kind tussenkomt in de homologatierechtspleging, doet hij dit dus juridisch niet namens de commissie en kan deze hem geen opdrachten geven.

Er kan evenwel niet aan getwijfeld worden dat wanneer de geadopteerde geen ouders meer heeft en de familieraad heeft toegestemd in de adoptie,

zelfde raad algemene en bijzondere opdrachten kan geven aan de voogd en hem kan verplichten, namens de raad, bepaalde verklaringen aan de procureur des Konings af te leggen. Het opperste gezag over de persoon van het kind blijft immers bij de familieraad.

C. — *De wettige kinderen van de adoptant die de leeftijd van eenentwintig jaar hebben bereikt.*

Waarom een discriminatie wordt gemaakt tussen wettige en natuurlijke kinderen, ja zelfs adoptieve kinderen, wordt niet gezegd in de *Voorbereidende Werken.* Men kan dit betreuren, vooral in een moderne optiek betreffende het statuut der natuurlijke kinderen (zie boven, nr 141).

Er werd er reeds op gewezen dat de wetgever zelf de onbillijkheid van deze archaïsche en voorbijgestreefde opvattingen inzag, maar er de voorkeur aan gaf te wachten tot wanneer een afzonderlijk ontwerp of voorstel van wet de toestand zou regulariseren (zie boven, nr 103). Maar was het dan zo gevaarlijk dat deze kinderen onder de controle van een magistraat zouden worden gehoord? Kon men desgevallend dit onderhoor niet bevelen maar er alle recht op tussenkomst voor de rechter aan onttrekken?

De parketmagistraten — en ook de homologatierechter — blijven evenwel vrij die kinderen wel te horen. Maar ondertussen worden die kinderen geacht geen rechtmatige belangen te hebben en zij kunnen die niet verdedigen.

Waarom kinderen vanaf de leeftijd van 15 jaar niet moeten gehoord worden, maar dan zonder recht op tussenkomst natuurlijk, is evenmin begrijpelijk. Er wordt alleen verklaard dat men dit niet « wenselijk » heeft geacht. Ook hier zal de parketmagistraat moeilijk de mening kunnen volgen van de Senaatscommissie voor de Justitie.

In dit alles is toch duidelijk een tendens tot versteviging van de ouderlijke macht waar te nemen, tegen de te gemakkelijke en gevaarlijke stelling van het ouder-zijn in de schijnwerper van een uitsluitende plichtenleer. Daarbij speelt de nieuwe wet betreffende de jeugdbescherming, die acurate hulpmiddelen tot opvoedingsbijstand aan de ouders verleent, een grote rol (zie in dit verband de merkwaardige ontleding van Proc.-Gen. Matthijs J., *De civielrechtelijke bepalingen betreffende de minderjarigen in de nieuwe wet jeugdbescherming, T.P.R.,* 1965, nr 8, blz. 316).

Ten slotte kan verondersteld worden dat de meerderjarige broeders en zusters de verdediging zullen opnemen van de minderjarigen, of moet men integendeel vaststellen dat de kinderen die aan de ouderlijke macht ontgroeid zijn zich door loutere materiële belangen zullen laten leiden?

D. — *De vader of moeder niet-adoptant, zelfs na echtscheiding of scheiding van tafel en bed, namens de wettige kinderen van de ouder-adoptant die de leeftijd van eenentwintig jaar niet hebben bereikt.*

Of die ouder niet-adoptant al dan niet het hoederecht bezit blijft zonder belang: hij neemt de verdediging van zijn kinderen waar tegen het vreemde kind.

Ook hier wijkt de adoptiewetgeving sterk af van de vroegere teksten, maar het voorschrift is in principe gegrond. De echtscheiding of de scheiding van tafel en bed hebben immers geen weerslag op de intieme verhouding ouder-kind noch op de bijstandsplicht. Art. 353 B.W. is trouwens een waarborg tegen de ongewettigde bemoeiingszucht van de echtgescheiden onwaardige ouder.

269. — Artikel 350, § 3 B.W. handelt niet over het onderhoor van de onbekwaamverklaarde. Moet de procureur des Konings de meerderjarige onbekwaamverklaarde persoonlijk horen? Uit de tekst van de wet zou men moeten afleiden dat wanneer het een wettig kind betreft het antwoord bevestigend moet zijn, maar dit wordt dan tegengesproken door artikel 353, § 3 B.W. dat bij analogie moet toegepast worden.

In geen geval zal de voogd van deze onbekwaamverklaarde kunnen gehoord worden in die zin dat aan zijn onderhoor enig recht van tussenkomst namens de onbekwaamverklaarde zou verbonden zijn.

Het is nochtans uitgesloten dat de onbekwaamverklaarde, ten huize gesekwesteerde en gecolloceerde of geïnterneerde wettige kinderen van de adoptant, in werkelijkheid hun stem niet zouden kunnen laten horen bij monde van hun wettelijke vertegenwoordiger die een algemene beschermingsopdracht heeft in het kader van de bijzondere wetsbepalingen die zijn zending omschrijven.

Na voorafgaandelijke machtiging zullen zij dan ook voor de homologatierechter, namens de onbekwame, kunnen tussenkomen, dit alles onafgezien van het vrij recht van de procureur des Konings ze te horen zonder andere rechtsgevolgen.

270. — Zoals werd gezegd (zie boven, nr 267) staat het de procureur des Konings vrij alle personen te horen die hij nuttig oordeelt. De wet schrijft geen enkele beperking voor zodat de parketmagistraat hier volledig onafhankelijk optreedt en aan niemand rekenschap verschuldigd is. Van alle magistraten heeft hij wellicht de meest delicate en de moeilijkste opdracht.

Volledigheidshalve kan hier een passus uit het *Kamerverslag namens de Commissie voor de Justitie* worden aangehaald, waaruit de parketmagistraat nuttige wenken kan halen:

« In dit verband hebben de leden eerst de vraag onderzocht of, nu de adoptie mogelijk zal worden zelfs als er wettige of erkende natuurlijke kinderen zijn, de toestemming van deze kinderen niet vereist is voor de adoptie, of zo tenminste hun advies niet moet worden ingewonnen.

Ze zijn van mening dat men de natuurlijke kinderen, die vaak buiten het gezin van de adoptanten leven en wier bestaan de rechtbank misschien niet bekend is, aangezien zij niet voorkomen op het huwelijksboekje van de adoptanten, hier buiten moet laten.

Zo ook moet men de kinderen, die door de adoptanten reeds vroeger werden geadopteerd, hierbij niet betrekken, aangezien die kinderen werkelijk niet bevoegd zijn om zich tegen de nieuwe adoptie te verzetten.

Daarentegen is de Commissie van oordeel dat het voor de vrede in het gezin wenselijk is dat de wettige kinderen — de door adoptie gewettigde kinderen moeten daarmee worden gelijkgesteld — de gelegenheid krijgen om hun standpunt te laten kennen.

Zij acht het redelijk dat deze kinderen hun advies geven, doch vindt dat men te ver zou gaan met een toestemming te eisen, waarvan het lot van de adoptie zou afhangen. Indien de bezwaren gegrond blijken, kan de rechtbank de adoptie afwijzen.

Sommigen waren van mening dat het advies van de wettige kinderen vanaf vijftienjarige leeftijd zou moeten worden gevraagd, aangezien het geadopteerde kind ook vanaf die leeftijd zijn toestemming tot adoptie kan geven.

De Commissie is echter van oordeel dat men bij deze aangelegenheid geen al te jonge kinderen mag betrekken en dat het een vergissing zou zijn die voor de rechtbank te doen verschijnen. Aangezien thans evenwel een neiging bestaat om de jongeren te ontvoogden vanaf achttien jaar (militaire dienst, kiesrecht, enz.), stelt zij de leeftijd van achttien jaar voor. » (*Parlem. Besch., Kamer,* 26 jan. 1965, zitting 1964-1965, nr 436/2, blz. 44).

Weliswaar was de door de Kamercommissie voorgestelde tekst anders opgesteld, maar het is evident dat de Senaatscommissie al deze overwegingen voor de hare nam wat de teksten betreft die er niet van afwijken.

§ 2. — Einde van de ambtsverrichtingen en gevolgen.

271. — Eens het vooronderzoek geëindigd, zendt de procureur des Konings het verzoekschrift, samen met de ingewonnen inlichtingen en zijn advies aan de rechtbank (artikel 350, § 3, tweede lid B.W.).

Ondanks het verzet van één der contractpartijen of van om het even wie, heeft hij de verplichting de zaak door te zenden. De rechtbank is immers reeds regelmatig gevat door de enkele nederlegging ter griffie van het verzoekschrift. Hij moet alle inlichtingen mededelen, zonder onderscheid, met inbegrip van alle geschreven memories of nota's die hij in de loop van zijn onderzoek heeft ontvangen.

AFDELING IV. — *Behandeling ter zitting.*

§ 1. Karakter der homologatierechtspleging

272. — De jurisdictie van de homologatierechter van de adoptie behoort tot hetgeen in het procedurerecht vrijwillige rechtspraak wordt genoemd in tegenstelling met de gewone normale eigenlijke rechtspraak van de rechter die bij vonnis een geschil tussen partijen beslecht.

In algemene regel is dit zo bij de inleiding der vordering, maar evenzeer bij de behandeling en in de loop van gans de procedure tot aan de overschrijving. Er is immers geen tegenstrever en geen geschil dat aan het oordeel van de rechter wordt onderworpen. Het is zelfs mogelijk dat een homologatie al dan niet zal geweigerd worden zonder dat een debat ontstond omdat de contractpartijen zelfs niet moeten gehoord worden (zie verder, nr 276). Om die reden is verzet nooit mogelijk.

Het onderscheid tussen vrijwillige en eigenlijke rechtsmacht behoort tot de moeilijkste onderwerpen van ons procedurerecht. In dit verband raadplege men de poging tot definitie van de Koninklijke Commissaris voor de Gerechtelijke Hervorming in het *Verslag over de Gerechtelijke Hervorming (Parlem. Besch., Senaat,* 10 dec. 1963, zitting 1963-1964, nr 60, blz. 235) en, meer bepaald wat de eigenlijke zending van de rechter bij de uitoefening der vrijwillige rechtspraak betreft, raadsheer M. Ancel, *Le problème de la juridiction volontaire ou gracieuse dans le développement du droit moderne* (*J.T.*, 1961, 217 en volg.).

Aan het absoluut karakter van vrijwillige rechtspraak der adoptiehomologatieprocedure tot vóór de wet van 21 maart 1969, kan niet getwijfeld worden. De rechtspleging was geheim, werd beëindigd met een niet gemotiveerd vonnis of arrest die nooit gezag van het gewijsde hadden, zodat, indien een adoptie niet gehomologeerd werd, ze onmiddellijk kon herbegonnen worden nu de regel *non bis in idem* helemaal niet kon toegepast worden (Laurent, IV, nr 220; — *Nov.*, Tw. *Adoption,* nr 38; — Demolombe, VI, nr 122; — Dalloz, *R.P.*, Tw. *Adoption*, nr 64). Wel was er betwisting omtrent de vraag of de partijen een nieuwe adoptieakte moesten opstellen. Meestal werd bevestigend geantwoord (De Page, *Compl.*, I, nr 1260; — Auvray, nr 72; — Carpentier, Tw. *Adoption*, nr 176; — Planiol et Ripert, II, nr 1038; — *anders:* Baudry-Lacantinerie et Cheneaux, V, nr 60; — Gillet, *L'adoption et la tutelle officieuse, Rev. prat. Not.*, 1877, blz. 274 tot 348).

Alhoewel huidige rechtspleging moet gerangschikt worden onder de rechtspleging op niet tegensprekelijk verzoekschrift zoals ze thans door het Gerechtelijk Wetboek wordt geregeld, dit ondanks de niet-toepassing van de voorschriften van de artikelen 1025 tot 1034 Ger. W. (zie boven, nr 255), kan ze moeilijk tot de klassieke vrijwillige rechtspraak worden gerekend. De wetgever zelf gebruikt in de *Voorbereidende Werken*

graag het woord tweeslachtig of tweezijdig (*Verslag namens de Kamercommissie voor de Justitie,* 26 febr., 1969, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 297-2, blz. 5 ; — *Verslag Hambye namens de Senaatscommissie voor de Justitie,* nr 358, 4 nov. 1967, blz. 32). Hier wordt later op teruggekomen.

In beginsel blijft de homologatierechtspleging evenwel tot de vrijwillige rechtspraak behoren, maar ze verandert in eigenlijke rechtspraak van zodra voor de homologatierechter een tegensprekelijk debat ontstaat op grond van opgeworpen betwistingen van belanghebbende personen die tot tussenkomst gerechtigd zijn (*Verslag Hambye, l.c. ; Verslag Kamercommissie voor de Justitie, l.c.*). Bovendien zal de homologatiebeslissing onder vorm van een gemotiveerd vonnis of arrest geveld worden, in overeenstemming met de grondwettelijke en gewone procedurevoorschriften, en worden de gewone verhaalmiddelen van hoger beroep en voorziening in cassatie aanvaard. Verzet is evenwel uitgesloten.

273. — De homologatierechtspleging is evenwel speciaal in die zin dat ze uitsluitend geschiedt overeenkomstig het bepaalde in artikel 350 B.W.

Het is slechts in de gevallen waar de adoptiewetgeving zelf niets heeft voorzien dat de algemene procedureregels van het Gerechtelijk Wetboek moeten nageleefd worden. Zij kan geen vergelijking ondergaan met om het even welke andere procedure van willige of tegensprekelijke rechtsmacht.

§ 2. — Het onderzoek en de behandeling ter zitting.

A. — *Het onderzoek geschiedt in raadkamer.*

274. — Nadat de procureur des Konings zijn geschreven advies samen met alle door hem gebundelde inlichtingen (zie boven, nr 267) ter griffie in het dossier van rechtspleging heeft neergelegd, neemt de homologatierechter kennis van de zaak; hij doet dit in raadkamer.

Dat een dossier van rechtspleging wordt aangelegd met alle vermeldingen van art. 721 Ger. W., volgt niet alleen uit de algemene procedureregels die moeten nageleefd worden telkens de adoptiewet er niet uitdrukkelijk van afwijkt (zie boven, nrs 255 en 273), maar uitdrukkelijk uit art. 872 Ger. W. dat door de adoptiewetgeving niet werd gewijzigd.

Dat advies en inlichtingen door de procureur des Konings verstrekt schriftelijk zijn volgt uit de tekst zelf van art. 350, § 2, tweede lid B.W.: « de procureur des Konings zendt... ». In werkelijkheid heeft de procureur des Konings, uit het vooraf aangelegd dossier van rechtspleging, vanwege de griffier het verzoekschrift met aangehechte stukken in mededeling ontvangen en legt hij ze naderhand terug neer.

De homologatierechtspleging blijft behandeld in raadkamer ongeacht of ze al dan niet op een bepaald ogenblik, door de tussenkomst van belanghebbende personen, overslaat in een eigenlijke rechtsmacht. De homologatie ontneemt niets aan het familiaal karakter van de zaak, zodat de nodige discretie moet bewaard worden wanneer de eer en de faam van personen en families op het spel staan. De grond der zaak is trouwens zo delicaat dat zij die aan de rechtbank de nodige inlichtingen komen verstrekken, dit op de meest vertrouwelijke wijze moeten kunnen doen. Er is in deze een afwijking van artikel 757

Ger. W. Alleen het vonnis wordt in openbare terechtzitting uitgesproken, zelfs al brengen de aangehaalde redenen bepaalde geschilpunten aan het licht.

B. — *Het advies van het openbaar ministerie bepaalt het verder verloop der rechtspleging.*

275.. — De rechtbank heeft als eerste taak na te gaan of het Openbaar Ministerie alle personen heeft onderhoord die het verplicht was te horen. Komt ze tot de bevinding dat dit niet het geval is dan zal zij gebeurlijk van het openbaar ministerie vorderen dat dit geschiedt. Wanneer alle personen wel gehoord zijn en het openbaar ministerie omtrent alle voorwaarden der adoptie een gunstig advies uitbrengt, staat het de rechtbank vrij, nadat zij heeft vastgesteld dat de adoptie op wettige redenen steunt en de andere door de wet gestelde voorwaarden vervuld zijn, zonder dat de contractpartijen werden gehoord en zonder debat onmiddellijk de adoptie te homologeren. Dit kan evenwel slecht gebeuren wanneer de personen die door de procureur des Konings moesten gehoord worden geen ongunstig advies hebben uitgebracht.

Hierin ontdekt men de zuiverste uiting van louter willige rechtsmacht. Het zal evenwel zelden gebeuren dat de rechtbank in een gewone adoptie, dit wil zeggen een adoptie die geen regularisatieadoptie is, de partijen niet zal wensen te verhoren. Maar uit de *Voorbereidende Werken* blijkt onbetwistbaar dat de wetgever deze mogelijkheid in de meeste gevallen wenst (*Verslag Hambye, Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, 4 nov. 1967, blz. 26).

Zelfs wanneer het advies van het openbaar ministerie ongunstig is verandert dit niets aan de vrijwillige rechtspraak van de homologatierechter. Het openbaar ministerie en de contractpartijen zijn immers geen tegenstrevers, ondanks hun recht besluiten te wisselen.

Wanneer het openbaar ministerie evenwel een ongunstig advies heeft verleend moet de rechtbank de partijen of hun wettelijke vertegenwoordiger horen.

Art. 350, § 3, derde lid B.W. is formeel: « De rechtbank kan eveneens de verschijning in raadkamer gelasten van de partijen bij de adoptieakte om het homologatieverzoek te bespreken. Zij moet die verschijning gelasten indien de procureur des Konings of een van de personen wier oordeel hij verplicht is te vragen, betreffende de adoptie een ongunstig advies heeft uitgebracht ».

Het hangt dan ook in eerste plaats van het advies van het openbaar ministerie af of partijen al dan niet zullen gehoord worden.

In geen geval is het mogelijk dat de homologatierechter het ongunstig advies van het openbaar ministerie zou volgen en de adoptiehomologatie zou weigeren zonder eerst de contractpartijen te hebben gehoord.

276. — Kan de rechtbank bij gunstig advies van de procureur des Konings weigeren een adoptie te homologeren zonder de contractpartijen te hebben opgeroepen of gehoord?

Een letterlijke lezing van art. 350 B.W. zou tot een bevestigend antwoord kunnen besluiten, maar dit is geenszins het geval. Dit ware in de eerste plaats reeds strijdig met de bedoeling van de wetgever. Het *Verslag Hambye* (zie boven, nr 275, *l.c.*) zegt inderdaad: « ... Indien de rechtbank aarzelt, roept zij de partijen op om zich nader te verklaren ». Bovendien is dit strijdig met de jurisdictie van de homologatierechter die als volgt omschreven wordt: « Lorsque le juge décide une adoption ou accorde l'homologation d'un acte, il le fait en fonction de dispositions légales qui règlent soit les conditions

de l'adoption, soit les pouvoirs des personnes qui ont passé l'acte dont on demande l'homologation. Il ne se contente pas d'une appréciation libre et arbitraire portant sur une situation de fait; mais il se préoccupe de la permanence d'un statut légal dont il doit assurer le respect. C'est d'ailleurs précisément pour assurer le respect de ce statut légal que la loi exige ici son intervention. La plupart des auteurs qui admettent encore le caractère administratif de l'intervention du juge ne manquent pas d'ailleurs d'observer qu'il faut néanmoins, en cette circonstance, faire appel à lui en tant qu'organe judiciaire, parce que l'examen de l'affaire requiert certaines connaissances, que la solution doit être entourée de certaines garanties et qu'elle risque enfin de porter préjudice à certaines personnes. On trouve bien là, réunies, tous les caractéristiques du contentieux judiciaire et nous en revenons une fois encore à cette notion du litige latent, que l'on retrouve sous la plupart des affaires gracieuses » (Ancel, M., *o.c.;* zie boven, nr 272 *in fine*).

C. — *Vrijheid van onderzoek van de homologatierechter.*

277. — Buiten de personen die de rechtbank moet oproepen en horen kan zij alle inlichtingen inwinnen die zij nuttig oordeelt bij middel van het onderhoor van personen die ze vrij laat oproepen of bij wijze van opdrachten die ze geeft aan het openbaar ministerie.

Indien zij bepaalde personen laat oproepen bij gerechtsbrief geschiedt het onderhoor in raadkamer. De wet zegt niet dat dit onderhoor geschiedt in aanwezigheid van partijen en van het openbaar ministerie, maar dit schijnt wel te moeten volgen uit artikel 350, § 3, vierde lid B.W. dat beveelt dat de minderjarige geadopteerde kan gehoord worden buiten tegenwoordigheid van de andere partijen (zie verder, nr 280).

Dat het openbaar ministerie noodzakelijk aanwezig moet zijn volgt uit de algemene procedureregels. Uit het *Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie* (zie boven, nr 275, *l.c.*) kan voor partijen enige twijfel ontstaan: « Deze kan, naar omstandigheden, ieder die zij meent te moeten horen, in raadkamer oproepen en horen. Het aldus samengestelde dossier wordt ter beschikking gehouden van de partijen bij de akte ». Het ter beschikking houden van het dossier wil evenwel, menen wij, niets anders zeggen dan dat de partijen die niet aanwezig zijn bij het onderhoor ondanks de oproepingen, ter griffie kennis kunnen nemen van het verplicht op te stellen proces-verbaal van het onderhoor dat aan het dossier van rechtspleging wordt toegevoegd.

Meent de rechtbank evenwel dat zij bepaalde personen niet in raadkamer moet onderhoren of dat andere inlichtingen moeten verzameld worden, dan zal artikel 872 Ger. W. worden toegepast : de homologatierechter zal van het openbaar ministerie vorderen inlichtingen in te winnen omtrent de punten die hij op beperkende wijze aangeeft. Deze akten van onderzoek worden ter griffie bij het dossier van rechtspleging gevoegd. De griffier zal de partijen verwittigen van de nederlegging van die akten van onderzoek.

278. — Hierin kan men een duidelijke wijziging zien van de vroeger gevolgde procedure van homologatie die veel meer het karakter van willige rechtsmacht behield. Buiten de personen die de rechtbank verplicht was te horen, bezat zij een willekeurige onderzoeksbevoegdheid. Bovendien was het de homologatierechter niet verboden zijn oordeel te steunen op gebeurlijk persoonlijke kennis van de hoedanigheid der adoptiepartijen. Er werd eveneens aangenomen dat het de rechtbank vrij stond een verslaggever aan te duiden die met alle middelen een uitgebreid onderzoek kon doen om daarna verslag uit te brengen (Laurent, IV, nr 217; — Demolombe, VI, 93*bis*; — Cass. fr., 21 maart 1859, *S.*, 1859, I, 830). Alleen een getuigenverhoor scheen verboden (*Nov.*, Tw. *Adoption,* nr 34). Uit de lezing van art. 355 B.W. volgde trouwens dat al die inlichtingen werden ingewonnen vóóraleer partijen gehoord werden.

Ondanks het voorschrift van artikel 872 Ger. W. moet men evenwel aannemen dat de rechtbank een sociaal enkwest van de procureur des Konings kan vorderen in zover dit niet mocht geschied zijn.

Maar de bijkomende inlichtingen die aldus verkregen worden moeten neergelegd worden in het dossier van rechtspleging en er moet kunnen over gedebatteerd worden (*Verslag Van Reephingen, l.c.,* zie boven, nr 272 *in fine,* blz. 212). De formaliteit is zelfs substantieel.

De homologatierechter kan ook een ambtelijke opdracht richten tot een rechter van gelijke of van lagere graad.

D. — *Personen die moeten gehoord of minstens opgeroepen worden.*

279. — 1° De adoptanten en geadopteerden wanneer het openbaar ministerie een ongunstig advies heeft uitgebracht of wanneer de rechtbank oordeelt dat zij de adoptie niet kan homologeren (zie boven, nrs 275 en 276).

Alhoewel het vanzelfsprekend lijkt dat de contractpartijen hun ware bedoelingen aan de rechter komen uitleggen, wijkt de huidige tekst af van art. 355 B.W., waar dit verhoor verplicht was.

Wanneer de geadopteerde een minderjarige van minder van vijftien jaar of een onbekwaamverklaarde is moet zijn wettelijke vertegenwoordiger die in zijn naam de adoptieakte verleden heeft, gehoord worden, desgevallend de persoon die hem vervangt (art. 350, § 2, derde lid B.W.; zie boven, nr 259).

Recht op tussenkomst bestaat evenwel wel voor de meerderjarige kinderen van de geadopteerde, die niet verplicht werden gehoord door de procureur des Konings, maar dan slechts om te vragen dat geen wijzigingen aan hun naam zouden worden aangebracht evenmin als aan de naam van hun wettige afstammelingen (art. 359, § 1 B.W.; zie verder, nr 379). De wet vereist in dit geval een verzoekschrift dat, menen wij, moet beantwoorden aan de algemene voorschriften van de rechtspleging op verzoekschrift.

Gaat het homologatieverzoek uit van één der geadopteerden zonder tussenkomst van de adoptant(en), dan worden alleen deze geadopteerde en de adoptant(en) opgeroepen.

2° De personen die verplicht door de procureur des Konings moesten gehoord worden op voorwaarde dat zij een ongunstig advies uitbrachten.

In alle andere gevallen moeten deze personen niet meer opgeroepen worden, ongeacht of het advies van het openbaar ministerie al dan niet gunstig is.

Al deze personen kunnen zich laten bijstaan door een advocaat. Maar wanneer de rechtbank ze oproept moeten zij in principe in persoon verschijnen en kunnen ze niet vertegenwoordigd worden, ook niet door een advocaat (zie boven, nr 261).

280. — Het verhoor van al deze personen geschiedt in aanwezigheid van de partijen bij de akte (zie boven, nr 277) en van de tussenkomende partijen (zie verder, nr 282) die op dat ogenblik deze hoedanigheid reeds bezitten. In algemene regel is dit eveneens waar voor de minderjarige geadopteerde, maar het staat de rechtbank vrij te bevelen dat dit onderhoor buiten de tegenwoordigheid van partijen (contractpartijen en tussenkomende partijen) zal geschieden. De rechtbank moet dit evenwel niet bevelen (zie boven, nr 259).

281. — Van elk verhoor wordt verplicht een proces-verbaal opgemaakt. Dit

is een substantiële pleegvorm. Het wordt bij het dossier der rechtspleging gevoegd. De rechter in beroep en het hof van cassatie moeten er kennis kunnen van nemen, evenals alle personen die nog geen tussenkomende partijen waren of die gerechtigd zouden zijn derdenverzet aan te tekenen.

E. — *De tussenkomst.*

282. — Belanghebbende familieleden van de geadopteerde(n) — of hun voogd —, kunnen vrijwillig in de homologatierechtspleging tussenkomen om hun wettelijke belangen te verdedigen.

Alleen de personen die limitatief door de wet aangewezen zijn hebben dit recht op vrijwillige tussenkomst. Het zijn al de personen die verplicht door de procureur des Konings moesten gehoord worden.

Hun tussenkomst is bovendien afhankelijk van twee voorwaarden:

1) de tussenkomende partij moet betreffende de adoptie een ongunstig advies hebben uitgebracht aan de procureur des Konings;

2) hij moet verschenen zijn nadat hij op bevel van de rechtbank door de griffier bij gerechtsbrief werd opgeroepen.

De contractpartijen kunnen dan ook op voorhand in het dossier van rechtspleging nagaan of er enig gevaar van tegenkanting bij middel van gebeurlijke vrijwillige tussenkomst bestaat. Elke verrassing is uitgesloten.

Het volstaat bovendien niet dat de tussenkomende partij zich zondermeer tegen de adoptie zou uitspreken, zonder hierbij persoonlijke wettige belangen aan te halen. Zij heeft alleen het recht de adoptie te beoordelen in het licht van haar eigen belangen. Alle adoptievoorwaarden worden uitsluitend door de procureur des Konings en door de homologatierechter beoordeeld (zie nochtans boven, nrs 268, C en 270), maar ze mag en moet tegen de adoptie opkomen.

283. — De wijze van tussenkomst werd zo eenvoudig mogelijk gehouden. Ze geschiedt bij eenvoudige akte.

Dit is een gewone verklaring tijdens het verhoor ter zitting en die opgenomen wordt in het proces-verbaal van dit verhoor. De op straffe van nietigheid voorgeschreven vormvoorwaarden van art. 813 Ger. W. zijn niet van toepassing. Maar het staat de tussenkomende partij niettemin vrij reeds bij die verklaring haar middelen en conclusie neer te leggen.

284. — Vanaf de tussenkomst ontstaat een tegensprekelijke procedure en wijzigt de vrijwillige rechtspraak zich in eigenlijke rechtspraak, met alle gevolgen vandien. De gewone procedureregels zullen toegepast worden en het openbaar ministerie zal advies verlenen betreffende de waarde en gegrondheid van de tussenkomst. De tussenkomende partij aanvaardt de zaak evenwel in de stand waarop zij zich op het ogenblik van de tussenkomst bevond en moet zich neerleggen bij alle tot dan toe gedane onderzoeksverrichtingen. Ze kan die trouwens terugvinden in het dossier van rechtspleging. Vanzelfsprekend kan zij aanvullende onderzoeksverrichtingen vragen.

In het vroeger stelsel was elke tussenkomst uitgesloten, alhoewel de personen die door de homologatierechter werden gehoord eveneens memories en nota's konden neerleggen. Soms werd dit recht evenwel betwist, omdat men hierin een gevaar zag dat allerlei verdachtmakingen tegen de adoptiepartijen zouden worden geuit, maar reeds tijdens de *Voorbereidende Werken* van het Burgerlijk Wetboek werd door Berlier voorgehouden dat alle geïnteresseerde personen memories en nota's aan het openbaar

ministerie konden mededelen (Locré, VI, nr 570). Ze hadden evenwel alleen de waarde van inlichtingen en bleven geheim (Carpentier, Tw. *Adoption*, nr 156). Er is zelfs beweerd geworden dat derden konden tussenkomen (Xavier Carton de Wiart, *J.T.*, 1950, blz. 155, nr 17), maar die mening werd terecht afgewezen als onverenigbaar met de wet nu de homologatierechtspleging in het vroeger stelsel steeds nauwkeurig moest onderscheiden worden van de eigenlijke rechtsmacht (Rb. Luik, 26 nov. 1962, *Jur. Liège*, blz. 117). Tot vóór het Gerechtelijk Wetboek werd aanvaard dat een tussenkomst slechts mogelijk was in zover ze tegen een gedingpartij werd gericht in een zaak waar een debat bestond en niet in vrijwillige rechtspleging (*R.P.D.B.*, Tw. *Intervention en matière civile*, nr 206). Heden is de tussenkomst onder welbepaalde voorwaarden en voor sommige personen die enig wettig belang kunnen hebben, het weze moreel of materieel, wel toegestaan, maar ze verenigt zich in elk geval met de familiale kenmerken der adoptiewetgeving, zodat derden-schuldeisers in die rechtspleging geweerd worden.

§ 3. — Het vonnis.

1. *Het vonnis moet met redenen omkleed zijn.*

285. — De wet van 21 april 1969 gaat terug naar de grondwettelijke regel dat elk vonnis met redenen moet omkleed zijn (*Verslag Hambye namens de Senaatscommissie voor de Justitie,* blz. 27), ongeacht of het de adoptieakte homologeert of weigert.

« Daar er hoger beroep openstaat, is het goed dat de partijen en het hof van beroep de redenen kennen waardoor de rechtbank zich heeft laten leiden, vooral bij weigering van de homologatie », aldus het verslag.

2. *Het wordt in openbare terechtzitting uitgesproken.*

Het vonnis moet op straffe van nietigheid vermelden dat het in openbare terechtzitting werd uitgesproken, zodat het niet volstaat dat de rechtbank uitspraak doet in raadkamer met open deuren. De adoptiewet wijkt in deze niet af van de algemene procedureregels.

3. *Vermeldingen.*

A. — *De adoptie wordt gehomologeerd.*

Het vonnis moet op straffe van nietigheid vermelden:

1) de volledige identiteit van de adoptanten en geadopteerde. Dit is in overeenstemming met artikel 781 Ger. W. ;

2) de datum waarop de akte werd opgemaakt en de vrederechter of de notaris die ze heeft verleden;

3) de naam en in voorkomend geval de voornamen die de geadopteerde zal dragen;

4) de naam en de voornamen van de wettige afstammelingen van de geadopteerde wier naam door de adoptie niet werd veranderd (zie verder, nr 379);

5) alle vermeldingen van artikel 780 Ger. W. die niet in strijd zijn met artikel 350, § 4 B.W. Die verplichting dringt zich op vooral nu er tussenkomende partijen zijn. In werkelijkheid bestaan geen strijdige vermeldingen tussen beide artikelen.

B. — *De adoptie wordt geweigerd.*

In dit geval zal het vonnis gewoon beantwoorden aan de bepalingen van artikel 780 Ger. W.

§ 4. — Termijn van beraad wanneer de geadopteerde minderjarig is.

286. — Geen adoptieakte van een minderjarige kan gehomologeerd worden indien tussen de adoptieakte en het vonnis geen zes maanden verstreken zijn, behoudens wanneer in het vonnis wordt vastgesteld dat de adoptant of een van de adoptanten het kind sedert meer dan zes maanden opvoedde(n) (art. 350, § 4, tweede lid B.W.).

Deze proeftermijn is een maatregel die genomen werd in het belang van de contractpartijen, vooral dan van de adoptant(en) en van de geadopteerde die de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt, maar eveneens in dit van de natuurlijke ouders die wellicht op hun beslissing zouden kunnen terugkomen nu zij de zwaarwichtige gevolgen van de adoptie hebben overwogen.

Deze innovatie werd ingevoerd door de Kamercommissie voor de Justitie omdat vooral gedacht werd aan de natuurlijke moeder die zeer dikwijls onder allerlei invloeden staat die een rijp overleg in de weg staan (*Verslag,* 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/2, blz. 46). Bedoeld werd haar de mogelijkheid te geven het kind tussentijds te erkennen of te wettigen, in welk geval de adoptieakte tenietgedaan wordt (zie verder, nr 357) wanneer de erkenning of de wettiging gebeurt vóór het vonnis of arrest dat de homologatie toestaat. De door de adoptant(en) verstrekte opvoedingsbijstand speelt geen rol.

In dit geval zal een nieuwe adoptieakte moeten opgesteld worden zo de erkennende natuurlijke ouder in de adoptie wil toestemmen. Deze beschikking heeft evenwel geen uitstaans met een gebeurlijke vereiste dat de toestemming van de natuurlijke ouder(s) zou moeten blijven voortbestaan tot aan de homologatie (*anders:* Canivet, *Aperçu sur l'adoption et la légitimation par l'adoption entre Belges en Belgique après la loi du 21 mars 1969, Ann. Not. Enreg.,* 1969, nr 30, blz. 214, nr 47 en blz. 224, nr 65). De adoptie werd rechtsgeldig afgesloten en is afdwingbaar (zie boven, nr 268 en verder, nr 349). De niet erkennende natuurlijke moeder moest trouwens niet eens gehoord worden (zie boven, nr 188 *in fine*) en gaf geen toestemming.

Het spreekt nochtans vanzelf dat wanneer in de loop der rechtspleging en gedurende de proeftijd de oorspronkelijke ouders op hun beslissing terugkeren, de homologatierechter k a n weigeren te homologeren, maar hij dit niet zal moeten doen. In dit geval zal hij de partijen moeten oproepen en kan een debat ontstaan dat evenwel niet mag verward worden met de procedure op tegenspraak die kan bestaan tussen de oorspronkelijk toestemmende ouder die voor de procureur des Konings zijn toestemming introk en die tussenkomende partij kan worden (zie boven, nr 268), noch met de betwiste adoptie.

Wanneer er verscheidene geadopteerden in eenzelfde akte werden aangenomen, van wie een of verscheidene meerderjarig zijn, mag de rechtbank onmiddellijk homologeren ten aanzien van de adoptie der meerderjarigen en de uitspraak voor de minderjarigen opschorten.

De termijn van beraad bestaat eveneens inzake wettiging door adoptie, maar niet voor de betwiste adoptie en de betwiste wettiging door adoptie (zie verder, nr 313).

AFDELING V. — *Hoger beroep.*

§ 1. — Personen die hoger beroep kunnen aantekenen.

287. — Alle partijen bij de adoptieakte, de procureur des Konings en de tussenkomende partijen, kunnen hoger beroep aantekenen tegen elk vonnis dat de adoptie homologeert of weigert.

Er dient hierbij geen onderscheid gemaakt te worden tussen een homologatievonnis dat gans binnen de perken van de vrijwillige rechtsmacht blijft en een vonnis dat geveld werd na een procedure op tegenspraak.

Deze beschikking is nieuw wijl vóór de wet van 21 maart 1969 het beroep afhing van het al dan niet bekrachtigen van de adoptie. Werd ze gehomologeerd dan kon alleen de procureur des Konings hoger beroep aantekenen ; bij weigering te homologeren konden alleen de adoptiepartijen van het hoger beroep gebruik maken op voorwaarde het gezamenlijk te doen.

Het is niet van belang ontbloot erop te wijzen dat vóór de wet van 22 maart 1940 het hof van beroep in elk geval kennis moest nemen van de adoptie, ongeacht of het eerste vonnis al dan niet gunstig was voor de adoptiepartijen. Gans het gerechtsapparaat werd in werking gesteld, hetgeen op de toenmalige absolute vormelijkheid der adoptie wees.

Binnen de normale perken die de ontvankelijkheid van elk beroep bepalen, meer in het bijzonder het bewezen belang van de vordering in hoger beroep (Tw. *Beroep in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel,* nr 200), kunnen de contractpartijen zich kanten tegen een door hen niet gewilde toekenning van naam of voornamen, wijl het openbaar ministerie redenen kan hebben om tegen een afwijzende beslissing op te komen (*Verslag Hambye,* 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 27).

288. — Het beroepsrecht van alle partijen staat onafhankelijk van elkaar, zodat wanneer er twee geadopteerden zijn en slechts één hoger beroep aantekent het eerste vonnis onveranderd blijft wat de andere betreft. Maar adopterende echtgenoten moeten samen optreden zodat het hoger beroep van slechts één van hen onontvankelijk is (zie en vergelijk boven, nr 258).

Anderzijds heeft het openbaar ministerie dat geen initiatiefrecht heeft om de homologatierechtspleging in werking te stellen (zie boven, nr 262), alle vrijheid eens dat de zaak aanhangig werd gemaakt. Of die vrijheid evenwel zo onbeperkt is, kan toch betwist worden. Wanneer de contractpartijen beslist hebben geen verder gevolg te geven aan de adoptie, verliest het openbaar ministerie het vorderingsrecht. Maar telkens de openbare orde in het gedrang komt (schending van vormelijke voorschriften, rechtsbevoegdheid van partijen, onbevoegdheid der rechtbank, enz.) heeft het openbaar ministerie vorderingsrecht ongeacht de houding van de partijen in eerste aanleg.

§ 2. — Termijn en vorm.

289. — Hoger beroep kan ingesteld worden binnen de termijn van één maand te rekenen van de kennisgeving van het vonnis door de griffier (art. 351, eerste lid B.W.).

Uit de *Voorbereidende Werken* blijkt dat art. 1051 Ger. W. moet worden nageleefd zodat de adoptiewet de door het Gerechtelijk Wetboek nagestreefde eenmaking volgt. De partij die geen woon- of verblijfplaats of geen gekozen woonplaats in België heeft, geniet van een verlengde termijn wanneer de wet dit bepaalt. Dit is niet het geval voor de adoptie, zodat de termijnen ten overstaan van alle partijen dezelfde zijn.

Ten aanzien van het openbaar ministerie loopt de beroepstermijn zodra het vonnis is uitgesproken (art. 1052 Ger. W.), in gewone zaken, maar gezien het uitdrukkelijk voorschrift van artikel 351 B.W. geldt ook voor het openbaar ministerie de kennisgeving door de griffier. Het openbaar ministerie is steeds gevoegde partij in de adoptie (*anders:* Canivet, *Ann. Not. Enreg.*, 1969, blz. 230, nr 276). Zie : art. 47 e.v. G.W.

290. — Het hoger beroep geschiedt bij verzoekschrift neergelegd ter griffie van het hof van beroep.

De adoptiewet zegt niet of artikel 1056, 2° Ger. W. van toepassing is, meer bepaald of het verzoekschrift in zoveel exemplaren moet neergelegd worden als er partijen zijn en of de griffier aan de gedaagde partijen, en in voorkomend geval, aan haar advocaat, het verzoekschrift bij gerechtsbrief ter kennis brengt uiterlijk de eerste werkdag nadat het is ingediend. Het antwoord is bevestigend en alle voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek waarvan niet uitdrukkelijk wordt afgeweken moeten nageleefd worden.

Het *Verslag Hambye* namens de Senaatscommissie voor de Justitie (zie boven, nr 287) zegt in dit verband: « Deze rechtspleging (verzoekschrift) is reeds ingevoerd door art. 58 van de wet van 8 april 1965 op de jeugdbescherming, bij hoger beroep tegen vonnissen van de jeugdrechtbanken; art. 1056 en volg. van het Gerechtelijk Wetboek houden een dergelijke regeling in bij hoger beroep tegen vonnissen van de rechtbank van eerste aanleg ». Hieruit volgt dat, in strijd met wat voor de homologatierechtspleging in eerste aanleg gebeurt, de rechtspleging in hoger beroep tegen vonnissen van de jeugdrechtbanken of van de rechtbank van eerste aanleg, niet afwijkt van de algemene procedureregels, behoudens dan het verplicht verzoekschrift ter uitsluiting van elke andere akte en de termijn van hoger beroep ten overstaan van het openbaar ministerie.

291. — Een geadopteerde die jonger is dan 15 jaar of die onbekwaamverklaard is, wordt vertegenwoordigd zoals bepaald is in artikel 350, § 2 (art. 351, vierde lid B.W.; — zie boven, nr 259).

Het is vanzelfsprekend dat de contractpartijen gezamenlijk hoger beroep kunnen instellen.

§ 3. — Behandeling in beroep . Arrest.

292. — Zoals in eerste aanleg geschiedt het onderzoek in raadkamer.

In strijd met wat vroeger voorgeschreven werd (zie oud art. 356 B.W.), blijft artikel 351 B.W. stilzwijgend betreffende de wijze waarop het hof van beroep de zaak zal behandelen. Er wordt niet gezegd dat dit op dezelfde wijze moet geschieden als in eerste aanleg. Dit bevestigt nogmaals dat in hoger beroep de gewone rechtspleging moet nageleefd worden (zie boven, nr 290), behoudens dan de op straffe van nietigheid voorgeschreven behandeling in raadkamer.

Het is duidelijk dat de rechter in hoger beroep dezelfde onderzoeksmacht met dezelfde middelen en op dezelfde wijze heeft als de eerste rechter.

293. — Het arrest wordt in openbare terechtzitting uitgesproken en wordt, zoals het vonnis *a quo,* met redenen omkleed. Wanneer het de adoptie homologeert bevat het beschikkend gedeelte alle vermeldingen van artikel 350, § 4 B.W. (zie boven, nr 285).

Artikel 350, laatste lid B.W. betreffende de proeftermijn is eveneens van toepassing, alhoewel de adoptiewet dit niet uitdrukkelijk herhaalt. De *ratio legis* blijft dezelfde (zie boven, nr 286).

AFDELING VI. — *Voorziening in cassatie.*

294. — Artikel 352, § 1 B.W. regelt de voorziening in cassatie die thans voor alle partijen en voor het openbaar ministerie openstaat. Dit rechtsmiddel kan aangewend worden tegen ieder arrest, ongeacht of het de adoptie al dan niet homologeert.

Vroeger werd een voorziening in cassatie door sommigen kategoriek van de hand gewezen (Laurent, IV, nr 221; — Kluyskens, VII, nr 607; — *Nov.,* Tw. *Adoption,* nr 39; — Demolombe, VI, nr 100); anderen twijfelden (Auvray, nr 69) en nog anderen maakten een onderscheid (De Page, I, nrs 1260 en 1265, noot 2). Zeer talrijke voorzieningen in cassatie werden ontvankelijk verklaard, omdat het hof van cassatie, ongeacht de willige rechtsmacht, alle controlerecht behield betreffende de naleving der objectieve vorm- en grondvoorwaarden, de substantiële pleegvormen van gemeen recht eigen aan elke beslissing van een rechtscollege, het gebruik der talen of enige andere wetsbepaling die bijvoorbeeld de rechtsbevoegdheid van de adoptiepartijen aanbelangde, enz. De meeste auteurs aanvaardden dat alle in laatste aanleg gewezen beslissingen, zo van willige als van eigenlijke rechtsmacht, vatbaar waren voor een voorziening in cassatie (Beltjens, *Procédure civile,* art. 19, nr 22; — Scheyven, *Traité des pourvois en cassation, de l'organisation et des organisations et des attributions diverses de la Cour Suprême,* blz. 101; — Simont, *Pourvois en cassation,* nrs 39, 141 en 161; — *R.P.D.B.,* Tw. *Pourvoi en cassation,* nrs 14 en 31; — zie ook noot onder Cass. 14 juni 1945, *J.T.,* 1945, 605). Belangrijk was in elk geval de uitspraak van het hof van cassatie dat de adoptieakte één geheel uitmaakte met het beschikkend gedeelte van het vonnis of arrest (Cass., 4 mei 1950, *R.W.,* 1950-51, 14).

295. — Ook in deze zijn alle voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing, met dien verstande:

— dat twee adopterende echtgenoten slechts gezamenlijk cassatieberoep kunnen instellen (zie boven, nr 258);

— dat de termijn van drie maanden na de kennisgeving van het arrest door de griffier (en niet van de betekening, zoals art. 1073 Ger. W. zegt), ten overstaan van alle partijen en ook van het openbaar ministerie geldt en niet kan verlengd worden omwille van een niet in België gevestigde woon- of verblijfplaats of gekozen woonplaats.

296. — De voorziening in cassatie heeft schorsende kracht (art. 352, § 1 B.W.) evenals de termijn zelf (zie art. 1118 Ger. W.).

Bovendien heeft ze alleen gevolg ten opzichte van de geadopteerde die zich in cassatie voorziet, zo er meerdere geadopteerden zijn.

HOOFDSTUK III

De betwiste adoptie

297. — Een betwiste adoptie of afgedwongen adoptie is elke adoptie, die niet gesteund is op een contract, maar bekomen wordt na een rechtsvordering tegen de personen die op grond van artikel 348 B.W. hun toestemming namens of aan een minderjarige of onbekwaamverklaarde geadopteerde moeten geven (zie boven, nr 199 en volg.). Ze speelt zich gans af binnen het kader der eigenlijke rechtsmacht en is mogelijk wanneer aan de voorwaarden wordt voldaan zoals die uiteengezet werden in Titel II, Hoofdst. V, Afd. III nrs 199 tot en met nr 213, waarnaar hier uitdrukkelijk wordt verwezen.

AFDELING I. — *Bevoegde rechtbank.*

298. — De bevoegdheid *ratione materiae et loci* wordt bepaald door artikel 350, § 1 B.W., zodat hier geen onderscheid moet gemaakt worden met de contractuele adoptie (zie boven, nr 242 tot en met 253).

AFDELING II. — *Rechtsingang.*

299. — De wetgever beoogde de procedureregels voor de contractuele adoptie die aan homologatie wordt onderworpen en de betwiste adoptie, zo eenvormig mogelijk te houden, maar er zijn niettemin noodzakelijke afwijkingen omdat men hier van meetaf aan in het domein van de eigenlijke rechtsmacht valt. De *Voorbereidende Werken* bevatten niet veel inlichtingen zodat in elk geval de algemene procedureregels zullen moeten nageleefd worden, in zover de wet er niet uitdrukkelijk van afwijkt of deze niet onverenigbaar zouden zijn met het gestelde doel.

§ 1. — Personen die de vordering kunnen inleiden.

300. — Alleen de persoon of de personen die voornemens zijn te adopteren kunnen de vordering inleiden (artikel 353, § 2, tweede lid B.W.) bij wijze van een ter griffie neergelegd verzoekschrift.

Alleen de aspirant-adoptanten hebben vorderingsrecht met uitsluiting van alle andere personen. Ook het openbaar ministerie heeft geen vorderingsrecht, hoe wenselijk de adoptie ook moge wezen en ongeacht de personen die hem komen aanzoeken.

§ 2. — Personen tegen wie de vordering wordt ingeleid.

301. — De vordering wordt ingeleid tegen de personen die weigerden toe te stemmen. Er is of er zijn meerdere verweerders. Het zijn :

1° beide ouders die konden toestemmen en dit weigeren;

2° de ouder die weigerde wanneer de andere zich akkoord verklaarde.

Hoe zal de toestemming van één der ouders blijken?

De wet regelt dit niet. Ze moet vastgesteld worden hetzij door een afzonderlijke authentieke akte die verleden wordt voor de vrederechter of een notaris (zie boven, nrs 176, 219, 234 *in fine* en 237), hetzij uit het proces-verbaal van verhoor door de procureur des Konings (zie verder nr 307). In beide gevallen worden de wettelijke vormen nageleefd die eigen zijn aan de adoptiewet en is aan de voorwaarde van authenticiteit voldaan. Wanneer de toestemming de aanhangigmaking voorafgaat, zal de akte aan het verzoekschrift waardoor de vordering wordt ingeleid tegen de andere ouder, worden gehecht. Wanneer de eisers evenwel zeker zijn de toestemming van één der ouders te hebben, die dit trouwens aan de procureur des Konings zal bevestigen, evenals deze van de vijftienjarige geadopteerde, mag bovendien niet vereist worden dat die toestemmingen uit een akte zouden blijken die noodzakelijkerwijze aan het verzoekschrift van rechtsingang moet gehecht worden (*anders:* Canivet, *Ann. Not. Enreg.*, 1969, blz. 225, nr 68). Men lette er trouwens op dat de personen die de procureur des Konings moet horen niet dezelfde zijn als diegenen die door de rechtbank moeten opgeroepen worden (zie verder, nrs 307 en 310). De ouder die aan de procureur des Konings verklaarde in de adoptie toe te stemmen moet door de rechtbank niet meer opgeroepen worden.

Wanneer de ouder die vooraf niet toestemde in een afzonderlijke authentieke akte, aan de procureur des Konings verklaart zijn toestemming te weigeren, zal de vordering tegen hem ingeleid worden bij afzonderlijk verzoekschrift en worden beide zaken gevoegd.

Hoe wordt de weigering vastgesteld?

Ook hiervoor blijft de wet stilzwijgend. De weigering kan uitdrukkelijk (bijvoorbeeld een brief) of stilzwijgend zijn (wie niet toestemt, weigert) en met alle middelen van rechte bewezen worden, zoals door een sommatie van een gerechtsdeurwaarder (Canivet, *o.c.*). In de meeste gevallen zal men evenwel staan tegenover ouders die zich helemaal om hun kind(eren) niet meer bekommeren en die zeer dikwijls door de adoptanten niet kunnen bereikt worden. Het zal pas na de inleiding zijn dat uit het onderzoek van de procureur des Konings een weigering zal vastgesteld worden. Maar het is evenmin uitgesloten dat die ouder niet weigert maar gewoon inactief wenst te blijven. Dit moet dan noodzakelijk als een weigering worden aanzien.

3° de leden van de familieraad die weigerden toe te stemmen, met uitzondering van de vrederechter.

De identiteit dezer personen en hun advies zal blijken uit het proces-verbaal van beraadslaging van de familieraad, die, zoals gezegd, ook op verzoek van de adoptant(en) kon samengeroepen worden (art. 1232 Ger. W. ; — zie boven, nrs 182 en 205 *in fine*. De vrederechter kan nooit voor de rechtbank gebracht worden wanneer hij weigerde ; dit is trouwens eveneens zo bij voorzieningen tot nietigverklaring van beslissingen van de familieraad.

§ 3. — Wijze van inleiding.

302. — De vordering wordt ingeleid bij verzoekschrift dat ondertekend wordt door de persoon of de personen die voornemens zijn te adopteren. Het wordt ter griffie neergelegd (art. 353, § 2, tweede lid B.W.), samen met de stukken waaruit een weigering blijkt.

De wijze van aanhangigmaking is dezelfde voor de jeugdrechtbank als voor de rechtbank van eerste aanleg (deze laatste is bevoegd ingeval de geadopteerde een onbekwaamverklaarde is).

Wat de vorm en de inhoud van het verzoekschrift betreft moeten de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek toegepast worden die de inleiding en behandeling van de vordering op eenzijdig verzoekschrift beheersen (art. 1025 en volg. Ger. W. ; — *anders* : ministeriële circulaire van 16 juni 1969, volgens dewelke, nu de adoptiewet de rechtspleging tot homologatie in al haar bijzonderheden en op uitdrukkelijke wijze heeft geregeld, dient te worden besloten dat de bepalingen van het Ger. W. betreffende de inleiding en de behandeling van de vordering op eenzijdig verzoekschrift, niet van toepassing zijn; *Staatsblad,* 4 juli 1969, blz. 6637). Desgevallend worden zij aangevuld door de speciale procedureregels voor de jeugdrechtbank waarvan de adoptiewet niet heeft afgeweken en door deze der adoptiewet zelf.

De vordering op verzoekschrift voor de rechtbank van eerste aanleg is uitzonderlijk, wijl de procedure op verzoekschrift voor de jeugdrechtbank de regel is; zij wordt beheerst door de artikelen 45-1, 51, 54 en 62 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming. Nu heeft de adoptiewet artikel 45-1 dezer wet als volgt gewijzigd: « De zaak wordt bij de jeugdrechtbank aanhangig gemaakt: 1° in de aangelegenheden bedoeld in titel II, hoofdstuk II, van deze wet en in de artikelen 361, § 3 en 367, § 7, laatste lid van het Burgerlijk Wetboek, en onverminderd de artikelen 350, 353, 367, § 2, 478 en 479 van hetzelfde Wetboek, bij verzoekschrift ondertekend, als naar het geval, door de vader, de moeder, de voogd, de toeziende voogd..., of bij dagvaarding op verzoek van het openbaar ministerie ».

De redenering die toeliet vorm en inhoud van het verzoekschrift strekkende tot homologatie der contractuele adoptie te bepalen (zie boven, nrs 254 en volg.), die bij de rechtsingang tot de louter vrijwillige rechtsmacht behoort, kan hier, bij volledig eigenlijke rechtsmacht, niet meer gevolgd worden.

Bijaldien ware het toch gewenst dat de wetgever zich duidelijker zou uitdrukken dan in een gedrongen tekst die aanleiding kan geven tot allerlei betwistingen.

Naast de handtekening van de adoptant(en) moet het verzoekschrift vermelden:

1°) de dag, de maand en het jaar;

2°) de naam, de voornaam, het beroep en de woonplaats van de verzoeker(s);

3°) de verblijfplaats van de verzoeker en, wanneer twee echtgenoten adopteren, van minstens één van hen of van de geadopteerde (zie boven, nr 256).

De vermelding van de verblijfplaats is evenwel slechts nodig voor zoveel de adoptant, één der adoptanten of de geadopteerde geen woonplaats in België zou hebben.

4°) indien de verzoeker(s) of de geadopteerde geen woon- of verblijfplaats in België heeft, de vermelding dat minstens één van hen de Belgische nationaliteit bezit;

5°) het onderwerp en in het kort de gronden van de vordering;

6°) de aanwijzing van de rechter die er kennis van moet nemen.

Welke vermeldingen hiervan op straffe van nietigheid vereist zijn, blijft een betwistbare vraag. Kan men niet stellen dat alle vermeldingen voorge-

schreven door artikel 1026 Ger. W. die niet uitdrukkelijk vervangen worden of toegevoegd door de adoptiewet, op straffe van nietigheid voorgeschreven zijn? Dit zouden dan de vermeldingen onder 1°, 2°, 5° en 6° zijn, alsmede natuurlijk de handtekening.

303. — Kan een advocaat ondertekenen voor de verzoeker?

Artikel 353, § 2, tweede lid B.W. bepaalt dat het verzoekschrift door de persoon of de personen die voornemens zijn te adopteren, wordt ondertekend, zodat men hierin een afwijking van artikel 1026, 5° Ger. W. zou kunnen zien. De biezondere wet zou de handtekening van de advocaat niet toelaten (Delva, *o.c.*; zie boven, nrs 255 en 261). In dit verband weze verwezen naar de uiteenzetting onder nr 261. De algemene procedureregels vereisen voor de rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift de tussenkomst van een advocaat, tenzij de biezondere wet het anders toelaat. De advocaat bezit het monopolie, tenzij de wet het anders bepaalt (*Verslag namens de Commissies voor de Justitie en voor de Tewerkstelling, Arbeid en Sociale Voorzorg, Parlem. Besch., Senaat,* nr 170, 9 maart 1965, blz. 158, zitting 1964-1965), hetgeen *in casu* het geval is. Maar dit sluit niet uit dat ook de advocaat het recht heeft het verzoekschrift te ondertekenen. De wet verplicht zijn tussenkomst niet. In geen geval kan de wet betreffende de jeugdbescherming tegen deze stelling worden ingeroepen, nu artikel 45-1 dezer wet (zie boven, nr 302 *in fine*) uitdrukkelijk verwijst naar de speciale procedureregels van artikel 353 B.W.

304. — Daar het Gerechtelijk Wetboek het gemeen recht is en de artikelen 1025 en volg. zullen toegepast worden in alle gevallen waarin de wet geen biezondere regels stelt (*Verslag van de Koninklijke Commissaris van de Gerechtelijke Hervorming,* 10 dec. 1963, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 60, blz. 238, noot 274), is het tweevoudig exemplaar eveneens vereist (art. 1027 Ger. W.). Dit geldt zowel voor de jeugdrechtbank als voor de rechtbank van eerste aanleg.

Er valt trouwens op te merken dat, wat de eigenlijke behandeling ter zitting betreft, de oproepingen van de griffier door de adoptiewet bij gerechtsbrief zijn voorgeschreven, dit in overeenstemming met wat in het Gerechtelijk Wetboek wordt bepaald. Andere beschikkingen werden eveneens in overeenstemming met het Gerechtelijk Wetboek gebracht (o.m. beroepstermijn), daar waar dit geenszins het geval was voor de homologatie van een contractuele adoptie. Dit bewijst dat de wetgever van 21 maart 1969 een duidelijk onderscheid heeft gemaakt tussen de homologatie-adoptie en de betwiste adoptie, ook al trachtte hij de procedureregels zoveel mogelijk gelijk te maken.

Artikel 1027, tweede lid Ger. W. is eveneens van toepassing, in die zin dat het verzoekschrift ter griffie wordt overhandigd, behoudens wanneer een advocaat tussenkomt die het kan opzenden bij gewone brief, door de griffier op zijn datum voor gezien wordt getekend, ingeschreven in het register der verzoekschriften en bij het dossier van rechtspleging wordt gevoegd (*anders*: ministeriële circulaire van 16 juni 1969, die zonder enig onderscheid stelt dat het verzoekschrift ter griffie wordt neergelegd en er mag worden afgegeven of per post of op een andere wijze aan de griffier worden gericht (*Staatsblad,*

4 juli 1969, blz. 6636). Dit geldt zowel voor de jeugdrechtbank als voor de rechtbank van eerste aanleg. Het wordt eveneens ingeschreven op de bijzondere rol (art. 712 Ger. W. ; — zie boven, nr 263, E).

AFDELING III. — *Behandeling.*

305. — De rechtspleging die op de rechtsingang volgt wordt uitsluitend beheerst door de voorschriften van artikel 353 B.W., zodat de algemene procedureregels slechts toepassing zullen vinden wanneer de bijzondere wet niets voorzien heeft. In dit opzicht is er grotere gelijkschakeling tussen de contractuele adoptie en de betwiste adoptie (zie boven, nrs 273 en 299). Ook hier is verzet uitgesloten.

« De derde en vierde paragraaf bevatten dezelfde bepalingen die reeds werden besproken in verband met de paragrafen 3 en 4 van artikel 350; het betreft de behandeling van het verzoekschrift, de motivering en de redactie van het vonnis » (*Verslag Hambye,* 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 29). Dit bevestigt wat boven werd gezegd, meer bepaald dat een onderscheid dient gemaakt te worden tussen de contractuele en de betwiste adoptie, inzonderheid wat de rechtsgingang betreft.

In onderstaande nummers zal dan ook speciaal de aandacht gevestigd worden op het onderscheid tussen de contractuele en betwiste adoptie.

§ 1. — Onderzoek door de procureur des Konings.

306. — De procureur des Konings heeft hier dezelfde taak als bij de homologatie der contractuele adoptie: zijn ambtsverrichtingen zijn dezelfde, hij heeft volledige vrijheid van onderzoek en kan alle nuttige inlichtingen inwinnen die hij schriftelijk zal bundelen en aan de adoptierechter mededelen, samen met zijn advies (zie boven, nrs 265 tot en met 267).

1. Personen die moeten gehoord worden.

307. — De procureur des Konings hoort alle personen die hij (verplicht) zou moeten onderhoren indien het een onderzoek betreffende een contractuele adoptie betrof (zie boven, nrs 268 en 269).

Ook de geadopteerde die de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt moet gehoord worden, behoudens wanneer het een onbekwaamverklaarde betreft (art. 353, § 3, eerste lid B.W.).

Niets verhindert de procureur des Konings ook jongere geadopteerden of een onbekwaamverklaarde geadopteerde te horen, maar dit onderhoor is niet verplicht. De wetgever heeft alleen niet gewild dat zij voor een rechtbank zouden moeten verschijnen (zie boven, nr 270, *in fine*).

Dit is dan één van de uitzonderlijke gevallen waar een minderjarige zich in een onderhoor door een magistraat tegen zijn ouders kan uitdrukken. De parketmagistraat zal dan ook wel zeer voorzichtig zijn. Dit bezwaar wordt natuurlijk gerechtvaardigd door het feit dat die minderjarige noodzakelijkerwijze zijn persoon moet kunnen verdedigen en zich inzonderheid tegen de aspirant-adoptant(en) moet kunnen keren. Of dit kind bij ongunstig advies tussenkomende partij kan worden, wordt later behandeld (zie verder, nr 312).

In werkelijkheid zal de procureur des Konings reeds een eerste poging doen om, zo hij de vordering werkelijk gegrond acht, de weigerende ouders of leden van de familieraad (hij kan deze laatste allemaal onderhoren zelfs wanneer dit niet verplicht is), te overtuigen van het onredelijke van hun houding. Hij zal anderzijds de minderjarige op zijn belangen wijzen.

2. Einde van de ambtsverrichtingen en gevolgen.

308. — De procureur des Konings handelt zoals hierboven uiteengezet (zie nr 271).

§ 2. — Behandeling ter zitting.

309. — De rechtbank behandelt de zaak in raadkamer en kan alle personen verhoren die zij geraadzaam acht. Die personen worden opgeroepen door de griffier bij gerechtsbrief. Of het nu personen zijn die de adoptierechter verplicht of vrijwillig, op eigen initiatief of desgevallend op hun verzoek, hoort, steeds wordt een proces-verbaal opgemaakt.

Maar in strijd met wat voor de homologatie van de contractuele adoptie gebeurt, bepaalt het advies van het openbaar ministerie het verder verloop der rechtspleging niet (zie boven, nr 275), behoudens dan wat het gebeurlijk recht op tussenkomst van de personen betreft die de procureur des Konings verplicht moest horen en die aan de parketmagistraat een ongunstig advies hebben uitgebracht.

1. Personen die de rechtbank moet oproepen.

310. — 1. Alle verweerders tegen de vordering.

2. De eisers.

3. De te adopteren persoon die de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt en niet onbekwaamverklaard is.

4. Alle personen wier advies door de procureur des Konings moest ingewonnen worden en die een ongunstig advies hebben uitgebracht.

Het betreft hier een persoonlijke verschijning van de procespartijen, van het te adopteren kind en van alle personen die in het proces zouden kunnen tussenkomen om hun wettige belangen te verdedigen.

Het is vanzelfsprekend dat bij een adoptievonnis de rechter niet de bevoegdheid heeft zonder de procespartijen en de mogelijke tussenkomende partijen te horen in hun middelen en conclusies, uitspraak te doen over een werkelijke vordering.

Anderzijds is het niet gewenst dat de ouder die aan de procureur des Konings heeft verklaard te willen toestemmen in de adoptie, voor de rechter zou worden geconfronteerd met de weigerende ouder en dit dan nog in de gebeurlijke aanwezigheid van de minderjarige te adopteren persoon, wanneer de rechtbank het niet anders zou bevolen hebben (art. 353, § 3, vierde lid B.W.).

In geen geval evenwel zullen de ouders als procespartijen tegenover elkaar staan (zie boven, nr 183), noch rechtstreeks noch onrechtstreeks, omdat enerzijds de toestemmende ouder wel kan worden gehoord, maar slechts als partij zou kunnen optreden wanneer hij een ongunstig advies heeft uitgebracht, in welk geval hij dan de zijde kiest van de verwerende ouder, en, anderzijds de minderjarige nooit vertegenwoordigd wordt in een betwiste adoptie. Mocht dit wel het geval geweest zijn dan zou een betwisting tussen ouders wel mogelijk geworden zijn, hetgeen de wetgever wijselijk heeft vermeden (zie nochtans verder, nr 352 voor de posthume betwiste adoptie).

311. — De adoptierechter kan ook de te adopteren kinderen die de leeftijd van vijftien jaar niet hebben bereikt, horen. Van dit onderhoor zal proces-

verbaal worden opgemaakt, dat ter inzage van alle partijen in het dossier van rechtspleging wordt neergelegd, maar het verhoor zelf kan bevolen worden buiten de aanwezigheid der andere partijen (zie boven, nr 281).

Dit bewijst nogmaals hoe kies deze zaak wel is nu de andere partijen zich van de verklaringen van een zeer jong kind kunnen bedienen die het tegen zijn ouders heeft afgelegd.

2. Tussenkomst.

312. — Het recht op tussenkomst wordt op dezelfde wijze geregeld als tijdens de homologatierechtspleging der contractuele adoptie (zie boven, nrs 282 tot en met 284).

De geadopteerde die de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt en niet onbekwaamverklaard is, kan, wanneer hij aan de procureur des Konings een ongunstig advies verleend heeft, tussenkomen in het geding (zie boven, nr 307).

Uit de tekst van de wet zou volgen dat, hoewel de adoptierechter verplicht de persoonlijke verschijning van de geadopteerde heeft bevolen, het recht op tussenkomst niettemin afhankelijk is van de gewone voorwaarden die op alle tussenkomende partijen toepasselijk zijn. Waarom de wetgever aan de geadopteerde alleen een recht op tussenkomst verleend heeft, blijft moeilijk te verantwoorden. Het is immers duidelijk dat een adoptie nooit aan een vijftienjarige kan opgedrongen worden tegen zijn wil (zie boven, nr 171). Het ware minstens wenselijk geweest dat eens dat de geadopteerde, na samenspraak en onderhoor met de procureur des Konings gebeurlijk na bevestiging der weigering voor de rechter, een verzet tegen de adoptie laat gelden, de adoptierechtspleging zonder meer als beëindigd wordt aanzien. Dat zal in de praktijk trouwens altijd moeten gebeuren. De toestemming die de geadopteerde persoonlijk moet uitbrengen staat helemaal onafhankelijk van deze van de weigerende ouder. Art. 348, § 3 B.W. dringt zich op. En gezien deze geadopteerde geen recht op tussenkomst heeft bij gunstig advies aan de procureur des Konings, is het ongunstig advies dat het vorderingsrecht opent, overbodig en onnatuurlijk. De wet had in art. 353 B.W. moeten herhalen dat de geadopteerde die de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt zich voor de adoptierechter bereid moet komen verklaren geadopteerd te worden. Hetzelfde geldt trouwens voor de echtelijke toestemming aan de geadopteerde. Waarom de echtgenoot verplichten tot derdenverzet?

§ 3. — Het vonnis - Beroep - Voorziening in cassatie.

1. Het vonnis.

313. — Het vonnis moet met redenen omkleed zijn en wordt in openbare terechtzitting uitgesproken (zelfde voorschriften als boven, nr 285). Er is geen termijn van beraad. De *ratio legis* van artikel 350 B.W. ontbreekt (zie boven, nr. 286).

Wanneer het de adoptie uitspreekt vermeldt het beschikkend gedeelte:

a) de volledige identiteit van adoptanten en geadopteerde(n);

b) de datum waarop het verzoekschrift werd neergelegd;

c) de naam en de voornamen die de geadopteerde zal dragen, wanneer de voornamen gewijzigd werden;

d) krachtens de regels van gemeen recht, alle vermeldingen van artikel 780 Ger. W. die niet in strijd zijn met artikel 353, § 4 (zie boven, nr 285).

2. Verzet en hoger beroep.

314. — Verzet is niet mogelijk (zie boven, nr 305).

Wat de personen betreft die hoger beroep kunnen aantekenen, wordt verwezen naar nr 287. Het geadopteerde kind dat de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt en dat tussenkomende partij was, kan hoger beroep aantekenen.

Uit de ongelukkige redactie van art. 353, § 3 B.W. moet besloten worden dat het geadopteerd kind dat de leeftijd van 15 jaar bereikt tijdens de behandeling in hoger beroep, geen recht op tussenkomst heeft. Het hof van beroep kan evenmin die tussenkomst bevelen. Nochtans bepaalt art. 812 Ger. W. dat tussenkomst mogelijk is in beroep. Anderzijds is de redactie van art. 351 B.W. verschillend van deze van art. 353, § 5 B.W., zodat alleszins twijfel kan bestaan betreffende het al dan niet ontvankelijk verklaren van de vordering in tussenkomst.

315. — De vorm waarin hoger beroep wordt aangetekend is dezelfde als bij hoger beroep tegen een homologatievonnis: een verzoekschrift is vereist (zie boven, nr 290).

De termijn voor hoger beroep is één maand vanaf de kennisgeving door de griffier (art. 351 B.W.). Het vertrekpunt van de termijn is evenwel verschillend want: « ... ten deze zijn de algemene regels van de rechtspleging met betrekking tot de termijnen en de data waarop zij ingaan, van toepassing » (*Verslag Hambye, Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, 4 nov. 1967, blz. 29). Ten aanzien van de partijen bedraagt de termijn één maand te rekenen van de betekening van het vonnis (art. 1051 Ger. W.) welke vervangen is door de kennisgeving door de griffier, en ten aanzien van het openbaar ministerie één maand vanaf de uitspraak van het vonnis (art. 1052 Ger. W.). Het vonnis moet ter kennis van het openbaar ministerie gebracht worden door de griffier, maar de datum van die kennisgeving verandert niets aan de onveranderlijke beroepstermijn (*anders*: Canivet, *Ann. Not. Enreg.,* 1969, blz. 229, nr 75).

Voor behandeling en arrest, zie boven, nrs 292 en 293.

3. Voorziening in cassatie.

316. — Ook hier gelden de algemene procedureregels (*Verslag Hambye, l.c.,* zie boven, nr 315). De voorziening in cassatie wordt op dezelfde wijze geregeld voor een adoptie die gehomologeerd werd als voor een betwiste adoptie (zie boven, nrs 294 en 295). De termijn om zich in cassatie te voorzien is drie maanden te rekenen van de kennisgeving van het arrest. De kennisgeving wordt gedaan door de griffier (art. 352, § 1, eerste lid B.W.).

317. — Evenals bij de contractuele adoptie moeten twee echtgenoten die samen adopteren samen hoger beroep aantekenen of zich in cassatie voorzien (art. 351 derde lid en art. 352, § 1, tweede lid B.W.).

De termijn om zich in cassatie te voorzien en het cassatieberoep tegen het arrest dat de adoptie uitspreekt, hebben schorsende kracht (art. 352, § 1, vierde lid B.W.).

HOOFDSTUK IV

Overschrijving en bekendmaking

318. — Een adoptie die gehomologeerd of uitgesproken werd door een adoptievonnis of een adoptiearrest moet binnen vier maanden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand betekend of terhandgesteld worden. Wanneer deze pleegvorm niet werd nageleefd binnen het door artikel 354 B.W. bepaalde tijdsbestek, blijft de adoptie zonder gevolg. Wordt de op straffe van nietigheid voorgeschreven pleegvorm, inherent aan elke adoptie, wel vervuld, dan heeft de adoptie terugwerkende kracht *erga omnes* vanaf de dag der adoptieakte of van de rechtsingang naargelang het een contractuele of een procesadoptie betreft (art. 357 B.W.).

Het vonnis of arrest dat de adoptie homologeert of uitspreekt, kan slechts worden overgeschreven nadat het in kracht van gewijsde gegaan is, dit is nadat de termijn van hoger beroep of van cassatieberoep verstreken is (zie boven, nrs 289, 295, 315 en 317) of vanaf de uitspraak van het arrest dat de voorziening in cassatie verwerpt (art. 354, derde lid B.W.).

De personen die de laatste vormvereiste willen vervullen moeten bewijzen dat geen hoger beroep of cassatieberoep werd aangetekend. Een getuigschrift van niet-beroep of niet-cassatie zal moeten gevraagd worden aan de griffier van het hof van beroep of van het hof van cassatie, niet aan de griffier der jeugdrechtbank of rechtbank van eerste aanleg na vonnis, noch aan de griffier van het hof van beroep na arrest van het hof van beroep. Wat de vonnissen betreft levert de hoofdgriffier van het hof van beroep dit getuigschrift af. De griffiers der jeugdrechtbanken en der rechtbanken van eerste aanleg kunnen slechts weten dat geen hoger beroep werd aangetekend, wanneer het dossier der rechtspleging werd opgevraagd (art. 723 Ger. W.). De griffier van het hof waar een voorziening werd aanhangig gemaakt is evenwel onmiddellijk op de hoogte of er al dan niet voorziening binnen de wettelijke termijn werd aangetekend. Partijen moeten niet langer wachten dan strikt nodig om tot overschrijving over te laten gaan. De griffier vervult in deze de rol van openbaar ambtenaar (*R.P.D.B.*, Tw. *Greffe-greffier,* nr 11) en staat ten dienste van de rechtsonderhorigen.

AFDELING I. — *Formaliteiten door partijen te vervullen.*

§ 1. — De adoptie steunt op contractuele basis.

319. — Het beschikkend gedeelte van het vonnis of arrest dat de adoptie homologeert wordt tegen ontvangstbewijs, hetzij betekend, hetzij terhandgesteld aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand, opdat deze het zou overschrijven.

1. Personen die kunnen laten betekenen of terhandstellen.

A. — *De adoptant of twee adopterende echtgenoten samen.*

320. — Twee echtgenoten moeten dit samen doen. Dit betekent dat zij zich samen in persoon bij de ambtenaar van de burgerlijke stand moeten begeven, wanneer zij het beschikkend gedeelte van vonnis of arrest willen afgeven. Maar niets belet dat zij aan een derde een volmacht zouden verlenen op voorwaarde dat deze volmacht van beiden uitgaat, of dat zij de ene aan de andere volmacht zouden geven, die evenwel speciaal zal moeten zijn. De wet maakt geen uitdrukkelijke voorwaarde van de persoonlijke verschijning voor de ambtenaar waar de adoptanten trouwens geen plechtige verklaringen moeten afleggen. Wanneer men trouwens aanneemt dat de adoptanten voor de vrederechter of de notaris bij volmachthebber kunnen verschijnen, is er niet de minste reden om van die mogelijkheid af te wijken wat de formaliteit van de overschrijving betreft (zie boven, nr 234).

Wanneer het beschikkend gedeelte betekend wordt moet die betekening alleen in naam van de twee adopterende echtgenoten geschieden en heeft de ambtenaar van de burgerlijke stand er eenvoudig gevolg aan te geven, zonder meer.

Een ogenblik heeft men eraan gedacht alleen de adoptant(en) het recht te geven de gehomologeerde adoptie te vervolmaken, maar dit was natuurlijk strijdig met het recht van de geadopteerde alleen de homologatie aan te vragen, zelfs na overlijden van de adoptant(en), zonder hem de mogelijkheid te bieden het door hem verkregen vonnis of arrest uitwerking te doen hebben (*Verslag Hambye, Parlem. Besch., Senaat,* 4 nov. 1967, nr 358, blz. 30).

B. — *Elk der geadopteerden.*

321. — Wanneer de geadopteerde vijftien jaar oud is moet hij persoonlijk optreden, mits het recht zich te laten vertegenwoordigen door een conventionele volmachthebber zoals de adoptanten dit kunnen.

Heeft hij die leeftijd niet bereikt dan moet hij vertegenwoordigd worden door de persoon die hem tijdens de rechtspleging vertegenwoordigde (art. 350, § 2, derde lid en 354, eerste lid B.W.). Hetzelfde geldt voor de onbekwaamverklaarde.

Het is vanzelfsprekend dat wanneer de geadopteerde de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt na de homologatiebeslissing of wanneer zijn onbekwaamverklaring opgeheven werd, hij geen wettelijke vertegenwoordiger meer heeft en zich alleen door een conventionele vertegenwoordiger kan laten vervangen.

Wanneer de adoptant(en) inactief blijven en er verschillende geadopteerden zijn, kan elk der geadopteerden slechts voor zichzelf optreden. De formaliteit heeft geen weerslag op de andere geadopteerden die dit niet uitdrukkelijk zouden gewild hebben (art. 354, vijfde lid B.W.). De geadopteerde die nagelaten heeft de formaliteit te vervullen kan zelfs niet genieten van de actie van zijn mede-geadopteerde; hij zou naderhand, na verstrijken van de termijn, niet meer kunnen komen verklaren dat hij de overschrijving bevestigt en ze op hem toepasselijk wil maken.

322. — Alleen voornoemde personen hebben hoedanigheid deze formaliteit te vorderen en te vervullen. De ambtenaar van de burgerlijke stand kan niet van ambtswege optreden, noch gevolg geven aan de uitnodiging van een derde (*R.P.D.B.*, Tw. *Adoption*, nr 62) die, in de hierboven gehuldigde stelling (zie nrs 320 en 321) geen speciale en uitdrukkelijke volmacht zou bewijzen.

2. Wijze waarop de ambtenaar van de burgerlijke stand gevat wordt.

323. — Er moet een uitdrukkelijk mondeling verzoek zijn of een betekening bij deurwaardersexploot. De wet gebruikt het woord betekend in de zin die aan een betekening wordt gegeven in artikel 32 Ger. W.

Vroeger werd aanvaard dat het verzoek tot overschrijving zowel mondeling als schriftelijk kon geschieden, op voorwaarde dat het zeker was (Cass. fr., 23 nov. 1847, *S.*, 1848, I, 58; — Caen, 9 juli 1846, vindplaats onbekend).

§ 2. — De betwiste adoptie.

324. — Dezelfde voorschriften als uitgelegd in de nrs 319 en 323 gelden voor de formaliteit die leidt tot de overschrijving van een betwiste adoptie, met dien verstande evenwel dat in dit geval de geadopteerde nooit kan vertegenwoordigd worden door een wettelijke vertegenwoordiger die hij in de rechtspleging nooit kon hebben (zie boven, nr 310).

Het is dus helemaal niet vereist dat de geadopteerde partij is geweest in het geschil. In elk geval kon hij nooit anders dan een gewone tussenkomende partij zijn.

Men kan zich afvragen of men terzake niet uitsluitend hoedanigheid had moeten verlenen aan de adoptanten, maar de wetgever is evenwel logisch gebleven met de stelling die hij in art. 355 B.W. huldigt en waarin hij de geadopteerde machtigt, na overlijden van de aspirant-adoptant(en) die reeds het verzoekschrift van art. 353 B.W. neerlegden, in eigen naam de rechtspleging verder te zetten.

Maar in elk geval moet de geadopteerde de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt en is de mogelijkheid uitgesloten voor een onbekwaamverklaarde geadopteerde. Men kan zich hierbij verenigen omdat de geadopteerde het volle besef van zijn daden moet hebben.

§ 3. — De termijn.

325. — De termijn is een vervaltermijn. Hij begint te lopen, naargelang de gevallen, vanaf het verstrijken van de termijn voor hoger beroep voor de vonnissen en vanaf het verstrijken van de termijn voor voorziening in cassatie voor de arresten, zonder onderscheid tussen een homologatie- of een adoptievonnis. In geval van voorziening in cassatie begint hij te lopen vanaf de datum van het arrest dat de voorziening verwerpt.

Zoals in het *Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Senaat* werd gezegd (blz. 30), neemt de rechtspraak aan dat de betrokkenen, in geval van over-

macht, na het verstrijken van de termijn, het vonnis of het arrest kunnen doen overschrijven met toestemming van de rechtbank, zonder dat zij de akte van adoptie en de rechtspleging tot homologatie of gebeurlijk de rechtspleging tot bekomen van een adoptievonnis, moeten overdoen (Ministeriële circulaire, 16 juni 1969, *Staatsblad,* 4 juli 1969, blz. 6637). Dit is gewoon een toepassing van de algemene rechtsbeginselen, maar alleen de rechtbank van eerste aanleg zal bevoegd zijn.

De algemene regel dat de termijn begint te lopen vanaf nul uur volgende op de *dies a quo* en met inbegrip van de *dies ad quem* is eveneens van toepassing.

In geen geval kunnen de partijen in gemeen overleg de termijn verlengen. Zij kunnen alleen in gemeen overleg en stilzwijgend de termijn laten verstrijken en aldus de adoptie ongedaan maken, ofwel dit uitdrukkelijk doen. In dit laatste geval moet de overeenkomst niet in authentieke vorm verleden worden (*anders*: Planiol et Ripert, II, nr 1030).

De wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige die de leeftijd van vijftien jaar niet heeft bereikt en van de onbekwaamverklaarde, zal hiervoor een voorafgaandelijke machtiging van de familieraad nodig hebben, wanneer hij door de familieraad werd aangeduid. Zijn opdracht was immers de adoptie te vervolmaken. De vijftienjarige zal geen ouderlijke toestemming nodig hebben, al evenmin als enige echtelijke machtiging is vereist voor één der partijen. De toestemmingen van de art. 347 en 348 B.W. gelden alleen voor het tot stand brengen van een adoptie wanneer hij die ze behoeft dit vraagt, maar niet voor de ongedaanmaking ervan.

AFDELING II

Bevoegdheid en opdracht van de ambtenaar van de burgerlijke stand.

§ 1. — Bevoegde ambtenaar ratione loci.

326. — Plaatselijk is bevoegd de ambtenaar van de burgerlijke stand van:

1) indien de adoptanten of één van de adopterende echtgenoten een verblijfplaats heeft in België, deze van die verblijfplaats;

2) bij gebreke hiervan, deze van de verblijfplaats van de geadopteerde of van één van de geadopteerden;

3) bij gebreke hiervan, de ambtenaar van de burgerlijke stand van het eerste district van Brussel.

Deze bevoegdheid wordt bepaald zoals in artikel 350 B.W., zodat de wettelijke volgorde moet nageleefd worden. Alleen wanneer twee echtgenoten adopteren is de keuze vrij (zie boven, nr 247).

327. — Een betekening of terhandstelling aan een plaatselijk onbevoegde ambtenaar moet principieel zonder gevolg blijven. Brengt zij nietigheid of rechtsverval mee? Hierop schijnt bevestigend te moeten geantwoord worden.

De partijen hebben het recht niet zich te vergissen wanneer zij alle pleegvormen van de wet moeten naleven om een verandering van hun burgerlijke stand en hun statuut teweeg te brengen. Het niet vervullen van één der pleegvormen brengt de absolute nietigheid mede.

Normaal zal trouwens de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woonplaats van de adoptant(en) bevoegd zijn en om overschrijving worden gevraagd. Partijen kunnen zich hieromtrent zeer weinig vergissen.

328. — Het is de ambtenaar van de burgerlijke stand van de verblijfplaats van adoptant, één der adopterende echtgenoten of geadopteerde of één der geadopteerden, zoals deze gevestigd is op het ogenblik der betekening of terhandstelling, die *ratione loci* bevoegd is, dus niet noodzakelijk deze waar de adoptieakte werd verleden. Verlijden der adoptieakte, homologatie en overschrijving zijn drie pleegvormen die onafhankelijk staan van elkaar (zie verder, nr 458).

Dit volgt trouwens uit art. 355 B.W. In geval de alleenstaande adoptant overleed nadat de adoptieakte werd opgemaakt en gehomologeerd werd door de bevoegde rechter van zijn verblijfplaats, zal de betekening of terhandstelling geschieden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de verblijfplaats van de geadopteerde of desgevallend, indien deze in België geen verblijfplaats heeft, aan de ambtenaar van het eerste district te Brussel.

§ 2. — Opdracht.

1. Verplicht afleveren van een ontvangstbewijs.

329. — Elke ambtenaar van de burgerlijke stand die een betekening of terhandstelling van het beschikkind gedeelte van een vonnis of arrest dat een adoptie homologeert of uitspreekt, ontvangt moet een ontvangstbewijs afleveren.

De partijen moeten hem daar zelfs niet naar vragen. Art. 354 B.W. is formeel.

Zelfs wanneer hij oordeelt dat hij onbevoegd is om de overschrijving te doen, zal hij niettemin een ontvangstbewijs afleveren, want hij is geen rechter en zijn rol is terzake louter passief. Zijn verantwoordelijkheid komt in het gedrang. Dit was trouwens het doel van de hervorming van 1951 die niet meer de overschrijving binnen de termijn, maar wel de overhandiging als voldoende aanzag. Maar wanneer de ambtenaar van de burgerlijke stand zich onbevoegd oordeelt, moet hij de stukken niet doorzenden naar zijn bevoegde collega. Alleen de in art. 354 B.W. aangeduide personen kunnen de bevoegde ambtenaar de stukken overmaken op de bij de wet bepaalde wijze.

Niet de betekening of terhandstelling en niet het afleveren van een ontvangstbewijs, zijn plechtige pleegvormen, maar alleen de overschrijving. Zij ontslaan partijen wel van rechtsverval.

Het ontvangstbewijs is een gewoon administratief stuk. Wanneer het afgeleverd werd door een bediende van wie partijen mochten vermoeden dat hij op regelmatige wijze het ambt van ambtenaar van de burgerlijke stand uitoefende, hebben zij zich van hun laatste plicht gekweten en blijft elke vergissing zonder nadelige gevolgen krachtens het adagium *error communis facit jus* (De Page I, nr 45 voor toepassing op akten van de overheid).

Wanneer het ontvangstbewijs evenwel afgeleverd werd door de bevoegde ambtenaar, kunnen de partijen niet meer lijden onder gebeurlijke nalatigheden. Aldus zou de overschrijving kunnen geschieden in de bevolkingsregisters in plaats van in de registers van de burgerlijke stand. Vóór de wetswijziging van 1951, wanneer de regelmatige overschrijving binnen de wettelijke termijnen geëist werd, gaf dergelijke vergissing aanleiding tot rechtsverval (Rb. Kortrijk en bevestiging Gent, 8 juli 1948, *R.W.*, 1948-1949, 274; — Poitiers, 26 febr. 1908, *S.*, 1910, II, 17; — Cass. fr., 15 juni 1909, *D.P.*, 1911, I, 113).

Mocht de bevoegdheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand nog bepaald zijn door de woonplaats, dan zou men kunnen aannemen dat hij zijn plaatselijke bevoegdheid zou onderzoeken aan de hand van de identiteitsbewijzen van de verzoekers. Maar hoe kan hij weten of nagaan dat de verzoekers een aan de wettelijke normen beantwoordende verblijfplaats in zijn gemeente hebben? Vandaar dat moet voorgehouden

worden dat elke ambtenaar die daartoe wordt aangezocht een ontvangstbewijs moet afleveren.

330. — De ambtenaar van de burgerlijke stand heeft evenwel wel het recht na te gaan of hem al dan niet het beschikkend gedeelte van het vonnis of arrest wordt betekend of terhandgesteld en of dit binnen de wettelijke termijn geschiedt. Hij is alleen verplicht zijn ambt te verlenen binnen de wettelijk gestelde normen en niet naar de fantasie van de verzoekers.

Wanneer hij in deze omstandigheden weigert zullen partijen hem onmiddellijk voor de rechtbank kunnen dagvaarden, indien zij oordelen dat de weigering onverantwoord is.

Niettemin blijft het een kiese kwestie na te gaan of de ambtenaar van de burgerlijke stand kan weigeren een ontvangstbewijs af te leveren omdat hij oordeelt dat de aanbieding buiten de bij de wet gestelde termijn geschiedt. Weliswaar kan hij niet verplicht worden tot overschrijving, maar wanneer de partijen hem de aanbieding doen kunnen zij redenen van opheffing van rechtsverval hebben waarover alleen de rechtbanken kunnen oordelen. Het afleveren van een ontvangstbewijs schijnt dan ook aangeraden, zoals ook kan gesteld worden dat in deze gevallen de ambtenaar van de burgerlijke stand niet mag overgaan tot overschrijving.

2. Overschrijving en randmeldingen.

331. — Binnen de maand na de betekening of de terhandstelling schrijft de ambtenaar van de burgerlijke stand het beschikkend gedeelte van het vonnis of het arrest over in zijn registers.

Die overschrijving zal slechts geschieden wanneer hij oordeelt dat aan alle wettelijke vereisten werd voldaan (zie boven, nr 330), want in de uitoefening van zijn ambt heeft hij een absolute onafhankelijkheid: hij gehoorzaamt alleen aan de wet en, in geval van conflict, aan de rechtbanken (De Page, I, nr 391).

De overschrijving moet binnen de maand geschieden maar laattijdigheid heeft geen andere schadelijke gevolgen voor partijen dan dat de adoptie geen terugwerkende kracht zal hebben tot zolang ze niet gebeurde.

Wanneer de ambtenaar van de burgerlijke stand door traagheid enige schade berokkent aan de adoptiepartijen of wanneer hij onrechtmatig een overschrijving weigert, stelt hij zich aan gebeurlijke schadevergoeding bloot. Dit kan belangrijk zijn inzake erfrecht.

332. — Alleen het beschikkend gedeelte moet overgeschreven worden. Het bevat alle noodzakelijke vermeldingen, zodat de akte van adoptie er helemaal wordt door opgeslorpt in de gevallen waar dergelijke akte bestaat.

333. — De overschrijving kan alleen rechtsgeldig gebeuren in de registers van de burgerlijke stand. Zij geschiedt *in extenso*. De partijen moeten niet tekenen en er moeten geen getuigen zijn.

In welk register van de burgerlijke stand de overschrijving juist moet gebeuren, kon door de wetgever niet gezegd worden. Het is voldoende maar noodzakelijk dat het een register van de burgerlijke stand is. In sommige gemeenten zijn er nog andere boven de vier gewone registers van de burgerlijke stand (geboorten met nationaliteit, huwelijken, overlijdens en huwelijksaankondigingen). Bijkomende registers zijn soms deze betreffende adopties, echtscheidingen, erkenningen, enz. Daar er een soort van burgerlijke geboorte ontstaat (Proudhon, I, blz. 269), heeft men daaruit besloten dat de overschrijving moest gebeuren in de registers der akten van geboorten (Demolombe,

VI, nr 103; — *R.P.D.B.*, Tw. *Adoption*, nr 63; — *Dalloz, R.P.*, Tw. *Adoption*, nr 73), voor zover er geen bijkomend speciaal register bestaat (Kluyskens, VII, 608). Uitgesloten zijn alleen de bevolkingsregisters die geen registers van de burgerlijke stand zijn, maar boeken van zuiver gemeentelijke administratie (Roland et Wouters, nr 40; — Gent, 8 juli 1948, *l.c.*, zie boven, nr 329).

334. — Randmeldingen worden eveneens binnen de termijn van één maand gemaakt op de kant van alle akten betreffende de burgerlijke stand van de geadopteerde en zijn wettige afstammelingen die vóór de adoptie geboren zijn (art. 354, laatste lid B.W.).

Deze randmeldingen hebben slechts administratieve waarde (*circulaire van de procureur-generaal van het hof van beroep te Brussel*, 9 juni 1954, nr 32/54 aan de ambtenaren van de burgerlijke stand van zijn rechtsgebied). Niettemin kan de officier van de burgerlijke stand die uittreksels aflevert zonder randmeldingen, veroordeeld worden tot betaling van schadevergoeding (art. 1385 Ger. W.).

Men raadplege eveneens de ministeriële circulaire van de heer Minister van Justitie van 16 juni 1969 (*Staatsblad*, 4 juli 1969).

De officier van de burgerlijke stand die de overschrijving heeft gedaan, maar die niet noodzakelijk de ambtenaar is die de andere akten betreffende de burgerlijke stand van de geadopteerde of diens wettige afstammelingen die vóór de adoptie geboren zijn, in zijn bezit heeft, zal zijn bevoegde collega's onverwijld verwittigen opdat deze de randmeldingen zouden kunnen maken.

AFDELING III. — *Belang van de overschrijving.*

§ 1. — De adoptie wordt definitief met terugwerkende kracht.

335. — Tot zolang de laatste vormvereiste niet is nageleefd bestaat de adoptie niet ten overstaan van de derden en kunnen de partijen, maar dan bij gemeen overleg (zie boven, nr 325), het homologatie- of adoptievonnis ongedaan maken door niet tijdig voor een overschrijving te zorgen.

Eens dat de overschrijving werd verricht wordt de adoptie definitief zowel *inter partes* als *erga omnes:* zij is aan elkeen tegenstelbaar.

Meteen verwerft ze ook terugwerkende kracht tot op de dag dat de akte van adoptie werd opgemaakt of het verzoekschrift tot adoptievonnis werd ingediend (art. 357 B.W.). Zij kan alleen nog bestreden worden door derdenverzet, herroeping van het gewijsde of de gewone herroeping op grond van zeer gewichtige redenen.

Herroeping van het gewijsde is slechts mogelijk voor zover het geen adoptie betreft die gehomologeerd werd vóór de inwerkingtreding van de wet van 21 maart 1969 (artikel 4, § 2 wet van 21 maart 1969).

§ 2. — De overschrijving geldt als bekendmaking.

337. — De overschrijving van de adoptie met de randmeldingen is de enige bekendmaking in de wijziging van de burgerlijke stand. De bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* werd afgeschaft om redenen die boven reeds uitgelegd werden (zie boven, nr 224).

HOOFDSTUK V

Buitengewone rechtsmiddelen

AFDELING I. — *Derdenverzet.*

338. — Derdenverzet tegen een adoptie gehomologeerd of uitgesproken door een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest kan aangetekend worden binnen een jaar na de overschrijving in de registers van de burgerlijke stand (art. 356, § 2 B.W.).

Deze uitzonderlijke mogelijkheid werd door de Senaatscommissie voor de Justitie aangenomen (*Parlem. Besch., Senaat,* 4 nov. 1967, blz. 31, nr 358), alhoewel de Kamer van Volksvertegenwoordigers ze oorspronkelijk terzijde gelaten had (*Gedr. St., Kamer,* 1961-1962, nr 436/2, blz. 59-60). Wanneer het door de Senaat aan de Kamer overgezonden ontwerp ter studie genomen werd, aanvaardde deze het principe maar maakte ze toch opmerkingen betreffende de termijn.

De Senaat oordeelde dat personen die moesten opgeroepen worden maar niet werden opgeroepen, dit wil zeggen de derden die als tussenkomende partijen hadden kunnen aanvaard worden, hun gebeurlijk geschonden wettige belangen naderhand moesten kunnen verdedigen bij wijze van derdenverzet.

Onafgezien van de betwisting of derdenverzet moet beperkt blijven tot geschillen van eigenlijke rechtsmacht (Kluyskens, VII, nr 607; — *Nov.,* Tw. *Tierce-opposition,* nr 38; — *R.P.D.B.,* Tw. *Adoption,* nr 58; — Beudant, III, nr 1309; — Planiol et Ripert, II, nr 1037; — *anders:* sommige moderne rechtsleer, *R.P.D.B.,* Tw. *Tierce-opposition,* nr 50) en de vaststelling dat ook de contractuele adoptie thans kan uitgroeien tot een geschil van eigenlijke rechtsmacht, wordt niettemin aanvaard dat derdenverzet niet mogelijk is tegen beslissingen die een nieuwe staat vestigen (*R.P.D.B.,* Tw. *Adoption, l.c.;* — Civ. Seine, 28 maart 1945, *D.H.,* 1946; — Planiol et Ripert, II, nr 1037), wat *in casu* dan toch het geval is. Maar er moet toch aanvaard worden dat, waar ons recht thans een derde als tussenkomende partij aanvaardt, het logisch is dat zijn rechten niet kunnen benadeeld worden door het enkel feit dat de procureur des Konings hem niet opriep alhoewel hij daartoe de verplichting had.

339. — Het derdenverzet door de adoptiewet toegelaten wijkt evenwel af van de artikelen 1122 en volg. Ger. W. omdat het:

a) alleen openstaat ten voordele van hen die op het ogenblik der behandeling door de procureur des Konings moesten opgeroepen worden, d.w.z. niet voor elke persoon die kon benadeeld worden (zie nochtans nr 350 *in fine*);

b) en slechts kan aangetekend worden binnen het jaar na de overschrijving.

Wanneer het derdenverzet binnen deze perken evenwel ontvankelijk is en aanleiding geeft tot vernietiging van de beslissing, moet deze algeheel

worden vernietigd ten aanzien van alle partijen, dit in uitvoering van artikel 1130, tweede lid Ger. W., behoudens wanneer alleen de naamsverandering zou worden bestreden (zie art. 359, § 1 B.W. en verder, nr 379).

AFDELING II. — *Herroeping van het gewijsde.*

340. — Herroeping van het gewijsde is ontvankelijk:

— indien het verzoek uitgaat van de adoptant, van de adopterende echtgenoten samen of van één van hen, of van de geadopteerde;

— en betekend wordt binnen de drie maanden na de dag waarop de verzoeker kennis kreeg van de rechtsgrond waarop zijn verzoek steunt (art. 356, § 3 B.W.).

Behoudens deze beperkingen is de herroeping van het gewijsde onderworpen aan de bepalingen van artikelen 1132 en volg. Ger. W.

Op te merken valt dat één der echtgenoten alleen een verzoek tot herroeping van het gewijsde kan indienen. De algemene regel dat samen optreden vereist is in gans de rechtspleging der adoptie geldt niet meer: de adoptie is immers definitief.

De Senaatscommissie voor de Justitie (zie boven, nr 339 *l.c.*) week hier terug af van de tekst die door de Kamer van Volksvertegenwoordigers was aangenomen en die het middel niet kon aanvaarden omdat het alleen voor geschillen van eigenlijke rechtsmacht geldt. Hierbij wijst ze op het tweeslachtig karakter der adoptie en vond geen bezwaren in de tekst van art. 1133 Ger. W. De practicus raadplege het merkwaardig verslag van de Koninklijke Commissaris voor de gerechtelijke hervorming (*Parlem. Besch., Senaat,* 10 dec. 1963, nr 60, blz. 260 en volg.) betreffende dit rechtsmiddel.

De kracht van gewijsde van een beslissing waarbij de homologatie of de uitspraak van een adoptie geweigerd wordt, verhindert niet dat dezelfde adoptie later nog gehomologeerd of uitgesproken kan worden op grond van andere feitelijke gegevens die na de eerste beslissing ontdekt of opgekomen zijn (*Verslag Senaatscommissie, l.c.*). Artikel 356, § 4 B.W. bepaalt evenwel dat gans de procedure, met inbegrip van de adoptieakte zelf bij contractuele adoptie, moet overgedaan worden.

AFDELING III. — *Geen vordering tot nietigverklaring.*

341. — Artikel 356, § 1 B.W. is formeel: voortaan kan een gehomologeerde of bij in kracht van gewijsde gegane beslissing van adoptie niet meer worden bestreden bij wege van nietigheid.

Ook hier week de Senaatscommissie af van hetgeen de Kamercommissie voor de Justitie had voorgesteld en zij deed dit op advies van de Koninklijke Commissaris voor de gerechtelijke hervorming.

De rechtspleging die zij heeft vastgesteld door de homologatie en de uitspraak van de adoptie, waarborgt een voldoende controle zodat een indirect beroep na het vonnis of het arrest niet meer nodig is (blz. 31).

Door welke nietigheid de adoptie ook aangetast weze en ongeacht of ze zich volledig in het kader der vrijwillige rechtsmacht heeft afgespeeld, in welk geval vroeger de regel *Voies de nullité contre les jugements n'ont lieu,*

algemeen als niet toepasselijk werd geacht, nooit zal een vordering tot nietigverklaring ontvankelijk zijn. De verscherpte controle, vooral van de procureur des Konings, het recht op tussenkomst, het beroep aan alle partijen voorbehouden, de voorziening in cassatie en ten slotte de buitengewone rechtsmiddelen, zijn inderdaad zo indrukwekkend en bieden zoveel waarborgen, dat men mag stellen dat de stabiliteit der dingen, vooral de staat der personen door vonnissen en arresten vastgesteld of toegelaten, vereist dat zij zouden ontsnappen aan de proceswoede van sommigen die zich al te graag in familiale aangelegenheden mengen.

De wetgever kon moeilijk meer zijn vertrouwen in de magistraten uitdrukken. Na eerst alle juridisme, zoals de oude strijdige belangen waarmede zoveel kwaad werd gesticht, van de hand gewezen te hebben, heeft hij resoluut de rechtszekerheid boven het eigenbelang gekozen niet zonder evenwel aan derden het derdenverzet en aan partijen de mogelijkheid van herroeping van het gewijsde geboden te hebben. Hierbij kan men niet vergeten dat de vonnissen en arresten voortaan met redenen moeten omkleed zijn, zodat de controle van het hof van cassatie geheel blijft.

De meeste nietigheden zullen trouwens ontdekt en opgeworpen worden door de procureur des Konings of ambtshalve door de rechtbank.

342. — Bijaldien zullen alle voorwaarden der adoptie aan een zeer grondig onderzoek onderworpen worden tegen en door alle partijen, inzonderheid de tussenkomende partijen, de procureur des Konings en de rechter der homologatie of van het adoptievonnis. De meeste nietigheden raken de openbare orde en zijn volstrekt. Dit volgt enerzijds uit de vormelijkheid (zie boven, nrs 10 en volg.) waarmede de adoptie omgeven wordt, en, anderzijds uit het speciaal karakter van de adoptie die een akte betreffende de staat der personen is met alle gevolgen vandien (zie boven, nrs 15, 16 en 19). De vroegere vordering tot nietigverklaring was een vordering betreffende de staat der personen *lato sensu.*

Dit in strijd met de vorderingen betreffende de staat der personen *stricto sensu* en die tot doel hebben de *status familiae* bepaald door de afstamming, te wijzigen (Kluyskens, VII, nr 8; — De Page, I, nr 259).

De afzonderlijke vordering tot nietigverklaring van een definitieve adoptie is thans evenwel uitgesloten, zodat hier niet meer moet worden nagegaan waarom deze vordering, met haar speciaal karakter van vordering betreffende de staat der personen *lato sensu* aan eigen rechtsregelen gehoorzaamde, afwijkende van het gemeen recht (Colin et Capitant, I, nr 405), bovendien onbeschikbaar was in die zin dat hij die ze instelde vrij oordeelde of hij dit al dan niet zou doen, maar naderhand, na rechtsingang, er geen vat meer op had (De Page, I, nr 258 A *in fine*: hij kon er afstand van doen; — Dekkers, I, 161 a) en strikt persoonlijk bleef, zodat zij onoverdraagbaar was en niet in het patrimonium van de eiser viel. Het ingeroepen belang was trouwens meestal moreel (De Page, nr 258, B; — Dekkers, I, nr 161; — Carpentier, Tw. *Action personnelle, réelle et mixte,* nr 74), alhoewel soms ten onrechte werd beweerd dat een louter moreel belang onvoldoende was om een vordering tot nietigverklaring te staven (*Nov.,* Tw. *Adoption,* nr 67 ; — *Dalloz, Rép. Prat.,* Tw. *Adoption,* nr 95). Zeer weinig auteurs hadden deze vordering een vordering betreffende de staat der personen genoemd, ter uitzondering van Aubry et Rau (IX, § 558, blz. 193), alhoewel dit karakter essentieel determinerend was. Omdat men te gemakkelijk voorhield dat alle belanghebbenden de vordering konden instellen, kan wel vermoed worden dat dit één der hoofdoorzaken is waarom de wetgever ze afgeschaft heeft. Historisch was het dan ook wel van belang hierop te wijzen, alhoewel, wanneer thans door één der gedingpartijen, hetzij gevoegde hetzij tussenkomende, de nietigheid wordt opgeworpen, bovenstaande gegevens alle belang kunnen behouden.

Onder de volstrekte nietigheden die van ambtswege en in

elke stand van het geding kunnen ingeroepen worden, kunnen aangehaald worden:

1) het gebrek aan authenticiteit der adoptieakte of van de volmacht van één der partijen;

2) de onbevoegdheid van de vrederechter of andere ministeriële ambtenaar voor wie de akte verleden werd;

3) de onbevoegdheid van de rechter der homologatie of adoptievonnis;

4) het ontbreken van alle toestemming in hoofde van één der partijen.

Het betreft een omstreden kwestie. Sommigen zien daarin een volstrekte nietigheid (Laurent, IV, 224; — *R.P.D.B.,* Tw. *Adoption,* nr 70; — Auvray, nr 96; — Demolombe, VI, nr 184; — Aubry et Rau, IX, § 558, 1° en noot; — Carpentier, Tw. *Adoption,* nr 311 ; — *Dalloz, Rép. Prat.,* Tw. *Adoption,* nr 85), anderen slechts een betrekkelijke (De Page, I, 1266 ; — Colin et Capitant, I, nr 1082 ; — Poitiers, 28 nov. 1859 en Cass. fr., 1 mei 1861, *S.,* 1861, I, 513). Of de toestemming niet werd uitgedrukt of in werkelijkheid onbestaande is, de nietigheid is volstrekt (Canivet, *J.T.,* 1961, blz. 661, nr 1; *Ann. Not. Enreg.,* 1963, blz. 95; — zie boven, nrs 80 en 81). Het enkel feit dat voor bepaalde rechtshandelingen de volstrekte nietigheid niet kan ingeroepen worden door elkeen, doet niets af aan de intensiteit (zie boven, nr 81 *in fine*) en steunt op andere beweegredenen (zie ondermeer het karakter van vordering betreffende de staat van personen *lato sensu*).

5) het ontbreken der aanvullende toestemming aan een minderjarige, onafgezien of ze tevens contractuele toestemming kan genoemd worden (minder dan vijftien jaar) of louter aanvullend is (zie boven, nr 176); aanvullende toestemming gegeven door onbevoegden.

Is het kind jonger dan vijftien jaar of onbekwaamverklaard dan was het volstrekt onbekwaam enige toestemming te geven; de vijftienjarige die toestemt in zijn adoptie zonder aanvullende toestemming, is rechtsonbevoegd en schendt de prerogatieven der ouderlijke macht samen met de adoptant.

6) het ontbreken van echtelijke toestemming;

Dit wordt meestal aanvaard (Laurent, IV, nr 233; — De Page, I, 1267; — Auvray, nr 97; — Demolombe, VI, nr 207; — zie boven, nrs 115 en 159; — *anders: R.P.D.B.,* Tw. *Adoption,* nr 74; — Huc, III, nr 140; — Planiol et Ripert, I, nr 1048; — Colin et Capitant, I, nr 1082).

7) de substantiële nietigheden waarmede een familieraad aangetast is die de toestemming van artikel 348 B.W. moet geven (Canivet, *J.T.,* 1952, 100, nr 14; — Rb. Charleroi, 19 mei en 7 juni 1951, *J.T.,* 1951, 668 en 670);

8) de vertegenwoordiging van een minderjarige of onbekwaamverklaarde door een ander persoon dan de wettelijke vertegenwoordiger en de vervanging zonder reden van deze wettelijke vertegenwoordiger door een andere persoon tijdens de homologatieprocedure;

9) het niet samen optreden van adopterende echtgenoten;

10) alle schendingen van de pleegvormen voorgeschreven door de artikelen 350 en 353 B.W.;

enz.

342. — Het hof van cassatie heeft een rechtstreekse controle op al deze nietitgheden. In strijd nochtans met de algemene beginselen, kan er omwille van de tekst zelf van artikel 356, § 1 B.W., niet meer voorgehouden worden

dat nog een onderzoek zou moeten gewijd worden aan de vraag of ze al dan niet verjaarbaar zijn of voor bevestiging vatbaar. Of de nietigheid volstrekt is of bij uitzondering betrekkelijk (voorbeeld : wilsgebrek), zij moeten opgeworpen worden vóóraleer vonnis of arrest definitief worden.

343. — Behoudens in de gevallen waar de rechtbank of het hof de nietigheid in de loop der rechtspleging ambtshalve opwerpt, kunnen alleen het openbaar ministerie, de contractpartijen, de procespartijen (hieronder begrepen de tussenkomende partijen) ter uitzondering van alle andere personen, de volstrekte nietigheden inroepen. Betrekkelijke nietigheden kunnen alleen ingeroepen worden door de benadeelden zelf.

Wie tussenkomende partijen zijn werd reeds uitgelegd (zie boven, nrs 282 en 312).

Art. 355 B.W. illustreert het volstrekt familiaal karakter der adoptie, door de beperking van het aantal personen die inspraak krijgen en het limitatief toelaten van het inroepen van een nietigheid. Dit artikel laat aan de rechthebbenden op de nalatenschap van de adoptant(en) toe, bij posthume adoptie, en dit zolang vonnis of arrest niet in kracht van gewijsde gingen, alle memories en opmerkingen aan het openbaar ministerie ter hand te stellen. Ze kunnen gebeurlijk worden gehoord maar nooit als tussenkomende partijen worden toegelaten. Mochten zij zich in een memorie of enige opmerking beroepen op een volstrekte nietigheid maar zonder dat er gevolg aan gegeven wordt dan hebben zij geen recht om hoger beroep aan te tekenen of zich in cassatie te voorzien. Het oud art. 358 B.W. liet eveneens die terhandstelling van memories en opmerkingen toe, zonder recht van tussenkomst dat toen voor niemand bestond, maar de rechthebbenden konden steeds een afzonderlijke vordering tot nietigverklaring instellen. Het openbaar ministerie had hetzelfde recht omdat de adoptie de openbare orde raakt onafgezien van het familiaal karakter (voor toekenning van vorderingsrecht bij huwelijksnietigheden, zie Gent, 25 febr. 1956, *R.W.*, 1956-57, 911 ; — Rb. Gent, 27 maart 1957 en Rb. Kortrijk, 17 mei 1957, *R.W.*, 1957-1958, 423 en 425).

TITEL IV

WIJZIGINGEN TIJDENS DE RECHTSPLEGING

HOOFDSTUK I

Ogenblik waarop de voorwaarden der adoptie moeten vervuld zijn

AFDELING I. — *Beginselen.*

344. — Het hoofdmoment der contractuele adoptie is het ogenblik waarop de akte wordt verleden, dit der betwiste adoptie het ogenblik waarop het verzoekschrift ter griffie wordt neergelegd (zie boven, nrs 71, 240 en 297). Niet alle voorwaarden der adoptie moeten evenwel op hetzelfde ogenblik vervuld zijn en bovendien kunnen er zich wijzigingen voordoen nadat de adoptieakte werd verleden of het verzoekschrift bepaald bij artikel 353 B.W. werd neergelegd.

AFDELING II. — *Toepassingen.*

§ 1. — Vormvoorwaarden.

345. — Elke vormvereiste moet vervuld worden op het ogenblik en volgens de wijze door de wet bepaald. De adoptie is immers een vormelijk contract waarvoor de regel geldt: *Forma dat esse rei* (zie boven, nr 11). De vorm bestaat *ad solemnitatem.* Elke niet-naleving heeft een volstrekte nietigheid tot gevolg met alle gevolgen vandien (zie boven, nr 342). Elke vormelijke vereiste moet afzonderlijk beoordeeld worden. Alle schendingen van de pleegvormen voorgeschreven in de artikelen 349 tot en met 353 B.W. belangen de openbare orde aan. Wat meer bepaald de betwiste adoptie betreft moet de rechtspleging deze zijn van artikel 353 B.W. De laatste vormelijkheid, de tijdige betekening of aanbieding aan de ambtenaar van de burgerlijke stand met de erop volgende overschrijving, heeft het verval tot gevolg.

§ 2. — Instellingsvoorwaarden.

346. — Deze zijn dezelfde voor de contractuele en de betwiste adoptie (zie boven, nr 38 en de art. 350, § 3, vijfde lid en 353, § 3, vijfde lid B.W.)

en moeten vervuld worden op het ogenblik der bekrachtiging door vonnis of arrest of op het ogenblik dat het adoptievonnis of adoptiearrest tussenkomt. Zij hangen immers af van de willekeurige appreciatie van de homologatie- of adoptierechter en zij moeten blijven bestaan tot op het ogenblik dat de beslissing kracht van gewijsde bekwam. Niettemin werd reeds aangestipt dat, in verband met de posthume adoptie zoals die geregeld wordt in artikel 355 B.W., mag gesteld worden dat de instellingsvoorwaarden moeten vervuld zijn op het ogenblik dat de adoptieakte wordt opgemaakt of het verzoekschrift strekkende tot adoptievonnis wordt neergelegd (zie boven, nr 50).

Het is inderdaad onmogelijk te beweren dat de homologatie- of vonnisrechter na het overlijden van de adoptant(en) nog enige vat zou hebben op het vervullen der instellingsvoorwaarden. Maar de posthume adoptie is een uitzondering, zodat het principieel toch juister lijkt te stellen dat de instellingsvoorwaarden moeten vervuld blijven tot op het ogenblik dat een beslissing valt. Wat speciaal de contractuele adoptie betreft, zal het in de practijk zeer dikwijls gebeuren dat de procureur des Konings en de homologatierechter aan partijen richtlijnen en raadgevingen zullen geven die stilzwijgende voorwaarden uitmaken die een gebeurlijk gunstig advies of een al dan niet homologeren kunnen bepalen. Hierbij ligt de nadruk opnieuw op de zeer actieve rol van de homologatierechter (zie boven, nrs 6 en 17). De rechter kan eveneens raadgevingen doen aan partijen die van aard kunnen zijn de tussenkomende partijen te doen afzien van hun verzet, zodat een latent geschil wordt beëindigd. In geen geval kan de rechter zich evenwel veroorloven een zware druk op de partijen uit te oefenen die als een machtsmisbruik zou worden aangevoeld. Weigeren partijen aan zijn richtlijnen gevolg te geven dan vinden zij een waarborg in de verplichte redengeving van de beslissing.

§ 3. — Contractuele voorwaarden.

347. — Hierbij worden inzonderheid de toestemming en de bekwaamheid van de adoptant(en) en de geadopteerde(n) bedoeld. Zij moeten essentieel vervuld zijn op het ogenblik der akte.

Zelfs in Frankrijk waar artikel 365 C. civ. het hoofdmoment der adoptie verlegt naar de homologatiebeslissing: « L'adoption ne produit ses effets entre les parties qu'à partir du jugement ou de l'arrêt d'homologation », wordt niettemin aanvaard dat de contractuele voorwaarden moeten vervuld zijn op het ogenblik dat de akte wordt verleden (Planiol et Ripert, II, nr 1027).

Wat speciaal de toestemming namens de minderjarige of de onbekwaamverklaarde betreft, alsmede de aanvullende toestemming, wordt verwezen naar de desbetreffende nummers.

§ 4. — Grondvoorwaarden in hoofde van partijen.

348. — Wat de contractuele adoptie betreft werd telkens aangestipt dat ze moeten vervuld zijn op het ogenblik dat de akte wordt verleden. Er weze hier inzonderheid verwezen naar de echtelijke toestemming die de contractpartijen moeten bekomen en die hen desgevallend rechtsonbevoegd maakt (zie boven, nrs 113 en 159) en naar de aanvullende toestemmingen van artikel 348 (zie boven, nr 240).

Of die voorwaarden moeten vervuld blijven tot bij de homologatie is reeds thans een omstreden kwestie, waarop in volgend nummer wordt teruggekomen.

Bij een betwiste adoptie moeten alle voorwaarden in hoofde van de adoptant vervuld zijn op het ogenblik van de rechtsingang (ouderdom, echtelijke toestemming).

HOOFDSTUK II

Wijzigingen voor en na de beslissingen van de homologatierechter of de adoptierechter

AFDELING I. — *Wijzigingen vóór de eindbeslissing.*

§ 1. — De afdwingbaarheid van het contract.

349. — Van zodra tussen de contractpartijen een rechtsgeldige adoptieakte werd opgemaakt — een contract werd verleden met alle tegenzin die men kan hebben voor de idee contract — zijn zij er door gebonden. Zowel de adoptant als de geadopteerde kunnen de homologatie vorderen, als het moet de ene tegen de andere. In die zin is de adoptie afdwingbaar.

Wat voor de partijen zelf geldt is ook waar voor al diegenen die het hen mogelijk hebben gemaakt een rechtsgeldige akte tot stand te brengen, inzonderheid voor de ouders van de geadopteerde die de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt, voor de echtgenoten van partijen en voor de familieraad die moest toestemmen. Artikel 355 B.W. betreffende de posthume adoptie is hiervan een illustratie.

Soms wordt de adoptieakte een ontwerp genoemd (Planiol et Ripert, II, nr 1037) of een verbintenis onder voorwaarde afgesloten (Kluyskens, VII, nr 609). De termen zijn moeilijk te aanvaarden. Ook al betreft het een toetredingscontract (zie boven, nr 5) dat pas volwaardig wordt door homologatie, dan nog is de adoptie *inter partes* een overeenkomst die partijen tot wet strekt en waarvan ze de uitvoering de ene tegen de andere voor de rechter kunnen vervolgen, onafgezien de houding van deze laatste wanneer partijen ondertussen van mening mochten veranderen.

Gebeurt dit dan oordeelt de rechter niet over de rechtsgeldigheid van de overeenkomst maar over de wenselijkheid der homologatie, dit wil zeggen over de vraag of hij zijn wil zal voegen bij deze van de partijen.

Elke vormvoorwaarde staat onafhankelijk de ene van de andere. De partijen kunnen elk voor zichzelf oordelen en beslissen of ze de ontstane overeenkomst willen vervolmaken. *Inter partes et erga omnes* zullen de gevolgen slechts bestaan door de overschrijving van de homologatiebeslissing, maar dan met terugwerkende kracht tot op de dag der adoptieakte. In Frankrijk bepaalt art. 365 C. civ. dat de gevolgen slechts ontstaan vanaf de dag van de homologatiebeslissing, zodat het gevaarlijk is te refereren naar Franse auteurs.

De vraag of de contractuele- en de grondvoorwaarden moeten blijven bestaan tot op het ogenblik der homologatie is niet nieuw en vrij algemeen wordt aanvaard dat slechts vereist is dat zij bestonden op het ogenblik der akte (*R.P.D.B.,* Tw. *Adoption et tutelle officieuse,* nr 48; — Auvray, nr 59; — Demolombe, VI, nr 118; — Planiol et Ripert, II, nrs 1027 en 1030).

350. — Wanneer de partijen vrijwillig en ongedwongen een definitief standpunt hebben ingenomen en wanneer de personen die hun toestemming moesten geven volgens de bepalingen van de artikelen 347 en 348 B.W. dit vrij hebben gedaan, kunnen zij hierop niet eenzijdig terugkomen.

Maar wat gebeurt er wanneer de partijen of de personen die moesten toestemmen niet vrij waren op d a t ogenblik maar het wel zijn vóór elke homologatie? Principieel moet men, op gevaar arbitrair tewerk te gaan, aanvaarden dat wat hen wettelijk toegelaten opgedrongen werd, rechtsgeldig blijft.

Deze mening wordt betwist zowel voor wat de toestemming betreft namens het kind uitgebracht dat vóór de homologatie de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt, als voor wat de ouders en de echtgenoten aangaat die niet konden toestemmen op het ogenblik van de akte omwille van de onmogelijkheid waarin ze zich bevonden hun wil te laten kennen (ontzetting uit de ouderlijke macht, geestesziekte, enz.) en die ophield vóór de homologatie (Canivet, *Ann. Not. Enreg.*, 1969, blz. 214, nr 48).

Dat de rechtbank al die personen op hun verzoek zal moeten horen, en bezwaarlijk tegen hun wil in een adoptie zal kunnen homologeren, lijkt evident en logisch, maar de wet geeft hen evenwel geen enkel recht op tussenkomst. Meer nog. Dat de vijftien jaar oud geworden minderjarige of de persoon wier onbekwaamverklaring opgeheven werd ongetwijfeld hoger beroep zullen kunnen aantekenen, in welk geval meteen over het lot der adoptie beslist is, staat buiten betwisting. Art. 351 B.W. is formeel. Een adoptie kan nooit aan een vijftienjarige opgedrongen worden (zie boven, nrs 170, 171 en 259 *in fine*). De ouders en de echtgenoot kunnen evenwel geen hoger beroep aantekenen, wanneer zij geen tussenkomende partijen waren. De echtgenoot is dit trouwens nooit want hij moet niet door de procureur des Konings worden gehoord.

Vandaar dat naar het middel van het derdenverzet wordt gegrepen (Canivet, *o.c.*, nr 99), in zover dit evenwel verenigbaar zou kunnen zijn met de bedoeling van de wetgever (zie boven, nr 338). Het is moeilijk betwistbaar dat door de adoptie geen hogere wettelijke belangen konden worden geschaad dan juist deze van de personen die normaal hun toestemming hadden moeten geven op grond van de art. 347 en 348 B.W. en dit om redenen totaal onafhankelijk van hun wil niet konden doen. Maar deze kwestie blijft vreemd aan de opgeworpen vraag of de contractuele- en de grondvoorwaarden tot de dag der homologatie moeten blijven voortbestaan.

Blijven aldus zonder invloed op de adoptie:

— het eenzijdig hernemen der contractuele toestemming door één der partijen die op het ogenblik van de akte vrij over haar lot kon beslissen;

— het intrekken der echtelijke toestemming. De echtgenoot heeft geen enkele hoedanigheid om tussen te komen;

— het huwelijk dat door één der partijen na het verlijden der adoptieakte werd aangegaan;

— het intrekken der ouderlijke toestemming zowel gezien als contractuele dan als aanvullende toestemming.

Andere wijzigingen in het persoonlijk statuut van de geadopteerde kunnen wel invloed hebben (zie verder, nr 357 en volg.).

§ 2. — Overlijden van de adoptant - Posthume adoptie.

351. — Wanneer de adoptant, de twee adopterende echtgenoten of één van hen, overlijden nadat de akte van adoptie werd opgesteld (art. 349 B.W.) of nadat het verzoekschrift strekkende tot adoptievonnis werd neergelegd (art. 353 B.W.), kan de rechtspleging worden voortgezet op verzoek van de

geadopteerde of, in voorkomend geval, van de overlevende van de adopterende echtgenoten (art. 355 B.W.).

Geldt het een contractuele adoptie dan is alleen vereist dat de adoptieakte werd verleden, maar niet dat het verzoekschrift reeds ter griffie werd neergelegd, zoals blijkt uit het *Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie (Parlem. Besch., Senaat,* nr 358 van 4 nov. 1967, blz. 30; — *anders:* Canivet, *Ann. Not. Enreg.*, 1969, blz. 222, nr 61: deze auteur schijnt te eisen dat... *la procédure... avait été introduite*).

Het hogeraangehaald verslag is duidelijk: « Komt de adoptant te overlijden in de tijd die verloopt tussen de akte van adoptie en de nederlegging van het verzoekschrift... » (*o.c.* blz. 31) en de tekst van de wet is het niet minder.

Men hoede er zich voor Franse auteurs te raadplegen, want de Franse wet vereist een voorafgaande overhandiging van de stukken aan de *procureur de la république.*

Het Senaatsverslag voegt er aan toe dat dit artikel in nauw verband moet worden gebracht met het recht van de geadopteerde zelf de homologatie aan te vragen (art. 350 B.W.) of voor de overschrijving te zorgen (art. 354 B.W.). Dit alles bevestigt eenvoudig de afdwingbaarheid der adoptie (zie boven, nr 349) en de hier gehuldigde stelling dat de toestemmingen van de art. 347 en 348 B.W. niet moeten blijven voortbestaan tot aan het moment der homologatie.

352. — Delicater is de vraag of de rechtspleging eveneens kan worden voortgezet door de geadopteerde wanneer twee echtgenoten adopteerden en slechts één van hen overleed. Moet uit de woorden: « in voorkomend geval » niet besloten worden dat alleen de overlevende adoptant de procedure kan voortzetten?

A. — Alhoewel vóór de wet van 21 maart 1969 een kind door twee echtgenoten kon geadopteerd worden, voorzag art. 358 B.W. alleen het geval dat het kind door één persoon werd geadopteerd die overleed na de adoptieakte. Geen enkel auteur handelt over de gevolgen van het overlijden van een der adopterende echtgenoten. Gezien de exceptionele toestand door oud artikel 358 B.W. geschapen, kon gemakkelijk worden voorgehouden dat in dit laatste geval een posthume adoptie uitgesloten was. Waarom zou de echtgenoot van de natuurlijke moeder van de geadopteerde na overlijden van die moeder nog geneigd zijn in zijn adoptievoornemens te blijven volharden? Een en ander vanzelfsprekend ongeacht het vrij beoordelingsrecht van de homologatierechter.

De lezing der voorbereidende werken leidt tot onthutsende vaststellingen. Alhoewel in de *Toelichting tot het wetsvoorstel* van 30 oktober 1962 gezegd wordt dat art. 358 B.W. « onveranderd blijft » (*Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/1, zitting 1961-1962, blz. 5), dit wil zeggen dat het geval niet wordt voorzien waarbij één der adopterende echtgenoten overlijdt na de adoptieakte, stellen de indieners van dit wetsvoorstel een art. 358 voor met een gans andere redactie en waarin dit geval uitdrukkelijk wordt voorzien. De tekst luidt: « Indien de aannemende sterft, na de neerlegging van het verzoekschrift bij de burgerlijke rechtbank, maar vóór de uitspraak van het vonnis of van het arrest, wordt de behandeling op verzoek van het aangenomen kind of, eventueel, van de overlevende aannemende echtgenoot voortgezet en de aanneming wordt uitgesproken, indien daartoe aanleiding bestaat ».

Ondanks de tegenspraak tussen toelichting en tekst staat een zaak vast: zowel de overlevende aannemende echtgenoot als de geadopteerde kunnen vragen de behandeling voort te zetten.

De Commissie voor de Justitie van de Kamer verving art. 358 van het wetsvoorstel door twee artikelen: art. 355 dat het geval voorzag van een posthume adoptie na contractuele adoptie en art. 356 dat betrekking had op een posthume adoptie na betwiste adoptie. De vrijwillige (art. 355) en de eigenlijke procedure (art. 356) werden zorgvuldig van elkaar gescheiden gehouden. Maar het verslag bepaalt uitdrukkelijk dat, wat de vrijwillige procedure betreft, het overlijden van één der adopterende echtgenoten zowel aan de geadopteerde als aan de overlevende echtgenoot-adoptant toelaat de procedure voort te zetten (*Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/2 van 26 jan. 1956, blz. 58). Onthutsend

is hier evenwel terug dat de Commissie voor de Justitie van de Kamer met geen woord rept over de belangrijke wijziging die erin bestaat dat zij, in de door haar voorgestelde tekst van art. 355, geenszins meer vereist, zoals het wetsvoorstel, dat het verzoekschrift tot homologatie reeds zou moeten neergelegd zijn.

De zeer klare teksten door de Kamer van Volksvertegenwoordigers op voorstel van haar Commissie aangenomen, vielen te lang uit naar de smaak van de Senaatscommissie voor de Justitie, die besloot beide art. 355 en 356 tot één art. — het huidige — samen te dringen, niet zonder gezegd te hebben: « De regels die de Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft aangenomen, blijven gehandhaafd; de tekst heeft alleen een nieuwe inkleding gekregen » (*Verslag* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 30).

B. — Het staat dan ook vast dat zowel de geadopteerde als de overlevende echtgenoot-adoptant, de procedure kunnen voortzetten, zodat op de hoger gestelde vraag ontkennend moet geantwoord worden.

In hoever dergelijke zienswijze van de wetgever verenigbaar is met de oorspronkelijke bedoelingen van de contractpartijen en van de personen die overeenkomstig art. 347 en 348 B.W. hun toestemming gaven, is twijfelachtig. Heeft de echtgenoot van de geadopteerde niet toegestemd juist uit sympathie voor de overledene der adopterende echtgenoten? Heeft inzonderheid de familieraad niet de adoptie door twee echtgenoten op het oog gehad? Heeft de overlevende adoptant niet geadopteerd om de overleden echtgenoot terwille te zijn (zie hoger, A)? Het zijn vragen die de homologatierechter zal moeten onderzoeken. In dit verband weze nochtans opgemerkt dat principieel de mogelijkheid bestaat dat het overlijden zich situeert nadat de personen die verplicht door de procureur des Konings moesten gehoord worden een gunstig advies hebben uitgebracht, zodat ze niet meer in het geding kunnen tussenkomen, minstens niet als tussenkomende partijen. Dit alles bevestigt alleen dat het gebeurlijk voordeel voor de geadopteerde niet louter materieel moet bekeken worden en dat ook het belang van de adoptant zelf moet meetellen (zie boven, nrs 13 en 46).

Anderzijds is de tegenstrijdigheid die in de voorbereidende werken gevonden wordt van aard eraan te doen twijfelen of de wetgever art. 355 B.W. wel gewild heeft zoals de huidige tekst thans luidt. Waarom werden de woorden « in voorkomend geval » gebruikt? Het betreft hier in elk geval een zeer ongelukkige redactie — maar ze is niet alleenstaande — die, wat onrustwekkender is, zeker niet wordt verduidelijkt bij lezing van het *Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Senaat* die, zoals uit onderstaande tekst zal blijken, klaarblijkelijk alleen het geval overwogen heeft waarbij het kind slechts door één persoon werd geadopteerd:

« Komt de adoptant te overlijden in de tijd die verloopt tussen de akte van adoptie en de nederlegging van het verzoekschrift tot homologatie of tussen het vonnis of het arrest tot homologatie en de betekening of de terhandstelling van dat vonnis of arrest aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, dan heeft de geadopteerde of zijn vertegenwoordiger de keuze: hij kan ofwel in eigen naam optreden krachtens de art. 350 en 354 ofwel de rechtspleging in naam van de adoptant voortzetten krachtens het hier besproken artikel » (*o.c.*, blz. 31).

Nergens is er spraak van de overlevende der adoptanten!

En het *Verslag* vervolgt: « In het eerste geval behoeven de erfgenamen van de adoptant niet te worden opgeroepen of gehoord ».

Dat de erfgenamen niet meer worden opgeroepen of gehoord wanneer het vonnis of het arrest reeds uitgesproken werd is evident. De tekst van het verslag kan dan ook alleen beduiden dat de erfgenamen van de adoptant niet moeten opgeroepen of gehoord worden wanneer het kind in eigen naam optreedt, maar dit is regelrecht in strijd met de tekst van art. 355 B.W. zelf (laatste lid), die bepaalt dat de erfgenamen memories en nota's kunnen indienen — niet dat zij moeten gehoord worden indien ze dit niet zouden doen — ongeacht in welke hoedanigheid de procedure door het kind wordt voortgezet (zie verder, nr 355).

353. — *Vertegenwoordiging van de minderjarige of onbekwaamverklaarde geadopteerde.*

1. — *Bij betwiste posthume adoptie.*

De minderjarige geadopteerde mag, evenmin als de onbekwaamverklaar-

de, niet persoonlijk optreden, maar moet vervangen worden door een bijzondere voogd die door de rechtbank, op verzoek van de procureur des Konings, wordt aangewezen (art. 355, derde lid B.W.; — *Verslag namens de Kamercommissie voor de Justitie,* zie boven, nr 352, *l.c.,* blz. 58).

« In dit verband zij evenwel opgemerkt dat het geadopteerde kind, krachtens het door de Commissie voorgestelde art. 352, geen partij is bij de eigenlijke adoptieprocedure.

Van deze regel dient te worden afgeweken bij overlijden van de adoptant, om de geadopteerde in staat te stellen de procedure voort te zetten.

Doch het is ondenkbaar dat de minderjarige geadopteerde, zelfs indien hij meer dan vijftien jaar oud is, zelf optreedt in de eigenlijke procedure: hij dient te worden vertegenwoordigd. »

Deze passus van het Kamerverslag is zeer belangwekkend en laat volgende besluiten toe:

A. — De betwiste adoptie is, wanneer zij tegen de natuurlijke ouders of één van hen wordt vervolgd, in werkelijkheid een ontzetting uit de ouderlijke macht (zie boven, nr 201). Ze kan alleen door de adoptanten gevorderd worden. Is slechts één der adoptanten overleden, dan kan het kind, noch persoonlijk, noch vertegenwoordigd door een bijzondere voogd, als eisende partij optreden. Dit recht behoort alleen aan de overlevende der adopterende echtgenoten. Er is in dit geval geen reden af te wijken van het principe dat het kind niet tegen zijn ouders kan optreden. Maar het moet vertegenwoordigd zijn, zodat de procureur des Konings hier ambtshalve of op verzoek van de overlevende echtgenoot-adoptant de benoeming van de bijzondere voogd moet vorderen en de rechtbank die voogd zal aanduiden. Het betreft in dit geval alleen een zuivere formaliteit, ongeacht het advies dat de procureur des Konings naderhand zal uitbrengen of de soevereine beoordeling ten gronde van de rechtbank op het verzoek van de overlevende echtgenoot-adoptant.

B. — Was er maar één adoptant dan is de enige persoon die de betwiste adoptie kon vervolgen, verdwenen (zie boven, nr 300). Het kind moet in de mogelijkheid gesteld worden de procedure voort te zetten. Is het vijftien jaar oud geworden dan zal het zich persoonlijk tot de procureur des Konings wenden om de benoeming van een bijzondere voogd te vragen. Zelfs indien het jonger is, kan het dit, maar de vijftienjarige heeft een persoonlijke inspraak in de betwiste adoptie in die zin dat hij negatief kan optreden en de adoptie weigeren (zie boven, nr 312). Belangrijk is hier het *Verslag van de Kamercommissie voor de Justitie* verder aan te halen:

« Bedoelde aanwijzing geschiedt op verzoek van het openbaar ministerie, aangezien het minderjarig kind juridisch onbekwaam is om een dergelijk verzoek tot de rechtbank te richten. Het kan zich eventueel tot de procureur des Konings wenden. Deze laatste kan de zaak ook op verzoek van ieder ander persoon of zelfs van ambtswege, indien hij dit gepast oordeelt, aanhangig maken bij de rechtbank ».

Er weze aan herinnerd dat de Senaatscommissie voor de Justitie uitdrukkelijk heeft gezegd dat de regels door de Kamercommissie voorgeschreven, werden overgenomen (zie boven, nr 352, A *in fine*). Het is totaal onjuist dat de procureur des Konings de zaak « aanhangig » zal maken bij de rechtbank, want de procedure wordt alleen voortgezet (art. 355, eerste lid B.W.) voor zover ze reeds aanhangig was (zie boven, nr 351). Anderzijds heeft niemand anders dan de vijftienjarige geadopteerde het recht zich tot de procureur des Konings te wenden om de aanwijzing van een bijzondere voogd te vragen. Een betwiste adoptie kan evenmin als een andere aan dit kind worden opgedrongen (zie boven, nrs 171 en 312). Het is slechts wanneer de minderjarige de leeftijd van vijftien jaar niet heeft bereikt of onbekwaamverklaard is, dat ook andere personen het recht zouden hebben de procureur des Konings om de aanwijzing van een bijzondere voogd bij middel van een verzoek dat deze magistraat aan de rechtbank zal richten, te vragen.

De procureur des Konings zal evenwel vrij beslissen of hij al dan niet op dit verzoek zal ingaan (Canivet, *Ann. Not. Enreg.*, 1969, blz. 227, nr 71), ongeacht of het kind al dan niet vijftien jaar oud is en wie hem vraagt het verzoek tot de rechtbank te richten. Hierop bestaat slechts één uitzondering, te weten wanneer het de overlevende

echtgenoot-adoptant is die zich tot de procureur des Konings richt (zie boven, lit. A). Gezien de betwiste adoptie neerkomt op een ontzetting uit de ouderlijke macht en deze maatregel uitsluitend door de procureur des Konings kan gevorderd worden, kan aan deze vrije beoordeling van deze magistraat — behoudens de aangehaalde uitzondering — niet getwijfeld worden.

C. — Uit de aangehaalde voorbereidende werken volgt dat de procureur des Konings vorderingsrecht heeft om op eigen initiatief de betwiste adoptie voort te zetten wanneer er slechts één adoptant was en deze overleden is.

D. — Het is in elk geval vereist dat de adoptant overleden is. De wet is zeer duidelijk en de betwiste adoptie is van zeer enge interpretatie (zie boven, nr 200). De rechtspraak mag dit geval niet uitbreiden tot deze waarbij de adoptant onbekwaamverklaard is, afwezig is of zich in de onmogelijkheid bevindt zijn wil te laten kennen (*anders*: Canivet, *Ann. Not. Enreg.*, 1969, blz. 228, nr 71).

Situeert het overlijden zich wanneer de zaak voor het hof van beroep hangende is, dan gelden al deze beginselen voor de procureur-generaal en voor het hof van beroep.

Doet het overlijden zich voor na uitspraak in eerste aanleg — voor zoveel er geen hoger beroep werd aangetekend — of na arrest, dan geschiedt de aanwijziging door de rechtbank van eerste aanleg (onbekwaamverklaarde geadopteerde) of door de jeugdrechtbank.

E. — De opdracht van de bijzondere voogd is al even delicaat. Geschiedt zijn aanwijzing na vonnis of arrest dan stelt zich geen moeilijkheid: hij moet voor de overschrijving zorgen op eigen verantwoordelijkheid. Maar ook wanneer hij geroepen wordt als eisende partij op te treden heeft hij alleen een eerder passieve rol: hij zal de adoptie tegen de natuurlijke ouders of oorspronkelijke familie vragen, maar de eigenlijke last der procedure rust op de procureur des Konings. Niettemin zal hij conclusies kunnen nemen die niet helemaal stroken met deze van de procureur des Konings want hij treedt op in naam van het kind. Is het kind vijftien jaar oud dan zal de bijzondere voogd in werkelijkheid in opdracht van dit kind handelen. Is het de overledene echtgenoot-adoptant die de procedure voortzet (zie boven, lit. A), dan neemt de bijzondere voogd vrij stelling wanneer de minderjarige de leeftijd van vijftien jaar niet heeft bereikt.

F. — Wanneer de weigering toe te stemmen in de adoptie slechts van één der ouders uitgaat, is de andere die wel toestemde nooit partij in het geding tegen de weigerende ouder, noch in eigen naam, noch in naam van het kind(zie boven, nrs 183 en 214). Vandaar de benoeming van een bijzondere voogd wiens opdracht dan ook niet anders is dan, in naam van het kind, de adoptieprocedure door de overleden adoptant begonnen, voort te zetten.

2. — *Bij contractuele adoptie.*

354. — In dit geval wordt het kind dat de leeftijd van vijftien jaar niet heeft bereikt of de onbekwaamverklaarde vertegenwoordigd door de personen vermeld in artikel 350, § 2 B.W. (art. 355, tweede lid B.W.). De vijftienjarige niet onbekwaamverklaarde geadopteerde treedt zelf op.

355. — Zowel in de posthume contractuele als in de posthume betwiste adoptie kunnen de rechthebbenden op de nalatenschap van de adoptant of van de adoptanten, aan het openbaar ministerie alle memories en opmerkingen ter hand stellen tot zolang het vonnis of arrest niet in kracht van gewijsde gegaan is (art. 355, vierde lid B.W.) en, wanneer de beslissing nog niet tussenkwam worden zij, op voorwaarde dat zij die memories en opmerkingen hebben afgegeven, gehoord of althans in raadkamer opgeroepen, maar zonder dat zij als tussenkomende partij kunnen worden ontvangen (zie boven, nr 343 *in fine*). Hierbij mag niet onderscheiden worden naargelang het kind al dan niet in eigen naam optreedt (zie boven, nr 352 *in fine*).

Het openbaar ministerie heeft de plicht de memories en opmerkingen te ontvangen, ze over te maken aan de rechtbank en desgevallend advies uit te brengen.

Meestal zullen deze personen zich laten leiden door louter financiële overwegingen. De tekst van de wet noemt hen trouwens rechthebbenden op de nalatenschap. Belangrijk is nochtans dat in dit geval de door de adoptant erkende natuurlijke kinderen ter gelegenheid van deze posthume adoptie hun stem zullen kunnen laten horen. Het erkend natuurlijk kind is immers erfgeroepen, ook al heeft het de bezitsvoortzetting niet. Het is betreurenswaardig dat de wetgever, wellicht ongewild, het erkend natuurlijk kind slechts laat optreden om financiële belangen te verdedigen en het dit recht ontzegd heeft om andere wettige belangen te komen verdedigen (zie boven, nrs 268, C en 307).

§ 3. — Overlijden van de geadopteerde.

356. — Het overlijden van de geadopteerde stelt een einde aan de adoptie zonder onderscheid tussen de contractuele en de betwiste adoptie (Demolombe, VI, nr 119; — Planiol et Ripert, II, nr 1033; — Civ. Pau, 18 maart 1947, *J.C.P.*, 1947, 3733; — *anders:* Zachariae, IV, § 559, blz. 16; — Carpentier, Tw. *Adoption,* nr 143; — Aubry et Rau, IX, § 559, blz. 195, noot 2; — *Dalloz, Rép. Prat.,* Tw. *Adoption,* nr 80 ; — Kluyskens, VII, nr 610).

Had de wetgever het anders gewild hij zou het wel gezegd hebben. Maar dit alleen is geen argument. Het recht zich te laten adopteren is een strikt persoonlijk recht dat onafscheidbaar aan de persoon verbonden is en dan ook niet overdraagbaar is. Bovendien eist de wet een voordeel voor de geadopteerde, instellingsvoorwaarde die niet meer kan vervuld worden na zijn overlijden. Ten slotte is er het argument dat de adoptiewet van enge interpretatie is als uitzonderingswet, zodat het argument van Kluyskens, dat de wet de kwestie niet heeft voorzien omdat zij slechts beschikt *de eo quod plerumque fit,* zeker thans niet meer aanvaardbaar is.

§ 4. — De erkenning en de wettiging van de geadopteerde.

1. De erkenning.

357. — Wanneer een derde vóór het vonnis of arrest dat de adoptie homologeert of uitspreekt, de geadopteerde als zijn natuurlijk kind erkent, wordt de adoptieakte tenietgedaan. De natuurlijke vader of moeder of beiden samen kunnen niet verhinderd worden hun plicht op te nemen tegenover het kind, zelfs wanneer de erkenning aan dit kind een ongunstiger statuut verleent dan de adoptie. De adoptieakte is trouwens nog niet tegenstelbaar *erga omnes.* Ze wordt dit principieel slechts na de overschrijving (art. 357 B.W., maar zie verder, nr 362, 3).

De derden genieten het onbetwistbaar recht hun natuurlijke kinderen te erkennen. Deze erkenning kan ook een wettiging voorafgaan, in welk geval ze zeker wenselijk is, omdat de adoptie slechts fictieve banden schept die helemaal niet te vergelijken zijn met de gevolgen van de wettiging. Maar het is niet vereist dat een wettiging zou volgen.

De adoptant zal overigens steeds over het wapen der betwiste adoptie kunnen beschikken, wanneer de erkenning louter platonisch is. Niets verhindert de homologatierechter, op vraag van de adoptant die de erkenning zou willen betwisten, de homologatierechtspleging uit te stellen. Lukt de adoptant in zijn vordering dan moet geen nieuwe adoptieakte opgesteld worden. Het geval is evenwel eerder theoretisch, alhoewel in de

praktijk niet helemaal uitgesloten. Een jonge moeder kan plots afgeschrikt worden door de gevolgen van een adoptie en zich op dat ogenblik in een toestand bevinden die een erkenning mogelijk maakt, waar ze dit vroeger om allerlei familiale redenen gebeurlijk niet kon doen.

Deze gebeurlijkheid is een bewijs dat de wetgever de natuur boven de fictie verkoos.

2. De wettiging.

358. — Het hoeft geen betoog dat bovenstaande redengeving nog meer waarde krijgt bij een erkenning gevolgd door een wettiging.

359. — *Quid* van de erkenning door de adoptant?

Wanneer deze erkenning het *preludium* zou zijn van een wettiging zou men alleszins moeten besluiten dat zij dezelfde gevolgen heeft als wanneer zij door een derde zou gedaan zijn: de adoptie gaat teniet. Uit artikel 362 B.W. moet men evenwel afleiden dat, gezien de erkenning van de geadopteerde door de adoptant, door beide adopterende echtgenoten of door een van hen, de adoptie alleen laat bestaan wanneer zij plaatsgrijpt na vonnis of arrest, de erkenning hier dezelfde gevolgen heeft. Het is een middel dat aan één der contractpartijen geboden wordt.

De erkenning uitgaande van de adoptant of van één van de adopterende echtgenoten, heeft dezelfde gevolgen: de adoptie gaat teniet. Artikel 362 B.W. maakt geen onderscheid (*anders:* Canivet, *Ann. Not. Enreg.*, 1969, blz. 248, nr 118, die het *Verslag Hambye* aanhaalt dat evenwel alleen spreekt van de erkenning na homologatie).

Men kan dit betreuren omdat de adoptieve staat gunstiger is voor het kind en omdat dit een onrechtstreeks middel is om terug te komen op een vrijwillig aangegane overeenkomst. De wet is nochtans duidelijk en kon zich alleen laten inspireren door het beginsel dat het erkennen van een kind door de natuurlijke ouder een onafstaanbaar recht is.

AFDELING II. — *Wijzigingen na de eindbeslissing.*

§ 1. — Overlijden van de adoptant of van één der adopterende echtgenoten.

360. — Alle gevolgen worden bepaald door artikel 355 B.W. en werden reeds uitvoerig toegelicht (zie boven, nrs 351 tot en met 354).

Er weze nogmaals aan herinnerd:

1°) dat de bijzondere voogd in geval van posthume betwiste adoptie verplicht is voor de overschrijving te zorgen (zie boven, nr 353 D).

2°) dat de rechthebbenden op de nalatenschap in dit geval zonder enig verhaal zijn, nu zij alleen memories en nota's kunnen overhandigen aan de procureur des Konings (of de procureur-generaal) tot zolang vonnis of arrest niet in kracht van gewijsde gegaan zijn.

Waarom de wet vermeldt: « zolang het vonnis of arrest niet in kracht van gewijsde is gegaan », in plaats van zolang het vonnis of het arrest niet is uitgesproken, wordt niet uitgelegd in de *Voorbereidende Werken*. Het *Verslag van de Senaatscommissie* sprak er zelfs niet over, integendeel: « ... voor zover zij van dit recht gebruik hebben

gemaakt en zolang het vonnis of arrest niet gewezen is » (*Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 30). Maar toch is deze afwijking gerechtvaardigd. Het is immers mogelijk dat die rechthebbenden volstrekte nietigheden ontdekken die ze gedurende de termijn van hoger beroep of van voorziening in cassatie aan het openbaar ministerie kunnen mededelen, met tot gevolg het ambtshalve optreden van deze laatste (zie boven, nrs 342 en 343).

§ 2. — Overlijden van de geadopteerde.

361. — De adoptie vervalt wanneer dit overlijden plaatsgrijpt vóór de betekening of terhandstelling ter overschrijving aan de ambtenaar van de burgerlijke stand (zie boven, nr 356).

§ 3. — De erkenning en de wettiging van de geadopteerde.

362. — Artikel 362 B.W. geeft de oplossing die verschilt naargelang de persoon van wie de erkenning of de wettiging uitgaat.

1. — *Erkenning door de adoptant, door de adopterende echtgenoten of door een van hen.*

Wanneer deze erkenning gebeurt na het vonnis of het arrest dat de adoptie homologeert of uitspreekt, ongeacht of de beslissing al dan niet reeds in kracht van gewijsde is gegaan, laat ze de adoptie bestaan en heeft ze slechts haar gevolgen voor zover deze niet in strijd zijn met die van de adoptie. Het voorgaande geldt eveneens wanneer de erkenning na overschrijving geschiedt.

Worden door deze erkenning niet beïnvloed:

a) de naam en voornamen die de geadopteerde door de adoptie verwierf (*Kamercommissie voor de Justitie, Parlem. Besch., Kamer,* nr 462/2 van 26 jan. 1965, blz. 33);

b) het erfrecht van de geadopteerde in de nalatenschap van de adoptant, dat groter is dan dit van een erkend natuurlijk kind.

Zijn niet strijdig met de adoptie:

a) de verwerving van een nieuwe nationaliteit door de geadopteerde;

b) de gebeurlijke wettiging;

c) de uitbreiding van het erfrecht van de adoptant (*Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie, Parlem. Besch., Senaat,* van 4 nov. 1967, blz. 36).

2. — *Wettiging door de adoptant en zijn echtgenoot, door beide adoptanten, door één van de adoptanten en de nieuwe echtgenoot.*

De wettiging heeft al haar gevolgen en die van de adoptie nemen een einde zonder terugwerkende kracht (*Verslag Senaatscommissie, o.c.*).

Eén adoptant kan een kind slechts wettigen door adoptie, wanneer hij huwt.

Wanneer de wettiging uitgaat van adopterende echtgenoten, zal dit slechts het geval zijn wanneer zij bij de adoptie niet konden wettigen, dit wil zeggen wanneer toepassing moet worden gemaakt van artikel 331 *bis* B.W.

Wanneer twee echtgenoten oorspronkelijk hadden geadopteerd is vereist, ofwel dat één van hen overleed en de andere opnieuw in het huwelijk trad, ofwel dat het huwelijk der adoptanten ontbonden werd door echtscheiding en een nieuw huwelijk afgesloten wordt.

Hier onderscheidt de wet (art. 362, tweede lid B.W.):

a) na ontbinding van het huwelijk door de dood en een wettiging van het geadopteerde kind door de weduwnaar of weduwe met de nieuwe echtgenoot, worden alle gevolgen van de adoptie tenietgedaan voor de toekomst (art. 362, derde lid B.W.);

b) na ontbinding van het huwelijk der adoptanten door echtscheiding en een wettiging in het nieuw huwelijk van één uit de echt gescheiden adoptanten, heeft die wettiging slechts de gevolgen die niet in strijd zijn met de adoptie (art. 362, tweede lid B.W.; — zie boven, nr 362).

Deze wettiging heeft geen invloed op de nationaliteit van het geadopteerde kind (of door adoptie gewettigd kind, *Verslag Senaatscommissie, l.c.*).

Dat de wettiging de adoptie niet tenietdoet met terugwerkende kracht, volgt uit de algemene beginselen verbonden aan elke wettiging.

3. — *Erkenning door een derde.*

Deze erkenning blijft altijd mogelijk (zie boven, nr 357 *in fine*) maar ze kan de adoptie in haar gunstige gevolgen niet aantasten; ze heeft dan ook slechts de gevolgen die niet strijdig zijn met de adoptie.

Aldus zal de naam van de geadopteerde niet gewijzigd worden en worden zijn rechten van erfopvolging niet beïnvloed. De ouderlijke macht blijft bij de adoptanten (*Verslag Kamercommissie, l.c.*) en er wordt geen voogdij ingericht ingevolge deze erkenning. De derde verwerft evenmin aanspraak op levensonderhoud noch enig recht op de nalatenschap van het geadopteerd kind, maar het omgekeerde is wel waar: het geadopteerd maar naderhand door een derde erkend natuurlijk kind kan aanspraak maken op levensonderhoud tegenover zijn erkennende ouder en is erfgeroepen in diens nalatenschap.

4. — *Wettiging door een derde.*

Zij heeft ten voordele van het geadopteerde kind gunstiger gevolgen dan de erkenning, maar kan evenmin de adoptie tenietdoen.

De gevolgen sub lit. 3 hierboven uitgelegd blijven *mutatis mutandis* van toepassing omdat de wettiging, evenmin als de erkenning uit eigen belang mag geschieden (*Senaatscommissie, l.c.*).

363. — De wetgever heeft hier een imbroglio geschapen dat zelfs de meest verwittigde specialist van het personenrecht moet afschrikken. Kan men ernstig staande houden dat een wettiging van een juridisch of in feite verlaten kind dat geadopteerd werd werkelijk niet alle effect zou moeten sorteren, alleen maar omdat materiële belangen van het kind kunnen geschaad worden? Is dergelijke situatie nog verenigbaar met het natuurrecht zelf? Wan-

neer de adoptanten of het kind de erkenning die de wettiging moet voorafgaan niet ernstig kunnen betwisten, wordt door het verzinsel dat de adoptie toch blijft, een aanslag gepleegd op de meest elementaire natuurlijke rechten van de ouders die vóór de adoptie van hun kind niet steeds in de gelegenheid waren hun stem te laten horen. Had men hier geen grotere opdracht aan de rechtbank moeten geven?

De aandacht dient ook gevestigd te worden op het feit dat in verband met de wettiging of de erkenning door een derde of door een adoptant die uit de echt gescheiden is samen met zijn nieuwe echtgenoot, het hoofdmoment der adoptie de uitspraak is. Dit een uitzondering op artikel 357 B.W.

TITEL V

GEVOLGEN VAN DE ADOPTIE

HOOFDSTUK I

Beginselen

AFDELING I. — *De gevolgen worden bepaald bij de wet.*

364. — De adoptieve afstamming is een schepping van het burgerlijk recht die, mits vervulling van alle vorm- en grondvoorwaarden bij de wet bepaald, ontstaat en waarvan de gevolgen uitsluitend door de wetteksten worden geregeld (zie boven, nrs 5 en volg.). Alle gevolgen, of ze nu verbonden worden aan een contractuele adoptie of aan een adoptievonnis, worden imperatief door de wet bepaald.

De adoptie is bovendien een akte betreffende de staat der personen en in alle gevallen waar de wet de wijzigingen betreffende de staat van personen toelaat door partikuliere overeenkomsten, regelt zij, door bepalingen van openbare orde, de vormen, de voorwaarden en alle gevolgen die eraan verbonden zijn (zie boven, nr 8; — De Page, I, nr 1261; — Auvray, nr 77; — *Dall., Rép. Prat.,* Tw. *Adoption,* nr 105). Hierbij moet niet onderscheiden worden naargelang het de gevolgen betreffende de persoon van de geadopteerde of het beheer zijner goederen en andere patrimoniale gevolgen, aangaat.

AFDELING II. — *De geadopteerde komt in een nieuwe familie.*

365. — De geadopteerde wordt door de wet van 21 maart 1969 beter geïntegreerd in het gezin van de adoptant(en) en wordt, in dit gezin, als een wettig kind aanzien (zie verder, nr 380). Het verliest evenwel niet alle banden met zijn oorspronkelijke familie. Het erfrecht is hiervan de beste illustratie daar de geadopteerde en zijn wettige afstammelingen erfrecht behouden in de oorspronkelijke familie, maar geen aanspraak kunnen maken op erfroeping tegenover de ascendenten van de adoptant(en). De verplichting tot uitkering van levensonderhoud is een andere. Dit alles zal later duidelijker blijken wanneer de gevolgen nader worden behandeld.

Essentieel is evenwel dat de wetgever het oud art. 348 B.W. geschrapt

heeft. Het luidde: « Het aangenomen kind blijft in zijn oorspronkelijke familie en behoudt er al zijn rechten en verplichtingen ».

De indieners van het wetsvoorstel van 1962 hebben geoordeeld dit gedeelte van artikel 348 B.W., dat een principestelling inhield, te moeten wijzigen, omdat ze toch van elke concrete inhoud wordt beroofd. Ze werden hierin gevolgd door de Kamercommissie voor de Justitie (*Parlem. Besch., Kamer,* 26 jan. 1965, nr 436/2, blz. 29) en door de Senaatscommissie voor de Justitie (*Parlem. Besch., Senaat,* 4 nov. 1967, nr 358, blz. 34).

Het is inderdaad juist dat veel van de concrete inhoud wordt ontnomen aan het begrip dat de geadopteerde in zijn oorspronkelijke familie blijft, maar hierin mag dan toch niet overdreven worden. Het verschil met de wettiging door adoptie is hiervan het beste bewijs. Het is belangrijk dat een geadopteerde in zijn oorspronkelijke familie erft, dat hij tot levensonderhoud kan verplicht zijn, dat de huwelijksbeletselen blijven bestaan en dat, bij overlijden en herroeping, de natuurlijke ouders van het kind kunnen vragen dat het terug onder hun ouderlijke macht wordt geplaatst (art. 361, § 3, en 367, § 3 B.W.).

Ondanks alle beginselverklaringen blijft de adoptie een fictie die zich, met bij wetsbepaling beperkte spreiding en gevolgen, op de natuurlijke familie grift (Laurent, IV, nr 249; — Locré, III, blz. 264). In dit verband kan verwezen worden naar de Voorbereidende Werken van het Burgerlijk Wetboek en de wil van de Eerste Consul om in de adoptiewet voorop te stellen dat het geadopteerd kind uit zijn oorspronkelijke familie trad (zie boven, nr 28). Die stelling werd verworpen en de adoptie is tot heden een fictie gebleven, zelfs zonder leefbaarheid, tot op het ogenblik dat de regularisatieadopties in groot aantal ontstonden ingevolge nieuwe wetgevingen (zie boven, nr 35). Maar wat de adoptie van een vreemd kind betreft, dit wil zeggen het kind dat niet door bloedverwantschap verbonden is met een adoptant of één der adoptanten, blijft het oud karakter der burgerrechtelijke fictie behouden, ondanks elke beginselverklaring.

Het is dan ook nog overdreven te stellen: « de geadopteerde komt in een nieuwe familie » (*Verslag Senaatscommissie, l.c.*, blz. 34), alhoewel bepaalde wetsbepalingen, inzonderheid deze betreffende de inrichting der voogdij en de tussenkomst van de adoptieraad (art. 361 B.W.) enerzijds, en anderzijds de realiteit die aantoont dat slechts familiaal verlaten kinderen worden geadopteerd buiten de gevallen van regularisatieadoptie, die eerder futuristische verklaring kunnen rechtvaardigen.

HOOFDSTUK II

Gevolgen betreffende de persoon

AFDELING I. — *Naam en voornamen van de geadopteerde.*

366. — Wat de naam van de geadopteerde betreft, wordt de naamswijziging geregeld door artikel 358 B.W., dat in zes afzonderlijke paragrafen werd ingedeeld en zowel voor de contractuele als de betwiste adoptie geldt. Een gebeurlijke wijziging in de voornamen van de geadopteerde kan geschieden zoals bepaald bij artikel 360 B.W.

Wat de wettige kinderen van de geadopteerde aangaat, inzonderheid de meerderjarige, geschiedt de naamswijziging even automatisch, maar ze hebben een recht op verzet dat geregeld wordt door artikel 359, § 1 B.W.

Bij nauwkeuriger studie van deze artikelen, moet onderscheiden worden tussen een eerste en een tweede adoptie en, in elk geval, tussen de adoptie van een gehuwde en een niet gehuwde vrouw.

§ 1. — Naamswijziging in geval van eerste adoptie.

367. — A. — *Algemene regel:*

De geadopteerde verliest zijn naam en verwerft verplicht deze van de adoptant of, bij adoptie door twee echtgenoten, deze van de man.

Alhoewel de adoptie steeds een verzinsel blijft dat ofwel een afstamming schept ofwel een fictieve afstamming grift op een natuurlijke afstamming (zie boven, nr 365 *in fine*), wil de wetgever dat adoptieve afstamming zoveel mogelijk zou gelijken op natuurlijke en dat, in geval een persoon wordt geadopteerd door twee echtgenoten, hij in de mate van het mogelijke door elkeen als uit het huwelijk geboren wordt aanzien. Om dit doel te bereiken heeft hij de familienaam van het geadopteerd kind onderworpen aan nauwkeurige regelen die niet mogen overtreden worden op straffe van elk gevolg te missen (art. 358, § 5 B.W.).

De familienaam is overerfelijk en komt aan alle afstammelingen van éénzelfde persoon in de vaderlijke lijn toe. Het wettig kind verwerft de naam door zijn geboorte als een attribuut van zijn persoonlijkheid. De burgerlijke geboorte, zoals men de adoptie kan noemen, moet, wat de naam betreft, zoveel mogelijk dezelfde gevolgen hebben. De naam is omzeggens het uitwendig teken dat aan derden de verwantschap tussen adoptant en geadopteerde moet bewijzen.

Anderzijds kan niet vergeten worden dat de adoptant, naast de voordelen die hij aan het geadopteerd kind wil verzekeren, steeds het voortbestaan van zijn familienaam kan en mag nastreven, op voorwaarde dat dit niet de enige reden van de adoptie is (zie boven, nr 45).

De naamswijziging die het gevolg is van de adoptie is dezelfde bij contractuele als bij betwiste adoptie (art. 358, § 6 B.W.).

De hierboven aangehaalde wettekst stelt dat de eisers in adoptievonnis dezelfde wijzigingen van de naam van de geadopteerde kunnen vragen aan de rechtbank. Dit is evenwel verkeerd uitgedrukt. Wanneer de eisers niets gevraagd hebben worden de regelen van art. 358, § 1 B.W. *mutatis mutandis* toegepast, maar de eisers kunnen wel een samengestelde naam vragen. Het verschil ligt in het beslissingsrecht van de rechter (zie verder, nr 373).

B. — *Uitzonderingen:*

368. — 1. Partijen kunnen overeenkomen, of de eisers in adoptievonnis kunnen aan de rechtbank vragen, dat de geadopteerde zijn naam zal behouden. In dit geval moet hij gevolgd worden door deze van de adoptant of, bij adoptie door twee echtgenoten, door deze van de man.

Hetgeen vroeger de algemene regel was, namelijk dat de naam van de adoptant (of van de man bij adoptie door twee echtgenoten) aan deze van de geadopteerde werd toegevoegd (Rb. Ieper, 19 jan. 1955, *Pas.*, 1955, III, 1), wordt thans de uitzondering die alleen wordt toegelaten wanneer partijen (of de eisers in betwiste adoptie) er uitdrukkelijk om verzoeken.

Hierdoor bevestigt de wetgever nogmaals zijn bedoeling om de assimilatie tussen adoptieve en wettige afstamming zo volledig mogelijk te maken.

Artikel 358, § 1, tweede lid B.W. bepaalt uitdrukkelijk dat bij samengestelde naam, de naam van de geadopteerde steeds deze van de adoptant zal moeten voorafgaan.

369. — 2. Wanneer de geadopteerde dezelfde naam draagt als de adoptant(e) of, bij adoptie door twee echtgenoten, als deze van de adopterende man, blijft de naam van de geadopteerde onveranderd (art. 358, § 1, derde lid B.W.).

Dit is in werkelijkheid een uitzondering op de algemene regel en op de eerste uitzondering van sub lit. 1 (zie boven, nr 368). Het is wettelijk verboden dat een geadopteerde een samengestelde naam, bestaande uit twee gelijke namen, zou dragen (*Verslag Seanatscommissie, l.c.*, zie boven, nr 365, blz. 33).

Dit verbod geldt evenwel slechts voor zover de beide namen — deze van de adoptant en deze van de geadopteerde — gelijk geschreven worden. De wet spreekt van « dezelfde » naam, niet van een gelijkluidende naam. Aldus zal De Clercq-De Clercq verboden zijn, maar De Clercq-De Clerk toegelaten. Men kan hier nochtans aan twijfelen, gezien dergelijke gelijkluidendheid geenszins door de wetgever gewenst werd. De moeilijkheid is evenwel in de praktijk uit te maken wanneer een naam gelijkluidend is. Zijn Loontjens en Loontjes gelijkluidend en zullen zij als samengestelde naam toegelaten worden waar Vandenberge en Vanden Berghe zouden verboden worden?

Wij menen dat de wetgever door dezelfde naam zowel de gelijkluidende als gelijkgeschreven naam heeft bedoeld, met andere woorden dat hij phonetische gelijkheid heeft willen uitschakelen, zoals in 1940 (*Wetsontwerp* nr 35 van 18 dec. 1934, *Memorie van Toelichting, Parlem. Besch., Kamer,* 1934-1935). Het schijnt evenwel aangeraden zich bij twijfel aan de duidelijke wettekst te houden, wil men autoritaire tussenkomsten van de rechter vermijden.

370. — 3. Bij adoptie door een gehuwde vrouw van het wettig, natuurlijk of adoptief kind van haar echtgenoot, wordt geen wijziging gebracht aan de naam van het kind (art. 358, § 3 B.W.).

Het betreft hier een toepassing van de algemene regel zoals die werd uitgelegd (zie boven, nr 367).

§ 2. — Naamswijziging in geval van tweede adoptie.

371. — Door tweede adoptie of nieuwe adoptie, zoals de wet het uitdrukt, worden de gevallen bedoeld voorzien in artikel 346, tweede lid B.W. (art. 358, § 2, eerste lid B.W.), te weten:

— het geval waarbij het kind door één persoon was geadopteerd die overlijdt of tegen wie de adoptie herroepen wordt;

— het geval waarbij het kind door twee echtgenoten werd geadopteerd en beiden overleden zijn of wanneer tegen beiden de adoptie herroepen werd.

In beide gevallen verwerft het kind verplicht de naam van de nieuwe adoptant(e) of, wanneer het door twee echtgenoten geadopteerd wordt, van de adopterende man.

Wanneer het kind evenwel een samengestelde naam had verworven door de eerste adoptie, kunnen de partijen overeenkomen dat de naam van de alleenstaande nieuwe adoptant of van de adopterende man in de plaats zal komen van de naam van de eerste adoptant in de samengestelde naam.

Wanneer een kind Peeters noemde en geadopteerd was door de echtgenoten Albert Janssens - Denise Tack, kon het de samengestelde naam Peeters-Janssens verkregen hebben in de eerste adoptie (nooit die van de adopterende vrouw die samen met haar echtgenoot optrad: Kamercommissie voor de Justitie, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 178, blz. 10, zitting 1937-38 ; — Auvray, nr 79 ; — *R.P.D.B.,* Tw. *Adoption,* nr 85 ; — *Dall., Rép. Prat.,* Tw. *Adoption,* nr 111 ; — Gent, 12 okt. 1962, *R.W.,* 1962-63, 2007). Na overlijden van de echtgenoten Janssens-Tack, zal het kind, geadopteerd door de echtgenoten Pieters-Verjans, de samengestelde naam Peeters-Pieters kunnen verwerven. Wordt evenwel niets aan de rechtbank gevraagd, dan zal het kind in de tweede adoptie gewoon de naam Pieters verwerven.

§ 3. — Adoptie door een weduwe.

372. — In geval van adoptie door een weduwe, die op het ogenblik van het verlijden van de adoptieakte of van het indienen van het verzoekschrift tot bekomen van een adoptievonnis, niet herhuwd is en, zo ze herhuwd is in geval ze alleen adopteert, kan aan de rechtbank gevraagd worden dat de naam van haar overleden echtgenoot in de plaats zal gesteld worden van of toegevoegd zal worden aan deze van het geadopteerd kind.

Dit is enerzijds een toepassing van de algemene regel (zei boven, nr 367) en anderzijds een wijziging van het beginsel dat de gehuwde vrouw, al mag zij de naam van haar man voeren, nooit de familienaam van haar echtgenoot verwerft (Demolombe, VI, nr 145; — Aubry et Rau, VI, § 560; — Lallier, *De la propriété des noms et des titres,* blz. 52; — De Page, I, nr 295).

Als reden die door de Minister van Justitie werd opgegeven en door de Commissie voor de Justitie van de Senaat werd aanvaard, geldt dat de weduwe bekend is onder de naam van haar man, zodat het veelal zal gewenst zijn dat de geadopteerde dezelfde naam draagt. Maar die reden geldt niet meer wanneer de weduwe herhuwd is. Nochtans maakt de wet geen uitzondering alhoewel de *ratio legis* hier klaarblijkelijk ontbreekt.

§ 4. — Wie beslist over de naamswijziging ? Wanneer ?

373. — De *Voorbereidende Werken* zijn formeel: « Een verzoek betreffende de naam van de geadopteerde kan aan de rechtbank worden gericht tot wanneer de debatten worden gesloten; het is de partijen dus geoorloofd eerst na de ondertekening van de adoptieakte tot overeenstemming te komen » *(Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 33; — zie ook *Ministeriële circulaire* van 16 juni 1969, *Staatsblad,* 4 juli 1969, blz. 6638).

Zelfs wanneer de partijen niets overeenkwamen in de adoptieakte kunnen zij bij gemeen akkoord een wettelijk toegelaten naamswijziging vragen of, wanneer zij wel overeenkwamen in de adoptieakte, de akte wijzigen.

Hier stelt zich evenwel een moeilijkheid. De wettelijke vertegenwoordiger aangeduid door de familieraad zal in elk geval de instemming van de familieraad moeten voorleggen. Hij voert gans de opdracht, hem gegeven door de familieraad, uit. Hetzelfde mag gezegd worden van deze van beide natuurlijke ouders van de geadopteerde die als wettelijke vertegenwoordiger optreedt. De ouders en de familieraad hebben een bepaalde adoptie met een welbepaalde naamswijziging gewenst en geen andere.

Maar uit zelfde verslag zou men moeten afleiden dat het de rechtbank is die beslist welke naam uiteindelijk aan de geadopteerde wordt gegeven, hetgeen verkeerd schijnt. Wanneer de adoptiepartijen een keuze gedaan hebben die wettelijk toegelaten is kan de rechtbank alleen die wettelijkheid vaststellen, zij heeft het recht niet die keuze te wijzigen of aan partijen op te dringen. De bepalingen van artikel 358, § 1, tweede lid, § 2, tweede lid, laten de vrije overeenkomst van partijen toe, maar artikel 358, § 4 B.W. (adoptie door een weduwe) alsmede artikel 360 B.W. (voornamen) bepalen het controle- en beslissingsrecht van de homologatie- en adoptierechter. Bij adoptievonnis beslist de rechtbank eveneens: er was geen overeenkomst.

Wat de weduwe betreft is dat controle- en beslissingsrecht gerechtvaardigd omwille van de afwijking op het algemeen beginsel dat de weduwe geen aanspraak kan maken op de familienaam van haar overleden echtgenoot enerzijds, en, anderzijds dat het niet steeds in alle gevallen mogelijk is te beweren dat de weduwe het best gekend is onder de naam van haar overleden echtgenoot (zie boven, nr 372).

Wat de voornamen betreft gelden andere redenen (zie verder, nr 375).

§ 5. — Gevolgen van een verboden naamswijziging.

374. — Een verboden naamswijziging blijft zonder gevolg en mag niet worden vermeld in het beschikkend gedeelte van het vonnis of arrest van homologatie.

Wanneer een vonnis of arrest dat een adoptie homologeert en in kracht

van gewijsde is gegaan, niettemin een verboden naamswijziging toeliet, kan het openbaar ministerie de correcte toepassing van de wet bij afzonderlijke vordering vervolgen. Dit is geenszins in strijd met artikel 356, § 1 B.W. omdat het hier geen vordering tot nietigverklaring betreft.

Dit vorderingsrecht van het openbaar ministerie volgt uit het beginsel dat de vorderingen betreffende de naam van een persoon de openbare orde raken en dat deze vereist dat de onveranderlijkheid steeds gevrijwaard wordt (De Page, I, nr 301; — *R.P.D.B.*, Tw. *Nom et prénom,* nr 112 ; — Gent, 12 okt. 1962, *R.W.*, 1962-63, 2007). De adoptie zal blijven bestaan maar de geadopteerde zal de naam verwerven volgens hetgeen door de wet toegelaten is. In dit geval zal het de naam van de adoptant(e) of van de adopterende man zijn, bij adoptie door echtgenoten. De partijen kunnen niet meer kiezen.

§ 6. — Voornamen van de geadopteerde.

375. — Partijen of eisers in adoptievonnis kunnen aan de rechtbank vragen dat de voornamen van de geadopteerde worden gewijzigd (art. 360 B.W.).

Deze bepaling is nieuw en strekt tot betere integratie van het kind in het adoptief gezin.

De aanvraag is ontvankelijk tot op het ogenblik dat de debatten gesloten worden. Dit verzoek kan mondeling geschieden. De beslissing blijft bij de rechter.

Nooit wordt de vrije keuze van de voornaam van een kind aan de ouders overgelaten. Zij staat steeds onder toezicht van de overheid, inzonderheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand. Bij adoptie zal de rechtbank moeten nagaan of de gekozen voornamen beantwoorden aan de voorwaarden gesteld door de wet van 11-21 *Germinal* Jaar XI, 1 april 1803 (*Verslag namens de Kamercommissie voor de Justitie* van 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/2, blz. 27). Het vonnis van de homologatie- of adoptierechter zal gebeurlijk met redenen omkleed zijn.

§ 7. — Weerslag op de afstammelingen van de geadopteerde.

376. — Alle wettige afstammelingen van de geadopteerde, zelfs indien zij vóór de adoptie werden geboren, verwerven automatisch dezelfde naam als de geadopteerde.

Deze bepaling van artikel 359, § 1 B.W. moet in overeenstemming worden gebracht met de artikelen 361 (ouderlijke macht) en vooral 354, laatste lid B.W. (randmeldingen op de akten van de burgerlijke stand van de wettige afstammelingen van de geadopteerde).

Er kan niet betwist worden dat alle afstammelingen van eenzelfde persoon dezelfde naam moeten dragen ten einde te verhinderen dat er verwarring zou ontstaan of dat hinderlijke vragen over hun afstamming zouden worden gesteld (*Verslag Kamercommissie,* blz. 26; — zie boven, nr 375). Broeders en zusters mogen geen andere naam dragen. De afstamming is het gevolg van het ontstaan van een verwantschapsband en moet dus terugslaan op al degenen die onder deze nieuwe band komen te vallen (*Verslag Senaatscommissie voor de Justitie* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 34).

377. — Het toekennen van de naam van de adoptant aan de wettige

kinderen van de geadopteerde, die v ó ó r de adoptie geboren werden, is nieuw. Op grond van het principe dat de overgeschreven adoptie slechts terugwerkende kracht had tot op de dag dat de adoptieakte verleden werd, kende men vrij algemeen slechts de naamsoverdracht toe aan de wettige kinderen van de geadopteerde die na de adoptie geboren werden *(R.P.D.B.,* Tw. *Adoption,* nr 83; — Auvray, nr 83; — Merlin, *Adoption,* § 7; — Demolombe, VI, nr 141), alhoewel die vrij enge interpretatie van de adoptiewet niet ten onrechte als strijdig met de bedoelingen van de wetgever werd aanzien (Rb. Hoei, 19 febr. 1957, *Jur. Liège,* 1958-59, 268).

378. — Artikel 359 B.W. schijnt zich te verzetten tegen elke aanspraak op de naam van de adoptant van de erkennende natuurlijke vader of moeder die van de n a t u u r l i j k e k i n d e r e n van deze laatsten zou kunnen uitgaan. De tekst van de wet is immers formeel (Canivet, *Ann. Not. Enreg.,* 1969, blz. 253, nr 131).

Deze auteur wijst er evenwel onmiddellijk op dat niets kan beletten dat het natuurlijk kind dat de geadopteerde na de adoptie zou verkrijgen en door hem zou worden erkend, de naam van de adoptant van zijn ouder zal dragen. Hij breidt deze naamsoverdracht eveneens uit tot het natuurlijk kind van de geadopteerde dat vóór de adoptie werd geboren, maar na deze akte werd erkend. Deze opvatting moet gedeeld worden. Zij is volledig in overeenstemming met de gevolgen der erkenning der natuurlijke kinderen, of deze nu vrijwillig of gedwongen is. Beide erkenningen hebben dezelfde gevolgen (art. 341 c B.W.) die terugwerken tot aan de geboorte, ja zelfs tot aan de conceptie (Planiol et Ripert, II, nr 851) in zover zij voordelen voor het kind inhouden (Merle, *Essai de contribution à la théorie de l'acte déclaratif,* blz. 25 en volg.). Weliswaar is het juist dat de adoptie geen bloedverwantschapsbanden schept tussen de adoptant en het natuurlijk kind van de geadopteerde (Canivet, *o.c.*), maar het erkend natuurlijk kind heeft aanspraak op alle toelaatbare gevolgen van de erkenning. De erkenning heeft trouwens een absoluut karakter en is tegenstelbaar *erga omnes,* behoudens de mogelijkheid van een tweede erkenning of de betwisting van de eerste erkenning. Dit volgt expliciet uit art. 339 B.W. (Planiol et Ripert, *o.c.,* nr 852). Er wordt weliswaar voorgehouden dat, wat de naam betreft, deze eerder aan de familie dan aan een persoon toebehoort (De Page, I, nrs 274 en 1180), maar de rechtspraak, die de naam als een teken van de afstamming aanziet (Luik, 28 juli 1920, *Pas.,* 1920, II, 165; — Rb. Brussel, 31 dec. 1907, *Pas.,* 1908, III, 79; — Rb. Antwerpen, 6 jan. 1921, *Pas.,* 1923, III, 31; — Rb. Kortrijk, 16 dec. 1966, *R.W.,* 1968-69, 609), kent aan het natuurlijk kind het recht toe de naam van de erkennende ouder te dragen en dit zonder dat moet onderscheid gemaakt worden tussen een vrijwillige en gedwongen erkenning (Rigaux, *Le statut juridique de l'enfant naturel,* blz. 24; — *anders:* De Page, *o.c.,* nr 1180 die dit recht bij gedwongen erkenning betwist). In Frankrijk zijn in elk geval rechtsleer en rechtspraak de weg ingeslagen die aan het door een geadopteerd erkend natuurlijk kind, ongeacht de datum van de geboorte of van de erkenning, het recht verleent de naam van de adoptant van de natuurlijke ouder te dragen (Planiol et Ripert, I, 99; — Rb. Bordeaux, 26 sept. 1934, *Gaz. Pal.,* 1934, II, 825). Is het dan ook niet bevreemdend dat een ander standpunt zou verdedigd worden, nu de adoptiewet ongetwijfeld een middel is om het statuut der natuurlijke kinderen te verbeteren?

Bij nader toezicht volgt dan ook uit artikel 359, § 1 B.W. alleen dat de w e t t i g e k i n d e r e n van de geadopteerde de p l i c h t hebben de naamsverandering van hun wettige vader ingevolge de adoptie te ondergaan, behoudens het recht zich hiertegen tijdig te verzetten (zie verder, nr 379) of later een naamsverandering te vragen. Het natuurlijk kind is evenwel niet verplicht de naam van de erkennende ouder te nemen (De Page, I, nr 1180; — Luik, 28 juli 1920, *Pas.,* II, 165; — Rb. Kortrijk, 16 dec. 1966, *R.W.,* 1968-69, 609), maar het heeft wel het r e c h t dit te doen. De natuurlijke

kinderen van de geadopteerde hebben dan ook het recht aanspraak te maken op de naamsverandering die het gevolg is van de adoptie — en zeker van de wettiging door adoptie — van hun erkennende ouder.

379. — *Verzet vanwege de meerderjarige wettige kinderen.*

Meerderjarige wettige kinderen kunnen aan de rechtbank vragen, zolang de debatten in eerste aanleg niet gesloten zijn, dat zij hun familienaam die ze door de geboorte verwierven mogen blijven behouden. Dit geschiedt bij gewoon verzoekschrift (zie boven, nr 279).

Daar het niet zeker is dat deze kinderen op de hoogte zullen zijn van de rechtspleging — zij moeten immers niet verplicht gehoord worden door de procureur des Konings — kunnen zij desgevallend later een naamsverandering aanvragen langs administratieve weg (*Verslag Senaatscommissie voor de Justitie,* zie boven, nr 376).

De wet kent aan de homologatierechter geen bevoegdheid toe niet in te gaan op dit verzoek. Wijst hij het niettemin af dan kunnen die kinderen hoger beroep aantekenen, maar dan alleen wat dit gedeelte van het vonnis betreft.

Minderjarige kinderen moeten wachten tot hun meerderjarigheid om een naamswijziging te vragen. Zij kunnen niet tegen hun ouders optreden tijdens hun minderjarigheid.

De Kamercommissie voorzag de wijziging niet. Toelating tot verzet wordt evenwel gegeven door de Senaatscommissie. Zij spreekt altijd van afstammelingen, hetgeen wel niet onbelangrijk is voor hoger aangehaald twistpunt.

AFDELING II. — *De ouderlijke macht.*

§ 1. — Beginselen.

380. — Het belangrijkste gevolg van de adoptie is dat alle attributen van de ouderlijke macht overgaan op de adoptant of de twee adopterende echtgenoten, zodat het adoptief kind, in zijn verhouding tegenover zijn adoptieve ouders, volledig gelijkgesteld wordt met het wettig kind.

De adoptie zou haar doel missen indien ze deze assimilatie niet mocht maken. De ouderlijke macht kan, in het belang van de geadopteerde zelf, niet verbrokkeld worden tussen de natuurlijke familie en de adoptieve ouders. Het ware bovendien zinloos aan de adoptant van een minderjarige geadopteerde niet de volledige mogelijkheden toe te kennen die hem, in het belang van het kind, moeten toelaten de ouderlijke macht aan te wenden als het middel om zijn onderhoud, opvoeding en opleiding te verzekeren.

De overdracht van de ouderlijke macht bevestigt meteen het beginsel dat de geadopteerde in een nieuwe, zij het beperkte familie, komt (zie boven, nr 365).

Maar er is een uitzondering op die overdracht: in geval van nieuwe adoptie moet de geadopteerde de toestemming bekomen van zijn natuurlijke ouders (art. 346, § 2 B.W.; — zie boven, nrs 177, 180, 197 en 215), behoudens wanneer de eerste adoptie volgde uit een adoptievonnis.

Dit in strijd met wat vroeger algemeen aangenomen werd (zie boven, nr 177, 3°, maar *anders:* Rb. Verviers, 20 nov. 1961, *Jur. Liège,* 1961, 109). Er werd evenwel

reeds herhaalde malen de nadruk gelegd op één determinerende grondgedachte die men in de adoptiewet terugvindt: de eerbied voor de natuurlijke afstamming, inzonderheid voor de natuurlijke ouders, en van de volheid der ouderlijke macht van die ouders die, vóór de wetswijziging van 1969, ten onrechte niet geëerbiedigd werd (zie boven, nr 177). Er kan hier trouwens niet gesproken worden van een eigenlijke uitzondering, nu het niet van de adoptant alleen mag afhangen eigenmachtig te beslissen of het door hem geadopteerd kind eveneens door zijn echtgenote zal kunnen geadopteerd worden. De ouders hebben hun toestemming gegeven in verband met een welbepaalde adoptie. Voor elke latere wijziging moet hun advies gevraagd worden. De adoptant blijft trouwens gewapend door art. 353 B.W. bij onverantwoorde weigering (zie boven, nr 215).

In dit geval zal de nieuwe adoptant alleen moeten bewijzen dat de toestemmingsweigering der natuurlijke ouders onverantwoord is.

Maar telkens als de toestemming moet uitgaan van een familieraad, wordt de adoptieraad verkozen boven de familieraad van de oorspronkelijke familie (zie boven, nr 180). Zelfs wanneer het kind vóór de eerste adoptie onder voogdij stond, eindigde deze met die adoptie (zie verder, nr 386).

§ 2. — Inhoud.

381. — In de uitoefening van de ouderlijke macht is er geen verschil tussen de adoptant en de wettige ouders: hij bezit er alle attributen van, zowel deze *lato* als *stricto sensu,* behoudens de uitzondering in vorig nummer aangehaald. De opsomming van artikel 361, § 1 B.W. is geenszins beperkend, maar alleen aanwijzend (dit was reeds het geval met het oud art. 348 B.W.; — Gent, 26 juni 1952, *R.W.* 1952-53, 975; — Brussel, 17 dec. 1955, *Ann. Not. Enreg.,* 1956, 82 en noot).

Ze slaat zowel op het bestuur van de persoon als op het beheer der goederen van het aangenomen kind.

Wanneer het kind door twee echtgenoten geadopteerd werd of wanneer de geadopteerde een wettig of adoptief kind is van de echtgenoot van de adoptant, worden de rechten van de ouderlijke macht door beide echtgenoten uitgeoefend overeenkomstig de regels die op de wettige ouders van toepassing zijn (art. 361, § 2 B.W.).

Hieruit volgt dat wanneer het geadopteerd kind alleen een natuurlijk kind is van de echtgenoot van de adoptant en deze niet adopteerde, de ouderlijke macht alleen naar de adoptant gaat. Die andere echtgenoot heeft het alleen aan zichzelf te wijten wanneer hij niet adopteert.

§ 3. — De band van verwantschap strekt zich uit tot de wettige afstammelingen van de geadopteerde.

382. — Deze bepaling van artikel 361, § 5 B.W., die trouwens overgenomen werd uit het oud artikel 348 B.W. heeft belangrijke gevolgen wat de erfroeping (art. 365 B.W.), de verplichting tot levensonderhoud (art. 364 B.W.), de huwelijksbeletselen (art. 363 B.W.), de toestemming in het huwelijk, de inrichting van de voogdij e.a. betreft. De adoptant is in zijn verhouding met de wettige afstammelingen van de geadopteerde, een volwaardige grootouder.

Vóór de wetswijziging van 1940, toen alleen meerderjarige personen konden geadopteerd worden, stelde de kwestie van de ouderlijke macht zich niet, maar werd hevig

getwist betreffende de uitgestrektheid van de verwantschapsbanden die volgen uit de adoptie, dit vooral in verband met de verplichting tot levensonderhoud. De rechtsleer beperkte de verplichting gewoonlijk tot de adoptant en de geadopteerde, maar de Belgische en Franse rechtspraak breidde ze uit tot de wettige afstammelingen van de geadopteerde (*Nov.*, Tw. *Adoption*, nr 92 en geciteerde rechtsleer en rechtspraak).

§ 4. — De wet op de jeugdbescherming is van toepassing op de adoptant en de geadopteerde.

383. — Het kan moeilijk anders wil men de geadopteerde een zo ruim mogelijke bescherming verlenen en wil men de adoptant een zo breed mogelijke steun toezeggen in zijn opvoedende taak.

Maar kunnen de natuurlijke familieleden van de geadopteerde desgevallend optreden? Persoonlijk zullen zij dit nooit kunnen doen, nu de wetgever angstvallig conflicten tussen adoptant(en) en natuurlijke ouders en familieleden van de geadopteerde heeft willen vermijden. Niets belet hen evenwel de procureur des Konings te verwittigen, want de bescherming van de geadopteerde vereist dat zij dubbel zou zijn: enerzijds in de schoot van de adoptieve familie, anderzijds langs de tussenkomst van zijn natuurlijke familie waarmede alle banden niet verbroken werden. De natuurlijke familieleden hebben nooit vorderingsrecht. Dit wordt trouwens bevestigd door artikel 367 B.W.

Afdeling III. — *Adoptie en voogdij.*

§ 1. — Adoptieve ouderlijke macht en voogdij kunnen samenvallen.

384. — Hiermede heeft de wetgever een einde gemaakt aan een der meest omstreden kwesties. De wetgever heeft de knoop doorgehakt door in alle gevallen waar de voogdij der wettige kinderen zou moeten ingericht worden, een adoptievoogdij te voorzien. De regels worden bepaald in artikel 361 B.W. en ze geven blijk van veel realiteitszin.

Het oud art. 348 B.W. voorzag helemaal niets, zodat, menen wij, terecht werd voorgehouden dat de algehele overdracht van de ouderlijke macht op de adoptant enerzijds, de instelling van de voogdij anderzijds die van de openbare orde is, er zich tegen verzetten dat enige voogdij werd ingericht die niet bij wet was bepaald (De Page, II, 36 A; — Gent, 26 juni 1952, *R.W.*, 1952-1953, 975). Hierbij moest geen onderscheid gemaakt worden tussen de gevallen waarbij de geadopteerde door een persoon werd geadopteerd (Mallié, *Adoption et tutelle, T. Vred.*, 1951, blz. 76; — *anders:* Canivet, *Notes relatives à la puissance paternelle de l'adoptant, Rev. prat. Not.*, 1954, blz. 154; — Rb. Charleroi, 5 nov. 1956, *J.T.*, 718 met noot), of waarbij het geadopteerd kind reeds onder voogdij stond (Tw. *Familieraad*, nr 137 ; — Gent, 5 febr. 1949, *Pas.*, 1950, II, 2 ; — Rb. Doornik, 10 nov. 1950, *T. Vred.*, 1951, 29 ; — Rb. Brugge, 27 jan. 1953, *T. Not.*, blz. 106, om de voornaamste te noemen).

De adoptiewet richt de voogdij in, maar het is een speciale voogdij, aangepast aan de adoptie zelf. Het lijkt verkieslijk ze een adoptievoogdij te noemen, waarvan het voornaamste orgaan een adoptieraad is.

§ 2. — Gevallen waarin de voogdij wordt ingericht en wijze van inrichting.

1. Er is slechts één adoptant.

385. — Opdat een voogdij zou worden ingericht is vereist dat het kind geen wettig of adoptief kind is van de echtgenoot van de adoptant (art. 361, § 1, tweede lid B.W.), want anders wordt de ouderlijke macht door beide ouders uitgeoefend overeenkomstig de regels van toepassing op de wettige ouders (art. 361, § 2; — zie boven, nr 381).

Er zal dan ook slechts een voogdij worden ingericht wanneer het kind geadopteerd wordt door een alleenstaande adoptant of door een gehuwde adoptant die het natuurlijk kind van zijn echtgenoot adopteert. In het laatste geval wordt een einde gesteld aan de ouderlijke macht van de natuurlijke ouder-echtgenoot die niet adopteert en aan de reeds ingerichte voogdij der natuurlijke familie (*Verslag Senaatscommissie* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 34).

A. — *Wijze van inrichten der voogdij.*

386. — 1° De adoptant wordt van rechtswege voogd zoals dit met de wettige ouders het geval is wanneer ouderlijke macht en voogdij samenvallen.

2° De splitsing van de attributen van de ouderlijke macht van de adoptant geschiedt op dezelfde wijze als bij de wettige voogdij.

3° De voogdij wordt ingericht overeenkomstig de bepalingen van titel X van het B.W., door en onder het voorzitterschap van de vrederechter van de verblijfplaats van de geadopteerde.

Het bepalen der territoriale bevoegdheid door de verblijfplaats eerder dan door de woonplaats, komt veelvuldiger voor in de nieuwe wetten. Terzake kan men toch betreuren dat niet eerder de woonplaats van de adoptant werd gekozen. Het is daar dat de meeste familieleden van de adoptieraad wonen. (Voor het begrip « verblijfplaats », zie boven, nr 248.)

De leden van de familieraad worden door de vrederechter, op voorstel van de adoptant, vrijelijk gekozen in het meeste belang van het kind.

Alhoewel de keuze van de vrederechter vrij is en dus geenszins beïnvloed wordt door de regelen van samenstelling zoals die vastgelegd worden in de art. 407 en volgende B.W., moet de inspraak van de adoptant worden nageleefd ten einde belangenconflicten te vermijden tussen de adoptant en de oorspronkelijke familie. Het zou moeilijk te verdedigen zijn dat de natuurlijke ouders van het kind als leden zouden worden aangewezen. Maar het is niet uitgesloten dat de meerderjarige broeders of zusters van de geadopteerde er zouden deel van uitmaken, op voorwaarde nochtans dat art. 407 B.W. wordt nageleefd (hoogstens zes leden) en dat het tweede lid van art. 408 B.W. ten aanzien van de meerderjarige wettige kinderen van de adoptant, eveneens geëerbiedigd worde. Zij moeten verplicht door de vrederechter worden aangewezen, wil men de gelijkschakeling tussen geadopteerde en wettige kinderen van de adoptant naleven (zie boven, nr 365). Elke andere samenstelling zou nietig zijn.

Wat de aanwijzing van de toeziende voogd betreft, deze zal bij voorkeur een wettig kind van de adoptant zijn, wanneer deze wettige kinderen

heeft, of een ander adoptief kind — dat met de wettige kinderen werd gelijkgesteld —; maar voor het overige kan artikel 423 B.W. niet worden nageleefd, behoudens in het geval dat het geadopteerd kind een natuurlijk kind zou zijn van de echtgenote van de adoptant die zelf niet adopteerde. In dit geval kan men wel niet gewagen van twee lijnen, maar evenmin van belangenconflicten, integendeel.

4° Desgevallend zal de adoptant-voogd onderworpen worden aan de voogdijwaarborgen zoals die op de wettige voogdij toepasselijk zijn.

B. — *Einde van de voogdij.*

387. — De voogdij van de adoptant eindigt zoals elke wettige voogdij, maar eveneens door de adoptie van het geadopteerd kind door de echtgenoot van de wettige voogd. De voogdij maakt dan plaats voor de ouderlijke macht en het wettelijk beheer der ouders.

Behoudens in het geval dat de voogdij eindigt en plaats maakt voor het wettelijk beheer van twee echtgenoten-adoptanten, wijst de adoptieraad (familieraad, zie boven, nr 384) een andere voogd aan (art. 361, § 1, derde lid B.W.), die hij vrij kiest en die het voogdijbeheer overneemt. Deze aanwijzing geschiedt eveneens bij onbekwaam- of afwezigverklaring van de adoptant.

C. — *Herleven der ouderlijke macht van de natuurlijke ouders.*

388. — In geval van overlijden van de adoptant of herroeping der adoptie, kunnen de ouders van de geadopteerde aan de jeugdrechtbank vragen dat het kind terug onder hun ouderlijke macht zou worden geplaatst (art. 361, § 3 en 367, § 3 B.W.).

Dit verzoek moet evenwel van beide ouders samen uitgaan, behoudens wanneer het kind slechts één ouder heeft of wanneer één der ouders onbekwaam- of afwezigverklaard of wettelijk onbekend is.

De wet maakt geen onderscheid tussen de wettige en natuurlijke ouders.

In geval het kind een natuurlijk kind is dat door zijn beide natuurlijke ouders werd erkend stelt zich de vraag of die ouders gezamenlijk moeten optreden. De *ratio legis* van de ingeroepen wetsbepaling is hier dezelfde, nu men moet vaststellen dat bij erkenning door de vader en de moeder er juist geen voogdij wordt ingericht omdat geoordeeld wordt dat de ouderlijke macht, onder controle van beide ouders, de beste waarborg is (De Page, II, 42 *bis*).

In de gevallen waar een wettiging of erkenning *post adoptio* geschiedde, zal men de principes van art. 362 B.W. moeten toepassen (zie boven, nr 357 en volg.).

In geen geval kan de ouderlijke macht uitgeoefend door een datieve voogd, onder toezicht en controle van de oorspronkelijke familieraad, herleven: de wet spreekt alleen van de ouders.

De adoptie-familieraad die gebeurlijk kan samengesteld zijn uit leden komende uit de oorspronkelijke familie (*Verslag Senaatscommissie voor de Justitie* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 35), wanneer de vrederechter dit zo beslist heeft, biedt immers dezelfde waarborgen. Dit is eveneens waar in geval van herroeping.

2. Het kind werd door twee echtgenoten geadopteerd of was het wettig kind van de echtgenoot van de adoptant.

389. — De voogdij zal geregeld worden zoals bepaald in de artikelen 361, § 2 en 367, § 3, vierde lid B.W. Dit kind bevond zich onder de niet gesplitste ouderlijke macht van beide echtgenoten.

De oorzaken die aanleiding kunnen geven tot het openvallen van de voogdij verschillen totaal van deze van het gemeen recht. Waar in het gemeen recht slechts één oorzaak gekend is, te weten het overlijden van een der echtgenoten (De Page, II, nr 43), voegt de adoptiewet hier aan toe de onbekwaamverklaring en de verklaring van afwezigheid van een der echtgenoten.

Waarom tot die uitbreiding werd overgegaan door de Kamercommissie voor de Justitie, wordt niet gezegd. Alleen leest men dat de voogdij zal openvallen van zodra de ouderlijke macht slechts door één enkele persoon wordt uitgeoefend (*Parlem. Besch., Kamer,* 26 jan. 1965, nr 436/2, blz. 30). De Senaatscommissie nam die verklaring eenvoudig over, alhoewel zij niet helemaal juist is. Wanneer twee ouders die samen of opeenvolgend adopteerden uit de ouderlijke macht worden ontzet, valt de voogdij niet open, maar is er gewoon een tijdelijke overdracht van de ouderlijke macht; hetzelfde in geval van herroeping van de adoptie ten aanzien van één der adoptanten (*anders:* A. Wallemacq, *Adoption et légitimation par adoption, J.T.*, 1969, blz. 397, nr. 53). Het oorspronkelijk wetsvoorstel van 1962 voorzag deze afwijking van het gemeen recht niet, maar oordeelde het gepast in bovenstaande uitzonderingsgevallen de ouderlijke macht algeheel op te dragen aan de andere echtgenoot-adoptant.

Anderzijds kan, voor zoveel nodig, benadrukt worden dat de dood van één der natuurlijke ouders van het geadopteerd kind tijdens de minderjarigheid van dit kind, geen voogdij doet openvallen zolang de ouderlijke macht van beide echtgenoten-adoptanten of van de adoptant samen met de wettige ouder-echtgenoot bestaat.

Bijaldien kan de practicus hier het bewijs vinden dat wel degelijk diepgaand afgeweken wordt van het vroeger principe dat het geadopteerd kind in zijn natuurlijke familie bleef.

A. — *Wijze van inrichting der voogdij.*

390. — De voogdij wordt werkelijk in de adoptieve familie ingericht en is een volledige adoptievoogdij.

1°) De andere echtgenoot is van rechtswege voogd maar is niet verplicht de voogdij te aanvaarden (*Kamercommissie voor de Justitie,* zie boven, nr 389), wanneer het over de moeder gaat die overleeft. Dit is een toepassing van artikel 394 B.W. Weigert zij de voogdij te aanvaarden dan behoudt zij niettemin de ouderlijke macht (De Page, *l.c.*), met eraan verbonden voordelen, zoals het wettelijk genot tot de leeftijd van achttien jaar van de geadopteerde, wijl het beheer der goederen zal overgaan op de datieve voogd. De mannelijke adoptant of overlevende echtgenoot van de overleden adoptante is wel verplicht de voogdij te aanvaarden.

2°) De voogdij wordt ingericht overeenkomstig titel X, Boek I B.W., door de vrederechter van de verblijfplaats van het kind (zie boven, nr 386).

Dit is een nieuwe afwijking van de gewone regel die normaal territoriale bevoegdheid verleent aan de vrederechter van de woonplaats van het kind.

De leden van de familieraad worden door de vrederechter bij voorkeur gekozen uit de familie van de adoptanten of van de adoptant en zijn echtgenote.

Die keuze is niet vrij alhoewel de wet geen eigenlijke verplichting schijnt op te leggen. De principes van de wettige voogdij moeten hier *mutatis mutandis* worden toegepast.

Aldus zullen de ascendenten van rechtswege de voogdij uitoefenen, dit wil zeggen de ascendenten van de echtgenoten die na adoptie de ouderlijke macht uitoefenden en niet de ascendenten der oorspronkelijke familie (*Verslag Kamercommissie voor de Justitie,* blz. 31, zie boven, nr 389) en wordt art. 407 B.W. nageleefd doordat zes bloed- of aanverwanten worden genomen van de echtgenoten, waarvan de helft in elke lijn.

Zelfde *Verslag van de Kamercommissie* zegt: « dat de volle broeders en zusters van het geadopteerd kind worden vervangen door de kinderen van de echtgenoten, d.w.z. door hun wettige kinderen zowel als door de kinderen die ze gewettigd hebben door adoptie ». Deze beperking tot kinderen gewettigd door adoptie, is te sterk. Adoptieve kinderen moeten eveneens boven broeders en zusters uit de oorspronkelijke familie worden gekozen. Het geadopteerd kind heeft meestal geen relatie meer gehad met zijn broeders en zusters uit de oorspronkelijke familie, maar wel met de ascendenten (vooral grootouders) die nochtans geweerd worden.

B. — *Einde van de voogdij.*

391. — De adoptievoogdij neemt een einde door:

1°) de inwilliging van het verzoek der natuurlijke ouders het kind terug onder hun ouderlijke macht te plaatsen (zie verder, nr 392);

2°) de wettiging waarover spraak in artikel 362, derde lid B.W. (zie boven, nr 362, 2), inzonderheid wanneer ze uitgaat van de adoptant en de nieuwe echtgenoot of van de echtgenoot van de adoptant en de nieuwe echtgenoot;

Aan de basis van de door de adoptiewet voorziene oplossingen ligt het beginsel dat de adoptie slechts verwantschapsbanden doet ontstaan tussen de adoptant (en diens echtgenoot) en de geadopteerde.

3°) na herroeping der adoptie ten aanzien van beide adopterende echtgenoten en wanneer toepassing werd gemaakt van terugplaatsing van het kind onder de ouderlijke macht van de natuurlijke ouder(s), mits gebeurlijk in dit geval vervangen te worden door de gewone wettelijke voogdij der wettige of natuurlijke kinderen (art. 367, § 3, laatste lid B.W.);

4°) bij nieuwe adoptie (zie boven, nr 197) of wettiging door adoptie.

C. — *Herleven der ouderlijke macht van de natuurlijke ouders.*

392. — Bij overlijden van beide adopterende echtgenoten kunnen de natuurlijke ouders of één van hen de ouderlijke macht opnieuw verwerven, in de voorwaarden zoals bepaald in artikel 361, § 3 B.W. (zie boven, nr 388).

§ 3. — Voogdij over de geadopteerde onbekwaamverklaarde.

393. — De oplossing wordt geboden in artikel 361, § 4 B.W.

Wanneer een onbekwaamverklaarde wordt geadopteerd komt aan de voogdij van artikel 505 B.W. een einde van zodra de nieuwe voogd zal aangewezen zijn door de familieraad.

1. De onbekwaamverklaarde werd geadopteerd door een alleenstaande.

De familieraad samengesteld door de vrederechter van de verblijfplaats van de onbekwaamverklaarde uit leden voorgesteld door de adoptant (zie boven, nr 386), stelt verplicht de adoptant aan tot voogd, ongeacht of die adoptant een man of een vrouw is, uitgezonderd wanneer de geadopteerde gehuwd is.

Art. 361, § 4 B.W. is formeel en is hier in tegenspraak met art. 506 B.W. wanneer de onbekwaamverklaarde gehuwd is en van rechtswege zijn echtgenoot tot voogd had. Beide artikelen zijn evenwel van openbare orde en de rechten van de gehuwde echtgenoot moeten hier deze van de adoptant primeren, zelfs al is de adoptant een natuurlijke ouder van het kind. Belangenconflicten inzake huwelijk kunnen niet geduld worden. Het is onvoorstelbaar dat een derde in het gezin van de geadopteerde een voogdij zou gaan uitoefenen. Art. 506 B.W. wordt overigens niet vermeld.

Dit artikel is evenwel niet in strijd met de bepaling van art. 508 B.W. omdat hier van geen invloedsconflict kan gesproken worden, integendeel, dergelijk conflict wordt vermeden.

2. De onbekwaamverklaarde werd geadopteerd door twee echtgenoten.

Het geval wordt niet voorzien in artikel 361, § 4 B.W., maar wordt wel terloops aangeraakt in de *Voorbereidende Werken* (*Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie,* 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 35).

Eén der adoptanten zou verplicht aangesteld worden, maar wie? Indien beide adoptanten geen bewezen afstamming ten overstaan van de onbekwaamverklaarde hebben, is de keuze van de familieraad vrij. In alle andere gevallen is het de natuurlijke ouder-adoptant naar analogie met wat hieronder sub lit. 3 wordt gezegd. Dit is trouwens de correcte toepassing van artikel 508 B.W.

3. De onbekwaamverklaarde is het wettig of erkend natuurlijk kind van de echtgenoot van de adoptant.

Voor het wettig kind is er geen moeilijkheid: de echtgenoot-ouder is van rechtswege voogd.

Voor het erkend natuurlijk kind geldt dezelfde oplossing.

Een erkenning is evenwel vereist, want art. 361, § 4 B.W. spreekt wel degelijk van « vader of moeder » en niet van bewezen natuurlijke afstamming waaraan geen verdere rechtsgevolgen qua ouderlijke macht zouden verbonden zijn. Art. 507 B.W. moet eveneens in die zin gelezen worden.

Is het kind een adoptief kind van de echtgenoot van de adoptant die het nadien eveneens adopteerde, dan komt geen einde aan de voogdij die gebeurlijk reeds was ingericht en aan de adoptant reeds toebehoorde. Maar de *ratio legis* van de wet gebiedt evenwel dat indien de tweede adoptie zich grift op een voorafbestaande juridische afstamming, het de natuurlijke vader of moeder is die de voogdij zal overnemen.

394. — De adoptant-voogd over de onbekwaamverklaarde die geen bloedverwant in opgaande lijn is moet de voogdij niet langer dan tien jaar behouden (art. 508 B.W.). De adoptiewet wijkt niet af van dit principe dat toepasselijk blijft. De wet blijft stilzwijgend en de *Voorbereidende Werken,* die nogal losweg over de adoptie van onbekwaamverklaarden handelen (zie ondermeer boven, nr 62), brengen evenmin verduidelijking.

De adoptiewet spreekt eveneens slechts over de adoptie van een onbekwaamverklaarde meerderjarige alhoewel uitzonderlijk ook een minderjarige kan onbekwaamverklaard worden (zie nochtans boven, nr 64).

Wanneer de onbekwaamverklaring *post adoptio* wordt uitgesproken moeten, bij stilzwijgen van de wet, alle principes van de art. 489 en volg. B.W. volledig worden toegepast. Er is geen reden om adoptanten in dit geval anders te behandelen dan wettige ouders.

Afdeling IV. — *Bezoeksrecht der natuurlijke familie.*

395. — Zoals uitgelegd wordt op grond van beginselen van openbare orde en die onvervreemdbaar zijn, blijft het bezoekrecht ten voordele van de natuurlijke ouders en andere bloedverwanten die er normaal aanspraak kunnen op maken, bestaan (zie Tw. *Bezoeksrecht,* nr 33).

Men kan wellicht opmerken dat de wijziging van de tekst van het oud artikel 348 B.W. en waarbij de vermelding dat de geadopteerde in zijn oorspronkelijke familie bleef, geschrapt werd, hier een aanwijzing zou kunnen zijn van het tegendeel, inzonderheid dan voor deze bloedverwanten die in de adoptie moesten toestemmen. Omstandigheden kunnen wellicht de rechtbank die in geval van betwisting zal moeten beslissen, leiden tot de grootste omzichtigheid, maar het enkel feit dat natuurlijke ouders of andere familieleden vrijwillig toestemden in de adoptie van het kind, bewijst geenszins dat zij onwaardig zouden zijn. Zij kunnen, soms moreel en materieel gedwongen, toegestemd hebben in het hoger belang van het kind. Hun intenties zullen meestal gevonden worden in de processen-verbaal van verhoor opgesteld door de procureur des Konings of de adoptierechter.

De praktijk bewijst eveneens dat sommige adoptiewerken op uitdrukkelijk verzoek van de adoptant(en) of ten einde het adopteren aantrekkelijker te maken, allerlei overeenkomsten betreffende het bezoeksrecht en de afstand ervan, doen ondertekenen. Deze zijn nietig en van generlei waarde als strijdig met de openbare orde en het onvervreemdbaar recht van de ascendenten der natuurlijke familie, in alle gevallen waar de wet er niet uitdrukkelijk anders over beschikt. Ten slotte kan de fictie nooit beletten dat de natuurrechten opgeëist worden.

Afdeling V. — *Huwelijksbeletselen.*

396. — Artikel 363 B.W. is alleen een aanpassing van het oud artikel 350, zodat het huwelijk verboden wordt tussen:

1°) de adoptant en de geadopteerde;

2°) de adoptant en de afstammelingen van de geadopteerde;

Dit geldt voor alle afstammelingen van de geadopteerde, zowel wettige als natuurlijke. Sommige auteurs beweren ten onrechte dat dit verbod niet slaat op de natuurlijke afstammelingen (Aubray et Rau, V, § 463; — Fuzier-Herman, *Adoption,* nr 219; — Colin et Capitant, I, nr 158), zich hierbij steunende op de enkele band van verwantschap tussen adoptant en geadopteerde. Het verbod steunt evenwel niet enkel op de verwantschap, maar hoofdzakelijk op kwesties van openbare zedelijkheid (Locré, III, blz. 266).

3°) de geadopteerde en de echtgenoot van de adoptant en, omgekeerd, de adoptant en de echtgenoot van de geadopteerde;

4°) de adoptieve kinderen van een zelfde adoptant;

5°) de geadopteerde en de kinderen van de adoptant.

Van de laatste twee verbodsbepalingen kan de Koning om wettige redenen ontheffing verlenen.

Die ontheffing is evenwel onmogelijk wanneer artikel 162 B.W. moest worden toegepast. Het kan immers gebeuren dat tussen adoptieve kinderen onderling of tussen adoptieve kinderen en andere kinderen van de adoptanten, bloedverwantschap bestaat.

397. — Vrij algemeen wordt aanvaard dat deze opsomming beperkend is (*R.P.D.B.,* Tw. *Adoption,* nr 92; — *P.B.,* Tw. *Adoption,* nr 71; — *Nov.,* Tw. *Adoption,* nr 91; — Demolombe, II, nr 109; — Aubry et Rau, VII, § 463 ; — *Dall., Rép. Prat.,* nr 119).

Men zal tevens opmerken dat de opheffing van het verbod andere dan eigen kinderen te adopteren, meebracht dat voortaan het huwelijk verboden is tussen de geadopteerde en alle kinderen van de adoptant, ongeacht het tijdstip van hun geboorte.

De leiddraad is hier toch dat de natuur de fictie primeert en niet omgekeerd.

Het huwelijk is niet verboden tussen:

1°) het geadopteerd kind en de moeder of zuster van de adoptant;

2°) de adoptant en de weduwe van de zoon van de geadopteerde;

3°) de echtgenoten van de vooroverleden adoptant en geadopteerde.

Deze voorbeelden gelden voor wat ze waard zijn en zijn niet beperkend.

398. — De meningen zijn verdeeld omtrent de vraag of de huwelijksbeletselen verbiedend of vernietigend zijn. Sommigen zien er vernietigende huwelijksbeletselen in die de volstrekte nietigheid van het huwelijk meebrengen (De Page, I, nr 652; — Auvray, nr 81; — Planiol et Ripert, II, nr 265). Maar nochtans vermeldt artikel 184 B.W. de adoptieve huwelijksbeletselen niet en is een overtreding van artikel 363 B.W. nog geen bewijs dat er huwelijk is tussen bloed- en aanverwanten in verboden graad. Adoptieve verwantschap is geen bloed- of aanverwantschap. Het schijnt dan ook juister de mening te delen van de auteurs die er alleen verbiedende huwelijksbeletselen in zien (Laurent, II, nr 484; — Kluyskens, VII, nrs 231, 237

en 603; — *R.P.D.B.*, Tw. *Adoption*, nr 93; — *P.B.*, Tw. *Adoption*, nrs 71 tot 73; — *Nov.*, Tw. *Adoption, 91;* — Demolombe, II, nr 338; — Aubry et Rau, VII, § 463). Het hoeft wel geen betoog dat de huwelijksbeletselen vernietigend zullen zijn van zodra artikel 162 B.W. moet toegepast worden.

AFDELING VI. — *Nationaliteit.*

399. — De geadopteerde blijft zijn oorspronkelijke nationaliteit behouden. De adoptiewet verandert niets aan de bepalingen van het K.B. van 14 december 1932 houdende de samengeordende wetten op het verwerven, het verlies en het herwinnen der Belgische nationaliteit, althans niet door de enkele adoptie. De steeds vooropgestelde gelijkschakeling van het geadopteerd kind met het wettig kind van de adoptant blijft hier in gebreke.

Artikel 5 B der wijzigings- en opheffingsbepalingen van de wet van 21 maart 1969 heeft het alleen over de erkenningen en wettigingen van een geadopteerd kind of de wettiging door adoptie.

HOOFDSTUK III

Gevolgen betreffende de goederen

AFDELING I. — *Wettelijk genot.*

400. — Artikel 361, § 1 B.W. verleent thans uitdrukkelijk, als gevolg van het toekennen van de ouderlijke macht, aan de adoptant of aan de adoptant en zijn echtgenote, het wettelijk genot op de goederen van het kind zoals dit het geval is voor wettige kinderen. De artikelen 384 en volg. B.W. vinden dan ook algehele toepassing. Er kunnen hier geen moeilijkheden ontstaan bij strikte toepassing van de in nrs 380 tot en met 383 uitgelegde principes, behoudens wanneer de nieuwe echtgenoot het wettig kind van een uit de echt gescheiden ouder adopteert (art. 386 B.W.).

Het verlies van het wettelijk genot na echtscheiding of scheiding van tafel en bed is een blijvende penaliteit die nooit kan herwonnen worden (in strijd met wat mogelijk is in geval van herstel in de ouderlijke macht na ontzetting ervan). Het is uitgesloten dat de wettige ouder die de penaliteit opliep het wettelijk genot zou herwinnen door het kind te laten adopteren door de echtgenoot uit het nieuw huwelijk; alsdan echter verwerft deze adoptant het wettelijk genot. In de huidige opvatting die dit genot alleen aanvaardt als een middel om de ouderlijke plicht uit te voeren, schuilt hierin geen gevaar. De wettige ouder zal samen met de adoptant het beheer der goederen uitoefenen. Bij misbruik door de adoptant heeft hij inspraak- en toezichtsrecht (zie vroeger voor de moeder, De Page, I, nr 813, A, 3°). Maken beide ouders misbruik van dit recht dan kan er een einde aan gesteld worden (Kluyskens, VII, nr 644, A). Een oordeelkundige toepassing van de wet betreffende de jeugdbescherming kan hierin richting geven.

AFDELING II. — *Beheer der goederen.*

401. — Ook het beheer der goederen wordt zoals voor wettige kinderen geregeld, met dien verstande dat thans rekening zal moeten gehouden worden met een gebeurlijke splitsing der ouderlijke macht in alle gevallen waar het wettelijk beheer plaats maakt voor het voogdijbeheer. Dit laatste wordt algeheel geregeld door de bepalingen van de gewone voogdij. (Men raadplege de nummers 384 tot en met 392.)

AFDELING III. — *Verplichting tot levensonderhoud.*

§ 1. — In de adoptieve familie.

A. — *Artikelen 203 en 205 B.W. zijn op de adoptant toepasselijk.*

402. — Naast de wederkerige verplichting tot levensonderhoud die volgt uit artikelen 205 en 364 B.W., bestaat voor de adoptant, als enkel gevolg

van de ouderlijke macht, de ouderlijke onderhoudsverplichting van artikel 203 B.W., die grondig verschilt van deze van artikel 205 B.W.:

1°) de verplichting van artikel 203 B.W. is eenzijdig en duurt zolang alle attributen van de ouderlijke macht *stricto sensu* in hoofde van de adoptant of de adoptant en zijn echtgenote verenigd zijn;

2°) ze is uitgebreider omdat ze zich niet beperkt tot gewoon levensonderhoud, maar eveneens opvoeding en onderhoud van de geadopteerde, volgens zijn stand, bevat (De Page, I, nr 776);

3°) ze is onafhankelijk van de fortuintoestand van de adoptant en zijn echtgenote en moet altijd verstrekt worden;

4°) ze weegt alleen op de adoptant waar de verplichting tot levensonderhoud ook lastens de oorspronkelijke natuurlijke ouders blijft bestaan.

De alimentatieplicht van de adoptant begint slechts nadat de ouderlijke onderhoudsplicht ophield.

B. — *Uitgestrektheid.*

403. — De adoptant is levensonderhoud verschuldigd aan de geadopteerde en diens wettige afstammelingen en omgekeerd. Voorwaarde is de behoeftigheid die individueel is voor elke verplichte of rechthebbende.

Er bestaat geen onderhoudsplicht tussen:

— de adoptant en de natuurlijke afstammelingen van de geadopteerde;

— de geadopteerde en de echtgenoot van de adoptant (*R.P.D.B.,* Tw. *Adoption,* nr 93 ; — Demolombe, VI, nr 137 ; — *Dall., Rép. Prat.,* Tw. *Adoption,* 123), in zover er tussen hen geen bloedverwantschap bestaat ;

— de geadopteerde en de bloed- en aanverwanten van de adoptant, inzonderheid de ouders van de adoptant.

§ 2. — In de natuurlijke familie van de geadopteerde.

404. — De verplichting tot levensonderhoud blijft bestaan ter uitsluiting van de ouderlijke onderhoudsverplichting van artikel 203 B.W. Ze is wederkerig en bestaat, volgens de bepalingen van artikel 364 B.W. « ... tussen de geadopteerde en zijn ouders ».

Men mag hieruit niet besluiten dat er geen levensonderhoudsplicht kan bestaan tussen de geadopteerde en zijn andere bloedverwanten in opgaande lijn. Nochtans kan enige twijfel bestaan wegens de beperking van de wettelijke termen, maar deze wijzen eerder op een bepaalde rangorde. Gezien de geadopteerde in zijn oorspronkelijke familie bepaalde rechten blijft behouden, is er geen reden de onderhoudsplicht, volgens de regelen van het natuurrecht, niet uit te breiden tot de grootouders. Niet zelden waren het deze personen die aan het kind het levensnoodzakelijk onderhoud verschaft hebben vóór zijn adoptie. De verplichting tot levensonderhoud gesteund op solidariteitsidee tussen leden van eenzelfde familie, is van openbare orde (De Page, I, 543). Bijna geen auteurs gewagen van deze verplichting, tenware impliciet (*R.P.D.B.,* Tw. *Adoption,* nr 94 met aangehaalde rechtsleer).

405. — Het recht op levensonderhoud in de natuurlijke familie ontstaat slechts nadat de geadopteerde alle rechtsmiddelen tegen de adoptant zal hebben uitgeput (art. 364, derde lid B.W.) en, anderzijds, moet vermeden worden dat de natuurlijke familie van de geadopteerde onrechtstreeks enig financieel voordeel zou halen uit de adoptie.

Weliswaar moeten de natuurlijke grootouders niet persoonlijk in de adoptie toestemmen, maar de familieraad der wettige familie van het kind is zo samengesteld dat de grootouders er verplicht lid van zijn (art. 407 B.W. behoudens het vrij recht van de vrederechter artikel 410 B.W. toe te passen, maar dan onder controle van de rechtbank ; — Tw. *Familieraad,* nrs 325 en volg.). In veel gevallen is het juist omdat de grootouders niet meer voor hun kleinkinderen kunnen zorgen, bij onstentenis van ouders en broeders en zusters, dat noodgedwongen tot een adoptie wordt besloten.

406. — De *Voorbereidende Werken* wijden nogal lang uit over de omstreden kwestie of het wenselijk was de alimentatieplicht in de natuurlijke familie te behouden. Volgens de Senaatscommissie voor de Justitie dringt de verplichting zich op om een onderscheid te kunnen maken tussen adoptie en wettiging door adoptie (*Parlem. Besch., Senaat* van 4 nov. 1967, nr 358, blz. 36). Het argument kan moeilijk overtuigen. De Kamercommissie voor de Justitie geeft de standpunten van voor- en tegenstanders weer. Opheffing zou gerechtvaardigd zijn omdat natuurlijke ouders in de adoptie kunnen toestemmen daar ze azen op het vermogen van de adoptant en omdat werd vastgesteld dat, vooral wanneer het kind persoonlijke inkomsten verwierf, een soort chantage op sommige adoptanten werd uitgeoefend. Het natuurrecht inroepen lijkt volgens die mening een zwak argument omdat, zeggen de tegenstanders van het behoud der alimentatieplicht, de natuurlijke ouders zich toch weinig om het kind bekommerden. Waarom dezelfde redenen niet aanvaarden die aanleiding geven tot opheffing der verplichting bij wettiging door adoptie? Ten slotte is de ontwerp-overeenkomst van de Raad van Europa tegen de verplichting gekant en schaft ze ze af. Zij die de alimentatieplicht willen behouden gebruiken een eerste argument dat met verstomming slaat: « Zij wijzen erop dat men hier staat voor een moeilijkheid, die voortvloeit uit het tweevoudig karakter van de adoptie (sinds de wet van 22 maart 1940):

— de adoptie wegens nominale, fiscale en successorale redenen;

— de adoptie als instelling voor jeugdbescherming » (*Parlem. Besch., Kamer,* 26 jan. 1965, nr 436/2, blz. 37).

Alsof een adoptie alleen om de naam te verwerven of met de uitsluitende bedoeling aan fiscale ontduiking te doen of jacht te maken op een nalatenschap, ooit zou kunnen gesteund zijn op wettige redenen en, zo dit wel het geval mocht zijn en dit aan het oordeel van de homologatierechter ontsnapte, werkelijk als argument zou kunnen gebruikt worden om een alimentatieplicht te handhaven! (zie boven, nr 45). De Kamercommissie heeft dit argument trouwens verworpen door onmiddellijk te stellen: « Het wetsvoorstel is natuurlijk t o t a a l op het aspect jeugdbescherming afgestemd » (*ibid.*). Bovendien wordt opgemerkt dat het onverantwoord zou zijn toe te laten dat meerderjarigen zich laten adopteren met de bedoeling aan de alimentatieplicht tegenover hun natuurlijke ouders te ontsnappen. Maar met een zekere schroom moet het *Verslag van de Kamercommissie* toch toegeven dat de alimentatieplicht moet behouden blijven in voordeel van de natuurlijke ouders, maar ook in het belang van het kind, omdat die natuurlijke ouders anders zouden kunnen weigeren toe te stemmen in de adoptie.

Een verhandeling onthoudt zich best van kritiek, maar al deze redengevingen laten een wrange smaak na die op een zekere onmacht wijst tegenover de d e s e r t i e der ouders die hun bloedeigen kind laten adopteren. Is het niet aangewezen naar de bron te gaan, namelijk het natuurrecht dat door geen enkele rechtsconstructie kan teniet-gedaan worden : de alimentatieplicht steunt op de openbare orde en op de beschouwing dat de familie een onbetwistbare fysiologische, morele en sociale werkelijkheid is (De Page, I, 543, zie boven, nr 404). Kunnen al deze overwegingen der *Voorbereidende Werken* nog gelden wanneer de gemeenschap oordeelkundige sociale structuren zal uit-

gebouwd hebben die alle desertie zo niet onmogelijk dan toch onaanvaardbaar zullen maken? En dan stelt zich de vraag: mag men werkelijk nog toelaten dat natuurlijke ouders, vooral gehuwde ouders, hun kinderen laten adopteren?

§ 3. — Rangorde.

A. — *Alimentatieverplichting tegenover de geadopteerde.*

407. — De adoptant is gehouden tot alimentatieplicht vóór alle andere bloedverwanten in opgaande lijn van de geadopteerde (zie boven, nr 405), maar na zijn echtgenoot wanneer het geadopteerd kind gehuwd is (art. 212 B.W.).

De onderhouds- en bijstandsplicht tussen echtgenoten is veel uitgebreider en zwaarder dan de levensonderhoudsplicht van art. 205 B.W. (De Page, I, nr 557; — Cass., 13 febr. 1947, *Pas.*, I, 52; — Gent, 29 maart 1956, *R.W.*, 1956-57, 1016).

Ook de wettige afstammelingen van de geadopteerde zijn vóór de adoptant gehouden, want er is geen reden de adoptant slechter te behandelen dan de natuurlijke ouders.

Weliswaar verwerft de adoptant thans erfrecht in de nalatenschap van de geadopteerde en moet het beginsel *Ubi successionis emolumentum ibi et onus alimentorum esse debet* omzichtig worden toegepast, maar het blijft toch bestaan.

Wat de natuurlijke kinderen van de geadopteerde betreft, wordt eveneens aangenomen dat zij tegenover hun ouder op dezelfde wijze gehouden zijn als de wettige kinderen (De Page, I, nr 1179 en aangehaalde rechtspraak) en deze verplichting is wederkerig (J. Dabin, *Le statut juridique de l'enfant naturel*, blz. 91), zodat zij eveneens vóór de adoptant gehouden zijn.

B. — *Alimentatieverplichting tegenover de adoptant.*

408. — Hier is er volledige gelijkstelling van het adoptief kind met het wettig kind zodat, nadat de adoptant desgevallend tegenover zijn echtgenote artikel 212 B.W. zal ingeroepen hebben, de principes van gemeen recht moeten toegepast worden.

§ 4. — Levensonderhoud in de nalatenschap.

409. — Wanneer de geadopteerde sterft zonder wettige afstammelingen na te laten, is zijn nalatenschap aan de adoptant, die behoeftig was op het ogenblik van het overlijden, levensonderhoud verschuldigd en worden de bepalingen van artikel 205, § 3 en § 5 B.W. toegepast.

Natuurlijke kinderen van de geadopteerde verhinderen de aanspraken van de adoptant niet.

De behoeftigheid kan ontstaan door het overlijden van het geadopteerd kind dat in het onderhoud van de adoptant voorzag, zonder dat deze voorafgaandelijk beroep had moeten doen op art. 205 B.W. Zijn aanspraken zullen ontvankelijk zijn.

De vordering is slechts ontvankelijk voor zover ze binnen het jaar na het overlijden wordt ingesteld.

410. — De verplichting tot levensonderhoud is een last van de nalatenschap van de geadopteerde en moet dan ook door alle erfgenamen naar evenredigheid van hun aandeel, als een schuld, gedragen worden. Er bestaat tussen hen geen solidariteit (Rb. Antwerpen, 26 november 1925,

Pas., 1926, III, 24) en ze kunnen er aan ontsnappen door de nalatenschap te verwerpen.

Legaten die bij voorkeur boven de andere moeten voldaan worden zijn slechts gehouden voor zover de inkomsten der andere erfgoederen niet volstaan. De geadopteerde was bovendien gerechtigd een aangestelde legataris boven de andere erfgenamen tot onderhoudsplicht te verplichten, zelfs de andere erfgenamen ervan te ontslaan, maar dit dan alleen voor zover de inkomsten der niet vrijgestelde goederen voldoende zijn om de betaling der onderhoudsgelden te dekken (art. 927, § 3 B.W.).

Het bedrag van het onderhoudsgeld blijft steeds onveranderd in de zin dat het nooit kan vermeerderd worden maar wel kan wegvallen (De Page, I, nr 547bis).

AFDELING IV. — *Erfrecht.*

411. — Het erfrecht is steeds een aanleiding geweest tot betwistingen. Vóór de wetswijziging van 1940, toen alleen de adoptie van meerderjarigen toegelaten was, was de gebeurlijke erfroeping van de geadopteerde in het algemeen de bijzonderste reden waarom adopties werden afgesloten. Naderhand heeft men in de periode tussen 1940 en 1969 weliswaar aanvaard dat de erfstelling alleen niet voldoende was om een adoptie te homologeren, maar meestal werden de voordelen voor het aangenomen kind toch speciaal financieel afgewogen en, niet zelden, met het oog op de gebeurlijke erfroeping. Nu men naar het aspect jeugdbescherming is overgegaan wordt aan die erfroeping schijnbaar minder belang gehecht, maar het enkel feit alleen reeds dat een adoptant zowel wettige als natuurlijke kinderen mag hebben zonder dat deze de adoptie kunnen verhinderen — behoudens het recht der meerderjarige wettige kinderen om op te treden tijdens de homologatierechtspleging of de rechtspleging van het adoptievonnis — zelfs wanneer de adoptant tussen de kinderen een discriminatie maakt en de ene wel de andere niet adopteert, zet er toe aan die erfroeping zeer nauwkeurig te bestuderen.

De wetgever van 1969 heeft geen wijziging gebracht aan de erfroeping van het geadopteerd kind in zijn oorspronkelijke familie en tegenover de adoptant. Maar wel heeft hij de erfroeping van de adoptant in de nalatenschap van het geadopteerd kind willen regelen en aanpassen aan de moderne evolutie van de adoptie. Hij heeft zich hiervoor laten leiden door de jongste Franse wetgeving (*Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 37).

§ 1. — Erfroeping van de geadopteerde en zijn wettige afstammelingen.

A. — *De geadopteerde erft in zijn oorspronkelijke familie zoals elke andere erfgenaam.*

412. — De geadopteerde en zijn wettige afstammelingen verliezen geen enkel recht op erfroeping in hun natuurlijke familie (art. 365 B.W.). Aldus wordt het gevaar omzeild, dat sommige familieleden die deel uitmaken van de familieraad die moet toestemmen in de adoptie van een minderjarig kind, zich van een erfgerechtigde mededinger zouden ontdoen.

Dit brengt meteen mede dat de geadopteerde en zijn wettige afstam-

melingen het erfrecht in de oorspronkelijke familie en in de nalatenschap van de adoptant cumuleren. Zij worden bevoordeligd tegenover de wettige kinderen van de adoptant en zij kunnen het zelfs zijn in de oorspronkelijke familie, wanneer ze geadopteerd werden door een familielid.

Een nicht die door haar oom wordt geadopteerd kan in zijn nalatenschap aanspraak maken op een voorbehouden gedeelte als geadopteerd kind en gans de nalatenschap tot zich trekken omdat de andere, oorspronkelijk gelijkgeroepen erfgenamen, in graad worden voorafgegaan door de adoptie. Alle schenkingen onder de levenden en legaten, ongeacht of ze van vóór of na de adoptie dateren, worden herleid tot het voorbehouden gedeelte van de geadopteerde die met een wettig kind wordt gelijkgesteld (zie verder nr 415 D).

B. — *De geadopteerde en zijn wettige afstammelingen zijn in de nalatenschap van de adoptant erfgeroepen als wettige afstammelingen.*

413. — In deze nalatenschap doet alles zich voor alsof de adoptant een wettig kind meer had. Er gebeurt evenwel geen plaatsvervulling (De Page, IX, nr 154). Vandaar dat een natuurlijk kind van de adoptant, het weze al dan niet overspelig, op gelijke wijze tot zijn nalatenschap komt als zijn wettige kinderen, zelfs als de adoptie dateert van na de geboorte van de wettige kinderen en ook al zijn die wettige kinderen uit een eerste huwelijk geboren.

De wettige belangen waarover art. 350 en 353 B.W. spreken moeten dan ook met de meeste zorg nagegaan worden, vooral nu alleen meerderjarige wettige kinderen van de adoptant als tussenkomende partijen kunnen aanvaard worden (zie boven, nrs 268, 4°, en 312), behoudens het oordeel van de vader of moeder van de andere wettige kinderen (zie boven, nr 268, 5°). Het gevaar is niet denkbeeldig dat de adoptant zijn bijzit en het bij haar verwekt overspelig kind, boven zijn wettige kinderen zal willen bevoordelen.

C. — *Het geadopteerd kind en zijn wettige afstammelingen sluiten, bij ontstentenis van wettige afstammelingen van de adoptant, alle erfgenamen uit.*

414. — Vroeger werd betwist dat de ascendenten konden uitgesloten worden, op grond van de beschikkingen van de Pruisische codex die als model voor het B.W. werd genomen. Hierin werden de ascendenten van de adoptant slechts uitgesloten wanneer zij hun toestemming tot de adoptie hadden gegeven (Toullier, II, nr 1001, noot 2). Vrij algemeen werd evenwel onder het stelsel van het B.W. geoordeeld dat de rechter om die reden een homologatie kon weigeren (Demolombe, VI, nr 154; — Aubry et Rau, VI, § 560, blz. 138, noot 6). De huidige gelijkschakeling van het geadopteerd kind met een wettig kind van de adoptant schakelt dit bezwaar uit en de ascendenten hebben geen wettige belangen te laten gelden. Zij bezitten wel de vordering van artikel 205 B.W. in de nalatenschap van de adoptant.

D. — *Het geadopteerd kind geniet de onschendbaarheid van het voorbehouden gedeelte.*

415. — Hier moet evenwel een onderscheid gemaakt worden tussen het gewoon voorbehouden gedeelte (art. 913 B.W.) en het speciaal voorbehouden gedeelte (art. 1094 en 1098 B.W.).

1. — *Gewoon voorbehouden gedeelte.*

Alle schenkingen en legaten die hetzij na hetzij vóór de adoptie door de adoptant werden gedaan moeten tot het beschikbaar gedeelte herleid worden.

Nooit ontstond er betwisting betreffende de herleiding voor schenkingen en legaten na de adoptie gedaan. Maar lange tijd hield de betwisting aan om te weten of het geadopteerd kind het recht had zich op de adoptie te beroepen om schenkingen en legaten die voordien gemaakt werden tot het beschikbaar gedeelte te herleiden.

Vroeger werd dit recht aan het geadopteerd kind door sommigen ontzegd (Toullier, II, nr 1011; — Delvincourt, I, nr 227; — Duranton, III, nr 318) op grond van een argumentatie die niet kan weerstaan aan kritiek maar historisch toch belang heeft. De geadopteerde, zegde men, kwam alleen tot de nalatenschap van de adoptant, zodat alles wat er door gifte uit verdween, buiten zijn bereik viel. Maar het voorbehouden gedeelte wordt juist berekend op de goederen der nalatenschap aangevuld met de schenkingen (Demolombe, VI, nr 160). De onherroepelijkheid der schenkingen is evenmin een argument: alle schenkingen worden ten voordele van de reservataire erfgenaam herleid, ongeacht wanneer deze laatste die hoedanigheid verwierf. Tenslotte zag men in de adoptie een frauduleus middel om een schenking teniet te doen. Er is werkelijk een grote weg afgelegd.

Rechtsleer en rechtspraak zijn thans formeel en eensluidend: alle schenkingen en testamentaire beschikkingen van de adoptant worden herleid (*R.P.D.B.*, Tw. *Adoption*, nr 96; *Dall.*, *Rép. Prat.*, Tw. *Adoption*, nr 125).

2. — *Speciaal voorbehouden gedeelte.*

Het geadopteerde kind kan tegenover de niet-adopterende echtgenoot van de adoptant als een wettig kind het speciaal voorbehouden gedeelte der artikelen 1094 en 1098 B.W. inroepen (Kluyskens, VII, nr 93 bis; — De Page, VIII/2, nr 1575; — Dekkers III, nr 1417; — Planiol et Ripert, 1e uitg., V, 142; — Cass., 27 okt. 1961, *R.W.*, 1961-62, 1441; — *anders*: Cass. fr., 12 juni 1944, *D.*, 1946, 368, noot Lebrun; *S.*, 1945, I, 113, noot Ancel).

Werd het kind door slechts één der echtgenoten geadopteerd tijdens het huwelijk dan moet artikel 1094, tweede lid B.W. toegepast worden, gezien de andere echtgenoot toestemming moest geven; werd het vóór het huwelijk van de adoptant geadopteerd dan moet artikel 1098 B.W. toegepast worden.

A. — Wat de toepassing van art. 1094, tweede lid B.W. betreft worden drie meningen verdedigd. In dit geval werd het kind tijdens het huwelijk door één der echtgenoten geadopteerd of door beiden.

Een eerste mening die moet gedeeld worden, kent in beide gevallen het speciaal voorbehouden gedeelte toe (Kluyskens, *l.c.*; — De Page, *l.c.*; — Dekkers, *l.c.*; — Colin et Capitant, III, nr 1519; — Rb. Gent, 13 mei 1957, *R.W.*, 1957-58, 866; *Rev. prat. Not.*, 1957, blz. 353 met noot).

Anderen eisen de adoptie door beide echtgenoten (Savatier, *Rev. trim. dr. civ.*, 1944, blz. 159). Een derde mening ontzegt aan het geadopteerd kind elke aanspraak op een voorbehouden gedeelte van art. 1094, tweede lid B.W. (Planiol et Ripert, 2e uitg., V, 142; — Ripert et Boulanger, III, 1905; — Cass. fr., 12 juni 1944, *o.c.*).

Een echtgenoot kan de adoptie van een kind aan de andere echtgenoot op discretionaire wijze toelaten (zie boven, nr 114) om uiteenlopende redenen. Laat hij ze toe dan kent hij de gevolgen van art. 1094, tweede lid B.W. Het argument dat art. 1094 B.W. de geboorte eist van kinderen uit het huwelijk, ter uitsluiting van elke fictie, dient

verworpen te worden. Wettiging door adoptie is al evenzeer een fictie en zelfs gewone wettiging kan op een verzinsel steunen. De wettiging door adoptie gaf de doorslag in Frankrijk, waar onmiddellijk werd toegegeven dat, mocht een rechtbank beslissen dat bij gewone adoptie het kind ophield tot zijn oorspronkelijke familie te behoren, het aanspraak zou kunnen maken op het speciaal voorbehouden gedeelte van art. 1094 B.W. (Planiol et Ripert, *l.c.,* noot 5; — Ripert et Boulanger, *o.c.,* nr 1907). De Belgische wet kent thans eveneens de wettiging door adoptie en heeft duidelijk gesteld dat het kind tot zijn oorspronkelijke familie blijft behoren, maar even scherp wordt gezegd dat in het gezin van de adoptant het kind met diens wettige kinderen moet gelijkgesteld worden. Wat de schenkingen tussen echtgenoten gedaan betreft, blijven deze totaal vreemd aan art. 913 B.W. maar worden ze gebeurlijk alleen ingekort op grond van art. 1094 B.W. (Cass., 3 juli 1941, *Pas.,* 1941, I, 273). Men kan in het geschil tussen geadopteerde en echtgenoot van de adoptant dan ook niet verwijzen naar art. 913 B.W. Dan stelt zich maar één vraag: heeft het geadopteerd kind al dan niet een voorbehouden gedeelte? Allen antwoorden bevestigend. Men moet dan ook de vraag niet stellen w a n n e e r art. 1094 B.W. kan ingeroepen worden, maar wel w i e art. 913 en 1094 B.W. kan inroepen en t e g e n w i e . Ten overstaan van wie een voorbehouden gedeelte kan inroepen heeft de echtgenoot geenszins de keus tussen beide artikelen en hem naar art. 913 B.W. verwijzen kan trouwens nadelig voor hem uitvallen (Rb. Gent, 13 mei 1957, zie boven). Die echtgenoot zou in dit geval immers minder uit de nalatenschap van de adoptant putten wanneer hij tegenover drie adoptieve kinderen van zijn vooroverleden echtgenoot komt te staan dan wanneer uit het huwelijk drie kinderen geboren werden.

B. — Art. 1098 B.W. kent een veel kleiner beschikbaar gedeelte toe dan art. 1094 B.W. wegens het wantrouwen ingeval van tweede huwelijk van een persoon die kinderen uit een eerste huwelijk had.

Bij ons wordt vrij algemeen aanvaard dat ook het adoptief kind dat vóór het tweede huwelijk werd geadopteerd aanspraak kan maken op het groter voorbehouden gedeelte (Kluyskens, VII, nr 93 *bis*; — Cass., 27 okt. 1961, *R.W.,* 1961-62, 1441; — Luik, 30 nov. 1951, *Pas.,* 1952, II, 35; — Brussel, 23 dec. 1959, *J.T.,* 1960, 156; — Rb. Brussel, 24 april 1958, *Rev. prat. Not.,* 211; — *anders:* De Page, VIII/2, nr 1584; — R. Pirson, *Successions et Libéralités, R.C.J.B.,* 1966, blz. 171, nr 9), waar in Frankrijk bijna eenparig een strijdige mening wordt verdedigd (Colin, Capitant et de la Morandière, III, nr 1587; — Ripert et Boulanger, III, nrs 1906 en 1922; — Planiol et Ripert, V, nr 144; — Cass. fr., 11 dec. 1922, *D.,* 1925, I, 121 met noot Capitant; *S.,* 1923, I, 313, noot Simonnet ; — Cass. fr., 12 juni 1944, *D.,* 1946, 368, noot Lebrun ; *S.,* 1945, I, 113, noot Ancel). Bij wettiging door adoptie tijdens het eerste huwelijk neemt men in Frankrijk evenwel het speciaal voorbehouden gedeelte aan (Planiol et Ripert, *l.c.,* noot 5; — Ripert et Boulanger, III, nrs 1907 en 1921).

Er mag geen ogenblik aan getwijfeld worden dat het adoptief kind zich tegen de echtgenote van zijn adoptant kan beroepen op art. 1098 B.W., nu zowel het oud art. 352 B.W. als huidig art. 365 B.W. o p g e b i e d e n d e w i j z e bepalen dat adoptieve kinderen op de nalatenschap van de adoptant dezelfde rechten hebben als wettige kinderen daarop zouden hebben. De wet laat g e e n e n k e l e a f w i j k i n g toe op deze beschikking die van openbare orde is. Het tekstargument van art. 1098 B.W. « kinderen uit een ander huwelijk », dat meestal ingeroepen wordt, is totaal waardeloos bij de duidelijke beschikking van art. 365 B.W. Wanneer adoptieve kinderen volledig gelijkgesteld worden met wettige kinderen in hun aantreden tot de nalatenschap van de adoptant, is de geest van de wet onbetwistbaar in hun voordeel. De wet veronderstelt dat het kind moet aanzien worden als geboren uit het eerste huwelijk van de adoptant. Art. 1098 B.W. is trouwens niet ingegeven door een haat tegen een tweede huwelijk, maar geldt uitsluitend als bescherming van het erfdeel van de wettige kinderen uit het eerste huwelijk (Pothier, *Traité des donations entre vifs,* sect. III, art. 8, § 2). Nu zal juist de reeds oude adoptant meestal een tweede huwelijk aangaan en hiertoe aangespoord worden door allerlei financiële druk. Daarin zag men ook in Frankrijk vroeger een reden om art. 1098 B.W. volledig in het voordeel van geadopteerde kinderen toe te passen (Demolombe, VI, 163; — Merlin, *Répertoire,* XII, *Révocation de l'adoption;* — Cass. fr., 26 april 1808, *S.,* 1808, I, 133). Artikel 1098 B.W. niet toepassen in voordeel van de geadopteerde betekent aan de adoptant toelaten de adoptie te herroepen in een der belangrijkste gevolgen. Wanneer hij aldus een natuurlijk kind van zijn eerste echtgenote aannam, om haar genoegen te doen, stompt de genegenheid af na overlijden dezer vrouw.

Naderhand komt de adoptant in de greep van een andere, jongere vrouw en kan hij huwen met een scherp gesteld huwelijkscontract dat zoveel mogelijk financiële voordelen inhoudt: de geadopteerde wordt het slachtoffer van deze late liefde.

E. — *Het geadopteerde kind vermindert het aandeel van het natuurlijk kind van de adoptant in diens nalatenschap.*

416. — Het natuurlijk kind van de adoptant kan niet gunstiger behandeld worden dan zijn wettige kinderen, zodat de geadopteerde artikel 757 B.W. zal kunnen inroepen.

F. — *Schenkingen onder levenden van de adoptant worden door de adoptie niet van rechtswege herroepen.*

417. — Vrij algemeen wordt aanvaard dat de adoptie na schenking niet kan gelijkgesteld worden met de geboorte van een kind van de schenker of de wettiging van een natuurlijk kind bij opvolgend huwelijk (Laurent, XIII, nr 60; — Kluyskens, III, nr 186 a) *in fine* en c); — De Page, VIII/1, nr 703; — Demolombe, VI, 164; — Arntz, II, 1937; — Duranton, III, 315; — Marcadé, art. 350, nr 3; — Cass. fr., 2 febr. 1852, *D.*, 1852, I, 33).

De aangevoerde reden is dat de geadopteerde eerder een « erfgenaam » dan een « kind » is (Kluyskens, *l.c.;* — Planiol, III, 2664), maar die schijnt toch weinig overtuigend wanneer men de adoptie van heden vergelijkt met die waarin die mening werd verdedigd. De zwakheid van de argumentatie wordt trouwens aangevoeld door sommige moderne Franse rechtsleer die een uitzondering maakt voor de wettiging door adoptie (Planiol et Ripert, V, nr 519). Of die uitzondering wel toegelaten is kan betwijfeld worden, nu art. 960 B.W. de geboorte van een natuurlijk kind evenmin als de wettiging van een kind dat vóór de schenking werd geboren, als oorzaak tot herroeping van rechtswege aanziet. Hoofdargument van de heersende stelling moet dan ook zijn dat een geadopteerd kind niet gunstiger kan behandeld worden dan een natuurlijk kind of een kind dat vóór de schenking werd geboren en daarna gewettigd werd.

Ook wanneer het geadopteerd kind na de schenking werd geboren moet dezelfde stelling verdedigd worden. Artikel 960 B.W. is formeel: alleen de geboorte van een wettig kind na de schenking of van een natuurlijk kind dat gewettigd wordt, brengt de herroeping van rechtswege mede.

Zeer delicaat is evenwel de vraag of de geboorte van een wettig kind van de adoptant na de schenking die deze aan zijn toen reeds geadopteerd kind zou hebben gedaan, de herroeping van die schenking meebrengt. Algemeen antwoorden de meeste auteurs bevestigend (Laurent, XIII, nr 60; — *P.B.*, Tw. *Adoption,* nr 88; — *Nov.*, Tw. *Adoption,* nr 99), maar dit schijnt verkeerd. Ondanks meestal strijdig standpunt, houdt men voor dat wanneer de schenking aan een natuurlijk kind gedaan werd de geboorte van een wettig kind geen herroeping van rechtswege meebrengt (Kluyskens, *l.c., in fine* a); — Cass. fr., 10 juli 1844, *D.*, 1884 I, 257). Art. 960 B.W. heeft tot doel te vermijden dat een wettig kind zou benadeeld worden ten overstaan van derden die niet tot de nalatenschap van de schenker komen. Wanneer de schenking gedaan wordt aan een natuurlijk kind, wordt het aandeel van het wettig kind niet benadeeld, want zij is alleen een voorschot op het toerekenbaar erfdeel van het kind. *Cessante causa cessat effectus.* Men voegt er aan toe dat dergelijke schenking nooit als lichtzinnig kan worden aanzien, maar de vervulling is van een zedelijke verplichting.

Het is duidelijk dat dezelfde redenering geldt voor het geadopteerd kind dat, in de nalatenschap van de adoptant, volledig gelijkgesteld wordt met het wettig kind. (Men raadplege Tw. *Schenkingen.*)

418. — Alhoewel dit vroeger betwist werd komen de wettige afstammelingen van het geadopteerd kind door plaatsvervanging tot de nalatenschap van de adoptant (zie in dit verband de betwisting aangehaald in

Nov., Tw. *Adoption*, nr 100). De adoptieve kinderen van de geadopteerde komen nooit tot de nalatenschap van de adoptant.

G. — *Het geadopteerd kind of zijn wettige afstammelingen zijn niet erfgeroepen in de nalatenschap van de bloedverwanten van de adoptant.*

419. — De fictieve band strekt zich alleen uit tussen adoptant en geadopteerde en heeft alleen uitwerking ten overstaan van de bloedverwanten tijdens het leven van de adoptant en, na zijn dood, in zijn nalatenschap. Maar het adoptief kind heeft geen grootouders in zijn adoptieve familie en evenmin broeders en zusters in wier nalatenschappen het erfgeroepen zou zijn. Hier kan men werkelijk spreken van de geadopteerde die eerder erfgenaam dan kind is (zie boven, nr 417 *in fine*). Er geschiedt geen plaatsvervulling (zie boven, nr 413).

§ 2. — Erfrecht in de nalatenschap van de geadopteerde.

420. — De wet van 21 maart 1969 heeft diepgaande wijzigingen gebracht in de oude erfregeling in de nalatenschap van het geadopteerd kind, meer bepaald wanneer de geadopteerde overlijdt zonder wettige afstammelingen na te laten. Artikel 367 B.W. bevat alle bepalingen die hierop betrekking hebben.

Reeds tijdens de bespreking in de Kamercommissie voor de Justitie kwam de noodzaak aan het licht het oud art. 353 B.W. aan te passen aan de moderne evolutie van de adoptie in het B.W. Maar omdat het oorspronkelijk wetsvoorstel er niet toe strekte de patrimoniale gevolgen van de adoptie te regelen, maar vooral tot doel had de adoptie, als instelling, te vernieuwen met de jeugdbescherming als achtergrond, achtte de Commissie het verkieslijker gans de kwestie in een afzonderlijk wetsontwerp of wetsvoorstel te behandelen, dat zich trouwens niet moest beperken tot de voorschriften betreffende de erfopvolging van de geadopteerde kinderen (*Parlem. Besch., Kamer,* 26 jan. 1965, nr 436/2, blz. 39).

De Senaatscommissie voor de Justitie gaf de voorkeur aan een nieuwe regeling, die ze, zonder veel uitleg, opnam in art. 366 B.W. (*Parlem. Besch., Senaat,* 4 nov. 1967, nr 358, blz. 37).

Dit artikel bevat ingewikkelde bepalingen die wellicht op strijdige rechtsleer en rechtspraak zullen onthaald worden (Canivet, *Ann. Not. Enreg.,* nr 167, blz. 269). Ten einde verwarring te vermijden is het aangeraden het *Verslag van de Senaatscommissie* aan te halen:

« ... opheffing van elk voorbehouden erfdeel ten gunste van de oorspronkeljike bloedverwanten in de opgaande lijn; uitbreiding tot de oorspronkelijke familie van de reeds in het huidige art. 355 vervatte regels inzake erfrechtelijke terugkering (n.b.: art. 355 moet gelezen worden als oud art. 353, zie Franse tekst) ten voordele van de adoptanten en van hun afstammelingen; uitbreiding van deze terugkering tot de goederen die de geadopteerde heeft verkregen uit de nalatenschap van zijn oorspronkelijke bloedverwanten of uit die van de adoptant; verdeling van de overige goederen van de nalatenschap tussen de oorspronkelijke familie en de adoptieve familie volgens de regels van de kloving; overgang van de aan de oorspronkelijke familie toekomende helft volgens de regels van het Burgerlijk Wetboek betreffende de erfenissen; overgang van de aan de adopterende familie toekomende helft als volgt: gelijke verdeling tussen beide adoptanten of hun erfgenamen in de nederdalende lijn; wanneer er slechts één adoptant is of wanneer de tweede adoptant overleden is zonder erfgenamen in de nederdalende lijn

achter te laten, wordt het deel van de nalatenschap dat toekomt aan de adoptieve familie, toegewezen aan de adoptant of aan de langstlevende van beide adoptanten of aan zijn erfgenamen in de nederdalende lijn; tenslotte, toepassing van het recht van aanwas: indien er in één der families geen erfgerechtigden zijn, valt de nalatenschap volledig toe aan de andere familie...

Wat de nalatenschap betreft van de kinderen van de geadopteerde die na hem gestorven zijn zonder nakomelingen, blijkt bij nadere ontleding dat dit neerkomt op een regeling van de goederen die luidens art. 746 van het Burgerlijk Wetboek toevallen aan de bloedverwanten in de opgaande lijn van de zijde van de geadopteerde (échoient aux ascendants de la ligne à laquelle appartient l'adopté); er is immers geen enkele reden om af te wijken van de regels van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de bloedverwanten in de opgaande lijn van de andere zijde. » *(Parlem. Besch., Senaat, l.c.,* blz. 37 en 38.)

In het licht van deze beginselverklaring dient, om elk misverstand te vermijden, een streng onderscheid gemaakt te worden tussen de gewone en de anomale erfroeping in de nalatenschap van de geadopteerde. Men kan alleen betreuren dat de lange tekst van art. 366 B.W. niet nauwkeuriger gesplitst werd.

A. — *Beginselen.*

421. — 1. De adoptant is, in bepaalde gevallen, erfgeroepen in de nalatenschap van de geadopteerde.

Dit is gans nieuw omdat de nalatenschap van de geadopteerde vroeger helemaal overging op de oorspronkelijke familie en de adoptant alleen een recht op erfrechtelijke terugkeer had. Bij gebreke aan oorspronkelijke familie werd de Staat boven de adoptant verkozen. Dergelijke verouderde opvatting van de adoptie als middel om materiële belangen na te jagen, moest wijken voor de finaliteit van de huidige instelling.

De adoptant heeft de bezitvoortzetting.

2. In de nalatenschap van de geadopteerde bestaat geen voorbehouden gedeelte (art. 366, § 1, 1 B.W.).

De oorspronkelijke familie wordt op dezelfde voet geplaatst als de adoptant, die nooit aanspraak kon maken op een voorbehouden gedeelte. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen de adoptant die een vreemd kind adopteert of de adoptant die zijn eigen kind adopteerde.

3. Onder voorbehoud van de rechten van de overlevende echtgenoot en van de reservataire afstammelingen van de geadopteerde, kan deze over al zijn goederen beschikken bij schenkingen onder levenden of bij testament.

De rechten van de overlevende echtgenoot op grond van art. 767 B.W. en het voorbehouden gedeelte bepaald door art. 913 B.W. blijven vanzelfsprekend gehandhaafd.

Wat meer bepaald de toepassing van art. 767, II, § 1 B.W. betreft, wordt het vruchtgebruik uitgebreid tot de goederen die gebeurlijk aan de adoptieve ouders en hun wettige afstammelingen toevallen (Canivet, *Ann. Not. Enreg.,* 1969, blz. 275, nr 180).

4. De adoptanten zijn in de nalatenschap van de geadopteerde op dezelfde wijze erfgeroepen als de oorspronkelijke familie.

422. — Opdat de oorspronkelijke en de adoptieve familie erfgeroepen zouden zijn, hetzij in de gewone nalatenschap, hetzij als revindicerende bij wijze van erfrechtelijke terugkeer, is vereist dat de geadopteerde zonder nakomelingen overleed.

Nakomelingen zijn:

— de wettige en gewettigde kinderen van de geadopteerde en hun wettige afstammelingen;

— de adoptieve kinderen van de geadopteerde en hun wettige afstammelingen;

— de erkende natuurlijke kinderen van de geadopteerde en hun wettige afstammelingen.

De tekst van het oud art. 353 B.W., dat uitsluitend over de gewone erfroeping van de oorspronkelijke familie van de geadopteerde en over het recht van erfrechtelijke terugkeer van de adoptant en zijn afstammelingen handelde, stelde als voorwaarde voorop dat de geadopteerde « zonder wettige afstammelingen » overleden was. Vrij algemeen werd hieruit afgeleid dat hierdoor de wettige en de gewettigde kinderen en hun wettige afstammelingen werden bedoeld, ter uitsluiting van de adoptieve en de erkende natuurlijke kinderen (Laurent, IX, nr 179; — De Page, IX, nr 447; — *R.P.D.B.*, Tw. *Adoption*, nr 106; — *Nov.*, Tw. *Adoption*, nr 106; — Auvray, nr 85, 1° a; — Locré, III, blz. 287; — Aubry et Rau, IX, § 608; — Huc, III, nr 128; — Bordeaux, 23 aug. 1854, *S.*, 1854, II, 98; — Civ. Seine, 24 dec. 1937, *Gaz. Pal.*, 1938, I, 480; — *anders:* Demolombe, VI, nr 168; — Duranton, VI, nr 220; Demante et Colmet de Santerre, VI, nr 85 *bis*). Die stelling was aanvaardbaar voor het erkend natuurlijk kind, dat geen erfgenaam is (art. 756 B.W.) en aan wie soms het recht op een voorbehouden gedeelte wordt ontzegd (De Page, IX, nr 228, maar *anders* bijna eensluidende rechtsleer en rechtspraak zo in België als in Frankrijk), maar niet voor het adoptief kind, dat in de nalatenschap van zijn adoptant(en) dezelfde rechten heeft als een wettig kind, met inbegrip van het voorbehouden gedeelte (Planiol, III, nr 1903; — Beudant, V, nr 367; — Demolombe, XIII, nr 508; zie boven, nrs 413 en 415). De betwisting had evenwel eerder betrekking op het recht van erfrechtelijke terugkeer van de adoptant.

De woorden « nakomelingen » (*postérité*) vindt men terug in de art. 742 (Ned. tekst), 746, 747, 749, 750 en 751 B.W., waar zij op wettige afstamming duiden. Wat heeft de wetgever nu gewild? In eerste plaats art. 747 B.W. uitsluiten en zowel wat het gewoon erfrecht als het recht op erfrechtelijke terugkeer betreft, de adoptieve familie en de oorspronkelijke familie op dezelfde voet plaatsen. Uit geen enkele zinsnede blijkt dat hij met het woord « nakomelingen », inzonderheid wat de erkende natuurlijke kinderen betreft, enige speciale bedoeling zou hebben gehad (*anders:* Canivet, *Ann. Not. Enreg.*, 1969, blz. 266, nr 167). Het *Verslag van de Senaatscommissie voor de Justitie* (zie boven, nr 420) zou zeker van de revolutionaire ommekeer melding hebben gemaakt, wanneer erkende natuurlijke kinderen van de geadopteerde het erfrecht van de adoptant(en) of de oorspronkelijke familie mochten verhinderd hebben, vooral nu de Kamercommissie voor de Justitie reeds eerder had gezegd dat een gebeurlijke wijziging zich niet mocht beperken tot de erfopvolging van de geadopteerde kinderen alleen (zie boven, nr 420). Men kan aan de wetgever geen bedoelingen toeschrijven die hij niet had of uitdrukte.

Adoptieve kinderen en hun wettige afstammelingen sluiten zeker de toepassing van art. 366 B.W. uit en zijn de enige erfgenamen van gans de nalatenschap (zie boven, nr 413; — Van Biervliet, *Successions*, nr 153; — Kluyskens, II, 92; — Arntz, 1330, 2°; — Canivet, *l.c.*), zeker wat de gewone nalatenschap betreft en al evengoed wat het recht op erfrechtelijke terugkeer aangaat.

Erkende natuurlijke kinderen en hun wettige afstammelingen (art. 759 B.W.) kunnen alleen aanspraak maken op hun erfdeel bepaald bij art. 757 B.W. (Canivet, *l.c.*), maar zij beletten voor het overige geenszins de toepassing van art. 366 B.W. Het is juist dat erkende natuurlijke kinderen alleen in mededinging komen met de bloedverwanten van hun ouder *de cujus* en geenszins met zijn adoptieve familie (Delnoy, *Adoption, légitimation adoptive et droit successoral. Le nouveau projet de réforme, Ann. fac. dr. Liège,* 1967, blz. 649), zodat men moet aannemen dat thans, door art. 366 B.W., hun erfdeel gewijzigd wordt, maar dit heeft alleen voor gevolg dat art. 757 B.W. zal moeten aangepast worden aan art. 366: het is pas nadat het erkend natuurlijk kind zijn aandeel in de nalatenschap zal genomen hebben en na uitoefening van het recht op erfrechtelijke terugkeer, dat het overschot van de nalatenschap

in twee delen zal worden gesplitst tussen de oorspronkelijke en de adoptieve familie (zie verder, nr. 429). Het natuurlijk kind zal evenwel aan beide families de afgifte van zijn erfdeel moeten vragen.

B. — *Erfrechtelijke terugkeer.*

423. — Het recht wordt op gelijke wijze uitgeoefend door de bloedverwanten in opgaande lijn van de oorspronkelijke familie en de adoptant(en) en hun erfgenamen in nederdalende lijn.

Ook hier wordt het vroeger stelsel gewijzigd:

1) het recht op erfrechtelijke terugkeer wordt eveneens toegekend aan de bloedverwanten in opgaande lijn van de geadopteerde, waar het oud artikel 353 B.W. het niet voorzag;

2) artikel 747 B.W. is niet van toepassing, want niet alleen gaat het recht over op de erfgenamen in nederdalende lijn van deze bloedverwanten in opgaande lijn, maar het recht wordt tevens uitgeoefend op de goederen die de *de cujus* uit de nalatenschap van de bloedverwanten in opgaande lijn verkregen heeft, zoals dit reeds het geval was voor het recht van erfrechtelijke terugkeer van de adoptant(en) in het oud artikel 353 B.W.;

3) voor de adoptanten zelf kwam er geen wijziging, zodat de interpretatieregelen van het oud artikel 353 B.W. gelden.

Wat zijn erfgenamen in nederdalende lijn?

Het zijn de wettige of gewettigde kinderen en hun wettige of gewettigde afstammelingen van die bloedverwanten in opgaande lijn en van de adoptanten. Erkende natuurlijke kinderen en adoptieve kinderen en hun afstammelingen zijn uitgesloten (Kluyskens, II, nr 85; — De Page, IX, nr 446; — *R.P.D.B.*, Tw. *Successions,* nr 85; — zie ook rechtsleer onder nr 422 boven; — Dalloz, *Manuel des successions,* nr 85; — Cass. fr., 20 okt. 1903, *S.,* 1904, I, 20; — *anders:* Auvray, nr 85, 1b) zonder uitleg en Demolombe, VI, nr 174).

Wat de erkende natuurlijke kinderen betreft wordt het recht op plaatsvervulling in de abnormale erfenis van de vooroverledene hen ontzegd (Galopin et Wille, *Successions,* nr 37 *in fine;* — De Page, IX, nr 154, 2; — *R.P.D.B.,* Tw. *Successions,* nr 77) omdat hij die door plaatsvervulling tot de erfenis komt erfgenaam moet zijn, hoedanigheid door de wet zelf aan de erkende natuurlijke kinderen ontkend (art. 756 B.W.). Alhoewel eraan getwijfeld wordt (Canivet, *o.c.,* nr 172, die nochtans eveneens zelfde oplossing voorstaat) hebben deze argumenten niets van hun waarde verloren. Weliswaar heeft de wetgever bescheiden pogingen gedaan om het statuut der onwettige kinderen te verbeteren, maar nooit heeft hij enige wijziging aan het erfrecht aangebracht. Het is niet omdat het absurd is een erkend natuurlijk kind uit de erfenis van het wettig kind van zijn ouder uit te sluiten, maar wel toe te laten tot de erfenis van het geadopteerd kind van zelfde ouder, dat hier de door aangehaalde auteurs aanvaarde stelling wordt aangenomen: de wet mag inzake erfrecht absurde toestanden scheppen. De uitsluiting ligt in art. 756 B.W. en in de hogeraangehaalde ontkenning van enig recht op plaatsvervulling.

Wat de adoptieve kinderen aangaat is de oplossing dezelfde (zie hoger en Canivet, *l.c.*), alhoewel de kwestie kieser is. Het adoptief kind is erfgenaam maar het is alleen erfgenaam van zijn adoptant (zie boven, nr 418), nooit wordt het gelijkgesteld met de wettige kinderen van de adoptant in de nalatenschap van diens bloedverwanten (zie boven, nr 419). Gezien het hier evenwel over goederen gaat die eveneens uit de nalatenschap van de adoptant kunnen komen, kan men er moeilijk bezwaar in zien dat het

adoptief kind, in dit opzicht, zou erven van een ander adoptief kind van de adoptant (*anders:* Canivet, *l.c.*). Kan men niet zeggen dat de wet geen onderscheid maakt? Is het bovendien niet bevreemdend dat een geadopteerde door een schenking of een testamentaire beschikking, het recht op erfrechtelijke terugkeer van zijn adoptant kan uitschakelen (art. 366, eerste lid) en niet door een adoptie die in wezen, wat de materiële gevolgen betreft, eveneens een liefdadigheid inhoudt maar dan met gewichtiger gevolgen dan bij schenking of legaat (Carpentier, *Adoption,* nr 274)? Een gebeurlijk strijdige rechtspraak zou dan ook niet verwonderen.

Voorwaarden:

1°) de goederen moeten door de bloedverwanten in opgaande lijn der oorspronkelijke familie of door de adoptanten geschonken zijn of uit hun nalatenschap verkregen zijn;

2°) de geadopteerde mag er niet over beschikt hebben bij schenkingen onder de levenden of bij testament (zie boven, nr 421, 3).

Wat de eerste voorwaarde betreft dient opgemerkt dat de bloedverwanten in opgaande lijn of de adoptanten die goederen persoonlijk aan de geadopteerde moeten geschonken hebben. Door andere bloedverwanten van deze personen geschonken goederen komen niet in aanmerking. Goederen die de geadopteerde verwierf bij testament of contractuele erfstelling zijn eveneens uitgesloten (De Page, IX, nr 457 met noot 1), maar dan slechts voor zover de adoptant of de bloedverwanten in opgaande lijn de geadopteerde overleefden. Goederen verworven uit een ouderlijke verdeling bij schenking vallen onder het recht op erfrechtelijke terugkeer, niet in geval van ouderlijke verdeling bij testament (Laurent, IX, nr 183; — De Page, *l.c.*).

Beschikken onder levenden bedoelt dat de goederen zich nog ex causa antiqua in de nalatenschap van de geadopteerde moeten bevinden. Wanneer het geadopteerd kind er oorspronkelijk over beschikt had en ze terug verwierf bevinden ze zich ex causa nova in zijn nalatenschap en ontsnappen zij aan de erfelijke terugkeer.

3°) de goederen moeten nog *in natura* aanwezig zijn.

Wanneer de goederen verkocht werden kan de terugneming uitgeoefend worden op de prijs wanneer deze nog niet betaald is of niet vermengd is met de massa.Artikel 366, § 1, 2 B.W. spreekt wel degelijk van een verkoop ter uitsluiting van elke andere vervreemding onder bezwarende titel. Maar wanneer de prijs nog niet betaald is kan hij opgeëist worden door de personen die het recht op erfelijke terugkeer kunnen uitoefenen. (Voor de andere voorwaarden van het begrip *in natura* aanwezig zijn, zie o.a. De Page, IV, nrs 461 en 466.)

424. — *Lasten.*

1°) Hij die het recht van terugkeer uitoefent moet bijdragen in de schulden der nalatenschap. Dit is het gevolg van het karakter zelf van het recht op terugkeer, dat een erfrecht is.

2°) Hij moet de verkregen rechten van derden eerbiedigen.

Aldus wanneer een geschonken goed door de geadopteerde met hypotheek werd bezwaard, dan zal de persoon die het recht op erfelijke terugkeer uitoefent de schuld moeten afbetalen, maar wat de eigenlijke *contributio* betreft

zal hij een verhaal hebben op de andere erfgenamen tot beloop van wat hij boven zijn bijdragend aandeel mocht betaald hebben (Kluyskens, II, nr 88).

3°) Hij zal zijn deel in de erfenisrechten moeten betalen.

425. — *Karakterelementen.*

Onder uitdrukkelijke verwijzing naar gespecialiseerde werken (zie o.a. De Page, IX, nrs 431 en volg.), moet hier toch aangestipt worden dat het recht op terugkeer van artikel 366 B.W. een werkelijk erfrecht is (Planiol et Ripert, V, nr 165; — *Dall., Rép. Prat.,* Tw. *Adoption,* nr 136), hetgeen reeds uit de bijzonderste der lasten zoals hoger aangeduid volgt. Maar het is een abnormaal erfrecht.

Niettemin zijn de regels der onwaardigheid op de erfgerechtigden van toepassing en hebben zij de bezitsvoortzetting der goederen die er het voorwerp van uitmaken (De Page, *o.c.,* nr 449). Zij die het recht uitoefenen hebben de keuze tussen het zuiver aanvaarden, het aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving of het verwerpen der nalatenschap (Huc, V, nr 88; — Colin, Capitant et de la Morandière, III, nr 986). Zij moeten verhoudingsgewijze bijdragen in alle lasten der nalatenschap, zo bijvoorbeeld in de begrafeniskosten, enz., zonder nochtans *ultra vires* gehouden te zijn: ze zijn erfgenamen van goederen.

426. — Het recht van terugkeer van de adoptant in de nalatenschap van de geadopteerde, wordt slechts door de regels van artikel 366 B.W. beheerst, voor zover hij niet als een gewone ascendent tot die nalatenschap komt, op grond van gewone erfroeping. De fictie doet de natuurlijke erfroeping niet teniet.

427. — In alle gevallen moet de gewone erfenis gescheiden worden van de abnormale (Planiol et Ripert, V, nr 166), zodat hij die tot de twee nalatenschappen geroepen is een afzonderlijk deel uit beiden kan nemen en de ene kan verwerpen en de andere aanvaarden (Demolombe, XIII, nr 488; — Huc, V, nr 89; — Colin, Capitant et de la Morandière, III, nr 987; — Cass. fr., 18 augustus 1869, *Rec. Dall.,* I, 461).

Er bestaat evenmin onverdeeldheid tussen de gewone erfgenamen en zij die tot de abnormale erfenis worden geroepen; deze laatsten oefenen in werkelijkheid een vordering tot revindicatie uit. Er gebeurt geen inbreng. De rechten slaan op een andere massa. De goederen die het voorwerp van de terugkeer uitmaken komen niet in aanmerking voor de berekening van het beschikbaar gedeelte.

428. — *Recht van terugkeer in de nalatenschap van de wettige kinderen van de geadopteerde die na hem gestorven zijn zonder nakomelingen.*

De bloedverwanten in opgaande lijn van de oorspronkelijke familie van de geadopteerde, hebben geen recht op een voorbehouden erfdeel (art. 915 B.W.), evenmin als op een recht van erfelijke terugkeer (art. 747 B.W.), dit in strijd met wat in de nalatenschap van de geadopteerde zelf gebeurt (art. 366, § 2 B.W.; — zie boven, nr 423).

Het aandeel van de nalatenschap van de langstlevende van die kinderen, dat overeenkomstig de voorschriften en in de gevallen van art. 746 B.W. aan de bloedverwanten in opgaande lijn aan de zijde van de geadopteerde wordt toegekend, wordt volgens de beginselen der kloving in twee gelijke delen verdeeld tussen de oorspronkelijke en de adoptieve familie.

C. — *Verdeling van de nalatenschap van de geadopteerde.*

429. — Zij die de geadopteerde hebben erkend of gewettigd nadat de adoptie bij vonnis werd gehomologeerd of uitgesproken en die hetzij derden zijn, hetzij uit de echt gescheiden adoptanten die na tweede huwelijk wettigen (zie boven, nr 362, 3 en 4; — art. 362, tweede lid B.W.), worden uit de nalatenschap van de geadopteerde uitgesloten. Artikel 366, § 1, 3 B.W. herhaalt dit uitdrukkelijk.

430. — Nadat het recht van erfrechtelijke terugkeer werd uitgeoefend, wordt de massa der nalatenschap verdeeld als volgt:

1° — Er zijn erfgeroepenen in de oorspronkelijke en in de adoptieve familie:

— elk dezer families verwerft de helft, maar in die families zelf wordt die helft anders verdeeld:

A. *Verdeling in de oorspronkelijke familie.*

De regels van Titel I van Boek III van het B.W. zijn van toepassing, zodat het gemeen recht de erfroeping regelt.

Dit kan uiteraard geen moeilijkheden meebrengen, maar wel ingewikkelde verdelingen.

B. *Verdeling in de adoptieve familie.*

1e geval: Het kind werd slechts door één persoon geadopteerd: de adoptant verwerft de ganse helft. Zijn erfgenamen in nederdalende lijn komen door plaatsvervulling tot de nalatenschap wanneer de adoptant overleden is. Het betreft hier enkel de wettige erfgenamen in nederdalende lijn (zie boven, nr 423).

2e geval: Het kind werd door twee echtgenoten geadopteerd. Beide adoptanten erven ¼ van de ganse nalatenschap (en na hun overlijden, hun erfgenamen in nederdalende lijn).

Hier zijn eigenaardige toestanden niet uitgesloten. Een kind dat na echtscheiding zijner ouders geadopteerd werd door de tweede echtgenoot van één hunner overlijdt zonder nakomelingen. De wettige vader en de wettige moeder erven elk één vierde, de adoptant de helft. Maar deze oplossing is zeer billijk (*anders:* Canivet, *o.c.*, nr 179, die ze als voorbeeld van het *summum jus, summa injuria* aanhaalt).

Is één der adoptanten vóóroverleden zonder wettige erfgenamen in de nederdalende lijn, dan erft de andere adoptant de ganse helft. Zijn er geen familieleden in de oorspronkelijke familie, dan erft die adoptant de geheelheid der nalatenschap.

2° — Wanneer niemand erfgeroepen is in de ene familie gaat de nalatenschap over naar de andere volgens de regels van de a a n w a s (art. 366, § 1, 3 laatste lid B.W.). Hetzelfde gebeurt wanneer alle erfgeroepenen in één der families de nalatenschap verwerpen. De regels betreffende de aanwas zijn eveneens van toepassing indien in de ene familie slechts de rechten op erfrechtelijke terugkeer worden uitgeoefend (zie hoger, nr 427).

HOOFDSTUK IV

Andere gevolgen der adoptie

In dit kort hoofdstuk worden alleen de gevolgen bedoeld die buiten het klassiek onderscheid tussen de persoonlijke en de patrimoniale gevolgen vallen.

431. — Door de adoptie verwerft het kind *erga omnes* de hoedanigheid van wettig kind van de adoptant en deze laatste wordt een wettige ouder. Het is slechts wanneer een wetsbepaling uitdrukkelijk van dit beginsel afwijkt dat er anders zal kunnen over beslist worden.

Al die gevolgen werken terug vanaf de dag der adoptieakte of vanaf de dag dat het verzoekschrift strekkende tot het bekomen van een adoptievonnis werd neergelegd (art. 357 B.W.).

432. — De adoptie heeft geen gevolgen:

1°) wat de adelrechtelijke titels betreft (art. 359, § 2 B.W.).

Deze bepaling kwam vroeger niet in de wet voor en was aanleiding geworden tot een betwisting die evenwel in de zin van de huidige wetsbepaling werd opgelost (Auvray, nr 79; — Planiol et Ripert, II, nr 1042; — *anders: Dall., Rép. Prat.,* Tw. *Adoption,* nr 110). De overdracht van adelrechtelijke titels geschiedt krachtens speciale regels (*R.P.D.B.,* Tw. *Noblesse,* nrs 79 en volg.; — *R.P.D.B.,* Tw. *Adoption,* nr 86).

2°) op de nationaliteit (zie boven, nr. 399);

3°) op een legaat onder voorwaarde dat de erflater geen kinderen zal hebben op het ogenblik van zijn overlijden (Planiol et Ripert, II, nr 1044 *bis;* — Montpellier, 20 april 1942, *R. 202*), alhoewel dit toch zeer betwistbaar is (zie boven, nr 415 D, waarin uiteengezet wordt dat het voorbehouden gedeelte van de geadopteerde in elk geval moet geëerbiedigd worden).

433. — *Strafrecht:*

Art. 361, § 5, tweede lid bepaalt uitdrukkelijk dat de strafrechtelijke bepalingen toepasselijk op de wettige bloedverwanten in de opgaande en de nederdalende lijn, van toepassing zijn op de adoptant en de op de geadopteerde en zijn wettige afstammelingen. De wet is formeel, zodat telkens wanneer bloedverwantschap een verzwarende omstandigheid is, deze zal aanwezig zijn wanneer de voorwaarden van dit artikel vervuld zijn (voorbeeld, artikel 410 S.W. dat evenwel uitdrukkelijk de adoptieve verwantschap vernoemt). Adoptieve verwantschap zou evenwel geen oudermoord kunnen meebrengen (Nypels et Servais, II, art. 395, nr 4).

434. — Gelijkstelling van het adoptief kind met een wettig kind :

1°) wat de kindertoelagen betreft;

2°) wat zijn recht betreft de onbekwaamverklaring van de adoptant te vorderen (Paris, 2 april 1936, *D.H.*, 1936, 290) of de benoeming van een gerechtelijk raadsman, en omgekeerd;

3°) wat het vermoeden van tussenpersoonstelling van art. 911 B.W. betreft (Planiol et Ripert, II, nr 1044 *bis*);

4°) wat zijn rechten op de familiale grafkelder van de adoptant betreft (Paris, 11 febr. 1927, *D.H.*, 1927, 174).

435. — *Fiscaal recht.*

Pro fisco wordt de gelijkstelling van het geadopteerd kind met het wettig kind van de adoptant verworpen. De wet van 21 maart 1969 bracht geen wijziging aan het fiscaal vermoeden dat de adoptie een verdoken erfstelling is.

Zowel voor de registratierechten op de schenkingen onder levenden als voor de successierechten wordt de geadopteerde als een vreemde ten overstaan van de adoptant aanzien.

Er zijn evenwel vijf uitzonderingen.

De geadopteerde wordt gelijkgesteld met een wettig kind:

1° — wanneer hij geboren werd uit het eerste huwelijk van de echtgenoot van de adoptant;

2° — wanneer hij op het ogenblik der adoptie aan de commissie van openbare onderstand toevertrouwd was;

3° — wanneer hij wees is van een voor België gestorven vader;

4° — wanneer hij gedurende zijn minderjarigheid minstens tijdens zes ononderbroken jaren zorgen en bijstand van de adoptant of van de adoptant en zijn echtgenoot samen genoot;

5° — wanneer alle afstammelingen van de adoptant voor België gestorven zijn.

Hoelang deze fiscale wetgeving (wet van 14 aug. 1947, gewijzigd bij K.B. nr 12 van 18 april 1967) zal stand houden hangt af van het inzicht van de wetgever die de wijzigingen aankondigde (*Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie*, 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 41).

436. — *Afgifte van afschriften en uittreksels van akten van de burgerlijke stand.*

Ten einde de geadopteerde te beveiligen tegen alle indiscreties werd artikel 45 B.W. gewijzigd.

1°) afleveren van eensluidende afschriften.

Zij mogen slechts afgeleverd worden aan:

a) de openbare overheden, waaronder de buitenlandse begrepen zijn (*Ministeriële circulaire* van 16 juni 1969, *Staatsblad,* 4 juli 1969) ;

b) aan de personen op wie de akte betrekking heeft;

c) aan de echtgenoot of de wettelijke vertegenwoordiger van die persoon, alsmede aan zijn bloedverwanten in opgaande en nederdalende lijn;

d) aan alle personen die doen blijken van een familiaal, wetenschappelijk of enig ander wettig belang, zoals personen die historische of genealogische opzoekingen verrichten (*Ministeriële circulaire* van 16 juni 1969, *l.c.*), of notarissen, advocaten, aanhangers van bepaalde godsdiensten (*Verslag Senaatscommissie voor de Justitie* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 14);

e) alle personen wanneer de akte meer dan honderd jaar oud is.

Wanneer de afgifte door de bewaarder van het register wordt geweigerd omdat hij twijfel heeft, kan de verzoeker toelating vragen aan de voorzitter der rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement waar het register wordt bewaard, en, in sommige gevallen, aan deze van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel (art. 45, § 1, derde lid B.W.).

Zelfde discretie moet in acht genomen worden voor de afgifte van eensluidende afschriften uit de bevolkingsregisters (*Ministeriële circulaire, l.c.*).

Van de oorspronkelijke afstamming zal evenwel melding worden gemaakt in de huwelijksafkondiging (*Verslag Senaatscommissie, ibid.*).

2°) afleveren van uittreksels.

In de uittreksels wordt n o o i t melding gemaakt van de afstamming van de personen op wie de akten betrekking hebben.

TITEL VI

DE HERROEPING DER ADOPTIE

HOOFDSTUK I

Karakter der vordering en redenen tot herroeping

AFDELING I. — *Karakter der vordering.*

437. — In uitzonderlijke gevallen aanvaardt de wet dat elke adoptie door een beslissing van de rechter kan tenietgedaan worden op vordering van de personen die ze beperkend aanduidt en om redenen die aan het oordeel van de rechter worden overgelaten.

Tot de wet van 1940 kon een adoptie nooit herroepen worden. Elke vordering was onontvankelijk. De reden was niet zozeer te zoeken in de onveranderlijkheid van de staat der personen, dan wel in het essentieel contractueel karakter der adoptie die, tot dan, werd afgesloten tussen meerderjarigen. Slechts één auteur hield staande dat de adoptie in dezelfde vormen kon herroepen worden als ze werd aangegaan, dit is door een *consensus* der partijen (Toullier, II, nr 1018). Het contract gold als wet tussen partijen die alleen over de vordering tot nietigheid beschikten.

Dit extreem standpunt bleek onhoudbaar van zodra de adoptie evolueerde naar een instelling die zelfs aan minderjarige kinderen kon opgedrongen worden. Het bleek onaanvaardbaar dat een adoptie die het wettelijk doel had gemist, onverbreekbaar zou blijven met alle nadelige gevolgen voor de partijen. Het voorbeeld van de echtscheiding, inzonderheid de echtscheiding bij onderlinge toestemming, die toch nog ernstiger gevolgen meebrengt, spoorde de wetgever ertoe aan de herroeping van de adoptie mogelijk te maken.

438. — Ons stelsel kent evenwel alleen de gerechtelijke herroeping, nooit de contractuele of de wettelijke.

Sommige landen laten de contractuele herroeping toe (Argentinië, Brazilië, Bulgarije, Chili, Duitsland, Japan, Finland, Denemarken, IJsland, sommige staten der U.S.A., Venezuela, Zwitserland), al wordt nergens toegelaten dat een adoptie onder ontbindende voorwaarde wordt aangegaan. Herroeping van rechtswege of wettelijke herroeping verdwijnt waar ze vroeger werd toegelaten. De gerechtelijke herroeping wordt in practisch alle wetgevingen voorzien, maar soms worden de redenen opgegeven en kan de rechter ze alleen vaststellen, zodat de herroeping omzeggens van rechtswege geschiedt, buiten elke beoordelingsmogelijkheid.

De herroeping doet zich voor onder vorm van een geschil waarbij partijen tegenover elkaar staan, behoudens in de gevallen waar het

openbaar ministerie van ambtswege optreedt of wanneer ze aangevraagd wordt door één der echtgenoten tegen de andere echtgenoot-adoptant en tegen de geadopteerde of tegen de echtgenoot-adoptant alleen.

439. — De vordering tot herroeping is een vordering van staat *lato sensu*: ze strekt ertoe de afstamming van het geadopteerd kind, zoals die bij gerechtelijke beslissing vastgesteld was, te wijzigen.

De vordering van staat *stricto sensu* strekt tot het doen erkennen van de afstamming of tot betwisting ervan (Kluyskens, VII, nr 8; — De Page, I, nr 259).

Het tussen te komen vonnis vestigt de staat van de personen (*jugement constitutif d'état*). De eisende partij wenst alleen dat de geadopteerde zijn oorspronkelijke staat van vóór de adoptie zou behouden, maar ze betwist niet dat hij op rechtsgeldige wijze een adoptieve afstamming bekwam.

Dit in strijd met de vonnissen die destijds geveld werden ingevolge vorderingen tot nietigverklaring van een adoptie, in welk geval door het vonnis werd vastgesteld dat de geadopteerde niet rechtsgeldig de staat van adoptief kind bekwam. Die vonnissen waren verklarend van staat (Dekkers, I, nr 159; — Colin, Capitant et de la Morandière, I, nr 430).

Gevolgen:

1°) de wet beperkt de personen die de vordering kunnen instellen (Planiol et Ripert, I, nr 20 B). Dit is uitdrukkelijk het geval voor artikel 367 B.W.;

2°) de vordering is van openbare orde en de wet is van enge interpretatie (zie boven, nrs 8, 16 en 19);

3°) zij is persoonlijk en principieel onoverdraagbaar (zie verder, nr 440);

Het is slechts in uitzonderlijke gevallen, wanneer de wet dit toelaat, dat de erfgenamen een door hun rechtsvoorganger ingeleide vordering zullen kunnen voortzetten (De Page, I, nr 261 B; — Planiol et Ripert, I, nr 20 B). Dit is niet het geval bij vordering strekkende tot herroeping van een adoptie (Planiol et Ripert, II, nr 1050 *bis*; — Beudant et Breton, III, nr 1345; — Rennes, 13 juli 1948, *Rec. Dall.*, 1949, 85 noot Rouast; — *anders:* Auvray, nr 90).

Het is eveneens slechts wanneer de wet er uitdrukkelijk in toestemt dat het openbaar ministerie vorderingsrecht heeft. Dit is terzake het geval.

4°) zij is onverjaarbaar.

AFDELING II

Personen die de vordering tot herroeping kunnen instellen.

§ 1. — De adoptant, de twee adopterende echtgenoten, één van de adopterende echtgenoten.

440. — Wanneer de vordering ingeleid wordt door twee adopterende echtgenoten zullen zij die samen instellen, maar de wet laat het vorderingsrecht bestaan in hoofde van één der echtgenoten alleen.

Dit wil niet noodzakelijk zeggen dat de adopterende echtgenoten niet afzonderlijk zouden kunnen optreden. Anderzijds kan één der echtgenoten om herroeping der adoptie verzoeken niet alleen ten aanzien van zichzelf maar ook, en eventueel zelfs uitsluitend ten aanzien van de andere echtgenoot (*Verslag namens de Kamercommissie voor de Justitie,* 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/2, blz. 63).

Dit is een uitzondering op het beginsel dat de vordering strikt persoonlijk is (zie boven, nr 439), maar die klaarblijkelijk ingegeven is door het feit dat een wettige ouder samen met zijn echtgenoot zijn wettig kind kan adopteren. De regeling der ouderlijke macht die er op volgt kan het noodzakelijk maken dat die wettige ouder de adoptie ten aanzien van de echtgenoot doet herroepen. Allerlei redenen kunnen dergelijke herroeping rechtvaardigen, zoals de scheiding van tafel en bed en de echtscheiding tussen de adoptanten. De Kamercommissie (zie boven, *l.c.*) geeft als voorbeeld de betrekkingen tussen adoptant en geadopteerde dochter.

Wanneer het kind evenwel slechts door één der echtgenoten werd geadopteerd, verzet de tekst van artikel 367, § 1 B.W. er zich tegen dat de niet-adopterende echtgenoot, zelfs indien hij de natuurlijke ouder is van het kind, de herroeping van de adoptie zou aanvragen. Hij kan dit noch in eigen naam, noch als wettelijke vertegenwoordiger van het minderjarig kind.

In de *Voorbereidende Werken* wordt van deze mogelijkheid evenmin melding gemaakt. De echtgenoot die niet adopteerde zal zich tot de procureur des Konings moeten wenden. In elk geval zal hij in het geding geroepen worden (art. 367, § 2, derde lid B.W.).

Dit is dan terug een bevestiging van het strikt persoonlijk karakter van de vordering. Het is slechts wanneer de echtgenoot mede-adopteerde, dat hij kan optreden voor zichzelf en tegen de andere echtgenoot.

§ 2. — De geadopteerde.

441. — De geadopteerde kan de herroeping vorderen tegen de adoptant, tegen beide adopterende echtgenoten of slechts tegen één van hen.

Kan de minderjarige geadopteerde of de onbekwaamverklaarde de vordering instellen?

Drie stellingen kunnen hier tegenover elkaar staan. Volgens een eerste kan voorgehouden worden dat de tekst van de wet geen enkel onderscheid maakt en dat het recht de herroeping te vorderen aan alle geadopteerden zonder onderscheid moet toegekend worden, mits zij vertegenwoordigd zijn door een bijzondere voogd. Deze oplossing is te verwerpen. Een tweede sluit zich aan bij de overheersende Franse rechtsleer en kent het herroepingsrecht toe aan de minderjarige van zodra hij de leeftijd bereikt heeft die hem in staat stelt persoonlijk in zijn adoptie toe te stemmen, dit wil zeggen vanaf de leeftijd van vijftien jaar (Auvray, nr 93; — Planiol et Ripert, II, nr 1050; — Ripert et Boulanger, I, nr 1619). Een derde, die de juiste schijnt, besluit tot het ontzeggen van elk vorderingsrecht aan de minderjarige of onbekwaamverklaarde die zich volledig moet steunen op het initiatief van het openbaar ministerie.

De wetgever geeft geen enkele aanduiding in de *Voorbereidende Werken* in het voordeel van de eerste mening. Men kan evenwel twijfelen tussen de tweede en de derde stelling.

Het oorspronkelijk wetsvoorstel van 30 oktober 1962 (*Parlem. Besch., Kamer,*

nr 436/1, blz. 5) wou geen enkele wijziging brengen aan de wet van 22 maart 1940. Uit het *Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer* (*Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/2, blz. 62) blijkt dat noch het wetsvoorstel noch de door de Commissie voorgestelde tekst een grondige wijziging aan de bestaande wetgeving brengen. Niettemin zegt het *Verslag:* « In het vijfde lid heeft de Commissie, in overeenstemming met wat zij voor iedere fase van de procedure heeft bepaald, de vertegenwoordiging van de minderjarige geadopteerde geregeld. Daar de herroeping een eigenlijke procedure is, heeft men gemeend dat de minderjarige geadopteerde, zelfs indien hij meer dan 15 jaar oud is, ook op dit gebied niet alleen kan optreden... »

Het *Verslag van de Commissie voor de Justitie van de Senaat* verstrekt niet de minste uitleg, behoudens dan dat een andere redactie wordt voorgestaan — die niet gelukkiger is en zeer gedrongen blijft — en dat de mogelijkheid van het teruggeven van de ouderlijke macht aan de natuurlijke ouders wordt voorzien. Niettemin trekt een zin de aandacht: « De tweede paragraaf regelt de bevoegdheid van de rechtbank en bepaalt dat, wie ook de eisende en de verwerende partij is, de andere adoptant en de geadopteerde of diens bijzondere vertegenwoordiger in het geding moeten worden opgeroepen ». Nu kan de geadopteerde alleen eisende of verwerende partij zijn. Het « in het geding moeten worden geroepen » kan alleen betekenen dat geen herroeping kan uitgesproken worden tenware de geadopteerde als partij in het geding staat en in het geding vertegenwoordigd is. Maar die uitdrukking stelt alleen voorop dat de geadopteerde in e l k e rechtspleging tot herroeping van de adoptie die hem aanbelangt, a a n w e z i g zal zijn in het geding en zijn standpunt zal laten kennen, hetzij persoonlijk wannneer hij meerderjarig is, hetzij vertegenwoordigd door een bijzondere voogd wanneer hij minderjarig of onbekwaamverklaard is. Ze betekent dat de geadopteerde in een geschil ingeleid door de procureur des Konings tegen de adoptant(en) gebeurlijk zal kunnen tussenkomen, onverminderd het recht van elke geadopteerde die de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt en niet onbekwaamverklaard is, persoonlijk te worden gehoord door de rechtbank (art. 367, § 3 B.W.; — zie verder, nr 451).

Dit is de enige wijziging die aan het oud art. 360 B.W. werd aangebracht, wat de persoonlijke rechten van de minderjarige geadopteerde in het geding betreffende de herroeping van de adoptie, die over zijn staat zal beslissen, aangaat. Het oud art. 360 B.W. voorzag geen vertegenwoordiging van de minderjarige.

Hieruit kan dan ook besloten worden dat, wat het e i g e n l i j k v o r d e r i n g s - r e c h t betreft dat in hoofde van de minderjarige of de onbekwaamverklaarde bestaat, niet de minste wijziging werd gebracht aan de vroegere toestand, behoudens dan dat thans vaststaat dat in geen geval een zelfs vijftienjarige minderjarige geadopteerde a l l e e n kan optreden (een strijdige mening werd verdedigd door Auvray, *l.c.*).

Bij nazicht van de voorbereidende werken die aanleiding gaven tot de wet van 22 maart 1940 die de herroepingsmogelijkheid in ons recht invoerde, kan vastgesteld worden dat de wetgever zich toen reeds de vraag stelde wie namens het minderjarig kind zou optreden, liever nog, of het minderjarig kind kon optreden, alhoewel meer aandacht werd geschonken aan de vraag of de natuurlijke ouders van de geadopteerde over dergelijk vorderingsrecht konden beschikken (*Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer,* uitgebracht door dhr. Carton de Wiart, 7 april 1938, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 178, blz. 13). De voorkeur werd gegeven aan het initiatiefrecht van het Openbaar Ministerie dat: « ... hetzij op de klacht der ouders of zelfs van een derde, hetzij zelfs ambtshalve... » de herroeping kan vervolgen. Bedoeld wordt hier de herroeping hetzij tegen de adoptant(en), hetzij tegen adoptanten en geadopteerde, hetzij tegen de geadopteerde alleen. Interessant is wel erop te wijzen dat hetzelfde verslag het vorderingsrecht tot herroeping der adoptie vergeleek met dit inzake ontvoogding. Het kind heeft geen vorderingsrecht om een ontvoogding te doen intrekken.

De Franse rechtsleer kan in geen geval als voorbeeld worden genomen omdat in Frankrijk geen vorderingsrecht aan het openbaar ministerie wordt toegekend, zodat de minderjarige aldaar, bij gebreke aan persoonlijk vorderingsrecht dat de auteurs hem toekennen vanaf de leeftijd van zestien jaar, geen enkele bescherming zou hebben om een zeer ongunstige toestand te doen ophouden. En zelfs wanneer dat vorderingsrecht aan die minderjarige wordt toegestaan, heerst er de grootste twijfel omtrent de vraag wie de minderjarige van minder dan zestien jaar zal vertegenwoordigen (Planiol et Ripert, *l.c.*).

Er kan geen enkel argument gevonden worden om een minderjarige die de leeftijd

bereikt heeft waarop hij persoonlijk in zijn adoptie moet toestemmen, om die reden alleen toe te laten persoonlijk die adoptie te herroepen. De minderjarige van vijftien jaar heeft, wat zijn toestemmingsrecht betreft, slechts een beperkte bevoegdheid en moet in alle gevallen de aanvullende toestemmingen van art. 348 B.W. bekomen. Gezien nu de ouderlijke macht overging naar de adoptant(en), kunnen die personen geen aanvullende toestemming geven. Zij kunnen in geen enkel opzicht tussenkomen in de herroeping, zelfs niet om de bijzondere voogd aan te duiden (*Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer* van 26 jan. 1965, *l.c.*). Bovendien is het onderscheid tussen de minderjarige die de leeftijd van vijftien jaar bereikt heeft maar niettemin moet vertegenwoordigd worden en de andere minderjarigen alsook de onbekwaamverklaarden empirisch en arbitrair en steunt het op geen enkele tekst.

Vandaar dat men zich in deze, zoals in alle gevallen waar de wet geen uitdrukkelijke oplossing heeft voorzien, moet laten leiden door de algemene rechtsbeginselen, inzonderheid door deze welke de ouderlijke macht beheersen en eveneens door de bepalingen van de adoptiewet zelf, meer bepaald de ouderlijke macht van de adoptant. Welnu de verhouding van de adoptant tot de geadopteerde is, wat de ouderlijke macht betreft, dezelfde als deze van een wettige ouder tegenover een wettig kind. Geen enkele minderjarige heeft het recht persoonlijk of vertegenwoordigd de ouderlijke macht te betwisten door een geschil tegen zijn ouders in te leiden voor de rechtbank. Wanneer zijn belangen dit toch vereisen treedt het openbaar ministerie in zijn plaats op. Vorderen dat de adoptant zou horen zeggen dat de adoptie wordt herroepen is niets minder dan de definitieve ontzetting uit de ouderlijke macht vorderen. Er is geen enkele bepaling in de adoptiewet te vinden die dit toelaat. Voorzeker kan men opwerpen dat het kind in dit geval zal afhangen van de parketmagistraat, maar wie is beter geschikt dan deze magistraat om, met de opsporingsmiddelen waarover hij beschikt, de vaak fantasierijke aantijgingen van een jeugdig kind aan een grondig onderzoek te onderwerpen vóóraleer een zo delicaat geding te beginnen. Het argument faalt trouwens omdat ook bij ontzetting uit de ouderlijke macht het kind geen enkel vorderingsrecht heeft. Elke andere stelling moet, in het licht van de *Voorbereidende Werken,* als strijdig met de beginselen betreffende de ouderlijke macht en de instelling der adoptie zelf verworpen worden. Uiteindelijk zou ze er bovendien op neerkomen te beweren dat, wanneer om het even welke minderjarige of onbekwaamverklaarde de procureur des Konings komt verzoeken bij de rechtbank een procedure in te spannen om een bijzondere voogd aan te duiden, deze blindelings gevolg zou moeten geven aan dit verzoek, hetgeen de wet niet zegt of kon zeggen nu de procureur des Konings inzake herroeping der adoptie geen postbus is, maar in alle gevallen zijn vrij beoordelingsrecht behoudt. Of is het niet voordeliger voor de geadopteerde dat deze magistraat gebruik zou maken van zijn initiatiefrecht om in het kader der wet betreffende de jeugdbescherming, een manklopende situatie recht te zetten, eerder dan op een definitieve breuk aan te sturen die het minderjarige kind alle voordelen van de adoptie ontneemt?

Wanneer meerdere kinderen door dezelfde adoptant werden aangenomen heeft elk van hen vrij en onafhankelijk vorderingsrecht.

442. — De herroeping kan niet gevorderd worden door de oorspronkelijke familie, zelfs niet door de natuurlijke ouders. Zij kunnen zich alleen tot het openbaar ministerie wenden. Sommige ouders of leden der oorspronkelijke familie, zelfs wanneer zij in de adoptie moesten toestemmen, zouden het vorderingsrecht kunnen misbruiken als een drukkingsmiddel tegen de adoptant (*Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer, Parlem. Besch., Kamer,* nr 178, zitting 1937-1938).

§ 3. — Het openbaar ministerie.

443. — Dit vorderingsrecht is nauw verbonden aan de idee jeugdbescherming van de adoptiewet en de adoptiemogelijkheid van onmondige minderjarigen.

De procureur des Konings kan zijn redenen steunen op een eigen onderzoek of gewoon gevolg geven aan een verzoek dat tot hem wordt gericht door personen die zelf geen vorderingsrecht hebben, zoals de echtgenote van de adoptant of de minderjarige of onbekwaamverklaarde (zie boven, nrs 440 en 441).

Het vorderingsrecht geldt tegen de adoptant, beide adopterende echtgenoten, één van hen afzonderlijk, de geadopteerde of tegen alle adoptiepartijen samen.

444. — Wie vertegenwoordigt het kind wanneer het openbaar ministerie de herroeping vordert tegen de geadopteerde alleen of tegen adoptant en geadopteerde? Uit art. 367 B.W. moet men besluiten dat de minderjarige, ongeacht zijn leeftijd, en de onbekwaamverklaarde steeds wordt vertegenwoordigd door een bijzondere voogd. De wet zegt alleen dat de minderjarige die de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt, opgeroepen wordt door de rechtbank (zie boven, nr 441). Het openbaar ministerie zal gewoonlijk slechts optreden wanneer de verhouding adoptant-geadopteerde de instandhouding van de adoptie niet meer wettigt. Voor de herroeping van de adoptie verliest de adoptant dan ook zijn wettelijk vertegenwoordigingsrecht; hetzelfde dient gezegd van de voogd van de onbekwaamverklaarde.

Afdeling III. — *Redenen voor herroeping.*

445. — De wet bepaalt dat de adoptie slechts kan herroepen worden om zeer gewichtige redenen, maar ze omschrijft ze niet. De redenen worden volledig aan het beoordelingsvermogen van de herroepingsrechter gelaten en de feiten waarop ze gesteund zijn ontsnappen normaal aan de controle van het hof van cassatie (Rb. Tongeren, 10 dec. 1964, *R.W.*, 1964-65, 1271), mits vanzelfsprekend controle over de juridische gevolgtrekkingen.

Er wordt beweerd dat alleen de fouten van partijen of één van hen als redenen kunnen aangevoerd worden (Renard, Cl., *R.C.J.B.*, 1962, nr 83, blz. 148; — Rb. Tongeren, 10 dec. 1964, *l.c.*), maar dit is té absoluut. Dit zal alleen zo zijn wanneer de adoptiepartijen tegen elkaar optreden, maar niet noodzakelijk wanneer de vordering uitgaat van het openbaar ministerie.

Wanneer het kind door een gehuwde adoptant geadopteerd werd tijdens de afwezigheid of de geestesziekte van de andere echtgenoot, kan het gebeuren dat, eens dat die echtgenoot terugkeert, de aanwezigheid van het adoptief kind de harmonie in het gezin verstoort en het huwelijksleven in gevaar brengt. Adoptant en geadopteerde kunnen hieraan geen schuld hebben. Nochtans kan een adoptie in dergelijke gevallen herroepen worden omdat de instelling « adoptie » moet wijken voor de instelling « huwelijk », zelfs wanneer de belangen van het geadopteerd kind hierdoor geschaad worden. Dergelijke toestand zal trouwens meestal een nadelige invloed hebben op de opvoeding en de opleiding van het minderjarig geadopteerd kind. De rechtbank zal hier voor een zeer kies vraagpunt komen te staan en wellicht kan onderzocht worden of het geadopteerd kind niet uit buitenechtelijke relaties van de adoptant is ontstaan.

In algemene regel mag worden vooropgesteld dat, voor de geadopteerde, de zeer gewichtige redenen deze zullen zijn die een toestand scheppen in strijd met artikel 343 B.W. en, voor de adoptant, alle handelingen of houdingen van de geadopteerde die onverenigbaar zijn met de waardigheid en de eerbied voor zijn persoon.

Principieel mag men zeggen dat vooral rekening zal gehouden wor-

den met het voordeel van het geadopteerd kind (Rb. Brussel, 26 okt. 1968, *J.T.*, 1969, 121), maar niet, zoals gedaan werd (Rb. Hasselt, 28 nov. 1958, *J.T.*, 1959, 96) dat de wetgever alleen de belangen van het geadopteerd kind op het oog had. Er is trouwens wederkerigheid.

446. — *Voorbeelden :*

1) in het voordeel van de geadopteerde:

— de echtscheiding tussen adoptant en de natuurlijke moeder van de geadopteerde volstaat op zichzelf niet (Rb. Montélimar, 4 febr. 1931, *S.*, 1931, II, 210);

— wanneer de adoptant in de onmogelijkheid verkeert zich met de opvoeding van het kind in te laten, maar dan om redenen onafhankelijk van zijn wil, zien sommigen hierin zeer gewichtige redenen tot herroeping (A. Breton, *La procédure de révocation de l'adoption,* D., 1939, *Chron.* 55), maar anderen verwerpen dit terecht (Planiol et Ripert, II, nr 1049). Waarom een adoptief kind in een gunstiger positie plaatsen dan een wettig kind?;

— het huwelijk van de adoptant, de adoptie van een ander kind, de geboorte van een ander kind, de ontzetting uit de ouderlijke macht van één der adoptanten, zijn redenen die op zichzelf niet volstaan;

— maar alle redenen die aanleiding zouden kunnen geven tot ontzetting uit de ouderlijke macht, een alomgekende immoraliteit zelfs wanneer ze tot geen ontzetting uit de ouderlijke macht leidt, mishandelingen, kwetsende uitlatingen omtrent de natuurlijke afstamming van het kind, voorstellen tot vleselijke gemeenschap, enz., kunnen zeker als zeer gewichtige redenen aanvaard worden.

2) in het voordeel van de adoptant:

— het schandelijk gedrag van de geadopteerde (Le Havre, 11 mei 1939, *S.*, 1940, II, 8), zwaarwichtige feiten van ondankbaarheid (Montpellier, 3 jan. 1929, *La Loi,* 3 aug. 1929), strafbare feiten op de adoptant gepleegd (Bayonne, 31 juli 1930, *S.*, 1930, II, 200), ongeoorloofde beschuldigingen (Orléans, 1 maart 1945, *Gaz. Pal.*, 1945, I, 141), werden als zeer gewichtige redenen aanvaard;

— zouden eveneens dienen aanvaard te worden: de onduldbare houding in of buiten het gezin tegen andere kinderen van de adoptant of van zijn echtgenoot of tegen de echtgenoot. Het is belangrijker een huwelijk te beschermen dan een adoptie;

— werden verworpen, bepaalde eerder geringe beledigingen (Seine, 23 okt. 1941, *Gaz. Pal.*, 1941, II, 217), de verlating der wettelijke woonplaats (Paris, 17 mei 1935, *S.*, 1936, II, 20);

— zouden moeten verworpen worden, wangedrag of onkiesheid van de geadopteerde als dit het klaarblijkelijk gevolg is van een verkeerde opvoeding door de adoptant verstrekt, financiële discussies betreffende het onderhoudsgeld, in zover er niet uit blijkt dat alleen het bedrag, niet de levensonderhoudsplicht zelf, in twijfel wordt getrokken, enz. Nochtans werd geoordeeld dat een weigering levensonderhoud te betalen de zwaarste fout was in hoofde van adoptanten (Luik, 11 jan. 1960, *J.T.*, 1960, 375; — Rb. Antwerpen, 12 juli

1956, *R.W.*, 1956-57, 1021; — Rb. Tongeren, 10 dec. 1964, *l.c.*, nr 445), wat kan bijgetreden worden in hoofde der twee partijen, op voorwaarde dat het hoger aangeduid minimaal onderscheid wordt gemaakt.

3) in het voordeel van de echtgenoot:

— het sexueel wangedrag tussen adoptant en geadopteerde (*Verslag Kamercommissie voor de Justitie, Parlem. Besch., Kamer,* van 26 jan. 1965, nr 436/2, blz. 63);

— het wangedrag van de geadopteerde tegenover de kinderen van de echtgenoot, de totale achteruitstelling van een echtgenoot door de adoptant in het voordeel van de geadopteerde, enz.

Het openbaar ministerie zal zich op elk dezer redenen kunnen steunen en zich vooral laten leiden door de rust in het gezin van de adoptant, de openbare zedelijkheid en de instandhouding van de voorschriften van artikel 343 B.W.

HOOFDSTUK II

Rechtspleging

447. — De rechtspleging is deze van het Gerechtelijk Wetboek en behoort volledig tot de eigenlijke rechtsmacht.

Behoudens enkele kleine afwijkingen bezit ze dezelfde kenmerken van alle vorderingen betreffende de staat der personen.

AFDELING I. — *Bevoegdheid.*

448. — De bevoegdheid *ratione materiae* wordt bepaald door de leeftijd van de geadopteerde of van één der geadopteerden ten aanzien van wie de herroeping wordt gevorderd: bij minderjarigheid is de jeugdrechtbank, bij meerderjarigheid of onbekwaamverklaring de rechtbank van eerste aanleg bevoegd.

Dezelfde regels als voor de bevoegdheid *ratione materiae* van het homologatie- of adoptievonnis moeten toegepast worden (zie boven, nr 242). De woorden « ten aanzien van »... in artikel 367, § 2, mogen niet geïnterpreteerd worden in de zin van « tegen » ; in dit laatste geval zou de jeugdrechtbank alleen bevoegd zijn wanneer de geadopteerde minderjarige tevens verweerder is.

Ratione loci is de jeugdrechtbank van de verblijfplaats van de geadopteerde bevoegd (art. 44 wet betreffende de jeugdbescherming), die normaal die van de adoptant is; wanneer geen minderjarigen in het geding betrokken zijn is de rechtbank van eerste aanleg van de woonplaats van de verweerder of van één der verweerders bevoegd (art. 624, 1° Ger.W.).

Uitzonderlijk zijn de rechtbanken te Brussel bevoegd indien geen der verweerders een verblijfplaats in België heeft, doch ten minste één van de adoptanten of de geadopteerden van Belgische nationaliteit is (art. 367, § 2 B.W.).

AFDELING II. — *Verplichte oproeping in het geding.*

449. — De eiser tot herroeping der adoptie moet verplicht in het geding roepen:

1°) de adopterende echtgenoot ten aanzien van wie de herroeping niet wordt gevorderd.

Men vindt geen redengeving van deze verplichting die voor het eerst ingelast werd door de Senaatscommissie voor de Justitie. Vanzelfsprekend heeft de echtgenoot-adoptant

tegen wie geen herroeping wordt gevorderd, er belang bij niet alleen zijn standpunt mede te delen indien hij daarom verzocht wordt, maar ook dit standpunt desgevallend te verdedigen. Door de herroeping ten aanzien van de andere echtgenoot komt een grondige wijziging in de regeling der ouderlijke macht, indien de geadopteerde minderjarig is en het kan zelfs gebeuren dat de echtgenoot-adoptant bepaalde stellingen inneemt die het openbaar ministerie kunnen aanzetten ook de herroeping tegenover hem te vorderen. De voogdij over de minderjarige wordt van rechtswege opgedragen aan de andere echtgenoot (art. 367, § 7 B.W., zie verder, nr 465).

2°) de geadopteerde.

Het geadopteerd kind heeft klaarblijkelijk een eigen belang in de rechtspleging te verdedigen.

3°) de ouders van de minderjarige en niet ontvoogde geadopteerde, op voorwaarde dat er hetzij slechts één adoptant is, hetzij twee adoptanten-echtgenoten en de herroeping tegen hen wordt gevorderd.

In geen geval moeten de ouders van de onbekwaamverklaarde geadopteerde opgeroepen, dit is, in het geding geroepen worden.

Wanneer de herroeping tegen de geadopteerde wordt gevorderd of tegen slechts één der echtgenoten-adoptanten, moeten die ouders evenmin in het geding geroepen worden.

Bij gebreke aan ouders wordt niemand van de oorspronkelijke familie in het geding geroepen.

De ouders komen hier uitsluitend hun persoonlijke belangen verdedigen, meer bepaald met het oog op de herleving der ouderlijke macht die zij kunnen aanvragen (art. 367, § 3, vijfde lid B.W.).

450. — De minderjarige al dan niet ontvoogde of de onbekwaamverklaarde geadopteerde wordt in alle gevallen waar hij in het geding staat, hetzij als eisende (mocht dit mogelijk zijn, zie boven, nr 441) of verwerende partij, hetzij als tussenkomende partij, vertegenwoordigd door een bijzondere voogd die door de rechtbank aangewezen wordt op verzoek van de procureur des Konings.

Die aanwijzing geschiedt ingevolge de procedure der vrijwillige rechtsmacht en op eenzijdig verzoekschrift.

De *Voorbereidende Werken* blijven stilzwijgend op dit punt maar de algemene procedureregels moeten hier toegepast worden.

Die aanwijzing zal noodzakelijk vóór de aanhangigmaking geschieden telkens het kind verwerende partij is op vordering van de procureur des Konings. Zij zal onmiddellijk na de rechtsingang gebeuren in alle andere gevallen.

De minderjarige kan nooit alleen optreden, zelfs niet indien hij meer dan 15 jaar oud is, leeftijd waarop hij nochtans door de griffier moet worden opgeroepen om persoonlijk gehoord te worden (art. 367, § 3, tweede lid B.W.; — *Verslag namens de Kamercommissie voor de Justitie* van 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/2, blz. 64, zie boven, nrs 441 en 444).

451. — De bijzondere voogd wordt vrij door de rechtbank aangewezen, maar mag noch uit de adoptieve noch uit de oorspronkelijke familie gekozen worden (*Verslag Kamer, l.c.*).

A. — Dit verbod slaat zowel op de oorspronkelijke ouders als op de andere leden van de oorspronkelijke familie. Ofwel had het kind er geen betrekkingen mede na zijn adoptie, ofwel staan al deze personen a priori vijandig tegen de adoptant.

Anderzijds kan de echtgenoot-adoptant tegen wie de herroeping niet gevorderd wordt evenmin optreden. De aangelegenheid is te kies en de herroeping van de adoptie, gezien als ontzetting uit de ouderlijke macht, laat niet toe dat een der ouders rechtstreeks of onrechtstreeks tegen de andere zou pleiten.

B. — De aanwijzing van de bijzondere voogd geschiedt inzake herroeping om dezelfde reden als bij posthume betwiste adoptie (*Kamerverslag, l.c.;* — zie boven, nr 353): het kind kan, ongeacht zijn leeftijd wanneer het minderjarig is, niet persoonlijk optreden.

Maar de vergelijking gaat ook niet verder. Inzake herroeping wordt het minderjarig kind geen eisende partij (zie boven, nr 441).

De opdracht van de bijzondere voogd is dan ook niet tegen de adoptant te pleiten, zelfs niet wanneer het kind de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt. Hoogstens kan de bijzondere voogd tijdens de rechtspleging de stelling van het kind toelichten wanneer de herroeping tegen de adoptant of één der echtgenoten-adoptanten wordt gevorderd door het openbaar ministerie of door de andere echtgenoot-adoptant. In beide gevallen behoort de vordering aan deze eisers. De bijzondere voogd heeft evenwel alle vrijheid wanneer de herroeping tegen het kind wordt vervolgd, dit is telkens het kind als verwerende partij optreedt.

De bijzondere voogd heeft trouwens alleen een mandaat *ad litem* (zie verder, nr 460), alhoewel dit zeker zal bestreden worden. In alle gevallen waarin het openbaar ministerie als eisende partij optrad, behoort het aan deze publieke partij het vonnis of arrest te doen uitvoeren. Dit kan afgeleid worden uit het *Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer* waarin verklaard werd in de door haar voorgestelde tekst om de herroeping bekend te maken door publicatie in het Staatsblad wanneer de rechtbank dit bevolen had: « Wordt die inderdaad bevolen dan waakt de procureur des Konings ervoor dat de beslissing wordt uitgevoerd na de overschrijving van het beschikkend gedeelte van het vonnis in de registers van de burgerlijke stand » (*o.c.,* blz. 64). Niettemin moet onmiddellijk worden toegegeven dat de taak van het openbaar ministerie hier wordt omschreven na de overschrijving.

Men kan alleen de verregaande onduidelijkheid van de wettekst zelf en van de voorbereidende werken betreuren in een materie van uitzonderlijk belang. De praktijk zal leren welke interpretatie rechtsleer en rechtspraak aan art. 367 B.W. zullen geven, inzonderheid aan de eigenlijke rol van de bijzondere voogd. Maar is het niet voorzichtiger de algemene rechtsbeginselen toe te passen ingeval van twijfel, eerder dan tot extreme stellingen over te gaan? Is het niet beter de bijzondere voogd te aanzien als iemand die noodzakelijk moet aangewezen worden, omdat het kind nu eenmaal moet vertegenwoordigd worden, eerder dan hem een opdracht toe te vertrouwen die strijdig zou zijn en verder strekkend dan deze welke aan de procureur des Konings zelf toebehoort? De bijzondere voogd is uiteindelijk een vreemde die omwille van de rechtspleging aan het kind wordt opgedrongen.

452. — Door de oproeping in het geding worden deze personen geen tussenkomende partijen.

Artikel 367 B.W. spreekt nergens van tussenkomende partij, noch in § 2 die handelt over het verplicht oproepen in het geding, noch in § 4 waarin gezegd wordt wie al dan niet hoger beroep kan instellen. Mocht het tegendeel waar geweest zijn dan zou § 5 van hetzelfde artikel aan die tussenkomende partijen de mogelijkheid moeten geboden hebben de betekening of terhandstelling van het vonnis of arrest aan de ambtenaar van de burgerlijke stand te verrichten. Nergens zegt de wet dat die personen partij in het geding zijn. Ten slotte is de herroeping een vordering betreffende de staat der personen en die is steeds strikt persoonlijk (zie boven, nr 439).

453. — De wet zegt evenmin of die bijzondere voogd al dan niet kan

bezoldigd worden. Quid wanneer een advocaat wordt aangesteld? De bijzondere voogd is een mandataris, vooral wanneer het een advocaat is die in deze wordt aangesteld om een welbepaalde juridische handeling te verrichten (De Page, V, 362 B). Het betreft hier een gerechtelijk mandaat waarop artikel 1999 B.W. zeker van toepassing is, zodat de voorschotten en kosten moeten betaald worden. Er is geen reden aan de advocaat een recht op ereloon te ontzeggen, behoudens een en ander wanneer de advocaat op voorstel van de procureur des Konings door het bureau voor consultatie en verdediging zou aangeduid zijn.

AFDELING III. — *Eigenlijke rechtspleging.*

454. — De zaak wordt behandeld in raadkamer.

De rechtbank moet de oproeping bij gerechtsbrief door de griffier van de niet onbekwaamverklaarde geadopteerde die de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt, gelasten (art. 367, § 3, tweede lid B.W.).

Voor het overige zijn alle regels van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing.

AFDELING IV. — *Recht op behoud van de voornamen.*

455. — De geadopteerde of de bijzondere voogd kunnen aan de rechtbank vragen dat de geadopteerde de hem door de adoptie verleende voornamen zal blijven dragen. Beroep is mogelijk.

De rechtbank kan dit niet ambtshalve beslissen en de procureur des Konings heeft geen vorderingsrecht.

AFDELING V. — *Herleven der ouderlijke macht.*

456. — Op gezamenlijk verzoek van de ouders van de geadopteerde of op verzoek van één hunner wanneer de andere overleden, onbekwaam- of afwezigverklaard of wettelijk onbekend is, kan de rechtbank beslissen dat zij worden hersteld in de ouderlijke macht (zie boven, nrs 388 en 392).

Wanneer de rechtbank op dit verzoek niet mocht ingaan hebben de ouders het recht om op dezelfde wijze beroep aan te tekenen gezien hier over een hun eigen zijnde belang werd beslist.

AFDELING VI. — *Het vonnis.*

457. — Het vonnis wordt uitgesproken in openbare terechtzitting. Naast de motivering ten gronde en de beschikking omtrent het verzoek van de eisende partij, van de geadopteerde indien deze het behoud van de voornamen wenst en van de vordering van de ouders om in de ouderlijke macht hersteld te worden, vermeldt het verplicht, wanneer het de adoptie herroept:

1°) de volledige identiteit van de adoptant(e)n en van de geadopteerde(n) ten aanzien van wie de adoptie herroepen wordt;

2°) de datum van de vordering;

3°) de naam en voornamen die de geadopteerde en zijn afstammelingen, wier naam door de adoptie veranderd is, zullen dragen.

AFDELING VII. — *Verzet, Beroep en Cassatie.*

458. — Verzet tegen een verstekvonnis is steeds mogelijk in de vormen en binnen de termijnen door het Ger.W. bepaald.

Hoger beroep kan ingesteld worden door de procureur des Konings en door de partijen.

De rechtspleging zo op verzet als in hoger beroep geschiedt eveneens in raadkamer.

Wat het beroep betreft staat dit middel eveneens open voor de geadopteerde, wanneer de rechtbank hem niet toeliet, op zijn verzoek, de voornamen te behouden en, voor de ouders, wanneer de ouderlijke macht hen niet teruggegeven werd op hun verzoek. In dit laatste geval zijn alleen de procureur des Konings en de ouders partijen.

Voorziening in cassatie is in de gewone vorm en termijn mogelijk.

Voorziening in cassatie tegen het arrest dat de adoptie herroept heeft schorsende kracht, evenals de termijn zelf.

AFDELING VIII. — *Bekendmaking door overschrijving.*

§ 1. — Termijn - Bevoegde ambtenaar.

459. — Artikel 367, § 5 B.W. bepaalt dat op straffe van verval der uitgesproken herroeping, het beschikkend gedeelte van het vonnis of het arrest dat de adoptie herroept moet betekend worden of, tegen ontvangstbewijs moet ter hand gesteld worden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand die bevoegd is om het homologatievonnis of het adoptievonnis over te schrijven.

Voor de termijn, de wijze van betekening of terhandstelling, en voor de bevoegdheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand, zie boven, nrs 325 tot en met 330.

§ 2. — Personen die de betekening of terhandstelling kunnen doen.

460. — Degene of een van degenen die de herroeping verkregen:

1) het openbaar ministerie op voorwaarde dat het als eisende partij optrad, maar niet in andere gevallen. De zaak was dan alleen mededeelbaar en het openbaar ministerie was maar gevoegde partij;

2) de adoptant, de adopterende echtgenoten of een van hen wanneer zij eisende partij waren;

3) de geadopteerde in de gevallen waar hij als eisende partij kon optreden.

Dus niet de bijzondere voogd die alleen een mandaat *ad litem* had.

Voor de geadopteerde die minderjarig is of onbekwaamverklaard kan niet aanvaard worden dat hij de herroeping zou kunnen vervolmaken wanneer hij ze niet persoonlijk kan vorderen. Wanneer de geadopteerde ondertussen meerderjarig mocht geworden zijn, kan hij zelf optreden wanneer de herroeping t e g e n de adoptanten werd gevorderd.

Kortom de assimilatie tussen de art. 354 en 367 B.W. slaat alleen op de termijnen, de manier van betekening of terhandstelling en de bevoegdheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand.

De ouders die in de ouderlijke macht werden hersteld hebben evenmin hoedanigheid om de betekening of terhandstelling te doen.

De bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand vindt in het beschikkend gedeelte der beslissing alle nodige gegevens om zijn bevoegdheid en de hoedanigheid van de personen die de overschrijving vragen, te onderzoeken; gebeurlijk kan hij weigeren.

§ 3. — Overschrijving en randmeldingen.

461. — Binnen de maand na de betekening of terhandstelling schrijft de ambtenaar van de burgerlijke stand het beschikkend gedeelte van de beslissing *in extenso* over in zijn registers (zie boven, nrs 331 en 333). Er is geen rechtsverval bij nalatigheid.

Randmeldingen worden gemaakt op de kant der akten betreffende de burgerlijke stand van de geadopteerde en zijn w e t t i g e afstammelingen en op de kant der overschrijving van de destijds toegelaten adoptie, wanneer die in België werd overgeschreven.

Zoals werd uitgelegd hebben de natuurlijke kinderen van de geadopteerde n o o i t recht op de naam van de adoptant (zie boven, nr 378), zelfs niet wanneer zij na de adoptie geboren of erkend werden.

HOOFDSTUK III

Gevolgen der herroeping

AFDELING I. — *Terugwerkende kracht.*

462. — Alle gevolgen der adoptie houden op te bestaan van zodra de herroepingsbeslissing is overgeschreven met terugwerkende kracht tot op de dag van de rechtsingang.

Alleen de huwelijksbeletselen van artikel 364 B.W. blijven bestaan.

De datum waarop de gevolgen ophouden is dezelfde voor de partijen als voor de derden.

Er wordt beweerd dat het behoud der huwelijksbeletselen evident is. Men kan minstens twijfelen omtrent de gegrondheid van dergelijke affirmatie. Tot vóór de wet van 21 maart 1969 bracht de nietigverklaring der adoptie niet mede dat de huwelijksbeletsels werden behouden. De juridische waarheid dat de adoptie in dit geval nooit bestond verhindert evenmin de feitelijke immoraliteit. De Franse wet bevat deze buitensporigheid niet (Planiol et Ripert, II, nr 1052).

AFDELING II. — *Inrichting der voogdij.*

463. — 1° Wanneer het kind terug onder de ouderlijke macht van zijn ouders wordt geplaatst, valt desgevallend de adoptieve voogdij weg om plaats te maken voor het wettelijk beheer of voor de wettelijke voogdij.

Wanneer de adoptant het kind ontvoogd heeft blijft de ontvoogding verworven, behoudens het recht der ouders de intrekking ervan te vorderen in het belang van het kind en volgens de gewone normen.

De gewezen adoptieve voogd is voogdijrekening verschuldigd aan de ouders. Verantwoording over het wettelijk beheer schijnt ten aanzien van de oorspronkelijke ouders uitgesloten. Wanneer de adoptieve voogd door een wettige voogd wordt vervangen, kan deze laatste *qualitate qua* alle vorderingen betreffende de voogdijrekening instellen.

464. — 2° Zolang de ouders het herstel der ouderlijke macht niet hebben gevorderd, wordt onmiddellijk, door de vrederechter van de verblijfplaats van de minderjarige, in de voogdij voorzien.

Art. 367, § 7 B.W. bepaalt deze verblijfplaats niet, maar het is de enige wettelijke verblijfplaats die de minderjarige kon hebben, te weten deze van de dag van de rechtsingang.

De vrederechter is vrij in de samenstelling van de familieraad en laat zich leiden door het belang van het kind. Die familieraad duidt een voogd en een toeziende voogd aan.

De wet handelt niet over de aanduiding van een toeziende voogd, maar dit volgt noodzakelijk uit de inrichting van elke voogdij.

De vrederechter kan de ouders of andere leden der oorspronkelijke familie uitnodigen (*Kamerverslag* van 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/2, blz. 64) en zelfs de ene ouder aanstellen tot voogd en de andere tot toeziende voogd. Hij zou dit eveneens kunnen wanneer de ouderlijke macht niet aan de natuurlijke ouders werd teruggegeven door de rechtbank. De vrederechter is hier vrij en oordeelt vrij, behoudens een vordering tot nietigverklaring. In de meeste gevallen zal dit een gelegenheid zijn om de ouders aan te sporen de ouderlijke macht terug te vragen.

465. — 3° Wanneer de herroeping slechts ten aanzien van één der adopterende echtgenoten werd uitgesproken, wordt de voogdij ingericht overeenkomstig artikel 361, § 2 B.W. (zie boven, nrs 385 en volg.).

In dit geval stellen zich een aantal zeer kiese problemen, zoals ondermeer de verblijfplaats van het kind, de alimentatieverplichting enz. De hulp van de parketmagistraten bij de jeugdrechtbanken kan hier zeer nuttig zijn.

466. — 4° Wanneer het geadopteerd kind werd erkend of gewettigd, hebben deze rechtshandelingen thans alle gevolgen (*Verslag Senaatscommissie* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr. 358, blz. 39).

Zij verhinderen desgevallend de inrichting der voogdij zoals geregeld door art. 367 B.W. en dit in de gevallen waar het kind door geen enkele adoptieve band meer gebonden is. Dus niet in het geval onder nr 465 vermeld.

Afdeling III. — *Andere gevolgen.*

467. — 1° *De adoptant heeft geen erfrechtelijke terugkeer.*

De schenkingen die hij deed werden definitief door de geadopteerde, diens afstammelingen en zijn oorspronkelijke familie verworven, maar ze kunnen gebeurlijk op grond van ondankbaarheid herroepen worden. Hiervoor zal evenwel vereist zijn dat de adoptie te nadele van de geadopteerde herroepen werd.

De wet spreekt niet over de erfrechtelijke terugkeer van de adoptant, maar het beginsel is vaststaande (*Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 39). In Frankrijk beslist de wet er anders over.

468. — 2° *Het geadopteerd kind kan opnieuw geadopteerd worden.*

Van dit recht kan evenwel niet op onbeperkte wijze gebruik worden gemaakt, nu er een scherp onderscheid is tussen een minderjarige en een meerderjarige geadopteerde (art. 346 B.W.; — zie boven, nrs 155 tot en met 158).

Er wordt zelfs aangenomen dat na herroeping dezelfde partijen een nieuwe adoptieakte kunnen opstellen. De wet houdt inderdaad geen verbod in, maar dergelijke adopties zullen zich wel zeer zelden voordoen, tenzij wanneer de herroeping juist uitgesproken werd omwille van de rust in het huwelijksleven van de adoptant en zich hierin nieuwe feiten voordeden.

469. — 3° *Kan één der partijen schadevergoeding vragen?*

Alhoewel bevestigend wordt geantwoord door sommige auteurs (Beudant et Breton, III, nr 1353; — Planiol et Ripert, II, 1053), moet deze zienswijze

verworpen worden. Beweren dat er een schuld en een schade bestaat omdat iemand de levensonderhoudsverplichting verliest of de erfroeping, is het karakter der instelling zelf verloochenen. Nooit mag toegelaten worden dat partijen uitsluitend sommige der wettelijke gevolgen der adoptie zouden gewild hebben. De adoptie is geen instelling die louter partikuliere belangen regelt (zie boven, nrs 40 en 47). Het verbod van erfrechtelijke terugkeer voor de adoptant is hier een illustratie van (zie boven, nr 467) en, zo schenkingen toch wegens ondankbaarheid herroepen worden, dan is de grond der vordering de ondankbaarheid, niet de herroeping der adoptie zelf. De partijen beschikken evenmin over de gevolgen van de herroeping van een adoptie als over de gevolgen der adoptie zelf.

TWEEDE DEEL

WETTIGING DOOR ADOPTIE

TITEL I

BEGRIP EN VOORWAARDEN

HOOFDSTUK I

Begrip

AFDELING I. — *Begripsomschrijving.*

469. — Wettiging door adoptie is het vormelijk contract dat, na homologatie van de rechterlijke overheid, door een beslissing waarvan het beschikkend gedeelte aan de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt betekend of ter hand gesteld voor overschrijving in zijn registers, tussen de partijen banden van afstamming doet ontstaan, die onherroepelijk zijn en waardoor het kind dat gewettigd wordt alsmede zijn afstammelingen, als geboren uit het huwelijk van hen die wettigden door adoptie wordt aanzien.

Uitzonderlijk ontstaat de wettiging door adoptie niet uit een contract, maar volgt zij uit een vonnis of arrest, wanneer zij die namens en/of aan het kind de toestemming moesten verlenen dit op onverantwoorde wijze weigerden (art. 353 en 369 B.W.).

De wettiging door adoptie is een verder doorgedreven vorm van de adoptie zelf en stelt het kind dat gewettigd werd volledig gelijk met de wettige kinderen van de echtgenoten die wettigen door adoptie.

AFDELING II. — *Verwijzing.*

470. — Alle karakterelementen der adoptie zijn terug te vinden in de wettiging door adoptie (zie boven, nrs 3 tot 20).

Nochtans is een wettiging door adoptie slechts toegelaten ten voordele van minderjarigen, met dien verstande evenwel dat, bij wijze van

overgangsmaatregel, geadopteerde kinderen onder het stelsel van de oude wetgeving, ongeacht hun leeftijd door bepaalde adoptanten kunnen gewettigd worden door adoptie wanneer deze wettiging gebeurt binnen de vijf jaar na de inwerkingtreding der wet van 21 maart 1969 (art. 4, § 3 der wet van 21 maart 1969, zie verder, nrs 508 en 509).

AFDELING III. — *Eigen Belgisch recht.*

471. — De Belgische wetgever heeft zich vooral laten inspireren door het Franse voorbeeld, maar de practicus zal met de grootste omzichtigheid Franse rechtsleer en rechtspraak raadplegen. Er zijn inderdaad enkele grondige verschillen.

Bij ons heeft de wetgever gewild dat de wettiging door adoptie de regel en de adoptie zelf de uitzondering zou worden, door de instelling open te stellen voor alle minderjarigen (*Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer* van 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/2, blz. 69).

De Franse wet laat de wettiging door adoptie slechts toe ten voordele van kinderen beneden de leeftijd van zeven jaar, die door hun ouders werden verlaten of wier ouders onbekend of overleden zijn.

In het kader van de wet betreffende de jeugdbescherming is de bedoeling van de Belgische wetgever voorzeker vooral verlaten kinderen het statuut van een gewettigd kind door adoptie te verlenen, maar er werd zoveel vertrouwen in de scherpe controle van de rechtbanken gesteld, dat geoordeeld werd dat de halfslachtige maatregel, die de adoptie steeds blijft, ook voor kinderen met hun oorspronkelijke familie verbonden, kon omgezet worden in wettiging door adoptie, mits evenwel nóg omzichtiger te werk te gaan (*Kamerverslag, l.c.*).

Men is geneigd te zeggen dat de Belgische wettiging door adoptie veel gelijkenis vertoont met de zeer strenge Nederlandse adoptiewetgeving. Tenslotte kan men zich de vraag stellen waarom de wetgever aan echtgenoten toeliet te adopteren en hen niet van meetaf aan een wettiging door adoptie opdrong. Wellicht ligt dit in de lijn van de evolutie van de instelling.

HOOFDSTUK II

Grondvoorwaarden

AFDELING I

Zelfde instellings- en grondvoorwaarden als voor de adoptie.

472. — De voor de adoptie gebruikte indeling kan hier overgenomen worden (zie boven, nr 37).

De instellingsvoorwaarden (art. 343 B.W.) moeten in elk geval aanwezig zijn en de rechter zal ze nog strenger beoordelen.

De contractuele voorwaarden zijn eveneens dezelfde.

473. — *De onbekwaamverklaarde.*

Een onbekwaamverklaarde kan nooit actief optreden bij een wettiging door adoptie, zelfs niet wanneer hij vóór de onbekwaamverklaring geadopteerd heeft (zie boven, nrs 59 en 82).

Normaal kan een onbekwaamverklaarde evenmin passief partij worden bij een wettiging door adoptie: daar hij meerderjarig is kan hij niet gewettigd worden door adoptie. Maar dit zal wel mogelijk zijn zo hij tijdens zijn burgerlijke minderjarigheid werd geadopteerd en binnen de vijf jaar der inwerkingtreding der wet van 21 maart 1969 wordt gewettigd door adoptie, mits de vereiste toestemmingen van de art. 347 en 348 B.W. te bekomen (overgangsbepalingen, art. 4, § 3).

AFDELING II

Voorwaarden in hoofde van de door adoptie wettigende ouders.

§ 1. — Wettiging door adoptie is slechts tijdens het huwelijk mogelijk.

1. Wettiging is in beginsel voorbehouden aan twee echtgenoten.

474. — Het is, meer nog dan bij de adoptie, nodig dat het kind in een normaal en evenwichtig gezin wordt opgenomen onder de hoede van twee echtgenoten die samen voor de opvoeding en de vorming zullen zorgen. Dit imperatief belang van het kind wordt bovendien ook gewenst omdat de wettiging door adoptie zoveel mogelijk moet gelijken aan een gewone wetti-

ging (*Verslag Senaatscommissie voor de Justitie* van 4 nov. 1969, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 40).

475. — Een *alleenstaande persoon* die *niet gehuwd* is *kan niet wettigen* door adoptie.

Hierop bestaat evenwel één uitzondering: de posthume wettiging door adoptie.

De posthume wettiging door adoptie is in dezelfde voorwaarden en vormen mogelijk als de posthume adoptie (zie boven, nrs 351 en 352). Dit volgt uitdrukkelijk uit art. 369 B.W. Dit is evenwel slechts een schijnuitzondering, aangezien, opdat de posthume wettiging door adoptie toegelaten weze, er vereist is dat beide echtgenoten tijdens het leven van de overledene reeds de akte van wettiging door adoptie of het verzoekschrift houdende hun vordering tot vonnis van wettiging door adoptie, zouden hebben opgesteld of neergelegd. Art. 369 B.W. verwijst naar art. 355 B.W. en de wetgever vergat hier niets (*anders:* Canivet, *Ann. Not. Enreg.,* 1969, blz. 199, nr 9).

2. De echtgenoten mogen niet gescheiden zijn van tafel en bed.

476. — Er kunnen geen normale voordelen verbonden zijn aan de wettiging door adoptie van een kind, wanneer een breuk ontstond in het gezin der ouders, maar dit is slechts volledig waar in zover het de adoptie van een vreemd kind ten overstaan van beiden betreft. Wanneer de wettiging door adoptie terzelfdertijd een regularisatie is van het onwettig statuut van een kind van één of van beide echtgenoten, vooral dan wanneer het kind reeds een zekere ouderdom bereikt heeft, kan die wettiging klaarblijkelijk voordelen opleveren.

De wetgever wil evenwel dat zij die willen wettigen door adoptie niet van tafel en bed gescheiden zijn op het ogenblik dat de akte van wettiging door adoptie wordt verleden of de vordering tot het bekomen van een vonnis tot wettiging door adoptie wordt ingeleid.

A. — Nergens gebiedt de wet dat niet de minste breuk zou ontstaan in het gezin van hen die willen wettigen door adoptie nadat de akte werd verleden of de vordering werd ingeleid. Het is dan ook juridisch mogelijk een wettiging door adoptie te homologeren of een vonnis uit te spreken, wanneer in de loop der rechtspleging een vordering tot scheiding van tafel en bed door één der echtgenoten tegen de andere werd ingeleid of zelfs definitief werd toegestaan door een vonnis van scheiding van tafel en bed (Planiol et Ripert, II, nr 1054). De rechter zal natuurlijk soeverein de opportuniteit van dergelijke wettiging door adoptie beoordelen, maar hierbij mag het belang der regularisatie-wettiging niet over het hoofd worden gezien. Wanneer art. 369 B.W. bepaalt dat de art. 349 tot 356 B.W. van toepassing zijn, moet toch vastgesteld worden dat, in elke fase van de rechtspleging alleen wordt geëist dat de echtgenoten gezamenlijk optreden, maar niets meer.

B. — De feitelijke scheiding levert al evenveel argumenten die, *stricto jure,* de wettiging door adoptie zouden verbieden. Dit alles natuurlijk behoudens het appreciatievermogen van de rechter.

C. — De echtscheiding die tussenkomt nadat de akte werd opgesteld of de vordering werd ingeleid, kan anders beoordeeld worden, alhoewel zij volgens sommigen, geen bezwaar is tegen de homologatie of het toekennen van de vordering strekkende tot vonnis van wettiging door adoptie (Planiol et Ripert, *l.c.*).

Twijfel kan oprijzen uit de wetteksten zelf die handelen over het gezamenlijk optreden van de echtgenoten. De wettigende adoptanten zijn geen echtgenoten meer. Art. 354 B.W. kan eveneens ingeroepen worden. Alleen de ambtenaar van de burgerlijke stand der verblijfplaats van één der echtgenoten is bevoegd om de over-

schrijving te verrichten. Maar is dit tekstargument determinerend? Het antwoord moet vooralsnog, nu de wetgever zich niet uitgesproken heeft, zeer omzichtig gegeven worden. Men kan aanvoeren dat de drie normale fasen der rechtspleging, de drie vormvereisten, onafhankelijk staan de ene van de andere (zie boven, nr 328) en dat het zal volstaan dat de echtgenoten, of liever de gewezen echtgenoten, gezamenlijk optreden. Men kan zeggen dat de woorden echtgenoten slaan op die hoedanigheid op het ogenblik van het hoofdmoment, namelijk het verlijden der akte of het inleiden der rechtspleging, dat de regularisatie van de toestand van het kind gewenst is. Het is mogelijk dit alles voor te houden, maar het overtuigt niet, integendeel. Het tekstargument is formeel: echtgenoten. Na echtscheiding zijn er geen echtgenoten meer. Van zodra het echtscheidingsvonnis is overgeschreven werkt het, ten aanzien van derden, terug tot op de dag der overschrijving. Het te wettigen kind door adoptie is een derde. Het is geen kind der uit de echt gescheiden echtgenoten zolang de wettiging niet werd overgeschreven. De uit de echt gescheiden echtgenoten hebben het alleen aan zichzelf te wijten wanneer zij hun procedure toch doorvoeren. De geest van de wet is eveneens tegen de door Planiol en Ripert verdedigde stelling. Waarom alleen de posthume wettiging door adoptie toelaten en niet deze ingesteld door één der uit de echt gescheiden echtgenoten? Tenslotte is de bedoeling van de wetgever de wettiging door adoptie te assimileren aan de gewone wettiging (zie boven, nr 474) en deze laatste wordt maar mogelijk door het opvolgend huwelijk der ouders. Wettiging door adoptie is dan ook niet mogelijk wanneer een echtscheiding uitgesproken werd en overgeschreven is vóór de overschrijving der wettiging door adoptie. Hangende de procedure kan de homologatierechter juridisch wel homologeren, maar dit zal wel uiterst zelden gebeuren. Naast het belang van het kind staat de waarde der instelling.

3. De echtgenoten moeten gezamenlijk optreden.

477. — Het woord « gezamenlijk » heeft dezelfde betekenis als het woord tegelijk (zie boven, nrs 126 en 128).

In de Franse tekst wordt steeds « simultanément » gebruikt wat nu eens als « tegelijk » (art. 345, § 2 B.W.) dan weer als « gezamenlijk » wordt vertaald.

De echtgenoten moeten gezamenlijk blijven optreden in gans het verloop der rechtspleging (art. 369 B.W.).

4. Uitzonderlijk is wettiging door adoptie door een gehuwde alleen mogelijk.

478. — A. Wanneer zij geschiedt ten voordele van het wettig kind van de andere echtgenoot en de echtgenoten niet van tafel en bed gescheiden zijn.

B. Wanneer zij geschiedt door de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot uit tweede huwelijk ten voordele van het door adoptie gewettigd kind tijdens het eerste door de dood ontbonden huwelijk van de andere echtgenoot (voor adoptie alleen, zie boven, nr 100).

Het kind moet een wettig kind zijn of een gewettigd kind, hetzij door gewone wettiging, hetzij door wettiging door adoptie, omdat het het statuut van wettig kind ten overstaan van beide echtgenoten moet verwerven.

In bovenstaande gevallen is het verboden dat de wettige ouder zich bij de wettiging door adoptie zou aansluiten, zoals de adoptie door de ouder zelf van zijn wettig kind verboden is (zie boven, nr 134).

§ 2. — Leeftijdsvoorwaarden.

Er kan hier een onderscheid gemaakt worden naargelang de wettiging

gezamenlijk door twee echtgenoten geschiedt of slechts van één der echtgenoten uitgaat.

1. Gezamenlijke wettiging door twee echtgenoten.

479. — A. Het kind is een vreemd kind ten overstaan van beiden.

— Wanneer de echtgenoten minder dan vijf jaar gehuwd zijn moeten ze beiden ~~vijfen~~dertig jaar oud zijn en vijftien jaar ouder dan het kind.

— Wanneer zij meer dan vijf jaar gehuwd zijn moet slechts één van hen ~~vijfen~~dertig jaar oud zijn en moeten beiden vijftien jaar ouder zijn dan het kind.

De voorwaarden zijn deze van artikel 345, § 2, 1° B.W., zodat het niet uitgesloten is dat, in het tweede geval, één der echtgenoten minderjarig is (zie boven, nr 130).

Wat een vreemd kind is werd reeds uitgelegd (zie boven, nr 92).

B. Het kind is een natuurlijk of adoptief kind van één der echtgenoten.

In dit geval zijn de gunstiger leeftijdsvoorwaarden op beide echtgenoten toepasselijk zoals voor de gewone adoptie: zij moeten beiden de leeftijd van eenentwintig jaar bereikt hebben en tien jaar ouder zijn dan het kind (zie boven, nr 133).

In afwijking met wat betreffende de adoptie gezegd werd over de combinatie van art. 345, § 1 en 2 (zie boven, nr 133), is art. 368, § 1, laatste lid B.W. formeel: beide echtgenoten moeten éénentwintig jaar oud zijn en tien jaar ouder dan het kind.

2. Wettiging door één der echtgenoten.

480. — In de gevallen waarin dit uitzonderlijk toegestaan is (zie boven, nr 478, A en B), moet hij die het wettig of door adoptie gewettigd kind van de andere echtgenoot wettigt door adoptie slechts éénentwintig jaar oud zijn en tien jaar ouder dan het kind.

Men kan het leeftijdsverschil van tien jaar betreuren omdat het totaal onwaarachtig lijkt dat een *impuber* van tien jaar een kind zou hebben. Voor een gewone wettiging is een aanvaardbare voorafgaande erkenning nodig, alhoewel hij die een kind erkent eigenlijk niets moet bewijzen en slechts zijn wil hoeft uit te drukken (De Page, I, nr 1129). Nu is het wel juist dat de impuberteit op andere gronden dan de louter hypothetische van art. 144 B.W. moet bewezen worden (De Page, I, nr 1148, noot 4), maar de wetgever schijnt toch zeer ver te gaan in zijn inschikkelijkheid.

§ 3. — Andere voorwaarden.

482. — Het zijn deze van de gewone adoptie, zowel de positieve als de negatieve.

In dit verband moet de aandacht gevestigd worden op de vereiste van gezamenlijk optreden. Aldus zal, wat de echtelijke toestemming betreft, al hetgeen vroeger tijdens de gewone adoptie werd gezegd, slechts van toepassing kunnen zijn op de wettiging door adoptie van de gehuwde adoptant die alleen mag optreden (zie boven, nrs 117 en 478).

Het is vanzelfsprekend dat de wettiging door adoptie niet kan toegelaten worden tussen familieleden, al evenmin trouwens als gewone adoptie (zie boven, nr 111).

Echtgenoten die wettigen door adoptie mogen om het even welke andere kinderen hebben.

AFDELING III. — *Voorwaarden in hoofde van het kind.*

§ 1. — Leeftijdsvoorwaarde.

483. — Het kind mag de leeftijd van éénentwintig jaar niet bereikt hebop het ogenblik van het opmaken van de akte van wettiging door adoptie of bij het neerleggen van het verzoekschrift tot het uitspreken van die wettiging (art. 368, § 2).

Uitzonderlijk mag het kind ook op dat ogenblik meerderjarig zijn, wanneer het tijdens zijn minderjarigheid werd geadopteerd, en binnen de vijf jaar na inwerkingtreding van de wet van 21 maart 1969 wordt gewettigd door adoptie door beide adoptanten of door de adoptant en zijn echtgenoot (art. 4, § 3 van de wet van 21 maart 1969).

In strijd met de gewone wettiging kunnen geen meerderjarigen worden gewettigd door adoptie en is die wettiging vanzelfsprekend evenmin mogelijk in de gevallen voorzien door art. 332 B.W.

§ 2. — Het kind mag niet door anderen geadopteerd zijn of gewettigd door adoptie.

484. — De wettiging door adoptie is onherroepelijk en de adoptie is dit eveneens door *mutuus consensus.*

Hierop bestaan drie uitzonderingen:

1°) De minderjarige kan opnieuw gewettigd worden door adoptie na overlijden der echtgenoten die hem eerder hadden gewettigd door adoptie (art. 368, §3, derde lid 1 B.W.).

In werkelijkheid is dit geen uitzondering. De weeskinderen die gewettigd werden door adoptie kunnen evengoed opnieuw gewettigd worden door adoptie als de weeskinderen die geboren werden uit het huwelijk.

2°) De geadopteerde minderjarige kan gewettigd worden door adoptie na overlijden van de adoptant of beide adopterende echtgenoten of na herroeping der eerste adoptie.

3°) De geadopteerde minderjarige kan gewettigd worden door adoptie door de echtgenoot van de adoptant en door deze laatste samen, na overlijden van één der adopterende echtgenoten of herroeping der adoptie ten aanzien van één van hen.

Vanzelfsprekend mogen de nieuwe wettigende echtgenoten door adoptie niet gescheiden zijn van tafel en bed (zie boven, nr 479 B).

§ 3. — Het kind moet de toestemmingen bepaald bij artikelen 347 en 348 B.W. bekomen.

A. — *De echtelijke toestemming.*

485. — Het minderjarig kind kan gehuwd zijn en, bij toepassing der overgangsbepalingen, zal dit dikwijls het geval zijn. Alle voorwaarden van de gewone adoptie zijn op dit geval van toepassing (zie boven, nrs 113 tot en met 118 en 159). Ze is onafdwingbaar.

B. — *De ouderlijke toestemming of deze van de familie.*

486. — Ook hier is er totale gelijkschakeling met de gewone adoptie.

Het spreekt nochtans vanzelf dat de rechtbanken zich nog kieskeuriger zullen moeten tonen nu de gevolgen van de wettiging door adoptie veel verder strekken en het kind uit zijn oorspronkelijke familie verdwijnt. In dit verband mag gewezen worden op het gevaar dat schuilt in bepaalde houdingen die aangenomen worden tegenover natuurlijke moeders, inzonderheid door adoptiewerken. Een wettiging door adoptie is onherroepelijk.

Er zijn jammer genoeg te veel gevallen gekend waarbij een jonge moeder haar pasgeboren kind niet eens te zien krijgt, zogezegd om « gezondheidsredenen », daar waar het reeds lang tot adoptie was bestemd. De tot heden gekende drama's vinden in deze weinig eerlijke praktijken een vruchtbare grond.

487. — Zelfs wanneer de wettiging door adoptie gevraagd wordt door de eerste adoptanten — en dit zal in de eerste vijf jaar zeer dikwijls voorkomen —, moet de toestemming steeds gegeven worden door de natuurlijke ouders of door de familieraad der oorspronkelijke familie.

In geen geval door de eerste adoptanten.

Hierop bestaat geen enkele uitzondering. Ook art. 4, § 3, derde lid der wet van 21 maart 1969, dat een eenzijdige verklaring vanwege de eerste adoptanten die naderhand wettigen door adoptie, toelaat, is geen uitzondering. Een niet erkend natuurlijk kind wordt hier behandeld als een kind zonder bewezen natuurlijke afstamming (zie boven, nr 92).

Maar wanneer de wettiging door adoptie volgt op een eerste adoptievonnis wordt gehandeld juist zoals voor de tweede adoptie volgende op een eerste betwiste adoptie (art. 369 B.W.; — zie boven, nr 215).

De redactie van art. 369, eerste lid B.W. is weinig gelukkig. In de « vormen van de adoptie » zoals die bepaald worden door de art. 349 tot 356 B.W. wordt immers gehandeld over de betwiste adoptie en wordt de kern der grondvoorwaarden, inzonderheid de ouderlijke toestemming die geweigerd wordt, aangeraakt.

Men kan eveneens de door de wetgever geboden oplossing betreuren en laten opmerken dat het helemaal niet zo zeker is dat, had het eerste debat omtrent de weigering een wettiging door adoptie tot grond gehad, de ouders (of de familieraad) zouden geweigerd hebben of de rechtbank de wettiging door adoptie zou toegelaten hebben. Klaarblijkelijk wou men practisch te werk gaan, met alleen het belang van het kind voor ogen, maar of de wetgever hier niet veel te ver is gegaan zal de toekomst toch nog moeten uitwijzen.

Anderzijds ware het wenselijk geweest dat de wetgever de wettiging door adoptie

vóór de adoptie hadde behandeld en even uitvoerig, nu ze toch geroepen is de norm te worden en de gewone adoptie de uitzondering.

488. — Duidelijkheidshalve moeten drie mogelijkheden onder ogen genomen worden.

1° — *De wettiging door adoptie wordt van meetaf aan gevraagd.*

In dit geval worden alle bepalingen van de adoptie toegepast, inzonderheid diegene die het voorwerp uitmaken van bovenstaande nummers 170 tot en met 222.

De wet maakt geen enkel onderscheid tussen de betwiste adoptie en de betwiste wettiging door adoptie, maar de rechtbanken zullen het hopelijks wel doen, althans bij hun beoordeling te gronde.

2° — *De wettiging door adoptie volgt op een homologatieadoptie.*

Het zijn de natuurlijke ouders of de familieraad van de oorspronkelijke familie die moeten toestemmen, zoals die toestemming in artikel 348 B.W. wordt ingericht.

Uitzondering: wanneer het kind een niet-erkend natuurlijk kind is wordt geen enkele toestemming van artikel 348 B.W. vereist, maar dit op twee voorwaarden:

a) de wettiging door adoptie moet aangevraagd worden binnen de vijf jaren na de inwerkingtreding der wet van 21 maart 1969 *(Verslag Senaatscommissie,* 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 43);

b) het kind moest vóór de inwerkingtreding der wet van 21 maart 1969 geadopteerd zijn.

Speciaal geval: de ouders of de familieraad weigeren.

In dit geval wordt de betwiste wettiging door adoptie weliswaar beheerst door de voorschriften van artikel 353 B.W., maar met dit grote verschil dat ook tegen de ouders slechts zal moeten bewezen worden dat hun weigering onverantwoord is (zie boven, nr 215 B).

In werkelijkheid worden dezelfde principes toegepast als bij de tweede adoptie die betwist wordt door de ouders die in de eerste adoptie hebben toegestemd. Dit wordt trouwens uitdrukkelijk herhaald in het *Senaatsverslag* (*l.c.,* blz. 40).

3° — *De wettiging door adoptie volgt op een adoptievonnis tegen de ouders of de oorspronkelijke familie.*

De oplossing is eenvoudig: de familieraad der adoptieve belangen of de adoptieraad zal toestemmen (art. 361 en 367 B.W.; — zie boven, nr 215 A en C).

489. — Het is niet zonder belang het speciaal geval te onderstrepen waarbij, na een eerste adoptie en overlijden van de adoptanten of herroeping, de ouders de ouderlijke macht herwonnen (zie boven, nrs 388 en 392). Zij die willen wettigen door adoptie moeten dan de toestemming van de ouders bekomen, alsof het kind nooit geadopteerd ware geweest (zie boven, nr 488,

1°) en, bij weigering, zullen zij moeten bewijzen dat die ouders zich niet om de door adoptie te wettigen persoon hebben bekommerd of diens gezondheid, veiligheid of zedelijkheid in gevaar hebben gebracht.

In dit opzicht is ook art. 353, § 1 B.W. gebrekkig opgesteld. De woorden « ... behalve wanneer het gaat om een nieuwe adoptie » houden geen rekening met de mogelijkheid dat, na een eerste adoptie, de ouders de ouderlijke macht kunnen herwonnen hebben.

HOOFDSTUK III

Rechtspleging

490. — De vertegenwoordiging van de minderjarige wordt hier onder de rechtsplegingsvormen opgenomen. Ze geschiedt op dezelfde wijze en door dezelfde personen als voor een gewone adoptie (zie boven, nrs 216 tot en met 222) of de betwiste adoptie (zie boven, nr 307), alhoewel in dit laatste geval er van vertegenwoordiging eigenlijk geen spraak is.

Alle vormvereisten zijn dezelfde voor de wettiging door adoptie als voor de adoptie zelf. Ook de termijn van beraad moet in acht genomen worden (zie boven, nr 286).

A. — *Omzetting van wettiging door adoptie in adoptie.*

491. — De wetgever heeft zich rekenschap gegeven van de zeer zware gevolgen van de wettiging door adoptie en van het feit dat er kan gevreesd worden dat er meer tegenkanting zal ontstaan tegen een wettiging dan tegen een gewone adoptie. Vandaar dat hij de mogelijkheid heeft voorzien in de loop der procedure van homologatie of vonnis van wettiging door adoptie toe te laten, totdat het vonnis of arrest is gewezen, dat er een omzetting gebeurt in gewone adoptie (art. 369, tweede lid B.W.).

Een ogenblik werd er aan gedacht het omgekeerde eveneens mogelijk te maken en een adoptie te laten veranderen in een wettiging door adoptie. Men heeft die idee laten varen omdat: « ... de rechter aan de partijen de gewone adoptie niet mag opdringen, wanneer het niet in hun bedoeling lag daartoe over te gaan » (*Kamerverslag* van 26 jan. 1965, *Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/2, blz. 71). Het *Senaatsverslag* spreekt er niet over. Nu weten nochtans alle practici dat wanneer zij geraadpleegd worden door personen die een kind willen adopteren, zij aan dit kind zoveel mogelijk dezelfde rechten willen toekennen als aan een wettig kind, dit wil zeggen dat sedert jaren op die toelating tot wettiging door adoptie werd gewacht. Waarom de omzetting dan niet mogelijk maken? Want of de rechtbank hier haar mening opdringt, blijft een compleet raadsel. Het zijn de partijen die beslissen of de eisers bij betwiste wettiging; meer nog, zelfs de personen die normaal hadden moeten toestemmen maar die geen partij zijn in de rechtspleging, moeten hun toestemming komen verlenen (*Verslag namens de Senaatscommissie* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 40).

B. — *Rechtspleging.*

1° — bij gewone homologatie:

Allen die in de wettiging door adoptie hebben toegestemd moeten aan de rechtbank of het hof komen verklaren dat zij de omzetting wensen.

Dit zijn alle personen vernoemd in de artikelen 347 en 348 B.W., samen met de vijftienjarige te wettigen door adoptie.

De echtgenoot heeft er belang bij. De ouders kunnen de bedoeling hebben hun desertie volledig te maken. De leden van de familieraad zonder onderscheid tussen die welke al dan niet de meerderheid uitmaakten, moeten persoonlijk verschijnen, want ze beraadslaagden niet over hetgeen thans gevraagd wordt en het is zeer goed mogelijk dat zij wel in een wettiging door adoptie zouden hebben toegestemd en niet in een adoptie. Het is immers duidelijk dat, wanneer adoptanten in de voorwaarden verkeren om te kunnen wettigen door adoptie, het eerder bevreemdend is dat zij dit niet deden.

Maar ook de vertegenwoordiger van het kind moet dit komen verklaren (*Senaatsverslag, l.c.*). Hij wordt begrepen onder diegenen die hebben toegestemd, alhoewel hij, bij toestemming door de familieraad, niet noodzakelijk deel moest uitmaken van die familieraad (zie boven, nr 220). Waarom? De reden is vrij eenvoudig: voor de rechtbank of het hof wordt een eigenlijke adoptieakte verleden die anders voor notaris of vrederechter werd verleden. Rechtbank of hof verlenen akte van die gemeenschappelijke wil.

2° — bij betwiste wettiging door adoptie:

De eisers moeten hun vordering wijzigen en uitdrukkelijk de vraag stellen. Het kind dat de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt moet zijn instemming betuigen, wanneer het niet onbekwaamverklaard is, alsmede de ouder die in de wettiging toestemde, de andere is immers partij en het geding wordt in die vorm tegen hem voortgezet.

In dit artikel bevestigt de wetgever dat ook een minderjarige kan onbekwaamverklaard worden, want anders heeft die vermelding geen zin (zie boven, nrs 64 en 162). Of dit werkelijk zijn wil was kan betwijfeld worden.

TITEL II

GEVOLGEN

493. — De gevolgen worden behandeld in één artikel en de bedoeling van de wetgever was de wettiging door adoptie zoveel mogelijk gelijk te stellen met de wettiging waarin de artikelen 331 tot 333 B.W. voorzien (*Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 40).

De Senaat is trouwens veel verder gegaan dan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, zo voor de voorwaarden in hoofde van het kind, die veel ruimer werden, als voor de gevolgen.

HOOFDSTUK I

Gevolgen betreffende de persoon

AFDELING I

Het kind houdt op tot zijn oorspronkelijke familie te behoren.

494. — De beginselbepaling van artikel 370, § 1, tweede lid B.W., moet in deze zin begrepen worden, dat de wetgever bedoeld heeft dat de wettiging door adoptie in de meest letterlijke betekenis der woorden *erga omnes* gevolgen heeft, zo wat de persoon als de goederen van het kind en gans zijn natuurlijke familie betreft, vanaf de dag dat de akte werd opgemaakt of de vordering werd aanhangig gemaakt.

In dit opzicht wordt geen enkele uitzondering geduld, behoudens deze waar de natuur in elk geval de fictie blijft domineren, de huwelijksbeletselen van de artikelen 161 tot 164 B.W.

Het kind « h o u d t o p » tot zijn oorspronkelijke familie te behoren, dit is, er komt voor de toekomst een einde aan iets wat bestond. Het kind wordt evenwel niet geacht nooit tot zijn oorspronkelijke familie te hebben behoord. Er is een v e r b r e k i n g van banden.

495. — Hebben de natuurlijke ouders of andere ascendenten een b e z o e k s r e c h t ?

De *Voorbereidende Werken* gewagen er niet van en wellicht kan men

aanvaarden dat, minstens voor wat de natuurlijke ouders betreft, of ze nu al dan niet vrijwillig hebben toegestemd in de wettiging door adoptie, het antwoord ontkennend is. Ze hebben het kind onherroepelijk en definitief afgestaan.

Maar hier stelt zich al een eerste moeilijkheid. Hoe zal men stelling nemen tegenover de vader of de moeder die uit de echt gescheiden was en tegen wie een adoptieve wettiging werd uitgesproken, op veel lossere gronden, alleen omdat hij of zij de bewaring van het kind niet had (zie boven, nr 207)? Hoe zal het mogelijk zijn te durven vonnissen dat een weigering tot wettigen door adoptie onverantwoord kan zijn wanneer de vader of de moeder aan de rechtbanken komen vragen hun toch niet het geringste recht te ontnemen dat de natuur hun voorbehield, dit is hun kind te zien, ongeacht hoe zij vroeger wellicht eerder losweg hun ouderlijke plichten hebben nageleefd?

De vraag stellen verplicht ze op te lossen: niemand die de ware vader of moeder van het kind niet is heeft het recht dat bezoekrecht te ontzeggen. Er zullen andere oplossingen gegeven worden die juridisch wellicht houdbaar zijn: ze zullen steeds onmenselijk blijven.

En de natuurlijke grootouders die wellicht de moed niet hadden of niet voldoende konden beseffen wat hen voorbestemd was toen zij door de procureur des Konings werden gehoord (art. 350, § 3 B.W.)? Op grond van andere rechtbeginselen van openbare orde kan hen het bezoekrecht niet ontzegd worden (zie boven, nr 395). Het zal niemand ontgaan dat ook de wettiging door adoptie een fictie is.

AFDELING II

Het kind heeft in de nieuwe familie het statuut van wettig kind alsof het uit het huwelijk geboren ware.

§ 1. — Het kind krijgt de naam van de man.

496. — Partijen kunnen geen enkele andersluidende overeenkomst sluiten. Een kind dat aanzien wordt als een kind uit het huwelijk geboren verwerft altijd de naam van de vader.

Het is dus de algemene regel die toegepast wordt bij adoptie door twee echtgenoten die terzake onveranderlijk aan partijen wordt opgedrongen (zie boven, nr 367).

Wat evenwel de voornamen van het kind betreft, blijven deze ongewijzigd, tenware partijen een verandering aan de rechtbank of het hof hadden gevraagd (zie boven, nr 375; — art. 370, § 2 B.W.).

In strijd met wat bij de adoptie gebeurt wordt de wettiging door adoptie onttrokken aan artikel 359, § 2 B.W., en heeft zij alle adelrechtelijke gevolgen (*Verslag Senaatscommissie voor de Justitie,* 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 40; — vgl. boven, nr 432).

§ 2. — De ouderlijke macht en de voogdij.

497. — De ouderlijke macht wordt door de wettigende ouders door adoptie uitgeoefend alsof het kind uit hun huwelijk geboren is en zal, bij

overlijden van één van hen, gesplitst worden op dezelfde wijze als dit voor het wettig kind gebeurt.

De voogdij wordt dan ook ingericht overeenkomstig alle regels van toepassing voor de voogdij van wettige kinderen, zodat de artikelen 361 en 367 B.W. hier geen toepassing vinden. Er bestaat hier geen adoptieve familie, maar alleen een wettige familie.

Een ontzetting uit de ouderlijke macht zou nooit een reden tot herroeping kunnen zijn, gezien de wettiging door adoptie onherroepelijk is.

§ 3. — Nationaliteit.

498. — In de wetten op de verwerving, het verlies en de herverkrijging van de nationaliteit, gecoördineerd op 14 december 1932, wordt een aanpassing gemaakt voor wat de gevolgen van de wettiging door adoptie betreft, door het inlassen van een artikel 3 *bis* (art. 5, B, b der wet van 21 maart 1969):

— het kind dat tijdens zijn minderjarigheid en vóór zijn ontvoogding door adoptie gewettigd wordt, wordt hetzij Belg, wanneer de man Belg is, hetzij onderhorige van de staat die eveneens aan de door adoptie gewettigde kinderen de nationaliteit van de man toekent van wie een wettiging uitgaat.

Hetzelfde art. 3 *bis* bepaalt in § 2 de gevallen waarin de erkenning of de wettiging van een kind dat geadopteerd werd of gewettigd door adoptie, geen invloed heeft op de nationaliteit.

In het *Senaatsverslag voor de Justitie* wordt er op gewezen dat een vreemde wetgeving niet altijd de term « wettiging door adoptie » gebruikt, zodat telkens zal moeten nagegaan worden of de adoptie van een Belgisch kind door een vreemdeling, in diens wetgeving beantwoordt aan het nieuwe Belgische concept van de wettiging door adoptie (zie Tw. *Adoptie, Internationaal privaatrecht*).

HOOFDSTUK II

Gevolgen betreffende de goederen

499. — Daar het door adoptie gewettigd kind in de familie van zijn wettigende ouders als een uit het huwelijk geboren wettig kind wordt aanzien, zijn alle bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende de wettige kinderen van toepassing (*Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie,* 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 41).

Er zijn geen speciale moeilijkheden en het loont dan ook slechts de moeite in het kort enkele verschillen met de gewone adoptie aan te duiden.

Het wettelijk genot en het wettelijk beheer der goederen vergen geen nadere toelichting.

AFDELING I

Weerslag op de verplichting tot levensonderhoud.

500. — In de natuurlijke familie valt de wederzijdse verplichting van artikel 205 B.W. volledig weg.

Het kind wordt dan ook onttrokken aan de solidariteit onder familieleden met een zelfde afstamming en aan de gevolgen die nochtans van openbare orde zijn (zie boven, nr 404). Zo zal het mogelijk zijn dat een kind dat door adoptie gewettigd werd zonder dat zijn vader of moeder konden toestemmen omdat zij in een psychiatrische inrichting werden verpleegd wegens een geestesziekte, na ontslag uit de inrichting, ondanks het feit dat het welvarend is, zich niet zal moeten inlaten met de noodtoestand van zijn ouders. Of dit nog verenigbaar is met de natuurwet is een vraag waarop de wetgever schijnbaar bevestigend heeft geantwoord. De fictie primeert hier de natuur.

In de wettigende familie ontstaat volledige onderhoudsverplichting, zowel deze van artikel 203 B.W., als deze van artikel 205 B.W., met alle gevolgen vandien (zie boven, nrs 402 en volg.).

De verplichting strekt zich uit tot de bloed- en aanverwanten van kind en wettigende ouders.

Een ganse tijd heeft men geaarzeld deze consequentie te willen aanvaarden. De Kamer van Volksvertegenwoordigers nam eerst aan, naar het Franse voorbeeld, dat de ascendenten van de personen die wettigen door adoptie, slechts tot onderhoudsverplichting gehouden waren in zover ze met de wettiging hadden ingestemd. Deze zienswijze werd door de Senaat, terecht, verworpen.

AFDELING II. — ***Erfrecht.***

501. — Wat betreft de erproeping en de erfregeling bestaat geen

enkel verschil tussen de wettige kinderen (en hun afstammelingen) en de gewettigde kinderen door adoptie (en hun afstammelingen). Alle bepalingen van het B.W. zijn zonder onderscheid van toepassing.

Hieruit volgen:

A. — Dat het door adoptie gewettigd kind en zijn afstammelingen niet meer erfgeroepen zijn in de oorspronkelijke (natuurlijke) familie.

Voor de wettelijke erfopvolging worden het kind en de afstammelingen eenvoudig als wettige kinderen of kleinkinderen in de nieuwe familie aanzien. Het erfrecht is geen natuurrecht, maar een instelling van de wet (Kluyskens, II, 3, D, 1°), zodat de erfroeping hier normaal de andere instelling, de wettiging door adoptie, volgt. De gewettigde kinderen worden met de wettige gelijkgesteld (art. 333 B.W.) en dit voortaan ongeacht de vorm waarin de wettiging geschiedt.

Nochtans blijft het kind erfgeroepen in zijn oorspronkelijke familie in de nalatenschappen die openvielen vóóraleer de akte van wettiging door adoptie werd opgemaakt of de vordering ingeleid overeenkomstig artikel 353 B.W. De terugwerkende kracht van de wettiging door adoptie wordt door artikel 357 B.W. in de tijd beperkt.

Door de wettiging door adoptie verliest het kind de wettelijke bezitvoortzetting die het reeds bezat niet. *Le mort saisit le vif,* thans uitgelegd als *c'est la loi qui saisit le vif,* brengt mede dat het de *saisine* had *a die mortis.* Nergens bepaalt de wet dat het zijn reeds bestaande rechten verloor. Het kind verliest zijn hoedanigheid van erfgenaam alleen vanaf het ogenblik bepaald door artikel 357 B.W. Het is dan ook goed mogelijk dat een door adoptie gewettigd kind als wettig kind van twee vaders zal erven, hetgeen volgt uit de wet die niet behoort tot het natuurrecht.

B. — Het door adoptie gewettigd kind en zijn afstammelingen zijn in de familie van hun door adoptie wettigende ouders erfgeroepen overeenkomstig de orde van erfopvolging der artikelen 731 en volg. B.W.

Het kind komt niet alleen tot de erfenis van zijn door adoptie wettigende ouders, maar tot deze van alle bloedverwanten (grootouders, broeders en zusters, enz.), voor zover de erfenissen openvielen nadat de akte van wettiging door adoptie werd opgemaakt of de vordering tot vonnis van wettiging door adoptie werd ingeleid. De wet voorziet geen enkele andere beperking.

C. — Het kind kan aanspraak maken op de onschendbaarheid van het voorbehouden gedeelte.

Het is de Senaat die deze wijziging aanbracht aan het ontwerp zoals het eerst door de Kamer van Volksvertegenwoordigers was goedgekeurd. Hierin werd voorzien dat, voor zover de bloedverwanten in opgaande lijn hun instemming niet hadden betuigd met de wettiging door adoptie — en zij konden dit steeds doen —, zij in hun wederzijdse nalatenschappen geen legiti-

maris waren, al hadden zij de hoedanigheid van erfgenaam. Dit naar voorbeeld van de Franse wet.

Wat het speciaal voorbehouden gedeelte betreft is het door adoptie gewettigd kind een wettig kind voor de toepassing der artikelen 1094 en 1098 B.W. (zie boven, nr 415, D, 2).

D. — Artikel 960 B.W. is in het voordeel van het door adoptie gewettigd kind van toepassing, voor zover het kind na de schenking geboren is.

De schenkingen onder de levenden worden van rechtswege herroepen voor zover het kind geboren is na de schenking. De wettiging door adoptie kan niet volledig gelijkgesteld worden met de geboorte van een wettig kind, alhoewel het tegendeel wordt beweerd (Planiol et Ripert, II, nr 1069, 6°; — zie ook boven, nr 417).

E. — De nalatenschap van het door adoptie gewettigd kind ontsnapt volledig aan de oorspronkelijke familie en komt helemaal toe aan de familie der wettiging door adoptie overeenkomstig de gewone bepalingen van het B.W.

In de familie der wettiging door adoptie wordt het recht op erfrechtelijke terugkeer geregeld overeenkomstig artikel 747 B.W.

Dit in strijd met wat voor de nalatenschap van het geadopteerd kind gebeurt, waar artikel 747 B.W. vervangen werd door artikel 366 B.W. (zie boven, nr 421 en volg.).

F. — De door adoptie gewettigde kinderen worden met wettige kinderen gelijkgesteld voor de toepassing der artikelen 1048 en 1049 B.W. (Planiol et Ripert, II, nr 1069, 7°).

AANHANGSEL

502. — Zoals reeds gezegd wordt het door adoptie gewettigd kind volledig gelijkgesteld met het wettig kind in het burgerlijk recht (zie boven, nr 499). Wat het sociaal en het fiscaal recht betreft zullen speciale wettelijke aanpassingen moeten gebeuren (*Verslag namens de Senaatscommissie,* 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 41).

De aanpassingen zijn niet zo talrijk en men kan het betreuren dat ze niet onmiddellijk werden gemaakt. Herhaalde malen wordt evenwel in de *Voorbereidende Werken* gezegd dat de wet niet mocht vertraagd worden, zodat dit terzake ook wel de reden zal zijn.

AANHANGSEL 1

Overgangsbepalingen

503. — Alhoewel alle adopties die definitief tot stand gekomen zijn vóór de inwerkingtreding van de wet van 21 maart 1969 op contractuele grondslag berusten, betreffen zij niettemin de staat der personen en zijn zij van openbare orde (zie boven, nrs 3, 7 en 8), zodat zij alleen de gevolgen hebben die de wet er aan toekent. Tegenover een nieuwe wet die de openbare orde aanbelangt kan geen enkel verworven recht ingeroepen worden (De Page, I, nr 232), zodat de wet onmiddellijk van toepassing is voor het heden en de toekomst en in principe ook op de gevolgen van toestanden die ontstonden vóór de inwerkingtreding maar die zich voordoen of die voortduren na de inwerkingtreding (Cass., 21 okt. 1966, *Pas.*, I, 243, met noot; — *J.T.*, 1966, 57; — *R.W.*, 1966-67, 1572; — Rb. Antwerpen, 28 nov. 1960, *R.W.*, 1960-61, 1301). Maar zo zij er niet uitdrukkelijk anders over beschikt, worden de definitief verworven gevolgen niet tenietgedaan (Cass., 3 juni 1966, *Pas.*, 1966, I, 1258; — Cass., 14 april 1967, *Pas.*, 1967, I, 957).

Anderzijds moet artikel 3 van het Ger. W. worden toegepast, dat alleen een bevestiging is van de algemene beginselen betreffende de gevolgen van de inwerkingtreding van een nieuwe wet op de bevoegdheid en de rechtspleging.

Ten einde meer rechtszekerheid te bieden heeft de wetgever vijf overgangsbepalingen in het leven geroepen. Ze maken het voorwerp uit van artikel 4 der wet van 21 maart 1969.

§ 1. — De ouderlijke macht en de voogdij in adopties tot stand gekomen onder het oud stelsel en waar er slechts een adoptant was.

504. — Artikel 4, § 1 bepaalt dat de adopties die definitief geworden zijn en waarbij slechts één adoptant optrad, geregeld blijven door de oude wet. Dit zijn de adopties die door geen rechtsmiddelen meer kunnen aangevallen worden en overeenkomstig het oud artikel 357 B.W. voor overschrijving overhandigd werden aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand.

Anderzijds betreft het uitsluitend de adopties aangegaan door een adoptant en voor zover deze in leven is, niet onbekwaam verklaard werd of niet afwezig werd verklaard bij vonnis.

505. — Daar deze adoptant de volheid der ouderlijke macht bezit in al haar attributen, zo *lato* als *stricto sensu*, was het onaanvaardbaar dat hij plots de inmenging zou moeten gedogen van een familieraad en een toeziende voogd en dat een voogdij zou worden ingericht.

Hiermede bevestigt de wetgever de onbetwistbare stelling van hen die voorhielden dat art. 348 B.W. geen enkele restrictie inhield van de ouderlijke macht van de persoon die alleen een minderjarig kind adopteerde (Mallié, *Adoption et tutelle, T. Vred.*, 1951, 76; — Gent, 5 febr. 1949, *Pas.*, 1950, II, 2; — Gent, 26 juni 1952, *R.W.*, 1952-53, 975; — *anders:* Canivet, *Notes relatives à la puissance paternelle de l'adoptant, Rev. prat. Not.*, 1954, blz. 154; — Rb. Charleroi, 5 nov. 1956, *J.T.*, 718 met noot), ongeacht of dat kind al dan niet onder voogdij stond, in welk geval die van rechtswege een einde nam (Gent, 5 febr. 1949, *l.c.;* — Rb. Doornik, 10 nov. 1950, *T. Vred.*, 1951, blz. 29; — Rb. Brugge, 27 jan. 1953, *T. Not.*, blz. 106; — *anders:* Van Eecke, *T. Vred.*, 1944-45, blz. 147; — Mallié, *o.c.*, blz. 74; — Canivet, *l.c.*; — Rb. Charleroi, *l.c.*).

Deze controverse had er nooit mogen zijn en werd alleen mogelijk gemaakt door het niet duidelijk stellen dat de ouderlijke macht, de adoptie en de voogdij instellingen zijn van openbare orde, die nooit bij analogie kunnen toegepast worden, zodat er nooit een voogdij kan ingericht worden waar deze niet uitdrukkelijk door de wet wordt voorzien (Van Malderen, *T. Vred.*, 1961, blz. 55, nr 14 *in fine;* — zie ook boven, nr 8).

Daar de nieuwe wet er evenwel anders over beschikt, zal er in die oude adopties geen voogdij ingericht worden, behoudens wanneer de adoptant overlijdt, onbekwaamverklaard of afwezigverklaard wordt. In deze gevallen wordt in de voogdij voorzien overeenkomstig Titel X van Boek I van het B.W., onder voorzitterschap van de vrederechter van de verblijfplaats van de geadopteerde, met dien verstande dat de leden van de familieraad vrij door de vrederechter worden verkozen in het meeste belang van het kind.

Dit is de voogdij waarover sprake in art. 361, § 1, derde lid B.W., met dit verschil dat de leden van de familieraad vanzelfsprekend niet kunnen aangewezen worden door de adoptant (zie boven, nr 387).

In alle gevallen waar tegen de wet in en in strijd met de nieuwe wetsbepalingen toch een voogdij mocht ingericht zijn, was deze nietig en vervalt ze thans automatisch. In het gerechtelijk arrondissement Gent werden, voor zover kon nagegaan worden, in de gevallen van adoptie met slechts één adoptant, geen voogdijen ingericht.

506. — Wanneer het kind door twee echtgenoten werd geadopteerd en één ervan overlijdt, onbekwaam- of afwezigverklaard wordt, zal in de toekomst de voogdij ingericht worden overeenkomstig artikel 361, § 2, tweede lid B.W. (zie boven, nr 389).

Ook hier bestaat betwisting. Volgens de enen splitste de ouderlijke macht zich bij overlijden van één der echtgenoten-adoptanten en viel de voogdij open (Canivet, *o.c.*, nr 505; — J. Eeckhout, *La double adoption, J.T.*, 1954, 240; — Rb. Charleroi, *l.c.*; — *anders:* Horion, *Over twee vraagstukken inzake aanneming, T. Vred.*, 1954, 208; — Tw. *Familieraad*, nr 138; — Rb. Brugge, 27 jan. 1953, *l.c.*). Het is duidelijk dat geen voogdij openviel, zodat het slechts voor de toekomst is dat de wet van 21 maart 1969 moet toegepast worden, dit wil zeggen in alle gevallen waar één der echtgenoten-adoptanten overlijdt, onbekwaam of afwezig verklaard wordt na inwerkingtreding der nieuwe wet.

Ook de oude voogdijen die werden ingericht zijn nietig en moeten van rechtswege ongedaan gemaakt worden. Hoe zou de overlevende adoptant moeten dulden dat er inmenging is van een familieraad samengesteld uit familieleden der oorspronkelijke familie, wanneer er thans een veel gunstiger regeling is die rekening houdt met de werkelijke toestanden?

§ 2. — Vóór de inwerkingtreding der wet van 21 maart 1969 gehomologeerde adopties zijn niet vatbaar voor herroeping van het gewijsde.

507. — De beschikkingen van artikel 356, § 3 B.W. zijn totaal nieuw en in overeenstemming gebracht met het hybride karakter der nieuwe homologatierechtspleging die, alhoewel zij tot het domein der vrijwillige rechtsmacht behoort, op alle ogenblikken kan omslaan in eigenlijke rechtsmacht (zie boven, nr 272). Bovendien werd de betwiste adoptie ingevoerd.

De vóór de inwerkingtreding der wet gehomologeerde adopties behoorden nooit tot de eigenlijke rechtsmacht, zodat een herroeping van het gewijsde of een derdenverzet ondenkbaar waren (Kluyskens, VII, nr 607; — *Nov.*, Tw. *Adoption,* nr 38; — *R.P.D.B.*, Tw. *Adoption,* nr 58; — Beudant, III, nr 1309; — Planiol et Ripert, II, nr 1037; — Josserand, I, nr 1305). Deze zienswijze, vooral wat het derdenverzet betreft, werd hevig omstreden in de moderne rechtsleer (*R.P.D.B.*, Tw. *Tierce opposition,* nr 50), was evenwel vaststaand wat de beslissingen betrof die een nieuwe staat vestigen (*R.P.D.B., l.c.*; — Planiol et Ripert, II, nr 1037; — Civ. Seine, 28 maart 1945, *D.H.* 1946), wat voor de adoptie zeker het geval was. Artikel 356 B.W. beschikt er thans anders over.

Het is evenwel onontbeerlijk ook hier de *Voorbereidende Werken* te citeren:

« Uw Commissie heeft art. 356, betreffende de buitengewone rechtsmiddelen, geheel omgewerkt; vandaar de noodzaak om de tweede paragraaf van dit artikel in dezelfde zin te wijzigen.

Deze wijzigingen hebben tot gevolg dat de adopties die bij de inwerkingtreding van de wet gehomologeerd zijn, niet meer vatbaar zijn voor een vordering tot nietigverklaring, noch voor een verzoek tot herroeping van het gewijsde en dat die welke bij deze inwerkingtreding sedert meer dan een jaar zijn overgeschreven, niet meer vatbaar zijn voor derdenverzet. Aldus wordt de zekerheid van de vroegere adopties gewaarborgd. » (*Verslag Senaatscommissie voor de Justitie,* 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 43).

De Senaatscommissie drukt dus de mening uit dat een derdenverzet tegen een vroegere adoptie, in strijd met wat hoger wordt gezegd, wel ontvankelijk was.

Hieruit moet besloten worden:

1° — de reeds gehomologeerde adopties konden vroeger nooit ongedaan gemaakt worden door een herroeping van het gewijsde. Dit wordt thans gewoon bevestigd.

2° — geen enkele vordering tot nietigverklaring is ontvankelijk, ongeacht wanneer de adoptie gehomologeerd werd. Maar wanneer de vordering regelmatig aanhangig gemaakt werd moet het geding zijn normaal verloop kennen, op voorwaarde natuurlijk dat de vordering rechtsgeldig was. In dit verband weze verwezen naar hetgeen vroeger werd uitgelegd (zie boven, nr 341 en volg.).

3° — derdenverzet is, volgens de Senaatscommissie, wel ontvankelijk indien het aangetekend wordt tegen adopties die sinds minder dan een jaar werden overgeschreven, maar deze mening kan niet gedeeld worden: derdenverzet was nooit ontvankelijk tegen een adoptie van het vroeger stelsel.

Noch de adoptiewet van 1940-1958, noch de nieuwe (overgangsbepaling), bevatten enige bepaling op dit punt. De enkele gelegenheidsverklaring afgelegd tijdens de *Voorbereidende Werken* is niet bindend wanneer de termen van de wet duidelijk en nauwkeurig zijn (Cass., 21 febr. 1967, *Pas.*, 1967, I, 775). Moest men de Senaatscommissie volgen dan blijft de vraag open of men art. 356 B.W. moet toepassen ofwel art. 1128 Ger.W. wat de termijn betreft. De rechtszekerheid gebiedt toepassing te maken van art. 356 B.W.

§ 3. — Omzetting van adopties in wettiging door adoptie.

508. — Artikel 4, § 3 der wet van 21 maart 1969 bepaalt de voorwaarden die moeten vervuld worden opdat een onder het oud stelsel geadopteerd kind, zou kunnen gewettigd worden door adoptie.

Eerste voorwaarde: alle voorwaarden van artikel 368 B.W. moeten vervuld worden (zie boven nrs 472 tot en met 482 voor de instellingsvoorwaarden en deze in hoofde van hen die willen wettigen door adoptie, en 484 tot en met 489 voor de voorwaarden in hoofde van de door adoptie gewettigde; — *Verslag Senaatscommissie* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 53, nr 3). De overgangsbepaling herhaalt deze voorwaarden in hoofde van de ouders.

Tweede voorwaarde: het kind moest minderjarig zijn wanneer de adoptie voltrokken was, dit wil zeggen wanneer de adoptieakte werd opgemaakt gezien de terugwerkende kracht der overgeschreven adoptie ook in het oud stelsel.

Het mag evenwel meerderjarig zijn wanneer de wettiging door adoptie wordt aangevraagd. Alhoewel de wet niets voorziet, is in dit geval de rechtbank van eerste aanleg bevoegd.

Derde voorwaarde: de akte van wettiging door adoptie moet opgemaakt worden of de vordering tot vonnis van wettiging door adoptie moet ingeleid worden binnen vijf jaren na de inwerkingtreding der wet van 21 maart 1969.

Het meerderjarig kind moet normaal bij wettiging door adoptie geen andere toestemmingen hebben dan eventueel deze van zijn echtgenoot. *In casu* moet het evenwel wel de ouderlijke toestemming bekomen en, hoe onwaarschijnlijk het ook moge klinken, desgevallend deze van de familieraad, zelfs wanneer het een niet erkend natuurlijk kind was. Deze mening zal wellicht hevig omstreden worden, maar de wet is voor geen andere interpretatie vatbaar. Het betreft hier inderdaad het al dan niet blijven behoren tot zijn oorspronkelijke natuurlijke familie en het al dan niet gebonden zijn aan de verplichtingen die daaruit voortspruiten (levensonderhoud, erfroeping enz.). Dit wil zeggen dat de meerderjarige ten aanzien van de wettiging door adoptie als een minderjarige wordt aanzien wat de vereiste toestemmingen betreft.

509. — Wettiging door adoptie van een geadopteerd minderjarig niet-erkend natuurlijk kind.

Artikel 4, § 3, derde lid sluit in dit geval de tussenkomst van elke vriendenraad (de tekst spreekt van familieraad) uit. Dit kind behoorde immers tot geen enkele familie en de ouderlijke macht werd ten aanzien van de adoptanten geregeld als ware het kind hun wettig kind. Waarom de oude familieraad doen tussenkomen ?

Vereist is, dat vóóraleer tot wettiging kan overgegaan worden:

1) de adoptieakte rechtsgeldig opgemaakt was vóór inwerkingtreding der wet;

2) een homologatievonnis en een overschrijving tussenkwamen en geschiedden, zodat het kind hen die willen wettigen door adoptie *erga omnes* als adoptanten heeft.

Het is zonder belang na te gaan of de adoptie al dan niet gehomologeerd of overgeschreven was vóór de inwerkingtreding van deze wet.

De gewone beschikkingen van de adoptiewet laten immers niet toe dat een adoptie in de loop der rechtspleging wordt gewijzigd in wettiging door adoptie (zie boven, nr 491 *in fine*). Het is dan ook betreurenswaardig dat de huidige tekst de adoptanten verplicht nog gans de cyclus der gewone adoptierechtspleging af te handelen in plaats van van meetaf aan tot omzetting te kunnen overgaan. Welke belangen dienen hier immers beschermd? De vriendenraad is een schimmenorgaan. De adoptanten worden hier tot procedure om de procedure verplicht.

Behoudens wanneer het kind de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt, in welk geval het persoonlijk kan toestemmen (desgevallend mits gebeurlijke echtelijke toestemming van artikel 347 B.W.), wordt door de vrederechter of de notaris alleen een e e n z ij d i g e akte van wettiging opgemaakt en wordt de homologatie uitsluitend door de echtgenoten gezamenlijk optredend aangevraagd. In dit geval is er dus nooit toepassing van artikel 353 B.W. mogelijk.

Uitzonderlijk en op voorwaarde dat bij de adoptie de naam van de adoptant aan de naam van de geadopteerde was toegevoegd, kan, op aanvraag, het door adoptie gewettigd kind dat eerst geadopteerd werd, zijn naam van vóór de adoptie samengevoegd met die van de man, behouden, ten ware de namen dezelfde waren (zie boven nrs 368,1 en 496).

§ 4. — Pleegvoogdijen blijven beheerst door de vroegere wetgeving.

510. — Wie zich aan dit geschiedkundig monument interesseert raadplege de vroegere artikelen 361 tot en met 365 B.W.

§ 5. — Geen verplichte tussenkomst van pleitbezorgers.

511. — Artikel 4, § 5 van de wet van 21 maart 1969 bepaalt dat de medewerking van pleitbezorgers vrij is bij de rechtsplegingen bedoeld in de artikelen 350 tot 353 B.W.

Ondertussen werd het ambt van pleitbezorger afgeschaft bij art. 9 van art. 3 van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek; dit artikel is, ingevolge art. 4 K.B. 4 nov. 1968 (*Staatsblad,* 13 nov. 1968), in werking getreden op 1 jan. 1969.

AANHANGSEL II

De pleegvoogdij

512. — Verwijzing.

De dienstwillige voogdij die het voorwerp uitmaakte van Titel VIII, Hoofdstuk II, artikelen 361 tot en met 365 B.W., werd, onder de bewoording pleegvoogdij en mits enkele wijzigingen, behouden, « om een juridisch kader te geven aan een stage vóór de adoptie », maar dan niet meer als een ondergeschikte vorm van de adoptie, maar als een bijzondere vorm van de voogdij (*Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie,* 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, blz. 41). Zij vormt voortaan het Hoofdstuk II *bis* van Boek I, Titel X van het B.W. betreffende de minderjarigheid, de voogdij en de ontvoogding. Zij moet dan ook buiten deze verhandeling worden gehouden en er dient verwezen te worden naar het Tw. *Minderjarige, voogdij en ontvoogding.*

Aangezien ze nochtans als een stage vóór adoptie wordt gekenmerkt en om deze reden door de wetgever van 1940 werd behouden, kan er een zeer bondige samenvatting van gegeven worden, niet zonder eerst de perikelen ervan te hebben aangetoond.

Het oorspronkelijk ontwerp van wet, dat later de wet van 22 maart 1940 werd, schafte de toen genaamde dienstwillige voogdij gewoon af. De Commissie voor de Justitie van de Senaat meende toendertijd evenwel dat, mits enkele wijzigingen, deze anachronistische instelling kon gehandhaafd worden, alhoewel ze in Frankrijk reeds lang vergeten was. De Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft ze nooit bestudeerd. Het huidige wetsvoorstel van 30 okt. 1962 (*Parlem. Besch., Kamer,* nr 436/1) behield de pleegvoogdij. De Kamercommissie voor de Justitie « ... heeft de art. 361 tot 370 in de huidige tekst van het Burgerlijk Wetboek stilzwijgend opgeheven » op voorstel van het departement van Justitie (*Parlem. Besch., Kamer,* 26 jan. 1965, nr 436/2, blz. 73). De Kamer van Volksvertegenwoordigers nam opnieuw geen kennis van de pleegvoogdij. Wanneer de Senaat het ontwerp ter studie nam en naar de Commissie voor de Justitie verwees, oordeelde deze laatste het gepast advies in te winnen van de Commissie voor het Gezin en de Huisvesting, die, ondanks het verzet van het departement van Justitie, tot handhaving mits nieuwe aanpassing besloot. Het gewrocht schijnt, althans volgens « adoptie-instellingen » ten goede te komen aan een twintigtal kinderen per jaar (*Parlem. Besch., Senaat,* 4 nov. 1967, bijlage 1 aan nr 358, blz. 71). De adoptieverenigingen hebben dan toch hun zin gekregen.

513. — Elke persoon kan, mits de toestemming van de echtgenoot, pleegvoogd worden wanneer hij de leeftijd van 25 jaar heeft bereikt, op voorwaarde:

a) zich te verbinden een niet ontvoogd minderjarig kind te onderhouden, op te voeden en in staat te stellen de kost (*sic*) te verdienen;

b) en hiervoor de toestemming te bekomen van degenen die hun toestemming tot de adoptie zouden moeten geven.

De overeenkomst waarbij de pleegvoogdij (pleegvoogd zegt de wet) tot stand komt, alsmede de toestemming van de echtgenoot, worden vastgesteld bij authentieke akte opgemaakt door de vrederechter van de verblijfplaats van de minderjarige of door een notaris.

Of twee echtgenoten pleegvoogd kunnen worden over hetzelfde kind wordt niet gezegd. Sommigen denken van wel (Demolombe, VI, nr 224), maar het tegendeel schijnt waar. De tekst van de wet schijnt onverenigbaar met dit standpunt. Als voorbereiding tot de adoptie is dit zeker niet gelukkig te noemen. Wie het kind bij de akte, zijnde een vormelijk contract, vertegenwoordigt wordt evenmin gezegd. Ofwel moeten dit beide ouders zijn, ofwel, wanneer het kind onder voogdij stond, de voogd. Maar wordt het kind wel vertegenwoordigd? Is het hier geen loutere overeenkomst tussen pleegvoogd en tussen de personen die hun toestemming aan het kind moeten geven? Het antwoord schijnt bevestigend: alles gebeurt omtrent een kind dat men gewoonweg plaatst zonder dat het medezeggingschap heeft, behoudens zijn oproeping en onderhoor door de jeugdrechtbank wanneer het meer dan vijftien jaar oud is.

c) de overeenkomst moet, gelukkig, thans gehomologeerd worden door de jeugdrechtbank.

Welke jeugdrechtbank bevoegd is wordt niet gezegd. Er moet verondersteld worden dat het deze is van de verblijfplaats van het kind.

De homologatierechtspleging voorziet het verplicht oproepen van bepaalde personen, waaronder, zoals gezegd, het kind dat de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt. Het betreft hier klaarblijkend louter vrijwillige rechtsmacht, hetgeen een hoger beroep en een voorziening in cassatie niet uitsluit, zowel van de procureur des Konings als van de pleegvoogd.

d) wat de gevolgen betreft, beheert (beheerst zegt de wet) de pleegvoogd de goederen van het kind, maar zonder wettelijk genot en zonder de uitgaven voor onderhoud en opvoeding te mogen aanrekenen. De pleegvoogdij blijft het liefdadigheidscontract waarover sommigen spraken (Pothier, *Traîté sur l'état des personnes,* II, blz. 227; — Laurent, IV, nr 237; — Auvray, nr 99). De pleegvoogd heeft het recht van bewaring... voor zover het pleegkind zijn gewone verblijfplaats bij hem heeft.

Noch de ouders, noch de echtgenoten adoptanten, noch de personen die het kind hebben gewettigd door adoptie, noch de adoptant behouden, gedurende de pleegvoogdij, het genot van de goederen van het pleegkind.

Dit wil dus zeggen dat een geadopteerd kind of een door adoptie gewettigd kind, in de huidige staat van deze instelling, na een gebeurlijke eerste desertie van de ouders, door de adoptanten en diegenen die door adoptie wettigden in feite kan verlaten worden. De *Voorbereidende Werken* bevatten geen enkele rechtvaardiging voor deze onthutsende bepaling.

Voor het overige zijn alle bepalingen van de gewone voogdij van toepassing, maar alle attributen van de ouderlijke macht *lato*

sensu blijven bij de ouders, de adoptanten, de personen die gewettigd hebben door adoptie.

e) de pleegvoogdij kan van rechtswege eindigen (overlijden van de pleegvoogd, meerderjarigheid van het kind, ontvoogding, adoptie, wettiging door adoptie) of ingevolge een vonnis van de jeugdrechtbank.

f) wanneer het kind bij zijn meerderjarigheid niet in staat blijkt te zijn om de kost te verdienen, kan de pleegvoogd door de jeugdrechtbank (*sic*) tot schadeloosstelling veroordeeld worden.

De redengeving voor deze vrij zonderlinge bevoegdheidsopdracht kan overgenomen worden uit het *Verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Senaat:* « Het is wenselijk gebleken de kennisneming van deze geschillen aan de jeugdrechtbank op te dragen, zelfs indien zij ontstaan na de meerderjarigheid van het pleegkind. Dit is immers een uitvloeisel van de overeenkomst die de jeugdrechtbank voordien heeft bekrachtigd » (*Senaatsverslag, o.c.*, blz. 42). Het is juist dat eveneens schadeloosstelling kan gevorderd worden wanneer de jeugdrechtbank tijdens de minderjarigheid een einde stelt aan de pleegvoogdij.

AANHANGSEL III

Internationaal privaatrecht

Verwijzing.

514. — De adoptie en de wettiging door adoptie doen talrijke problemen van internationaal privaatrecht oprijzen. Ze werden onderzocht door Professor Van Pé op verzoek van de Senaatscommissie voor de Justitie. De nota werd aan het verslag gehecht (*Verslag* van 4 nov. 1967, *Parlem. Besch., Senaat,* nr 358, bijlage II, blz. 73).

De bevindingen werden opgenomen in artikel 344 B.W.

Daar een verhandeling zich moet onthouden van elke compilatie en de aldus gestelde problemen afzonderlijk wetenschappelijk verantwoord dienen behandeld te worden, weze hier verwezen naar het Tw. *Adoptie - Internationaal privaatrecht.*

MODELLEN VAN AKTEN

door G. Baert, R. Soetaert en C. van Malderen

---

1. Adoptie door een ongehuwde van een ongehuwde meerderjarige
2. Adoptie door een echtpaar van een niet erkend natuurlijk kind van minder dan vijftien jaar
3. Adoptie door de moeder van haar natuurlijk kind van minder dan vijftien jaar door haar alleen erkend
4. Adoptie door de man van het gehuwd wettig minderjarig kind van meer dan vijftien jaar van zijn vrouw in tweede huwelijk
5. Adoptie door een echtpaar van het onbekwaamverklaard gehuwd natuurlijk kind van de vrouw
6. Adoptie door een gehuwde vrouw van wie de echtgenoot niet kan toestemmen van een erkend natuurlijk kind van minder dan vijftien jaar
7. Wettiging door adoptie van een erkend natuurlijk kind van meer dan vijftien jaar
8. Wettiging daar adoptie van een natuurlijk kind van de vrouw dat nog geen vijftien jaar is en door zijn beide ouders erkend werd
9. Wettiging daar adoptie van een natuurlijk erkend kind van de vrouw dat na herroeping van adoptie teruggeplaatst is onder de ouderlijke macht van zijn moeder
10. Volmacht tot wettiging door adoptie verleend door de ouders van een kind van minder dan vijftien jaar
11. Verzoekschrift tot homologatie van een akte van wettiging door adoptie

1. Adoptie door een ongehuwde van een ongehuwde meerderjarige

nr 227 Heden de veertiende mei negentienhonderd zeventig, verschenen voor mij, Jozef van Assche, notaris ter standplaats Gent :

nr 86 1° de heer Frans Albert Pieter Boekaert, drukker, geboren te Drongen de dertiende maart negentienhonderd en vijf, Belg, ongehuwd, wonende te Knokke, Hazegraspolder 27, maar verblijvende te Gent, Kouter 59 (*art. 350, § 1, tweede lid, B.W.*) ;

nr 145 2° mejuffrouw Godelieve Paula Agnes 't Felt, verpleegster, geboren te Temse de tiende mei negentienhonderd veertig, Belg, ongehuwd, wonende en verblijvende te Gent, Wollestraat 67.

(Wederzijdse toestemming)

nr 234 De heer Frans Boekaert verklaart dat hij mejuffrouw Godelieve 't Felt, hier tegenwoordig, bij deze wil adopteren ; Mejuffrouw Godelieve 't Felt verklaart dat zij door de heer Frans Boekaert, hier tegenwoordig, bij deze geadopteerd wil worden.

(Wettige redenen)

nrs 38 en volg. De comparanten verklaren dat de adoptie op wettige redenen steunt en de geadopteerde tot voordeel strekt (*art. 343, eerste lid, B.W.*).

(Naam)

nrs 367-368 De comparanten verklaren geen biezondere overeenkomst gesloten te hebben omtrent de naam van de geadopteerde, die derhalve door de adoptie de naam verkrijgt van de adoptant in plaats van haar naam (*art. 358, § 1, B.W.*).

(Voornamen)

nr 375 De comparanten verklaren dat zij overeengekomen zijn om bij de geadopteerde haar voornamen mag wijzigen en als voor de homologatie van de adoptie aan de rechtbank te vragen dat namen zal dragen : Cecile Hilda Helena (*art. 360, eerste lid, B.W.*).

(Ambtsverlening)

nrs 229 en 231 De comparanten hebben mij verzocht de akte van adoptie op te maken en hebben mij ambtelijke stukken overgelegd waaruit blijkt dat hun identiteit is als voormeld, en dat is voldaan aan de voorwaarden voor adoptie (*art. 345 en volg., B.W.*).

nrs 232-234 Waarvan deze akte als minuut (*art. 350, § 2 B.W.*) voor mij is verleden in mijn kantoor en, na voorlezing, door de comparanten en mij, notaris, ondertekend.

2. Adoptie door een echtpaar van een niet erkend natuurlijk kind van minder dan vijftien jaar

nr 227 Heden de negenentwintigste november negentienhonderd negenenzestig, verschenen voor mij, Guy van der Beek, notaris ter standplaats Brussel :

1° a) de heer Raphaël Medard Johannes Kuypers, arts, geboren te Boekhoute de achtste maart negentienhonderd achtendertig, Belg ;

1° b) mevrouw Anna Maria Julia de Clerck, zonder beroep, geboren te Oostakker de achtste augustus negentienhonderd vierenveertig, Belg ;

nrs 130-132 die met elkaar gehuwd zijn voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Oostakker de twaalfde juli negentienhonderd vierenzestig (*één van de echtgenoten heeft de leeftijd van dertig jaar bereikt — zij zijn meer dan vijf jaar gehuwd, art. 345, § 2, 1, B.W.*) ;

samen wonende en verblijvende te Elsene, Karel van de Woesteynestraat 59 (*art. 350, § 1, tweede lid, B.W.*) ;

2° mejuffrouw Elisabeth Agnes Irma Kuypers, secretaresse, geboren te Boekhoute de drieëntwintigste juli negentienhonderd zesendertig, Belg, ongehuwd, wonende te Brussel, Hertogenstraat 49 ;

nr 220 ten deze verschijnend als vertegenwoordigster van het kind, minder dan vijftien jaar oud, Siska Katrien Maria Bos, niet erkend natuurlijk kind van Miep Bos, geboren te Brussel de zevende september negentienhonderd negenenzestig, Belg, wonende en verblijvende bij haar voogd, de heer Raphaël Kuypers, boven genoemd ;

hiertoe aangewezen door de familieraad over het kind, gehouden onder het voorzitterschap van de vrederechter van het tweede kanton van Elsene, de negende november negentienhonderd negenenzestig.

(Toestemming)

nrs 198-220 De heer Raphaël Kuypers en zijn echtgenote mevrouw Anna de Clerck verklaren dat zij Siska Bos, hier vertegenwoordigd door mejuffrouw Elisabeth Kuypers, bij deze willen samen adopteren ;

mejuffrouw Elisabeth Kuypers verklaart dat voormelde familieraad erin toegestemd heeft dat Siska Bos, die zij vertegenwoordigt, door de heer Raphaël Kuypers en zijn echtgenote mevrouw Anna de Clerck, hier tegenwoordig, samen wordt geadopteerd.

(Echtelijke toestemming)

nr 113 De heer Raphaël Kuypers en mevrouw Anna de Clerck, echtgenoten, niet van tafel en bed gescheiden, verklaren elkaar, de ene aan de andere, toestemming te geven om het kind Siska Bos te adopteren (*art. 347 B.W.*).

(Wettige redenen)

nrs 38 en volg. De comparanten verklaren dat de adoptie op wettige redenen steunt en de geadopteerde tot voordeel strekt (*art. 343, eerste lid, B.W.*).

(Naam)

nrs 367-368 De comparanten verklaren dat er bij de beraadslaging van de familieraad geen bijzondere beslissing werd genomen betreffende de familienaam van de geadopteerde, die derhalve de naam van de adoptant verkrijgt (*art. 358, § 1, eerste lid, B.W.*).

(Voornamen)

nr 375 De comparanten verklaren dat bij de beraadslaging van de familieraad besloten is om bij de homologatie van de adoptie aan de jeugdrechtbank te vragen dat de geadopteerde haar voornamen mag wijzigen en als voornamen zal dragen : Yvonne Monique Thérèse (*art. 360, eerste lid, B.W.*).

(Ambtsverlening)

nrs 229-231 De comparanten hebben mij verzocht de akte van adoptie op te maken en hebben mij ambtelijke stukken overgelegd waaruit blijkt dat de identiteit van de adoptanten, de geadopteerde en de vertegenwoordigster van de geadopteerde, is als voormeld en dat voldaan is aan de voorwaarden voor adoptie (*art. 345 en volg., B.W.*) ;

zij hebben mij de uitgifte ter hand gesteld van de beraadslaging van de familieraad, welke aan deze akte gehecht wordt.

nrs 232-234 Waarvan deze akte als minuut (*art. 350, § 2, B.W.*) voor mij is verleden in mijn kantoor en, na voorlezing, door de comparanten en mij, notaris, ondertekend.

3. Adoptie door de moeder van haar natuurlijk kind van minder dan vijftien jaar door haar alleen erkend

nr 227 Heden de twaalfde april negentienhonderd zeventig, verscheen voor mij, André Walmaecker, notaris ter standplaats Schaarbeek :

mejuffrouw Katelijne Mia Buysse, secretaresse, geboren te Leuven de dertiende maart negentienhonderd negenenveertig (*art. 345, § 2, 2, B.W.*), Belg, ongehuwd, wonende en verblijvende te Ukkel, Guido Gezellestraat 28 (*art. 350, § 1, tweede lid, B.W.*).

(Vertegenwoordiging)

nr 221 De comparante verklaart te verschijnen voor zich zelf alsook als vertegenwoordigster van haar natuurlijk kind Jaak Edward Robert Buysse, geboren te Ukkel de elfde januari negentienhonderd zeventig, Belg, wonende en verblijvende bij haar, door haar erkend bij akte opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand van Ukkel de twaalfde februari negentienhonderd zeventig (*art. 349, tweede lid, B.W.*), en over wie zij voogdes is (*art. 396 bis, B.W.*).

(Toestemming)

nrs 179 en 187 De comparante verklaart haar kind Jaak Buysse door haar alleen erkend, dat zij hier vertegenwoordigt, bij deze te willen adopteren ;

zij verklaart als vertegenwoordigster van Jaak Buysse, bij deze in de adoptie toe te stemmen (*art. 348, § 1, tweede lid, B.W.*).

(Wettige redenen)

nrs 38 en volg. De comparante verklaart dat deze adoptie op wettige redenen steunt en de geadopteerde tot voordeel strekt (*art. 343, eerste lid, B.W.*).

(Naam)

nr 369 De familienaam van de geadopteerde wordt door deze adoptie niet gewijzigd (*art. 358, § 1, derde lid, B.W.*).

(Voornamen)

nr 375 De comparante verklaart bij de homologatie van de adoptie aan de jeugdrechtbank te vragen dat de voornamen van de geadopteerde worden gewijzigd en zullen luiden : Luc Johan Pieter (*art. 360, B.W.*).

(Ambtsverlening)

nrs 229 en 231 De comparante heeft mij verzocht de akte van adoptie op te maken en heeft mij ambtelijke stukken overgelegd waaruit blijkt dat haar identiteit en die van de geadopteerde zijn als voormeld, en dat is voldaan aan de voorwaarden voor adoptie (*art. 345 en volg., B.W.*).

nrs 232-234 Waarvan deze akte als minuut (*art. 350, § 2, B.W.*) voor mij is verleden in mijn kantoor en, na voorlezing, door de comparante en mij, notaris, ondertekend.

4. Adoptie door de man van het gehuwd wettig minderjarig kind van meer dan vijftien jaar van zijn vrouw in tweede huwelijk

nr 227 Heden de zestiende mei negentienhonderd zeventig, voor mij, Luc de Hoek, notaris ter standplaats Brugge, zijn verschenen :

1° a) de heer Marcel Jan de Slegte, slager, geboren te Brugge de vierde december negentienhonderd dertig, Belg ;

1° b) mevrouw Magda Elodie Anna Baekeland, winkelierster, geboren te Oostende de negenentwintigste maart negentienhonderd drieëndertig, Belg ;
die met elkaar gehuwd zijn voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Brugge de zevende september negentienhonderd negenenzestig ;
samen wonende en verblijvende te Brugge, Zilverstraat 98 (*art. 350, § 1, tweede lid, B.W.*) ;

2° a) de heer Alfons Raymond André van Damme, koperslager, geboren te Brugge de zevende oktober negentienhonderd zevenenveertig, Belg ;

2° b) mevrouw Nelly Maria Bosmans, zonder beroep, geboren te Oostende de derde april negentienhonderd vijftig, Belg ; minderjarige wettige dochter van Frans Karel, hieronder nader aangeduid, en van Magda Baekeland, boven genoemd ;
die met elkaar gehuwd zijn voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Damme de negende augustus negentienhonderd negenenzestig ;
samen wonende en verblijvende te Damme, Graaf Janstraat 65 ;

3° de heer Frans Karel Bosmans, bakker, geboren te Assebroek de elfde april negentienhonderd negenentwintig, Belg, uit de echt gescheiden van Magda Baekeland, boven genoemd, wonende te Westkapelle, Vaartstraat 38.

(Wederzijdse toestemming)

nr 234 De heer Marcel de Slegte verklaart dat hij mevrouw Nelly Bosmans, hier tegenwoordig, bij deze wil adopteren ;

nrs 170 en 173 mevrouw Nelly Bosmans verklaart dat zij door de heer Marcel de Slegte, hier tegenwoordig, bij deze geadopteerd wil worden (*art. 349, eerste lid, B.W.*).

(Ouderlijke toestemming : voor zoveel als nodig, betwist rechtspunt)

nrs 174 en 175 De heer Frans Bosmans en mevrouw Magda Baekeland verklaren dat zij toestemmen in de adoptie van hun minderjarige

dochter Nelly Bosmans, door de heer Marcel de Slegte (*art. 348, § 1, eerste lid, B.W.*).

(Echtelijke toestemming)

nr 113 Mevrouw Magda Baekeland verklaart dat zij toestemt in de adoptie door haar echtgenoot Marcel de Slegte, van haar dochter Nelly Bosmans ;

nr 159 de heer Alfons van Damme verklaart dat hij toestemt in de adoptie van zijn echtgenote Nelly Bosmans, door de heer Marcel de Slegte (*art. 347 B.W.*).

(Wettige redenen)

nrs 38 en volg. De comparanten verklaren dat de adoptie op wettige redenen steunt en de geadopteerde tot voordeel strekt (*art. 343, eerste lid, B.W.*).

(Naam)

nr 368 De comparanten verklaren dat zij overeengekomen zijn dat de geadopteerde haar naam zal behouden gevolgd door die van de adoptant, en aldus de samengestelde familienaam Bosmans-de Slegte zal dragen (*art. 358, § 1, tweede lid, B.W.*).

(Voornamen)

nr 375 De comparanten verklaren dat zij overeengekomen zijn dat de voornamen van de geadopteerde ongewijzigd blijven (*art. 360, B.W.*).

(Ambtsverlening)

nrs 229 en 231 De comparanten hebben mij verzocht de akte van adoptie op te maken en hebben mij ambtelijke stukken overgelegd waaruit blijkt dat hun identiteit is als voormeld, en dat is voldaan aan de voorwaarden voor adoptie (*art. 345 en volg., B.W.*).

nrs 232-234 Waarvan deze akte als minuut (*art. 350, § 2, B.W.*) voor mij is verleden in mijn kantoor en, na voorlezing, door de comparanten en mij, notaris, ondertekend.

5. Adoptie door een echtpaar van het onbekwaamverklaard gehuwd natuurlijk kind van de vrouw

nrs 225 en 323

Heden de eenentwintigste juni negentienhonderd zeventig, verschenen voor mij, Karel van de Casteele, vrederechter van het eerste kanton van Antwerpen, bijgestaan door de heer Luc Verhoeven, hoofdgriffier van dit kanton :

1° a) de heer Paul Frans de Waele, bouwmeester, geboren te Gent de vierentwintigste januari negentienhonderd twintig, Belg ;

1° b) mevrouw Hilda Louisa Maria Bauters, zonder beroep, geboren te Brugge de zesde juni negentienhonderd zevenentwintig, Belg ;
die met elkaar gehuwd zijn voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van Antwerpen de negentiende februari negentienhonderd vijfentwintig ;
samen wonende en verblijvende te Antwerpen, Burgemeesterstraat 60 (*art. 350, § 1, tweede lid, B.W.*) ;

2° mevrouw Anne Rita Ginette Waldack, handelsvertegenwoordigster, geboren te Hasselt de vijfde september negentienhonderd vijftig, Belg, wonende te Hasselt, Dijkstraat 2 ; gehuwd voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van Hasselt de zesde september negentienhonderd zevenenzestig met de heer :

Frans Edward Bauters, voorheen handelaar, geboren te Brugge de negende augustus negentienhonderd zevenenveertig, Belg ; die onbekwaamverklaard werd door de rechtbank te Hasselt bij vonnis gewezen de achtste oktober negentienhonderd negenenzestig, dat kracht van gewijsde heeft bekomen ;

nr 163

over wie zij de voogdij uitoefent (*art. 432 en 506, B.W.*), en die bij haar woonplaats heeft (*art. 108 B.W.*), doch verblijft in het psychiatrisch ziekenhuis te Hasselt, Zuidstraat 97.

(Vertegenwoordiging)

nrs 219 en 221

Mevrouw Hilda Bauters verklaart dat zij verschijnt voor zich zelf alsook als vertegenwoordigster ten deze van haar onbekwaamverklaard natuurlijk kind Frans Bauters, door haar erkend bij akte opgemaakt door de ambtenaar van de burlijke stand van Brugge de zevenentwintigste augustus negentienhonderd zevenenveertig (*art. 348, § 1, tweede lid, en 349, B.W.*).

(Wederzijdse toestemming - Ouderlijke toestemming)

nrs 161, 165, 168, 219, 234

De heer Paul de Waele en zijn echtgenote mevrouw Hilda Bauters verklaren dat zij Frans Bauters, hier vertegenwoordigd door zijn moeder, bij deze willen samen adopteren ;

mevrouw Hilda Bauters verklaart dat zij erin toestemt dat haar kind Frans Bauters, door haar alleen erkend, dat zij vertegenwoordigt, door haar echtgenoot Paul de Waele en haar zelf, hier tegenwoordig, bij deze wordt geadopteerd (*art. 348, § 1, tweede lid, en 349, tweede lid, B.W.*).

(Echtelijke toestemming)

nrs 113, 159 en 167

De heer Paul de Waele en mevrouw Hilda Bauters, echtgenoten, niet van tafel en bed gescheiden, verklaren elkaar, de ene aan de andere, toestemming te geven om het kind Frans Bauters, te adopteren ;

mevrouw Anne Waldack, echtgenote van de heer Frans Bauters, niet van tafel en bed gescheiden, verklaart toe te stemmen in de adoptie van haar echtgenoot door de heer Paul de Waele en zijn echtgenote mevrouw Hilda Bauters (*art. 347, B.W.*).

(Wettige redenen)

nrs 38 en volg.

De comparanten verklaren dat de adoptie op wettige redenen steunt en de geadopteerde tot voordeel strekt (*art. 343, eerste lid, B.W.*).

(Naam)

nr 368

De comparanten verklaren dat zij overeengekomen zijn dat de geadopteerde zijn naam zal behouden gevolgd door die van de adopterende man en aldus de samengestelde familienaam Bauters - de Waele zal dragen (*art. 358, § 1, tweede lid, B.W.*).

(Voornamen)

nr 375

De comparanten verklaren dat zij overeengekomen zijn dat de voornamen van de geadopteerde ongewijzigd blijven (*art. 360, B.W.*).

(Ambtsverlening)

nrs 229-231

De comparanten hebben mij verzocht de akte van adoptie op te maken en hebben mij ambtelijke stukken overgelegd waaruit blijkt dat hun identiteit is als voormeld en dat voldaan is aan de voorwaarden voor adoptie (*art. 345 en volg., B.W.*).

Zij hebben mij tevens de uitgifte overgelegd van het vonnis van onbekwaamverklaring van de geadopteerde.

Waarvan deze akte door mij is opgemaakt in mijn kabinet en, na voorlezing, door de comparanten en mij, vrederechter, en de griffier, ondertekend.

6. Adoptie door een gehuwde vrouw van wie de echtgenoot niet kan toestemmen van een erkend natuurlijk kind van minder dan vijftien jaar

nrs 225-232 Heden de tiende juli negentienhonderd zeventig, verschenen voor mij Leopold 't Sjoen, vrederechter van het eerste kanton van Brussel, bijgestaan door de heer Robert de Wulf, hoofdgriffier van dit kanton :

1° mevrouw Liliane Honorine Maria Tack, verpleegster, geboren te Brussel de dertiende maart negentienhonderd dertig, Belg, wonende en verblijvende te Brussel, Vlaanderenstraat 1 (*art. 350, § 1, tweede lid, B.W.*) ;

die gehuwd is voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van Brussel de zevende mei negentienhonderd vijfenvijftig met de heer : Walter Renaat Verheyen, voorheen kinesietherapeut, geboren te Dilbeek de veertiende september negentienhonderd eenendertig, Belg, wonende te Brussel, Vlaanderenstraat 1, maar thans verblijvende in het psychiatrisch ziekenhuis van de H. Geest te Halle ;

2° mevrouw Denise Brigitte Lamont, haarkapster, geboren te Meise de vijfde september negentienhonderd vijftig, Belg, ongehuwd, wonende te Brussel, Pieterssteeg 5 ;

nr 179 ten deze verschijnend als vertegenwoordigster van haar natuurlijk kind, minder dan vijftien jaar, Luc Arnold Lamont, geboren te Brussel de vijftiende december negentienhonderd achtenvijftig, Belg, dat zij erkend heeft bij akte opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand van Meise de achttiende december negentienhonderd achtenvijftig, over wie zij de voogdij uitoefent (*art. 396 bis, B.W.*), en dat bij haar
nr 286 woont op voormeld adres maar sinds meer dan een jaar verblijft bij mevrouw Liliane Tack (*art. 350, laatste lid, B.W.*).

(Wederzijdse toestemming - Ouderlijke toestemming)

nr 234 Mevrouw Liliane Tack verklaart dat zij het kind Luc Lamont, hier vertegenwoordigd door zijn moeder mevrouw Denise Lamont, bij deze wil adopteren ;

mevrouw Denise Lamont verklaart dat zij erin toestemt dat haar kind Luc Lamont, door haar alleen erkend, door mevrouw Liliane Tack, hier tegenwoordig, bij deze wordt geadopteerd (*art. 348, § 1, tweede lid, en 349, tweede lid, B.W.*).

(Echtelijke toestemming)

nr 117, 3° Mevrouw Liliane Tack verklaart dat haar echtgenoot de heer Walter Verheyen die wegens geestesziekte in het psychiatrisch ziekenhuis verblijft, zich in de onmogelijkheid bevindt zijn

wil te kennen te geven en echtelijke toestemming te verlenen (*art. 347, B.W.*).

(Naam)

nr 368 De comparanten verklaren dat zij overeengekomen zijn dat de geadopteerde zijn naam zal behouden gevolgd door die van de adoptante en aldus de samengestelde familienaam Lamont-Tack zal dragen (*art. 358, § 1, tweede lid, B.W.*).

(Voornamen)

nr 375 De comparanten verklaren dat zij geen wijzigingen wensen van de voornamen van de geadopteerde (*art. 360, B.W.*).

(Wettige redenen)

nrs 38 en volg. De comparanten verklaren dat de adoptie op wettige redenen steunt en de geadopteerde tot voordeel strekt (*art. 343, eerste lid, B.W.*).

(Ambtsverlening)

nrs 229-231 De comparanten hebben mij verzocht de akte van adoptie op te maken en hebben mij ambtelijke stukken overgelegd waaruit blijkt dat hun identiteit is als voormeld en dat voldaan is aan de voorwaarden voor adoptie (*art. 345 en volg., B.W.*). Waarvan deze akte door mij is opgemaakt in mijn kabinet, en, na voorlezing, door de comparanten en mij, vrederechter, en de griffier, ondertekend.

7. Wettiging door adoptie van een erkend natuurlijk kind van meer dan vijftien jaar

nrs 227 en 490 Heden de twintigste juni negentienhonderd zeventig, verschenen voor mij, Pieter Blommaert, notaris ter standplaats Antwerpen :

1° a de heer Edward Anton Geert Janssens, banketbakker, geboren te Eeklo de zesde mei negentienhonderd dertig, Belg ;

1° b mevrouw Cecile Hilda Helena van Acker, zonder beroep, geboren te Lier, de twintigste december negentienhonderd drieëndertig, Belg ;

nr 474 die met elkaar gehuwd zijn voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Lier de vijfde juli negentienhonderd zesenvijftig (*art. 345, § 2, 2, B.W.*) ;

samen wonende en verblijvende te Antwerpen, Groenstraat 37 (*art. 350, § 1, tweede lid, B.W.*) ;

2° mejuffrouw Jenny Paula van Damme, studente, geboren te Schaarbeek de achttiende november negentienhonderd vierenvijftig, Belg, erkend natuurlijk kind van Margriet van Damme, verder genoemd, wonende en verblijvende te Schaarbeek, Jan van Ruusbroecstraat 47 (*art. 368, § 2, B.W.*) ;

3° mevrouw Margriet Leonie Johanna van Damme, winkeljuffrouw, geboren te Veurne de veertiende september negentienhonderd vijfendertig, Belg, ongehuwd, wonende te Schaarbeek, Jan van Ruusbroecstraat 47, moeder en voogdes van juffrouw Jenny van Damme, boven genoemd, die zij erkend heeft voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Schaarbeek de twintigste december negentienhonderd vierenvijftig.

(Wederzijdse toestemming)

nrs 234 en 490 De heer Edward Janssens en zijn echtgenote mevrouw Cecile van Acker verklaren dat zij samen mejuffrouw Jenny van Damme, hier tegenwoordig, bij deze willen wettigen door adoptie ;

nrs 170 en 472 mejuffrouw Jenny van Damme, verklaart dat zij door de heer Edward Janssens en zijn echtgenote mevrouw Cecile van Acker samen, hier tegenwoordig, bij deze wil gewettigd worden door adoptie (*art. 349, eerste lid en art. 369, eerste lid, B.W.*).

(Ouderlijke toestemming)

nrs 179 en 486 Mevrouw Margriet van Damme verklaart dat zij toestemt in de wettiging door adoptie van haar minderjarige dochter die zij alleen erkend heeft, Jenny van Damme, door de heer Edward Janssens en zijn echtgenote Cecile van Acker (*art. 348, § 1, tweede lid, art. 347 en 368, § 4, B.W.*).

(Echtelijke toestemming)

nrs 113 en 472

De heer Edward Janssens en mevrouw Cecile van Acker, echtgenoten, niet van tafel en bed gescheiden, verklaren elkaar, de ene aan de andere toestemming te geven om mejuffrouw Jenny van Damme te wettigen door adoptie (*art. 347 en 368, § 4, B.W.*).

(Wettige redenen)

nrs 38 en volg. nr 472

De comparanten verklaren dat deze wettiging door adoptie op wettige redenen steunt en de door adoptie gewettigde tot voordeel strekt (*art. 343, B.W.*).

(Naam)

nr 496

De wettiging door adoptie verleent het kind de naam van de man, die zonder meer in de plaats komt van die van het kind (*art. 370, § 3, B.W.*).

(Voornamen)

nrs 375 en 496

De comparanten verklaren dat zij overeengekomen zijn om bij de homologatie van de wettiging door adoptie aan de jeugdrechtbank te vragen dat de door adoptie gewettigde haar voornamen mag wijzigen en als voornamen zal dragen : Ann Marleen Mia (*art. 360, eerste lid en art. 370, § 2, B.W.*).

(Ambtsverlening)

nrs 229-231 en 490

De comparanten hebben mij verzocht de akte van wettiging door adoptie op te maken en hebben mij ambtelijke stukken overgelegd waaruit blijkt dat hun identiteit is als voormeld, en dat is voldaan aan de voorwaarden voor wettiging door adoptie (*art. 345 en volg., art. 368 en volg., B.W.*).

nrs 232-234

Waarvan deze akte als minuut (*art. 350, § 2, B.W.*) voor mij is verleden in mijn kantoor en, na voorlezing, door de comparanten en mij, notaris, ondertekend.

8. Wettiging door adoptie van een natuurlijk kind van de vrouw dat nog geen vijftien jaar is en door zijn beide ouders erkend werd

nrs 225, 232 en 490

Heden de twaalfde juni negentienhonderd zeventig, verschenen voor mij, Pieter Lamot, vrederechter van het eerste kanton van Kortrijk, bijgestaan door de heer Ludo de Smet, hoofdgriffier van dit kanton :

1° a de heer Alfons Frans André van de Poel, veehandelaar, geboren te Diksmuide de elfde januari negentienhonderd drieëndertig, Belg ;

nr 133

1° b mevrouw Elisa Pauline van Damme, zonder beroep, geboren te Veurne de achttiende april negentienhonderd drieëndertig, Belg ;

die met elkaar gehuwd zijn voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van Veurne de dertigste augustus negentienhonderd zestig ;

samen wonende en verblijvende te Kortrijk, Leiestraat 10 (*art. 350, § 1, tweede lid, B.W.*) ;

nrs 174-177

2° de heer Ernest Alfons Pardoens, gemeentebediende, geboren te Veurne de twintigste januari negentienhonderd dertig, Belg, wonende te Waregem, Ballingstraat 4.

(Vertegenwoordiging)

Mevrouw Elisa van Damme en de heer Ernest Pardoens verklaren dat zij hun natuurlijk kind William Alexander Pardoens, geboren te Veurne de elfde december negentienhonderd achtenvijftig, Belg, hebben erkend bij eenzelfde akte opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand van Veurne de negenentwintigste december negentienhonderd achtenvijftig ;

nrs 219, 259 en 472

zij verklaren dat alleen mevrouw Elisa van Damme als vertegenwoordigster van hun kind William Pardoens zal optreden voor het verlijden van de akte van wettiging door adoptie en in de procedure van homologatie voor de jeugdrechtbank (*art. 349, tweede lid, en 350, § 2, derde lid, B.W.*).

(Wederzijdse toestemming)

nr 234

De heer Alfons van de Poel en zijn echtgenote mevrouw Elisa van Damme verklaren dat zij samen William Pardoens, hier vertegenwoordigd, bij deze willen wettigen door adoptie ; mevrouw Elisa van Damme verklaart dat zij voor haar kind William Pardoens, door haar vertegenwoordigd, toestemt in deze wettiging door adoptie.

(Ouderlijke toestemming)

nrs 177, 179 en 486 — De heer Ernest Pardoens en mevrouw Elisa van Damme verklaren dat zij als ouders toestemmen in de wettiging door adoptie van hun zoon William Pardoens zoals voormeld (*art. 348, § 1, eerste lid, B.W.*).

(Echtelijke toestemming)

nrs 113 en 472 — De heer Alfons van de Poel en mevrouw Elisa van Damme, echtgenoten, niet van tafel en bed gescheiden, verklaren elkaar, de ene aan de andere, toestemming te geven om het kind William Pardoens te wettigen door adoptie (*art. 347 en 368, § 4, B.W.*).

(Naam)

nr 496 — De wettiging door adoptie verleent het kind de naam van de man, die zonder meer in de plaats komt van die van het kind (*art. 370, § 3, B.W.*).

(Voornamen)

nr 375 — De comparanten verklaren dat zij overeengekomen zijn de voornamen van het door adoptie gewettigd kind ongewijzigd te laten (*art. 360, B.W.*).

(Wettige redenen)

nrs 38 en volg. — De comparanten verklaren dat deze wettiging door adoptie op wettige redenen steunt en het gewettigd kind tot voordeel strekt (*art. 343, eerste lid, B.W.*).

(Ambtsverlening)

nrs 229-231 — De comparanten hebben mij verzocht de akte van wettiging door adoptie op te maken en hebben mij ambtelijke stukken overgelegd waaruit blijkt dat hun identiteit is als voormeld en dat voldaan is aan de voorwaarden voor wettiging door adoptie (*art. 345 en volg., 368 en volg., B.W.*).

nr 234 — Waarvan deze akte door mij is opgemaakt op het vredegerecht en, na voorlezing, door de comparanten en mij, vrederechter, en de griffier, is ondertekend.

9. Wettiging door adoptie van een natuurlijk erkend kind van de vrouw dat na herroeping van adoptie teruggeplaatst is onder de ouderlijke macht van zijn moeder

nr 227 Heden de zesde juni negentienhonderd eenenzeventig, verschenen voor mij, Lodewijk Pennewaert, notaris ter standplaats Oudenaarde :

1° de heer Valeer Marcel Antoon Hoefkens, muziekleraar, geboren te Velzeke de eerste mei negentienhonderd veertig, Belg ;

nr 474 2° mevrouw Caroline Alma Lucia Bastijns, onderwijzeres, geboren te Oudenaarde de tweede juli negentienhonderd vijfenveertig, Belg ;

die met elkaar gehuwd zijn voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van Oudenaarde de achttiende september negentienhonderd zeventig ;

samen wonende en verblijvende te Ename, Kruispoort 21 (*art. 350, § 1, tweede lid, B.W.*).

(Vertegenwoordiging)

nr 479*B* Mevrouw Caroline Bastijns verschijnt ten deze zo voor zich zelf als voor haar natuurlijk kind van minder dan vijftien jaar : Mario Paul Bastijns, geboren te Oostende de tiende september negentienhonderd vijfenzestig, Belg, door haar erkend bij akte opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand van Oostende de dertigste november negentienhonderd vijfenzestig, en dat geadopteerd werd door mevrouw Pauline Hoevenaars, handelaarster, geboren te Brugge de twintigste januari negentienhonderd twintig, Belg ; maar dat teruggeplaatst werd onder de ouderlijke macht van zijn moeder bij vonnis houdende herroeping van de adoptie gewezen door de rechtbank te Brugge de negende februari negentienhonderd zeventig, overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand van Brugge de achtentwintigste mei negentienhonderd zeventig ; wonende en verblijvende bij comparante op voormeld adres sinds achttien september negentienhonderd zeventig (*art. 345, § 2, 2, 349 en 369, 367, § 3, laatste lid 367, § 5 en 6, B.W.*).

nrs 179-187

nr 456

nrs 286 en 490

(Wederzijdse toestemming - Ouderlijke toestemming)

nr 234 en 176 De heer Valeer Hoefkens en zijn echtgenote mevrouw Caroline Bastijns verklaren dat zij samen Mario Bastijns, hier vertegenwoordigd, bij deze willen wettigen door adoptie ;
mevrouw Caroline Bastijns verklaart dat zij voor haar kind Mario Bastijns, door haar vertegenwoordigd, bij deze toestemt in de wettiging door adoptie zoals voormeld.

(Echtelijke toestemming)

nr 113 De heer Valeer Hoefkens en mevrouw Caroline Bastijns, echtgenoten, niet van tafel en bed gescheiden, verklaren elkaar, de ene aan de andere, toestemming te geven om het kind Mario Bastijns te wettigen door adoptie (*art. 347 en 368, § 4, B.W.*).

(Naam - Voornamen)

nrs 367, 368, 375 en 496 De wettiging door adoptie verleent het kind de naam van de man, die zonder meer in de plaats komt van die van het kind (*art. 370, § 3, B.W.*) ;

de comparanten verklaren dat zij overeengekomen zijn de voornamen van het door adoptie gewettigd kind ongewijzigd te laten (*art. 360, B.W.*).

(Wettige redenen)

nrs 38 en volg., nr 472 De comparanten verklaren dat deze wettiging door adoptie op wettige redenen steunt en de door adoptie gewettigde tot voordeel strekt (*art. 343, B.W.*).

(Ambtsverlening)

nrs 229, 231 en 490 De comparanten hebben mij verzocht de akte van wettiging door adoptie op te maken en hebben mij ambtelijke stukken overgelegd waaruit blijkt dat hun identiteit is als voormeld en dat voldaan is aan de voorwaarden voor wettiging door adoptie (*art. 345 en volg., 368 en volg., B.W.*).

nrs 232, 234 en 490 Waarvan deze akte als minuut (*art. 350, § 2, B.W.*) voor mij is verleden in mijn kantoor en, na voorlezing, door de comparanten en mij, notaris, ondertekend.

10. Volmacht tot wettiging door adoptie verleend door de ouders van een kind van minder dan vijftien jaar

Heden de vierde juni negentienhonderd zeventig, verschenen voor mij, Therese van Truyen, notaris ter standplaats Antwerpen :

1° de heer Jan Albert Ronsens, antiquair, geboren te Brasschaat de veertiende oktober negentienhonderd vijfenveertig, Belg ;

2° mevrouw Frieda Simonne Plancquaert, verpleegster, geboren te Wortegem de achttiende april negentienhonderd achtenveertig, Belg ;

die met elkaar gehuwd zijn voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Antwerpen de zevenentwintigste augustus negentienhonderd negenenzestig ;

samen wonende en verblijvende te Antwerpen, Pelikaanstraat 53.

(Volmacht)

nrs 179 en 486 De comparanten verklaren dat zij beiden bij deze volmacht geven aan :

mejuffer Elisabeth Janssens, zuster van de Kindsheid Jhesu, wonende te Gent, Nederpolder 1 ;

teneinde bij het verlijden van de akte van wettiging door adoptie :

a) in hun naam toe te stemmen in de wettiging door adoptie door :

1° Paul Philip Baes, geneesheer, geboren te Waregem de twaalfde februari negentienhonderd zesendertig, Belg ;

2° Hilde Veerle Lootens, zonder beroep, geboren te Beveren-Waas de zevende maart negentienhonderd veertig, Belg ;

nr 474 die met elkaar gehuwd zijn voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Eeklo de zesde mei negentienhonderd tweeënzestig ;

samen wonende en verblijvende te Gent, Koning Albertlaan 29 ;

van hun wettig kind van minder dan vijftien jaar : Johan Luc, geboren te Antwerpen, de elfde november negentienhonderd negenenzestig, verblijvende sinds zijn geboorte bij de adoptanten ;

nrs 375 en 496 b) in hun naam toe te stemmen in de wijziging van de voornamen van het kind, naar vrije keuze van de adoptanten ; en teneinde hen te vertegenwoordigen en in hun naam te

handelen in de procedure van homologatie van deze wettiging door adoptie.

nr 234 Waarvan deze akte als minuut (als brevet: *art. 20 wet 25 ventôse jaar XI*) voor mij is verleden in mijn kantoor en, na voorlezing, door de comparanten en mij, notaris, ondertekend.

11. Verzoekschrift tot homologatie van een akte van wettiging door adoptie

Aan de Jeugdrechtbank te Brussel,

Geven met verschuldigde eerbied te kennen :

nrs 254 en volg.

Robrecht Jan Vercruysse, arts, geboren te Wemmel de zevende januari negentienhonderd negenendertig, Belg ;

Frieda Lena Claus, zonder beroep, geboren te Groenendaal de zestiende oktober negentienhonderd achtendertig, Belg ;

die met elkaar gehuwd zijn voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van Groenendaal de achtste augustus negentienhonderd achtenzestig ; samen wonende en verblijvende (*art. 350, § 2 B.W.*) te Brussel, J.B. Verlooystraat 179 ;

dat zij bij akte verleden voor notaris Herman Jacobs te Brussel de derde juli negentienhonderd zeventig hebben gewittigd door adoptie :

Koen Bart Buysse, geboren te Elsene, de zestiende februari negentienhonderd zeventig, Belg, niet erkend natuurlijk kind ;

dat de familieraad onder het voorzitterschap van de vrederechter van het kanton Elsene bij beslissing van tien mei negentienhonderd zeventig zijn toestemming heeft gegeven tot deze wettiging door adoptie en om aan de rechtbank te vragen dat de voornamen van het door adoptie gewettigd kind zouden worden gewijzigd en luiden : Wim Toon (*art. 360, B.W.*) ;

dat de familieraad als vertegenwoordigster van het kind bij de akte van wettiging door adoptie (*art. 349, tweede lid, en 350, § 2, derde lid, B.W.*) heeft aangewezen :

mejuffrouw Yvonne Julia Lamot, verpleegster, wonende te Brussel, Oranjeberg 30 ;

dat het kind sinds zijn geboorte is toevertrouwd aan verzoekers door het adoptiewerk « Kinderweelde », Rasphuisstraat 65, Brussel ;

nr 263 *D*

dat zij dit verzoekschrift doen vergezeld gaan van de uitgifte van de beslissing van de familieraad en van de uitgifte van de akte van wettiging door adoptie (*art. 350, § 2, B.W.*), alsook van de ambtelijke stukken betreffende de persoonlijkheid van partijen, te weten :

1) geboorteakte van het kind ; 2) geboorteakte van verzoeker ; 3) geboorteakte van verzoekster ; 4) huwelijksakte van verzoekers ; 5) bewijzen van nationaliteit en woonplaats van verzoekers ; 6) getuigschrift van goed gedrag van verzoekers ;

dat de wettiging door adoptie op wettige redenen steunt en het kind tot voordeel strekt (*art. 343, B.W.*) ;

Redenen waarom zij de Jeugdrechtbank verzoeken de akte van wettiging door adoptie te homologeren, en te beslissen dat de voornamen van het door adoptie gewettigd kind worden gewijzigd en luiden : Wim Toon.

nr 263 *C*
nrs 257
en volg.

Opgemaakt (in tweevoud), te Brussel de zeventiende juli negentienhonderd zeventig, en ondertekend door de verzoekers.

De verzoeker De verzoekster

nr 261

(*ofwel* : voor de verzoeker : hun advocaat)

ALGEMENE PRACTISCHE RECHTSVERZAMELING

De losbladige verhandelingen uitgegeven vóór 1966 zijn bijna uitverkocht.

Zijn in boekvorm verschenen :

1966 : — *Arbeidsovereenkomsten (Bedienden),* door J. Steyaert
— *Arbeidsreglement,* door J. Steyaert
— *Dading,* door G. Gheysen
— *Identiteitskaart,* door J. Ceelen

1967 : — *Aanranding van de eerbaarheid en verkrachting,* door J. Delva
— *Overspel en onderhoud van bijzit,* door L. de Wilde

1968 : — *Bezoekrecht,* door W. de Groote
— *Interkommunale maatschappij,* door D. de Clerck
— *Misbruik van vertrouwen en verduistering,* door R. de Zeure
— *Ondernemingsraad,* door J. Steyaert

1970 : — *Afzetterij en bedrog bij het tanken,* door W. de Smet
— *Octrooien,* door L. Remouchamps *
— *Zaakwaarneming,* door C. Paulus
— *Adoptie en wettiging door adoptie,* door C. van Malderen (*met modellen van akten,* door G. Baert, R. Soetaert en C. van Malderen) *

* : Overdrukken van de aangeduide werken zijn afzonderlijk te verkrijgen in de boekhandel.

BELANGRIJK BERICHT VOOR DE INTEKENAARS

ADOPTIE EN WETTIGING DOOR ADOPTIE
door C. van Malderen

De intekenaars worden verzocht met de pen de volgende verbeteringen aan te brengen :

1. In de nummers 130, 132 en 479 wordt het getal VIJFENDERTIG vervangen door het getal DERTIG.
2. Onder nummer 289 moet verwezen worden naar de artikelen 48 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek.

30 november 1970.